

เมื่อยฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

วิทยานิพนธ์
ของ
ฉันทะยา ป้อมเสมา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
ตุลาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เมื่อยฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

วิทยานิพนธ์
ของ
ฉันทะยา ป้อมเสมา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
ตุลาคม 2558

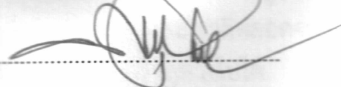
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางฉันทะยา ป้อมเสมา
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

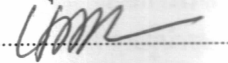
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร)

ประธานกรรมการ

(กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

(อาจารย์ ดร.บุญสม ยอดมาลี)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

(ผศ.ดร.ศาสตรา เหล่าอรระคะ)

กรรมการ

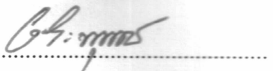
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

(อาจารย์ ดร.ประसान กำจรเมณกุล)

กรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

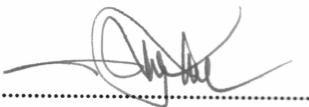

(อาจารย์ ดร.นวลอนงค์ ประทุมเนตร)

กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ.ดร.ทรงคุณ จันทจร)

คณบดีคณะวัฒนธรรมศาสตร์

(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เท็ดทูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 19 เดือน ๓ พ.ศ. 2558

ประกาศศุภกฤตการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.บุญสม ยอดมาลี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา เหล่าอรุณคะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.ประสาน กำจรเมฆกุล กรรมการสอบ และอาจารย์ ดร.นวลอนงค์ ประทุมเนตร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัยมาด้วยดีมาตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ครูอาจารย์ทุกท่านซึ่งได้อบรมสั่งสอนตลอดที่ได้ศึกษาเล่าเรียน มา พ่อแม่พี่น้อง ครอบครัวและญาติตลอดจนเพื่อนร่วมห้องเรียนที่ได้ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปได้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนการโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ที่อนุญาตให้ผู้วิจัย ได้ไปศึกษาต่อในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้นำชุมชนบ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้นำชุมชนบ้านท่าตูมอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผู้นำชุมชนบ้านหม่อม ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และขอบคุณกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเมียฝรั่งในภาคสนามจังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคายทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชา ซึ่งผู้วิจัยจะ นำไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

ฉันทะยา ป้อมเสมา

ชื่อเรื่อง	เมียงฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน
ผู้วิจัย	นางฉันทะยา ป้อมเสมา
กรรมการคุมสอบ	อาจารย์ ดร.บุญสม ยอดมาลี และ ผู้ช่วยศาสตรา ดร.ศาสตรา เหล่าอรรค
ปริญญา	ปร.ด. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2558

บทคัดย่อ

ในอดีตชาวอีสานมีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ผู้หญิงชนบทชาวอีสานได้รับการสืบทอดให้แต่งงานกับผู้ชายชาวอีสานด้วยกัน ในพิธีการแต่งงานมีพิธีกรรมอบรมสังฆ์สงวนคู่แต่งงานเกี่ยวกับการครองเรือนตามประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน ปัจจุบันการสื่อสารทันสมัยมีการติดต่อกันแบบไร้พรมแดน ทำให้ผู้หญิงชาวอีสานได้รู้จักผู้ชายต่างชาติมีการสื่อสารสัมพันธ์และได้แต่งงานกันมากขึ้นด้วยเหตุผลหลายประการ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง เมียงฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน 2) เพื่อศึกษาพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ระยะเวลาในการวิจัยเริ่มจากเดือนกุมภาพันธ์ 2555 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2557 กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น บ้านท่าตูม ตำบลหม่อม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บ้านแจ่งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย รวมจำนวน 70 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รู้ จำนวน 15 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 40 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป 15 คน ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแนวการสนทนากลุ่ม ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique) นำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน จากกลุ่มตัวอย่างฝ่ายหญิง จำนวน 15 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ภาคอีสาน พ่อ-แม่เป็นชาวอีสาน นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 จบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และจบระดับปริญญาตรี และยังพบว่า ส่วนใหญ่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวและเพื่อทดแทนพระคุณพ่อ-แม่ หวังให้พ่อ-แม่ สุขสบายในวัยชรา ความเป็นมาของฝ่ายชาย พบว่า มีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศเคยแต่งงานมาแล้ว บางคนมีลูกติด บางคนหย่าร้างกับภรรยาชาวต่างชาติ บางคนมีปัญหาสุขภาพ ประทับใจการเอาใจใส่ดูแลสามีของผู้หญิงชนบทชาวอีสาน และไม่มีภาระหนี้สิน

การประกอบอาชีพก่อนแต่งงานกับสามีชาวต่างชาติ พบว่า เคยรับจ้างทำงานในร้านอาหาร ในกรุงเทพมหานคร ตามแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และจังหวัดอื่นที่ชาวต่างชาตินิยมเข้าไปเพื่อทำธุรกิจร้านเสริมสวย ธุรกิจส่วนตัวอื่นๆ และยังพบว่าส่วนใหญ่ เคยแต่งงานกับผู้ชายคนไทยมาก่อน บางคนมีลูกติดที่เกิดจากสามีคนไทย บางคนไม่เคยแต่งงาน ผู้ชายต่างชาติบางคนรับราชการอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยและส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว

พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน พบว่า การจัดงานแต่งงานนิยมจัดตามประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน โดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมตามขั้นตอน คือ พิธีสู้อซึ่งมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายนำขันหมากหรือขันขอมมาสู่ขอจากพ่อ-แม่ฝ่ายหญิง พิธีแห่ขันหมากเจ้าบ่าวมาทำพิธีสู้อขวัญที่บ้านเจ้าสาว พิธีมอบสินสอดให้พ่อ-แม่ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง พิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่บ่าวสาว สมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งตัวเจ้าบ่าวเข้าห้องหอในพิธีกรรมดังกล่าว มีญาติผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายมาร่วมเป็นสักขีพยาน และยังพบว่า ส่วนใหญ่คู่แต่งงานจากกลุ่มตัวอย่างได้จดทะเบียนสมรสหลังแต่งงาน มีการจัดพิธีแต่งงานยิ่งใหญ่ พ่อ-แม่ได้เงินค่าสินสอดนับล้านบาท จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้เดินทางไปอยู่ร่วมกันกับสามีที่ต่างประเทศหลังแต่งงาน ลูกที่เกิดจากสามีคนไทยให้อยู่ที่บ้านกับตา-ยาย หรือญาติโดยส่งเงินมาให้ใช้จ่ายประมาณเดือนละ 30,000 บาท

โดยสรุป ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกรณีตัวอย่าง การแต่งงานของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ หลังแต่งงานประสบผลสำเร็จในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันแต่ยังมีผู้หญิงชนบทอีสานอีกหลายคนประสบปัญหาหลังแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ซึ่งควรจะมีการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

TITLE Foreigners' Wives : A Cross Cultural Marriage of Rural Thai Women in Isan, Thailand
AUTHOR Mrs.Chantaya Pomsema
ADVISORS Dr.Boonsom Yodmaleeand Asst.Prof. Dr.Sastra Lao-Akka
DEGREE Ph.D. **MAJOR** Cultural Science
UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2015

ABSTRACT

In the past people in Isan had a simple way of living. Isan young girls were always advised to marry Isan men. During the wedding ceremony, the newly wedded were also told to follow suit of Isan traditions. Currently, modern communication provides opportunities for Isan women to familiarize themselves with foreign men and decide to get married. The purpose of the study was twofold. 1) To study the background of a cross cultural marriage in Isan, Thailand. 2)To study cross – cultural marriage rituals of Isan women, Thailand. The study was carried out during February, 2012 – February, 2014 and was conducted in KhonKaen, UdonThani, and Nongkhai provinces, The 70 sample included key, casual, and general informants respectively. The instruments used for collecting data were a basic survey, interviews, observations, and focus group discussions. The data were examined using a triangulation technique and the research results were presented descriptively as follows :

For the background of a cross cultural marriage in Isan, Thailand, the study found that women sample themselves as Isan, so were their parents. They were Buddhists. Their educational background ranged from primary and secondary school education to a college or university degree. Their main reason for getting married to foreign men was poverty. They not only wanted to raise family income, but also reciprocate their parents for raising them. They wanted their parents to have a better living in their old age. As for the foreign men, they all had been married before. Some divorced their former wives; some had stepsons or stepdaughters ; some had health problems. Most foreign men were impressed by good care provided by Isan women who also had no debt burden.

Prior to their marriage with foreign men, most Isan women samples used to work in restaurants in Bangkok, Phuket or many tourist areas. Some used to work in a beauty salon or as self – employed. Most of them were

married to Thai men and had a child or children together. Some had never been married. Some foreign men were college or university professors. Most of them were self employed

For cross – cultural marriage rituals of Isan women, the study found that most weddings held always followed Isan traditions. It began with a ritual leader, known as “Morsutra” who led the marriage ritual from beginning to an end. First, it was engagement ceremony done by the groom’s senior or relative who would bring “Khan Mark” to the bride’s parents. Second, it was “Khan Mark” parade or “Phithihae Khan Mark” to the bride’s home. Once arrived at the bride’s home, “sinsord” or dowry was given to the bride’s parents. Third, it was a ceremony of soul comforting, the newly wedded couple’s tied hand’s gift giving to the groom’s parents, seniors, and relatives. Finally, it was a ceremony of sending the newlyweds to their bedroom. The parents, seniors, and relatives participating the wedding ceremony were seen as eye – witnesses. The couple had to register their marriage. For most people, wedding ceremonies were great and wonderful. The bride’s parents received a dowry or “sinsord” in cash; it was quite a large sum of money, a million baht, may be. Most newly wedded Isan women went to live abroad with their husbands. Their child or children from previous marriage often went to live with their grandparents. They often sent a monthly spending, about 30,000 baht, to their grandparents and child or children.

In conclusion, the research presented cases of cross – cultural marriage of Isan women and foreign men. Many couples had successful marriage ; some may have experienced some problems later on. There should be some studies on such problems.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย 6
	คำถามในการวิจัย 6
	ความสำคัญของการวิจัย 7
	นิยามศัพท์เฉพาะ 7
	กรอบแนวคิดในการวิจัย 10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11
	องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา 11
	นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 61
	แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย 87
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 98
	งานวิจัยในประเทศ 98
	งานวิจัยต่างประเทศ 107
3	วิธีดำเนินการวิจัย 111
	ขอบเขตของการวิจัย 111
	ด้านเนื้อหา 111
	วิธีวิจัย 111
	ระยะเวลาการวิจัย 112
	พื้นที่ทำการวิจัย 112
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 112
	วิธีดำเนินการวิจัย 114
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 114
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 115
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล 116
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 117
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 118
	ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน 118
	ตอนที่ 2 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน 175

บทที่	หน้า
5 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	222
สรุปลผล	222
อภิปรายผล	225
ข้อเสนอแนะ	230
 บรรณานุกรม	 232
 ภาคผนวก	 241
ภาคผนวก ก รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	242
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	247
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 267

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปประวัติความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทอีสาน	174
2 สรุปการประกอบพิธีกรรมแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน	
3 หมู่บ้าน	221

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
2 นางละไม นามลาบุตร และ Mr. Peter Chix ร่วมถ่ายภาพกับผู้วิจัย	119
3 ธุรกิจห้องพักของนางละไม นามลาบุตร	122
4 บ้านนางสร้อยญา หมิ่นกันยา	123
5 ร้านจำหน่ายเครื่องอิเล็กทรอนิกส์	126
6 ธุรกิจส่วนตัว (ร้านขายของชำ) ของแม่ นางนิภาพร สำราญบำรุง	127
7 การใช้ชีวิตหลังแต่งงาน	131
8 นางประคอง ช่างไชย ผู้ให้ข้อมูล นางสาวนิลบล จันโท	135
9 บ้านท่าตุม ตำบลหมุ่มน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี	140
10 บ้านนางสาวหนึ่งฤทัย จันทรพลแสน	141
11 พ่อ-แม่ ของเกษกมล วิชัยกุล ขณะให้สัมภาษณ์	144
12 ธุรกิจค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคของ นางแสงจันทร์ ใจน้ำ	148
13 บ้านนางอ้อย โพธิ์สิม	152
14 ร้านเสริมสวย นางดาหลบ ศุภดี	155
15 ผู้ประกอบการการจัดสถานที่แต่งงาน	158
16 ฟาร์มเพาะเห็ดนางฟ้าของนางนงนธิดา พรหมภักดิ์	161
17 บ้านนางบัวผัน นามบุรี	164
18 บ้านว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร	167
19 บ้านนางจุไร พรหมเสนา	170
20 พิธีแห่ขันหมากเขตต่างชาติ	176
21 พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเข้าห้องหอ	180
22 พิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน	181
23 พิธีจัดเลี้ยงฉลองคู่แต่งงาน	182
24 การจัดเตรียมพานบายศรี	184
25 ผู้เข้าร่วมพิธีแต่งงาน	186
26 พิธีล้างเท้าก่อนเข้าบ้านฝ่ายหญิง	190
27 การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน	192
28 พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน	196
29 พิธีจุดเทียนชัยก่อนทำพิธีสู่ขวัญคู่แต่งงาน	197
30 การประกอบพิธีทางศาสนาที่บ้านฝ่ายหญิง	198
31 พิธีมอบสินสอด	200
32 การจัดเตรียมอุปกรณ์พานบายศรีสู่ขวัญ	202

ภาพประกอบ	หน้า
33 คู่แต่งงานรับประพรมน้ำมนต์	204
34 พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่	209
35 ของชำร่วยในพิธีแต่งงาน	210
36 เพื่อนร่วมพิธีแต่งงาน	213
37 คู่แต่งงานร่วมทำบุญใส่บาตร	215
38 การประกอบพิธีกรรมในงานแต่งงาน	218

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การแต่งงานเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างครอบครัวและการเจริญพันธุ์ การแต่งงานและครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งของการควบคุมพฤติกรรมทางเซ็กส์ (Sexual Behavior) หรือเพศสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมเป็นปรากฏการณ์สากล ที่เราพบเห็นได้ในสังคมวัฒนธรรมทุกแห่งทั่วโลก แต่ละสังคมวัฒนธรรมอาจมีรูปแบบของครอบครัวและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแต่งงานแตกต่างกัน กฎเกณฑ์การแต่งงานที่มีลักษณะคล้ายกันในแทบทุกสังคม คือ ข้อห้ามเรื่องรักร่วมสายโลหิต (Incest Taboo) นั่นคือเราไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งงานหรือมีเพศสัมพันธ์กับพ่อแม่ พี่น้อง และลูกของเรา นอกเหนือไปจากข้อห้ามเรื่องนี้แล้ว ดูเหมือนว่าสังคมวัฒนธรรมแต่ละแห่งจะมีความหลากหลายในการกำหนดว่าสมาชิกสังคมจะแต่งงานกับใคร แต่งงานอย่างไร หรือมีคู่สมรสได้กี่คน นอกจากนั้นสังคมวัฒนธรรมแต่ละแห่งก็มีระดับของความเข้มงวดในการควบคุมเพศสัมพันธ์แตกต่างกันออกไป (ยศ สันตสมบัติ. 2540 : 95)

ช่วงสงครามเวียดนาม พ.ศ.2503-2513 ได้มีพวกทหาร จี.ไอ.อเมริกันเข้ามาอยู่ในสังคมไทยในช่วงระยะเวลานั้น มีผู้หญิงไทยจำนวนหนึ่งซึ่งได้สมัครใจที่จะอยู่ในสถานภาพที่เป็นเมียเช่าหรือเป็นโสเภณี ความรู้สึกของคนไทยในสังคมขณะนั้นโดยทั่วไปก็จะเกิดความรู้สึกรับไม่ได้กับพฤติกรรมดังกล่าว และมีความรู้สึกรังเกียจ ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้หญิงไทยที่อยู่ในสถานภาพเช่นนั้น และที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดก็คือ การที่ผู้หญิงเหล่านั้นปล่อยให้มามีลูก ซึ่งเด็กที่เกิดมาในขณะนั้นมักจะได้รับการล้อเลียนจากผู้อื่นในสังคมอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตามทีเพราะเด็กเหล่านั้นจะมีรูปลักษณะที่แตกต่างไปจากเด็กคนอื่นทั่วไปในสังคม เช่น มีผมสีทอง ตาสีฟ้า ตัวขาว หรือบางครั้งพบว่ามียมดำหยิก ปากหนา ตาโปน เป็นต้น ในช่วงแรกที่เริ่มเห็นว่าผู้หญิงไทยมีสามีเป็นชาวต่างชาติปรากฏให้เห็นในช่วงแรกไม่ว่าจะเป็นชาติใดก็ตามโดยเฉพาะอย่างยิ่งสามีที่เป็นชาวตะวันตก คนในสังคมทั่วไปยังไม่ให้การยอมรับ และมักจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงประเภทที่เรียกว่าเมียเช่า หรือเป็นโสเภณีมากกว่าที่จะเป็นภรรยาอย่างแท้จริง ความจริงแล้วการที่ผู้หญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาตินั้นเป็นเรื่องที่มีมานาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ออยุธยา กรุงธนบุรี เรื่อยมาจนกระทั่งในยุคปัจจุบันแต่ก็มักจะไม่ค่อยได้รับการสนใจหรือได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากนัก อาจเป็นเพราะว่าผู้หญิงไทยเหล่านั้นแต่งงานหรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยากับผู้ชายที่เป็นชาวเอเชียด้วยกัน เช่น ชาวจีน ญี่ปุ่น ลาว เวียดนาม พม่า มลายู เป็นต้น ซึ่งคนเหล่านี้จะมีรูปลักษณะที่ไม่แตกต่างจากคนไทยมากนัก ทั้งนี้เพราะมีความเป็นพวกมองโกลอยด์เหมือนกัน ดังนั้นจึงทำให้ผู้คนเหล่านี้มีลักษณะทางด้านกายภาพโดยทั่วไปคล้ายคลึงกันมากไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง หน้าตา สีผิว สีผม (ดรรชนี เมตตาริกานนท์. 2549 : 78)

ปัจจุบัน สภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และมองเห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในเรื่องของการแต่งงานข้ามชาติ หรืออาจจะเรียกว่าการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้หญิงไทยที่อาศัยอยู่ในชนบทหลายแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เช่น ที่จังหวัดขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย มหาสารคาม ชัยภูมิ ศรีสะเกษ และสกลนคร เป็นต้น ที่นิยมมีการ

แต่งงานกับชาวต่างชาติมากขึ้น โดยเฉพาะชาวต่างชาติที่เป็นที่ไปเป็นชาวตะวันตก เช่น สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน อเมริกัน อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรีย เป็นต้น โดยมีการตั้งรกรากหรือ มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในสังคมไทย มีการใช้ชีวิตคู่ฉันท์สามีภรรยาเหมือนคนอื่นทั่วไปในสังคม บางคู่ก็มีการจดทะเบียนสมรสในเมืองไทยด้วยกันบางคู่ก็ยอมมีลูกด้วยกันและที่สำคัญก็คือขณะนี้คนในพื้นที่เหล่านั้นที่มีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมต่างก็ให้การยอมรับมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาเกี่ยวกับการมีสามีต่างชาติ (โดยเฉพาะสามีที่เป็นชาวตะวันตก) เข้ามาอยู่ในสังคมไทย การแต่งงานข้ามชาติในสมัยแรกๆ นั้นเกิดจากการที่มีชาวไทยเดินทางไปศึกษาต่อทางชาติตะวันตกโดยเฉพาะเชื้อพระวงศ์และลูกขุนนาง ภายใต้นั้นมีการแต่งงานกับชาวต่างชาติทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่รู้จักกันทั่วไปคือการเสกสมรสของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กับหม่อมคัชรินชาวรัสเซีย และจะพบมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ดังปรากฏในเอกสารที่นักเรียนไทยส่งมายังรัฐบาลไทยเพื่อขออนุญาตแต่งงาน ดังเช่น นายเรียม ทรรทรานนท์ นักเรียนกระทรวงธรรมการขออนุญาตแต่งงานกับหญิงชาวฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. 2461 นายบุญเหลือ ติรัญ นักเรียนช่วยทูต กรุงโคเปนเฮเกนแต่งงานกับหญิงเยอรมันชื่อ Frizi Sachs พ.ศ. 2463 เป็นต้น ปัจจุบันคนไทยการแต่งงานกับชาวต่างชาติยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องเพิ่มชาติตะวันตกเป็นชนชาติอื่นในทวีปเกือบทั่วโลก (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2549 : 79-80)

ผู้หญิงในชนบทภาคอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติเป็นที่ยอมรับของชุมชนและคนในครอบครัวมากขึ้น อีกทั้งทำให้เกิดกระแสไหลเวียนของรายได้ ความสำเร็จทางวัตถุ สถานภาพทางสังคมส่วนหนึ่งดีขึ้น และที่สำคัญเขยต่างชาติสามารถสนับสนุนเงินจือครอบครัวด้านรายได้มากกว่าเขยไทย บางจังหวัดในภาคอีสานจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ “เขยฝรั่ง” อย่างเป็นทางการในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งการที่เขยฝรั่งได้รับเกียรติในพิธีสำคัญและมีคุณค่า ความหมายต่อชาวอีสานเช่นนี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมชุมชน เพราะการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมนี้มีใหม่เป็นเรื่องใหม่แต่มีมาแต่สมัยก่อนแล้ว เพียงแต่ปัจจุบันมีนัยที่แตกต่างกัน และที่น่าสนใจคือ เป็นการจับคู่ระหว่างฝ่ายชายในประเทศที่มีเศรษฐกิจหรือมาตรฐานการดำรงชีวิตที่อยู่ในกลุ่มชั้นนำ กับฝ่ายหญิงซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคที่ถือได้ว่ามีความยากจนและล้าหลังที่สุดของประเทศ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมชุมชนของการสมรสข้ามวัฒนธรรมระหว่างหญิงไทยในสังคมชนบทอีสานกับชาวตะวันตกและตะวันออก โดยผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันออกรวมและตะวันตกจำนวน 12 กรณี จากชุมชนชนบท 4 แห่ง โดยแบ่งเป็นชุมชนที่มีหญิงแต่งงานกับชาวตะวันตก 1 แห่ง เช่น เยอรมนี เดนมาร์ก อิตาลี เป็นต้น และชุมชนที่หญิงแต่งงานกับคนตะวันออกอีก 3 แห่ง เช่น ญี่ปุ่น ฮองกง ซึ่งการแต่งงานของหญิงไทยกับชาวตะวันออกรวมก็จะเป็นการนำพาของโชคชะตาเป็นหลัก ส่วนการแต่งงานกับชาวตะวันตกนั้น มักเป็น “ความตั้งใจ” ของผู้หญิงในการแสวงหาคู่แต่งงานเป็นหลัก หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตกส่วนมากเป็นผู้ที่เคยผ่านการแต่งงานมาก่อน แล้วหย่าร้าง ส่วนหญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันออก มีทั้งที่เคยและไม่เคยแต่งงานมาก่อน โดยอายุเริ่มแรกแต่งงานมีตั้งแต่ 19 ปีขึ้นไป และอายุสูงสุด 47 ปี ที่สำคัญคือ “เขยต่างชาติ” สามารถสนับสนุนเงินจือครอบครัวด้านรายได้มากกว่า เขยไทย การแต่งงานระหว่างหญิงไทยอีสานยังมีเป็นที่นิยมและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเพราะมีการใช้สื่อที่ทันสมัยในการติดต่อระหว่างกัน การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมหรือการแต่งงานกับชาวต่างชาติบางชุมชน และบางคนยังมีความประสงค์เนื่องจากเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะหวังยกฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ความพิเศษอย่างหนึ่งที่ชาวต่างชาติชอบสตรีไทยคือเป็นคนซึ้งเอาใจสามี

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การขัดเกลาทางสังคมของชาวอีสานที่มุ่งสอนให้ให้สตรีมั่นคงอยู่ในจารีตประเพณีหรือที่เรียกว่า ฮีตสิบสองคองสิบสี่ถึงแม้ว่าธรรมเนียมดังกล่าวจะลดลงไปบ้างแต่ความเป็นกุลสตรีของหญิงอีสานยังมีอยู่บ้าง ชาวต่างชาติความประทับใจอีกอย่างหนึ่งคือวัฒนธรรมอีสานไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน ศิลปะการแสดง ซึ่งบ่อยครั้งที่ชาวต่างชาติร่วมกิจกรรมดังกล่าวในรูปแบบต่างๆ การที่จะมีการอยู่กินหรือนอนฉันท์สามีภรรยาไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือชาวต่างชาติส่วนใหญ่จะผ่านพิธีกรรมมงคลสมรสมีความสำคัญคือ มุ่งให้เกิดความเป็นสิริมงคลและเป็นการสังสรรค์ให้เกิดความปรองดองระหว่างญาติทั้งสองฝ่าย เป็นนิมิตหมายว่าคู่สมรสจะครองชีวิตด้วยความราบรื่นตลอดชั่วอายุขัย เป็นการเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อความเข้าใจอุปนิสัยของสมาชิกในชุมชน เป็นการขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านคำสอนของญาติผู้ใหญ่ในขณะประกอบพิธี เป็นการสนับสนุนงานศิลปะอันเนื่องด้วยพิธีแต่งงานและเป็นการประกาศแก่สักขีพยานที่เข้ามาร่วมพิธีว่าคู่สมรสจะเป็นคู่ครองกัน สำหรับพิธีนี้อดีตและปัจจุบันยังให้ความสำคัญเช่นเดิมอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมให้เข้ากับสภาพสังคมและค่านิยมของเจ้าของงานและผู้ร่วมงาน (บัวพันธ์ พรหมพักพิง. 2548 : 160-175)

ปัจจุบันผู้หญิงชนบทอีสานตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยพิจารณาจากหัวข้อข่าวมติชน “ตะลึง” วิจัยเด็กอนุบาลอีสานอยากแต่งงานกับฝรั่ง ที่กล่าวว่าผลการศึกษาวิจัยของสมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษากรณีปัญหาเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อออกจากระบบการศึกษาแล้วไปอยู่ที่ใด เนื่องจากแนวโน้มปัญหา เยาวชนในภาคอีสานออกจากระบบการศึกษาค่อนข้างจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่าเด็กผู้หญิงที่ไม่ได้ศึกษาต่อจะออกจากชุมชนของตนเข้ามาทำงานในสถานบริการ ในร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ ผับ ในเมืองใหญ่ๆ โดยเฉพาะ กรุงเทพฯ ซึ่งเมื่อเข้าทำงานสักระยะก็จะถูกบังคับ หรือ ชักจูงให้ เข้าสู่การขายบริการทางเพศและมีแนวโน้มว่าเด็กกลุ่มนี้จะเข้าสู่การขายบริการทางเพศเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าค่านิยมของเด็กในภาคอีสานจะเปลี่ยนไป ตัวอย่างจากข้อมูลที่ไปสอบถามเด็กอนุบาลว่าโตขึ้นอยากจะเป็นอะไร เด็กผู้หญิงจะตอบว่าอยากสมรสกับชาวต่างชาติ เมื่อกลับบ้านแล้วฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ทำให้นางสิริภรณ์ มณีรินทร์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ) แกลงในหัวข้อข่าว ศธ. ห่วงเด็กอีสานเดินทางผิดหรือยอมรับไม่ได้เรียนต่อ ว่าผลการวิจัยพบว่าเด็กผู้หญิงในระดับชั้นอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยากสมรสกับชาวต่างชาตินั้นเพราะเห็นตัวอย่างความร่ำรวยในเวลาอันรวดเร็ว สาเหตุที่เด็กมีความคิดเช่นนี้อาจจะมาจากปัญหาสภาพครอบครัวขาดความอบอุ่นหรืออาจเห็นตัวอย่างจากคนในชุมชน (สมพงษ์ จิตระดับ. 2546 : 103)

เรื่องหญิงไทยสมรสกับต่างชาติไม่ใช่เรื่องใหม่ หญิงไทยแต่งงานกับฝรั่งมีกระจายอยู่ทั่วไป ตั้งแต่เหตุการณ์ในสงครามเวียดนามในปี พ.ศ.2503-2513 เป็นช่วงที่ทหารอเมริกันได้เข้ามาประจำอยู่ในฐานทัพและกองบินต่างๆในช่วงเวลานั้นประเทศไทยได้จ้างเหมาสตรีไทยจำนวนหนึ่งซึ่งสมัครใจมาอยู่กินเป็นประจำในสภาพที่เรียกว่า “เมียเช่า” บ้าง เป็นโสเภณีบ้าง ซึ่งคนในสมัยนั้นจะเกิดความรู้สึกรับไม่ได้กับพฤติกรรมดังกล่าวและสังคมทั่วไปยังไม่ให้การยอมรับ มีความรู้สึกรังเกียจ ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้หญิงไทยในสภาพเช่นนั้น (ศิริรัตน์ แอดสุกุล. 2549 : เว็บไซต์) โดยเฉพาะผู้หญิงไทยในชนบทที่สมัยนั้นหากใครแต่งงานกับฝรั่งมักเป็นที่ดูถูกดูแคลน แต่มายุคนี้ก็กลับเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นในสมัยก่อนหญิงชาย ต่างเชื้อชาติศาสนาหรือต่างถิ่นต่างแดนจะมาพบรักกันมิใช่เป็นเรื่องง่าย ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาทางคมนาคมที่ทันสมัยได้ทำให้โลกแคบลงกลายเป็นโลกไร้

พรหมแดนเสมือนหมู่บ้านใกล้กัน ดังนั้นการแต่งงานข้ามชาติ ต่างศาสนาจึงมิใช่เรื่องแปลกอีกต่อไปแต่กลับทวีจำนวนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการที่หญิงไทยเลือกคู่ครองเป็นชาวต่างชาติต่างภาษาจะเกิดขึ้นเพราะความรักหรือสาเหตุอื่นใด แต่ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นกับหญิงไทยสมรสกับชาวต่างชาติมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ในอดีตมองว่าสิ่งสำคัญของชีวิตคือการศึกษาเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้นวัยรุ่นเด็กนักเรียนหรือผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายทำให้เกิดทัศนคติเชื่อมโยงกับสังคมวัตถุนิยมมากขึ้นคิดว่าเรียนไปก็หางานยากจึงอยากรวยทางลัดเป็นตัวกระตุ้นให้มีความอยากและไม่รอเก็บเงินเพื่อสร้างฐานะแต่อยากจะทำเงินกับฝรั่งเพื่อได้มีชีวิตสุขสบาย ค่านิยมการมีสามีเป็นฝรั่งของสตรีอีสานกลายเป็นแบบอย่างที่ยึดแบบกัน จนกลายเป็นค่านิยมและวัฒนธรรมสืบทอดด้วยความเข้าใจว่า การมีสามีฝรั่งทำให้ครอบครัวมีฐานะดีขึ้น มีเงินฝากในธนาคาร มีเครื่องประดับราคาแพง มีรถยนต์ขับ ได้นั่งเครื่องบินไปต่างประเทศ มีบ้านเรือนใหญ่โตสามารถปลดหนี้สินได้ และปัจจุบันภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่สมรสกับชาวต่างชาติมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สตรีไทยสามีฝรั่งจำนวนมากกลายเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติกลายเป็นผู้มีหน้ามีตาในสังคม และไปอยู่ยังประเทศต่างๆทั่วโลก ด้วยความเป็นหญิงไทยซึ่งมีเอกลักษณ์ของความนุ่มนวลน่ารัก การบ้านการเรือนดี มีความรับผิดชอบอดทนให้เกียรติคู่ครองและเข้ากับญาติสามีค่อนข้างง่ายซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษและความสามารถที่ดีเด่นของหญิงไทย โดยหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติต่างภาษาแม้ว่าชนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทยหรืออยู่ในประเทศสามี หญิงไทยที่เป็นภรรยาก็สามารถปรับตัวปรับใจให้มีความอดทนต่อหลายสิ่งหลายอย่างได้ สตรีไทยจึงเป็นยอดปรารถนาของผู้ชายทั่วโลกทำให้ชายชาวต่างชาติและสตรีอีสานแสวงหาแนวทางและรูปแบบต่างๆ ในการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับชายชาวต่างชาติทำให้เกิดรูปแบบหรือแนวทางการหาวิธีการแต่งงานหลากหลายวิธี โดยพบว่าแนวทางเพื่อมีปฏิสัมพันธ์ของสตรีไทยกับชาวต่างชาติจำแนกเป็น การรู้จักผ่านเพื่อน การรู้จักกันเอง การรู้จักโดยญาติพี่น้องเป็นสื่อ การรู้จักจากการติดต่อสื่อสารกันโดยตรงทาง Internet หรือ E-mail ในเน็ตคลับหรือระหว่างการท่องเที่ยว การรู้จักกันผ่านทางบริษัทจัดหาคู่ นายหน้า เป็นต้น เหล่านี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ชัดเจนและมีการแพร่ขยายทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมไปทั่วทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเห็นได้ชัดเจนในเรื่องการแต่งงานข้ามชาติ หรือเรียกว่าการสมรสข้ามวัฒนธรรมระหว่างผู้หญิงไทยกับผู้ชายต่างชาติ เป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมนมากขึ้น โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้เกิด อาชีพ “นายหน้าหิ้วฝรั่ง” ที่รับจ้างคู่สาวไทย (ที่อยากมีสามีต่างชาติเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น) กับหนุ่มต่างชาติที่อยากได้สาวไทยไว้เอาอกเอาใจ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรายงานข้อมูลหญิงไทยที่แต่งงานกับสามีฝรั่งบางคนเลวร้ายถึงขนาดล่อลวงไปขายต่อ บังคับให้ขายบริการทางเพศ หรือกระทำการรุนแรงต่างๆ นานา ทั้งนี้หญิงไทยที่ถูกแก๊งค์ค้ายมนุษย์ส่งกลับมาพบว่าเป็นกลุ่มคนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 45 มัธยมศึกษาร้อยละ 41 ปวช. ปวส. ร้อยละ 11 และปริญญาตรีร้อยละ 2 แต่เชื่อว่า ทุกคนจะประสบความสำเร็จในชีวิตการแต่งงานกับฝรั่งเหมือนกันไป

หมดจากข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่องราวประสบการณ์ของหญิงอีสานเป็นพยาบาลชาวจังหวัดขอนแก่น ตำบลบ้านเหล่าโพหนอง ชื่อคุณอิงอร ได้แต่งงานกับชาวออสเตรเลีย อาศัยอยู่ที่เมืองแคนเบอร์รา โดยก่อนจะมาพบกันนั้น ในอดีตมีชีวิตครอบครัวสมรสกับคนไทยมีบุตรสองคน เป็นชายและหญิง แต่ด้วยความคิดเห็นที่ไม่อาจปรับเข้ากันได้ จึงจบลงด้วยการหย่าร้าง เริ่มศึกษานวัตกรรมใหม่ๆ ทางเทคโนโลยีของโลกไร้พรมแดน จนทำให้ชีวิตผกผันมีชีวิตคู่กับชาวต่างชาติและได้จดทะเบียนสมรสที่ออสเตรเลีย ได้กล่าวถึงปัญหาการยื่นขอวีซ่าแต่งงาน และกฎหมายต่างๆ ของทางประเทศออสเตรเลีย ซึ่งค่อนข้างยุ่งยากและเข้มงวดใช้เวลานาน เนื่องจากการที่เป็นหญิงชาวเอเชียด้วยส่วนหนึ่ง รวมถึงปัญหาด้านภาษา การฟัง การพูดและคำศัพท์เฉพาะชั้นสูงซึ่งสำคัญคือปัญหาในเรื่องอาหาร และอากาศที่ต่างจากประเทศไทยโดยสิ้นเชิง จึงต้องมีการปรับตัวเองก่อนและปรับตัววัฒนธรรมในส่วนที่ก้าวหน้าของประเทศนั้นเข้ามาผสมผสาน ซึ่งถ้าหากไม่รู้จักปรับเปลี่ยนก็จะรู้สึกแปลกแยกจากสังคม และจะขาดความสุขในการใช้ชีวิตได้ ซึ่งถึงแม้ว่าเธอจะอยู่ในต่างแดน แต่ก็ได้ช่วยอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย โดยเผยแพร่เอกลักษณ์ของท้องถิ่น ด้วยการรับประดับตกแต่งสถานที่เนื่องในโอกาสงานพิธีต่างๆ ด้วยการจัดดอกไม้ ทำพานบายสีสู่ขวัญทำดอกไม้จากผ้าใยบัว ดอกไม้จากธูปที่เคยเรียนเป็นอาชีพพิเศษเพิ่มเติมมา และยามว่างได้ทำอาหารไทยให้ บรรดาเพื่อนๆ ชาวต่างชาติของสามีรับประทาน ต่างชื่นชอบคือ ปอเปี๊ยะทอด แกงเขี้ยวหวาน พร้อมทั้งได้มีการรวมกลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านออสเตรเลียให้ความรู้สอนงานฝีมือ เย็บกระเป๋าผ้า การตัดเย็บกระเป๋าผ้าสองชั้นเป็นรายได้ลักษณะเหมือนงาน OTOP ในประเทศไทยนับว่าเป็นการส่งเสริมคุณค่าและภูมิปัญญาของท้องถิ่นออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นที่ยุติแก่บุคคลทั่วไปในต่างแดน แม้ว่าจะอยู่ในสถานที่ต่างถิ่นบ้านเกิดก็ตาม

มาร์ติน วิลเลอร์ เป็นชาวต่างชาติแต่หลงมนต์เสน่ห์ของท้องถิ่นอีสานรวมถึงหญิงอีสานที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งปัจจุบันได้รับการกล่าวขวัญเป็นอย่างมาก โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลทางสื่อต่างๆ เกือบทุกแขนง นั่นคือ เขยฝรั่งอีสานที่ชาวบ้านต่างเรียกกันว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้าน นายมาร์ติน วิลเลอร์ ชาวอังกฤษ วัย 45 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 49 หมู่ 9 ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น แต่งงานกับหญิงไทยอีสานชาวจังหวัดขอนแก่น คือคุณอรณา มีลูกด้วยกัน 3 คน ประกอบอาชีพเกษตรผสมผสาน ซึ่งเขากล่าวว่าเป็นอาชีพที่มั่นคงที่สุด ปลูกไม้เล็กไม้ใหญ่ พืชผักสมุนไพรมากมายหลายชนิด เลี้ยงปลา ไก่ และวัว มีกินมีใช้ บ้านอาจไม่ใหญ่โต แต่เขาบอกว่าพอเพียงเพื่อจะอยู่อย่างมีความสุข นายมาร์ติน เป็นคนมีการศึกษา เรียนที่มหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ และมหาวิทยาลัยลอนดอน สำเร็จการศึกษาเกียรตินิยมอันดับ 1 พ่อแม่มีการศึกษาและฐานะดี แต่ตัวไม่ชอบอยู่ในกรอบ เรียนจบก็ไปรับจ้างแบกอิฐแบบปูนก่อสร้าง วันหนึ่งได้เดินทางมาเที่ยวไทยแล้ววางแผนจะไปลาว เวียดนาม อินโดนีเซีย แล้วจะไปตั้งหลักที่ออสเตรเลีย แต่เที่ยวไทย 2 เดือนเงินหมด จึงรับจ้างสอนภาษาอังกฤษ พบรักและได้แต่งงานกับหญิงอีสาน มีลูกด้วยกัน จึงไม่คิดจะไปไหน ชอบบรรยากาศชนบทและวัฒนธรรมไทยอีสาน มองว่าปัญหาของคนไทย คือ ปัญหาวิถีคิด ปัญหาวิถีทัศน์ หรือการที่ไม่สามารถมองอะไรให้ทะลุ ไม่เห็นคุณค่าของดิน น้ำ แดด ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เขากล่าวว่าที่ประเทศอังกฤษ คนรวยเท่านั้นมีที่ดิน คนส่วนใหญ่ต้องเช่าเขาอยู่ แต่คนไทยมีที่ดิน แต่กลับไม่รู้ว่าจะทำอะไรกับที่ดินของตนเองเพื่อให้อยู่รอดและอยู่ได้อย่างมั่นคง คนไทยกลับทิ้งถิ่นทำกิน ที่นา ให้นายทุนต่างชาติเข้ามาซึ่งแม้ว่าเขาเองจะเป็นชาวต่างชาติ แต่เขากลับมีแนวความคิดว่า จะซื้อที่ดินเพิ่มเพื่อเป็นกันชนจากนายทุนที่ซื้อที่ดินของเพื่อนบ้านและ

เตรียมปลูกยูลิปตัส ซึ่งเป็นพื้นที่ไม่เหมาะต่อการปลูกยูคาลิปตัสเพราะอากาศร้อน ดินแห้ง ดูน้ในลำธารไปหมด อาจก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาได้ ส่วนนางรจนา วิลเลอร์ ภรรยา ชาวอิสานกล่าวว่า ไม่เคยรู้สึกเสียใจที่เป็นเมียฝรั่งแม่ไม่ได้อยู่บ้านหลังใหญ่โต ขับรถคันโก้หรูเหมือนคนอื่น แต่ทุกวันนี้มีความสุขดี อยากจะไปไหนก็ได้ไป สามีบอกเสมอว่าเรามีความสุขที่สุดแล้ว การจัดพิธีแต่งงานระหว่างหญิงผู้หญิงชนบทชาวอิสานกับผู้ชายต่างชาติเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย โดยเฉพาะหญิงอิสานที่อาศัยอยู่ในชนบทหลายแห่งในภาคอีสานของประเทศไทยที่หันไปนิยมแต่งงานกับชาวต่างชาติมากขึ้น ส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน และคิดว่าหากมีสามีฝรั่งจะทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีเงินจุนเจือครอบครัวที่อยู่ชนบท ดังนั้น การแต่งงานอยู่กับชายชาวต่างชาติจนกลายเป็นค่านิยมของหญิงอิสานและเกิดการยอมรับจากหมู่เครือญาติและสังคมท้องถิ่นในหมู่บ้าน เขยฝรั่งชาวต่างชาติพยายามปรับตัวเข้ากับขนบธรรมเนียมประเพณีอิสานได้เป็นอย่างดี บนวิถีชีวิตของการเปลี่ยนแปลงและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปการจัดพิธีมงคลสมรสของหญิงอิสานกับเขยฝรั่งได้มีการอนุรักษ์และนำเอาเอกลักษณ์อิสาน อาทิ การสู่ขอ การหมั้น การหาฤกษ์ยาม สถานที่ เครื่องแต่งกาย สีนสอด อาหาร ภาษา ประเพณี พิธีกรรม และของสมมา ตามประเพณีความเชื่อ นำมาปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของหญิงอิสานและชายชาวต่างชาติที่เข้าร่วมพิธีมงคลสมรสโดยผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอิสานและวัฒนธรรมของชาวตะวันตกอย่างกลมกลืน (เสรี พงศ์พิศ. 2552 : 50)

การดำเนินชีวิตของผู้หญิงชนบทชาวอิสาน ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน เนื่องจากที่ทำงานมีน้อย ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาลเกิดภาวะแห้งแล้ง ขาดทุนในการทำนา ค่าใช้จ่ายสูง ผลผลิตต่ำ ทำงานรับจ้างได้ค่าแรงต่ำในขณะที่ค่าครองชีพสูงทำให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ มีหนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (หนี้ ธกส.) จำนวนนับแสน ปัญหาสังคม ครอบครัวแตกแยก พ่อ-แม่หย่าร้าง ผู้หญิงชาวอิสานที่ถูกสามีทอดทิ้งหลายคนที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากสามีคนไทย และความกตัญญูของผู้หญิงชาวอิสานที่ต้องรับผิดชอบ เลี้ยงดูพ่อ-แม่ตัวเองให้มีความสุขสบาย ปัญหาด้านการศึกษาผู้หญิงชนบทชาวอิสานจำนวนไม่น้อย ที่เรียนดีแต่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ต้องไปรับจ้างทำงานตามร้านอาหาร เสรีฟอาหารบริการลูกค้า ส่งผลไปถึงการขายบริการทางเพศเพื่อแลกกับเงินตราโดยหวังจะได้เงินใช้หนี้สินหรือส่งไปให้ครอบครัวที่อยู่ในประเทศไทย

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน โดยกำหนดความมุ่งหมายในการวิจัยคือ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน
2. เพื่อศึกษาพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

คำถามในการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสานเป็นอย่างไร
2. พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสานเป็นอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยคาดว่า จะทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ในภาคอีสานเกี่ยวกับความเป็นมาของผู้หญิงชาวอีสาน ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ และความเป็นมาของผู้ชายต่างชาติก่อนแต่งงานกับผู้หญิงชาวอีสาน การประกอบอาชีพของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ปัญหาก่อนการแต่งงาน การพบปะสื่อสัมพันธ์ การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลในการอนุรักษ์สืบทอดและส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมการแต่งงานของชาวอีสาน องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชาวอีสาน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในการครองเรือน การให้ความรู้เกี่ยวกับการมีครอบครัวหรือบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาที่ดี เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวอีสาน

2. ผลการวิจัยคาดว่า จะทำให้ทราบพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบท ในภาคอีสาน เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม ผู้เข้าร่วมในพิธี อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่าย เวลา สถานที่ พยานในพิธีและขั้นตอนการทำพิธีในการแต่งงาน

หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการอนุรักษ์สืบทอดและส่งเสริมประเพณีพิธีกรรมในงานแต่งงานของชาวอีสาน องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและสืบทอดบทบาทหน้าที่ของหมอสูตรในการประกอบพิธีกรรมในงานแต่งงานตามประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสาน สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เมียฝรั่ง หมายถึง ผู้หญิงชาวอีสานที่แต่งงานกับชายต่างชาติ ซึ่งมาจากทวีปยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย ปลูกสร้างบ้านเรือน หรืออยู่กินฉันท์สามีภรรยาถูกต้องตามประเพณีชาวอีสานและกฎหมาย

2. การแต่งงาน หมายถึง พิธีมงคลสมรสของชาวอีสาน ประกอบด้วย พิธีกรรมและขั้นตอนต่างๆ ตามธรรมเนียมท้องถิ่นแบบอีสาน ประกอบด้วยการสู่ขอ การหมั้น การหาฤกษ์ยาม สถานที่ เครื่องแต่งกาย สินสอด อาหาร ภาษา ประเพณี พิธีกรรม และของสมมา ซึ่งแต่ละขั้นตอนเกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านในการสร้างสัมพันธ์ไมตรีของญาติทั้งสองฝ่ายโดยอาศัยความเชื่อจารีตประเพณีเป็นกรอบในการดำเนินงาน

3. ผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน หมายถึง ผู้หญิงชาวอีสานที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หมู่บ้านท่าตูม ตำบลหมุ่มน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี หมู่บ้านแจ่งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

4. การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน หมายถึง สัมพันธภาพทางสมรสระหว่างชายและหญิงที่มีสัญชาติต่างกัน ซึ่งถือเป็นประเพณีแบบอีสาน ในด้านความเชื่อ

การสู้ออกการหมั้น การหาฤกษ์ยาม สถานที่ เครื่องแต่งกาย สินสอด อาหาร ภาษา ประเพณี พิธีกรรม ของสมมา

4.1 ด้านความเชื่อ หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับการครองชีวิตคู่หลังแต่งงานได้แก่ การมี ทรัพย์สิน สุขภาพที่ดี ความสบายใจ การมีครอบครัวที่อบอุ่น การอยู่ดีกินดี มีชีวิตยืนยาวและมีบุตร หลายสืบสกุล ซึ่งเป็นแบบอย่างหรือวิธีการที่กลุ่มคนได้ยึดถือ โดยสั่งสมกันมาเป็นเวลานาน จากรุ่นสู่ รุ่น เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในแต่ละ ท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมนั้นๆ มีองค์ประกอบ คือ ทศนคติที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรม ความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งในสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ

4.2 การสู้อ หมายถึง ภาษาพื้นเมืองอีสานไทยลาว เรียกว่า การขอเมีย คือ การที่ ฝ่ายชายบอกกล่าวพ่อแม่ให้จัดผู้ใหญ่ที่นับถือเป็นเจ้าแก่และพ่อล่ามหนึ่งคนถือดอกไม้ธูปเทียนไปร้องขอ ต่อพ่อแม่ของฝ่ายหญิงที่บ้านเพื่อให้เป็นที่ตกลงกัน ฝ่ายหญิงยืนยันว่ายอมรับข้อตกลงพร้อมทั้งหาหรือ เรื่องพิธีหมั้น พิธีแต่งงานหรือฤกษ์ยามกันต่อไป การสู้อจึงถือเป็นเบื้องต้นของประเพณีแต่งงานของ สังคมไทย เป็นเรื่องสิริมงคลของชายหญิงที่จะเป็นสามีภริยากัน และเป็นการให้เกียรติแก่ฝ่ายหญิงด้วย การเป็นสามีภริยา

4.3 การหมั้น หมายถึง การที่ฝ่ายชายนำของหมั้นไปมอบให้ฝ่ายหญิง เพื่อแสดงความ มั่นหมายว่าจะแต่งงานด้วยอย่างแน่นอน ส่วนของหมั้นที่ฝ่ายชายนำมามอบให้ได้แก่ ทรัพย์สินตามที่ได้ ตกลงไว้

4.4 การหาฤกษ์ยาม หมายถึง ในการแต่งงาน ชาวอีสานแต่โบราณเชื่อว่าการเริ่มต้น ชีวิตคู่ หากนำดวงชะตาของคู่บ่าวสาวมาวางฤกษ์ แล้วหาวันที่ เดือน ปีที่เป็นมงคล จะครองคู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งจะต้องไม่ขัดแย้งหรือเป็นอริต่อกัน โดยเดือนที่เป็นมงคล ตามประเพณีไทย โบราณจะให้แต่งงานในเดือนคู่ เช่น เดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนแปด เดือนสิบสอง ถ้าเดือนคี่ จะให้แต่งเดือนเก้าได้ อย่างไรก็ตามบางช่วงเวลาที่คนโบราณถือว่าไม่นิยมจัดงานแต่งงาน ได้แก่ ห้ามจัดพิธีแต่งงานในวันพระ เพราะสมัยก่อน วันพระนั้น พระภิกษุจะต้องทำวัตรตั้งแต่เช้าจรดค่ำ จึงไม่ควรไปทำกิจอย่างอื่นอีก ยิ่งการแต่งงานถือเป็นเรื่องของกิเลส มีการเสพสังวาส (ร่วมหลับนอน) คนโบราณมักจะไม่ร่วมหลับนอนกันในวันพระและวันโกน ห้ามแต่งงานในวันพุธ เพราะเชื่อว่าดาวพุธ เป็นดาวแห่งความแปรปรวน หากความมั่นคงไม่ได้ จึงไม่ควรใช้เป็นวันประกอบพิธีแต่งงาน เพราะอาจจะทำให้คู่บ่าวสาวไม่มั่นคงกับคู่ครองของตน และห้ามแต่งงานในวันที่ตรงกับวันอุบาทว์ วันโลกาวินาศ

4.5 สถานที่ หมายถึง สถานที่ในการจัดงานแต่งงาน หรือชาวอีสานจะเรียกว่า ฮ้านหรือเฮือน เป็นสถานที่ที่สำคัญต่อทุกๆ ก้าว่าง มีผลต่อความเป็นอยู่ที่ยืนยมนั้นความสะดวก ของคู่บ่าวสาว ซึ่งชาวอีสานโดยส่วนใหญ่จะนิยมทำพิธีแต่งงานที่บ้านฝ่ายหญิง หรือถ้าทำพิธีที่บ้าน เจ้าบ่าวจะใช้เฮือนมูล (เฮือนปุ่เฮือนย่า) เป็นเฮือนไม้เก่าทางอีสาน

4.6 เครื่องแต่งกาย หมายถึง การแต่งกายชุดแต่งงานแบบพื้นเมืองดั้งเดิมของชาวไทย อีสาน เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นนิยมแต่งกายด้วยผ้าทอ ชาวไทยลาว ฝ่ายหญิงสวมเสื้อผ้าไหม หรือฝ้าย แขนกระบอก มีผ้าสไบเฉียง สวมผ้าถุงและคาดเข็มขัด สวมสร้อยเงิน ตุ่มหูเงิน เก้าฝั่มมวย มีเครื่องประดับผม ส่วนฝ่ายชายสวมเสื้อผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายแขนสั้น กางเกงขากระบอก ผ้าขาวม้า

คาดเอา และชาวกวนนิยมนุ่งกางเกงขุดแต่งงาน ฝ่ายหญิงนุ่งผ้าชิ้นใหม่ลายกวย เสื้อแขนกระบอกสีอ่อน (สีขาว สีครีม หรือสีชมพู) ผ้าสไบแดง สวมหัวด้วยลอม ซึ่งเป็นมงกุฎที่ทำจากใบตาล เครื่องประดับตามสมควรแก่ฐานะ ฝ่ายชายนิยมนุ่งผ้าชิ้นใหม่ผ้ากระเนียว เสื้อแขนยาวสีขาว ผ้าไหมพาดบ่า มีด้ายมงคล 3 สี ใช้สวมหัว ประกอบด้วยสีแดง สีขาว สีน้ำเงิน ทำด้วยข้าวเหนียวและเครื่องประดับอื่นๆ ตามสมควรแก่ฐานะ

4.7 สิ้นสอด หมายถึง ราคาตัวของฝ่ายหญิงในงานแต่งงาน ชาวไทยลาว เรียก ค่าดอง ซึ่งถือเป็นหน้าตาของฝ่ายหญิง แล้วแต่ฐานะของหญิงว่าจะอยู่ในฐานะอย่างไร ตามข้อเรียกร้องของฝ่ายหญิงถือเป็นที่ยึดถ่วงกัน ถึงวันแต่งงานจึงมอบคืนให้แก่คู่บ่าวสาว ส่วนใหญ่จะเรียกเป็นทองคำ มีการกำหนดเงินสินสอด และผ้าไหว้ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของพ่อแม่ฝ่ายหญิงว่าเป็นค่าน้ำนม

4.8 อาหารพื้นบ้านอีสาน หมายถึง การเลี้ยงอาหารในงานแต่งงานนั้น แต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกัน ทั้งเรื่องการจัดวาง การเลือกเมนูอาหาร ทั้งนี้มักจะสอดคล้องกับวัฒนธรรมและคตินิยมประจำท้องถิ่นนั้น เริ่มตั้งแต่การเรียกงานฉลองแต่งงานนี้ จะมีชื่อเรียกต่างกันไป ในภาคอีสานเรียก กินดอง หมายถึง การกินเลี้ยงฉลองสมรส เพื่อเกี่ยวดองเป็นญาติ อาหารในงานแต่งงานอีสานจะต้องมีข้าวเหนียวหนึ่ง และขนมจีนน้ำยาถือเป็นอาหารสำคัญในงานแต่งงานตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นหลักในการเลี้ยงฉลองในงานมงคล ทานกับกับข้าวต่างๆ อาหารต้องห้ามในงานแต่งงานที่สมัยโบราณจะไม่ยอมให้มีเลย ได้แก่ แกงบอน ต้มยำ ยำผัก และปลาร้า

4.9 ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ภาษาพูดในพิธีการ ได้แก่ คำสูตรขวัญ และคำสอน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางภาษาประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน ใกล้เคียงกับภาษาลาว ซึ่งชาวไทยลาวส่วนใหญ่นิยมใช้พูดจากันเพราะมีพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับประเทศลาวก็จะมีสำเนียงที่ต่างออกไปตามสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตติดต่อ รวมทั้งบรรพบุรุษท้องถิ่นนั้นๆ

4.10 ประเพณีแต่งงาน หมายถึง การกินดอง เป็นภาษาพื้นเมืองของชาวไทยลาวโดยมีการทำพิธีเกี่ยวดองเป็นวงศาคณาญาติกันระหว่างฝ่ายชายหญิงที่รักใคร่เป็นผัวเมีย ประกอบด้วย การทำพิธีและขั้นตอนแบบอีสานที่เริ่มตั้งแต่การสู่ขอ และการหมั้นสาว หรือชาวอีสานเรียกว่า การโอมสาว ที่ฝ่ายชายจะต้องขึ้นไปสู่ขอฝ่ายหญิงถึงบนเรือน ซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นแบบอย่างเดียวกันอย่างมีระเบียบแบบแผนถูกต้อง

4.11 พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญอีสาน หมายถึง พิธีกรรมตามความเชื่อในงานแต่งงานของชาวอีสาน ก่อนที่หนุ่มสาวจะอยู่กินร่วมกันเป็นสามีภรรยาเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลกับคู่บ่าวสาว จึงต้องจัดให้มีการสู่ขวัญขึ้น ส่วนใหญ่มักกระทำที่บ้านเจ้าสาว โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ คู่บ่าวสาว หมอสูตร พานบายศรี บทสูตรขวัญ เครื่องประกอบพิธี และผู้ร่วมพิธี

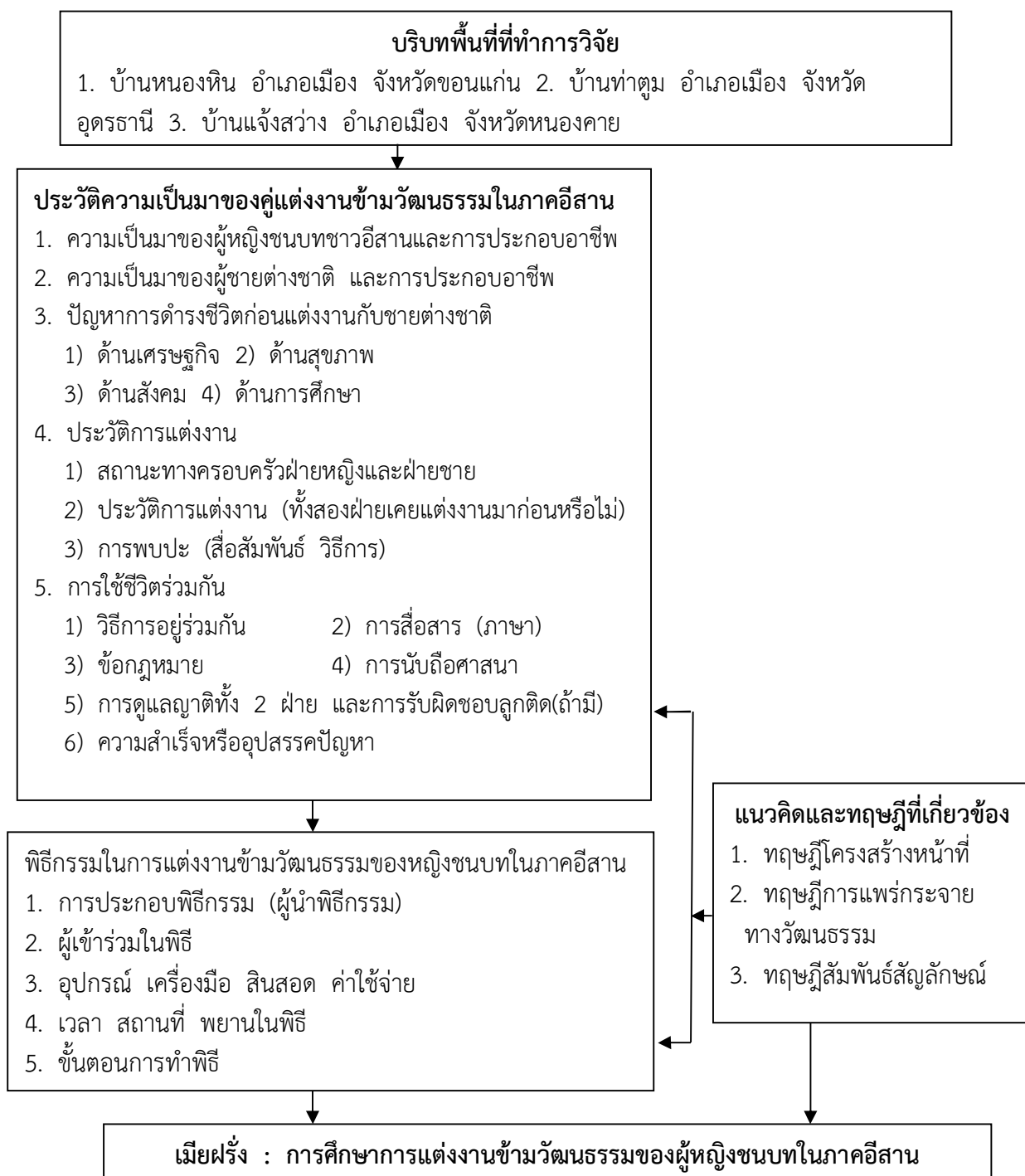
4.12 ของสมมา หมายถึง การเตรียมเครื่องไหว้ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายตามประเพณีเมื่อถึงวันแต่งงาน สิ่งของมี เสื้อ หมอน เสื้อ ผ้าชิ้น ซึ่งฝ่ายหญิงจัดทำเพื่อนำไปสมนาคุณแก่ญาติของฝ่ายชาย เรียก เครื่องสมมา ของเหล่านี้เป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิง จะต้องเตรียมไว้ก่อนวันงานเมื่อแต่งงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำของเหล่านี้ไปสมมาแต่ญาติของฝ่ายชาย

5 รูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่เหมาะสม หมายถึง องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่เหมาะสม ซึ่งมีขั้นตอนการแต่งงานแบบชาวอีสานที่แตกต่างกันตามรูปแบบวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ การจัดพิธีสู่ขอ การหมั้นหมาย ขบวนแห่ขันหมาก การกั้นประตูเงินประตูทอง การนับสินสอด และพิธีสู่ขวัญที่ถือเป็นประเพณีดั้งเดิมของอีสานที่เหมือนกันทุกท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของ เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลให้เห็นภาพรวมที่ครอบคลุมทุกเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียบเรียงลำดับและจัดหมวดหมู่ไว้ 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา
 - 1.1 ความรู้เกี่ยวกับระบบครอบครัวเครือญาติ
 - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวไทย
 - 1.3 ความรู้เกี่ยวกับการแต่งงาน
 - 1.4 ความรู้เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม
 - 1.5 ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมการแต่งงานของชาวอีสาน
2. นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา

1. ความรู้เกี่ยวกับระบบครอบครัวเครือญาติ

ครอบครัวและเครือญาติเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมมนุษย์ทุกสังคม จนมีผู้กล่าวกันว่า ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่มีขนาดเล็กและตอบสนองความต้องการทั้งทางชีวภาพและทางสังคม ในแง่ของความต้องการทางชีวภาพนั้น ความต้องการทางเพศเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการตอบสนอง อีกทั้งเป็นความจำเป็นที่จะทำให้สังคมอยู่รอด กล่าวคือ ความจำเป็นที่จะต้องสร้างสมาชิกใหม่ขึ้นมาทดแทนสมาชิกเก่าที่เสียชีวิตไปในแง่ของความต้องการทางด้านสังคมนั้น มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมอย่างน้อยๆ ก็จะต้องมีใครสักคนหนึ่งที่มาใช้ชีวิตเป็นคู่ทุกข์คู่ยากจนแก่จนเฒ่า แต่การที่จะมีเพื่อนที่จะอยู่กินกันได้นาน คงไม่มีใครเกินไปกว่าคนต่างเพศที่ร่วมชีวิตเดียวกัน

สถาบันทางครอบครัว

นักมานุษยวิทยาให้ความสำคัญและสนใจศึกษาวิจัยในเรื่องครอบครัวมากเพราะถือกันว่าหากจะทำความเข้าใจวัฒนธรรมของสังคมใดก็ตามสิ่งแรกที่จะต้องทำความเข้าใจเรียนรู้ให้ได้ก็คือ สถาบันครอบครัวนั่นเอง สถาบันทางสังคมประเภทนี้จะผูกพันเกี่ยวเนื่องระหว่างหมู่สมาชิกในสังคมและเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมอื่นๆ อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการคือ

1. ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมพื้นฐานที่เก่าแก่ที่สุดกว่ากลุ่มอื่นใดในสังคม หน่วยทางสังคมนี้เป็นที่รวมของกลุ่มที่เล็กที่สุด คือ พ่อ แม่ และลูก อีกทั้งยังคงเป็นกลุ่มสังคมที่มีความสำคัญดำเนินตลอดมาตราบทุกวันนี้ ดังนั้น จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อสมาชิกแต่ละคนและต่อ กลุ่มสังคมทั้งหมดอีกด้วย ต่อมาเมื่อสังคมเจริญและพัฒนาขึ้นเรื่อยมา สังคมได้กำหนดให้สถาบันอื่นทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์เฉพาะอย่างแทนบทบาทของครอบครัวที่เคยทำมาตั้งแต่ครั้งอดีต กาล เช่น เศรษฐกิจ โรงเรียน การเมือง เป็นต้น แต่ถึงกระนั้นก็ดี หน้าทีและกลไกการปฏิบัติงานขององค์กร/สถาบันเหล่านี้ต่างก็มีพื้นฐานจากการอยู่ร่วมกันเสมือนหนึ่งเป็นครอบครัวเดียวกัน

2. นักมานุษยวิทยาได้ทำการศึกษาสังคมแทบทุกส่วนของโลก เมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าสังคมทั้งหลายยึดถือว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติมีบทบาท ที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางสังคม (Social Process) ทั้งหมด ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่นในสังคมระบบสมบูรณาญาสิทธิราชชนั้น การถ่ายทอดราชสมบัติจะผ่านทางสายเลือด ส่วนในสังคมปัจจุบันสมาชิกครอบครัวมีการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ การร่วมมือกันทางสังคมการอบรมสั่งสอนและการรักษาภาวะเยี่ยงและข้อบังคับทางสังคมหนึ่งจะเห็นว่าบริษัทหนึ่งๆ หุ้นส่วนใหญ่ที่ดำเนินกิจการจะเป็นสมาชิกจากครอบครัวเดียวกันและเป็นญาติกันเป็นต้น

คนไทยเราก็ได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้มานาน ดังเช่น พระยาอนุมานราชชนได้รวบรวมแนวคิดและประเพณีการแต่งงานและการปลูกเรือนของไทยไว้อย่างละเอียด ซึ่งเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ที่น่าสนใจยิ่ง นอกจากนี้ ท่านยังได้เขียนประเพณีเกี่ยวกับการเกิด-การตายไว้อีกเล่มหนึ่ง เพื่อย้ำให้เห็นถึงสภาพและปรากฏการณ์ในครอบครัวและเครือญาติของชนชาวไทยความรู้ในหนังสือดังกล่าวถือได้ว่าเป็นหนังสือพื้นฐานในการศึกษาสถาบันครอบครัวของไทย ข้อห้ามนี้เป็นการห้ามแต่งงานหรือสมรสกับเพศตรงข้ามซึ่งอยู่ในกลุ่มสายเลือดเดียวกัน เช่น พ่อกับลูกสาว แม่กับลูกชาย พี่กับน้อง ในบางสังคมห้ามมีการแต่งงานระหว่างอาภักกับหลานสาว เป็นต้น

คำอธิบายและการให้เหตุผลของการห้ามนี้มีอยู่หลายประการ เช่น ในทางชีววิทยา อาจทำให้ลูกที่เกิดจากคู่สมรสที่มีสายเลือดเดียวกันมีสติปัญญาต่ำไม่ฉลาดเฉียบแหลม ส่วนในทางสังคม อาจมีเหตุผล เช่น

1. ทำให้มีญาติพี่น้องแคบ เพราะแต่งงานกับคนในครอบครัว/เผ่าพันธุ์เดียวกัน
2. คนทั้งสองมีความสัมพันธ์และเห็นกันมาตั้งแต่เล็ก อาจไม่รักหรือเบียดเบียนง่าย
3. แสดงถึงความไม่มีความสามารถที่จะหาคู่สมรสที่อื่นได้แล้ว ถึงต้องหาภายในพวกเดียวกัน

สินสอดและทองหมั้น

สินสอดและทองหมั้นมีบทบาทสำคัญในการผูกสัมพันธ์มนุษย์สองกลุ่มที่กำลังจะแต่งงานกัน ความคิดเกี่ยวกับเรื่องสินสอดจะมีมากขึ้นอยู่กับความเชื่อทางด้านประเพณีเดิมของแต่ละสังคม

จากแผนที่ชาติพันธุ์ (Ethnographic Atlas) ได้จำแนกประเพณีเกี่ยวกับสินสอดทองหมั้นที่ปรากฏมีขึ้นในโลก 5 ประเภท ดังนี้

1. การมอบสินสอดให้แก่ฝ่ายหญิง (Dride Wealth) สังคมหลายสังคมนวมทั้งสังคม ไทย หากครอบครัวใดต้องให้ผู้หญิงไปแต่งงานกับคนอื่น ก็เท่ากับเป็นการสูญเสียคนทำงานไป

คนหนึ่ง ดังนั้น จึงเกิดประเพณีว่าฝ่ายชายซึ่งจะต้องนำลูกสาวคนอื่นไปอยู่ร่วมด้วย จะต้องเสียเงินทองให้แก่ครอบครัวของฝ่ายหญิงจำนวนหนึ่ง หรือตามจำนวนที่ฝ่ายหญิงเรียกร้อง

2. การทำงานหรือการให้บริการทดแทน (Bride -Service) วิธีการนี้เป็นเสมือนกับประเพณีแรก แต่สิ่งที่มอบให้เป็นการทำงาน เช่น ไปทำงานให้กับครอบครัวของฝ่ายหญิงเป็นระยะเวลาหนึ่ง ดังเช่น ตัวอย่างเรื่อง เขยขวัญสะใภ้แก้ว เป็นต้น

3. การมอบสินสอดให้แก่ฝ่ายชาย (Dowry) ในสังคมบางสังคม เช่น สังคมอินเดียฝ่ายหญิงจะต้องเป็นฝ่ายให้สินสอดแก่ฝ่ายชาย โดยพ่อแม่ของฝ่ายชายจะประกาศในหนังสือพิมพ์เพื่อหาหญิงสาวแต่งงานกับลูกชายพร้อมทั้งกำหนดสินสอดทองหมั้นไว้ด้วย

4. การแลกเปลี่ยนหรือให้น้องสาวเป็นการแลกเปลี่ยน (Gift Exchange Sister-Exchange) สังคมบางสังคม หากการแต่งงานจะเกิดขึ้นจะต้องมีสิ่งแลกเปลี่ยน เช่น ถ้าจะเอาลูกสาวไป ก็ต้องส่งลูกสาวของอีกฝ่ายหนึ่งมาแต่งงานกับลูกชายของฝ่ายตน เป็นต้น

5. ไม่มีสินสอดทองหมั้นเลย ในบางสังคมก็ไม่มีประเพณีการให้สินสอดทองหมั้นเลยเมื่อถึงเวลาแต่งงานก็แต่งงานกันเลยจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจริงๆ ถึง 3 ข้อ และแม้แต่ข้อ (4) และ (5) ก็อาจถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ในแง่ของครอบครัว กล่าวคือ ขาดหรือประเทศเรียกว่า “คูกะ” ซึ่งหมายถึง “ชาติ-ครอบครัว” โดยจะมีคำเรียกจักรพรรดิว่า “คูกะ-บุ” ซึ่งหมายถึง “ชาติ-บิดา” ทั้งนี้ ถือว่าองค์จักรพรรดิเป็นหัวหน้าของครอบครัวของคนทั้งชาติที่ประชาชนจะต้องเคารพและเชื่อฟัง ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับสมาชิกของแต่ละครอบครัวที่จะต้องเคารพเชื่อฟังหัวหน้าครอบครัวนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความกลมกลืน และการจัดลำดับชั้นของสังคมนั่นเอง

ความกตัญญูต่อพ่อแม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลัก ได้แก่ (1) หลักที่กล่าวถึงสถานภาพที่สูงเด่น-ต่ำต้อย (2) หลักที่ลูกชายจะต้องอยู่ใต้อำนาจของบิดามารดาอย่างแท้จริง (3) หลักที่ผู้เยาว์ ผู้หญิง และผู้มีสถานภาพที่ต่ำกว่าจะต้องเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสที่เป็นชายในครอบครัวและต่อผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า และ (4) การออกตัญญูต่อพ่อแม่ถือเป็นการกระทำเทียบเท่ากับการประกอบอาชีพกรรมและจะต้องถูกลงโทษอย่างหนัก

นอกจากนี้ การเคารพนับถือและกตัญญูต่อบิดามารดาจะต้องแสดงออก ดังนี้ (1) ยอมรับอำนาจของบิดามารดา และปฎิบัติโดยปราศจากข้อสงสัย (2) ต้องกระทำให้พ่อแม่มีความสุขสบายใจ (3) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้ท่าน (4) ต้องโศกเศร้าในงานศพของบิดามารดา (5) กราบไหว้บรรพบุรุษทุกวัน และ (6) ต้องเสียสละความสุข หรือแม้แต่ชีวิตของตนเพื่อบิดามารดา อนึ่ง ยังมีการกระทำที่แสดงความเคารพต่อบิดามารดาทางอ้อมเช่นจะต้องไม่แสดงความรักใคร่ภรรยาต่อหน้าพ่อแม่

สังคมสมัยใหม่ ฝ่ายชายจะให้สินสอดทองหมั้นแก่ฝ่ายหญิง โดยฝ่ายหญิงเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับงานมงคลสมรส แล้วแยกตัวเองออกมาอยู่เป็นครอบครัวอิสระตั้งหน้าตั้งตาประกอบอาชีพเพื่อความเจริญของครอบครัวใหม่

ลักษณะแบบแผนการแต่งงานและประเพณีการแต่งงาน เป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่งเพราะการแต่งงานมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งระหว่างบุคคลและกลุ่มจึงเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมในสังคม

แบบแผนของครอบครัว

ในแต่ละสังคม แบบแผนของครอบครัวมิได้มีลักษณะเหมือนกันหมด มักมีความแตกต่างไปตามกฎหมายและประเพณีของแต่ละท้องถิ่น โดยทั่วไปแล้วนักมานุษยวิทยาได้จำแนกออกเป็น 2 แบบกว้างๆ คือ

1. แบบผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) กฎหมายและประเพณีของสังคมต่าง ๆ ในโลกส่วนใหญ่อนุญาตให้ชายหรือหญิงมีคู่สมรสได้เพียงคนเดียวในเวลาเดียวกัน

2. แบบหลายผัวมากเมีย (Polygamy) สังคมบางแห่งอนุญาตให้ชายหรือหญิงมีคู่สมรสได้หลายคนในเวลาเดียวกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ

2.1 ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน (Polyandry) สังคมที่นับถือศาสนาอิสลามยินยอมให้ผู้ชายมีภรรยาได้ถึง 4 คน ในเวลาเดียวกัน ในสังคมไทยสมัยโบราณยินยอมให้พระเจ้าแผ่นดิน ขุนนาง และเจ้านายชั้นสูงมีภรรยาได้หลายคน รวมทั้งสังคมแอฟริกาซึ่งอนุญาตให้หัวหน้าเผ่าและผู้ที่เป็นคหบดีมีภรรยาได้มากกว่า 1 คน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก

1) แสดงถึงความมีอำนาจ มีเกียรติ ว่าเป็นผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ที่มีสมณกำนัลมากมาย ช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้ตลอดเวลา

2) บางสังคมซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม หรือ เข้าป่าล่าสัตว์ ต้องการกำลังคนมาก ฉะนั้น การมีภรรยาหลายคนจะช่วยเกื้อกูลฐานะทางเศรษฐกิจ

3) สังคมที่มีการรบพุ่งระหว่างหมู่เหล่า หรือภายหลังสงคราม จำนวนผู้ชายลดลงเป็นอันมาก ทำให้ความต้องการผู้ชายมีอยู่ในอัตราสูง ผู้ชายจึงมีโอกาสเลือกผู้หญิงมาเป็นภรรยาได้หลายคน

4) บางสังคมถือว่าผู้หญิงเป็นสมบัติชนิดหนึ่งซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสิ่งของหรือสัตว์ใช้งาน การแลกเปลี่ยนผู้หญิงกับสิ่งมีค่าอย่างอื่นยอมทำได้ บางครั้งก็นำผู้หญิงไปเป็นทาสรับใช้งาน สังคมดังกล่าวนี้ถือว่าผู้ชายมีอำนาจและสิทธิเหนือกว่า จึงมีภรรยาได้ครั้งละมาก ๆ ตามความสามารถของตน

2.2 ผู้หญิงมีสามีได้หลายคน (Polyandry) สังคมประเภทนี้มีน้อย เช่น ชาวธิเบต ชาวโตตา ซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของอินเดีย และชาวนายาร์ของอินเดีย ในกรณีของภวนายาร์ ผู้ชายมักจะเป็นนักรบซึ่งเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตมาก ผู้ชายสามารถสมรสกับผู้หญิงได้ทุกคน และออกไปรบ บางครั้งตายในสนามรบ และภรรยาก็มีคู่รักใหม่ได้เรื่อยๆ ผู้หญิงเป็นผู้จัดการกิจกรรมทุกอย่างของครอบครัว ดังนั้น “สามี” จึงไม่มีความสำคัญอะไรเลย ลูกที่เกิดมาจะไม่รู้จักผู้เป็นพ่อ

บางสังคมเมื่อลูกผู้หญิงเกิดมาจะถูกฆ่าตายเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความขาดแคลนผู้หญิง ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงคนหนึ่งจึงสามารถมีสามีได้หลายคนในเวลาเดียวกัน

ข้อห้ามในการแต่งงาน (Incest Taboo)

ในสังคมของสัตว์หากตัวไหนมีความต้องการสมรสกับสัตว์เพศตรงกันข้ามก็ย่อมทำได้ ไม่เว้นว่าจะมีลักษณะความสัมพันธ์แบบใดมาก่อน เพราะสัตว์ถือว่าความต้องการทางเพศเป็นสิ่งที่จำเป็นและการสมรสเป็นเหตุผลทางธรรมชาติเท่านั้น ส่วนมนุษย์นั้นเป็นผู้ซึ่งมีวัฒนธรรมสูงกว่ารู้จักเลือกกว่าใคร ผู้ใดที่จะสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศ และจนถึงขั้นแต่งงานได้ ด้วยเหตุนี้ การกำหนดกฎเกณฑ์ทางสังคมประเภทนี้จึงได้รับความสนใจจากนักมานุษยวิทยา คือ ข้อห้ามในการแต่งงาน

รูปแบบของครอบครัว

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 5) กล่าวว่า รูปแบบครอบครัวในปัจจุบันมี ดังนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน
2. ครอบครัวที่ไม่มีบุตร (Childless Couples) ประกอบด้วย สามีและภรรยา
3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (One-Parent หรือ Single-Parent Family) ประกอบด้วย ลูกและพ่อหรือแม่ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่อีกฝ่ายเสียชีวิต หย่าร้าง หรือแยกทางกัน หรือ การเลี้ยงลูกที่เกิดนอกสมรส เป็นต้น
4. ครอบครัวบุญธรรม (Adoptive Family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตรบุญธรรม
5. ครอบครัวที่มีการแต่งงานใหม่ (Reconstituted Family) ประกอบด้วยหญิงชายที่มาอยู่รวมกัน โดยฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเป็นหม้ายหรือหย่าร้างมาก่อน
6. ครอบครัวขยาย (Extended Family) ประกอบด้วยเครือญาติตั้งแต่ 3 ชั่วคนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันโดยการเกิดหรือการแต่งงานมาอยู่ร่วมกัน

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2545 : 24-26) จำแนกรูปแบบไว้ 3 ประเภทใหญ่ คือ

1. ครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นลักษณะส่วนใหญ่ของครอบครัวทางตะวันออก ลักษณะของครอบครัวจะมีกลุ่มญาติพี่น้องอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิด แม้มีครอบครัวใหม่แล้ว ก็ยังคงอยู่รวมกัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1.1 ครอบครัวขยายญาติพี่น้อง (Kinship Group) คือ ครอบครัวที่อยู่รวมกันตั้งแต่ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด ซึ่งอาจมีลักษณะพิเศษของการอยู่ร่วมกัน ดังนี้

1.1.1 ครอบครัวขยายทางฝ่ายชาย (Patrilopal) ครอบครัวที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ ได้แก่ ปู่ บิดา หรือ ญาติที่อาศัยอยู่เป็นญาติของฝ่ายชาย

1.1.2 ครอบครัวขยายทางฝ่ายหญิง (Matrilopal) ญาติที่อาศัยอยู่เป็นทางฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงอาจมีอำนาจเป็นหัวหน้าครอบครัว เช่น ขนชาวเขาบางเผ่า หรือต่อไปฝ่ายชายอาจได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าครอบครัวภายหลังญาติฝ่ายหญิงเสียชีวิตแล้วก็ได้

1.2 ครอบครัวขยายร่วมเผ่าพันธ์ (Sib) เป็นครอบครัวที่คนหมู่ชนเผ่าเดียวกัน (Consanguineal Group) อยู่รวมกันมีความคิดเห็นร่วมกัน แบ่งปันกัน โดยมีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบความเป็นอยู่ของสมาชิก เช่น ครอบครัวพวกยิปซี

1.3 ครอบครัวขยายรวมกลุ่ม (Clan) ครอบครัวชนิดนี้ประกอบด้วยหลายครอบครัวมาอยู่รวมกัน (Compromise Group) หัวหน้าครอบครัวเป็นเสมือนหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเลือกคู่ครองให้กับสมาชิกในครอบครัว คนทั้งหมู่บ้านอยู่รวมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน เช่น ครอบครัวจีนโบราณ (Ancient Chinese) ครอบครัวชาวยิว (Hebrews) หรือครอบครัวโรมานซ์ (Romans) ในสมัยแรกเริ่มของยุโรปและอเมริกา

2. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ได้แก่ ครอบครัวพ่อแม่ลูกซึ่งมีที่อยู่อาศัยตามลำพังตนเอง หาเลี้ยงครอบครัวด้วยตนเอง ครอบครัวส่วนใหญ่ในซีกโลกต่างๆ สมัยปัจจุบันนี้มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งรูปแบบของครอบครัวเดี่ยวยังมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

2.1 ครอบครัวเดี่ยวชายเป็นหัวหน้าครอบครัว (Patriarchal) ผู้ชายจะมีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาของครอบครัว และมีอำนาจในการตัดสินใจ

2.2 ครอบครัวเดี่ยวหญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว (Matriarchal) ผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบเศรษฐกิจของครอบครัว และมีอำนาจในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ

3. ครอบครัวกลุ่ม (Composite Family) ได้แก่ ครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวมากกว่าหนึ่งครอบครัว หรือ ครอบครัวที่มีสมาชิกมากกว่า 1 คน แบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ

3.1 สามีคนเดี่ยวภรรยาหลายคน (Polygyny) สามีเป็นคนดูแลรับผิดชอบสมาชิกในครอบครัวทุกคน

3.2 ครอบครัวภรรยาคนเดียวสามีมียหลายคน (Polyandry) คือ ภรรยารับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัวทุกคน

3.3 ครอบครัวบ้านหลังเล็ก (Concubinage) การที่สามีเป็นหัวหน้าครอบครัวมีภรรยาคนเดียว แต่มีผู้หญิงคนอื่นที่ไม่ได้รับการยกย่องว่าเป็นภรรยา หรือเป็นภรณยาน้อยเท่านั้น

รูปแบบของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจ ในอดีตครอบครัวทำหน้าที่เป็นหน่วยผลิต ดังนั้น แรงงานสำหรับการผลิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ ครอบครัวส่วนใหญ่จึงเป็นครอบครัวชายแต่ในเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมครอบครัว ครอบครัวส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายแสวงหาโอกาสในด้านอื่นๆ ที่มีมากกว่า เช่น โอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพ แต่ไม่ว่าครอบครัวจะมีรูปแบบใด ก็จะมีการพัฒนาความสัมพันธ์พื้นฐาน 4 ประการเหมือนกัน คือ

1. ในทุกครอบครัวความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกจะพัฒนาอย่างแน่นแฟ้นอย่างน้อยเมื่อเยาว์วัย

2. ครอบครัวส่วนมากมักมีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว และครอบครัวแบบสามีภรรยาคนเดียว (Monogamy) เป็นครอบครัวที่ได้รับการยอมรับมากเพราะมีภรรยาจากครอบครัวน้อยกว่าชนิดอื่น

3. ครอบครัวทุกรูปแบบมีหน้าที่หลัก 4 ประการที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว คือ สร้างสรรค์ (Procreation) บุคลิก (Orientation) แบ่งปันหน้าที่ (Division of Labor) และมอบหมายบทบาทฐานะ (Status-Giving)

4. ในทุกระบบครอบครัว การพัฒนาครอบครัวมีขั้นตอน และเป็นระบบตามงานวิจัยของ Guen และ Habenstein (พรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2545 : 26-27 ; อ้างอิงมาจาก Guen and Habenstein. 1969 : 10) เมื่อพิจารณาครอบครัวลักษณะต่างๆ จะพบว่าครอบครัวทุกลักษณะจะมีกระบวนการของวัฏจักรครอบครัวใกล้เคียงกัน นั่นคือ การเริ่มพัฒนาครอบครัวจากการเลือกคู่ครอง และสิ้นสุดที่การแตกแขนงครอบครัวเป็นครอบครัวใหม่ หรือ อาจจบลงโดยการสิ้นสุดความสัมพันธ์ของครอบครัวด้วยการหย่าร้าง หรือ ตายจากกันไป

ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน มักจะเปรียบเทียบครอบครัวกับการเจริญเติบโตของต้นไม้ เมื่อต้นไม้เจริญเติบโตจะมีการแตกแขนงกิ่งก้านออกไป ซึ่งต้นไม้จะมีความสมบูรณ์เพียงใดขึ้นอยู่กับชนิดของดินและปุ๋ยที่ต้นไม้ได้รับ แต่ไม่ว่าต้นไม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม

รากแก้วก็ยังคงทำหน้าที่เป็นแหล่งดูดซับอาหารมาหล่อเลี้ยงต้นไม้ ครอบครัวยุคใหม่ก็เปรียบเสมือนต้นไม้ที่ทุกคนต้องให้การดูแลเอาใจใส่ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกในชีวิตของมนุษย์ที่ต้องพร้อมให้ความรัก ความอบอุ่น พร้อมทั้งปลูกฝังจริยธรรมแก่สมาชิกใหม่ที่อุบัติขึ้นในครอบครัว เป็นรากฐานให้บุคคลพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

ถ้าหากเรายึดตัวเองเป็นหลักและลองสืบประวัติย้อนขึ้นไปทั้งทางสายพ่อ และสายของแม่ จะพบว่ามีความสัมพันธ์กันมากมาย ในทางมานุษยวิทยาได้แยกการนับญาติโดยทางสายเลือดออกเป็น 3 แบบ คือ 1) นับญาติเฉพาะฝ่ายพ่อ (Patrilineal Descent Group) 2) นับญาติเฉพาะฝ่ายแม่ (Matrilineal Descent Group) 3) นับญาติทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ (Bilateral Descent Group)

ญาติโดยการแต่งงาน (Affinity)

ในการแต่งงานเป็นการรวมเอาญาติของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน คือ ญาติทางฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย กลุ่มคนทั้งสองฝ่ายอาจไม่มีความสัมพันธ์กันมาก่อนเลย แต่เมื่อคู่สมรสแต่งงานก็เป็นการนำเอากลุ่มคนทั้งสองกลุ่มเข้ามามีความสัมพันธ์อันญาติ

เครือญาติกับสถานภาพและบทบาท

มนุษย์ทุกคนถูกกำหนดให้สวมบทบาทตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ เช่น เป็นนักเรียน เป็นลูก เป็นสมาชิกของสังคม เป็นหัวหน้ากอง สถานภาพนี้มีความหมายถึง “สิทธิและหน้าที่” ที่ผู้อยู่ในตำแหน่งดังกล่าวจะใช้สิทธิที่มีอยู่ และหน้าที่ที่จะต้องกระทำตามบทบาทในสังคมให้เหมาะสม สถานภาพมีความเกี่ยวข้องกับสายสัมพันธ์ทางเครือญาติมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัว ผู้ที่อยู่ในสายตระกูลกษัตริย์ มักจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกษัตริย์ต่อเมื่อกษัตริย์เก่าสวรรคต หรือดำรงตำแหน่งตามยศศักดิ์ที่มีอยู่ตั้งแต่เกิดสถานภาพแบบนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะสังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีได้กำหนดอย่างแน่นอนตั้งแต่เกิดในสังคมอินเดียหากพ่อแม่อยู่ในวรรณะใด ลูกต้องอยู่ในวรรณะนั้นๆ จะข้ามหรือเปลี่ยนไปอยู่วรรณะอื่นไม่ได้ ในขณะที่เดียวกัน สถานภาพบางประเภทก็เอื้ออำนวยให้คนแสวงหาได้ ใครอยากมีสถานภาพสูงต้องใช้ความสามารถเข้า ไขว่คว้า เช่นระดับการศึกษา และการเป็นเศรษฐี เป็นต้น ในสังคมจีนสมัยก่อนใครอยากได้ยศถาบรรดาศักดิ์ต้องสอบเพื่อเข้ารับราชการ ดังนั้นลูกขานา หรือคนธรรมดาสามัญก็เป็นได้หากมีความรู้ มีความมานะพากเพียร สถานภาพแบบนี้ก็อาจเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเครือญาติน้อย เมื่อพิจารณาสังคมในปัจจุบัน พบว่า สถานภาพที่ผู้คนได้รับมาเป็นเรื่องของสายสัมพันธ์ทางเครือญาติมากกว่าการใช้ความสามารถของตนเอง และไม่คำนึงถึงการให้ประโยชน์เพื่อสังคมที่มีประสิทธิภาพ

เครือญาติกับกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ

เมื่อเราออกไปสังเกตการแลกเปลี่ยนแรงงานในงานเกษตรกรรมชนบทจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มาร่วมถือแรง มักจะมีความเกี่ยวพันกันทางสายเครือญาติ ทำให้เรารู้ว่าอิทธิพลของความสัมพันธ์ด้านนี้มีต่องานอาชีพมาก ในบางกรณี ผู้ที่ร่ำรวยในหมู่บ้านหรือในเมืองแห่งใดแห่งหนึ่งมักจะเป็นคนที่มาจากตระกูลใดตระกูลหนึ่ง เขาจะได้รับการช่วยเหลือในการทำธุรกิจการค้าจากสมาชิกในสายตระกูลเดียวกันทุกทาง เช่นในเชียงใหม่ปัจจุบันมีนักวิชาการท่านหนึ่ง กล่าวว่า คนร่ำรวย 30 คน ในเมืองเชียงใหม่ล้วนแต่เป็นญาติกันหรือไม่ก็เป็นมิตรสหายที่สนิทสนมกันทั้งสิ้น

แม้ในปัจจุบันนี้ก็ตาม การหางานทำ คนมักจะพูดถึงเรื่องเส้นสาย คนที่มีญาติสนิท มิตรสหายมาก ย่อมมีหางานได้ง่ายกว่าคนอื่น สายใยความสัมพันธ์ทางด้านนี้จะมีอิทธิพลต่อ เศรษฐกิจและการเมืองมาก โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังพัฒนา หากเมื่อใดสังคมเจริญขึ้นความสัมพันธ์ ทางด้านนี้จะลดความสำคัญลง และความสัมพันธ์แบบทฤษฎีภูมิเป็นองค์การและสมาคมต่างๆ จะมี บทบาทแทนที่ Claude Levi-Strauss (1979 : 72-90)

ประเด็นสำคัญในการศึกษาเรื่องครอบครัว

ครอบครัวแม้ว่าจะเป็นวัฒนธรรมสากลแต่ก็มีความแตกต่างเกิดขึ้นทั้งในรูปแบบ โครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ตลอดจนลักษณะโครงสร้างทางกายภาพของครัวเรือน และการถ่ายทอดทรัพย์สิน ดังนั้น นักมานุษยวิทยาจึงต้องพยายามหาคำตอบจากคำถามดังต่อไปนี้ ในขณะที่ยังออกไปศึกษาสังคม 1) กระบวนการก่อตั้งครอบครัว และการเกี่ยวพาราสีเป็นอย่างไร 2) รูปแบบ รูปแบบการอยู่ร่วมกันทางครอบครัวเป็นอย่างไร ความสัมพันธ์ของการแต่งงานนั้นคู่สมรส มีผู้ชายกี่คน และหญิงกี่คน เช่น อาจเป็นรูปของครอบครัวเดี่ยวเมียเดียว หรือหลายพี่หลายเมีย 3) การเลือกคู่ครองเป็นแบบใด เช่น เลือกคู่สมรสจากคนในหมู่บ้านเดียวกันหรือจากคนนอกหมู่บ้าน ใครเป็นคนเลือกคู่สมรสให้ เช่น แบบคลุมถุงชน ใช้แม่สื่อ หรือเลือกด้วยเอง 4) แต่งงานแล้วไปอยู่กับ ใคร เช่น ย้ายไปอยู่กับครอบครัวหรือในหมู่บ้านของสามี หรือหมู่บ้านของภรรยา หรือแยกออกไปตั้ง เป็นครอบครัวใหม่ 5) การกระจายอำนาจในครอบครัว เช่น ใครเป็นใหญ่ในบ้านพ่อหรือแม่หรือเป็น แบบประชาธิปไตย 6) หน้าที่ของครอบครัว ครอบครัวทำหน้าที่อะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับ กระบวนการอบรมสั่งสอนลูกและการควบคุม (Socialization and Social Control) ใครเป็นผู้ดูแล ครอบครัวในขณะที่พ่อแม่ไปทำงาน บทบาทของผู้ดูแลมีผลต่อพฤติกรรมและค่านิยมในการดำเนินชีวิต อย่างไรรวมทั้งต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 7) การแบ่งงานกันทำระหว่างสมาชิกในครัวเรือน และ รายได้-รายจ่าย ตลอดจนแบบแผนการจัดการและแจกจ่ายทรัพยากร ตลอดจนการถ่ายทอดทรัพย์สิน ของครอบครัวไปให้แก่ลูกคนใดในอัตราส่วนเท่าไร เป็นต้น 8) โครงสร้างทางกายภาพของครัวเรือน เช่น ลักษณะของแบบบ้านการแบ่งห้องต่างๆ เป็นอย่างไร การใช้ประโยชน์จากที่ดินบ้านและลานบ้าน Lloyd (1972 : 75-108)

ครอบครัวของไทย

การศึกษาวินัยเรื่องครอบครัวไทยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงมานุษยวิทยามีมานานแล้ว โดยมีแยกครอบครัวออกเป็น 2 ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) และครอบครัว ขยาย (Extended Family)

ครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวแรกเริ่ม หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกเฉพาะพ่อ แม่ และลูก ไม่มีคนอื่นหรือญาติคนอื่นอาศัยรวมอยู่ด้วย ครอบครัวขยาย หมายถึงครอบครัวที่มีญาติ เข้ามาอาศัยอยู่ด้วยนอกเหนือจากพ่อ แม่ และลูก อาทิเช่นปู่ ย่า น้องของแม่ หรือภรรยาของลูกชายก็ได้

จากการศึกษาเรื่องครอบครัวในชนบทไทย พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัว เดี่ยว ดังเช่น ในหมู่บ้านเขตสำรวจของจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนครอบครัวเดี่ยวถึง 61 เปอร์เซ็นต์ จังหวัดอุตรดิตถ์ 70 เปอร์เซ็นต์ ขอนแก่นมี 56 เปอร์เซ็นต์ และสงขลามี 46 เปอร์เซ็นต์ นอกนั้นเป็น ครอบครัวขยายที่อุตรดิตถ์มีครอบครัวเดี่ยวมากนั้น แสดงถึงอิทธิพลของสภาพทางเศรษฐกิจเพราะมีที่ดิน น้อย ด้วยเหตุนี้จึงอาศัยอยู่ร่วมกันพ่อแม่ภายหลังแต่งงานจึงทำได้ยาก และต้องแยกครอบครัวออกไป อยู่ต่างหากหรืออาจจะแสดงถึงค่านิยมของคนภาคกลางที่ถือลักษณะปัจเจกชนนิยมมากกว่า

ภาคอื่นๆ โดยทั่วไปแล้วครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ตามบรรทัดฐาน หรือวัฒนธรรมในแง่ อุดมคตินั้น ครอบครัวไทยเริ่มต้นด้วยการเป็นครอบครัวเดี่ยวแล้วกลายเป็นครอบครัวขยาย แล้ว กลับมาเป็นครอบครัวเดี่ยวอีก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า พ่อ แม่ และลูกที่อยู่ด้วยกัน พอลูกโตขึ้นลูก สาวก็เอาลูกเขยเข้ามาอยู่ในบ้าน เพราะฉะนั้น ครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยวก็จะกลายเป็นครอบครัว ขยายเพราะลูกสาวเอาสามีมาอยู่ด้วย พอถึงระยะเวลาหนึ่งอาจจะตั้งแต่นี่ขึ้นไปหรือ 5-10 ปี เมื่อลูกสาวคนที่สองแต่งงาน ลูกสาวคนแรกก็ต้องพาสามีออกไปสร้างบ้านเรือนใหม่อยู่ในบริเวณบ้าน เดียวกันกับครอบครัวของพ่อแม่ หรือกรณีที่ผู้ชายมีเงินมีทองมากพอสมควรก็จะนำเงินที่เก็บได้ไปสร้าง บ้านในบริเวณบ้านที่ซื้อไว้ต่างหาก ฉะนั้นครอบครัวขยายก็เป็นครอบครัวเดี่ยวอีกที พ่อพ่อแม่มีลูกที่ แต่งงานอยู่ด้วยก็กลับเป็นครอบครัวขยายใหม่ เป็นวัฏจักรของครอบครัวไทยตามอุดมคติ ส่วนทาง ปฏิบัติอาจไม่ได้เป็นไปตามแบบนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างวัฒนธรรมไทยมีลักษณะหลวมๆ ไม่มี การกำหนดไว้แน่นอนตายตัว หรือแม้จะมีการกำหนดไว้ก็ไม่ได้มีการบังคับว่าทุกคนจะต้องทำตามแบบ นั้น อนึ่ง ในแง่ของการรับมรดกตามอุดมคติ ผู้หญิงจะได้รับมรดกเมื่อแต่งงานและนำเอาฝ่ายชายมาอยู่ ในบ้าน จึงจะได้รับมรดกที่ดินจากพ่อแม่ ส่วนลูกสาวคนสุดท้ายต้องจะได้บ้านที่อยู่อาศัยรวมทั้งที่ดินอื่นๆ ที่ยังไม่แบ่งให้ใคร (ดำรง ฐานดี. 2540 : 56-68)

ระบบครอบครัวและเครือญาติ หมายถึง ระบบของเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่ม คนที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสายเลือด หรือการแต่งงานการจะนับว่าใครเป็นญาติของเราบ้างนั้นขึ้นอยู่กับ กฎเกณฑ์ในแต่ละวัฒนธรรม การจัดระบบเครือญาติเป็นเรื่องทางวัฒนธรรม ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ แม้ว่าปรากฏการณ์ พ่อ แม่ ลูกจะเป็นเรื่องธรรมชาติ และมีปรากฏในทุกๆ สังคมแต่แต่ละสังคมก็จะมี การจัดระบบเครือญาติในการกำหนดบทบาทแนวปฏิบัติและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวต่างกันไป บางสังคมเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับญาติข้างพ่อ เช่น สังคมจีน สังคมอินเดีย บางสังคมก็ให้ ความสำคัญกับญาติข้างแม่ เช่น สังคมกะเหรี่ยงโปว หรือบางสังคมก็ให้ความสำคัญกับญาติทั้งสอง ฝ่าย เช่น สังคมพม่า สังคมอินโดนีเซีย สังคมไทย เป็นต้น เนื่องจากระบบครอบครัวและเครือญาติ เป็นระบบความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐาน ในสังคมและมีความสำคัญมากในการเข้าใจสังคมไทย การกล่าวถึง ลักษณะของครอบครัวไทยในที่นี่จึงเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสังคมไทย โดยเฉพาะในระดับสังคมหมู่บ้านในชนบทไทย ซึ่งครอบครัวและเครือญาติมีบทบาทอย่างมากในวิถีชีวิต ชุมชนหมู่บ้าน ในการนำเสนอเพื่อให้เห็นภาพดังกล่าวนี้ จะกล่าวถึงกฎเกณฑ์การตั้งถิ่นฐานหลังการ แต่งงานที่มีผลต่อวัฏจักรของครอบครัว และการสร้างกลุ่มครอบครัวและเครือญาติอันนับเป็นโครงสร้าง ของสังคมไทย

กฎเกณฑ์การตั้งถิ่นฐานหลังการแต่งงาน

สังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ระบบการนับญาติทั้งสองฝ่าย คนคนหนึ่งจะนับญาติ ทั้งฝ่ายบิดาและมารดา นั่นคือนับรวม ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้องของปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ลูกหลานของลุง ป้า น้า อา พี่น้องของตัวเอง และลูกหลานของตัวเองเป็นเครือญาติที่พี่น้องทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในสังคมไทยโดยทั่วไปมีแนวโน้มที่เน้นทางมารดาทั้งนี้เพราะกฎเกณฑ์ในการตั้งบ้านเรือน ในสังคมไทยโดยทั่วไปทุกภาคนิยมให้หนุ่มสาวที่เพิ่งแต่งงานใหม่อาศัยในบ้านบิดามารดาของฝ่ายหญิง (Matrilocality) ซึ่งในภาษาพูดเรียกว่าแต่งลูกเขยเข้าบ้าน แต่ก่อนในสังคมชนบท ถ้าเราถามผู้ชายที่กำลังจะแต่งงานว่าแต่งงานแล้วจะไปอยู่ที่ไหน มักจะได้รับคำตอบว่าไปอยู่บ้านพ่อตา ซึ่งตรงข้ามกับ ธรรมเนียมเงินที่นิยมแต่งสะใภ้เข้าบ้าน ซึ่งเป็นธรรมเนียมนิยมการตั้งถิ่นฐานที่อิงบิดามารดาของฝ่าย

ชาย แบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติโดยส่วนใหญ่ในอดีตคือ หนุ่มสาวจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงสัก ระยะเวลาหนึ่ง โดยฝ่ายชายจะช่วยพ่อตาทำนา ถือเป็นการให้แรงงานแก่ฝ่ายเจ้าสาว ซึ่งมีลักษณะคล้าย สิ้นสอดที่มอบให้พ่อแม่เจ้าสาว แต่เป็นการให้จากฝ่ายชายไปสู่ฝ่ายหญิงในรูปของแรงงานที่กล่าวมานั้น เป็นรูปแบบในอุดมคติของธรรมเนียมการย้ายที่อยู่หลังการแต่งงาน ซึ่งนิยมไปอยู่กับครอบครัวพ่อแม่ของ ฝ่ายหญิงแต่ในบางสถานการณ์ เช่น ในครอบครัวที่ไม่มีลูกสาวมีแต่ลูกชายเพียงคนเดียว ทางพ่อแม่ ของฝ่ายชายก็จะพยายามแต่งสะใภ้เข้าบ้าน เพื่อที่จะได้มีลูก คอยดูแลในยามแก่เฒ่า หรือในกรณีที่ ฝ่ายชายร่ำรวยกว่ามาก ก็อาจจะอยากให้ฝ่ายหญิงมาอยู่กับครอบครัวพ่อแม่ของฝ่ายชายแทน

สืบเนื่องจากกฎเกณฑ์คนไทยที่นิยมตั้งบ้านเรือนก่อนมาทางครอบครัวของฝ่ายหญิง และฝ่ายชายนิยม “แต่งออก” ไปอยู่ที่อื่น ซึ่งถ้าที่ใดนิยมแต่งงานกับคนนอกหมู่บ้านจะมีผลให้หมู่บ้าน หนึ่งๆ เป็นที่รวมของครอบครัวและเครือญาติของฝ่ายหญิง เด็กที่เติบโตมาจะใกล้ชิดสนิทสนมกับยาย มากกว่าย่า และสนิทกับน้ำซึ่งเป็นน้องของแม่มากกว่าอาซึ่งเป็นน้องของพ่อ จึงเป็นลักษณะของเครือ ญาติที่เน้นมาทางมารดา ในหมู่บ้านหนึ่งๆ จึงมักจะพบลักษณะการตั้งบ้านเรือน ที่มีบ้านที่ ประกอบด้วยพ่อตา แม่ยาย ลูกสาวคนเล็ก และลูกเขยคนเล็ก และหลาน ในบริเวณเดียวกันอาจจะ มีบ้านของลูกสาวคนโต และลูกสาวคนรอง ทำให้กลุ่มของบ้านมีลักษณะการรวมกันโดยมีฝ่ายหญิงเป็น หลัก เพราะฉะนั้นหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านก็จะประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ของบ้านที่เป็นครอบครัวเครือญาติ กัน

วัฏจักรของครอบครัวไทย

ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีประวัติการพัฒนา ซึ่งตามกันมาเป็นลำดับ และอาจ ทำนายได้ล่วงหน้าพอสมควรว่าตอนใดจะเป็นอย่างไร วัฏจักรชีวิตครอบครัว (Family Life Cycle) หมายถึงวงจรแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ถูกกำหนดโดยธรรมชาติของมนุษย์ (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) เป็น วงจรที่เกิดขึ้นในทุกครอบครัวทุกสังคม ตลอดช่วงชีวิตบุคคลและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพัฒนาการของ บุคคลและพัฒนาการครอบครัวที่เป็นไปตามเงื่อนไขของเวลาและกิจกรรมที่มนุษย์เลือกกระทำ

วัฏจักรชีวิตครอบครัว สามารถแบ่งออกได้หลายแบบ แต่จะไม่แตกต่างกันมากนักก็วัฏ จักรชีวิตครอบครัวไทยแบ่งได้ดังนี้ (อุมภาพร ตรังคสมบัติ. 2544 ; กาญจนา ลุศนันท์. 2547)

ระยะที่ 1 เริ่มตั้งแต่บุคคลโตเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวเตรียมพร้อมที่จะออกมาก่อตั้ง ครอบครัวของตนเอง ในครอบครัวไทยชายไทยเป็นผู้นำครอบครัวและเป็นผู้ก่อสร้างครอบครัวโดยมี การสู่ขอฝ่ายหญิงเพื่อการครองเรือนร่วมกันโดยฝ่ายชายจะเป็นหัวหน้าหรือผู้นำครอบครัว นอกจากนั้น ชายไทยในอดีตจะนิยมการบวชก่อนที่จะออกมาตั้งครอบครัวของตนเอง เพื่อให้ได้แสดงความกตัญญูต่อ ผู้เป็นบิดามารดาตามคตินิยมทางพุทธศาสนา สังคมปัจจุบันบุคคลจะมีค่านิยมตามแนว ทางของกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้บุคคลมีบทบาทอื่นตามสถานภาพทางสังคมที่เป็นอยู่ เช่นค่านิยมจากวัฒนธรรม ข้ามชาติเกี่ยวกับทดลองอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน หรือการมีค่านิยมเชิงเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบทบาทอื่นต่อไปเมื่อได้สร้างครอบครัวแล้ว ในขณะที่ค่านิยมเรื่องการบวชก่อน ครองเรือนหรือการให้ความสำคัญด้านหลักการครองเรือนตามคำสอนทางพุทธศาสนาตกลง และ ค่านิยมที่เด็กๆ รับรู้ว่าการแต่งงานกับชาวต่างชาติทำให้ชีวิตดีขึ้น

ระยะที่ 2 สมรสและสร้างครอบครัวใหม่ เป็นระยะที่คู่สมรสเรียนรู้และ ทำความรู้จักกันและกันและเป็นระยะที่เริ่มต้นสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในระยะนี้คือ การเตรียมตัวและสร้างฐานะครอบครัวทางเศรษฐกิจสังคมซึ่งอาจมีปัญหาอื่นที่ส่งผลอันร้ายหรือเป็น

อุปสรรคต่อการสร้างฐานะได้ เช่น ความยากจน ครอบครัวใหม่ในสังคมไทยปัจจุบันนิยมแยกเป็นครอบครัวเดียวกันมากขึ้น ส่วนครอบครัวใหญ่ที่อยู่ร่วมกันก็อาจมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อครอบครัวใหม่ในแนวทางที่ไม่เหมาะสมได้ นอกจากนี้คตินิยมเชิงสังคมสำหรับหญิงชาวไทยที่สมรสแล้วได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในอดีตหญิงไทยมีหน้าที่เป็นแม่บ้าน แต่ด้วยภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ส่งผลให้หญิงไทยที่สมรสแล้วจำเป็นต้องทำงานช่วยสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้แก่ครอบครัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อครอบครัวเลี้ยงดูบุตรในภายหลัง

ระยะที่ 3 ครอบครัวเริ่มมีสมาชิกใหม่ (บุตร) ระยะนี้เป็นระยะที่ครอบครัวมีสมาชิกใหม่ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นคือ ความรู้และวิธีการดูแลบุตรตั้งแต่ในครรภ์กระทั่งคลอด ระยะนี้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเริ่มดีขึ้นคู่สมรสอาจมีปัญหาด้านการแบ่งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตร วิธีการ และแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตรและบทบาทระหว่างคู่สมรส

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน หญิงไทยในฐานะภรรยายังคงต้องทำหน้าที่แม่บ้าน โดยสมบูรณ์และยังมีภาระเพิ่มขึ้นที่ต้องทำงานช่วยหาเลี้ยงครอบครัว รวมถึงภาระการดูแลเอาใจใส่บุตร ในขณะที่ฝ่ายชายที่สมรสแล้วมักทำงานและละเลยความรับผิดชอบในหน้าที่ของครอบครัว เช่น การเลี้ยงดูบุตรที่ยังเล็กซึ่งผลกระทบที่ตามมาคือ ความเครียด ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างคู่สมรส อีกทั้งบทบาทของคู่สมรสที่ได้รับทางสังคมเพิ่มขึ้น และความเปลี่ยนแปลงตามสถานภาพเชิงเศรษฐกิจของคู่สมรสเองด้วย ล้วนส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพและปัญหาทางจิตวิทยาสังคม อารมณ์ของคู่สมรสและในภวณนี้จะเป็นช่วงเวลาของโอกาสที่จะเกิดการหย่าร้างได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าระยะนี้จะเป็นระยะที่คู่สมรสมีความสัมพันธ์เริ่มห่างเหิน เนื่องจากภรรยาต้องทำหน้าที่และรับบทบาทเป็นผู้ดูแล และเลี้ยงเด็ก ทำให้เกิดค่านิยมเรื่องภรรยาบ่อยในชายไทย จนเป็นปัญหาวิกฤตในหลายครอบครัว เป็นผลเสียต่อทุกฝ่าย และบุตรจะได้รับผลกระทบมากที่สุดอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการทุกด้านของบุตร ความบกพร่องของพัฒนาการดังกล่าวของบุตรย่อมถูกหล่อหลอมสู่ความเป็นบุคคลและเอกลักษณ์ ตลอดจนอาจก่อปัญหาสังคมตามมานานัปการ

ระยะที่ 4 ระยะที่บุตรเติบโตเป็นวัยรุ่น ระยะนี้อิทธิพลจากการทำหน้าที่และบทบาทในฐานะบิดามารดาตั้งแต่บุตรเกิดรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก (ทั้งคู่สมรสและบุตร) วิธีการสั่งสอนและอบรมเลี้ยงดูบุตร การสื่อสาร วิธีการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนทั้งการมีคุณภาพชีวิตครอบครัวจะประมวลส่งผลให้เห็นชัดในระยะนี้ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในระยะนี้อาจกล่าว ได้ว่าเป็นระยะที่เป็นทั้งหัวเลี้ยวหัวต่อ และอาจเกิดเป็นวิกฤตในวัฏจักรชีวิตครอบครัวที่บิดามารดาต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากในภาวะสังคมปัจจุบันที่บิดามารดามักไม่เวลาเอาใจใส่อบรมดูแลบุตร

ระยะที่ 5 ระยะนี้บุตรเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวและอาจแยกไปเริ่มต้นครอบครัวของตนเอง แต่ในปัจจุบันคตินิยมเรื่องการศึกษาต่อในสังคมไทยอาจทำให้การตั้งครอบครัวใหม่ล่าช้าไปและอาจส่งผลด้านบุคลิกภาพด้านอื่นได้เช่นการมีค่านิยมอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน การรวมกลุ่มของกลุ่มรักร่วมเพศ แต่อย่างไรก็ดีระยะนี้เป็นระยะที่คู่สมรสเริ่มมีเวลาเป็นของตนเองมากขึ้น ปัญหาที่มักเกิดขึ้นคือคู่สมรสซึ่งต่อมาได้เป็นบิดามารดาเริ่มมีอายุมากขึ้นจึงมักเป็นปัญหาทางร่างกายและอารมณ์ เช่นอาจเข้าสู่วัยทองเป็นต้น อันอาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง และความเครียดในคู่สมรสได้ อาจทำให้เกิดผลคือการหย่าร้าง

ระยะที่ 6 ระยะสู่ช่วงปลายของชีวิต เป็นระยะที่คู่สมรสเข้าสู่เกษียณอายุรวมถึง การสูญเสียบุคคลใกล้ชิดปัญหาที่มักเกิดขึ้นในระยะนี้คือ ความเสื่อมถอยของร่างกายและสติปัญญา รวมทั้งความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจด้วย แต่หากได้มีความเตรียมพร้อมที่ดี เช่นมีการดูแลสุขภาพ มีทัศนคติมองโลกในแง่ดี ไม่มีความเครียดสะสมมากนัก มีการออมรายได้หรือการจัดการเงินที่ดีรวมไปถึงการเตรียมกิจกรรมหลังเกษียณอายุ ก็จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้ และประโยชน์สุขแก่ตนเองอีกด้วย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าวัฏจักรของครอบครัวจะความเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์และเป็นการเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกในบุคคลแต่ละรุ่น (Generation) อันเป็นไปตามเงื่อนไขของวัยและการเวลา ซึ่งจะเป็นความก้าวหน้าไปตามระยะต่างๆ ของพัฒนาการของบุคคลและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้แก่ ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคล การจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะของวัฏจักร การศึกษาวัฏจักรครอบครัว เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เราเข้าใจชีวิตครอบครัว และสามารถอธิบายพฤติกรรมครอบครัว และคาดการณ์ได้ถึงชีวิตอนาคตของครอบครัวได้

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของการศึกษาเรื่องการแต่งงานหรือการมีคู่ครองนั้น เป็นพื้นฐานกระบวนการสืบทอดเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ที่ต้องมีลูกหลานไว้สืบสกุล โดยทั่วไปการแต่งงานเป็นการสร้างครอบครัวใหม่ เพื่อรองรับสมาชิกใหม่ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด และเป็นสถาบันแห่งแรกที่มนุษย์ที่เกิดขึ้นมาได้เป็นสมาชิกครัวเรือนที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ถูกเรียกว่าเป็นครัวเรือนเดี่ยว สำหรับครัวเรือนที่มีองค์ประกอบมากกว่า พ่อแม่และลูก โดยอาจรวมเครือญาติอื่นๆ หรือเป็นครัวเรือนที่มีหลายครอบครัว เช่น พ่อแม่ ลูกชายลูกสะใภ้ ลูกสาวลูกเขยหรือมีหลายชายหลานสะใภ้ อาศัยอยู่ร่วมกันในชายคาเดียวกันหรือต่างชายคากันก็ได้ แต่มีการทำครัวหรือทำอาหารร่วมกัน ครัวเรือนในลักษณะนี้เรียกว่า ครัวเรือนขยาย เมื่อต้องอาศัยอยู่ร่วมกันแต่ละคนจำเป็นต้องมีบทบาทหน้าที่ เช่น หน้าที่ของพ่อ แม่และลูก สังคมได้กำกับบทบาทหน้าที่รวมทั้งความคาดหวังของสังคมอีสานที่มีต่อหน้าที่ของลูกสาวส่งผลให้การเลี้ยงดูและอบรมมักแตกต่างจากลูกชาย (ฐณัฐ วงศ์สายเชื้อ. 2546 : 21-24)

2. ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวของไทย

มีการแยกครอบครัวออกเป็น 2 ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) และครอบครัวขยาย (Extended Family)

ครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวแรกเริ่ม หมายถึงครอบครัวที่มีสมาชิกเฉพาะ พ่อ แม่ และลูก ไม่มีคนอื่นหรือญาติคนอื่นอาศัยรวมอยู่ด้วย ครอบครัวขยายหมายถึงครอบครัวที่มีญาติเข้ามาอาศัยอยู่ด้วยนอกเหนือจากพ่อ แม่ และลูก อาทิเช่น ปู่ ย่า น้องของแม่ หรือภรรยาของลูกชายก็ได้ โดยทั่วไปแล้ว ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายตามบรรทัดฐานหรือวัฒนธรรมในแง่อุดมคตินั้น ครอบครัวไทยเริ่มต้นด้วยการเป็นครอบครัวเดี่ยวแล้วกลายเป็นครอบครัวขยาย แล้วกลับมาเป็นครอบครัวเดี่ยวอีก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า พ่อ แม่ และลูกที่อยู่ด้วยกัน พอลูกโตขึ้นลูกสาวก็เอาลูกเขยเข้ามาอยู่ในบ้าน เพราะฉะนั้น ครอบครัวที่เป็นครอบครัวเดี่ยวก็จะกลายเป็นครอบครัวขยาย เพราะลูกสาวเอาสามีมาอยู่ด้วย พอถึงระยะเวลาหนึ่งอาจจะตั้งแต่นั้นปีขึ้นไปหรือ 5-10 ปี เมื่อลูกสาวคนที่สองแต่งงาน ลูกสาวคนแรกก็ต้องพาสามีออกไปสร้างบ้านเรือนใหม่อยู่ในบริเวณบ้านเดียวกันกับครอบครัวของพ่อแม่ หรือกรณีที่มีผู้ชายมีเงินมีทองมากพอสมควรก็จะนำเงินที่เก็บได้ไปสร้าง

บ้านในบริเวณบ้านที่ซื้อไว้ต่างหาก ฉะนั้นครอบครัวขยายก็เป็นครอบครัวเดี่ยวอีกที พ่อพ่อแม่มีลูกที่แต่งงานอยู่ด้วยก็กลับเป็นครอบครัวขยายใหม่ เป็นวัฏจักรของครอบครัวไทยตามอุดมคติ

ส่วนทางปฏิบัติอาจไม่ได้เป็นไปตามแบบนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างวัฒนธรรมไทยมีลักษณะหลวมๆ ไม่มีการกำหนดไว้แน่นอนตายตัว หรือแม้จะมีการกำหนดไว้ก็ไม่ได้มีการบังคับว่าทุกคนจะต้องทำตามแบบนั้น อนึ่ง ในแง่ของการรับมรดกตามอุดมคติ ผู้หญิงจะได้รับมรดกเมื่อแต่งงานและนำเอาฝ่ายชายมาอยู่ในบ้าน จึงจะได้รับมรดกที่ดินจากพ่อแม่ ส่วนลูกสาวคนสุดท้ายต้องจะได้บ้านที่อยู่อาศัย รวมทั้งที่ดินอื่นๆ ที่ยังไม่แบ่งให้ใคร (ดำรง ฐานดี. 2540 : 56-68)

ระบบครอบครัวและเครือญาติ หมายถึง ระบบของเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสายเลือด หรือการแต่งงานการจะนับว่าใครเป็นญาติของเราบ้างนั้นขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ในแต่ละวัฒนธรรม การจัดระบบเครือญาติเป็นเรื่องทางวัฒนธรรม ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ แม้ว่าปรากฏการณ์ พ่อ แม่ ลูก จะเป็นเรื่องธรรมชาติ และมีปรากฏในทุกๆ สังคมแต่แต่ละสังคมก็จะมี การจัดระบบเครือญาติในการกำหนดบทบาทแนวปฏิบัติ และหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวต่างกันไป บางสังคมเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับญาติข้างพ่อ เช่น สังคมจีน สังคมอินเดีย เป็นต้น

เนื่องจากระบบครอบครัวและเครือญาติเป็นระบบความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานที่สุดในสังคม และมีความสำคัญมากในการเข้าใจสังคมไทย การกล่าวถึงลักษณะของครอบครัวไทยในที่นี้จึงจะเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสังคมไทย โดยเฉพาะในระดับสังคมหมู่บ้านในชนบทไทย ซึ่งครอบครัวและเครือญาติมีบทบาทอย่างมากในวิถีชีวิตชุมชนหมู่บ้าน ในการนำเสนอเพื่อให้เห็นภาพดังกล่าวนี้ จะกล่าวถึงกฎเกณฑ์การตั้งถิ่นฐานหลังการแต่งงานที่มีผลต่อวัฏจักรของครอบครัว และการสร้างกลุ่มครอบครัวและเครือญาติอันนับเป็นโครงสร้างของสังคมหมู่บ้าน และกฎเกณฑ์การรับมรดกในครอบครัวไทย จากนั้นเพื่อให้เห็นความสำคัญของครอบครัวและเครือญาติในสังคมในวงกว้างจะขอกกล่าวถึงคำเรียกญาติ การนับญาติ และการขยายการนับญาติในสังคมไทย และส่วนสุดท้ายจะให้ความเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัวอันเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้

กฎเกณฑ์การตั้งถิ่นฐานหลังการแต่งงาน

สังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ระบบการนับญาติทั้งสองฝ่าย คนคนหนึ่งจะนับญาติทั้งฝ่ายบิดาและมารดา นั่นคือ นับรวม ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้องของปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ลูกหลานของลุง ป้า น้า อา พี่น้องของตัวเอง และลูกหลานของตัวเองเป็นเครือญาติพี่น้องทั้งหมดอย่างไรก็ตาม ในสังคมไทยโดยทั่วไป มีแนวโน้มที่เน้นทางมารดา ทั้งนี้เพราะกฎเกณฑ์ในการตั้งบ้านเรือนในสังคมไทยโดยทั่วไปทุกภาค นิยมให้หนุ่มสาวที่เพิ่งแต่งงานใหม่อาศัยในบ้านบิดามารดาของฝ่ายหญิง(Matrilocality) ซึ่งในภาษาพูดเรียกว่าแต่งลูกเขยเข้าบ้าน แต่ก่อนในสังคมชนบทถ้าเราถามผู้ชายที่กำลังจะแต่งงานว่าแต่งงานแล้วจะไปอยู่ที่ไหนมักจะได้รับคำตอบว่าไปอยู่บ้านพ่อตา ซึ่งตรงข้ามกับธรรมเนียมจีนที่นิยมแต่งสะใภ้เข้าบ้านซึ่งเป็นธรรมเนียมนิยมการตั้งถิ่นฐานที่อิงบิดามารดาของฝ่ายชาย แบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติโดยส่วนใหญ่ในอดีตคือ หนุ่มสาวจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงสักระยะหนึ่ง โดยฝ่ายชายจะช่วยพ่อตาทำนา ถือเป็นการให้แรงงานแก่ฝ่ายเจ้าสาว ซึ่งมีลักษณะคล้ายสินสอดที่มอบให้พ่อแม่เจ้าสาว แต่เป็นการให้จากฝ่ายชายไปสู่ฝ่ายหญิงในรูปของแรงงานในทางภาคเหนือถือว่าการให้แรงงานเช่นนี้เป็นทางหนึ่งเพื่อตอบแทนบรรพบุรุษทางฝ่ายหญิงที่ให้ความคุ้มครองดูแลมาจนเติบโตใหญ่ ต่อเมื่อลูกสาวคนที่สองแต่งงานและพาสามีเข้ามาอยู่ในบ้านลูกสาวคนโต

และลูกเขยคนโตจะย้ายออกไป ซึ่งอาจจะออกเรือนไปสร้างบ้านใหม่อีกหลังต่างหากแต่อยู่ในบริเวณเดียวกันกับบ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิงหรืออาจจะเปลี่ยนไปอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้านของพ่อแม่ฝ่ายชายหรืออาจจะไปตั้งบ้านเรือนอยู่ใหม่ต่างหากทีเดียว ในหมู่บ้านเดิม หรือที่อื่น เมื่อลูกสาวคนที่สามแต่งงาน ลูกสาวคนที่สองและเขยคนที่สองก็จะทำเช่นเดียวกัน ตามธรรมเนียมไทยเมื่อลูกสาวคนเล็กแต่งงานและพาเขยเล็กเข้ามาอยู่ในบ้าน ลูกสาวคนเล็กมีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ในยามแก่เฒ่า และจะอยู่กับพ่อแม่จนพ่อแม่เสียชีวิตและบ้านก็จะตกเป็นของลูกสาวคนเล็กและสามี

ที่กล่าวมานั้นเป็นรูปแบบในอุดมคติของธรรมเนียมการย้ายที่อยู่หลังการแต่งงาน ซึ่งนิยมไปอยู่กับครอบครัวพ่อแม่ของฝ่ายหญิง แต่ในบางสถานการณ์ เช่น ในครอบครัวที่ไม่มีลูกสาวมีแต่ลูกชายเพียงคนเดียว ทางพ่อแม่ของฝ่ายชายก็จะพยายามแต่งสะใภ้เข้าบ้าน เพื่อที่จะได้มีลูกคอยดูแลในยามแก่เฒ่า หรือในกรณีที่ฝ่ายชายร่ำรวยกว่ามาก ก็อาจจะอยากให้อายุขัยมาอยู่กับครอบครัวพ่อแม่ของฝ่ายชายแทน

สืบเนื่องจากกฎเกณฑ์คนไทยที่นิยมตั้งบ้านเรือนก่อนมาทางครอบครัวของฝ่ายหญิง และฝ่ายชายนิยมแต่งออกไปอยู่ที่อื่น ซึ่งถ้าที่ใดนิยมแต่งงานกับคนนอกหมู่บ้าน จะมีผลให้หมู่บ้านหนึ่งๆ เป็นที่รวมของครอบครัวและเครือญาติของฝ่ายหญิง เด็กที่เติบโตมาจะใกล้ชิดสนิทสนมกับยายมากกว่าย่า และสนิทกับน้ำซึ่งเป็นน้องของแม่มากกว่าอาซึ่งเป็นน้องของพ่อ จึงเป็นลักษณะของเครือญาติที่เน้นมาทางมารดา ในหมู่บ้านหนึ่งๆจึงมักจะพบลักษณะการตั้งบ้านเรือนที่มีบ้านที่ประกอบด้วยพ่อตา แม่ยาย ลูกสาวคนเล็กและลูกเขยคนเล็กและหลาน ในบริเวณเดียวกันอาจจะมีบ้านของลูกสาวคนโต และลูกสาวคนรอง ทำให้กลุ่มของบ้านมีลักษณะการรวมกันโดยมีฝ่ายหญิงเป็นหลัก เพราะฉะนั้นหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านก็จะประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ของบ้านที่เป็นครอบครัวเครือญาติกัน

กลุ่มครอบครัวเครือญาติ ที่มีักประกอบด้วยครอบครัวของพี่สาวน้องสาวอย่างน้อย 2-4 ครอบครัวนั้น มักจะมีบทบาทช่วยเหลือพึ่งพากันในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ในอดีตก่อนที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนมาทำเกษตรกรรมเพื่อขายหรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้าการเอาแรง ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงแรงงานในการดำเนินาเกี่ยวข้าว มักกระทำกันระหว่างครอบครัวของพี่น้อง กลุ่มครอบครัวเครือญาติ จึงถือว่าเป็นแหล่งแรงงานที่ให้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน นอกจากการช่วยเหลือกันในการทำนาแล้ว ยังมีการช่วยเหลือกันในกิจกรรมทางสังคมอื่นๆ อีก เช่น ถ้าพี่น้องคนใดจะปลูกบ้านใหม่ก็มีการเอาแรงไปช่วยกันปลูกบ้านให้ หรือถ้าบ้านใดมีงาน ไม่ว่าจะป็นงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ สมาชิกในกลุ่มเครือญาติเดียวกันก็จะมาช่วยกัน ซึ่งอาจจะรวมตั้งแต่ช่วยทำอาหาร ช่วยจัดงาน ช่วยรับแขก ในยามทุกข์ยาก กลุ่มครอบครัวเครือญาติสนิทนี้ก็จะเป็แหล่งที่พึ่งพาช่วยเหลือทางการเงินกันด้วย จึงนับว่ากลุ่มครอบครัวเครือญาติเป็นกลุ่มคนที่เป็นหลักประกันสังคมที่สำคัญในวิถีชีวิตของชาวบ้านไทยโดยเฉพาะในอดีต

วัฏจักรของครอบครัวไทย

เมื่อการย้ายที่อยู่หลังการแต่งงานเป็นไปในลักษณะดังกล่าว จึงมีผลโดยตรงกับวัฏจักรของครอบครัว หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกกับการเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งในที่นี้ขอใช้ในความหมายกว้าง ซึ่งหมายถึง ลักษณะของครอบครัวที่ประกอบด้วยคน 3 รุ่น คือ ตายายพ่อแม่ และลูกสาวลูกเขย ขึ้นอยู่กับขั้นตอนแต่งงานของลูกสาวซึ่งทำให้เกิดวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายไปสู่ครอบครัวเดี่ยว และจากครอบครัวเดี่ยวไปสู่ครอบครัวขยาย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกชายลูกสาวที่ยัง

ไม่ได้แต่งงาน ขึ้นตอนที่ 2 เมื่อลูกชายลูกสาวถึงวัยแต่งงาน ลูกชายแต่งงานแล้วออกไปอยู่กับบ้าน ฝ่ายหญิงลูกสาวคนโตแต่งงานและพาสามีเข้ามาอยู่ในบ้านเมื่อลูกสาวมีลูกทำให้เกิดสภาพเป็นครอบครัวขยายเมื่อลูกสาวคนเล็กแต่งงาน ลูกสาวคนโตและสามีย้ายออก ลูกสาวคนเล็กและสามีมีลูกและทั้งคู่อยู่ดูแลพ่อแม่ ช่วงที่ครอบครัวของลูกสาวอยู่ในบ้านของพ่อแม่และผลัดกันย้ายออก นับเป็นช่วงของครอบครัวขยายที่กินเวลายาวนาน และจะเป็นช่วงของวัฏจักรของครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยายตราบเท่าที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ การเป็นครอบครัวขยายในขั้นตอนที่ 2 นี้มักมานุษยวิทยาเรียกว่าเป็น Stem Family ซึ่งหมายถึงการที่ตายายและพ่อแม่อยู่เป็นหลัก และลูกผลัดกันอาศัยอยู่กับพ่อแม่ และย้ายออกไปในลักษณะที่กล่าวมาแล้วว่า เมื่อลูกคนรองแต่งงานพาสามีเข้ามา ลูกคนโตและสามีก็แยกครอบครัวออกไปตั้งบ้านเรือนใหม่ ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวจีนซึ่งเป็นครอบครัวขยายในลักษณะที่ไม่ว่าลูกชายคนโตจะแต่งงานจะพาสะใ้เข้ามาอยู่ในบ้าน ในบ้านจึงมีทั้งครอบครัวของพี่ชายคนโตคนรอง และน้องคนเล็ก แต่ถ้าเป็นครอบครัวไทย ลูกที่แต่งงานแล้วจะอยู่กับพ่อแม่ชั่วคราว จนกระทั่งมีลูกของตัวเอง หรือเมื่อน้องคนต่อไปแต่งงาน หรือเมื่อพร้อมก็จะย้ายออกไปตั้งครอบครัวใหม่ ขึ้นตอนที่ 3 พ่อแม่เสียชีวิต วัฏจักรของครอบครัวกลับกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวอีกครั้งหนึ่งลูกสาวคนเล็กกับสามีกลายเป็นเจ้าของบ้านโดยลูกสาวคนเล็กเป็นผู้ได้รับมรดกจากพ่อแม่

ดังนั้น จึงไม่อาจสรุปได้ชัดเจนว่าครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือเป็นครอบครัวขยาย ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายขึ้นอยู่กับว่าครอบครัวนั้นๆอยู่ในช่วงใดในวัฏจักรของครอบครัว โดยปกติเมื่อนักมานุษยวิทยาเข้าไปศึกษาหมู่บ้านในภาคต่างๆ ของไทย จะพบทั้งหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย เพราะในหมู่บ้านหนึ่งๆ ย่อมประกอบด้วยบ้านซึ่งอาจจะอยู่ในสถานะของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายแต่ถ้านักมานุษยวิทยาคนเดียวกันกลับไปหมู่บ้านเดิมที่เคยเข้าไปศึกษาเมื่อสิบปีต่อมา จำนวนของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายในหมู่บ้านนั้น ก็จะต่างไปจากจำนวนที่ได้บันทึกไว้เมื่อสิบปีที่แล้ว ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเป็นครอบครัวขยายนั้นมีความโน้มเอียงที่เป็นครอบครัวขยายที่มีองค์ประกอบที่ค่อนข้างมาจากฝ่ายหญิงและครอบครัวของฝ่ายหญิง

กฎเกณฑ์การรับมรดก

ในบางสังคมมีประเพณีที่จะยกมรดกให้แก่ลูกชายเท่านั้น เช่น สังคมจีนสมัยก่อนซึ่งลูกสาวจะได้มรดกน้อยหรือไม่ได้เลย หรือในบางสังคมกำหนดให้ลูกชายรับมรดกจากลุงซึ่งเป็นพี่ชายของมารดา เช่น ในสังคมที่ให้ความสำคัญกับญาติทางฝ่ายมารดา และบางสังคมมีกฎเกณฑ์ที่จะแบ่งสมบัติให้ลูกทุกๆ คนเท่ากัน โดยทั่วๆ ไปสังคมไทยมีการแบ่งมรดกในลักษณะที่เท่าเทียม โดยหลักการถ้าถามพ่อแม่คนไทยว่า “จะให้มรดกกับลูกคนไหน” มักได้รับคำตอบว่า “ก็ให้ลูกทุกคน” แต่ในทางปฏิบัติ อาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือสาเหตุเฉพาะกรณี ซึ่งสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์อื่นๆ ในระบบครอบครัว

การที่สังคมไทยนิยมแต่งลูกเขยเข้าบ้านทำให้ในทางปฏิบัติ แม้ว่าลูกชายจะได้มรดกเป็นที่นา แต่เมื่อต้องมาอาศัยอยู่กับครอบครัวของฝ่ายหญิงซึ่งอาจจะอยู่ต่างหมู่บ้านกัน ทำให้ตัดสินใจขายที่นาของตนให้กับน้องสาว โดยเฉพาะน้องสาวจะอยู่ในหมู่บ้านต่อไป หรือลูกชายอาจจะสละสิทธิ์ในการเอาที่นามาเป็นมรดก ในกรณีนี้พ่อแม่อาจให้เป็นเงินซึ่งมีค่าเท่ากับที่นาให้กับลูกชายผลดีในเรื่องนี้ก็มิในแง่ที่ว่า ทำให้ที่น่ายังคงเป็นผืนใหญ่ ไม่ถูกแบ่งไปเพราะพี่ชายมักจะขายให้น้องสาว ทำให้ยังสามารถรักษาที่นาผืนใหญ่ไว้ได้แต่ในกรณีที่พี่ชายไม่ขายให้น้องสาว แต่ขายให้คนอื่น ก็อาจทำให้ที่นา

ของพ่อแม่เล็กลง เพราะถูกแบ่งขาย ทำยที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคน ที่นาอาจจะผืนเล็กลงจนทำนาไม่ได้ ทำให้ต้องขายไปในที่สุด (ศิราพร ณ ถลาง. 2543 : 45-63)

การแต่งงานและพิธีแต่งงาน ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นดังนี้

ความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

การต่างประเทศ ได้ทำหนังสือลงวันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1885 (พ.ศ. 2428) ให้แก่กงสุลอังกฤษทราบ ว่า 14 หญิงที่เป็นภรรยาคนในบังคับต่างประเทศ ที่ควรนับว่าเป็นภรรยากันได้ ตามกฎหมาย และเป็นคนในบังคับตามเพศของสามีได้นั้น จำเป็นจะต้องเป็นผู้ได้ทำตามข้อความนี้ คือ 1. สามีภริยาคู่นั้นได้ขอสู่ขอต่อบิดามารดาผู้ปกครองที่ควรจะต้องขออนุญาตแล้วก่อน 2. สามีภริยาคู่นั้นได้ทำการมงคล แต่งงานกันตามประเพณี แลเพศ ของสามีภรรยาของภริยาคู่นั้น 3. สามีภริยาคู่นั้นจดบัญชีชื่อลงไว้ต่อพนักงานของบ้านเมือง แลในที่ว่าการกงสุลของประเทศที่เป็นเพศสามี ตามที่จะได้ตั้งอยู่ในเมืองนั้นด้วย ถ้าความ 3 ข้อนี้ขาดแต่อย่างหนึ่งอย่างใดก็ไม่ควรนับว่าเป็นสามีภริยากันตามกฎหมายได้เป็นที่น่าสังเกตว่า ในข้อ 3 การให้สามีภริยาจดบัญชีชื่อต่อพนักงานนั้น เป็นแนวปฏิบัติใหม่ ซึ่งไทยได้รับอิทธิพลตะวันตก อย่างไรก็ตามหลังจากอังกฤษได้รับเอกสารจากฝ่ายไทย มีสเตอร์เออเนสต์ ซาเตา กงสุลเยเนรลอังกฤษ ได้ตอบกลับมายังเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี ที่พระคลังเสนาบดีว่าการต่างประเทศ ลงวันที่ 4 เมษายน ค.ศ. 1885 (พ.ศ. 2428) ในเชิงไม่เห็นด้วยหลายประเด็น ดังความว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่า ท่านหมายเอาแต่ความที่สับแยกอังกฤษ [คนในบังคับอังกฤษ-ผู้เขียน] เป็นสามีหญิงฝ่ายสยามเป็นภรรยาฝ่ายเดียว หาได้ว่าด้วยความที่สามีเป็นคนฝ่ายสยาม ภรรยาเป็นคนฝ่ายอังกฤษไม่...อนึ่งข้าพเจ้าเข้าใจว่า ซึ่งท่านชี้แจงมานั้นหาใช่เป็นการชี้แจงตามกฎหมายที่มีอยู่แล้วนั้นไม่ แต่เป็นความที่คอเวอนเมนต์ของท่านปรารถนาจะให้ คอเวอนเมนต์ของสมเด็จพระนางเจ้าตากทรงรับข้อความนั้นให้เป็นแบบธรรมเนียมต่อไป

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายประเด็น ได้แก่ กรณีหญิงที่เป็นอิสระและหญิงที่เป็นทาส หากผู้ที่จะเป็นสามีได้วางเงินค่าตัวมา น่าจะเป็นเหมือนดังขอสู่ขอต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือ การมงคลสมรสตามเพศฝ่ายภริยานั้น ฝ่ายอังกฤษมองว่า ถ้าสามีเป็นคนในบังคับอังกฤษฝ่ายอินเดียแล้ว จะเป็นอย่างไร ควรที่จะเพิ่มความว่า ตามกฎหมายอังกฤษและประเพณีเพศของผู้นั้น ฯลฯ ฝ่ายไทยโดยพระเจ้านั่งยาเธอ กรมหลวงเทเวศร์วัชรการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ (ดำรงตำแหน่งแทนเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี) ได้แจ้งความมายังมีสเตอร์เออเนสต์ ซาเตา กงสุลเยเนรลอังกฤษ ได้ตอบประเด็นต่างๆ ไปอีกครั้งเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2428 สารระสำคัญยังคงคล้ายข้อความเดิมที่ไทยเคยส่งไปให้แต่มีการเพิ่มในประเด็นที่ฝ่ายอังกฤษเคยทักท้วงก็คือ

ความข้อ 1 ที่ว่าต้องขู่ขอกันนั้น ว่าตามกฎหมายที่ต้องขู่ขอกันนั้น ว่าอย่างสั้นๆ แต่ผู้ที่รักษาอยู่ได้ชื่อเป็นรักขิตา คือ หญิงมีผู้รักษาอยู่ตามศรัทธาในกฎหมาย เมื่อหญิงที่เป็นอิสระ อยู่แก่ตัวเองแล้ว น้ำใจของหญิงนั้นก็สำคัญอยู่ เหมือนดังท่านว่าเป็นการชอบที่จะตัดสินใจหญิงนั้น อนึ่งการที่ท่านว่าด้วยทาสนั้น ก็เป็นการถูกต้องแล้ว กฎหมายฝ่ายสยามก็ว่า ทาสเป็นภริยาสมบัติ สามีตายแล้ว เป็นไทยทีเดียวไม่ต้องขูขสารกรรมธรรมก็ได้

ความข้อ 2 ที่ว่าต้องแต่งงานกันนั้น ว่าตามธรรมเนียมที่เป็นอยู่ทั่วไปเป็นอันมาก แลที่จะได้มีพยานผู้รู้เห็นว่าได้แต่งงานกันจริงแท้

ความข้อ 3 ที่ว่าต้องจดบัญชีนั้น ว่าตามหนังสือสัญญาทางราชไมตรี เป็นความหมายแต่ฝ่ายหญิงไทยเป็นภรรยาคนในบังคับอังกฤษอย่างเดียว เมื่อหญิงคนในบังคับจะเป็น

ภรรยาคนไทยแล้ว ก็ต้องเป็นตามความ 2 ข้อต้นที่ว่านั้น การต่อไปภายหน้านั้น คอเวอนเมนต์ของ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินก็ได้เห็นชอบด้วยกับท่าน ในการที่จะมีกฎหมายให้จัดบัญชีการแต่งงานกันนั้น ด้วย

นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องมรดก ที่ฝ่ายไทยมองว่า ในเรื่องหญิงฝ่ายสยาม ซึ่งอยู่ด้วยกันกับคนในบังคับอังกฤษและได้มีบุตรด้วยกันในขณะที่มีข้อตกลงกันแล้วนั้น ทางฝ่ายไทยจะ ยอมรับถ้าได้ไปจัดบัญชีในเวลาที่กำหนดไว้ให้ นั้น โดยจะยอมให้ไปอยู่ในความป้องกันของพนักงานแห่ง ที่ว่าการกงสุลอังกฤษตลอดเวลาที่จะได้อยู่กันด้วยกัน แต่บุตรนั้นจะได้ประโยชน์อันนี้ไปถึงบุตรอีก ชั้นหนึ่งนั้นไม่ได้ กรณีที่ชายถึงแก่กรรมหญิงและบุตรจะได้ประโยชน์ต่อไป ยกเว้นไปอยู่กับชายอื่นก็ ต้องเสียประโยชน์ไป บุตรก็เช่นเดียวกัน ในกรณีที่ฝ่ายชายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ททรัพย์สิ่งของชาย นั้นซึ่งไม่ใช่ที่ดินและบ้านเรือน ให้แบ่งปันตามกฎหมายฝ่ายสยาม (ด้วยในหนังสือสัญญาที่มีความว่า ที่ดินและบ้านเรือนต้องตกเป็นของผู้ที่ควรรับมรดกตามกฎหมายอังกฤษ)

กรณีที่หญิงชายจากกันไปด้วยเหตุใดก็ตาม (ยกเว้นกรณีที่ชายตาย) หญิงนั้นให้ ขาดประโยชน์นั้น และบุตรที่ตามบิดาไปให้อยู่ในความป้องกันที่ว่าการกงสุลต่อไป แต่บุตรที่ตามมารดา ไปให้ขาดจากผลประโยชน์อันนี้ด้วย หลังจากที่จะได้มีการตกลงกัน ถ้าหญิงฝ่ายสยามเป็นชู้กับคนใน บังคับอังกฤษ และไม่ได้แต่งงานอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว หญิงนั้นและบุตรก็จะไม่ได้ผลประโยชน์นี้ อย่างไรก็ตามการโต้แย้งในประเด็นต่างๆ นี้ อังกฤษก็ได้มีแมมโมแรนด์ (บันทึกช่วยจำ) ส่งมาให้ฝ่าย ไทย โดยฝ่ายไทยได้รับเอกสารตรงวันที่ไทยได้ส่งเอกสารข้างต้นไปถึงอังกฤษคือวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1885 (พ.ศ. 2428) สารสำคัญก็คือ “หญิงสัปยศของพระเจ้าแผ่นดินสยาม จะได้เป็นสัป ยศอังกฤษนั้น ก็เป็นได้แต่ตามความในมาตรา 33 บท 14 ถ้าโดยที่เป็นภรรยาสัปยศอังกฤษ และซึ่งจะได้ประโยชน์นี้ ต้องเป็นการแต่งงานอย่างศาลอังกฤษจะถือว่าใช้ได้” โดยสรุปแล้ว ฝ่ายอังกฤษจะยอมรับการเป็นสามีภรรยาได้อย่างเดียวคือ การที่ชาวยุโรปแต่งงานต่อหน้ากงสุลเยเน ราลอังกฤษ ที่ชายหญิงเป็นชาวเอเชียซึ่งได้ทำการมงคลเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายประเทศของ สามี นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจก็คือ การที่หญิงหรือชายเป็นแต่กันอยู่ด้วยกัน มิได้มีการมงคล อย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นที่มั่นคงแล้ว ตามกฎหมายก็ไม่ถือว่าเป็นสามีภรรยา ส่วนการหย่ากันฝ่าย อังกฤษมองว่า หญิงชายเป็นแต่อยู่ไปด้วยกัน จนเวลาที่ยอมทิ้งกันเองนั้น จะถือว่าเป็นสามีภรรยา กันเพื่อการทิ้งปวงไม่ได้ การโต้แย้งในประเด็นต่างๆ ข้างต้นนี้จะจบลงอย่างไร ไม่สามารถสืบทราบได้ หากแต่อาจจะเป็นเพราะความไม่ชัดเจนในธรรมเนียมปฏิบัติของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทย กับชาวต่างประเทศ ประเด็นปัญหาในเรื่องนี้ก็ได้เกิดขึ้นอีกจากกรณีของอำแดงพริ้ง ในปี ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2432)

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกรณีอำแดงพริ้งกับมิสเตอร์ปีเตอร์สัน บังคับอังกฤษ ความเดิมมีอยู่ว่า อำแดงพริ้ง บังคับสยาม แต่งงานกับนายอึ้ง บังคับสยาม อยู่ด้วยกันช้านาน ภายหลังก่อตั้งพริ้งไปแต่งงานกับมิสเตอร์ปีเตอร์สัน บังคับอังกฤษอีก ประเด็นที่มีการถกเถียงกันที่ศาล หลวง โดยกรมหลวงเทเวศร์วัชรปการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศโปรดให้ปรึกษาหารือเรื่องความ อำแดงพริ้ง ผลการพิจารณาของศาลหลวง ซึ่งประกอบด้วย พระมหาราชครูโรหิตาจารย์ หลวงอัทยา พระราชครูพิเชตร พระราชครูพิราม ขุนไชยอาญา และหลวงธรรมสาทร เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2432) สรุปสาระสำคัญ คือ

1. อำแดงฝรั่ง บังคับสยาม แต่งงานกับนายอึ้ง บังคับสยามโดยฝายนายอึ้งได้ แต่งเจ้าแก้มมาขออำแดงฝรั่งต่อมารดาอำแดงฝรั่ง มารดาอำแดงฝรั่งยอมยกอำแดงฝรั่งให้เป็นภรรยา นายอึ้ง ทั้งสองเป็นสามีภรรยากันมาหลายปี จนมีบุตรด้วยกัน 2 คน ปัญหาก็คือ นายอึ้งกับ ภทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม : สถานภาพองค์ความรู้” ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์วิจัยพหุลักษณะลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชาวตะวันตกที่เราเรียกว่าฝรั่ง มีสูงมากใน สังคมไทยปัจจุบัน ดังปรากฏเห็นได้โดยทั่วไปทั้งที่อยู่ในสังคมเมืองและชนบท และหากสำรวจเอกสาร ก็พบว่า ได้มีการนำเรื่องราวเกี่ยวกับคู่สมรสที่มีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับฝรั่ง มาตีพิมพ์อยู่เสมอ ดังเช่นเรื่อง “จะฆ่าตัวตายแต่สามีฝรั่งซึ่งตายก่อนเลยได้มา 7 ล้าน “หนุ่มลูกครึ่งตามหาพ่อไทย...จาก หลุมศพตา-ยาย...เยอรมัน” “สามีฝรั่ง” เงิน 5 ล้านบาท จะหายไปทันทีเมื่อมีสามีใหม่ หรือเรื่อง “วีรบุรุษเคนตาย ผู้สร้างทางรถไฟสายมรณะวัยเกือบ 90 ได้ภรรยาไทยที่แสนสุข” เป็นต้น ความ จริงแล้ว การแต่งงานระหว่างชาวไทยกับ “ฝรั่ง” นี้มิได้เพิ่งเกิดขึ้นในยุคนี้เท่านั้น หากแต่มีมานานใน สังคมไทย บทความนี้จะเป็นการนำเสนอการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสังคมไทยเน้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาการแต่งงานระหว่างไทยกับฝรั่ง

การติดต่อสัมพันธ์ไทยกับตะวันตก

ก่อนการเสียกรุงฯ สังคมไทยได้มีชาวต่างชาติเข้ามาค้าขายในอาณาจักร อยุธยาหลายชาติแล้ว ไม่เพียงแต่มีพ่อค้าจีน มุสลิม (อินเดีย อิหร่าน อาหรับ เติร์ก) เท่านั้น หากแต่ยังมีชาวตะวันตกได้เดินทางเข้ามาค้าขายกับไทยอีกหลายชาติด้วย ได้แก่ โปรตุเกส ปี พ.ศ. 2054 (ค.ศ. 1511) ฮอลันดาติดต่อไทย ปี พ.ศ. 2140 (ค.ศ. 1597) ตั้งสถานีการค้าในปี พ.ศ. 2146 (ค.ศ. 1603) อังกฤษตั้งสถานีการค้าที่ปัตตานี ปี พ.ศ. 2155 (ค.ศ. 1612) ฝรั่งเศส เรือสินค้ามาถึงอยุธยาในปี พ.ศ. 2223 (ค.ศ. 1680) ครั้นถึงสมัยรัตนโกสินทร์ การติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างไทยกับตะวันตกเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะระยะหลังจากที่ไทยทำสนธิสัญญาเบาริงกับอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 (ค.ศ. 1855) เป็นต้นมา จนถึงสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2453 (ค.ศ. 1910) นั้น เป็นช่วงระยะที่มีชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาในกรุงสยามเห็นได้อย่าง ชัดเจนขึ้น ดังเช่น ปี พ.ศ. 2399 (ค.ศ. 1856) มีประกาศเกี่ยวกับชาวตะวันตกหลายฉบับ ได้แก่ ประกาศว่าด้วยเขตที่ซึ่งฝรั่งจะเช่าหรือซื้อได้ ประกาศว่าด้วยการประพุดติดต่อฝรั่งเศส อังกฤษ แล อเมริกันที่มายู่ในเมืองไทย ประกาศอนุญาตให้ชาวกรุงฯ รับจ้างฝรั่ง นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2452 มีการสำรวจสำมะโนครัว ปี ร.ศ. 128 ปรากฏว่ามีชาวอังกฤษ 532 คน (ชาย 357 หญิง 175) ฝรั่งเศส 144 คน (ชาย 99 หญิง 45) อเมริกัน 47 คน (ชาย 28 หญิง 19) เยอรมัน 162 คน (ชาย 122 หญิง 40) โปรตุเกส 150 คน (ชาย 86 หญิง 64) อิตาลี 52 คน (ชาย 33 หญิง 19) เป็นต้น คนเหล่านี้เข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ และมาเผยแผ่ศาสนา

สำหรับการเข้ามาของชาติตะวันตกข้างต้นนี้ เป็นผลมาจากความสงบของ บ้านเมืองหลังจากสิ้นสุดสงครามโปเลียน ชาวตะวันตกก็ได้มีการเดินทางออกนอกยุโรปเพื่อแสวงหา อำนาจในดินแดนอื่นอีกครั้ง อันเกี่ยวเนื่องกับความต้องการแหล่งวัตถุดิบและแหล่งระบายสินค้าที่เพิ่ม มากขึ้นภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม และยังมีเหตุผลมาจากศาสนาอีกด้วย ขณะเดียวกันก็เป็นผล มาจากไทยได้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตและการค้ากับต่างประเทศมากขึ้น และได้มีการปรับปรุง ประเทศให้ทันสมัย ทั้งทางด้าน การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารการปกครอง การยกเลิกระบบไพร่และ

ทาส และการจัดการศึกษาแบบใหม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีความจำเป็นต้องอาศัยวิทยาการและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งนำไปสู่การว่าจ้างชาวต่างประเทศเข้ามารับราชการพร้อมๆ กับการสนับสนุนเด็กหนุ่มไทยที่มีความรู้ดีออกไปศึกษาต่อในประเทศตะวันตก โดยเริ่มด้วยทรงส่งพระราชโอรส พระบรมวงศานุวงศ์ บุตรหลานข้าราชการ และผู้มีความรู้ความสามารถไปศึกษาเล่าเรียนในต่างประเทศ บุคคลเหล่านี้นับได้ว่าเป็นกลุ่มผู้นำสมัยใหม่ (Modern Elite)

จากสภาพการณ์ข้างต้นนี้ มีผลทำให้การติดต่อสัมพันธ์กับชาวตะวันตกมีเพิ่มมากขึ้น ผลที่ตามมาประการหนึ่งก็คือ ได้ก่อให้เกิดการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยกับชาวตะวันตก “ฝรั่ง” ในกรุงสยาม การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมช่วงก่อนปี พ.ศ. 2440 การปะทะกันของแนวคิดตะวันตกกับไทย

ชาวสยามมีประเพณีที่ถือว่าเป็นสามีภรรยากันได้ตามกฎหมายลักษณะผ้าเมียนั้นได้เน้นไปที่การแบ่งประเภทของเมียออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. เมียกลางเมือง คือหญิงที่บิดามารดาคุมมือยกให้เป็นเมียชาย ชายได้เลี้ยงเป็นภรรยาหลวง 2. เมียกลางนอก หมายถึงหญิงที่ชายขอมาแต่ผู้ปกครองรักษามาเลี้ยงเป็นอนุภรรยา และ 3. เมียกลางทาสี คือหญิงที่มีทุกข์ยากชายได้มาเลี้ยงเป็นทาสภรรยา ส่วนประเพณีการสมรสของชาวสยามเดิมนั้น มีการสมรสอยู่ 2 แบบ คือ การสมรสแบบมีพิธีและการสมรสโดยการอยู่กินร่วมกัน ซึ่งทั้ง 2 แบบนี้ต่างก็มีลักษณะเป็นการส่วนตัวอย่างยิ่ง เพราะเกิดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองเพื่อบันทึกเป็นหลักฐาน เนื่องจากไม่ต้องมีระบบทะเบียนสมรส การพิสูจน์การสมรสทำได้โดยพยานบอกเล่า

จากข้างต้น เป็นการกล่าวถึงประเพณีการแต่งงานของคนในสยาม สำหรับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ระหว่างไทยกับตะวันตกนั้นพบว่า มีการแต่งงานเกิดขึ้นทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศ การแต่งงานที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ครั้งแรกเกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นนำที่ได้ไปศึกษาต่อในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่รู้จักกันทั่วไปก็คือ การเสกสมรสของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กับหม่อมคัธริน (ชาวรัสเซีย) และต่อมาจะพบมากขึ้นโดยเฉพาะช่วงรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา ดังปรากฏในเอกสารที่นักเรียนเหล่านั้นส่งมายังรัฐบาลไทยเพื่อขออนุญาตแต่งงาน ดังเช่น นายเรียม ทรรทรานนท์ นักเรียนกระทรวงธรรมการ ขออนุญาตแต่งงานกับหญิงฝรั่งเศส (พ.ศ. 2461) นายบุญเหลือ ติรัณ นักเรียนผู้ช่วยทูต กรุงโคเปนเฮเกน แต่งงานกับผู้หญิงเยอรมันชื่อ Fritz Sachs (พ.ศ. 2463) นายวงศ์ โชติกเสถียร ผู้ช่วยทูตชั้น 2 สถานทูตสยามกรุงลอนดอนกับ Jane Pages (พ.ศ. 2465) และนายวรกิจ บรรหาร นักเรียนกระทรวงพาณิชย์ แต่งงานกับหญิงอเมริกันก่อนได้รับอนุญาต (พ.ศ. 2467) เป็นต้น

สำหรับการแต่งงานที่เกิดขึ้นภายในกรุงสยาม สมัยรัชกาลที่ 5 ที่เป็นประเด็นการถกเถียงใหม่ในสังคมยุคนั้น พบว่า จากเอกสารที่มีการเขียนโต้ตอบระหว่างกงสุลอังกฤษกับเสนาบดีว่าการต่างประเทศ โดยอ้างถึงประเด็นที่มีการถกเถียงกันที่นครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2428 (ค.ศ. 1885) ในเรื่อง “คนที่เป็นภรรยาในบังคับอังกฤษหรือไม่เป็นอย่างไร” ฝ่ายรัฐบาลไทยโดยเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี เสนาบดีว่าอำแดงพริ้งจะยังคงเป็นสามีภริยากันได้ตามพระราชกำหนดกฎหมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับพระราชอาณาจักสยามนี้ได้หรือไม่ ถ้านายอู่กับอำแดงพริ้งควรเป็นสามีภริยากันได้ตามกฎหมายแล้ว จะควรเรียกอำแดงพริ้งว่าเป็นภริยาชนิดใดตามกฎหมายนั้น ความเห็นของศาลก็คือ การแต่งเจ้าแก้วมาสู่ขออำแดงพริ้งต่อมารดาอำแดงพริ้ง มารดาอำแดงพริ้งยอมยกอำแดง

พริ้งให้เป็นภรรยา นั่นถือว่าเป็นสามีภรรยา กัน ส่วนชนิดของภรรยาก็คือ อำแดงพริ้งเป็นภรรยาที่หนึ่งดุจดวงซึ่งบิดามารดาคุมมือให้เป็นเมียชายชื่อว่าเมียกลางเมือง ตามกฎหมายลักษณะผัวเมีย

2. เมื่อนายอู่กับอำแดงพริ้งถือเป็นสามีภรรยา กันได้ตามกฎหมายแล้ว และอำแดงพริ้งภริยาก็เป็นสิทธิ์แก่นายอู่ผู้สามีตามกฎหมายลักษณะผัวเมีย ประเด็นปัญหาต่อมาคือ ภายหลังจากทั้งสองฝ่ายเกิดวิวาทกันขึ้น ต่างคนต่างไปจากกัน หาได้อยู่ด้วยกันอีกไม่ แต่นายอู่ไม่ได้ทำหนังสือหย่าให้อำแดงพริ้ง อำแดงพริ้งก็หาได้ทำหนังสือหย่าให้แก่นายอู่ต่อหน้าผู้เฒ่าผู้แก่เห็นเป็นพยานไม่ เป็นแต่ต่างคนต่างไปเสียจากกันเท่านั้นเอง จะถือว่าทั้งสองขาดความเป็นสามีภรรยา กันหรือไม่ ความเห็นของศาลหลวงพิจารณาว่า อำแดงพริ้งยังมีสิทธิ์เป็นภริยาของนายอู่สามีดั้งเดิม

3. เมื่ออำแดงพริ้งจากนายอู่สามีแล้ว อำแดงพริ้งมาแต่งงานใหม่กับมิสเตอร์ปีเตอร์คนในบังคับอังกฤษ เป็นสามีภริยา กัน ที่ศาลกงสุลอังกฤษตามกฎหมายอังกฤษ ถ้าพิเคราะห์ดูตามกฎหมายไทยแล้ว จะควรเรียกมิสเตอร์ปีเตอร์ขึ้นว่าเป็นสามีของอำแดงพริ้ง อำแดงพริ้งเป็นภริยา มิสเตอร์ปีเตอร์ขึ้นได้หรือไม่ หากไม่ได้ทั้งสองฝ่ายมีสถานะเป็นอย่างไร (ความเห็นของศาลหลวงในข้อนี้ก็คือ ตามกฎหมายของสยาม ทั้งสองฝ่ายไม่ได้มีฐานะเป็นสามีภริยา กัน หากเป็นแต่ทำชู้ต่อกัน จึงมีความผิดตามกฎหมายฝ่ายสยามในลักษณะผัวเมีย)

4. อำแดงพริ้งเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่ออำแดงพริ้งได้แต่งการวิวาหะยอมเป็นภริยามิสเตอร์ปีเตอร์คนชาติอังกฤษ ซึ่งเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของพระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศ หาได้รับอนุญาตจากอำนาจไทยก่อนไม่เช่นนั้น อำแดงพริ้งจะมีความผิดล่วงพระราชกำหนดกฎหมายฤๅไม่นั้น (ในประเด็นนี้ความเห็นของศาลมองว่า อำแดงพริ้งควรที่จะแจ้งต่อท่านอธิบดีอำเภอ ซึ่งเป็นประธานแห่งผู้ซึ่งเป็นข้าขอบขัณฑสีมาฝ่ายสยาม โดยกระบิลเมืองขอให้นำรายงานขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะชอบ หาเช่นนั้นไม่ อำแดงพริ้งก็มีได้รับอนุญาตจากอำนาจไทย การที่อำแดงพริ้งทำการวิวาหะกับมิสเตอร์ปีเตอร์ขึ้นตามผลการเอง มิได้เกรงกลัวพระราชอาญาตั้งนี้ อำแดงพริ้งล่วงพระราชอาญา มีความผิดเป็นอันมาก ต้องด้วยกฎหมายในลักษณะอาญาหลวง)

จากข้อความข้างต้นนี้ โดยเฉพาะข้อ 4 เอกสารตอบของราชทูตอังกฤษตอบกลับมายังเสนาบดีว่าการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2432 กรณีอำแดงพริ้งไม่สามารถจะทำสัญญาการวิวาหะด้วยคนในบังคับต่างประเทศได้ “เพราะว่าหาได้รับอนุญาตจากอำนาจของประเทศที่เสียก่อนไม่” โดยฝ่ายอังกฤษตอบในข้อนี้ว่า “ในความข้อนี้ข้าพเจ้าขอกล่าวไว้ว่า ข้าพเจ้าหาได้ทราบไม่ว่า ตามกฎหมายไทยแล้วจำจะต้องขออนุญาตเช่นนั้นก่อน และข้าพเจ้าไม่ได้เห็นข้อความอันใดซึ่งอ้างถึงกฎหมายเช่นนี้ในกอร์สพอนเดนซ์ในปีคริสต์ศักราช 1885 ในระหว่างพระเดช พระคุณ และเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีเมื่อเวลาว่าการอยู่และมิสเตอร์ชาเตอราชทูตอังกฤษคนเก่าซึ่งกระทำในประเทศนี้ในเรื่องการสัญญาวิวาหะกันในระหว่างผู้ชายในบังคับอังกฤษและผู้หญิงในบังคับไทยไม่” ส่วนในข้ออื่นๆ นั้นทางฝ่ายอังกฤษมองว่า “อนึ่งเมื่อตัวนายอู่เองไม่ได้มาร้องโจทมาว่ากล่าวขึ้นแล้วก็ไม่เห็นเป็นการจำเป็นที่พระเดช พระคุณกับข้าพเจ้าจะต้องมาพิเคราะห์ดูการวิวาหะในระหว่างมิสเตอร์ปีเตอร์ขึ้นและอำแดงพริ้งนั้นว่า ควรจะเป็นวิวาหะได้ฤๅไม่ได้ในเวลาบัดนี้” สำหรับผลการโต้ตอบในเรื่องอำแดงพริ้งนี้ เป็นที่น่าเสียดาย เหตุการณ์จะจบลงอย่างไรนั้น ผู้เขียนไม่สามารถสืบหาข้อมูลได้ อย่างไรก็ตามกรณีของอำแดงพริ้งอย่างน้อยก็ทำให้เห็นถึงการปะทะกันทางความคิดแบบตะวันตกกับตะวันออก (ไทย)

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในกรุงสยาม พระราชบัญญัติสำหรับแต่งงานคนต่างประเทศในกรุงสยาม ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) “...ด้วยทรงพระราชดำริว่า เสนาบดีว่าการต่างประเทศ ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า คนต่างประเทศที่ได้เข้ามาอยู่ในพระราชอาณาเขตนี้ บางคนมีความขัดข้องอยู่ เมื่อได้แต่งงานแล้ว ฤๅคิดจะแต่งงานแล้วจะมีการพิสูจน์ว่า ได้แต่งงานเป็นสามีภริยากันถูกต้องตามกฎหมายแห่งพระราชอาณาจักนี้ แล้วเพราะเหตุนี้การจึงปรากฏว่าควรที่จะประกาศเป็นพระราชบัญญัติ อธิบายความให้คนเหล่านั้นทราบไว้ว่า มีข้อความตามกฎหมายว่า แต่งงานเป็นสามีภริยากันถูกต้องอย่างไร และเมื่อผู้ที่จะแต่งงานกันทั้งสองฝ่ายก็ดี ฤๅแต่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ดีเป็นคนต่างประเทศแล้ว จะควรพิสูจน์ให้เป็นหลักฐานในการแต่งงานอย่างไรด้วยจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้สืบไป.”

จะเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้เป็นผลมาจากแรงผลักดันของชาวตะวันตก เมื่อเข้ามาอยู่ในกรุงสยามแล้ว เกิดปัญหาในธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งงานทั้งที่มีการแต่งงานในหมู่ชาวตะวันตกด้วยกัน และการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างชาวตะวันตกกับชาวไทย เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นหลายครั้ง โดยเฉพาะครั้งที่สำคัญก็คือ กรณีอุปทูตเบลเยียม ชื่อมิสเตอร์เลเดแคงก์ ได้ทูลขอให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเพื่อโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติสำหรับแต่งงานคนต่างประเทศในกรุงสยาม เพื่อที่จะได้จัดงานแต่งงานของบุตรได้ถูกต้องตามกฎหมายของสยาม และจากเอกสารของกรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ ลงวันที่ 10 มกราคม ร.ศ. 116 ทำให้ทราบว่า อุปทูตเบลเยียม มิสเตอร์ เลเดแคงก์มีความปรารถนาจะให้มีการเร่งประกาศพระราชบัญญัติ ดังความว่า “...ถ้าพระราชบัญญัตินี้ได้พิมพ์ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา ณ วันอาทิตย์นี้ คือวันที่ 16 เดือนนี้แล้ว [มกราคม-ผู้เขียน] รุ่งขึ้นวันจันทร์ที่ 17 จะได้คิดกำหนดการแต่งงานบุตรนั้นทันที และจะเป็นที่ยินดียิ่งนักที่การจะได้สำเร็จตลอดไป”

อย่างไรก็ตามจากหนังสือกรมราชเลขาฯ ลงวันที่ 11 มกราคม ร.ศ. 116 ถึงพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการนั้น ทำให้ทราบว่า พระราชบัญญัติสำหรับแต่งงานคนต่างประเทศในกรุงสยาม ได้โปรดเกล้าฯ ตราไว้ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม ร.ศ. 116 (ค.ศ. 1897) โดยมีมาตราทั้งหมด 4 มาตรา สำคัญคือ มาตราที่ 1 เป็นการให้นิยามความหมายของการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติของฝ่ายสยาม มาตราที่ 2 เป็นการให้นิยามความหมายของการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายของการแต่งงานสำหรับชาวต่างชาติ ส่วนมาตราที่ 3 และ 4 นั้น เป็นรายละเอียดที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารและรายละเอียดของเอกสารการแต่งงานของชาวต่างชาติที่จะต้องระบุไว้เป็นหลักฐาน ดังปรากฏในรายละเอียดของพระราชบัญญัติ ดังนี้คือ

มาตรา 1 การแต่งงานตามกฎหมาย และธรรมเนียมฝ่ายสยามนั้น เป็นการปฏิญาณสัญญากันในระหว่างสามีกับภริยา ซึ่งมีข้อสำคัญตามปรกติใช้ได้เหมือนกับข้อสัญญากันอย่างอื่น ๆ แลเหตุฉะนั้นเมื่อได้แสดงถ้อยคำปฏิญาณต่อกัน ฤๅได้ทำการมงคลพิธีให้เป็นที่ปรากฏชัดเจนว่า ชายหญิงทั้งสองฝ่ายนั้นยินยอมพร้อมใจกันสมัคที่จะเป็นสามีภริยาต่อกัน แลฝ่ายชายก็ดี ฤๅฝ่ายหญิงก็ดี ไม่ได้กระทำการอันเป็นที่ยกห้ามตามกฎหมายฉะนั้นแล้ว ก็นับว่าเป็นอันได้กระทำการแต่งงานกันถูกต้องใช้ได้ตามกฎหมาย

มาตรา 2 เมื่อชายแลหญิงก็ดี ถ้าแต่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ดี เป็นผู้ที่อยู่ในกรุงสยามแล้ว การที่ตกลงปรองดองพร้อมใจกันที่จะเป็นสามีแลภรรยาซึ่งกันแลกันนั้น จะพึงพิสูจนให้เป็นหลักฐานกฎหมายได้ ในเวลาที่กระทำการแต่งงานกัน ถ้าในเวลาที่ตั้งกันแล้ว โดยแสดงคำปฏิญาณอันนั้นให้ปรากฏต่อหน้าผู้มีชื่อ ซึ่งรู้จักกันมาเป็นพยานอย่างน้อยที่สุดสี่คน ถ้าแต่งงานในกรุงเทพฯ ก็ให้แสดงคำปฏิญาณนี้ เฉพาะหน้าเสนาบดีกระทรวงพระนครบาล ถ้าผู้แทนเสนาบดีนั้น ถ้าเป็นการนอกกรุงเทพฯ ก็ให้แสดงต่อผู้ว่าราชการเมือง ซึ่งชายฤาหญิง ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอยู่ในขณะนั้นอยู่เมืองนั้น

มาตรา 3 ให้เจ้าพนักงาน ผู้รับคำแสดงนั้นเขียนคำปฏิญาณ ดังกล่าวมาในมาตรา 2 เป็นภาษาสยามอย่างเดียว ถ้าผู้ชายหญิงคู่หนึ่งจะต้องให้การให้มีคำแปล ให้เขียนเป็นภาษาไทยกับภาษาอังกฤษให้ถูกต้องกันในความหมายแลความประสงค์ทั้งสองภาษา ให้มีศุภมาศวันปีที่แต่งงานกัน มีชื่อ อายุ แลที่เกิดของชายแลหญิงนั้นทั้งสองฝ่าย ถ้าเจ้าพนักงานที่กล่าวมาแล้วนี้จะขอให้ส่งหลักฐานอันใด ซึ่งจะได้เป็นพยานยืนยันความที่กล่าวไว้ให้เป็นที่น่าพอใจ ก็ต้องให้มีมาแสดงด้วยเหมือนกัน แลคำปฏิญาณเช่นนี้ ให้ทำเป็นสองฉบับ ลงชื่อเจ้าพนักงานที่กล่าวมาแล้ว ลงชื่อชายหญิงทั้งคู่ ลงชื่อพยานทั้งหลาย กับทั้งในที่สุดลงชื่อบิดามารดาของชายแลหญิงทั้งสองฝ่าย ถ้าแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอยู่ในที่นั้นด้วยทุกฉบับ ต้นฉบับคำปฏิญาณนี้ ให้เก็บรักษาแลจดบัญชีไว้ในห้องเก็บหนังสือของกระทรวงที่ทำการนั้นฉบับหนึ่ง อีกฉบับหนึ่งนั้นให้ส่งไปเก็บรักษาแลจดบัญชีไว้ในห้องเก็บหนังสือกระทรวงว่าการต่างประเทศ

มาตรา 4 ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดต้องการ แลขอสำเนาคำปฏิญาณดังกล่าวมาในมาตรา 3 แต่โดยสังเขป ถ้าโดยเต็มความบริบูรณ์ก็ดี ให้คัดสำเนาแลลงชื่อเจ้าพนักงานให้เป็นสำคัญว่าคัดถูกต้องกับต้นฉบับ ให้เรียกค่าธรรมเนียมที่คัดสังเขปฤาสำเนานั้น ภาษาไทยฉบับละ 4 บาท ภาษาอังกฤษฉบับละ 4 บาท เป็นที่น่าสังเกตว่า ประการแรก พระราชบัญญัติสำหรับคนไทย แต่งงานกับคนไทยด้วยกันจะใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ ส่วนเหตุผลที่ปรากฏในเอกสารก็คือ ด้วยจะผิดต่อนามแห่งพระราชบัญญัตินั้นเอง ไม่ได้ใช้ ประการที่ 2 ข้อกำหนดที่ปรากฏในมาตราต่างๆ นั้น พบว่าจะไม่มีประเด็นทางศาสนา-ความเชื่อมาเกี่ยวข้อง ภายหลังจากการตราพระราชบัญญัตินี้ ในเดือนเดียวกันเมื่อวันที่ 24 มกราคม ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) ก็ได้มีพิธีแต่งงานของมิสเฮเลน มาเคเรตา เลเดแคงก์ ชาวเบลเยียม (อายุ 22 ปี) บุตรีของอุปทูตเบลเยียมกับมิสเตอร์เอมิลีโอ ยีโอ วินนีโทเลรีโอ (อายุ 27 ปี) ชาวออสเตรีย ซึ่งรับราชการเป็นผู้ช่วยกองสารบัญชชีในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ณ กรุงเทพฯ

อาจกล่าวได้ว่า เป็นการแต่งงานของชาวต่างประเทศครั้งแรกที่มีการทำหนังสือสำคัญบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนพยานการแต่งงานครั้งนี้ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช องคมนตรีในพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศราชหฤทัย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เจ้าพระยาอภัยราชาสยามานุกุลกิจ อัครราชทูตสยามและที่ปรึกษาราชการฝ่ายสยาม มิสเตอร์ยองเกีย เอ.อี. เดอสตูลเลอร์ กงสุลเยนราลเนเธอร์แลนด์ ประจำกรุงเทพฯ มิสเตอร์อี. วิเด กงสุลออสเตรียยังการี ประจำกรุงเทพฯ รวมทั้งหมด 6 คนร่วมกันเป็นสักขีพยาน และได้ทำหนังสือคำปฏิญาณไว้เป็น 2 ฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ต่อหน้ากรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ เสนาบดีนครบาล เป็นประธานรับคำแสดงคำปฏิญาณในการแต่งงาน ณ สถานทูตเบลเยียม

หลังจากนั้นก็ยังมีกรณีอื่นๆ ในหมู่ชาวตะวันตกที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในกลุ่มชนนำ ดังเช่น วันที่ 13 มีนาคม ร.ศ. 116 เจ้าพระยาอภัยราชาสยามานุกุลกิจได้แจ้งต่อกรมหมื่นนเรศร์วรฤทธิ์ เสนาบดีนครบาล เพื่อไปเป็นประธานรับคำแสดงความปฎิญาณให้เป็นหลักฐานถูกต้องตามพระราชบัญญัติที่บ้านพระยาอภัยราชาฯ ซึ่งบุตรสาวและบุตรชายได้แต่งงานแล้ว ตั้งแต่ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติประกาศใช้ คือ ได้สมรสกันตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2439)

สำหรับกรณีของคนไทยที่แต่งงานกับ “ฝรั่ง” ภายหลังจากประกาศพระราชบัญญัตินี้ พบว่า เมื่อวันที่ 15 มกราคม ร.ศ. 117 (พ.ศ. 2441) กรมหมื่นนเรศร์วรฤทธิ์ เสนาบดีนครบาล ได้ให้พระยาเพชรภูม ผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงนครบาลเป็นพยานรับคำแสดงข้อปฎิญาณของมิสเตอร์แอลเฟรดเฮนรี วิกตอเตช ชาวฝรั่งเศส (เป็นที่ปรึกษาทนายความ อายุ 31 ปี) แต่งงานกับอำแดงสน หญิงชาวสยาม (อายุ 21 ปี เกิดที่ลพบุรี) อาจกล่าวได้ว่า กรณีอำแดงสน เป็นกรณีแรกๆ ที่หญิงไทยได้แต่งงานกับฝรั่งที่ได้แสดงหนังสือสำคัญเป็นหลักฐานเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หลังจากนั้นก็ได้มีการทำหนังสือสำคัญเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของกรณีอื่นๆ ดังเช่น ปี พ.ศ. 2457 แม่จำเริญ คนในบังคับสยาม เกิดที่กรุงเทพฯ อายุ 25 ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลมักกะสัน แต่งงานกับคนในบังคับเยอรมัน มิสเตอร์กซ์ตฟอดอล์ฟเรปี เจ้าพนักงานอยู่กรมรถไฟหลวง ณ ตำบลมักกะสัน หรือปี พ.ศ. 2459 มิสเตอร์วิลเลียม แสกเกส มันดิด ชาวอังกฤษ แต่งงานกับสุด หญิงในบังคับชาวสยาม เกิดที่พระประแดง ฟ่านกที่กรุงเทพฯ ก่อนที่จะทำหนังสือสำคัญนี้ทั้งสองฝ่ายได้แต่งงานและมีบุตรร่วมกันรวม 6 คน เป็นต้น ส่วนชายชาวสยามที่ได้แต่งงานกับชาวต่างประเทศและได้ทำหนังสือสำคัญเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ พบว่า เมื่อวันศุกร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2460 ร้อยตรีจรูญ โชติกเสถียร ชาวสยาม เกิดที่จังหวัดภูเก็ต เป็นบุตรพระยาทิพย์โกษา แต่งงานกับนางสาวดารานในบังคับอังกฤษ ณ กรุงเทพฯ เกิดที่ตำบลถนนบำรุงเมือง จังหวัดพระนคร เป็นบุตรไซเอ็ด มะหะหมุดและบัวมารดา ฟ่านก ณ ประเทศเปอร์เซีย 34 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ฝ่ายหญิงนั้นเป็นคนในบังคับอังกฤษ แต่หากดูเชื้อชาติแล้วจะพบว่าเป็นลูกครึ่งไทย-เปอร์เซีย ส่วนจำนวนที่กระทรวงนครบาลได้รับจดทะเบียนสมรสคนต่างประเทศนับตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2440 จนถึง 2462 พบว่ามีทั้งหมด 24 ราย

จากข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า สังคมสยามได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แม้จำนวนการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยกับฝรั่งที่มาทำบันทึกเป็นหลักฐานจะมีจำนวนไม่มาก แต่ข้อมูลหลักฐานเหล่านี้ อย่างน้อยก็สะท้อนให้เห็นถึงการปรากฏตัวอย่างชัดเจนของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยกับ “ฝรั่ง” และผลที่ตามมาจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมประการหนึ่งก็คือ การเกิดวัฒนธรรมใหม่ 36 เกี่ยวกับการแต่งงานในสังคมไทยก็คือ การเริ่มต้นของวัฒนธรรมเอกสารการแต่งงาน ที่ลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหลักฐานว่า ทั้งสองฝ่ายได้แต่งงานกัน ต่อมาการจดคำปฎิญาณการแต่งงานนั้นในปี พ.ศ. 2478 ก็ได้เรียกว่า “ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนสมรส” ซึ่งไม่ใช่เฉพาะกับชาวต่างชาติเท่านั้น หากยังใช้กับคนไทยอีกด้วย ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1449 มีความว่า การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนแล้ว ฉะนั้นการสมรสจะสมบูรณ์ตามกฎหมายสยามหรือไม่ขึ้นอยู่กับการได้ไปจดทะเบียนสมรส ถ้าจดทะเบียนแล้วเป็นอันสมบูรณ์ (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2549 : 78-92)

3. ความรู้เกี่ยวกับการแต่งงาน

ความหมาย คำว่า “แต่งงาน” กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กลุ่มประชาสัมพันธ์ ได้สรุปประเด็นเพื่อเป็นสาระความรู้และให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การทำพิธีเพื่อให้ชายและหญิงอยู่กินเป็นสามีเมียตามประเพณี ตามพระราชนิยมในรัชกาลที่ 6 ได้ทรงบัญญัติให้ใช้คำว่า “อภิเษกสมรส” สำหรับเจ้าฟ้าให้ใช้คำว่า “เสกสมรส” สำหรับพระองค์เจ้าหรือหม่อมเจ้า และ “สมรส” สำหรับข้าราชการผู้มีบรรดาศักดิ์ต่อมาสามัญชนได้ใช้ตามโดยตัดคำว่าเสกออก เพราะเห็นว่าเป็นของเจ้านาย เรียกเพียง สมรส (คำว่า “เสก” หมายถึง การหลั่งน้ำเพื่อยกให้) ปัจจุบันนิยมใช้คำว่า พิธีมงคลสมรส สำหรับในภาคอีสาน เรียก “กินดอง” ซึ่งมีความแตกต่างกันตามภาษาถิ่นของตน จะเห็นว่าแม้จะเรียกต่างๆ กันในแต่ละภาคของไทย แต่ก็มีคำว่า “กิน” หมายถึง การเลี้ยงดูญาติมิตรแขกหรือที่มาร่วมแสดงยินดีและเป็นสักขีพยาน เพราะการแต่งงานของหญิงชายที่จะมาอยู่เป็นสามีภริยากันนั้น ถือเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ จึงประกาศให้คนอื่นได้รับรู้ถึงการมาเกี่ยวดองกันด้วย

พระยาอนุমানราชชน (เสถียรโกเศศ) (2510) ได้เขียนเกี่ยวกับพิธีแต่งงานว่า แต่เดิมเจ้านายทรงหาหม่อมห้ามได้ตามใจชอบ ไม่ต้องมีพิธีแต่งงาน ซึ่งจะมีพิธีแต่งงานสำหรับเจ้าในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นครั้งแรก และสืบต่อเป็นราชประเพณี จนถึงสมัยรัชกาลที่ 6 ที่ทรงบัญญัติตามคำเรียกเกี่ยวกับคำว่าแต่งงานตามความหมายดังกล่าวข้างต้น โดยกล่าวถึงการแต่งงาน ว่าอาจแบ่งได้เป็น 2 อย่าง คือ วิวาหมงคล คือ การแต่งงานที่ฝ่ายหญิงมาอยู่บ้านฝ่ายชาย ส่วน อวาหมงคล คือ การแต่งงาน ที่ฝ่ายชายมาอยู่บ้านฝ่ายหญิง ปัจจุบันมักใช้คำว่า “วิวาห์” หรือ “มงคลสมรส” เป็นคำรวมๆ มิได้แยกว่าฝ่ายใดจะไปอยู่กับฝ่ายใด

สำหรับการแต่งงานที่เกิดขึ้นภายในกรุงสยาม สมัยรัชกาลที่ 5 ที่เป็นประเด็นการถกเถียงใหม่ในสังคมยุคนั้น พบว่า จากเอกสารที่มีการเขียนโต้ตอบระหว่างกงสุลอังกฤษกับเสนาบดีว่าการต่างประเทศ โดยอ้างถึงประเด็นที่มีการถกเถียงกันที่นครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2428 (ค.ศ. 1885) ในเรื่อง “คนที่เป็นภรรยาในบังคับอังกฤษหรือไม่เป็นอย่างไร” ฝ่ายรัฐบาลไทยโดยเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี เสนาบดี ว่าอำแดงพริ้งจะยังคงเป็นสามีภริยากันได้ตาม พระราชกำหนดกฎหมายซึ่งให้อยู่ในพระราชอาณาจักรสยามนี้ได้หรือไม่ ถ้านายอู่กับอำแดงพริ้งควรเป็นสามีภริยากันได้ตามกฎหมายแล้ว จะควรเรียกอำแดงพริ้งว่าเป็นภริยาชนิดใดตามกฎหมายนั้นความเห็นของศาล ก็คือ

1. การแต่งเจ้าแก้วมาสู่ขออำแดงพริ้งต่อมารดาอำแดงพริ้ง มารดาอำแดงพริ้งยอมยกอำแดงพริ้งให้เป็นภรรยาอันถือว่าเป็นสามีภริยากันส่วนชนิดของภริยาก็คือ อำแดงพริ้งเป็นภริยาที่หนึ่งหญิงซึ่งบิดามารดาคุมมือให้เป็นเมียชาย ชื่อว่า เมียกลางเมือง ตามกฎหมายลักษณะผู้เมีย

2. เมื่อนายอู่กับอำแดงพริ้งถือเป็นสามีภริยากันได้ตามกฎหมายแล้ว และอำแดงพริ้งภริยาก็เป็นสิทธิ์แก่นายอู่ผู้สามีตามกฎหมายลักษณะผู้เมีย ประเด็นปัญหาต่อมา ก็คือ ภายหลังทั้งสองฝ่ายเกิดวิวาทกันขึ้น ต่างคนต่างไปจากกัน หาได้อยู่ด้วยกันอีกไม่ แต่นายอู่ไม่ได้ทำหนังสือหย่าให้อำแดงพริ้ง อำแดงพริ้งก็หาได้ทำหนังสือหย่าให้แก่นายอู่ต่อหน้าผู้เฒ่าผู้แก่รู้เห็นเป็นพยานไม่เป็นแต่ต่างคนต่างไปเสียจากกันเท่านั้นเอง จะถือว่าทั้งสองขาดความเป็นสามีภริยากันหรือไม่ความเห็นของศาลหลวงพิจารณาว่า อำแดงพริ้งยังมีสิทธิ์เป็นภริยาของนายอู่สามีดั้งเดิม

3. เมื่ออำแดงพริ้งจากนายอึ้งสามีแล้ว อำแดงพริ้งมาแต่งงานใหม่กับมิสเตอร์ปีเตอร์ซึ่งคนในบังคับอังกฤษเป็นสามีภริยากันที่ศาลกงสุลอังกฤษตามกฎหมายอังกฤษ ถ้าพิเคราะห์ดูตามกฎหมายไทยแล้ว จะควรเรียกมิสเตอร์ปีเตอร์ว่าเป็นสามีของอำแดงพริ้ง อำแดงพริ้งเป็นภริยามิสเตอร์ปีเตอร์ชั้นได้ถ้าไม่ หากไม่ได้ทั้งสองฝ่ายมีสถานะเป็นอย่างไร (ความเห็นของศาลหลวงในข้อนี้ก็คือ ตามกฎหมายของสยามทั้งสองฝ่ายไม่ได้มีฐานะเป็นสามีภริยากัน หากเป็นแต่ทำคู่ต่อกัน จึงมีความผิดตามกฎหมายฝ่ายสยามในลักษณะผัวเมีย)

4. อำแดงพริ้งเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่ออำแดงพริ้งได้แต่งการวิวาหะยอมเป็นภริยามิสเตอร์ปีเตอร์ซึ่งคนชาติอังกฤษ ซึ่งเป็นข้าขอบขัณฑสีมาของพระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศ หาได้รับอนุญาตจากอำนาจไทยก่อนไม่เช่นนั้น อำแดงพริ้งจะมีความผิดล่วงพระราชกำหนดกฎหมายฉบับนั้น (ในประเด็นนี้ความเห็นของศาลมองว่า อำแดงพริ้งควรที่จะแจ้งต่อท่านอธิบดีอำเภอ ซึ่งเป็นประธานแห่งผู้ซึ่งเป็นข้าขอบขัณฑสีมาฝ่ายสยามโดยกระบบเมืองขอให้นำรายงานขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนจึงจะชอบ หาเช่นนั้นไม่ อำแดงพริ้งก็มิได้รับอนุญาตจากอำนาจไทย การที่อำแดงพริ้งทำการวิวาหะกับมิสเตอร์ปีเตอร์ชั้นตามผลการเอง มิได้เกรงกลัวพระราชอาญาครั้งนี้ อำแดงพริ้งล่วงพระราชอาญามีความผิดเป็นอันมากต้องด้วยกฎหมายในลักษณะอาญาหลวง)

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในกรุงสยาม : พระราชบัญญัติสำหรับแต่งงานคนต่างประเทศในกรุงสยาม ร.ศ.116 (พ.ศ. 2440) “ด้วยทรงพระราชดำริเห็นว่า เสนาบดีว่าการต่างประเทศ ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า คนต่างประเทศที่ได้เข้ามาอยู่ในพระราชอาณาเขตนี้ บางคนมีความขัดข้องอยู่ เมื่อได้ตบแต่งกันแล้ว ฤๅคิดจะตบแต่งกันแล้วจะมีการแลจะพิสูทว่า ได้แต่งงานเป็นสามีภริยากันถูกต้องตามกฎหมายแห่งพระราชอาณาจักนี้ แล้วเพราะเหตุฉะนี้ การจึงปรากฏว่าควรที่จะประกาศเป็นพระราชบัญญัติอธิบายความให้คนเหล่านั้นทราบไว้ว่า มีข้อความตามกฎหมายว่าแต่งงานเป็นสามีภริยากันถูกต้องอย่างไร และเมื่อผู้ที่จะแต่งงานกันทั้งสองฝ่ายก็ดี ฤๅแต่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ดีเป็นคนต่างประเทศแล้วจะควรพิสูทให้เป็นหลักฐานในการแต่งงานอย่างไรด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้สืบไป”

จะเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้เป็นผลมาจากแรงผลักดันของชาวตะวันตก เมื่อเข้ามาอยู่ในกรุงสยามแล้ว เกิดปัญหาในธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งงานทั้งที่มีการแต่งงานในหมู่ชาวตะวันตกด้วยกัน และการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างชาวตะวันตกกับชาวไทย เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นหลายครั้ง โดยเฉพาะครั้งที่สำคัญ ก็คือ กรณีอุบตเหตุเบลเยียมชื่อ มิสเตอร์เลเดแคงก์ ได้ทูลขอให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเพื่อโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติสำหรับแต่งงานคนต่างประเทศในกรุงสยาม เพื่อที่จะได้จัดงานแต่งงานของบุตรได้ถูกต้องตามกฎหมายของสยาม และจากเอกสารของกรมเทวะวงศ์วโรปการ ลงวันที่ 10 มกราคม ร.ศ.116 ทำให้ทราบว่า อุบตเหตุเบลเยียม มิสเตอร์ เลเดแคงก์มีความปรารถนา จะให้มีการเร่งประกาศพระราชบัญญัติ ดังความว่า “ถ้าพระราชบัญญัตินี้ได้พิมพ์ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา ณ วันอาทิตย์ คือวันที่ 16 เดือนนี้แล้ว (มกราคม) รุ่งขึ้นวันจันทร์ที่ 17 จะได้ขีดกำหนดการแต่งงานบุตรนั้นทันที และจะเป็นที่ยินดียิ่งนักที่การจะได้สำเร็จตลอดไป”

อย่างไรก็ตามจากหนังสือกรมราชเลขาณุกการ ลงวันที่ 11 มกราคม ร.ศ. 116 ถึงพระเจ้า
 ฮ่องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ นั้น ทำให้ทราบว่า พระราชบัญญัติสำหรับแต่งงานคน
 ต่างประเทศในกรุงสยาม ได้โปรดเกล้าฯ ตราไว้ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม ร.ศ. 116 (ค.ศ. 1897)
 โดยมีมาตราทั้งหมด 4 มาตรา สำระสำคัญ คือ มาตราที่ 1 เป็นการให้นิยามความหมายของการ
 แต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติของฝ่ายสยาม มาตราที่ 2 เป็นการให้นิยาม
 ความหมายของการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายของการแต่งงานสำหรับชาวต่างชาติ ส่วนมาตราที่ 3
 และ 4 นั้นเป็นรายละเอียดที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอน และวิธีดำเนินการเกี่ยวกับเอกสาร และ
 รายละเอียดของเอกสาร การแต่งงานของชาวต่างชาติที่จะต้องระบุไว้เป็นหลักฐาน ดังปรากฏใน
 รายละเอียดของพระราชบัญญัติ ดังนี้คือ

มาตรา 1 การแต่งงานตามกฎหมายและธรรมเนียมฝ่ายสยามนั้นเป็นการปฏิญาณ
 สัญญากันในระหว่างสามีกับภรรยา ซึ่งมีข้อสำคัญตามปกติใช้ได้เหมือนกับข้อสัญญากันอย่างอื่น ๆ
 และเหตุฉะนั้นเมื่อได้แสดงถ้อยคำปฏิญาณต่อกัน ถ้าได้ทำการมงคลพิธีให้เป็นที่ปรากฏชัดเจนว่า
 ชายหญิงทั้งสองฝ่ายนั้นยินยอมพร้อมใจกันสมัคที่จะเป็นสามีภริยาต่อกัน แลฝ่ายชายก็ดี ถ้าฝ่ายหญิง
 ก็ดีไม่ได้กระทำการอันเป็นที่ต้องห้ามตามกฎหมายขณะนั้นแล้ว ก็นับว่าเป็นอันได้กระทำการแต่งงานกัน
 ถูกต้องใช้ได้ตามกฎหมาย

มาตรา 2 เมื่อชายแลหญิงก็ดี ถ้าแต่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ดี เป็นผู้ที่อยู่ในกรุงสยามแล้ว
 การที่ตกลงปรองดองพร้อมใจกันที่จะเป็นสามีภริยาซึ่งกันแลกันนั้น จะพึงพิสูจน์ให้เป็นที่หลักฐาน
 กฎหมายได้ในเวลาที่กระทำการแต่งงานกัน ถ้าในเวลาที่ตั้งกันแล้วโดยแสดงคำ ปฏิญาณอันนั้นให้
 ปรากฏต่อหน้าผู้มีชื่อ ซึ่งรู้จักกันมาเป็นพยานอย่างน้อยที่สุดสี่คน ถ้าแต่งงานในกรุงเทพฯ ก็ให้แสดง
 คำปฏิญาณนี้ เฉพาะหน้าเสนาบดีกระทรวงพระนครบาล ถ้าผู้แทนเสนาบดีนั้น ถ้าเป็นการนอก
 กรุงเทพฯ ก็ให้แสดงต่อผู้ว่าราชการเมืองซึ่งชายหญิง ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอยู่ในขณะนั้นอยู่เมืองนั้น

มาตรา 3 ให้เจ้าพนักงาน ผู้รับคำแสดงนั้นเขียนคำปฏิญาณ ดังกล่าวมาในมาตรา 2
 เป็นภาษาสยามอย่างเดียว ถ้าถ้าชายหญิงคู่นั้นจะต้องให้การให้มีคำแปลให้เขียนเป็นภาษาไทยกับ
 ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องกันในความหมายแลความประสงค์ทั้งสองภาษา ให้มีศุภมาสวันปีที่แต่งงานกัน
 มีชื่อ อายุ แลที่เกิดของชายแลหญิงนั้นทั้งสองฝ่าย ถ้าเจ้าพนักงานที่กล่าวมาแล้วนี้จะขอให้ส่ง
 หลักฐานอันใดซึ่งจะได้เป็นพยานยืนยันความที่กล่าวไว้ให้เป็นที่พอใจ ก็ต้องให้มีมาแสดงด้วยเหมือนกัน
 แลคำปฏิญาณเช่นนี้ ให้ทำเป็นสองฉบับ ลงชื่อเจ้าพนักงานที่กล่าวมาแล้วลงชื่อชายหญิงทั้งคู่ลงชื่อ
 พยานทั้งหลาย กับทั้งในที่สุดลงชื่อบิดามารดาของชายแลหญิงทั้งสองฝ่าย ถ้าแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่ง
 อยู่ในที่นั้นด้วยทุกฉบับ ต้นฉบับคำปฏิญาณนี้ให้เก็บรักษาแลจดบาญชีไว้ในห้องเก็บหนังสือของ
 กระทรวงที่ทำการนั้นฉบับหนึ่ง อีกฉบับหนึ่งนั้นให้ส่งไปเก็บรักษาแลจดบาญชีไว้ในห้องเก็บหนังสือ
 กระทรวงว่าการต่างประเทศ

มาตรา 4 ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดต้องการ แลขอสำเนาคำปฏิญาณดังกล่าวมาในมาตรา 3
 แต่โดยสังเขปโดยเต็มความบริบูรณ์ก็ดี ให้คัดสำเนาแลลงชื่อเจ้าพนักงานให้เป็นที่สำคัญว่าคัดถูกต้อง
 กับต้นฉบับให้เรียกค่าธรรมเนียมที่คัดสังเขปกล่าวสำเนานั้น ภาษาไทย ฉบับละ 4 บาท ภาษาอังกฤษ
 ฉบับละ 4 บาท

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประการแรก พระราชบัญญัติสำหรับคนไทยแต่งงานกับคนไทย
 ด้วยกันจะใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ ส่วนเหตุผลที่ปรากฏในเอกสารก็คือ “ด้วยจะผิดต่อนามแห่ง

พระราชบัญญัตินั่นเอง” ไม่ได้ใช้ ประการที่ 2 ข้อกำหนดที่ปรากฏในมาตราต่างๆ นั้น พบว่าจะไม่มีประเด็นทางศาสนา-ความเชื่อมาเกี่ยวข้องภายหลังจากการตราพระราชบัญญัตินี้ ในเดือนเดียวกัน เมื่อวันที่ 24 มกราคม ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) ก็ได้มีพิธีแต่งงานของมิสเฮเลน มาเคเรตา เลเดแคงก์ ชาวเบลเยียม (อายุ 22 ปี) บุตรีของอุปทูตเบลเยียมกับมิสเตอร์เอมีลิโอ ยีโอ วันนีโทเลรีโอ (อายุ 27 ปี) ชาวออสเตรีย ซึ่งรับราชการเป็นผู้ช่วยกองสารบาญชีในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ณ กรุงเทพมหานคร

อาจกล่าวได้ว่า เป็นการแต่งงานของชาวต่างประเทศครั้งแรกที่มีการทำหนังสือสำคัญบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนพยานการแต่งงานครั้งนี้ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช องคมนตรีในพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงเทวะวงศัวโรภาสเสนาบดีว่าการต่างประเทศ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เจ้าพระยาอภัยราชาสยามานุกุลกิจ อัครราชทูตสยาม และที่ปรึกษาราชการฝ่ายสยาม มิสเตอร์ยองเกีย เอ.อี. เดอสตูลเลอร์ กงสุลเยเนรอลเนเธอร์แลนด์ ประจำกรุงเทพฯ มิสเตอร์อี. วิด กงสุลออสเตรเลียฮังการี ประจำกรุงเทพฯ รวมทั้งหมด 6 คน ร่วมกันเป็นสักขีพยาน และได้ทำหนังสือคำปฏิญาณไว้เป็น 2 ฉบับทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ต่อหน้ากรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ เสนาบดีนครบาล เป็นประธานรับคำแสดงคำปฏิญาณในการแต่งงาน ณ สถานทูตเบลเยียม

หลังจากนั้นก็ยังมีกรณีอื่นๆ ในหมู่ชาวตะวันตกที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในกลุ่มชนนำ ดังเช่น วันที่ 13 มีนาคม ร.ศ. 116 เจ้าพระยาอภัยราชาสยามานุกุลกิจได้แจ้งต่อกรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ เสนาบดีนครบาล เพื่อไปเป็นประธานรับคำแสดงความปฏิญาณให้เป็นหลักฐานถูกต้องตามพระราชบัญญัติที่บ้านพระยาอภัยราชาฯ ซึ่งบุตรสาวและบุตรชายได้แต่งงานแล้ว ตั้งแต่ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติประกาศใช้ คือ ได้สมรสกันตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2439)

สำหรับกรณีของคนไทยที่แต่งงานกับ ฝรั่งเศส”ภายหลังจากประกาศพระราชบัญญัตินี้ พบว่า เมื่อวันที่ 15 มกราคม ร.ศ. 117 (พ.ศ. 2441) กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ เสนาบดีนครบาลได้ให้พระยาเพชรภู ผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงนครบาลเป็นพยานรับคำแสดงข้อปฏิญาณของมิสเตอร์แอลเฟรดเฮนรี วิคตอเตซ ชาวฝรั่งเศส (เป็นที่ปรึกษาทนายความ อายุ 31 ปี) แต่งงานกับอำแดงสน หึงชาวสยาม (อายุ 21 ปี เกิดที่ลพบุรี) อาจกล่าวได้ว่า กรณีอำแดงสนเป็นกรณีแรกๆ ที่หญิงไทยได้แต่งงานกับฝรั่งที่ได้แสดงหนังสือสำคัญเป็นหลักฐานเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หลังจากนั้นได้มีการทำหนังสือสำคัญเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของกรณีอื่นๆ ดังเช่น ปี พ.ศ. 2457 แม่จ่าเริญ คนในบังคับสยาม เกิดที่กรุงเทพมหานคร อายุ 25 ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลมักกะสัน แต่งงานกับคนในบังคับเยอรมัน มิสเตอร์กซ์ตฟออดอลท์เรปี เจ้าพนักงานอยู่กรมรถไฟหลวง ณ ตำบลมักกะสัน หรือปี พ.ศ. 2459 มิสเตอร์วิลเลียม แอ็กเกส มันดิด ชาวอังกฤษ แต่งงานกับสุตหญิงในบังคับชาวสยามเกิดที่พระประแดง พนักงานที่กรุงเทพฯ ก่อนที่จะทำหนังสือสำคัญนี้ ทั้งสองฝ่ายได้แต่งงานและมีบุตรร่วมกันรวม 6 คน เป็นต้น ส่วนชายชาวสยามที่ได้แต่งงานกับ ชาวต่างประเทศ และได้ทำหนังสือสำคัญเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ พบว่า เมื่อวันศุกร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2460 ร้อยตรีจรูญ โชติกเสถียร ชาวสยามเกิดที่จังหวัดภูเก็ตเป็นบุตรพระยาทิพย์โกษา แต่งงานกับนางสาวดาราในบังคับอังกฤษ ณ กรุงเทพฯ เกิดที่ตำบลถนนบำรุงเมือง จังหวัดพระนคร เป็นบุตรไชเอ็ด

มะหะหมุด และบัวมารดา ฟ่านัก ณ ประเทศเปอร์เซีย 34 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ฝ่ายหญิงนั้นเป็นคนใน บังคับอังกฤษแต่หากดูเชื้อชาติแล้วจะพบว่าเป็นลูกครึ่งไทย-เปอร์เซีย ส่วนจำนวนที่กระทรวงนครบาล ได้รับจดทะเบียนสมรสคนต่างประเทศนับตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2440 จนถึง 2462 พบว่า มีทั้งหมดจำนวน 24 ราย จากข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สังคมสยามได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม แม้จำนวนการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยกับฝรั่งที่มาทำบันทึกเป็นหลักฐานจะมี จำนวนไม่มาก แต่ข้อมูลหลักฐานเหล่านี้ อย่างน้อยก็สะท้อนให้เห็นถึงการปรากฏตัวอย่างชัดเจนของ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยกับ “ฝรั่ง” และผลที่ตามมาจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ประการหนึ่ง ก็คือ การเกิดวัฒนธรรมใหม่เกี่ยวกับการแต่งงานในสังคมไทย ก็คือ การเริ่มต้นของ วัฒนธรรม “เอกสาร” การแต่งงานที่ลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหลักฐานว่า ทั้งสองฝ่าย ได้แต่งงานกัน ต่อมาการจดทะเบียนสมรสตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2478 ก็ได้เรียกว่า “ใบสำคัญแสดง การจดทะเบียนสมรส” ซึ่งไม่ใช่เฉพาะกับชาวต่างชาติเท่านั้น หากยังใช้กับคนไทยอีกด้วย ซึ่งเป็นไป ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1449 มีความว่า “การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนแล้ว” ฉะนั้นการสมรสจะสมบูรณ์ ตามกฎหมายสยามหรือไม่ขึ้นอยู่กับการได้ไปจดทะเบียนสมรส ถ้าจดทะเบียนแล้วเป็นอันสมบูรณ์ (दारार्त्तน์ เมตตาริกานนท์. 2549 : 78-92)

4. ความรู้เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

บทความจากคอลัมน์ข่าวการเมือง ในหนังสือพิมพ์บ้านเมือง ฉบับวันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2552 กล่าวถึง ค่านิยมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมว่า ปัจจุบันการแต่งงานระหว่างหญิงไทยกับชาย ต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวตะวันตก เป็นปรากฏการณ์ปกติในปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับสังคมและ วัฒนธรรมไทยที่กำลังเสื่อมลงเรื่อยๆ ขณะที่ยังมีหญิงไทย และหญิงในแถบเอเชีย หรือประเทศที่ ยากจนทั่วโลกที่กำลังมองหาสามีฝรั่ง ทั้งที่ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต หรือนายหน้าจัดหาให้ การแต่งงาน ข้ามวัฒนธรรมในสังคมไทยนั้นเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง และน่าสนใจระหว่างสงครามเวียดนามในช่วง ทศวรรษ 1960 ก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจบริการ มีหญิงไทยเป็นจำนวนมาก ก้าวสู่การทำงาน ภาคขายบริการรวมทั้งเป็น “เมียเช่า” ของทหารอเมริกัน แม้ว่าฐานทัพอเมริกันจะถอนตัวออกจาก ประเทศไทยมานานแล้วก็ตาม การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในช่วงทศวรรษ 1970 ก็ส่งผล ให้การขยายตัวภาคบริการเกิดขึ้นควบคู่กับการเติบโตของแรงงานอพยพข้ามชาติและการเชื่อมโยง ท้องถิ่นกับกระแสโลกาภิวัตน์ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงอีสาน นอกจากจะเชื่อมโยงกับ บริบททางสังคม วัฒนธรรมยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดของคนในสังคม ว่าการแต่งงาน กับคนต่างชาติพันธุ์กลายเป็นค่านิยมแทนวัฒนธรรมไปแล้ว

ในสมัยก่อนการที่หญิงไทยจะได้แต่งงานกับชาวต่างชาตินั้นมีโอกาสเป็นไปได้ยาก การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างหญิงไทยกับชาวต่างชาติในช่วงหลังการเปิดประเทศ การค้าเสรี พ.ศ. 2398 การจัดระเบียบใหม่ในสังคมสยามนั้นมี 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่หนึ่ง คือ ช่วงการเปิดรับ “ชาวตะวันตก” ครั้งแรกกับการจัดระเบียบใหม่ เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม “สมัยอยุธยา” มีการออกกฎหมายทั้งในพระราชกำหนดและ พระอาญาหลวง ได้มีการประกาศห้ามการแต่งงานกับชาวต่างประเทศในสมัยพระบาทสมเด็จพระเอกา เทศรธ พระบาทสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ และกฎหมาย

ดังกล่าวใช้มาจนถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ไทยกับฝรั่ง แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ช่วงหลังเปิด “การค้าเสรี”

พ.ศ. 2398 : การจัดระเบียบใหม่ในสังคมสยาม การเปิดประเทศภายหลังการทำสนธิสัญญาทางการค้ากับนานาประเทศ มีผลทำให้ต่างชาติทั้งพ่อค้า หมอสอนศาสนา นักการทูต รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาต่างๆ ที่ฝ้ายไทยว่าจ้างมารับราชการในไทย เข้ามาในสังคมไทย ขณะที่ฝ้ายไทยได้ส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะนับตั้งแต่รัชกาลที่ 5-6 เป็นต้นมา ผลที่ตามมาทำให้เกิดการแต่งงานระหว่างไทยกับฝรั่งขึ้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มชนชั้นนำของสยาม ได้แก่ เจ้านายเชื้อพระวงศ์และข้าราชการที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นชาย ได้ไปแต่งงานกับชาวตะวันตกส่งผลให้ฝ่ายราชสำนักสยามไม่โปรดให้มีการแต่งงานกับชาวต่างชาติ นำไปสู่การจัดระเบียบ โดยประกาศเป็นข้อบังคับในปี พ.ศ. 2457 เรื่อง “ห้ามไม่ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการแต่งงานกับชาวต่างประเทศก่อนที่จะได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต” หากใครขัดขึ้นข้อบังคับจะถูกส่งตัวกลับเข้ามากรุงเทพฯ ผลที่ตามมามีหลายกรณีที่ได้รับผลกระทบทั้งถูกส่งตัวกลับและมีผลต่อหน้าที่การงาน นอกจากกลุ่มชนชั้นนำจะได้รับผลกระทบในเรื่องนี้แล้วโดยเฉพาะกลุ่มเชื้อพระวงศ์ในปี 2467 ทางราชสำนักก็ได้ประกาศแก้ไขกฎมณเฑียรบาลใหญ่ ในข้อหนึ่งว่า ผู้ที่มีชายาเป็นนางต่างด้าว รวมทั้งพระโอรสที่มีมารดาเป็นชาวต่างด้าวไม่มีสิทธิในการสืบราชสันตติวงศ์ ผลจากการกีดกันนี้น่าจะส่งผลต่อการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสังคมสยามไม่น้อยสำหรับกลุ่มสามัญชนพบว่า มีการแต่งงานระหว่างไทยกับฝรั่งตั้งแต่สมัยที่ยังคงมีระบบไพร่-ทาส เกิดการปะทะกันทางความคิดระหว่างตะวันตกกับสยาม นำไปสู่การนิยามความหมายของคำว่า “หญิงที่เป็นภรรยาของคนในบังคับต่างประเทศที่นับว่าเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น จะต้องทำตามข้อใด” ในปี พ.ศ. 2428 จัดระเบียบภรรยาระหว่างไทยกับฝรั่งครั้งแรกในรูปของการบันทึกช่วยจำ คือจะต้อง มี 3 ข้อ 1. สามีภรรยาคนนั้นได้ สู่ขอต่อบิดามารดาและผู้ปกครองรักษาที่ ต้องอนุญาตแล้ว 2. สามีภรรยาคนนั้นได้ทำการมงคลแต่งงานกันตามประเพณีของทั้งคู่ และ 3. สามีคู่ นั้นจดบัญชีชื่อไว้ต่อพนักงานบ้านเมืองและในที่ว่าการกงสุลของประเทศที่เป็นฝ่ายสามี (เมื่อหญิงไทยแต่งงานกับสามีฝรั่ง) ผลยังเกิดปัญหา ในปี พ.ศ. 2432 กรณีอ้าแดงพริ้งกับมิสเตอร์ปีเตอร์สัน คนในบังคับอังกฤษ เพราะฝ้ายไทยยังคงใช้กฎหมายสมัยอยุธยามาจับประเด็นนี้ คือผิดพระราชอาญาหลวงหาว่า “หาได้รับอนุญาตจากอำนาจของประเทศก่อนไม่” ในที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้จัดระเบียบใหม่ ในปี พ.ศ. 2440 ออกพระราชบัญญัติสำหรับแต่งงานคนต่างประเทศในกรุงสยาม ร.ศ. 116 เป็นกฎหมายที่ใช้สำหรับชาวต่างชาติที่แต่งงานเท่านั้น รวมทั้งชาวต่างชาติแต่งงานกับคนไทยไม่ใช่สำหรับคนไทยแต่งงานกับคนไทย กฎหมายดังกล่าว อาจถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่สังคมสยามเปิดโอกาสให้คนไทยได้แต่งงานกับฝรั่งอย่างเป็นทางการ (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2549 : 28) จากสภาพการณ์ความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยนั้น เหตุผลของการกีดกันนั้นได้อ้างเหตุแห่งความเป็นเผ่าพันธุ์ ชนชั้นและความมั่นคงของแผ่นดินเป็นหลัก จนละเลยหลักความเป็นจริงของชีวิต และสิทธิความเป็นมนุษย์ แต่ถึงกระนั้นการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของคนในสังคมชั้นนำหรือสามัญชนยังคงพัฒนาการเรื่อยมา และได้ดำเนินไปนอกกรอบ จารีต ประเพณี และวัฒนธรรม ในหลายกรณี เพราะเรื่องของความรักนั้นไม่มีชาติ ศาสนา ไม่มีพรหมแดน ไม่มีชนชั้น

ในทางสังคมศาสตร์ ครอบครัวมักได้รับการยอมรับว่า เป็นสถาบันขั้นพื้นฐานของสังคม และการแต่งงานเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างครอบครัวและการเจริญพันธุ์ การแต่งงานและครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งของการควบคุมพฤติกรรมทางเซ็กส์ (Sexual Behavior) หรือเพศสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม

เพศสัมพันธ์และความปรารถนาจะมีเพศสัมพันธ์ เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติสำหรับมนุษย์ทุกคนในทุกสังคมวัฒนธรรมและการแต่งงานสร้างครอบครัวก็เป็นปรากฏการณ์สากลที่เรพบเห็นได้ในสังคมวัฒนธรรมทุกแห่งหนทั่วโลกเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามแต่ละสังคมวัฒนธรรมอาจมีรูปแบบของครอบครัวและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแต่งงานแตกต่างกันออกไปกฎเกณฑ์การแต่งงานที่มีลักษณะคล้ายกันในแทบทุกสังคม คือข้อห้ามเรื่องรักร่วมสายโลหิต (Incest Taboo) นั่นคือเราไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งงาน หรือมีเพศสัมพันธ์กับพ่อแม่ พี่น้อง และลูกของเราออกเหนือไปจาก ข้อห้ามเรื่องนี้แล้วดูเหมือนว่าสังคมและวัฒนธรรมแต่ละแห่งจะมีความหลากหลายในการกำหนดว่า สมาชิกของสังคมจะแต่งงานกับใคร แต่งงานอย่างไร หรือมีคู่สมรสได้กี่คน นอกจากนั้นสังคมและวัฒนธรรมแต่ละแห่งก็มีระดับของความเข้มงวดในการควบคุมเพศสัมพันธ์แตกต่างกันออกไป (ยศ สันตสมบัติ. 2540 : 95)

อดีตในช่วง พ.ศ. 2503-2513 ได้มีพวกทหาร จี.ไอ. อเมริกันเข้ามาอยู่ในสังคมไทย ในช่วงระยะเวลานั้น มีผู้หญิงไทยจำนวนหนึ่งซึ่งได้สมัครใจที่จะอยู่ในสถานภาพที่เป็นเมียเช่าบ้าง หรือเป็นโสเภณีบ้าง ความรู้สึกของคนไทยในสังคมขณะนั้น โดยทั่วไปก็จะเกิดความรู้สึกรับไม่ได้กับพฤติกรรมดังกล่าว และมีความรู้สึกรังเกียจ ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้หญิงไทยที่อยู่ในสถานภาพเช่นนั้น และที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดก็คือ การที่ผู้หญิงเหล่านั้นปล่อยให้มามีลูก ซึ่งเด็กที่เกิดมาในขณะนั้น ก็มักจะได้รับล้อเลียนจากผู้อื่นในสังคมอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตามที่เพราะเด็กเหล่านั้นจะมีรูปลักษณ์ที่แตกต่างไปจากเด็กคนอื่นๆ ทั่วไปในสังคม เช่น มีผมสีทอง ตาสีฟ้า ตัวขาว หรือบางครั้งพบว่ามียมดำหยิก ปากหนา ตาโปน เป็นต้น

ในช่วงแรกๆ ที่เริ่มเห็นว่าผู้หญิงไทยมีสามีเป็นชาวต่างชาติ นั้นไม่ว่าจะเป็นชาติใดก็ตามโดยเฉพาอย่างยิ่งสามีที่เป็นชาวตะวันตก อาจจะสรุปได้ว่าคนในสังคมทั่วไปยังไม่ให้การยอมรับเลยแม้แต่น้อย และมักจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงประเภทที่เรียกว่าเมียเช่า หรือเป็นโสเภณีเสียมากกว่าที่จะเป็นภรรยาอย่างแท้จริง ความจริงแล้วการที่ผู้หญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติ นั้น เป็นเรื่องที่มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา กรุงธนบุรี เรื่อยมาจนกระทั่งในยุคปัจจุบันนี้ แต่มักจะไม่ค่อยได้รับการสนใจหรือได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้หญิงไทยเหล่านั้นแต่งงานหรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา กับผู้ชายที่เป็นชาวเอเชียด้วยกัน เช่น ชาวจีน ญี่ปุ่น ลาว ญวน พม่า มลายู เป็นต้น ซึ่งคนเหล่านี้จะมีรูปลักษณ์ที่ไม่แตกต่างจากคนไทยมากนัก ทั้งนี้เพราะมีความเป็นพวกมองโกลอยด์เหมือนกัน ดังนั้นจึงทำให้ผู้คนเหล่านี้มีลักษณะทางด้านกายภาพโดยทั่วๆ ไปแล้ว คล้ายคลึงกันมากไม่ว่าจะเป็นทางด้านรูปร่าง หน้าตา สีผิว สีผม เป็นต้น

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย และมองเห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในเรื่องของการแต่งงานข้ามชาติ หรืออาจจะเรียกว่าการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้หญิงไทยที่อาศัยอยู่ในชนบทหลายแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เช่น ที่จังหวัดขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย มหาสารคาม ชัยภูมิ ศรีสะเกษ สกลนคร เป็นต้น ที่นิยมมีการแต่งงานกับชาวต่างชาติมากขึ้นโดยเฉพาะชาวต่างชาติที่เป็นชาวตะวันตก เช่น สวิตเซอร์แลนด์

เยอรมัน อเมริกัน อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรีย เป็นต้น โดยมีการตั้งรกรากหรือมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในสังคมไทยมีการใช้ชีวิตคู่ฉันท์สามีภรรยาเหมือนคนอื่น ๆ ทั่วไปในสังคมบางคู่มักมีการจดทะเบียนสมรสในเมืองไทยด้วยกันบางคู่มียอมมีลูกด้วยกันและที่สำคัญก็คือขณะนี้คนต่างๆ ในพื้นที่เหล่านั้นที่มีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ต่างก็ให้การยอมรับมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาเกี่ยวกับการมีสามีต่างชาติ (โดยเฉพาะสามีที่เป็นชาวตะวันตก) เข้ามาอยู่ในสังคมไทย จากข้อมูลที่ปรากฏในคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2547 พบว่า จังหวัดที่หญิงไทยมีสามีเป็นชาวฝรั่งมากที่สุด ซึ่งเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด จังหวัดที่พบว่ามีหญิงไทยแต่งงานข้ามวัฒนธรรมมากที่สุดอันดับหนึ่งได้แก่ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 2,435 คู่คิดเป็นร้อยละ 15.9 อันดับที่สองรองลงมาได้แก่ จังหวัดอุดรธานี มีจำนวน 2,228 คู่ คิดเป็น 14.6 อันดับที่สาม ได้แก่ จังหวัดหนองคาย มีจำนวน 1,441 คู่ คิดเป็นร้อยละ 9.4 อันดับที่ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 1,205 คู่ คิดเป็นร้อยละ 7.9 อันดับที่ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน 1,112 คู่ คิดเป็นร้อยละ 7.3 อันดับที่ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวน 1,057 คู่ คิดเป็นร้อยละ 6.9 อันดับที่ได้แก่ จังหวัดสกลนคร มีจำนวน 992 คู่ คิดเป็นร้อยละ 6.5 อันดับที่ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 985 คู่ คิดเป็นร้อยละ 6.4 อันดับที่ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีจำนวน 818 คู่ คิดเป็นร้อยละ 5.4 และอันดับที่สิบอันดับสุดท้ายได้แก่ จังหวัดเลย มีจำนวน 542 คู่ คิดเป็นร้อยละ 3.5

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับค่านิยมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มที่จะมีการเพิ่มจำนวนคู่สมรสลักษณะเช่นนี้มากขึ้นเรื่อยๆ ตลอดจนมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเรื่องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมไปทั่วทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยด้วย

ณรงค์ นิติจันทร์ (2547 : 45-46) กล่าวถึง “ปัญหาหญิงไทยในต่างแดน” ในรวมปัญหาหญิงไทยในต่างแดน หนังสือคู่สร้างคู่สม ปีที่ 25 ฉบับที่ 464 ประจำเดือนเมษายน ปีถัดมา, 2547 กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันสตรีไทย จำนวนมากมายกลายเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติไปอยู่ยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในโซนที่เป็นฝรั่งมังค่าทั้งหลายด้วยความที่เป็นหญิงไทย ซึ่งมีเอกลักษณ์พิเศษ นุ่มนวลโดยธรรมชาติ น่ารัก ให้เกียรติคู่ครอง เข้ากับญาติฝ่ายสามีได้ค่อนข้างง่าย การบ้านการเรือนดี มีความรับผิดชอบ มีความอดทน สตรีไทยจึงกลายเป็นยอดปรารถนาของผู้ชายทั่วโลก แชนหน้าญี่ปุ่นเจ้าเก่าไปแล้ว (เพราะเขากลายเป็นชนชาติเศรษฐกิจไปแล้ว) เมื่อมีแรงบวกที่สำคัญทางฝั่งของหญิงไทย นั่นคือการดิ้นรนไปตายดาบหน้าเพื่อให้พ้นความผิดเคืองทางเศรษฐกิจ (แม้รัฐบาลนี้จะประกาศว่าดีนักหนาก็ตาม) เพื่อให้พ้นไปจากชายไทยซึ่งกำลังอยู่ในภาวะใจแตก อย่างหนักแล้วโดยไม่มีขีดจำกัด แล้วยังถนัดเลี้ยงเธอด้วย ลำแข้งอีกต่างหาก หญิงไทยจึงกระจายไปทั่วโลก และทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติด้วยการนำเงินตราทุกสกุลอยู่ในเวลานี้ ด้วยการไปมีสามีต่างชาติ ไปมีครอบครัว ไปทำมาหากินในประเทศต่างๆ แต่ไม่เชื่อก็ดูเหมือนรัฐบาลทุกรัฐบาลทำหน้ามั่วสอลวนกับเรื่องอะไรไม่ทราบ ไม่ค่อยสนใจใยดีสตรีไทยซึ่งมีเลือดไทยเหล่านี้เท่าที่ควร จึงไม่รู้ว่าหญิงไทยคือ ผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ด้วยการเอาชีวิตร่างกายของเธอเข้าไปสู่ความเสี่ยงลองผิดลองถูก หากใครโชคร้ายเธอก็เผชิญชะตากรรมไปตามลำพัง เท่านั้นไม่พอหญิงไทยเหล่านั้นยังเผชิญปัญหาที่มาจากกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการต่างๆ ของเมืองแม่ อันได้แก่ เมืองไทยเรานี้แหละสร้างความลำบากใจคับข้องใจ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนมีหญิงไทยจำนวนไม่น้อย ตัดสินใจหันหลังให้แก่ประเทศชาติของตนเอง ด้วยความเอือมระอา เมื่อพยายามดิ้นรนแก้ไขปัญหาล้วนแล้วไม่สำเร็จ

ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่หญิงไทยเหล่านั้นต้องเผชิญ ได้แก่ การถือสัญชาติซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่าหญิงไทยแทบทุกคนยังผูกพันและปรารถนาที่จะเป็นคนไทยต่อไป แต่ไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุใด ทางการจึงพยายามผลักดันให้กลายเป็นชนชาติตามสามี สับสน ไม่แน่ชัดว่าถือสองสัญชาติได้หรือไม่ สถานภาพความเป็นคนไทยของเธอเป็นอย่างไร หลงเหลืออยู่แค่ไหนหรือไม่ สิทธิต่างๆ ในฐานะที่เคยเป็นคนไทยยังมีอยู่หรือไม่ การซื้อทรัพย์สิน อสังหาริมทรัพย์ การประกอบอาชีพต่างๆ มีปัญหาคือความไม่แน่นอน ไม่มีคำตอบที่แท้จริงว่าเป็นอย่างไร หญิงไทยตัดสินใจไม่ถูกตัดสินใจลำบาก ในการจดทะเบียนสมรสกับสามีชาวต่างชาติ ไม่ว่าจะจดทะเบียนที่ประเทศไทย หรือในประเทศของสามี เพราะเกรงว่าจะมีผลเสียตามมาขณะที่ทางการไทยไม่มีคำตอบที่ชัดเจนไม่มีคำแนะนำใดๆ ให้เลย จึงเป็นไปตามบุญตามกรรม ผลสืบเนื่องอันเกิดกับ “บุตร” ของหญิงไทยที่มีอยู่เดิม (ลูกติด) และบุตรอันเกิดจากสามีต่างชาติ อาทิเช่น การถือสัญชาติของบุตร การเข้าเมือง การคัดเลือกทหารของบุตรที่เป็นผู้ชาย การนำสามีเข้ามาอยู่ในเมืองไทย กฎกติกาที่ชัดเจนเป็นอย่างไร ทำได้หรือไม่เพียงใด การติดตามดูแลให้ความคุ้มครองโดยทางการไทยในประเทศของสามี การให้เกียรติหญิงไทย เมื่อไปติดต่อราชการทั้งในประเทศไทยและในต่างแดนยังไม่มีเท่าที่ควรและเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้มากที่สุด เจ้าหน้าที่ไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศขาดความรู้ความเข้าใจในกฎกติกา และขาดเจตนาที่ดีต่อหญิงไทยเหล่านี้ จึงเลือกปฏิบัติหรือไม่ก็สร้างปัญหาสร้างความสับสนให้ แก่หญิงไทยในด้านต่างๆ รีดไถก็มาก ขณะที่รัฐบาลไม่เข้าไปดูแลแก้ไขไม่มีการปฏิรูประบบนี้โดย ตรงวางกฎกติกาที่แน่นอนเสมอหน้า ทั้งๆ ที่ปฏิรูประบบอื่นๆ สารพัด

สิริวัฒน์ คำวันสา (2539 : 316-322) ได้แปลงานเขียนของ William J. Klausner เรื่อง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม (ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อเรื่องสะท้อนวัฒนธรรมไทย เล่ม 2) ความว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมนั้นมักจะเป็นเรื่องความแตกต่างกันด้านศาสนา เชื้อชาติ และระบบชนชั้น (วรรณะ) โดยทั่วไปแล้วสังคมมีแนวปฏิบัติของเขาเป็นอย่างดี ที่จะให้ผู้แต่งงานนั้นเป็นคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน เป็นคนเผ่าเดียวกัน หรือไม่ก็เป็นคนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เราเคยพบความมีจิตใจเอนเอียงในลักษณะเดียวกันนี้จากนิทานพื้นบ้านของวัฒนธรรมอื่นๆ ดังเช่น ข้อท้วงติงหรือคำตักเตือนที่ว่าคนประเภทเดียวกันก็ควรจะแต่งงานกัน (กรีก) และคนเผ่าเดียวกันก็ควรแต่งงานกับคนเผ่าเดียวกัน (สก็อต) แม้กระนั้นการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็ยังมีอยู่และถือเป็นเรื่องธรรมดาๆ ทั้งยังเพิ่มจำนวนขึ้นอีกด้วย เหตุผลของการแต่งงานแบบเสีงๆ เช่นนี้ก็ง่ายๆ ชาวพุทธคนหนึ่งตอบได้ดีมากกว่า คู่สมรสได้เคยทำบุญร่วมกันไว้ในชาติก่อน ผลบุญจึงส่งให้คนทั้งสองได้มาพบ (แต่งงาน) กันอีกในชาตินี้ (บุพเพสันนิวาส) ส่วนเหตุผลอื่นก็คือว่า พลังแห่งความรักมันรุนแรง เลยไม่ต้องเสียเวลาไตร่ตรอง ไม่ต้องคำนึงถึงเหตุการณ์ข้างหน้าว่าจะยุ่งยาก หรือมีหลุมพรางอะไรอยู่หรือไม่ไม่มีข้อปฏิเสธเลยว่าการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมนั้น จะต้องเดินย่ำไปบนเส้นทางที่เต็มไปด้วยขวากหนาม และหลุมพรางสารพัด ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคทั้งนั้น วัฒนธรรมที่ต่างกันนั้นจะต่างกันที่รูปแบบ คุณค่า และทำที่ที่ปรากฏ และยังมีประเพณีที่ปฏิบัติต่างกันอีกด้วย ความเป็นจริงของเรื่องราวก็คือว่าคนๆ นั้นเกี่ยวข้องกับอยู่ที่วัฒนธรรมยุโรป อเมริกา หรือวัฒนธรรมของเอเชีย แอฟริกา ตะวันออกหรือตะวันตก ซึ่งในตอนท้ายของบทนี้ท่านจะได้พบตัวอย่างต่าง ที่สัมพันธ์กับประเพณีอันซับซ้อนแตกต่างกันมากมายทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และปรัชญา

อย่างไรก็ตามจากเหตุการณ์ทั้งหลายที่เราพบเห็นอยู่ทั่วไปนี้ลงความเห็นได้ว่า ความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมที่ฝังลึก และทางด้านปรัชญาเฉพาะตัวเหล่านี้ ถือว่าเป็นโอกาสดี หรือเป็นหลุมพรางกันแน่ ที่ว่าโอกาสดีก็คือ เราจะได้วิเคราะห์ตรวจสอบเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของเราและ ขยายขอบเขตเครื่องวัดจิตสำนึกของเราอีกด้วย แต่ก็มีความตื่นตัวและมีการท้าทายต่อวัฒนธรรม แนวใหม่นี้อยู่เหมือนกัน จุดหมาย ท่าที ความเห็น และการยอมรับซึ่งวัฒนธรรมแนวใหม่นี้ได้ เปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยๆ จนกระทั่งยอมรับได้ในที่สุด แต่การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็เป็นบทเรียน พื้นฐานให้เราวิเคราะห์ศึกษา ดูกันต่อไปนานๆ เพื่อจะได้เห็นเอกลักษณ์ของแต่ละคนแต่ละกลุ่มที่ พวกเราแต่ละคนมีอยู่ แต่ก็อยู่บ่อยๆ ที่มันผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน ซึ่งถือเป็นการปรับตัวเข้ากับ กระแสวัฒนธรรมของชาตินั้นเอง วัฒนธรรมที่เราคุ้นเคย แต่รู้อย่างผิวเผินเหล่านี้เป็นเสมือนเสียงดนตรี ที่ย่ำเย้าและดึงดูเรา (มนุษย์ชอบล่องของใหม่)

ถึงกระนั้นก็ตามความแตกต่างเหล่านี้ก็มีทางผสมผสานกันได้และสามารถเอาชนะ ได้ด้วยการเห็นอกเห็นใจกัน ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีเมตตาต่อกัน ซึ่งส่วนมากก็ดูเหมือนว่า คุณธรรมเหล่านี้เอง ที่ช่วยเป็นกรอบทำให้การเผชิญหน้ากันของผู้มีวัฒนธรรมต่างกันนั้น สงบลงได้ ความสัมพันธ์ของผู้มีวัฒนธรรมต่างกัน อาจประสบความสำเร็จอย่างรุนแรงได้ ถ้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง กับวัฒนธรรมนี้เปลี่ยนแปลงกะทันหัน จนอีกฝ่ายหนึ่งปรับตัวไม่ทัน การพบกันครั้งแรกและการอยู่ ร่วมกันต่อมาภายในสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมแบบหนึ่ง (ของฝ่ายเจ้าของบ้าน) คู่ครองที่มาจากที่อื่น (ต่างชาติ) ต้องเป็นฝ่ายขอปรองดอง แสดงเป็นนัยให้รู้ว่าพอใจที่จะยอมรับรูปแบบวัฒนธรรมใหม่นี้ ความเสมอภาคของคู่ครองที่มีวัฒนธรรมต่างกันย่อมนำไปสู่ชีวิตการครองเรือนที่ราบรื่นสงบสุข ถ้าภายหลังคู่ผัวเมียจะย้ายถิ่นฐานไปอยู่ ณ ประเทศของอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ไปใหม่นั้นแหละจะเป็นผู้ ปรับตัวและยอมรับวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน สัมพันธภาพที่สนิทสนมคุ้นเคยกันมาก่อน บัดนี้คงจะมา พบความแปลกใหม่และความขัดแย้งที่มีได้คาดคิดไว้ก่อนอาจกล่าวได้ว่าความตึงเครียด และความกดดัน กลุ่ม เป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้

มีอุปสรรคอีกมากที่อาจขัดขวางทำให้คู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็ฝ่าย ชาย หรือฝ่ายหญิง มีภาระหนักในด้านวัฒนธรรมใหม่ซึ่งมีใช้ของตนมาก่อนอุปสรรคต่างๆ เช่นที่กล่าว มานั้น ที่พบอยู่บ่อยๆ ก็มักเกี่ยวกับคุณค่าของวัฒนธรรมเดิมของแต่ละคนที่ยังรากลงลึก ซึ่งเขา ยอมรับกันว่าเป็นเอกลักษณ์ของเขา และเขาเคารพนับถือมานานแล้ว เพราะฉะนั้นการเสี่ยงแต่งงานที่ ไม่เป็นไปตามปกตินี้ คิดว่าเป็นทั้งเรื่องไร้สาระน่ารำคาญ และเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ชายชาวเอเชีย และชาวยุโรปอยู่บ้างในสมัยหลังๆ นี้หญิงชาวอเมริกันอาจจะให้แนวคิดใหม่ว่าความแตกต่างทาง วัฒนธรรมนั้นเป็นข้อเสียที่ไม่น่าจะพูดถึง เพราะทำให้พันธสัญญาการแต่งงานแตกร้างไปเปล่าๆ สำหรับคนที่มีใช้ชาวตะวันตกอาจถึงจุดแตกหักได้ง่าย ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจทนต่อไปได้กับสิ่งที่เขาเห็น ว่าเป็นการกระทบกระทั่งต่ออารมณ์ที่บอบบางของเขายู่ตลอดเวลา ซึ่งปกติเขาก็ไม่เคยโกรธ ความรำคาญ หรืออารมณ์บูดออกมาให้ใครรู้ และเมื่อมีความอึดอัดความรำคาญเช่นนั้น เขาก็จะแสดง ความคิดความเห็นออกมา หรือหันไปปักหลักต่อต้านเสียเลย

แม้ว่าเรื่องนี้จะมีประโยชน์ มีส่วนที่อยู่ลึกๆ มีความละเอียดชัดเจนอยู่ในตัวของมัน แล้วก็ตาม แต่เรื่องลูกหลานที่จะเกิดตามมาก็ น่าจะโต้แย้งได้ว่าบ้าง เนื่องจากว่าการแต่งงานตามรูปแบบ นี้ เด็กๆ ที่เกิดมาจะพบทั้งโชค การต่อต้าน ความขัดแย้ง และความผิดหวัง แม้แต่พ่อแม่ก็จะมี โอกาสเจอเหตุการณ์เหล่านี้ได้เหมือนกัน เด็กๆ จะได้รับประโยชน์มากจากความแตกต่าง ด้านภาษา

และวัฒนธรรม ซึ่งสืบทอดกันมาในถิ่นที่เขาเกิด อย่างไรก็ตามเขาก็จะต้องเผชิญกับปัญหาที่เขาไม่เหมือนกับเพื่อนของเขาอย่างน้อยก็เรื่องรูปร่างหน้าตาและนี่เป็นต้นเหตุที่มาแห่งความอยากรู้อยากเห็นของพวกเขาวัยรุ่น จะทำอะไรให้เด็กวัยรุ่นเหล่านี้มีความมั่นใจไม่หั่นเห คือให้เขาเกิดความเชื่อมั่นตนเอง ซึ่งนี่เป็นสิ่งที่จะต้องพยายามทำ เด็กก็จะต้องได้รับความเข้าใจที่ถูกต้องตรงไปตรงมา ได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากบิดามารดาของเขาด้วย

โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ดูเหมือนมีไขจะหมุนไปไว้มากเท่านั้นแต่ก็ยังแคบเข้าทุกวัน ด้วยผลกระทบทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศก็มีมากขึ้นตามลำดับประชาชนผู้มีพื้นฐานของวัฒนธรรมคนละแบบต่างก็หลั่งไหลถ่ายเทสู่กันและกัน ระเบียบกฎหมายและสังคมที่กีดกันการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็หมดความสำคัญลง สภาพแวดล้อมในโลกปัจจุบัน ทำให้คนเราต้องยอมรับการติดต่อเชื่อมโยงกันหลายรูปแบบ เรื่องผลประโยชน์ ท่าที การวางตัว และปรัชญาชีวิต ได้ก้าวล้ำเลยเรื่องวัฒนธรรมไปเสียแล้ว ทั้งยังก้าวเลยเรื่องภูมิประเทศเขตแดนไปด้วยซ้ำ ทั้งนี้เพราะความสะดวกและรวดเร็วมีมากขึ้น เรื่องต่างถิ่นต่างชาติไม่ซ้าก็กลายเป็นเรื่องสนทนสนมคุ้นเคยกัน มีไขเพียงแต่จะมีความเข้าใจอันดีต่อกันเพราะอาศัยความรู้เท่านั้น

กฤษณา พันธุ์วานิช (2547 : 31) ได้กล่าวถึงเรื่องสามีนำเข้าสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมเบียงเบน ในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2547 หน้า 31 ไว้ว่า ค่านิยมสามีนำเข้าหรือค่านิยมเขยต่างชาติเป็นประเด็นที่น่าห่วงใยในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม จากการบอกเล่าของคนในพื้นที่แถบจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ว่าค่านิยมการมีสามีเป็นชาวต่างชาติ กลายเป็นแบบอย่าง (แฟชั่น) ที่เลียนแบบกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมปฏิบัติสืบทอดด้วยเข้าใจว่าการมีสามีต่างชาติทำให้ฐานะครอบครัวดีขึ้นมีบ้านเรือนใหญ่โต สามารถปลดหนี้สินได้ ซึ่งมองดูแล้วเหมือนจะช่วยให้สภาพเศรษฐกิจในท้องถิ่นดีขึ้น โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน โดยไม่รู้ว่าการมีสามีไทยกำลังจะถูกกลืนหายไปจากชาติพันธุ์ไทยแท้ๆ กลายเป็นลูกครึ่งไทย-ฝรั่ง หากไม่มีการเฝ้าระวังในเรื่องนี้ปล่อยให้อำนาจเศรษฐกิจครอบงำวัฒนธรรมไทยคงสูญหายแน่นอน

ทางด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ วิถีชีวิตก็จะเปลี่ยนไป สังเกตได้ว่าบ้านเรือนไทยในชนบทจะมีน้อยลงมีแต่บ้านแบบตะวันตกสร้างแบบทรงสเปน ทรงอิตาลี การบริโภคนิยมจากการอาหารไทยพื้นเมือง เป็นการกินอาหารฟาสต์ฟู้ด ภาษาไทยก็จะถูกผสมผสานกับภาษาต่างประเทศ จนบางครั้งเด็กและเยาวชนไทยเขียน-อ่านภาษาไทยไม่ถูกต้องชัดเจนเหมือนแต่ก่อน การมีสามีเป็นชาวต่างชาติของคนในท้องถิ่นอีสานจากที่มีความเป็นอยู่เรียบง่ายกลายเป็นวัฒนธรรมที่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ใช้ชีวิตหรูหรา สุขสบาย มีนิสัยไม่ชอบช่วยตัวเอง รอพึ่งแต่เงินตราจากต่างประเทศ การรับเอาอิทธิพลของสื่อสารแบบไร้พรมแดนนำมาใช้ในทางที่ผิด เช่น การใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ ติดต่อบริการช้อปปิ้ง บริการทางเพศ การค้ายาเสพติด เป็นต้น

นอกจากนี้การใช้ชีวิตของเด็กวัยรุ่นในปัจจุบัน จะถูกปลูกฝังจากสิ่งแวดล้อมมากกว่าจากครอบครัว การใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังในหอพัก ทำให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ การทำแท้ง ดังนั้น พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตแบบไทยหรือแบบฝรั่ง จะต้องมาจากพื้นฐานของครอบครัวเป็นอันดับแรก วัฒนธรรมไทยจะอยู่หรือถูกครอบงำให้กลืนหายไป ก็อยู่ที่เจ้าของวัฒนธรรมจะเลือก อย่าให้เศรษฐกิจนำวัฒนธรรม เพราะเป็นอันตรายที่จะทำให้วัฒนธรรมประจำชาติต้องสูญสิ้น

สุรีย์ สุวรรณภาค (2533 : 52-54) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีในด้านสิทธิทางเพศ : ศึกษาจากนวนิยายในช่วง พ.ศ. 2444-2501” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภูมิหลังทางสังคมว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศมากน้อยเพียงใด โดยศึกษาจากตัวละครหญิงในนวนิยายไทยในช่วง พ.ศ. 2444-2501 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศระหว่างสตรีในสังคมกับตัวละครหญิงในนวนิยายไทยในช่วง พ.ศ. 2444-2501 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานั้นเรื่องเศรษฐิกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทของสตรีด้านการประกอบอาชีพ ผู้หญิงและผู้ชายต้องช่วยกันหาเลี้ยงครอบครัว อย่างที่กล่าวถึงเมตตาในเรื่องรัฐธรรมนูญ ผู้หญิงที่บอกรักผู้ชายก่อนจะได้รับการตำหนิตีเยินจากสังคม เพราะสังคมยอมรับว่าผู้ชายเท่านั้นที่ควรเป็นผู้เริ่มบทบาทในเชิงแสดงความรัก ฉะนั้น การที่น้องศรีในหนึ่งในร้อย บอกรักวิชัยก่อนจึงทำให้เธอถูกประณามค่าต่ำมาก จุดเด่นของการศึกษา ฐานะ และบทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศ ซึ่งสะท้อนจากนวนิยายในช่วง พ.ศ. 2444-2501 โดยเน้นด้านพฤติกรรม วิธีการศึกษาวิจัยศึกษาจากนวนิยาย 94 เรื่อง โดยเป็นนวนิยายประเภทรัก ชีวิตครอบครัวสะท้อนสังคมและการเมือง ซึ่งเป็นนวนิยายที่เขียนขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2444-2501 หรือพิมพ์ครั้งแรก ในช่วงเวลา 4 ช่วง โดยอาศัยสภาพสังคมเป็นเกณฑ์ดังนี้ ช่วงแรก พ.ศ. 2444-2468 ช่วงที่สอง พ.ศ. 2469-2475 ช่วงที่สาม พ.ศ. 2476-2488 และในช่วงที่สี่ พ.ศ. 2489-2501 รวบรวมและค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ รวมทั้งงานวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านวรรณกรรม ประวัติศาสตร์สังคมวิทยา เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสิทธิและหน้าที่ของสตรีไทยในอดีตถึงปัจจุบัน ผลจากการศึกษาสรุปว่า ภูมิหลังทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศของตัวละครหญิง ในนวนิยายในช่วง พ.ศ. 2444-2501 ได้แก่ ค่านิยม ในสมัยก่อนจะมีค่านิยมให้สตรีเก็บตัวอยู่ในบ้าน เพราะหน้าที่การทำงานของสตรีจะต้องรับผิดชอบในบ้าน ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมมายกย่องสตรีที่มีความรู้และออกทำงานนอกบ้าน ทำให้สตรีขวนขวายในการศึกษาและการทำงานนอกบ้านมากขึ้นขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม จะมีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาตามประเพณีที่นิยมกันมาแต่โบราณในสังคมไทยที่เป็นสังคมพุทธศาสนาจะให้ความสำคัญแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพราะได้มีโอกาสสอบเข้านเรียน ส่วนผู้หญิงจะไม่ค่อยได้รับการศึกษาและยังถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง แต่เมื่อได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้สตรีมีโอกาสออกสู่สังคมภายนอกมากขึ้นกฎหมาย จะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดสิทธิทางด้านการทำงาน คือ สตรีที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจะไม่สามารถเซ็นสัญญา เพื่อทำงานบางอย่างด้วยตัวเองได้ และยังมีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทของสตรีในฐานะภรรยาเป็นอย่างมาก เศรษฐกิจปัจจัยในข้อนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาและยังมีผลต่อการกำหนดบทบาทของสตรีในด้านการทำงานด้วย

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศระหว่างสตรีในสังคมกับตัวละครหญิงในนวนิยายไทยในช่วงดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านการงาน การเลือกคู่ครอง ตลอดจนการกำหนดบทบาทของตนเองในฐานะบุตร ภรรยา มารดา และสมาชิกของสังคมนั้นคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ ในช่วงแรกประมาณ พ.ศ. 2444-2475 สตรียังไม่ค่อยมีบทบาทในทางสังคมภายนอก ประกอบกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจยังไม่มี สตรีจึงทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือนเป็นส่วนใหญ่ และมีผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้ตัดสินใจอยู่เสมอ ต่อมาในช่วงหลังๆ ระหว่าง พ.ศ. 2476-2501 สตรีเริ่มมีบทบาทในสังคมมากขึ้น มีสิทธิและรับรองฐานะทางนิตินัย แต่ในทางปฏิบัติจะเป็นการมีบทบาทด้านสังคมยังไม่ถึงกับเข้าไปมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจปัญหาแลแก้ไขสภาพ

สังคมสำหรับในฐานะภรรยาและบุตร สตรีจะมีบทบาทมากขึ้นสามารถช่วยทำงานหาเงิน และมีอำนาจในการตัดสินใจภายในครอบครัวมากยิ่งขึ้น แต่ในฐานะมารดาแล้วกล่าวได้ว่า สตรียังคงรักษาบทบาทตามประเพณีและค่านิยมดั้งเดิมไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ มารดาจะได้รับการเคารพจากบุตรและมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรอยู่เสมอ

ชีวิตชินเดอเรลล่าไทย เมียต่างชาติ สวรรค์บนเส้นด้าย (เดลินิวส์. 2547 : 3)
ได้กล่าวถึง ภาพความโศกเศร้าของถนนอม (แสนโคตร) จอห์นสัน หญิงไทยชาวจังหวัดขอนแก่น หลังสามีพอล มาร์แชล จอห์นสัน จูเนียร์ วิศวกรการบินชาวอเมริกัน วัย 49 ปี ถูกผู้ก่อการร้ายอัลเคดา ฆ่าบั่นคอ หลังข้อต่อเรื่องให้ซาอุดีอาระเบียปล่อยตัวนักโทษก่อการร้ายไม่ได้รับเผยแพร่ไปทั่วโลก ด้านหนึ่งตอกย้ำความโหดร้ายของกลุ่มคนที่คลั่งอุดมการณ์ อีกด้านหนึ่งก็สะท้อนชีวิตหญิงไทยที่เป็นเมียชาวต่างชาติ หญิงไทยในต่างแดนที่ได้แต่งงานเป็นเมียชาวต่างชาตินั้นมีเส้นทางชีวิตคู่ต่างเชื้อชาติที่แตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ทั้งนี้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ของอุษา เลิศศรีสันต์ ผู้ประสานงานมูลนิธิผู้หญิง กล่าวว่า รูปแบบของการแต่งงานระหว่างหญิงไทยกับชายต่างชาติ นั้น พอจะจำแนกได้ดังนี้ รู้จักกันผ่านเพื่อน เช่น ฝ่ายชายมาเที่ยวเมืองไทยหรือฝ่ายหญิงไปเที่ยวต่างประเทศ แล้วมีการแนะนำเพื่อนของกันและกัน ต่างคนต่างรู้จักกันจนถึงขั้นชอบพอกัน และพัฒนาไปจนถึงขั้นแต่งงานกัน รู้จักกันผ่านทางงานต่างๆ ที่ทำเช่น ฝ่ายชายมาทำงานเมืองไทยหรือฝ่ายหญิงไปทำงานต่างประเทศจึงได้รู้จักกัน คบหาชอบพอกัน แล้วแต่งงานอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา รู้จักกันผ่านแม่สื่ออย่างบริษัทจัดหาคู่ซึ่งปัจจุบันธุรกิจนี้ บวมมาก จากเดิมที่มีการโฆษณาในหนังสือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ปัจจุบันเขยิบขึ้นโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอินเทอร์เน็ต มีการแสดงรูปเป็นแคตตาล็อกคล้ายกับการเลือกซื้อสินค้าจึงยิ่งแพร่หลายชายต่างชาติที่ต้องการจะหาภรรยาชาวไทยนิยมกันมาก

จากการสัมภาษณ์สุเพ็ญศรี พิงค์สูง หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง กล่าวว่า ถ้าหญิงไทยจดทะเบียนสมรสกับชายต่างชาติอย่างถูกต้องตามกฎหมายเมื่อสามีเสียชีวิตลง ภรรยาจะได้รับสิทธิทางกฎหมายของประเทศนั้นๆ รวมถึงสิทธิในทรัพย์สินของสามีด้วย ยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เข้าใจง่ายๆ ตามกฎหมายไทย คือ ทรัพย์สินจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเท่าๆ กันส่วนแรกเป็นสินสมรส จะตกเป็นของภรรยา และอีกส่วนหนึ่งมรดก จะต้องแบ่งให้ทายาท แต่มรดกตรงนี้ ก็จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนอีกโดยแบ่งระหว่างบุตรกับภรรยาซึ่งก็ต้องการตั้งทนายดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม หากสามีเสียชีวิตสิ่งแรกที่ภรรยาไทยจะต้องทำ ก็คือ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปให้ได้ คือ ความเสียใจที่ต้องมีแน่นอน ไม่ว่าจะป็นสามีชาวไทยหรือสามีชาวต่างชาติ แต่จะเสียใจมาก หรือน้อยก็ต้องขึ้นอยู่กับความผูกพันระหว่างกันและกัน

กล่าวโดยสรุป การแต่งงานและการจัดพิธีแต่งงานระหว่างหญิงชาวไทยอีสานกับเขยต่างชาติ นั้น ได้ปรากฏชัดขึ้นมาในสังคมไทยตั้งแต่สมัยอดีต ปรากฏเรื่อยมาจนกระทั่งในสมัยปัจจุบันถึงแม้ว่าสภาพการของการมีสามีเป็นชาวตะวันตกจะแตกต่างกันไป จากสภาพที่สังคมไทยในอดีตปฏิเสธไม่ให้การยอมรับ เพราะมองว่าเป็นกระทำให้ไม่มีเกียรติ ไม่มีศักดิ์ศรี ได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากสังคมเสมอมา แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน วิถีชีวิตของหญิงชนบทที่มีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกลับได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น และมีการมองถึงประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการที่หญิงไทยไปมีสามีเป็นชาวตะวันตก นั่นคือประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของชาติ ที่สร้างรายได้นำเข้ามาในสังคมไทยอย่างมากมาย แต่ในขณะเดียวกันก็มีอีกมุมหนึ่ง กลับมองเป็นพฤติกรรมที่จะทำ

ให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม และเป็นการสร้างค่านิยมที่ผิดๆ ให้กับเด็กและเยาวชน ที่คิดจะเอาเยี่ยงเอาอย่าง เกิดข้อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการใช้แรงงานกับเขยต่างชาติกับ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผ่านมาในอดีต

5. ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมการแต่งงานของชาวอีสาน

อันดับชีวิตขั้นที่ 3 ต่อจากการบวชมาก็คือ การกินดอง ชีวิตขั้นนี้โบราณถือว่าสำคัญ มาก เพราะเป็นชีวิตต้องพึ่งตัวเอง และต่อสู้อุปสรรคนานานับประการ เป็นชีวิตที่ก้าวหน้าขึ้น เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นพ่อคนแม่คน ดังนั้นผู้ที่ก้าวขึ้นสู่ชีวิตขั้นนี้ จะต้องใคร่ครวญให้รอบคอบ การกินเลี้ยงในงานเอาผ้าเอาเมียเรียก การกินดอง ที่นิยมทำกันมี 2 แบบ คือ ชายหญิงที่แต่งงานกันแล้ว ชายไปอยู่ที่บ้านของหญิง เรียก อาวหะมงคล พิธีนี้โบราณถือว่าดีนัก ดังภาษิตที่ว่า “เอาลูกเขยมาเลี้ยงพ่อเฒ่าแม่เฒ่าปานได้ข้าวมาใส่เกล้าใส่เอียง” ชายหญิงที่แต่งงานกันแล้ว หญิงไปอยู่ที่บ้านของชาย เรียก วิวาหะมงคล พิธีนี้โบราณถือว่าไม่ดี ดังภาษิตว่า “เอาลูกสะใภ้มาเลี้ยงย่า ปานเอาผีเอาห่ามาใส่เอียงใส่ชาน”

การเลือกคู่ครอง

ชายหญิงที่สมสู่อยู่ร่วมกันโดยฐานะเป็นพ่อแม่เรียก คู่ครอง โบราณแยก คู่ครองไว้ 2 พวก พวกหนึ่งเคยอยู่ร่วมในชาติปางก่อน อีกพวกหนึ่งได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในปัจจุบัน การเลือกคู่ครองหนังสือ ธรรมดาสอนโลกว่าไว้ ดังนี้ หญิงชายที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ควรเลือกเป็นคู่ครองแล้วให้ทำตามประเพณี และต้องเคารพผี (ค้ำ) เรือน ถ้าไม่ทำมักเกิดโทษไม่ตายก็หย่าร้างหาความสุข ความเจริญไม่ได้ หญิงชายที่พ่อแม่ตายแล้ว ไม่ควรเลือกเป็นคู่ครอง ถ้าจำเป็นได้เลือกให้ปลุกปะรำ นอกเรือน และสมมาโคตรวงศ์ที่นั่นจักอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าไม่ทำดังกล่าวมาจักเกิดโทษ ไม่หม้ายก็ร้างไม่มีความเจริญรุ่งเรือง ชายหญิงที่พ่อแม่ตายแล้ว ไม่ควรเลือกเป็นคู่ครอง ถ้าเลือกจักเกิดเป็นโทษแก่ตนเอง และบริวาร หาความสุขกาย สบายใจไม่ได้แล ฝ่ายชายที่พ่อแม่ตาย ฝ่ายหญิงที่แม่ตาย ไม่ควรเลือกเป็นคู่ครอง ถ้าเลือกจักเกิดโทษ ไม่ตายก็หย่าร้าง หรือจักเป็นอันตราย แก่ลูกที่เกิดมา ฝ่ายหนึ่งทุกข์ฝ่ายหนึ่งมั่งมี ควรเลือกเป็นคู่ครอง ถ้าทุกข์ทั้งสองฝ่ายไม่ควรเลือกเป็นคู่ครองเลยจักทุกข์ได้ยากลำบากแล หญิงคนใช้ในเรือน หรือหญิงที่ชอบเล่นหอก ดาบ หลาว แหลมไม่ควรเลือกเป็นคู่ครองเพราะจะนำความวิบัติมาสู่ตนแล พญาเอาคนใช้เป็นคู่ครองจักเกิดความฉิบหายแลเอาลูกสาวเป็นคู่ครองจักเซ็ดขวาง พิณาศ ฉิบหาย มากนักแล เอาทาสเป็นคู่ครองจักเกิดความฉิบหายแล คู่ครองที่เจริญ มีความเคารพพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รักใคร่นับถือญาติพี่น้อง เมียปฏิบัติผัวดังนี้ เคารพและรักผัว ตื่นก่อนนอนที่หลังผัว ปฏิบัติ ปู่บรรพบุรุษ (จัดของกินของใช้) วันศีล วันพระสมมาผัว เวลากินให้ผัวลงมือก่อน เดินบนเรือนให้ค่อยเดิน อย่าพูดเสียงดัง เอาเท้าผัวเซ็ดผมก่อนนอน คู่ครองที่เสื่อม เอาเสื้อผ้าเก่ามารองหรือหนุนศีรษะนอน เอาไม้แก่นหรือไม้หางครกมอง (กระเดื่อง) ถูตัวเอาชายผ้า (กะเตี่ยว) ที่นุ่งมาเซ็ดหน้า ดุด่ากัน กระทืบเท้าก่อนขึ้นบันได เอาผ้าขึ้นปิดป้ายหลังผัว กลางคืนปิดกวาดเรือน เวลาปิดกวาด เอามือผลักหลังผัว ผน (ลับ) มีด พร้า ลีว ขวาน หอก ดาบ ตอนกลางคืน

การเลือกคู่ครอง ถ้าเลือกได้ดีทำได้ถูก จะมีความสุขความเจริญอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง ถึงทุกข์จนมาก่อน ก็จะมีมั่งมีกลายเป็นเศรษฐีไปได้ ทั้งนี้แล้วแต่คู่ครองนั้นจะมีความรักสมัครสมานถูกต้อง ประองตองกันได้น้อยมากเพียงใด หากเลือกแล้วแต่ไม่ได้ดี หรือหาดีไม่ได้ถือว่า

เป็นกรรมของเราอยู่ก็ไม่ดี หนีก็ไม่รอด ให้ถือว่า กกมิ่งแขวนกกแนนน้อย ดังภาษิตโบราณว่า “ชะตา มาตคนี่จำหนีก็ได้ อยู่ แผ่นดินต่อหมากบ้า แผ่นฟ้าต่อตั้งหมอนขอเมียจนกระดุกดอม”

ลักษณะของชาย ชายที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้ รูปสมบัติ มีรูปร่าง สมประกอบ ไม่พิกลพิการเสียแขนขา หู ตา เป็นต้น คุณสมบัติความรู้ ประพฤติดีมีศีลธรรม เคารพ ต่อกฎหมายและจารีตประเพณีของบ้านเมือง ฐานะสมบัติ มีเรือนชานบ้านช่องที่ทำมาหากิน ชายที่มี ลักษณะดังนี้สมควรที่หญิงจะเลือกเอาเป็นคู่ครองอย่างแท้จริง

ลักษณะของหญิง หญิงที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้ หญิงที่ดีสมควรที่ผู้ชายจะ เลือกเอาเป็นคู่ครองต้องมีลักษณะไม่เหมือนผู้ชายแต่เพราะผู้หญิงนอกจากเป็นเมียแล้ว จะต้องเป็นแม่ เรือนอีกด้วยจึงต้องเพิ่มลักษณะแม่เรือนเข้าอีก คือ ต้องรู้จักเรือน 3 น้ำ 4 เรือน 3 นั้น ได้แก่ เรือนผม เรือนไฟ เรือนนอน เรือนทั้งสามนี้ต้องรักษาให้สะอาด น้ำ 4 นั้น ได้แก่ น้ำกิน น้ำใช้ น้ำเต้าปูน น้ำใจ น้ำเหล่านี้ต้องให้สะอาดและให้เต็มบริบูรณ์ ดังภาษิตว่า “หญิงใดสมบูรณ์ด้วยเรือน สามน้ำสี่เป็นหญิงดีเลิศล้ำสมควรแก่แม่เรือน”

การเล่นสาว การที่ชายไปพูดเกี้ยวพาราสีหญิงเรียกการเล่นสาว การเล่นของคน โบราณเป็นการแสดงวัฒนธรรมอันดีอย่างหนึ่ง คือ คนโบราณนั้น เมื่อสมัครรักใคร่กันแล้ว ไม่มีการ ล่วงเกินแม้กระทั่งจับมือถือแขน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ถึงผู้ชายจะไปค้าขายเป็นแรมปีก็รอคอย ชายก็เหมือนกัน เมื่อสมัครรักใคร่กันแล้ว ก็ทำการส่ขอตตามประเพณี

การโอม การไปส่ขอหญิงสาวมาให้เป็นเมียของชาย เรียก การโอม การโอมนั้นทำ ดังนี้ คือ จัดขันหมากธรรมดา มีหมากจิบพลูพันใส่ขัน 1 ขัน กับเงิน 3 บาท เงินนี้เป็นค่าจ้างพ่อ แม่ของหญิง เรียก เงินไขปากไขคอ ใช้ให้เจ้าโคตรฝ่ายชาย 2 คน นำขันหมากนี้ไป ขอตต่อพ่อแม่ ของหญิง ถ้าพ่อแม่ของหญิง ยินยอมที่จะยกลูกสาวให้ก็จะรับเอาเงิน 3 บาท นั้น แล้วคาด ค่าดอง ถ้าไม่ตกลงก็ส่งเงินคืน

ค่าดอง ราคาตัวของหญิงหรือสินสอด เรียก ค่าดอง เมื่อพ่อแม่ของหญิงตกลงปลงใจ แล้วจะต้องมาตีราคาของหญิงเป็นน้ำเงิน การตีราคานั้นถือตามฮีตบ้านครองเมือง จารีตมีว่า ถ้าเป็น เจ้าเมือง อุปราช ราชาบุตร เมืองแสน เมืองจันทร์ ตีราคาตัว 6 ตำลึง ถ้าเป็นลูกตาแสง นายก รม นายกอง ตีราคาตัว 3 ตำลึง ถ้าเป็นลูกคนธรรมดาสามัญ ตีราคาตัว 6 บาท การมาดค่า ตราคาของหญิงนั้น เจ้าโคตรฝ่ายชายมักจะขอตอรอง ถ้าตกลงกันเท่าไรจะต้องนำเงินนั้นมาให้แก่หญิง ในวันแต่งงาน

การหมาย การส่ขออีกอย่างหนึ่งเรียก การหมาย คือ เจ้าโคตรฝ่ายชายจัดหาหมาก พลุ กล้วยอ้อย แล้วข้าวต้ม เต็ม 2 กระหยัง ให้คน 2 คน นำไปขอหญิงต่อพ่อแม่ของหญิง ถ้าพ่อแม่ของหญิงพอใจก็รับเอาไว้ ไม่พอใจก็ไม่รับ เมื่อรับของหมายแล้ว ภายหลังเกิดไม่พอใจจะ แต่งงานด้วย ถ้าเป็นชายไม่พอใจของที่นำไปหมายพร้อมกับเงิน 3 บาท ตกเป็นของหญิง ชายเรียก เอาคืนไม่ได้ ถ้าหญิงไม่พอใจชายต้องเสียเงินค่าข้าวต้ม 2 กระหยัง เป็นเงิน 5 บาท และคืนเงินไข ปาก 3 บาทให้แก่ชาย หากตกลงปลงใจทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหญิงจะแจกข้าวต้ม 2 กระหยังให้พี่น้องกิน พอถึง 3 วันแล้วนำกระหยังเปล่า 2 ใบ ส่งคืน ให้แก่ฝ่ายชายแล้วตกลง หากฤกษ์ยามดีเพื่อ ประกอบพิธีต่อไป

ของฝาก สัญลักษณ์แห่งความรักใคร่ที่ฝ่ายชายนำไปมอบให้แก่ฝ่ายหญิงเรียก
ของฝาก ของฝากนั้นมีสร้อยแหวน เงินค่า เป็นต้น หญิงจะต้องเก็บรักษาของนั้นไว้มิให้สูญเสียมือ
ผู้หญิงเกิดไม่พอใจต้องส่งสิ่งของของทั้งหมดคืนให้แก่ชาย แต่ถ้าเกิดความไม่พอใจ ไปแต่งงานกับหญิง
อื่นของฝากทั้งหมดตกเป็นของหญิง ผู้ชายจะเรียกเอาคืนมาไม่ได้ ของฝากชนิดนี้รู้จักเฉพาะชายหญิง
จึงเรียกของชนิดนี้ว่า ของฝากปกปิด ของฝากอีกชนิดหนึ่งเป็นของเปิดเผยรู้เห็นกันทั่วไปในพวกรวงศา
คณาญาติ เป็นของฝากที่นำไปสู่ขอหญิงสาวมีขันหมาก กล้วย อ้อย ข้าวต้ม 4 กระหยั่ง และตะกร้า
ใบเล็กสานด้วยไม้ไผ่สำหรับใส่ของมี ไข่ ถั่ว งา พลุ หมาก ข้าวสาร สีเสียด เม็ดฝ้าย ข้าวเปลือก
ตะกร้านี้มีจำนวนไม่เท่ากัน ถ้าจะนำไปสู่ขอหญิงที่เป็นลูกคนแรก และลูกคนสุดท้ายใช้ ตะกร้า
32 ใบ ของหญิงที่เป็นลูกคนกลางใช้ตะกร้า 16 ใบ กับเงินอีก 2 บาท ให้ฝ่ายชายนำสิ่งของเหล่านี้
ไปขอต่อหน้าพ่อแม่ของฝ่ายหญิง เมื่อพ่อแม่ของหญิงรับสิ่งของเหล่านั้นไว้ ถือว่าเป็นการยินยอมยกลูก
สาวให้ พ่อแม่หญิงจะเอาข้าวต้ม 2 กระหยั่ง กับเงิน 2 บาท จากฝ่ายชายแล้วส่งข้าวต้ม 2 กระหยั่ง
กับค่าของฝากเป็นเงิน 10 บาทคืนให้แก่ฝ่ายชาย ส่วนของนอกนั้นพ่อแม่ ของฝ่ายหญิงจะแจกให้แก่
พี่น้องของตนทั้งหมด

การปลูกเรือนใหม่ เมื่อตกลงจะแต่งงานกันแล้ว ฝ่ายชายจะจัดหาไม้ เครื่องเรือน
นำไปปลูกที่บ้านของฝ่ายหญิง การปลูกก็บอกเล่าญาติพี่น้องให้มาช่วย สำหรับอาหารการกิน
เป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงจัดหา การปลูกจะต้องทำให้เสร็จ ในวันเดียวกัน ส่วนที่นอนมีเสื่อ มีหมอน
เป็นต้น เป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงจะต้องจัดหาไว้ให้พร้อมสรรพ

เครื่องสมมา สิ่งของมี เสื่อ หมอน เสื่อ ผ้าซิ่น ซึ่งฝ่ายหญิงจัดทำเพื่อนำไป
สมนาคุณแก่ฝ่ายชาย เรียก เครื่องสมมา ของเหล่านี้เป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมไว้ก่อนวัน
งาน เมื่อแต่งงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำของเหล่านี้ไปสมมาแต่เจ้าโคตรฝ่ายชาย

พิธีกินดอง การกินดองเป็นพิธีที่จัดให้ใหญ่โตตามฐานะ ทำให้เสร็จภายในวันเดียว
ณ ที่บ้านฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเตรียมการต้อนรับญาติพี่น้องจะมาช่วยเหลือ มีอาหารการกินเลี้ยงกัน
อย่างอุดมสมบูรณ์ที่บ้านฝ่ายชาย ยกเครื่องขันหมาก และพาขวัญออกมาตั้งไว้ที่บ้านฝ่ายหญิง ยกเครื่อง
สมมา เครื่องปูที่นอน และพาขวัญออกมาตั้งไว้ เมื่อญาติพี่น้องมาพร้อมกันแล้วจึงทำการสู่ขวัญ
พิธีสู่ขวัญน้อย เมื่อได้เวลาฤกษ์ยามดีแล้วต่างฝ่ายต่างทำการสู่ขวัญที่บ้านใครบ้านมัน พอสู่ขวัญ
เสร็จแล้วก็ผูกข้อต่อแขน ฝ่ายชายแห่ขันหมากมาบ้านฝ่ายหญิง

พิธีแห่ขันหมาก เครื่องขันหมากมี 3 ชั้น ชั้นใส่เงินค่าดอง 1 ชั้น ใส่หมากจิบ
พลุแบบ 1 ชั้น ใส่เหล้ายา 1 ชั้น ทั้งสามนี้ใช้ผ้าสีต่างๆ คลุม ชั้นใส่เงินค่าดองให้ผู้เฒ่าเจ้าโคตรถือ
เดินออกก่อน ขันหมากและชั้นเหล้ายา ให้หญิงสาวบริสุทธ์ 4 คน หามเดินตามหลัง พาขวัญเดิน
ออกก่อนคู่บ่าวและญาติพี่น้องแห่แหนไปตาม เมื่อไปถึงเรือนผู้หญิงแล้ว เจ้าโคตรฝ่ายหญิงจะออกมา
รับเชิญให้ขึ้นไปบนเรือน เมื่อขึ้นไปถึงแล้วเจ้าโคตรฝ่ายชายจะยกขันทั้ง 3 ให้ฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงเปิด
ขันค่าดองออกมานับ ถูต้องแล้วมอบให้แก่พ่อแม่ของหญิง ส่วนชั้นเหล้ายาและหมากพลุก็แจกแบ่ง
ตามกันเสียด้วยกัน อาหารการกินที่ฝ่ายหญิงจัดไว้ก็นำมาเลี้ยงดูกัน

พิธีสู่ขวัญกับกาย พอเสร็จการเลี้ยงแล้วก็มีการสู่ขวัญกับกาย คือ ให้หญิงชายคู่หนึ่ง
เข้าพาขวัญด้วยกันเอามืออภัยกัน ให้แขนท้าวกายแขนนาง เอาแขนชายทับแขนหญิง เสร็จผูกแขนให้
ชายหญิงแล้วเอาไขมาปอก ใช้เส้นผมตัดตรงกลาง ตรวจสอบว่าเต็มหรือไม่ ถ้าเต็มก็หมายความว่าบ่าว
สาวนั้นจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขสมบูรณ์ตลอดแล้วยื่นไขครึ่งหนึ่งให้ชาย ครึ่งหนึ่งให้หญิง ชายเอา

ไข่ของตนป้อนหญิง หญิงเอาไข่ของตนป้อนชาย เสร็จแล้วผู้ชายจะนำดอกไม้ธูปเทียนไปสมมาพ่อแม่ โครตรงค์ของหญิง แล้วฝ่ายชายพากันกลับไปบ้านของตน

พิธีสมมา เมื่อผู้ชายกลับไปแล้วเจ้าโคตรฝ่ายหญิงจะนำผู้หญิงไปสู่เรือนพ่อแม่ฝ่ายชาย เมื่อสมมาของที่จะสมมาพ่อแม่ผู้ชาย มีผ้า 1 ผืน ชิน 1 ผืน กับ เสื้อ 1 ผืน สมมาพ่อแม่ของ ผู้ชายโดยไม่คิดมูลค่าเจ้าโคตร ฝ่ายชายนอกนี้จะสมมาด้วยเสื่อสาด อาสนะอย่างหนึ่ง อย่งใดก็ได้ ดีเป็นราคาผูกเป็นเงินพอเสร็จแล้วกลับบ้านของตน

พิธีส่งตัวผู้ชาย เวลาส่งผู้ชายไปอยู่เรือนผู้หญิงนั้น กำหนดเวลาโหมแลง คือเวลาบ่าว โหมสาว ประมาณว่า 2 ทุ่มเศษ เมื่อได้เวลาแล้วพากันแห่ชายไปส่งผู้เป็นหัวหน้าร้องบอกไปว่า แม่เฒ่าเอ๋ยลูกเขยมาแล้ว ไข่ป้องเอี่ยมเอี่ยมเบิ่งลูกเขย เมื่อไปถึงแล้วฝ่ายหญิงจะมาคอยต้อนรับเชื้อ เชิญขึ้นไปบนเรือน แล้วนำอาหารมาเลี้ยงดูกันตามธรรมเนียม

พิธีปูที่นอน เมื่อเสร็จการเลี้ยงแล้ว ผู้เฒ่าเจ้าโคตร (ชายหญิง) ที่มีฐานะดี มีความ ประพฤติดี มีลูกเต้าอยู่ด้วยกันมาไม่เคยหย่าร้างกันเป็นผู้ปูที่นอนให้ปูของผู้ชายให้สูงไว้ทางขวาของ ผู้หญิงให้ต่ำไว้ข้างซ้ายผ้าปูของผู้ชาย แล้วก็ทำพิธีนอนก่อน แล้วจึงลุกขึ้นมาจูงผู้หญิงเข้าไปก่อน จูงผู้ชายเข้าไปทีหลัง แล้วปิดประตูให้ชายหญิงนอนด้วยกันพอเป็นพิธี จึงเปิดประตูให้ชายหญิงออกมา นั้งข้างนอกต่อหน้าผู้เฒ่าเจ้าโคตรทั้งสองฝ่าย การมอบตัวเจ้าโคตรฝ่ายหญิงจะได้บอกสอนหญิงให้รู้จักฮีต ผัวครองเมีย รู้จักฮีตบ้านครองเรือน ให้ฮักแพงอยู่ดีกินดีด้วยกันตลอด พอจบการสอนแล้วเจ้าโคตร ฝ่ายชายจะมอบหมายสายเส้นผูกผิงผู้ชายให้เป็นลูกเป็นเต้า เป็นอันเสร็จพิธีการกินดองแต่เพียงเท่านี้

การชู ยังมีพิธีแต่งงานอีกแบบหนึ่ง การชู เมื่อชายหญิงชอบพอกันแล้วมิได้บอกพ่อแม่ผู้หญิงให้ทราบก่อน ด้วยเกรงจะเกิดความผิดหวัง จึงตกลงกับหญิงในวันเวลาที่จะไปสมสู่อยู่ร่วมให้ หญิงทราบ ภายหลังจึงบอกให้พ่อแม่ของหญิงทราบ แล้วทำพิธีสู่ขวัญให้

การตบฮ้างตบหม้าย ในการแต่งงาน ถ้าฝ่ายใดเคยเป็นฮ้างหรือหม้ายมาก่อน ฝ่ายนั้นจะต้องตบฮ้างหรือหม้าย เช่น เมื่อผู้ชายบริสุทธ์ไปแต่งงานกับหญิงที่เป็นฮ้างหรือหม้าย ควรจะแต่ง 20 บาทก็ลดลงมาเพียง 10 บาท การทำดังนี้ถือว่า เป็นความยุติธรรมดีเหมือนกันการ กินดองของคนโบราณนั้น หลังจากกินดองนี้แล้วจะต้องกินอีก 5 ครั้ง ครั้งที่ 1 เรียก การแปลงขึ้น เมื่อชายหญิงอยู่ด้วยกันมา 9 วัน แล้วผู้ชายจะต้องจัดหาเหล้า 1 ไห ไก่ต้ม 1 ตัว ถ้วย 1 ใบ เงิน 6 ลาด ไปไหว้ผู้หญิงเอาเหล้าไหไก่ตัวไปเลี้ยงญาติฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงต้องเก็บรักษาไหเปล้า ถ้วยเงิน 6 ลาดไว้ ถ้าส่งของเหล่านี้คืนให้ชายถือว่าหย่าร้างกัน ถ้าไม่ส่งคืนถือว่ายังเป็นผัวเมียกันอยู่ การนำของเหล่านี้ไปเลี้ยงผีหญิงก็เพื่อให้ผีฝ่ายหญิงหันมานับถือชาย จะเรียกว่าเปลี่ยนแปลงของฮักษาที่ น่าจะถูก ครั้งที่ 2 การกินกก การกินเลี้ยงในเวลาได้ลูกคนแรก เรียกการกินกก คือเมื่อผัวเมียอยู่ ด้วยกันมาได้ลูก 1 คน หรืออยู่ด้วยกันครบ 3 ปี แต่ไม่ได้ลูกก็ต้องจัดการกินดอง ผู้ชายจัดหาหมู 1 ตัว เหล้า 6 ไห ผู้หญิงหมู 2 ตัว เหล้า 8 ไห เอาไปรวมทำอาหารไปเลี้ยงที่บ้านผู้หญิง แต่แยกกันทำ เสร็จแล้วฝ่ายชายนำอาหารไปเลี้ยงผีฝ่ายหญิง แล้วเลี้ยงเจ้าโคตรทั้ง 2 ฝ่ายเช่นกัน เป็นเสร็จพิธีการกินกก ครั้งที่ 3 การกินกาว เมื่อผัวเมียอยู่ด้วยกันมาได้ลูกคนที่ 2 ต้องจัดการกิน เลี้ยงอีกครั้งหนึ่ง การกินครั้งนี้เรียก กินกาว คือฝ่ายชายจัดหาหมู 1 ตัว ควาย 1 ตัว หญิงจัดหา หมู 1 ตัว ไปทำอาหารรวมกันที่บ้านผู้หญิง เสร็จแล้วนำไปเลี้ยงผีฝ่ายหญิง แล้วเลี้ยงเจ้าโคตรทั้ง 2 ฝ่าย เสร็จแล้วฝ่ายชายนำเงิน 6 ตำลึง กับควาย 1 ตัว (ถ้าควายไม่มีจะนับเอาตัวที่ฆ่าเลี้ยงเจ้า โครตรก็ได้) ไปขอหญิงจากพ่อแม่หญิงมาอยู่เรือนพ่อแม่ฝ่ายชาย ครั้นได้แล้วก็นำไปส่งที่บ้านฝ่ายชาย

เป็นอันเสร็จพิธีการกินกาว ครั้งที่ 4 การกินซอด เมื่อผิวเมียได้ลูกคนที่ 3 แล้ว ต้องจัดการกินเลี้ยง อีก ฝ่ายชายหาควายมา 1 ตัว ไปทำอาหารที่บ้านฝ่ายหญิง แล้วนำไปเลี้ยงผี เสร็จแล้วเลี้ยงเจ้าโคตร ทั้ง 2 ฝ่าย ครั้งที่ 5 หมูถนอมฮอย เมื่อผิวเมียอยู่ด้วยกันได้ลูกคนที่ 4 ก็มีการกินเลี้ยงอีก การกินเลี้ยงในครั้งนี้อีก หมูถนอมฮอย หรือเรียก ควายแม่ลูกผูกผูกแม่มั่นเลี้ยงลูกมั่นฆ่า การทำมีดังนี้ คือ ผู้ชายจัดหาหมูมาต้ม 1 ตัว หรือจะหาควายตัวเมียที่มีลูกติดเอามาผูกไว้เสามุมที่เรือนของหญิง แม่เอาไปเลี้ยง ลูกมั่นฆ่าทำอาหาร เสร็จแล้วนำไปเลี้ยงผี และหาไก่เป็นมาอีก 1 ตัว ผูกไว้ที่บ้านโคตร เรือนชั้นล่างมอบให้ผู้ที่ไปติดต่อขอหญิงมาให้เป็นเมียเอาไปเลี้ยง ไก่ตัวนี้มีชื่อว่า ไก่ชากปกนกชากหม่ม แล้วนำอาหารไปเลี้ยงผู้ที่ไปขอหญิงมาให้สู่ขวัญ ให้เป็นเสร็จพิธีการกินทอง 5 ครั้ง ของคน

โอวาทธนัญชัยเศรษฐี ความสุขเรื่องมีอยู่ว่า ธนัญชัยเศรษฐี เมื่อจะส่งนางวิชาสาไป เป็นเมียของมิคารเศรษฐี ให้โอวาทคำสอน 10 ข้อ 1. อย่างนำความผิดในบ้านไปเผยนอกร้าน 2. อย่างนำความนินทานอกบ้านเข้ามาในบ้าน 3. ใครให้จึงให้ 4. ใครไม่ให้ก็อย่าให้ 5. ญาติฝ่ายผัว หรือฝ่ายเมียที่ยากจนมาขอพึ่ง เราจะให้หรือไม่ให้ก็ควรจะช่วยเหลือเขา 6. พ่อผัวแม่ผัวทำงาน อย่างนั่งดูเฉยจงช่วยเหลือท่าน 7. ไม่บริโภคอาหารก่อนพ่อผัวแม่ผัว หามาให้แล้วจึงบริโภคภายหลัง ดื่มน้ำก่อนนอนทีหลัง 8. เหมาะสำหรับหญิงที่จะไปเป็นแม่เรือนควรศึกษาและปฏิบัติให้ได้ จึงจะได้รับ 9. ให้ยำเกรงพ่อผัวแม่ผัว เหมือนกลัวไฟหรืองูพิษ ให้เคารพพ่อผัวแม่ผัวเหมือนเทวดา 10. โอวาททั้ง 10 ข้อนี้ เหมาะสำหรับหญิงที่จะไปเป็นลูกสะใภ้ หน้าที่ผัว ที่ผัวจะต้องทำต่อเมีย 1. ยกย่องนับถือ เมีย 2. ไม่ดูหมิ่นเมีย 3. ไม่นอกใจเมีย 4. มอบให้เมียเป็นแม่เรือน 5. ให้เครื่องแต่งตัวเมีย หน้าที่ เมีย ที่เมียจะต้องทำต่อผัว 1. ทำการงานของผัว 2. สงเคราะห์คนข้างเคียงผัว 3. ไม่นอกใจผัว 4. รักษาทรัพย์ที่ผัวหามาไว้ 5. ไม่เกียจคร้านในกิจการงาน (ปริญาญาณ ภิกขุ. 2516 : 37-46)

ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีบายศรีสู่ขวัญ

วิธีสังคมและวัฒนธรรมของสังคมชาวบ้านมีความสัมพันธ์กับประเพณี และพิธีกรรม ของชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการแสดงออกของประเพณีและพิธีกรรม เป็นการแสดงถึงความคิด ความเชื่อของชุมชน ประเพณีสู่ขวัญก็เช่นเดียวกันเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อของชุมชนความเชื่อ ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีตัวตน และไม่มีตัวตนเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ทั้งสิ่งที่เชื่อกันอยู่นี้มีจริงหรือไม่จริงก็ได้โดยปกติแล้วมนุษย์มีความเชื่อสิ่งใดมักจะแสดง พฤติกรรมออกมาให้เห็นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเชื่อเป็นรากเหง้าของพฤติกรรมที่แสดง ออกมาประเพณีการสู่ขวัญสะท้อนให้เห็นความเชื่อของกลุ่มชนใน 5 ลักษณะดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ ขวัญเป็นความเชื่อตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจวบจน ปัจจุบัน ไม่ว่าจะคนไทยอาศัยอยู่ที่ใดล้วนมีความเชื่อเรื่องขวัญ ดังคำอธิบายที่มาของขวัญ ดังนี้ มนุษย์มีส่วนประกอบ 2 ส่วนในร่างกายคือ ส่วนที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้ ได้แก่ร่างกาย และอวัยวะอื่นๆ และส่วนที่เป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เรียกว่า จิตใจ มนุษย์มีความสุขได้ ต้องกระทำให้ส่วนประกอบทั้ง 2 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ขวัญเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ ขวัญอยู่กับร่างกายมาตั้งแต่กำเนิด ขวัญอยู่นอกเหนือความรู้สึกนึก คิดและอารมณ์ต่างๆ เมื่อขวัญไม่ได้อยู่ประจำร่างกายก็จะทำให้มนุษย์เริ่มแสดงอาการอ่อนแอ เจ็บป่วย และเสียชีวิตในที่สุด

การสู่วัยจึงเป็นการกระทำพิธีที่ทำให้ขวัญกลับเข้ามาในร่างกายได้ดั้งเดิมและทำให้มนุษย์มีภาวะที่ปกติ นอกจากขวัญจากร่างกายมนุษย์แล้วยังพบขวัญจากสิ่งอื่นอีกที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วย เช่น ขวัญบ้าน ขวัญข้าว เป็นต้น ขวัญมีความสำคัญต่อชีวิตในสังคมมนุษย์เพราะขวัญเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเทียบเท่าได้กับองค์ประกอบต่างๆ ของอวัยวะร่างกาย ดังนั้น ขวัญจึงมีลักษณะใกล้เคียงกับร่างกายมนุษย์ มีอารมณ์ มีความรู้สึก ชอบอาหารอร่อย ชอบท่องเที่ยว ชอบความสวยงาม ชอบคำเยินยอที่อ่อนหวาน ชอบพบปะผู้คนมากมาย จากการศึกษาลักษณะของขวัญจากกล่าวได้ว่า ตัวหรือร่างกายของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ส่วนขวัญเป็นสิ่งที่มิพบพบสำคัญในฐานะที่มีอำนาจเหนือร่างกาย เป็นตัวแทนของจิตใจมนุษย์

2. ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจทางธรรมชาติทั้งหลายก่อให้เกิดความกลัว จึงมีวิธีหาทางออกโดยการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อให้ความกลัวนั้นลดน้อยลง เป็นความเชื่อที่มีผลทางด้านจิตใจของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ความเชื่อที่ว่าสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งหลายเป็นต้นว่า เทวดา ผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ นั้นสามารถช่วยเหลือคุ้มครองผู้ทำความดีให้ได้รับแต่ผลดีเป็นความเชื่อที่ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ และอยู่รวมกันได้อย่างร่มเย็น ความเชื่อดังกล่าวจึงฝังรากลึกมานานจนจวบจนปัจจุบัน ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติที่พบในบทสวดขวัญนั้น คือความเชื่อที่มีต่อเทวดา สิ่งศักดิ์ต่างๆ โดยกล่าวถึงเพื่อเชิญให้มาร่วมในงานพิธีกรรม การสู่วัยเพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับเจ้าของขวัญ บางที่ก็กล่าวไว้ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเหล่านั้นจะช่วยลดบันดาลให้ขวัญกลับสู่ร่างได้เร็วขึ้นช่วยปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดอันตราย

3. ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม ฤกษ์ยามหมายถึงเวลาที่เหมาะในการทำงานมงคลหรือกิจการงานต่างๆ ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามจึงสืบทอดกันมาอย่างช้านาน เนื่องจากการกระทำสิ่งใดๆ ในวันและเวลาที่ดีมักจะส่งผลให้ผลของการกระทำนั้นดีไปด้วย ฤกษ์ยามจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการประกอบกิจกรรม ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีบายศรีสู่ขวัญซึ่งถือว่าเป็นพิธีที่มีความเป็นสิริมงคล การกำหนดวันเวลาที่เหมาะสมจึงเป็นการเสริมกำลังใจได้อีกทางหนึ่ง

4. ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ศาสนาเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์อย่างมากพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย และชนบทแถบภาคอีสานมาแต่โบราณ ปัจจุบันมีการนำเอาพระพุทธศาสนามาผสมผสานกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องไตรลักษณ์ อันได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งเป็นความเชื่อที่สำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นหลักคำสอนที่ทำให้มนุษย์ทั้งหลายมองเห็นความสุขที่แท้จริงในการดำเนินชีวิตทำให้ได้รู้จักชีวิตมากขึ้น ในบทสวดขวัญน่าจะกล่าวถึงไตรลักษณ์ โดยแสดงให้เห็นว่าถ้าเชื่อถือตามหลักไตรลักษณ์จะทำให้ชีวิตมีความสุข

5. ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งมงคลสิ่งที่เป็นมงคลเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ความสุขสบาย สิ่งที่เป็นมงคลมักปรากฏในลักษณะของวัตถุมงคล การนำวัตถุมงคลมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมจะทำให้การประกอบพิธีกรรมเกิดความสบายใจแก่ผู้เป็นเจ้าของขวัญ เครื่องใช้ในพิธีกรรมจึงมีแต่ชื่อที่เป็นมงคล และมีความหมายแทนความเจริญรุ่งเรือง เช่น ไข่ ฝ้าย ไปไม้มงคลต่างๆ เป็นต้น ในบทสวดขวัญมีกล่าวถึงสิ่งที่เป็นมงคลทำให้การประกอบพิธีสู่ขวัญในเต็มไปด้วยความรุ่งเรือง เช่น การกล่าวถึงพานบายศรีซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ต่างๆ มากมายนำมาตกแต่งเพื่ออันเชิญขวัญให้กลับมาโดยเร็วที่สุด

สัญลักษณ์และความหมายของเครื่องประกอบพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญ เครื่องประกอบพิธีกรรมสำหรับบำรุงขวัญ

ไช้ต้ม เครื่องประกอบพิธีกรรมที่มีความสำคัญคือ เป็นเครื่องประกอบที่ใช้เสีงทายภายหลังเมื่อประกอบพิธีเสร็จแล้ว กล่าวคือ เมื่อหมอบขวัญประกอบพิธีเสร็จแล้ว หมอบขวัญจะปลอกเปลือกไช้ต้ม และผ่าออกเป็น 2 ซีก เพื่อทำนายว่าเมื่อภายหลังประกอบพิธีเสร็จแล้ว ต่อไปเจ้าของขวัญจะมีความสุขหรือไม่อย่างไร ถ้าผ่าไช้ ออกแล้วผิวเรียบสวยงาม ไช้แดงและไช้ขาวเต็มพอง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของขวัญที่มีอาการครบสมบูรณ์ หมอบขวัญก็จะทำนายว่า เจ้าของขวัญจะมีความสุขสบาย ไม่มีโรคภัย แต่ถ้าไช้อยู่ในลักษณะตรงกันข้ามก็อาจทำให้เจ้าของขวัญไม่สบายและมีทุกข์ภัยในระยะเวลาอันใกล้นี้ หากว่าเป็นลักษณะที่ไม่ดีเช่นนี้ หมอบขวัญจะมีวิธีแก้ไขคือ การประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์อีกครั้งจะทำให้เจ้าของขวัญมีกำลังที่ดีขึ้น

นอกจากความสำคัญของไช้ที่เป็นสัญลักษณ์แทนการเสีงทายแล้ว ไช้ยังมีความหมายและมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับขวัญ คือ ไช้มีความหมายแทนชีวิตที่เกิดใหม่ภายหลังการประกอบพิธีกรรมแล้วเหมือนกับการทำขวัญนี้ทำให้ร่างกายอยู่ได้ตามปกติ ซึ่งวิไลวรรณ ณิชฐานันท์ (2525 : 83) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของไช้และขวัญในแง่ความหมายว่า ไช้ เป็นสัญลักษณ์แทนขวัญ ทั้งนี้ไช้และขวัญมีสัญลักษณ์คล้ายคลึงกัน คือ ไช้มีเปลือกหุ้ม ในขณะที่ขวัญมีร่างกายหุ้มห่ออีกทั้งไช้เป็นต้นกำเนิดของของชีวิตเป็นที่มาของชีวิต ในทำนองเดียวกันกับความเชื่อที่ว่า ขวัญคือสิ่งที่ทำให้ร่างกายมีชีวิตอยู่ได้เป็นปกติ เจ้าของขวัญจะรับประทานไช้ต้มเมื่อเสร็จพิธีแล้วจึงถือว่าขวัญได้กลับเข้าสู่ร่างกาย ส่วนไช้ที่ไม่สวยงามมีลักษณะไม่ดีก็จะไม่รับประทาน แต่หมอบขวัญจะนัดวันทำพิธีสะเดาะเคราะห์ก่อนดังที่กล่าวข้างต้น

ไก่อ เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมที่มีความสำคัญคือ ใช้สำหรับเสีงทายโดยใช้บริเวณคางไก่อ เป็นเครื่องเสีงทาย เมื่อประกอบพิธีเสร็จแล้วหมอบขวัญจะแกะตรงกระดูกคางไก่ออก หยิบเอาบริเวณคางไก่ออกมาเสีงทายถ้าคางไก่อซึ่งมีกระดูก 2 ชิ้น ซึ้อออกมามีลักษณะงุ้มอง สวยงามก็ทำนายว่าเจ้าของขวัญจะมีโชค มีความสุข ถ้าคางไก่อปรากฏในลักษณะตรงข้าม คือ กระดูกไม่ซึ้อออกทั้ง 2 ข้างหมอบขวัญก็จะประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์เพื่อแก้เคล็ด

ใบไม้มงคลต่างๆ ดอกไม้ ใบเตย ใบकुณ ใบยอ ใบบัว หญ้าคา หญ้าแพรก ดอกเงินดอกทอง ใบมะพร้าว เป็นพืชที่มีชื่อเป็นความสิริมงคล ใบไม้ที่กล่าวมาแล้วเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมที่มีความสำคัญในการทำน้มนต์และบายศรี การนำพืชที่มีชื่อมงคลมาประกอบพิธีกรรมเป็นสัญลักษณ์แทนความต้องการให้เกิดความเป็นสิริมงคล ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองกับเจ้าของขวัญ ใบเตยเป็นสัญลักษณ์แทนความสดชื่นรื่นรวย เพราะเป็นพืชที่มีกลิ่นหอม ใบकुณเป็นสัญลักษณ์แทนความยั่งยืนค้ำคูน คุ่มครองปลอดภัย ใบมะยม เป็นสัญลักษณ์แทนความนิยมชมชอบ และการยอมรับ ใบยอเป็นสัญลักษณ์แทนการยกยอ ชมเชย นับถือ สรรเสริญ ใบบัวเป็นสัญลักษณ์แทนความบริสุทธิ์ไม่มีมลทินใดๆมาเป็นอุปสรรคในระหว่างการประกอบพิธี ดอกเงินดอกทองเป็นสัญลักษณ์แทนความร่ำรวยมั่งมีหญ้าคาเป็นสัญลักษณ์แทนความอดทนยั่งยืน หญ้าแพรก เป็นสัญลักษณ์แทนความอดทน ใบมะพร้าวเป็นสัญลักษณ์แทนความแข็งแรง ยืนยาว (สวิง บุญเจิม. 2537 : 251-253)

การสูตรขวัญ การสูตรขวัญหรือมีเนื้อหา ดังนี้

สูตรขวัญหลุ่มสูตรชวนเทิง สูตรชวนหลุ่ม สูตรชวนเทิง (สูขวัญหลุ่ม สูขวัญเทิง) แท้จริงคือสูตรชวนน้อยนั่นเอง เป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติไม่เหมือนกัน บางท้องที่ทำ บางท้องที่ไม่ทำ แท้จริงสูตรชวนหลุ่มสูตรชวนเทิงนี้ นิยมทำกันก่อนสูขวัญจริง (อาจใช้การทำวิตพายุทดแทนได้) ส่วนความหมายในการทำมีดังนี้ สูตรขวัญหลุ่ม เป็นความเข้าใจของนักปราชญ์โบราณที่ต้องการอยากจะเรียกขวัญจาก จุดกำเนิดของผู้ที่มาจากสัตว์ดิรัจฉาน หรือมนุษย์มาเกิด ให้มาส่งเสริมอุปถัมภ์ ให้มีความอยู่เย็น เป็นสุข อีกอย่างหนึ่งก็เป็นการอัญเชิญเทพเบื้องล่างมีแม่เจ้าธรณี ท้าวจตุโลกบาล และภุมเทวดา เป็นต้น มาให้พรแก่ผู้รับการสูขวัญ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเสริมขวัญเบื้องล่างด้วย ที่ว่า “ขวัญ แข่งและขวัญชา ขวัญฝ่าตีนและตุ่มซ่อง เป็นต้น

สูตรชวนเทิง เป็นการเรียกขวัญจากจุดกำเนิดของผู้รับการสูขวัญ ผู้ที่มาจาก สวรรค์ เบื้องบนมาเกิดเป็นมนุษย์ ให้มาส่งเสริมอุปถัมภ์ ให้ผู้รับการสูขวัญนั้นอยู่เย็นเป็นสุข อีกอย่าง หนึ่ง ก็เป็นการอัญเชิญเทพเจ้าเบื้องบนมาอวยชัยให้พรผู้รับ การสูขวัญ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการ เสริม ขวัญเบื้องบนด้วย ที่ว่า ขวัญหูและขวัญตา ขวัญจอมผมและขวัญคิ้ว ฯลฯ นั้น ให้พราหมณ์ สวดคาถาสูตรชวนเทิง (บน) ตอนสั่งให้ผู้รับการสูขวัญจุดเทียนบนยอด พาชขวัญ และพราหมณ์สวด คาถาสูตรชวนหลุ่ม (ล่าง) ตอนตนเอง (พราหมณ์) จุดธูปและเทียน ก่อนสูตรชวน จากนั้นจึงสูตร ชวนหลุ่มเทิง (ล่างบน) และสูตรชวนจริงต่อไป

คาถาสูตรขวัญเทิง (บน) นะโม เม พุทธะเตชะสา ระตะนัตตะยะธัมมิกา เตชะปะลิตธิปะสีเทวา ฌารายณะ ปะระเมชะวะรา สิทธิพรั้มหมา จะ อินทา จะตุโลกา คัมภีระ รักชะกา พรั้มมะ โลกะเทวา สักคะ เทวา อากาสะเทวา สะทา รักขันตุ โว สัพพะโสทธิ จะ ภาวันตุ โว

คาถาสูตรขวัญหลุ่ม (ล่าง) สัพพะพุทธานุภาวนะ สัพพะธัมมานุภาวนะ สัพพะ สังฆานุภาวนะ ตูยหัง สัพพะ โรคะ โสภุปัตทวะระทุกขะ โทมะนัสสุปายาสา วินัสสันตุ สัพพะอันตะ รายาปิ วินัสสันตุ สัพพะ สังกัปปา ตูยหัง สมิขฉันตุ ทีฆายุตตา ตูยหัง โหตุ สะตะวัสสะชีเวนะ สะมังคิโก โหตุ สัพพะทา อากาสะ ปัพพะตะวะนะณุมิคังคา มะหาสะมุททา อารักชะกา เทวะตา สะทา ตุมเห อะนุรักขันตุ

บทสูตรขวัญหลุ่มเทิง ศรี ศรี มื่อนี้แม่นมื่อดี ศรี ศรี วันนี้แม่นวันเข้าหมอเฒ่าว่า วันดี วันสิทธิ อะมุตตะโชค ตกแต่งพาชขวัญ แล้วจึงได้สูตรเชิญขวัญว่า มาเยอ ขวัญเอย ขวัญ 32 ขวัญ ให้เจ้ามาเข้า 92 ขวัญ ให้เจ้ามาโฮมมาสู่สมในเนื้อ มาสืบเชื้อในคิง ผ้าฝืนลายเผื่อเจ้าก็มี เสือหลากเหลื่อมลายคำก็มี ของ กินนาคือไขตัมก็มี หมากส้มผลผลาก็มี เหล้ายาสุราและกล้วยอ้อยก็มี สังกวาลสร้อยเครื่องระงก็มี แหวนอำมะโฮงสุดสอดก้อยก็มี ของเพิงใจมีหลายหลาก ทั้งเหมียง หมากเคี้ยวแดง ๆ ทั้งมันแขง และมันอ่อน กล้วยอ้อยก่อนวางเป็นถัน น้ำมันจันทร์หอมลูบไล่ มีทั้งฮวดดอกไม้สุบเกล้าเกศา มีทั้ง ดวงมาลาหอมห้วงเข้า มีทั้งดอกคัดเค้าบานจุมจี ตกแต่งดีจึงได้ เชิญขวัญเจ้า หมอเฒ่าเอ็นจ้อย ๆ ขวัญน้อยให้ตำมา ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญหัวให้มาอยู่หัวอย่าละ ขวัญตาให้มาอยู่ตาอย่าพราก ขวัญปากให้มาอยู่ปากอย่าหนี ขวัญเกศีเกษเกล้า ตั้งแต่เข้าฮอด จอมผม จงมาชมของใหม่ ขวัญไหล่และตากลม มาเชยชมอยู่ในเนื้อ มาอยู่เอื้อในคิง ทั้งขวัญตีน และขวัญมือ ขวัญสายปือ (สะตือ) และท้องน้อย อยาคลาดค้อยให้มาอยู่ประจำโต ว่ามาเยอ ขวัญเอย ขวัญนมให้มาอยู่นมสองเต้า ขวัญเกล้าให้มาอยู่เกล้าเกศา ขวัญขาให้มาอยู่ขาแหล่ง

แห่ง ขวัญแข่งให้มาอยู่แข่งละงอ ขวัญคอให้มาอยู่คอกลมป่อง ขวัญท้องและขวัญคาง ขวัญแหว
บางคิ้วก่อง ขวัญทุกห้องในตนว่ามาเยอขวัญเอย ให้มาอยู่ในสกลกายตราบต่อเท่า อายุเจ้าได้
5 พันวัสสา ก็ข้าเทอญฯ สะตะวัสสา จะ อายุ จะ ชีวะ สิทธิ ภาวันตุ เต

สูตรขวัญลุ่มเทิง (ล่างบน) นี้ ถ้ามีเวลาน้อย ไม่ต้องสูตรขวัญเฉพาะอย่าง
(ในอีก 20 ประเภท) ต่อก็ได้เพราะนี่คือสูตรเหมือนกัน แต่เรียกว่าสูตรขวัญน้อย หรือสูตรขวัญย่อ
หรือในบางท้องถิ่นเรียกว่า สูตรขวัญลุ่มเทิง (ล่างบน) นั่นเอง ดังนั้น เมื่อจบสูตรขวัญนี้ ถ้ามีเวลาน้อย
จะผูกแขนเลยก็ได้ แต่ถ้ามีเวลามากพอจะสูตรขวัญเฉพาะอย่าง ตรงกับลักษณะที่ต้องการในอีก
21 ประเภทต่อไป

สู่ขวัญแต่งงาน ศรี ศรี มือนี่แน่นมือนี่ดี มือเศรษฐิอะมุดตะโซค โดกใบนี้แห่มน
โตกไม้จันทน์ ชั้นอันนี้ แห่มนชั้นวิเศษ ผู้เหนือเกษปอนลงมา เทวดาเอามาสู่ เอามาอยู่ในเคหา
สองสามีภรรยาจักได้เกิด พระอินทร์เปิดส่องพระแสง พระพรหมแลเผยพระโอษฐ์ ว่ามือนี่หายโทษทั้ง
มวล บรรจบทุกอย่าง ผู้เป็นช่างแต่งพาขวัญ มีทั้งหมดหมากเหมียง พาขวัญเที่ยงไปศรี งามแสนดีเจ็ด
ชั้น แถนพ้อปิ่น แต่งมาน่า มีเงินคำพันไร่ เอามาใส่พาขวัญ บรรจบถ้วนถี่ งามเอาหนี่จั้งเมืองแมน
ฝ้ายผูกแขนห้อยระย้า มาจากฟ้าเมืองพรหม มาเขยชมสององค์อ่อน เข้าบ่อนนอนหมอน หมอน
สองเอนนอนแขนกาย ทั้งสองฝ้ายตกลง สองอนงค์ลูกของแม่ มาแหนแห่เฮือนหอ โคตรวงศ์ ยอขันโตก
ถักโฉลกเหลือตา ยกลงมาตั้งใส่ ชั้นโตกใหญ่ทองคำ เพชรมาน่าพลอยต่อ นิลมาก่อ ประดับนำ
เงินและคำเต็มถาด หลายแสนบาทสินดอง เอามาสองตกแต่ง บ่ได้แบ่งปันไผ สองหัวใจ มาอยู่ฮ่วม
มาอยู่ร่วมเป็นหนึ่งในแผ่นทอง คนทั้งสองสมเฝ้า เป็นคู่เก่านำมา สองขวัญตามาพบพ้อ จั้งให้พ้อมาขอ
จั้งได้ยอขันหมาก ไซคำปากว่าตกลง สมประสงค์ทั้งสองฝ้าย เอาขากายเมียแพง ผู้เป็นผัวอย่าแข็งคำ
เว้า เห็นพ้อมเฒ่าแม่เฒ่าให้ยำเกรง ผู้เป็นเขยอย่าเสงเสียงปาก อย่า ไปถากคำจา คั้นไปไฮกะให้หมา
คั้นไปนากะให้ตำว ฝั้นเชือกข่างวังควาย อย่าตี้นสายลูกยาก อย่าได้ ปากเกินตัว ผู้เป็นผัวให้อักเมีย
จนแก่ ให้คือแม่ของโต อย่าพาโลเลาะบ้าน อย่าซี้คร้านนอนเวิน อย่า ไปเห็นสาวแก่ อย่าไปแก้กว่า
วงศ์ อย่าไปโกงใส่โคตร อย่าเว้าโพดคั้นเห็น เฮ็ดบ่เป็นให้ถามไร่ อย่า ไปใหญ่กว่าลุง อย่าไปสูงกว่า
ป้า อย่าไปดำวงศ์วาน อย่าไปพาลพี่น้อง อย่าไปฟ้องซุมแซง ผู้เป็นเมียอย่าแข็งปากเว้า ตื่นแต่เช้า
ก่อนผัวโต อย่าเสียงไวสุยเสียด อย่าไปเคียดโววา คั้นไปไฮกะ ฮีบมา คั้นไปนากะฮีบตำว เห็นผู้บ่าว
อย่าแซนแลน แขนแลน ยินเสียงแคนอย่าไปพ้อน อย่าไปย้อนใส่เสียง กลอง อย่าจองทองใส่ปู้ย่า
อย่าไปดำอาวอว คั้นไปมาให้คมเข็ม อย่าให้เสื่อม ซุมแซง อย่าไปแองฟัดพาด อย่า ประมาทปู้ย่า
โต อย่าไปโสความเก่า อย่าไปเล่าความเดิม อย่าไป เสริมผู้อื่น อย่าไปตี้นเสียงคน อย่าไปวนของ
เผิ่น คั้นเผิ่นเอิ้นจั้งขาน คั้นเผิ่นวานจั้งส่อย ให้ไปค้อยมาก้อย เห็นโคตรเห็นวงศ์ อย่าไปโกงเถียงพ้อ
เถียงแม่ เห็นคนแก่ปากเว้าจาไซ อย่าจัญไร ป้อยผีป้อยท่า อย่าไปดำพี่น้องทั้งผัว อย่าเมาเม้าวสุราเบี้ย
โบก ยามขึ้นโคกหาพินหาตอง อย่าเสียงห้องร้องเพลง แอ่นแอ่น อย่าได้เล่นป่าหมู่ป่าผุง คั้นเห็นลุง
ให้ว่ากะบาด อย่าได้ขาดความ เว้าขานไซ ไปทางใดอย่าได้ช้า คั้นเห็นป้าให้ว่าคือลุง อย่าหัวสูงไป
หมอบมาหมอบ อย่าว่าปอบผีท่า ผีภู อย่าซูลูเอาของบ่บอก อย่างลับลอกปู้ ย่างศา ยามไปมา
ให้วนเวียนแหว ฮักคือพ้อคือแม่ปู้ย่า ของโต อย่าพาโลต่อแหลลอนหลอก อย่าไปบอกใช้สิ่งเอาของ
ผิดธรรมนอกรองของลูกไม้ กว่าสิได้ลูกเผิ่นมาแยง อย่าเว้าแข็งคำหวานโอ่นอ่อน

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าให้มาก่อนมาอยู่หน้ากัน อย่าไปปนคนธรรพ์ในป่า
 อย่าไป ทำน้ำหลากไหลแสง อย่าไปแยงผาชันพันยอด ว่ามาเยอขวัญเอย สองเจ้าจ้งมากอดเป็นมิ่ง
 สาย แนน เอาสองแขนจับกันไว้แน่น ขวัญเจ้าแล่นไปไกล ขวัญเจ้าไปในป่า ขวัญเจ้าหนีลงท่าไปเฮือ
 ขวัญเจ้าไปเมืองเหนือและเมืองลุ่ม ขวัญเจ้าไปอยู่พุ่มเฟือยหนาม ขวัญเจ้าไปนาทามาฮ่อง ขวัญ
 เจ้าไปหลงป่องทางมา ขวัญเจ้าไปตามหาสาวบัว ขวัญบ่ตัวคินมา ขวัญไปค้ายู๋ในเงื่อม อยู่ใน
 เหลื่อมผาชัน กะให้มาสามี่วันนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่ลี้เมืองหงสา ขวัญบ่มาอยู่พม่า ขวัญไปค้าอยู่เมาะลำ
 เลิง ขวัญไปเหิงบ่ตัว กะให้มาสามี่วันนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่ถ้ำเมืองแก้วไม้ล้มแบง ขวัญเจ้าไปแห่งแห่ง
 ทางกำฝายเขมร กะให้มาสามี่วันนี้ ขวัญเจ้าไปทางกำเมืองเชียงตุงจินตาด ขวัญเจ้าไปชมตลาด
 กว้างกว้างต้ง ให้ตุงมา ขวัญเจ้าไปหาคนแพรหลายๆ พายถงยาม เห็นงามๆ อย่าได้ใกล้ไปแล้วให้ตัวมา
 ว่ามา เยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางใต้เมืองสุโขงตัดท่ง เมืองเบตงอยู่หย่อนๆ อย่างอนค้ำให้ตัวมา

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญแข่งให้เจ้าย้างลีลา ขวัญขาให้เจ้ามาลีล้าย ๆ มาอนอนนำ
 อ้าย ผู้เป็นผัว มากินน้ำจ้ำป่น ผัวพากันขุดตอ ผัวพายเงินล้าน มาอยู่บ้านคอมกัน ว่ามาเยอขวัญ
 เอย ขวัญสองเจ้าเฮ้วพะลันมาต่วน พากันชวนฮ่วมห้องนอนซ้อนหน่วยหมอน มาอยู่ซ้อนซอนหม่อม
 หนาว ว่ามาเยอขวัญเอย เมียนอนต่ำ ผัวให้นอนสูง เตียงไม้ยุงพ่อแม่แต่งไว้ เฝิ่นแต่งให้มานใส่ทั้ง
 สอง หมอนมาฮองเฮียงกันเป็นคู่ เฝิ่นให้อยู่หน้ากันอย่าหนี หลายนานปีจนแก่จนเฒ่า ขวัญหมู่เจ้าให้
 แล่นมาเยอ

ว่ามาเยอขวัญเอย มาอยู่เฮือนหลังใหญ่ เฝิ่นปลูกใส่เป็นเฮือนหอ เฝิ่นปลูกยอเป็น
 ของ อ่อน ปลูกไว้ก่อนคอยบุตรตา พากันมาอย่าซักช้า มาอยู่หม่มเฮือนงาม มาอยู่ผามหลังอาจ แม่ปุ
 สาด ทั้งหมอนลาย ของกินหลายเหลือหลาก บอียดอยากแนวใต้ ว่ามาเยอขวัญเอย มาไว้ ๆ มาหา
 พ่อ มาหาแม่ พวกเฒ่าแก่อาวอาเฝิ่นกะมาคอยอยู่ มาฮอดปุ่คอยหลาน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้า
 ไป อ้อยอยู่นาน อย่าไปพาลกับหมู๋ จงมาอยู่คอมกัน จวงจันท์หอมตักแต่ง กาบบัวแบ่งอยู่ซอนลอน
 ตาออนซอนเตียงต้ง มีบ่อนั่งเซามีแสง คอยจอมแพงสองหน่อ ปานแกนหล่อแกนล่อ มาโงงหอ
 อย่าได้ช้า ทั้งข้างม้าแลงจวควาย ตาเว็นสวายนลิฮ้อน ให้มาก่อนอย่าไปไกล อย่าไปใส่ตาเว็นค้ำ
 ตกได้ตำมัวเมา

ว่ามาเยอขวัญเอย จงมาเซาน้ำพ้อ จงมาก่อแบ่งสาน มาอยู่ชานอย่าห่าง
 อยู่ตะหล่าง เฮือนโต ว่ามาเยอขวัญเอย มาเซยชมในห้องเตียงทองบ่อนเฝิ่นแต่ง สองจอมแพงให้ตัวโค้ง
 มา ก่อนอย่าสูนาน จงสำราญด้วยคากาว่า อเนกเตโซ ไชยะตุ ะวัง ไชยะมั่งคะลัง สุขังพะลัง
 อาวาหะ วิวาโท สุขุมังคะโล โหตุ สาธุฯ

คำผูกแขนแต่งงาน ผูกแขนฝ่ายชาย ศรี ศรี วันเดือนปีข้ามล่วงแล้วจกผูกแก้ว
 ใหญ่สูง ผูกป่าลุงและพ่อแม่ ทั้งเฒ่าแก่และตายาย มากันหลายพรำพร้อม มาโอบอ้อมจัดแต่งงาน
 ตามกาลเวลาเถน กำหนดไว้ แต่งแล้วให้ประพฤติธรรม จังสินำครอบครัวไปม้มฝั่ง ให้มีใจจุดตั้งแม่น้ำ
 ในนที อันมีคุณสมบัติ 4 ข้อ ข้อ 1 นั้น น้ำสะอาดบริสุทธิ์ คั้นแมนเฮาลงมุด สะอาดดีโดยแท้ ข้อ
 2 นั้น น้ำหากปรับโตได้ เป็นหยั่งได้ทุกอย่าง สุเล็ก ๆ น้อย ๆ ไหลเข้าได้สู่แจ ข้อ 3 นั้น น้ำหาก
 เย็นแท้ แก่หอดหิวกระหาย กินลงไปหอดหิวหายจ้อย ข้อ 4 นั้น น้ำหากสามัคคีแต่รวมกันโดยง่าย
 เอาเม็ดตัดซัวบแล้วประสานเข้าได้ ง่ายตาย ทั้ง 4 ข้อ ดิงามยอดยั้ง ขอให้ใจพวกเจ้าคือน้ำจั้งแมน
 ครอง อุ อะ มุ มะ มูล มา มหา มูลมั่ง สะวาหุมฯ ผูกแขนฝ่ายหญิง โอมแม่คนดียวอดแก้ว ผู้เลิศ
 แล้วชื่อว่าแม่ธรรณี เป็นผู้มีฤทธิ์อำนาจ แม่ หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทธเจ้า

มีพระเจ้าตรัสส่งสรณญาณ ฮีตมม เป็นน้ำท่วมพญามารจุมจุ่ม น้ำท่วมท่วมมารลุ่มท่วมตายอันหนึ่งนั้น
แม่หากมีใจกว้างเปรียบแผ่นธรณี แม่่นสิมีผู้ชี้ผู้ขุดผู้กัน เขี้ยวใส่พร้อม น้ำลายซ้ำถ่มแถม แม่บ่ได้
เคียดคล้อยซังเกลียดคนใด ขอให้เจ้าคือแม่ธรณี จังสิเป็นคนดี ครอบครองสมบัติได้ จัตตารอ ัมมา
วิพณันติ อายุ วัฒนโณ สุขัง พะลังฯ สาธุ

สู่ขวัญบ่าวสาว ศรี ศรี มีอนี้แม่มีมือดี เป็นดีถือเกิด ว่าประเสริฐมงคล
ว่าเป็นบุญน้อยหน่อ ไหญ่ถ่อ พ่อพ้อแฮ นุ่งผ้าแพรตบแต่ง หวีผมแบ่งกุมาร มีเฮือนชานให้ได้อยู่
มัมจากอุ้งสายไหม เป็นทรมวย อวนอ่อน แก้มใสอ่อนนารี สาวผู้ดีใฝ่อยากฮ่วม คนอยากร่วมเฮือน
นอน คนอ่อนซอนเหลือหลาก งามหน้าผากหูตา กิริยาโอนอ่อน งามทั้งอ่อนเลาคิง สมเป็นหญิง
คุณค่า ไผกะว่าเป็นนางแมน มา แต่เถนสมสู่ งามทั้งคู่ชายหญิง งามชายอิงมาแอบ งามหญิงแนบ
ทั้งสอง มากินดองสมเฝ้า พี่น้อง เล่าทั้งสองทาง ทั้งสาวนางและเจ้าบ่าว พี่น้องปาวมาโฮม
คุณมาชมพอหมื่น คนแตกตื่นมาโฮมจัน มารวมกันพอล้าน ไปกล่าวตำนานโอมเอา ทั้งสองเฮาสมเฝ้า
เป็นบุญเก่าเฮาทั้งสอง จังมาครองเป็นคู่ ได้มาอยู่โฮมกัน อยู่หลายวันตบแต่ง แก้มแปงแสงนางแมน
พระยาเถนจากฟ้า ส่งหน่อหล้าลงมา สอง ขวัญตามาพบพ้อ สองน้อยหน่ออินทร์แปลงไฟ ได้แยง
งามหยาดย่อย เป็นหน่อน้อยลูกพระพรหม พระบรมเผิ่นตบแต่ง เกิดคนแห่งมาเห็นกัน สายสัมพันธ์
บุพเพสันนิวาส ลงมาจากเครื่องเขากาด พระอินทรา จ่องลงมา แท้แล แท้แล ลมมืดโกลนให้พัดแว
ลมมืดแฉให้พัดห่าง ไบคนระหวางทางไป ผู้หนึ่งได้ไปไกล อุดรขอนแก่น ผู้หนึ่งแล่นไปเถิงเมืองเป็ง
จาน ไปอยู่นานจนน้อยหน่อม โตเป็นพุ่ม ดกหนา มีปัญญางามสะอาด เครื่องเขากาดเลยเอาหนี
คนหลายปีสองอวนอ่อน เลยกลับบ่อนทวน มา ถึกซาตาหนีบได้ จังได้ให้ผู้เฒ่ามาขอ จังได้ยอพา
ขวัญตบแต่ง แก้มแปงแสงจังได้นั่งอยู่สอนลอน-สอนลอน สองงามจอนจังได้คู่ สิได้อยู่เคียงหมอน
สิได้นอนเตียงฮ่วม

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปเที่ยวค้าแพรวาทั้งสิ้นหมี่ สาวผู้ดีอยู่ฝ่ายใต้ไทยลื้อให้
แล่น มา ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปชมชู้ทั้งภูเขียวภูเวียงฟ้าหย่อน ๆ อย่าไปนอนอยู่ค่างทางพุน
ให้ ค่วนมา ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปแดนแม่ัว เมืองแก้วไม้ล้มแบ่ง บ่อนสีโคตรไล่ฆ่าช้างถ้อช้อน
แกตึง ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปชมช้อนนอนไพรป่าไม้ใหญ่ ขวัญเจ้าไปเที่ยวเล่นนหาน้ำอยู่
อ่าวไทย ขวัญเจ้าไปทางพุนเกาะกวมบ่อนน้ำถั่ง บ่อนฝรั่งต่อสู่ม้างไล่ยิง ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้า
อย่าได้อยู่เนาเขา ขวัญเจ้าอย่าได้ไปนำเผิน ขวัญเจ้าอย่าได้เป็นป่าหนี ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้า
ไปทางกำพวมเปญเขมรต่ำ อย่าไปนำหมูแม่ัวแถวพุนให้ตำมา ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไป
ทางกำเวียงจันทน์สตันาค ขวัญเจ้าจากแม่เลี้ยงเฮียงช้อนหม่อมอญ

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางกำเชียงตุงแม่ัวนาน ขวัญเจ้าไปสู่บ้านชาวมังให้
ส่งมา ขวัญเจ้าไปอยู่พุนเสียมราษฎนครทม ขวัญไปชมนครวัดอย่าคนให้โงคัง ขวัญเจ้าลงไปกำแดนกุลา
พายยาม เมืองหงสาฝ่ายกึ่งให้มาถ้อนอย่าอยู่นาน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปยิงเนื้อเสื่อสาบ งามมัง
ขวัญเจ้าไปไล่แก้งพานพร้อมให้ตำคิน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางพุนอินโดให้โงตำว ไปเห็นบ่าว
ไปเห็นสาวปาเตะพุนเซาถ้อนให้ค่วนมา ขวัญเจ้าไปทางพุนลังกาทวีปใหม่ เกาะสิงหล อยู่ใกล้ๆ ไป
แล้วให้ตำคิน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางพุนหิมาลัยป่าไม้ใหญ่ อย่าได้ไปผ่าน ตำวดงพุนให้
ค่วนมา ขวัญเจ้าไปทางพุนหนองกระแสดสนหย่าน บ่อนจินตาดไล่ฆ่าไทลื้อให้ตำคิน ว่ามาเยอขวัญเอย
ขวัญเจ้าไปทางกำเชียงคานบ้านมันห่าง อย่าได้ไปอยู่ค่างทางกำค่านไกล ขวัญ เจ้าไปอยู่พุนให้เจ้าค่วน

คืนมา ขวัญเจ้าไปหาปลาล่องทะเลวนซ้อน ขวัญเจ้าไปนอนค้างกลางดง พงป่า ขวัญเจ้าไปเลาะเล่น เห็นแม่วักกะเหรี้งคอย

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปแดนพูนภูซุนภูส่อง ขวัญเจ้าไปล่องน้ำทะเลกว้าง
อ่าว กระแส ขวัญเจ้าไปอยู่พูนเมืองท่าสิงคโปร์ กะให้โงมาเฮือนอย่าหนีนวันนี้ ว่ามาเยอขวัญเอย
ขวัญเจ้า ไปชมห้องวิมานทองทิมवास เห็นปราสาทใหญ่กว้างให้มาถ่อนอย่าสินอน ว่ามาเยอขวัญเอย
ขวัญ เจ้าไปทางกำบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ขวัญไปชมประเทศพูนทางกำฝ่ายเขมร ขวัญเจ้าไปเห็นแล้ว
ทั้งสอง คนให้กลับตัว ให้เจ้ากลับฝั่งฟ้าอวป่าเพิ่นนั่งคอย ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปอยู่กำ
เมืองใหญ่ เวียงพิงค์ ขวัญไปอิงชมสาวบ่าวฮามทางนั้น ให้เจ้าผันผวนย่านไฉ่ ๆ อย่าลืออยู่ ขวัญเจ้าไป
ชมหมู่ไม้ ไทยใต้ผ่านไกล ไปฝ่ายใต้ให้กลับตัวคืนมา ลุงอวอวยายยั้งน้ำ หลานเหลนหล่อน
ออนซอนมา แห่ ขวัญอย่าแลเปลี่ยนทางทางคั้นให้ควนมา

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางพูนเบตงลงใต้ ขวัญเจ้าไปเที่ยวค้าทางใต้ฝ่าย
ไกล เจ้า อย่าได้หลงอยู่สวนยาง อย่าหลงทางมาเฮือนบ่อนเซยชมซ้อน ว่ามาเยอขวัญเอย แม่เจ้าตั้ง
เฮือน ใหญ่มุงหนา แม่เจ้าตั้งมุงหลังคาหลังใหม่ พ่อเจ้าไปเที่ยวซื้อเฮือนย้าวแตงนำ ว่ามาเยอขวัญเอย
พาขวัญตั้งจวงจันทนขันหมาก มีหลากลันเหลือไว้ใส่พา เงินค่าแก้วเต็มถึงทั้งไถ่ ตกแต่งให้สองเจ้า
คู่เคียง เตียงทองตั้งหมอนลายมัดหมี่ มีสูเบื่องนาพร้อมสูอัน ขันตักน้ำทั้งกระบวยค้ำแอง พ่อกับแม่
แต่งให้สองเจ้าปโล ผั้นแต่งไว้ถ้วยบ่วงโอซัน เงินค่ามีสิ่งใดหาไว้ เชิญขวัญเจ้ามาเขาแนมสอง มาสู่
ห้องเฮือนกว้างบ่อนเขา ให้หมู่เจ้าทุกอย่างของกิน ฟินตองหลวสูแสวงหาไว้ ไชหลังหล่าทำนาไถ คลาด
สาดเสื่อพร้อมหมอนมุ้งสูอัน ให้ปได้ตะวันส่องเดือนดาว มือชาวถึงสิจ่องมาถวายเจ้า

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญแข่งให้มาอยู่แข่งลีลา ขวัญพาให้มาอยู่ขาลีล้ำ ขาซ้าย
กายขวา ขวา ตัวเมียกันฮักห่อ คือผัวถ่อเมียพาย ไปทางใต้ให้เจ้าบอก ให้เจ้าออกทางประตู อย่าซูลู
เขยสะเก้ ให้เจ้าได้บุตรรา คนตามมาบุตรรือออก คำสอนบอกจงจดจำ เอาพระธรรมมาชูส่อย ให้เจ้า
ค่อย ๆ อย่าเว้าแวง สองจอมแพงให้ฮักเลิศ ให้ลูกเกิดมาชม ให้ได้สมใจว่า ให้มีค่าพอกือ ให้คนถือ
พอกือ โทษฮ้ายอย่ามาพาน โทษหาญอย่ามาไกล ให้เจ้าได้เป็นเศรษฐี สองสามภรรยาควรคู่ ให้เจ้า
อยู่ ฮ้อยเอ็ดพันวัสสา ขออวยพรด้วยบาทพระคาถาว่า อายุ วัฒน โสขัง พะลัง สาธุ

คำผูกแขนบ่าว ขันติโก เมตะวา ลากี ยะสะสี สุชะสีละวาปิโย เทวะมะ
นุสสานัง มะนาโป โหติ ขันติโก ฝ่ายอันนี้บ่อแมนฝ่ายเมืองคน พระอินทร์โยนมาแต่ฟากฟ้า
ผืนบอกว่าผูก แขนชาย ผู้เป็นนายของหมู่ ทุกคนอยู่ในครอบครัว หวังเผิงผัวผู้ออกหน้า เจ้าอย่าได้
ตามหลังเมีย เอ็ดเอียเคีย เอียเคียคือผู้แม่ ชายบ่แท้ครอบครัวจน ให้เจ้าเป็นคนชายแท้ ให้ผาบแพ้ทุก
ประการ ใจหาญหาญคือจอมปราชญ์ สร้างเคหาสนให้สูงเฮือง สิบหัวเมืองมาช่วยค้ำ ทุกค้ำเข้าให้เจ้า
อยู่ สวัสดิ เป็นเศรษฐีปไฮ้ ให้เจ้าได้ตั้งคำปรารณา ชะยะสิทธิ ชะยะสิทธิ ชะยะสิทธิ ะนัง ลากัง
อุ อะ มุ มะ มูลมา มะหามูลมัง สะวาหุมฯ

คำผูกแขนสาว สะชี ภาเรีย สะทา โหตุ สัพพะ โภคา จะระตะนา สัพพะทา
ภะวันตุ โว ฝ่ายอันนี้แมนฝ่ายอินทร์แปลง ผั้นแบ่งมาแต่ภูเขากาด เอามาพาดแขนเจ้าทั้งสอง
สมบัตินองไหลมาบ่อขาด อย่าประมาทชายที่เป็นผัว ให้เกรงกลัวคือพ่อคือแม่ อย่าข้องแห้วชายอื่น
บตี หน้าที่มีให้เจ้าตกให้แต่ง ให้เจ้าแต่งภาน์แลงภาน์น่าย อย่าเบ็งดาณิสัยชี้คร้าน ให้ชาวบ้าน
ติฉินนินทา สมบัติมาหนีไปเหมิดจ้อย ให้เจ้าค่อยสู้อสู้น อยู่บ่ตนเจ้าสิเฮืองสิสูง ให้เจ้าเฮืองสูง

คือแสงตาเว็น เคราะห์อย่าได้เห็น เข็ญอย่าได้พ้อ ให้มีอายุมั่นขวัญยืน ฮ้อยขวบ (สรวง บุญเจิม. 2537 : 185-240)

พาวขวัญหรือพานบายศรี คำว่า “บายศรี” นี้ น่าจะมาจากภาษาเขมร คือคำว่า บาย+ ศรีข้าว (สุก) ที่เป็นมงคลข้าวนี้จะ เป็นส่วนประกอบของการจัดพานบายศรี จะขาดไม่ได้ การจัดพาวขวัญนี้ ปกติต้องจัดด้วยพาน ทองเหลืองและมีสัมฤทธิ์ (ขันลงหิน) หลายๆ ใบ ซ้อนกันมี ใบตอง ดอกไม้สด ด้ายสำหรับผูกข้อมือ (ผูกแขน) ปัจจุบันเริ่มมีการนำเอากระดาษสีต่างๆ แต่ก็ผิด ธรรมเนียมของท้องถิ่นไป พาวขวัญอาจจัดเป็นชั้นๆ จะเป็น 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น แล้วแต่ ความสามารถ แต่คนเก่าคนแก่ของเมืองอุบล ฯ กล่าวว่าพาวขวัญ 3 ชั้น 5 ชั้น เป็นของบุคคล ธรรมดา ส่วน 7 ชั้น และ 9 ชั้นนิยมจัดเฉพาะสำหรับเชื้อพระวงศ์ และพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ชั้นล่างของพาวขวัญจะเป็นพานมีบายศรี (ทำด้วยใบตอง) ดอกไม้ ข้างต้ม ไข่ต้ม ขนม กล้วย ฮ้อย ปั้นข้าว เงินฮาง มีด้ามแก้ว ชั้น 2, 3, 4 จะได้รับการตกแต่งด้วยใบศรี และ ดอกไม้ซึ่ง มักจะเป็นดอกฝาง ดอกดาวเรือง ดอกกรัก ใบเงิน ใบคำ ใบคูณ ใบยอป่า อย่างสวยงาม ส่วนชั้นที่ 5 จะมีใบศรี และด้ายผูกข้อมือ เทียนเวียนหัว (ทำด้วยขี้ผึ้ง) ของเจ้าของขวัญ นอกจาก พาวขวัญแล้วจะมีเครื่องบูชาและอื่นๆ เช่น ขันบูชา มีพานขนาดกลางสำหรับวางผ้า 1 ผืน แพร 1 วา หวี กระจกเงา น้ำอบ น้ำหอม สร้อย แหวน ของผู้เป็นเจ้าของขวัญ ด้ายสำหรับผูกข้อมือ (ด้ายผูกแขน) นั้นต้องเป็นด้ายดิบนำมาจับเป็นวงยาวพอที่จะพันรอบข้อมือได้ โบราณถือว่า คน ธรรมดา วงละ 3 เส้น ผู้มีศักดิ์ตระกูล 5 เส้น (อาชญา 5 ขี้ข้า 3) เมื่อวงแล้วให้เด็ดหรือดึงให้ขาด เป็นเส้นๆ ห้ามใช้มีดตัดจะใช้มีดตัดได้เฉพาะด้ายที่มีดศพเท่านั้น ถ้าเป็นพาวขวัญงานแต่งงาน คนจะเริ่มจัด พาวขวัญต้อง เป็นคนบริสุทธิ์ (ปลอด) คือเป็นคนดีผิวเดียวเมียวเดียว ถ้าจัดไม่เป็นเพียงมาจับพอเป็นพิธี แล้วให้คนอื่นจับต่อไปจนเสร็จต้องจัดทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง พาวขวัญฝ่ายชายจะให้หญิงบริสุทธิ์ (เด็กหญิงยังไม่มีประจำเดือน) หาบด้วยไม้ม้วนผ้าทอหูกเพราะถือเคล็ดเอาความสามัคคีรักใคร่ของผ้า และไม้ และการสูตรขวัญต้องสูตรเวลา ค่าประมาณ 3-4 ทุ่มหลังรับประทานอาหารค่ำเสร็จถือว่าเป็น เวลาหนูเข่า (ยามหนูเข่า) พาวขวัญงานแต่งงาน ต้องมีอาหารคาวหวานเป็นส่วน ประกอบอีกด้วย พาวขวัญแต่งงานเสร็จแล้วจะตั้งวางไว้ในที่อันเหมาะสมก่อนพอได้เวลาสูตรขวัญ คือจะทำพิธีจึงให้ยกไป ตั้งท่ามกลางญาติมิตรบนผ้าห่มหรือผ้าเช็ดตัวของเจ้าของขวัญ ข้างๆ พาวขวัญนอกจากจะมีอุปกรณ์ต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีแก้วน้ำเย็น แก้วใส่น้ำส้มป่อย (กระถินป่า) และแก้วเหล้าสำหรับหมอมสูตรขวัญ จะได้ดื่ม หรือพ่นหรือจุกด้วยดอกไม้สลัดใส่พาวขวัญซึ่งเรียกว่า “ฮอดพาย”

การสวดหรือการสูตรขวัญ เจ้าภาพผู้จัดพิธีสู่ขวัญจะต้องจัดหาหมอนวดหรือสูตร ขวัญซึ่งมักเรียกว่า “พราหมณ์” หรือ “พ่อพราหมณ์” ไว้ล่วงหน้า ปกตินี้พ่อพราหมณ์มักจะเป็นผู้ที่ ทราบประเพณีสู่ขวัญเป็นที่นับถือของ ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น หมอมสูตรขวัญสมัยก่อนๆ นุ่งหมธรรมดา เพียงให้มีผ้าขาวหรือให้มีผ้าขาวม้าพาดบ่า ก็พอปัจจุบันนิยมนุ่งขาวห่มขาว นับว่าเป็นการพัฒนาให้ เหมาะ สมกับสังคมสมัยใหม่ ก่อนลงมือสวด เจ้าภาพต้องเตรียม “ด้ายผูกแขนพราหมณ์” ไว้เป็น ด้ายผูกข้อมือธรรมดาเป็นแต่เพียง มัดธนบัตรเป็นคำบูชาพราหมณ์จำนวนมากหรือน้อยแล้วแต่เจ้าภาพ จะเห็นสมควร และเจ้าภาพจะเป็นคนผูกข้อ มือพราหมณ์ด้วยด้ายผูกแขนพิเศษนี้ พราหมณ์จะจัดให้ เจ้าของขวัญนั่งให้หันหน้าไปในทิศทางต่างๆ ตามตำรา เจ้าของขวัญนั่งลงแล้วยกมือไหว้ พราหมณ์ เสร็จแล้วใช้มือขวาจับพาวขวัญตั้งจิตอธิฐานขอให้เทวดาบันดาลให้เป็นไปดังหมอมสูตรขวัญหรือพราหมณ์สูตร ญาติพี่น้องจะนั่งล้อมเป็นวงด้านหลังตั้งจิตอธิฐานให้เจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญ จึงเกิดแก่เจ้า

ของขวัญแล้ว อ่อนนอนเทวดาเป็นภาษาบาลีว่า “สัค เค กา เม จ รูป” ... จบแล้วว่านโม 3 จบ แล้วกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ครั้นจบแล้วจะสู่ขวัญอะไรก็เลือกว่าเอาตามต้องการให้เหมาะกับงาน การสวดต้องให้เสียงชัดเจน สละสลวย ไพเราะฟังแล้วเกิดความดีใจ ศรัทธาอุทิศสาหะ ในการทำความดียิ่งขึ้นจึงจะเป็นสิริมงคลแก่เจ้าตัวถ้าป่วยไข้ ไข้จะหาย ถ้าได้ดีได้เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งก็จะรักษาความดีไว้ให้คงทนไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิมจนลืมหืมตัวเมื่อสวดเสร็จ จะว่า “ สัพพพุทธานุภาเวน สัพพธัมมานุภาเวน สัพพสังฆานุภาเวน สัพพโสตถิ ภวันตุ เต ยถา สัพพี ภวตุ สัพ ” ฯลฯ การเข้านั่งล้อมพาขวัญถ้าเป็นการแต่งงานคู่บ่าวสาวพร้อมด้วยเพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะเข้าร่วมพิธีด้วย จะจัดให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั่งชิดกันเวลาจับพาขวัญให้แขนเจ้าบ่าวทับแขนเจ้าสาวเพื่อนๆ เจ้าบ่าวจะ พยายามเบียดให้เจ้าสาวนั่งชิดกับเจ้าบ่าวให้มากๆ จะมีการแก้มเจ้าบ่าวต่างๆ นานาเป็นที่สนุกสนาน

การมาร่วมพิธีสู่ขวัญนี้คนโบราณได้เล่าว่าเมื่อครั้ง 70 ปีก่อนบ้านเมืองอุบลฯ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยการเลี้ยงไหมของขวัญผู้มาร่วมพิธีขวัญจึงเป็นไหมเส้นเป็นใจนับว่าเป็นของขวัญที่พอ เหมาะสมควรและไม่เคยมีการนำเอาเงินมาเป็นของขวัญใหม่ที่เจ้าของขวัญรับไว้ก็จะนำไปทอเป็นผ้าได้ภายหลัง การเชิญขวัญ ก่อนสูตรขวัญถ้ามีเวลาพอก็ให้ว่าคำเชิญขวัญเสียก่อนทุกครั้งที่เชิญขวัญเป็นพิธีที่ดีอย่าง หนึ่งคือเราขอความสำเร็จความศักดิ์สิทธิ์จากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เทวดา อินทร์ พรหม ผู้มีอิทธิฤทธิ์มาประสิทธิ์ประสาทพรให้จะได้มีวาจาศักดิ์สิทธิ์เพราะผู้สวดและผู้ฟังไม่ใช่คนมีอิทธิฤทธิ์เมื่อ เราขอท่านท่านก็คงเมตตาประทานให้ตามคำขอ คำเชิญขวัญ คำเชิญขวัญนั้นมีหลายสำนวนไม่มีแบบตายตัว ต่างหมอต่างสรรหาสำนวนที่เห็นว่า เหมาะกับเหตุการณ์เช่น คำเชิญขวัญสำหรับบุคคลธรรมดา ก็อีกสำนวนหนึ่ง สำหรับเชื้อพระวงศ์ก็อีกสำนวน หนึ่งเป็นต้น

การผูกแขนหรือข้อมือ เมื่อพราหมณ์สูตรขวัญจบแล้วญาติพี่น้องจะเอาข้าว ไข่ กล้วย ใส่มือเจ้าของขวัญมือซ้ายหรือมือขวา ก็ได้ให้พราหมณ์ผูกข้อมือให้ก่อนปกติจะผูกข้อมือซ้าย เพราะแขนซ้ายถือเป็นแขนขวัญ เป็นแขนที่อ่อนแอใช้งานหนักไม่ได้ เป็นแขนที่น่ารักทะนุถนอม ในเวลาผูกข้อมือนั้นทุกคนยื่นมือขวาวออกไปพุง (โถม) แขนของเจ้าของ ขวัญที่พราหมณ์กำลังทำพิธีผูกข้อมือให้ถ้าอยู่ห่างก็ยื่นมือจับแขนหรือแตะตัวกันต่อๆ มาเป็นเส้นสายเหมือน เชือกสอดแสดงถึงความสัมพันธ์ทางกายและใจเป็นอย่างยิ่ง แล้วตั้งจิตอธิษฐานขอให้เจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญเมื่อผูกข้อมือเสร็จแล้วให้ผู้เป็นเจ้าของขวัญมีความสุข ความเจริญเมื่อผูกข้อมือเสร็จแล้วให้ผู้เป็นเจ้าของขวัญประนมมือไหว้ผู้ให้พร เป็นการรับเอาพร เมื่อพราหมณ์ผูก เสร็จแล้ว ต่อไปก็เป็นโอกาสของญาติมิตรต่างๆ ไปจะเข้ามาผูกข้อมือให้กับเจ้าของขวัญ ด้ายผูกแขน (ด้ายผูกข้อมือ) ถือเป็นของดีของศักดิ์สิทธิ์ควร รักษา ไว้อย่าฟุ้งดิงทิ้ง ให้ล่วง 3 วันเสียก่อนจึงดึงออกเวลาที่งออย่าทิ้ง ลงที่สกปรก เพราะด้ายผูกแขนเป็นของขาวของบริสุทธิ์ เป็นจุดรวมแห่งจิตใจบริสุทธิ์หลาย ดวงจึงควรรักษาไว้ให้ดี ผู้เฒ่าผู้แก่เคยเล่าให้ฟังว่าด้ายผูกแขนที่เก็บรักษา ไว้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ ป้องกันอันตรายได้เช่น มีโจรมาปล้น อธิษฐานขอให้จิต ทุกดวงช่วยก็ปลอดภัยจากอันตรายได้และเป็นเสน่ห์ดึงดูดจิต ใจให้คนรัก-ใคร่ชอบ พอได้ การผูกแขน (ผูกข้อมือ) การผูกแขนที่จะอำนวยความสะดวกสุขให้แก่เจ้าของ ขวัญควรประกอบด้วยองค์ 4 คือ ผู้ผูก หรือพราหมณ์ ผู้รับผูก หรือเจ้าของขวัญ ผู้เกี่ยวข้อ คือญาติมิตร ค่ำกล่าวขณะที่ผูก

คำกล่าวขณะที่ผู้ถูกเป็นคำเรียกร้องเชิญขวัญซึ่งเป็นคำที่ไพเราะอ่อนหวาน สุภาพ เรียบร้อยมีความหมายไปในทางที่ดีงาม โอกาสจัดพิธีสู่ขวัญ มีหลายโอกาสเช่น การวะพระพุทธรูป บายศรีพระสงฆ์ สู่ขวัญแม่ออกกรรม (คลอดบุตรออกไฟ) สู่ขวัญเด็กน้อย สู่ขวัญเฮือน สู่ขวัญคน ธรรมดา สู่ขวัญแต่งงาน สู่ขวัญหลวง สู่ขวัญเกวียน สู่ขวัญขึ้นเล่า (ยุ่ง) สู่ขวัญน้อยก่อนแต่งงาน สู่ขวัญคนป่วย สู่ขวัญขึ้นบ้านใหม่ สู่ขวัญวัวขวัญควาย จะเห็นได้ว่าพิธีสู่ขวัญนี้เป็นประเภท “ชนบประเพณี” คือประเพณีชาวอีสานได้เคยตั้งหรือร่างเป็นระเบียบแบบแผนขึ้นไว้เป็นธรรมดาของ ประเพณีที่อาจมีส่วนปลีกย่อย แปรก แตกต่างกันไปบ้างในลักษณะของการพัฒนาเป็นลักษณะ ของความเจริญให้เหมาะสมกับกาลสมัยแต่ส่วนสำคัญ อันเป็นมูลฐานของประเพณีนี้ก็ยังคงอยู่และเป็น หน้าที่ของพวกเรารุ่นต่อไปจะเป็นผู้รับช่วงระวังรักษาไว้ให้มรดก อันสำคัญนี้ยังยืนสืบไป เพื่อแสดงความ เก่าแก่ของชาติบ้านเมืองเร (ปริญาณ ภิภุ. 2516 : 32-45)

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายเกี่ยวกับการแต่งงานกับชาวต่างชาติ

กฎหมายเกี่ยวกับผู้หญิงไทยที่มีสามีเป็นชาวต่างประเทศนั้น บางครั้งมีจำนวนไม่น้อยที่ หญิงไทยเป็นฝ่ายถูกญาติทางสามีหลอกบอกลอกเอาทรัพย์สิน สมบัติไปจนหมดเนื้อหมดตัวก็มี ในประเทศไทยมีการสมรสข้ามชาติระหว่างหญิงไทยกับชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากทั้งที่จดทะเบียน สมรสถูกต้องตามกฎหมายหรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสบางคู่ฝ่ายชายได้ ย้ายถิ่นฐานมาพำนักกับฝ่ายหญิงที่ประเทศไทย แต่ยังคงสัญชาติเดิมของตนไว้และมีบุตรด้วยกัน บางคู่ พำนักอยู่ในต่างประเทศทั้งคู่ ชายชาวต่างชาติและหญิงไทยดังกล่าว มักพบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และปัญหากฎหมายทางแพ่ง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการสมรส การหย่า การปกครองดูแลบุตร การจัดการทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา การรับมรดก การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ การถือครองที่ดิน การจ้างงาน และสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายของประเทศในฐานะคู่สมรส

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการให้ความคุ้มครองสิทธิบุคคลที่มีคู่สมรสเป็นชาวต่างชาติ ของหญิงไทยที่มีคู่สมรสเป็นชาวต่างชาติทั้งในประเทศและต่างประเทศ และปัญหาการยอมรับจาก ครอบครัวฝ่ายสามี การปรับตัวให้เข้ากับความจริงและทันสมัยตามแบบอย่างตะวันตกนั้น ส่งผลให้ หญิงไทยต้องเปลี่ยนแปลงตนเองในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ภาษา ศาสนา ประเพณีและ วัฒนธรรม ผู้หญิงทุกคนประสบกับปัญหาด้านนี้ในระยะแรก และผู้หญิงไทยที่นิยมแต่งงานกับ ชาวต่างชาติส่วนมากมีพื้นฐานความรู้ที่น้อย และไม่มีความรู้ในเรื่องของภาษาอังกฤษ หรือภาษา ท้องถิ่นของประเทศนั้นๆ ทำให้ต้องพึ่งสามีเป็นเสาหลัก เมื่อสามีทอดทิ้งทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการ ดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก

จากปัญหาดังกล่าว การที่หญิงอีสานมีความรู้ ความเข้าใจในสถานการณ์ระหว่าง หญิงไทยสมรสกับชาวต่างชาติ และข้อกำหนดสิทธิการแต่งงานกับชาวต่างชาติ สามารถนำไปสู่หนทาง ป้องกันและร่วมแก้ปัญหาค่ามนุษย์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วย งานที่ เกี่ยวข้องจะต้องให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ผู้นำหมู่บ้านต้องนำ รวมถึงสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ในการให้ข้อคิดเห็นและแนวทางในการแก้ปัญหาทั้งเชิงรับและเชิงรุกไม่ให้เกิดช่องทางให้นายหน้าค้า มนุษย์ฉวยโอกาสเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ สำหรับหญิงอีสานที่ตัดสินใจมีสามีชาวต่างชาติ

ให้ตรวจสอบและไต่ตรองให้ถี่ ก่อนที่จะตกลงปลงใจไปใช้ชีวิตในต่างแดน ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์ ดร.ธนกร วรปรัชญากุล อัยการประจำสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด ในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ 15 มิถุนายน 2553 ได้อธิบายข้อมูลกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่หญิงไทยอีสานควรจะได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมายเมื่อแต่งงานกับชายต่างชาติ ได้อธิบายว่าการสมรส คือ การที่ชายและหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากัน และต้องแสดงความยินยอมนั้น ให้ปรากฏโดยเปิดเผยและจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียน (มาตรา 1457 และมาตรา 1459)

การสมรสในต่างประเทศ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไทยให้จดทะเบียนตามกฎหมายแห่งประเทศนั้นๆ หรือกฎหมายไทยก็ได้ (มาตรา 1459)

การสมรสกรณีพิเศษที่ไม่อาจจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนได้ เพราะชายหรือหญิงตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย สามารถแสดงเจตนาต่อบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะให้จัดแจ้งการจดทะเบียนไว้ แล้วนำหลักฐานการจดทะเบียนนั้น ไปยื่นต่อนายทะเบียนภายหลังได้ (มาตรา 1460)

เงื่อนไขและข้อยกเว้นของการสมรส มีดังนี้ 1) การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ 17 ปี บริบูรณ์แล้ว เว้นแต่มีเหตุสมควรศาลอาจอนุญาตให้สมรสก่อนได้ (มาตรา 1448) 2) ชายและหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา สมรสกันไม่ได้ไม่ว่าเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (มาตรา 1450) 3) ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมสมรสกันไม่ได้ (มาตรา 1451) ถ้าสมรสกันการรับบุตรบุญธรรมเป็นอันยกเลิก (มาตรา 1598/32) 4) หญิงที่สามีตายหรือการสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสนั้นผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า 310 วัน เว้นแต่ (1) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น (2) สมรสกับคู่สมรสเดิม (3) มีใบรับรองแพทย์ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ (4) มีคำสั่งศาลให้สมรสได้

ผลของการสมรส มีดังนี้ 1) การสมรสมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อชายและหญิงจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนเรียบร้อยแล้ว (มาตรา 1457 มาตรา 1458 มาตรา 1459 และมาตรา 1460) 2) ผู้เยาว์ทำการสมรสได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้มีอำนาจให้ความยินยอม (มาตรา 1454 มาตรา 1455 และมาตรา 1456) 3) การสมรสเป็นโมฆะเมื่อมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย (มาตรา 1494 มาตรา 1495 มาตรา 1496 มาตรา 1497 มาตรา 1498 มาตรา 1499 และมาตรา 1500) 4) การสมรสเป็นโมฆียะเมื่อมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย (มาตรา 1505 มาตรา 1506 มาตรา 1507 มาตรา 1508 มาตรา 1509 มาตรา 1510 มาตรา 1511 มาตรา 1512 และมาตรา 1513) 5) การสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน (มาตรา 1501 มาตรา 1502 และมาตรา 1503)

กล่าวโดยสรุป หากจะสมรสที่ต่างประเทศ สามารถสมรสที่สถานทูตหรือกงสุลไทย ณ ประเทศนั้นๆ การสมรสดังกล่าวจะชอบด้วยกฎหมายไทยทันที แต่หากจะสมรสกันตามกฎหมายของประเทศนั้น เช่น อังกฤษ หรือ อเมริกา แม้ในทางกฎหมายระหว่างประเทศจะถือว่าชอบด้วยกฎหมาย แต่ในทางการอ้างอิงตามกฎหมายไทยจะต้องมีการนำสืบในชั้นศาล และหากจะขอให้มี การรับรองการสมรสตามกฎหมายต่างประเทศให้เป็นไปตามเอกสารในประเทศไทย (กรณีกลับมาเมืองไทย) จะต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) นำทะเบียนสมรส (ตามกฎหมายต่างประเทศ) ไปยื่น ณ สถานทูตหรือกงสุลของประเทศนั้น ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย เพื่อรับรองความถูกต้อง 2) เมื่อได้เอกสารตามข้อ 1

แล้ว นำไปแปลเป็นภาษาไทยและนำเอกสารตามข้อ 1 พร้อมคำแปลยื่นต่อกรมการกงสุล เพื่อรับรองความถูกต้อง 3) นำเอกสารข้อ 1 และ 2 ยื่นต่อสำนักงานทะเบียน (สำนักงานเขต อำเภอ) นายทะเบียนจะจดทะเบียนเป็นภาษาไทยตามวันที่ได้จดทะเบียนที่ต่างประเทศ กรณีบุตรจะได้สัญชาติไทยหรือไม่ เด็กที่เกิดภายหลังจากปี 2535 หากมีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แม้จะเกิดต่างประเทศก็ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด (สืบสายโลหิต)

กฎหมายสินสมรส

การถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของชาวต่างชาติ กฎหมายห้ามมิให้ชาวต่างชาติถือครองที่ดิน รวมถึงบุคคล และนิติบุคคลต่างชาติ รวมตลอดถึงนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยโดยมีชาวต่างชาติเป็นเจ้าของ หรือควบคุมการดำเนินงาน โดยปกติแล้วกฎหมายที่ดินจะห้ามมิให้ชาวต่างชาติถือครองกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ แต่ในขณะเดียวกัน ข้อห้ามมิให้ชาวต่างชาติถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ตามหลักกฎหมายที่ดิน มาตราที่ 86 ชาวต่างชาติจะสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินได้ก็ต่อเมื่อได้เป็นผลมาจากสนธิสัญญา แต่ทว่าประเทศไทยไม่มีสนธิสัญญาดังกล่าวที่อนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ ดังนั้นข้อห้ามตามกฎหมายมาตรานี้จึงมีผลเป็นข้อห้ามอย่างสมบูรณ์ ตามกฎหมายที่ดินมาตรา 97 คำว่าชาวต่างชาติหมายถึงรวมถึงทั้งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนในประเทศไทยโดยมีชาวต่างชาติร่วมลงทุนด้วยในสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 49 หรือจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วนนั้นเป็นชาวต่างชาติ ในทางปฏิบัติแม้เป็นผู้ถือหุ้นในสัดส่วนตามกฎหมาย คือ ผู้ถือหุ้นชาวต่างชาติร้อยละ 49 และผู้ถือหุ้นสัญชาติไทยร้อยละ 51 จะไม่สามารถเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินในประเทศไทยได้ นโยบายของสำนักงานที่ดินนั้นแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ในประเทศไทย แต่ส่วนมากบริษัทจะต้องมีผู้ถือหุ้นสัญชาติไทยอย่างน้อยร้อยละ 60 หรือร้อยละ 70 จึงจะสามารถจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ได้

ตามนโยบายของสำนักงานที่ดิน บุคคลสัญชาติไทยซึ่งจดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติจะถูกห้ามมิให้ถือครองที่ดินในประเทศไทย ข้อห้ามนี้มีพื้นฐานมาจากหลักการของกฎหมายสินสมรส โดยอนุমানว่าคู่สมรสชาวไทยนั้นจะถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินก็เพื่อผลประโยชน์ของคู่สมรสชาวต่างชาติ อย่างไรก็ตาม ในแนวนโยบายของสำนักงานที่ดินฉบับปัจจุบัน คู่สมรสชาวไทยนั้น จะสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ ก็ต่อเมื่อคู่สมรสชาวต่างชาติลงลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นถือว่าเป็นสินส่วนตัว และสละสิทธิ์ทุกอย่างในผลประโยชน์อันเกิดจากที่ดินนั้น

การถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินสำหรับคนไทยที่สมรสกับคนต่างชาติ ยังมีปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติอยู่หลายประการ เช่น การทำหนังสือรับรองที่คนไทยกับคู่สมรสต่างชาติต้องยืนยันร่วมกันว่าเงินที่นำมาซื้อที่ดินเป็นของคนไทยเพียงฝ่ายเดียว แต่คู่สมรสต่างชาติไม่สามารถมาลงชื่อต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในวันจดทะเบียน ฯลฯ ได้ กรมที่ดินจึงได้มีหนังสือที่ มท.0515/ว 39288 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2548 วางแนวทางปฏิบัติที่ยืดหยุ่นมากขึ้น ดังข้อความที่ได้แก้ไขใหม่แล้ว เดิมคนไทยที่จดทะเบียนสมรสกับคนต่างชาติจะถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินมิได้เลย อาจจะเป็นด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคงของชาติ กล่าวต่างชาติจะเข้ามาใช้เงินกว้านซื้อที่ดินโดยผ่านทางคู่สมรสที่เป็นคนไทย กฎหมายที่ดินจึงไม่อนุญาตให้คนต่างชาติถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และหากอนุญาตให้คนไทยที่สมรสกับต่างชาติถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้แล้ว ที่ดินก็จะเป็สินสมรสระหว่างคนไทยกับคนต่างชาติ ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย กรมที่ดินจึงได้วางหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ที่ดินปฏิบัติ ดังนี้ หลักเกณฑ์การขอได้มาซึ่งที่ดินของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็นคนต่างด้าว คนไทยที่มีคู่สมรสทั้งที่ชอบและมีชอบด้วยกฎหมายเป็นคน

ต่างด้าว มีสิทธิรับโอนที่ดินในฐานะที่เป็นสินส่วนตัว (กรณีมีคู่สมรสที่ขบด้วยกฎหมายเป็นคู่สมรสต่างชาติ) และในฐานะที่เป็นทรัพย์สินส่วนตัว (กรณีมีคู่สมรสที่มีขบด้วยกฎหมายเป็นคู่สมรสต่างชาติ) ได้โดยไม่จำกัดจำนวนเนื้อที่ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ถ้าคนสัญชาติไทยที่มีคู่สมรสเป็นคู่สมรสต่างชาติ โดยขบด้วยกฎหมาย ขอซื้อที่ดินในระหว่างสมรส หากสอบสวนแล้วคนไทยและคู่สมรสต่างชาติ ได้ยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกันในหนังสือรับรองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในวันจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมว่า เงินทั้งหมดที่นำมาซื้อที่ดินเป็นสินส่วนตัวของคนไทยแต่เพียงฝ่ายเดียว มิใช่สินสมรสก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและ นิติกรรมให้กับผู้ขอต่อไปได้ แต่ถ้าหากคนต่างด้าวที่เป็นคู่สมรสของบุคคลสัญชาติไทยไม่ยืนยันตามนัยดังกล่าว หรือยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรว่า เงินที่นำมาซื้อที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นสินสมรส เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเสร็จแล้วให้ส่งเรื่องไปให้กรมที่ดิน เพื่อขอคำสั่งรัฐมนตรีต่อไป

ข้อ 2 ถ้าคนสัญชาติไทยที่มีคู่สมรสเป็นคู่สมรสต่างชาติ โดยมิขบด้วยกฎหมาย ขอซื้อที่ดินในระหว่างที่อยู่กันฉันสามีภรรยา กับคู่สมรสต่างชาติ หากสอบสวนแล้วคนไทยและคู่สมรสต่างชาติ ยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกันในหนังสือรับรองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในวันจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมว่า เงินทั้งหมดที่นำมาซื้อที่ดินเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของคนไทยแต่เพียงฝ่ายเดียว มิใช่ทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมให้กับผู้ขอต่อไปได้ แต่ถ้าหากคนต่างชาติ ที่เป็นคู่สมรสของบุคคลสัญชาติไทยไม่ยืนยันตามนัยดังกล่าว หรือยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรว่า เงินที่นำมาซื้อที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเงินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเสร็จแล้ว ให้ส่งเรื่องไปกรมที่ดินเพื่อขอคำสั่งรัฐมนตรีต่อไป

ข้อควรสนใจเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยคนต่างชาติเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยคนต่างด้าว ที่นำมาเสนอในที่นี้ เป็นความรู้ทางกฎหมาย ที่เกี่ยวพันและ มีผลกระทบต่อคนต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงไทย ที่ใช้ชีวิตอยู่ในเยอรมนี หัวข้อหลักที่จะกล่าวถึง ได้แก่ 1) สิทธิการพำนักต่างๆ ในประเทศเยอรมัน (Aufenthaltserlaubnisse) รวมทั้งการเดินทางติดตามของบุตร และครอบครัว (Kinder- und Familiennachzug) 2) การสมรสเพียงในนาม (Scheinehe) หากไม่ได้อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาอย่างแท้จริง 3) สิทธิคุ้มครองทางกฎหมาย (Rechtsschutz) 4) การหย่าร้าง (Scheidung)

สิทธิพำนักในประเทศเยอรมันประเภทต่างๆ (Aufenthaltserlaubnisse)

1. สิทธิพำนักชนิดแรก ที่จะกล่าวถึงได้แก่ สิทธิพำนักจำกัดเวลา (Befristete Aufenthaltserlaubnis) ในกรณีของหญิงต่างชาติ เงื่อนไขที่จะทำให้ได้มาซึ่งสิทธิพำนักนี้ โดยหลักใหญ่มีอยู่สองกรณี คือ 1) โดยการแต่งงาน หญิงต่างชาติที่ทำการสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายกับชายชาวเยอรมัน หรือชายสัญชาติอื่นที่มีสิทธิพำนักอยู่ในเยอรมนี จะมีสิทธิได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ในเยอรมนีได้ ด้วยเงื่อนไขที่เป็นคู่สมรส 2) โดยทางบุตร ในกรณีที่หญิงต่างชาติมีบุตรกับชายเยอรมัน แต่มิได้ทำการสมรสกัน ในกรณีนี้ บุตรก็เป็นเงื่อนไขข้อหนึ่งที่จะทำให้หญิงต่างชาตินั้น มีสิทธิพำนักอยู่ในเยอรมนีได้ เพราะว่าบุตรที่เกิดมานั้นจะได้สัญชาติเยอรมันตามบิดาแต่ทั้งนี้ มารดาจะต้องเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร การใช้อำนาจปกครองบุตรนั้น เป็นสิทธิที่กล่าวถึง อำนาจในการตัดสินใจ ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุตรนั้น เช่นในกรณีเจ็บไข้ จะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจให้ทำการผ่าตัดหรือไม่ หรือเรื่องการเข้าเรียน ย้ายที่เรียนของบุตร เป็นต้น ซึ่งโดยส่วนมากแล้วมารดา มักจะเป็นผู้ได้รับสิทธิ

ให้เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2541 เป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตรว่าในกรณีที่บิดา และมารดา ไม่ได้สมรสกันนี้ ทั้งคู่สามารถได้รับสิทธิเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรร่วมกันได้ ในการขอสิทธิการใช้อำนาจปกครองบุตรร่วมกันนี้ จะต้องกระทำการ ซึ่งแจ้งต่อหน้าทนายที่เรียกว่า Notar หรือต่อสำนักงานเยาวชน การมีสิทธิใช้อำนาจปกครองบุตรร่วมกันนี้ไม่เป็นผลเสียแต่อย่างใดต่อหญิงต่างชาติเพราะเมื่อหญิงต่างชาติ ได้สิทธินี้ก็สามารภ ที่จะได้สิทธิพำนักได้เช่นกัน

2. สิทธิพำนักไม่จำกัดเวลา (Unbefristete Aufenthaltserlaubnis) โดยทั่วไปแล้วคนต่างชาติ จะสามารถขอรับสิทธิพำนักชนิดนี้ เมื่อได้รับสิทธิพำนักชนิดจำกัดเวลา มาครบ 5 ปีแล้ว ในกรณีของหญิงต่างชาติที่สมรสกับชายเยอรมัน สามารถได้รับสิทธิพำนัก ไม่จำกัดเวลาเมื่อสมรส และพำนักอยู่ในประเทศเยอรมัน ครบ 3 ปีแล้ว ทั้งนี้ก็มีเงื่อนไขว่าจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจ ภาษาเยอรมันดีพอสมควร นั่นคือทาง Auslaederbehoerde อาจจะต้องสอบว่า สามารถที่จะสื่อสารกับการได้หรือไม่

3. สิทธิพำนักถาวร (Aufenthaltsberechtigung) คนต่างชาติจะมีสิทธิได้รับสิทธิพำนักชนิดนี้ก็เมื่อพำนักอยู่ในเยอรมนี โดยได้รับสิทธิพำนักชนิดจำกัดเวลา หรือไม่จำกัดเวลามาแล้ว เป็นเวลาครบ 8 ปี ในกรณีของคู่สมรส ของบุคคลสัญชาติเยอรมัน (เช่น หญิงไทยที่แต่งงานกับชายเยอรมัน) สามารถที่จะขอสิทธิพำนักถาวรนี้ได้ เมื่อแต่งงานอยู่กินด้วยกันครบ 5 ปี ข้อแตกต่างของสิทธิพำนักถาวร จากสิทธิพำนักไม่จำกัดเวลานั้น คือสิทธิพำนักถาวร เป็นสิทธิพำนักที่มั่นคงกว่าสิทธิพำนักชนิดอื่น

ข้อได้เปรียบของสิทธิพำนักถาวรก็มีอยู่ 2 ประการคือ สิทธิพำนักถาวรนี้จะคุ้มครองไม่ให้มีการเนรเทศ ออกจากประเทศได้ หรือการเนรเทศออกจากประเทศ จะเป็นไปได้ค่อนข้างยาก และอีกประการหนึ่งก็คือ การดำเนินเรื่องให้บุคคลในครอบครัว เดินทางติดตามมาจะเป็นไปได้ง่าย ในกรณีที่มีสิทธิพำนักถาวรนี้ สำหรับเงื่อนไข ในการที่จะได้รับสิทธิพำนักถาวรนี้ก็คือ บุคคลผู้นั้น จะต้องทำงาน และจ่ายค่าประกันสังคมมา อย่างน้อย 60 เดือน ไม่เคยต้องโทษมาก่อน (หากเคยถูกตัดสินให้ต้องโทษมาก่อน จะต้องเป็นการต้องโทษที่ไม่เกิน 180 วัน) มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง กว้างขวางพอเพียง มีความรู้ และเข้าใจภาษาเยอรมันดีพอ

4. การเดินทางติดตามของบุตร และบุคคลในครอบครัว (Familienzusammenführung) ในกรณีแรกคือ การนำบุตรที่พำนักอาศัยอยู่ในต่างประเทศ เข้ามาอยู่ด้วยในเยอรมนี สิทธิของบุตรที่จะขอติดตามมารดามาอยู่ประเทศเยอรมันได้นั้น จะต้องไม่อายุไม่เกิน 16 ปีเท่านั้น ที่สำคัญ มารดาจะต้องมีสิทธิพำนัก ในประเทศเยอรมนี และมีที่อยู่แน่นอน และกว้างขวางพอเพียง สำหรับมารดา และบุตรในประเทศเยอรมนี เงื่อนไขต่อไปก็คือ ตัวมารดาจะต้องไม่เป็นผู้ที่ได้รับเงินช่วยเหลือของสังคมสงเคราะห์ หรืออยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องได้รับเงินช่วยเหลือนี้

การแต่งงานกับสามีชาวต่างชาติ

ทั้งหญิงและชายที่ได้สามีหรือภรรยาเป็นชาวต่างชาติ คือ ไม่มีสัญชาติไทยจะแต่งงานที่ประเทศไหนก็ได้ทั้งนั้น ถ้าจดตามประเทศของเขาหรือเธอ กฎหมายไทยก็รับรองสถานภาพ ของคู่นี้ว่าเป็นสามีภรรยาตามกฎหมาย โดยไม่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมายไทย แต่ถ้าอยากจะทำแต่งงานให้ครบบริบูรณ์ก็ทำได้โดยการไปจดทะเบียนที่สำนักงานเขตหรืออำเภอ หรือถ้าอยู่ต่างประเทศ ก็ไปที่สถานกงสุลไทยในประเทศนั้น ที่กล่าวว่าจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศอื่น แล้วจะจดทะเบียนที่ไทยเพียงแค่ว่า

จดทะเบียนฐานะครอบครัวก็พอ นายทะเบียนก็จะบันทึกหลักฐานเอาไว้ และมอบเอกสารให้แก่คนละฉบับ แต่ต้องแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนว่า ได้แต่งงานตามกฎหมายของประเทศไหนไปแล้ว บางคู่จดทะเบียนสมรสในประเทศอื่น เช่น ไทยกับอเมริกัน แต่งงานกันที่ออสเตรเลีย เช่นนี้ก็ยังมีสถานะเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายที่ประเทศไทยยอมรับ และที่ว่าจดทะเบียนก็อาจไม่ใช่เพราะกฎหมายประเทศนั้น มีแบบพิธีเป็นอย่างอื่นถ้าได้ทำตามแบบของเขาแล้ว ก็ถือเป็นใช้ได้เมื่อได้แต่งงานเรียบร้อยแล้ว ความสัมพันธ์ทางกฎหมายก็ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งสัญชาติของสามี ซึ่งหญิงไทยจะมีสามีเป็นชาวต่างชาติจึงต้องรู้กฎหมายในเรื่องนี้ไว้ด้วย โดยเฉพาะเรื่องทรัพย์สินเงินทองที่ต้องเป็นไปตามเขา วันแต่เป็นเรื่องของอสังหาริมทรัพย์ คือ บรรดาที่ดินทั้งหลายก็ให้ใช้กฎหมายที่ดินตั้งอยู่นั้นมาบังคับ หากอยากหย่าร้างขึ้นมา ก็ต้องไปว่ากันตามกฎหมายที่ไปจดทะเบียน ซึ่งเมื่อทำแล้วกฎหมายไทยก็ยอมรับสถานะว่าเป็นหม้ายแล้วเหมือนกัน แต่ถ้าจะหย่ากันได้ความว่า กฎหมายของประเทศทั้งสองฝ่ายยอมให้หย่ากันได้ไม่เช่นนั้นจะลำบาก เป็นเรื่องหย่าโดยความยินยอมแต่ถ้าการหย่าชนิดที่มีเรื่องทะเลาะกัน จนต้องฟ้องร้องศาล หากอยู่ที่เมืองไทยก็ฟ้องได้กฎหมายแห่งสัญชาติของทั้งสามีและภรรยา ยอมให้หย่าได้ และให้ใช้เหตุหย่าตามกฎหมายไทยการแต่งงานนี้ ต่อให้ฝรั่งต่างชาติแต่งงานกันโดยไม่ได้ผูกพันมีสัญชาติไทยก็สามารถจดทะเบียนได้ แต่ต้องให้ความเห็นว่ากฎหมายของประเทศเหล่านั้นยอมให้แต่งได้ หรือว่าแต่งตามกฎหมายเขาแล้ว ทะเลาะเบาะแว้งในเมืองไทยแล้วจะฟ้องศาลไทยก็ทำได้เช่นกัน กฎหมายออกมาแบบนี้เป็นการประกันความมั่นคงของครอบครัวได้ โดยไม่ต้องกังวลว่าสามีภรรยาคุณไหน ที่เข้ามาในประเทศไทยแล้วไม่ได้แต่งงานตามกฎหมายไทยจะกลายเป็นคนไร้คู่ก็ตามความรักมักไม่เลือกสัญชาติ แต่เรื่องของโอกาสและสิทธิทางกฎหมายนั้นเลือกกันได้จะแต่งกับฝรั่งก็ต้องระวังข้อกฎหมายไว้เป็นดี

การหย่าในประเทศไทย

การพิจารณาโดยทั่วไปสำหรับการหย่าในประเทศไทย ในขณะที่การจัดการเรื่องการสมรสในประเทศไทยนั้นเป็น กระบวนการที่ค่อนข้างตรงไปตรงมา แต่การขอหย่าก็อาจจะมีปัญหายาก ซับซ้อนขึ้นอีกเล็กน้อย มีปัจจัยหลายประการที่จะเข้ามามีบทบาทเมื่อมีการประเมินว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะหย่าโดยชอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย โดยปกติแล้วอาจกล่าวได้ว่าถ้าปัจจุบันท่านหรือคู่สมรสของท่านอาศัยอยู่ในประเทศไทย ท่านสามารถยื่นฟ้องหย่าในประเทศไทยได้ ถ้าทั้งสองฝ่ายขอหย่าร่วมกัน การดำเนินการหย่าก็ค่อนข้างเป็นเรื่องง่าย แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจหรือไม่สามารถเข้าร่วมในการดำเนินคดีหย่าได้ กระบวนการทางกฎหมายก็อาจเกิดความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งโดยปกติแล้วจะมีความจำเป็นที่ต้องได้รับความช่วยเหลือบริการทางกฎหมายของ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมายเพื่อแนะนำท่าน ในการดำเนินขั้นตอนซึ่งมีความซับซ้อนนี้ เรามีความรู้และความเข้าใจในตัวแปรหลายๆ ประการที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นในการดำเนินคดีหย่าที่มีความยุ่งยากซับซ้อน และทนายความด้านการหย่าของเราจะให้บริการในลักษณะที่เป็นการเฉพาะบุคคลเพื่อให้ตรงตามความต้องการที่เป็นการเฉพาะของแต่ละท่าน ถ้าก่อนหน้านี้ท่านได้จดทะเบียนสมรสไว้ที่สำนักงานเขตในพื้นที่ (เขตหรืออำเภอ) ท่านอาจจะดำเนินการจดทะเบียนหย่าได้ในประเทศไทย การดำเนินการหย่าที่สำนักงานเขตในพื้นที่นั้นกำหนดไว้ว่าท่านและคู่สมรสของท่านจะต้องไม่มีข้อโต้แย้งเรื่องการปกครองบุตรหรือทรัพย์สิน การหย่าที่ไม่มีกรณีโต้แย้ง ถ้ามีสินทรัพย์ที่จะต้องแบ่งกันหรือในเรื่องที่เกี่ยวกับการปกครองบุตร ขอแนะนำให้ปรึกษากฎหมายไปร่วมในการดำเนินการหย่าในลักษณะนี้ด้วย โดยปกติแล้วการเขียนสัญญาการหย่าไว้

ล่วงหน้าจะเป็นการดี เมื่อจดทะเบียนหย่า เจ้าพนักงานจะถามคำถามท่านเกี่ยวกับแผนการในอนาคตของท่าน สถานการณ์ด้านการเงินและบุตร (ถ้ามี) และจะให้ท่านกรอกแบบฟอร์มที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขในการหย่าและเรื่องอื่นๆ โดยในการหย่านั้นจะต้องมีพยานรับรองจำนวนสองคน อย่างไรก็ตาม ถ้าหากว่ามีกรโต้แย้งการหย่า คู่กรณีจะต้องดำเนินการผ่านระบบศาล โดยในการยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อขอหย่านั้น โจทก์หรือจำเลย (หรือทั้งสองคน) จะต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ถ้าภรรยาหรือสามีไม่ยินยอมหย่า ท่านจะต้องยื่นมูลฟ้องต่อศาล ในการดำเนินการหย่าในกรณีนี้ ตามระเบียบการดำเนินการหย่าแล้ว ท่านจะต้องอ้างมูลเหตุในการหย่าและท่านจะต้องมาแสดงตัวต่อศาลด้วยตนเอง โดยทั่วไปแล้วมูลเหตุในการหย่าในประเทศไทย มีดังนี้ 1) แยกกันอยู่เป็นระยะเวลา 3 ปี 2) คู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้ทอดทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งนานกว่าหนึ่งปี 3) สามีมีภย่องผู้หญิงอื่นฉันทภรรยา 4) ภรรยาคบชู้ 5) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กระทำความผิด (อาญาหรืออื่นๆ) 6) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกจำคุกเป็นเวลาเกินหนึ่งปี 7) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำร้ายร่างกายหรือจิตใจอีกฝ่ายหนึ่ง 8) ไม่เลี้ยงดู อุปการะ คู่สมรส ตามสมควร 9) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความวิกลจริตที่ไม่อาจรักษาได้อย่างน้อย 3 ปี 10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความประพฤติที่ไม่ดี 11) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นโรคติดต่อที่ไม่สามารถรักษาได้ 12) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณีได้ฉันทสามีภรรยา

ถ้าไม่มีการโต้แย้งการหย่า ทั้งสองฝ่ายจะต้องมาที่ทำการอำเภอเพื่อจดทะเบียนหย่าถ้าท่าน สมรสและคู่สมรสของท่านไม่เห็นชอบกับการหย่าในประเทศไทย ท่านจะต้องขอคำตัดสินจากศาล ถ้าท่านอยู่ในต่างประเทศ ทนายความสามารถยื่นฟ้องหย่าแทนท่านได้ อย่างไรก็ตามท่านจะต้องมาด้วยตนเองเมื่อศาลพิจารณาคำฟ้องหย่า ถ้าคู่สมรสของท่านไม่มาแสดงตัวหรือไม่กลับมายังประเทศไทยเพื่อโต้แย้งการหย่า ท่านยังสามารถดำเนินการได้โดยที่มีเงื่อนไขว่าคู่สมรสของท่านต้องได้รับแจ้งถึงการดำเนินการหย่าอย่างเพียงพอเหมาะสมแล้ว จะต้องยื่นขอหมายจากศาลไทย ถ้าคู่สมรสของท่านไม่ได้อยู่ในประเทศไทย และอาจอนุญาตให้ดำเนินการอย่างอื่น (อย่างเช่น โดยการลงประกาศ) ในบางสถานการณ์ ถ้าคู่สมรสของท่านไม่ตอบหมายศาลจะมีการดำเนินคดีหย่าโดยถือเป็นการผิดนัด

การแบ่งทรัพย์สินและหนี้สินค้างชำระกันอย่างไรในกรณีที่มีการหย่า ประเทศไทย มีอำนาจตัดสินคดีที่เกี่ยวข้องกับ “สินสมรส” เมื่อคู่สมรสจะหย่ากันในประเทศไทย ทรัพย์สินส่วนบุคคล (สินส่วนตัว) ซึ่งได้แก่สินทรัพย์และทรัพย์สินที่ถือครองมาก่อนการสมรส โดยปกติแล้วจะยังคงเป็นทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของสินทรัพย์และทรัพย์สินที่ถือครองในระหว่างการสมรสนั้นโดยทั่วไปแล้วจะถือเป็นสินสมรสโดยที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีกรรมสิทธิ์ กฎซึ่งเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินนั้นมีความซับซ้อนและศาลไทยจะเป็นผู้แบ่งทรัพย์สินตามกฎหมายตามข้อเท็จจริงแต่ละประการในคดี หนี้สินที่เกิดขึ้นระหว่างการสมรส ไม่ว่าที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว การรักษาพยาบาล หรือการศึกษานั้นโดยทั่วไปจะอยู่ในความรับผิดชอบของทั้งสองฝ่าย ในประเทศไทยนั้นอนุญาตให้มีการทำสัญญาก่อนการสมรสได้โดยที่มีเงื่อนไขว่าจะต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดวิธีปฏิบัติในกฎหมายไทย สัญญาก่อนการสมรสที่จัดทำขึ้นอย่างถูกต้องนั้นโดยปกติแล้วจะถือเป็นสัญญาที่มีผลใช้ได้ตามกฎหมายในเขตอำนาจศาล ในการที่จะให้สัญญาก่อนการสมรสมี ผลตามกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ การสมรสที่จดทะเบียนในประเทศไทยนั้น จะต้องให้ทั้งสองฝ่ายลงชื่อในสัญญา ตลอดจนมีพยานสองคนด้วย และจะต้องยื่นต่อสำนักงานเขตในพื้นที่ไว้เป็นการล่วงหน้า

กฎหมายเกี่ยวกับการแต่งงานของประเทศอเมริกา

โอลกา มาร์ก แลนด์สเบิร์ก (Olga Mark Landsberg) นักเขียนชาวอเมริกา ได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ชีวิตในอเมริกา รวมทั้งการครองเรือนที่สะท้อนเกี่ยวกับสังคม กฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานในอเมริกา ความรับผิดชอบทางครอบครัว และการเงิน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการจัดการกับความรักของคนอเมริกัน ในหนังสือเรื่อง คู่มือการใช้ชีวิตในอเมริกา สรุปได้ดังนี้ คนอเมริกันสามารถแต่งงานกันได้โดยไม่ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองเมื่อมีอายุเกิน 18 ปี ในทุกรัฐ ดังนั้นคู่รักสามารถไปออกเดท และใช้เวลาว่างในวันหยุดด้วยกัน โดยบางคู่ย้ายเข้าไปอยู่ด้วยกันทั้งที่ยังไม่ได้แต่งงาน ซึ่งคนอเมริกันจำนวนมากต่างเล็งเห็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นความคิดที่ดี หนุ่มสาวที่ยังมีอายุน้อยจะทดลองอยู่กันก่อนที่จะแต่งงานกันเป็นทางการ เพื่อให้รู้ว่าสามารถเข้ากันได้ดีดีเพียงใดในการดำเนินชีวิตประจำวัน

เมื่อไม่กี่ปีผ่านมา คนอเมริกันทั้งฝ่ายชายและหญิงได้เลือกที่จะไม่ผูกมัดตัวเองด้วยการแต่งงาน เพราะในอเมริกาการแต่งงานถือเป็นความรับผิดชอบอันใหญ่หลวง เมื่อค่าครองชีพสูงขึ้นมีคนจำนวนหนึ่ง (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่มีทรัพย์สินสมบัติอันเนื่องมาจากการสูญเสียในกรณีการหย่าร้าง) เห็นว่าการแต่งงานเป็นเรื่องของความฟุ่มเฟือย แต่สำหรับคนอีกกลุ่มหนึ่ง การแต่งงานให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี และทำให้คู่สมรสสามารถรวบรวมทุนทรัพย์ในการซื้อทรัพย์สินที่สำคัญ เช่นบ้าน และการประกันสุขภาพได้ ในกรณีเช่นนี้การแต่งงานจึงเอื้อประโยชน์ทางการเงินให้แก่คู่สมรส ส่วนนักศึกษาที่แต่งงานแล้วจะมีความเสี่ยงทางการเงินไม่มากนักเท่าไร เพราะพวกเขาไม่น่าจะหาเงินได้มากหรือซื้ออสังหาริมทรัพย์ในปีแรกๆ ของการใช้ชีวิตร่วมกัน ซึ่งหมายความว่า พวกเขาจะไม่มีทรัพย์สินสมบัติมากมายให้แบ่งปันกันถ้ามีการหย่าร้างเกิดขึ้น เช่นเดียวกับคนที่ยังมีอายุน้อยซึ่งเพิ่งจะเริ่มอาชีพการทำงานส่วนผู้ที่ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งและมีทรัพย์สินอันมีค่ามักจะคิดแล้วคิดอีกก่อนแต่งงาน โดยปกติคู่รักประเภทนี้เลือกที่จะอยู่ด้วยกันหลายปีก่อนที่จะตัดสินใจแต่งงาน รัฐบาลให้การสนับสนุนการแต่งงาน และการมีครอบครัวด้วยมาตรการต่างๆ คู่สมรสจะได้รับสิทธิพิเศษตามกฎหมาย และได้รับประโยชน์ดังนี้ กฎหมายการชำระภาษีเงินได้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คู่สมรสมากขึ้น โดยการจัดตั้งกองมรดกร่วม (Marital Life Estate Trust) การได้รับสิทธิประโยชน์จากเงินประกันสังคม เบี้ยบำนาญสำหรับคนพิการ หรือเบี้ยบำนาญอื่นๆ หรือความช่วยเหลือจากภาครัฐของคู่สมรส สิทธิในการฟ้องร้องบุคคลที่ทำอันตราย หรือฆาตกรรมคู่สมรสของคุณ อัตราเบี้ยประกันชีวิตที่ดีกว่าการขอสัญญาสำหรับบุคคลต่างด้าว สิทธิในการตัดสินใจในเรื่องการรักษาพยาบาลให้คู่สมรส และสิทธิในการไม่ให้ปากคำที่เป็นปฏิกษณ์ในชั้นศาล สิทธิในการเรียกร้องเงินเลี้ยงดูจากคู่สมรสกรณีหย่าร้าง

นอกจากนี้บุคคลที่มีครอบครัวมักจะหางานได้ง่าย พบว่าพวกเขามีชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น เพราะได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว ได้รับข้อเสนอส่วนลด และสิทธิประโยชน์มากมายจากธนาคาร ศูนย์การค้า และบริษัทขนส่งต่างๆ

วัฒนธรรม ประเพณีและการเข้าพิธีสมรสประกอบด้วยขั้นตอนมากมายซึ่งมิใช่ทุกคนจะปฏิบัติตามขั้นตอนเหล่านี้ทั้งหมด แต่ก็ยังมีคนอเมริกัน จำนวนหนึ่งที่พยายามรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมเอาไว้ ดังนี้ การหมั้นตามประเพณี คือการที่ชายหนุ่มขอหญิงสาวแต่งงาน และจะสวมแหวนหมั้น (ธรรมดาคจะเป็นแหวนทองเรียบๆ ประดับด้วยเพชรหนึ่งเม็ด) บนนิ้วนางข้างซ้ายให้แก่หญิงสาว ถ้ายินยอมที่จะแต่งงานกับชายคนนั้น ปัจจุบันหญิงสาวอาจเป็นผู้ที่ขอชายหนุ่มแต่งงาน และทั้งคู่อาจขอแต่งงานกันโดยไม่มีแหวนหมั้น การจัดเตรียมพิธีสมรส ซึ่งสามารถใช้เวลาตั้งแต่

2 สัปดาห์จนถึง 1 ปี ขึ้นอยู่กับขนาดของงานโดยทั่วไปคู่สมรสจะจัดหาผู้ให้บริการต่างๆ แยกกัน เช่น ช่างภาพ ผู้จัดเตรียมอาหาร คนทำขนมปัง นักดนตรี ร้านเครื่องเขียนที่ทำบัตรเชิญ คนจัดดอกไม้ ร้านเช่าชุดแต่งงาน ร้านเช่าชุดทักซิโด และอื่นๆ อีกมากมาย จดทะเบียนสมรสอย่างเป็นทางการ ณ ที่ทำการศาล ซึ่งคู่สมรสจะได้รับทะเบียนสมรส มักจะประกอบพิธีกันในศาสนสถาน แต่ก็สามารถจัดกัน ณ ที่ทำการศาลและในกลางแจ้ง เช่น ในสวน หรือบนชายหาดงานเลี้ยงฉลองหลังพิธีการแต่งงานสำหรับญาติและเพื่อนๆ แต่แน่นอน คู่หมั้นทั้งคู่อาจมีได้ลงเอยด้วยการแต่งงาน ช่วงเวลาของการจัดเตรียมพิธีสมรสทำให้คู่บ่าวสาวมีบทบาทของการตัดสินใจของตนเองอีกครั้ง ถ้าคู่บ่าวสาวตัดสินใจที่จะไม่แต่งงานกัน แต่ได้ใช้เงินไปแล้วในการจัดงาน ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก พิธีสมรสที่จัดตามขนบธรรมเนียมของชนกลุ่มน้อย หรือตามประเพณีทางศาสนา อาจมีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ 12,000-20,000 ดอลลาร์ขึ้นไป ตามปกติผู้หญิงจะเก็บแหวนหมั้นเอาไว้ถ้าฝ่ายชายเป็นผู้เปลี่ยนใจที่จะไม่แต่งงาน แต่ถ้าฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายเลิกการหมั้นจะต้องคืนแหวนหมั้นให้กับฝ่ายชาย จะพบสำนักงานตัวแทนจัดงานแต่งงาน และร้านขายเสื้อผ้าบุติกที่เชี่ยวชาญในการจัดพิธีการแต่งงานทั่วอเมริกา แต่ยังมีคู่รักที่เลือกจะไม่จัดงานแต่งงานฟุ่มเฟือย และเลือกดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ หรือซื้ออสังหาริมทรัพย์แทนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ละรัฐมีกฎหมายของรัฐซึ่งกำหนดระยะเวลาการแต่งงานและวิธีการจดทะเบียนสมรสมีเพียง 2-3 รัฐที่ยินยอมให้แต่งงานภายใน 2-3 วัน เช่น รัฐเนวาดาอนุญาตให้คู่รักแต่งงานกันได้ทันที สำนักงานจดทะเบียนสมรสและโบสถ์ที่รับประกอบพิธีการแต่งงานในลาสเวกัส เปิดทำการตลอด 24 ชั่วโมง และสามารถออกทะเบียนสมรสให้คู่บ่าวสาวที่สามารถใช้ได้ทุกแห่งในอเมริกาภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมง มีคู่สมรสจำนวนมากไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับชีวิตในอดีตหรือสถานภาพทางการเงินของคู่รัก นี่คือเหตุผลที่บางครั้งทั้งสองจะเตรียมข้อตกลงก่อนสมรส (Prenuptial Agreement) ไว้ล่วงหน้าก่อนการแต่งงาน ควรปรึกษาทนายความ ทางด้านครอบครัว ในการดำเนินการ ข้อตกลงก่อนสมรสอาจประกอบด้วยสินทรัพย์ทั้งหมดของคู่สมรส เช่น อสังหาริมทรัพย์ สิทธิในอสังหาริมทรัพย์ และหนี้สินทั้งหมด การจัดสรรสินทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิต การจัดแบ่งเงินในชีวิตสมรส การจัดแบ่งอสังหาริมทรัพย์ เมื่อมีการหย่าร้าง ค่าเลี้ยงดูหลังการหย่าร้าง สิ่งอื่นๆ ที่ทั้งสองฝ่ายต้องพิจารณาทรัพย์สิน และหนี้สินของคุณทั้งหมดก่อนแต่งงานจะยังเป็นของคุณนอกจากว่าคุณจะเพิ่มชื่อคู่สมรสลงในบัญชี

การหย่าร้าง

ถึงแม้ว่าจะมีสัญญาก่อนสมรสที่ดีและมีความปรารถนาดีต่อกัน แต่เชื่อว่าคู่แต่งงานทุกคู่จะประสบผลสำเร็จ บางคู่ล้มเหลวในปีแรก และจากการตรวจสอบสถิติประมาณครึ่งหนึ่งของการแต่งงานทั้งหมดในอเมริกา จบลงด้วยการหย่าร้าง ภายในเวลา 10 ปี ยิ่งคู่สมรสมีอายุน้อยเท่าไร โอกาสเสี่ยงในการหย่าร้างยิ่งเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อยู่กินกันอย่างสามีภรรยาอีกต่อไป แต่บางคู่ก็แยกทางกันโดยไม่สนใจที่จะทำการหย่าร้างให้ถูกต้องตามกฎหมายตามกฎหมายอเมริกาอาจต้องรับผิดชอบการกระทำของคู่สมรส ถึงแม้ว่าจะได้ดำเนินการหย่าร้างอย่างเป็นทางการ

วิธีการหย่าร้างที่นิยมมากที่สุดคือ

แบบไม่มีการคัดค้าน (Uncontested) โดยไม่ต้องใช้ทนายความ ในกรณีนี้คู่สมรสสามารถตกลงเรื่องทรัพย์สินเงินทองและสิทธิในการเลี้ยงดูลูกได้ และเสนอการตัดสินใจของตนต่อศาล และแบบมีการคัดค้าน (Contested) โดยแต่ละฝ่ายจะมีทนายความของตน เมื่อคู่สมรสไม่สามารถตกลง

ลงกันเองได้อีกแบบโดยไม่มีคู่กรณี ใช้ทนายความคนเดียวเป็นกรณีที่ไม่สามารถติดต่ออีกฝ่ายหนึ่งได้ หรือฝ่ายนั้นยินยอมตามที่คู่สมรสและทนายความเสนอ การติดต่อคู่สมรสของคุณอาจทำได้ยากถ้าเขา ย้ายไปอยู่ในรัฐอื่น วิธีหย่าร้างที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดคือ เมื่อทั้งสองฝ่ายยินยอมที่จะหย่าและสามารถ ตกลงวิธีการแบ่งทรัพย์สินร่วมได้ (การหย่าแบบไม่มีการคัดค้าน) แต่บ่อยครั้งที่หลัก การส่วนตัวและ การเรียนร้องในสิ่งเดียวกันให้คู่สมรสไม่สามารถควบคุมอารมณ์และบรรลุข้อตกลงได้ นอกจากนี้บางรัฐมี ข้อกำหนดพิเศษที่ยุ่งยากสำหรับคู่สมรสที่มีบุตรในสถานการณ์เช่นนี้ ทั้งสองฝ่าย คือผู้ริเริ่มหย่าร้าง (Initiator) หรือผู้ร้องเรียน (Petitioner) และผู้แก้ต่าง (Responder) มักจะจ้างทนายความที่เชี่ยวชาญ ในเรื่องการหย่าร้าง ซึ่งจะร่างเอกสารสำคัญที่จะเริ่มกระบวนการหย่าร้างภายใต้กฎหมายรัฐ กฎหมาย สำหรับครอบครัวในอเมริกาแตกต่างกันในแต่ละรัฐ นั่นคือเหตุผลที่จำเป็นต้องหาทนายความทางด้าน การหย่าร้างมาทำคดีในรัฐของคุณ

ในการหาทนายความที่เหมาะสมจะเป็นตัวแทนให้ควรตรวจสอบว่า 1) ทนาย มีความรู้ในบทแก้ไขล่าสุดของกฎหมายรัฐและกฎหมายกลางเรื่องต่างๆ เช่น สิทธิการเลี้ยงดูเด็ก ภาษี เงินเลี้ยงดูบุตรและคู่สมรส การประกันภัย สิทธิในการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ การเกษียณอายุ หรือไม่ 2) ทนายมีความเข้าใจเป็นอย่างดีในรูปคดี จุดแข็งและจุดอ่อนในสำนวน และทราบดีว่าคดีจะมีผลลัพธ์เป็นอย่างไร 3) ทนายให้คำแนะนำที่ชัดเจนและตรงไปตรงมา และมีการติดต่อสื่อสารไม่ว่า สำนวนมีน้ำหนักเพียงใด 4) ทนายความส่วนใหญ่ ไม่สนใจที่จะทำคดีหย่าร้างให้ลูกค้าที่มีรายได้น้อย เนื่องจากการทำคดีอาจไม่คุ้มค่าเหนื่อย 5) ทนายความทุกคนคิดค่าบริการเป็นรายชั่วโมงนั้น หมายถึงว่าถ้าการหย่าร้าง ยืดเยื้อ ซึ่งทำให้ต้องมีการติดต่อทางโทรศัพท์ การโต้ตอบทางจดหมาย และการปรากฏตัวในศาลมากขึ้น ซึ่งทันทีที่ตัดสินใจว่าจำเป็นต้องจ้างทนายความสามารถยื่นเอกสาร สำคัญต่อศาลตามที่กฎหมายของรัฐกำหนด

เอกสาร ประกอบด้วย คำร้อง (Petition) เป็นเอกสารที่ฝ่ายหนึ่งยื่นฟ้องซึ่งเป็นการ เริ่มคดีการหย่าร้าง และแจ้งประเด็นต่างๆ ของคดีให้ศาลทราบคำสั่งเพื่อแสดงเหตุผลของการฟ้องร้อง (Order to Show Case) เป็นคำสั่งชั่วคราวจากศาลที่ขอให้ทั้งสองฝ่ายแสดงเหตุผลของการฟ้องร้อง ในประเด็นต่างๆ เช่น สิทธิในการเลี้ยงดูเด็ก เงินเลี้ยงดู การแบ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน คำแถลง (Declaration) ข้อมูลที่ทั้งสองฝ่ายให้การต่อศาลในประเด็นต่างๆ ตามคำสั่งศาล 4. คำแถลงเกี่ยวกับ รายรับและรายจ่าย ซึ่งแสดงข้อมูลต่างๆ ของทั้งสองฝ่าย เช่น การศึกษา สถานที่ทำงาน แหล่งรายได้ และทรัพย์สินรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูตัวเองและเด็ก

คู่สมรสบางคู่ไม่เปิดเผยรายได้ทั้งหมดในคำแถลง ซึ่งหมายความว่าทนายความของคู่ สมรสทั้งสองฝ่ายต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นในการสืบรายได้ที่แท้จริงของคู่สมรส เมื่อเกิดการหย่าร้าง การที่จะ ตัดสินใจว่าใครควรได้รับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอะไร เช่น บ้าน รถยนต์ หรือ เรือ และการแบ่ง ทรัพย์สินอื่นๆ จะทำอย่างไร เช่น การลงทุน เบี้ยบำนาญ หรือธุรกิจที่ดำเนินกิจการจากที่บ้าน อาจเป็นเรื่องยากมาก และจะยากยิ่งขึ้นถ้าคู่สมรสมีหนี้สินในเวลาเดียวกัน ฝ่ายหนึ่งสามารถเรียกร้อง เงินเลี้ยงดูคู่สมรส (Alimony/Spouse Support) ได้โดยฝ่ายนั้นจะหาเหตุผลยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้ได้ เงินจากอีกฝ่ายหนึ่งมากที่สุด

เงินเลี้ยงดูคู่สมรสจะแตกต่างจากเงินเลี้ยงดูบุตร (Child Support) เงินเลี้ยงดูบุตร สามารถคำนวณได้อย่างตรงไปตรงมาตามคู่มือที่จัดพิมพ์โดยรัฐของคุณ ส่วนเงินเลี้ยงดูคู่สมรสจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ศาลพยายามปกป้องสิทธิ์ของเด็กเป็นสิ่งแรกและเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด หลังจาก

การหย่าร้างเสร็จสิ้นลง ฝ่ายหนึ่งจะได้รับสิทธิ์ในการเยี่ยมเยียน ซึ่งเป็นสิทธิ์ในการเลี้ยงบุตร ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งจะได้รับสิทธิ์ในการเยี่ยมเยียน ซึ่งเป็นสิทธิ์ที่จะพบบุตรเป็นประจำ

สำหรับการฟ้องหย่าในบางรัฐ คุณต้องอาศัยอยู่ในรัฐนั้นตามระยะเวลาที่กำหนดในบางรัฐ เช่น รัฐอินเดียนาและรัฐอาร์คันซอ กำหนดให้คุณต้องอาศัยอยู่ในรัฐเป็นเวลาเพียง 60 วัน ขณะที่รัฐอื่น เช่น รัฐแอริโซนา และรัฐอิลลินอยส์ กำหนดเวลาไว้ 90 วัน ส่วนรัฐอื่นๆ เช่น รัฐแมริแลนด์ และรัฐคอนเนตทิคัต กำหนดให้คุณต้องอาศัยอยู่ในรัฐเป็นเวลา 1 ปีเต็มก่อนจะอนุญาตให้คุณฟ้องหย่า นอกจากนี้ในเกือบทุกรัฐยังกำหนดให้มีการรอเวลา (Mandatory Waiting Period) สำหรับคู่สมรสก่อนที่ศาลจะอนุมัติการหย่าร้าง ซึ่งเป็นการให้เวลาคู่สมรส พิจารณาว่าพวกเขาต้องการให้ชีวิตสมรสสิ้นสุดจริงหรือไม่ เช่น ในรัฐแคลิฟอร์เนีย คู่สมรสต้องรอการตัดสินใจอย่างน้อย 6 เดือน แต่สำหรับบางรัฐ เช่น ในรัฐฟลอริดา จะไม่ต้องรอเวลาเลยถ้ารัฐของคุณกำหนดให้มีการรอเวลา รัฐอาจแนะนำหรือในบางครั้งกำหนดให้คู่สมรสพูดคุยกับที่ปรึกษาชีวิตสมรส ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีเป้าหมายในการช่วยให้คุณค้นหาความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเผชิญกับปัญหา และซ่อมแซมรอยร้าวเพื่อให้ชีวิตแต่งงานสามารถดำเนินต่อไป

ความฝันและความผิดหวังของคนอเมริกัน

ประวัติศาสตร์ อเมริกาเป็นประวัติศาสตร์ของการก่อร่างสร้างสมอุดมการณ์และค่านิยมอเมริกัน ทั้งที่จุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตของคนอเมริกันแต่ละคนจะแตกต่างกันเกือบทุกคน ใฝ่ฝันที่จะประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน แต่จะสำเร็จในทางใด ทุกคนต้องค้นหาหนทางแห่งความสำเร็จด้วยตัวเอง สำหรับคนอเมริกันสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการประสบผลสำเร็จ

ความสำเร็จในวิชาชีพทำให้บุคคลได้รับการยอมรับในสังคมและมีความมั่นคงทางฐานะการเงิน ในการบรรลุเป้าหมายของพวกเขา หนุ่มสาวต้องแข่งขันกันเพื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุด รวมทั้งหางานในบริษัทที่พวกเขาได้ใช้ความสามารถสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่

ความสำคัญในอาชีพการงาน การมีครอบครัวและลูกไม่ใช่เป้าหมายหลักของคนอเมริกันจำนวนมากในช่วงหลัง คนอเมริกันดูจะไม่รีบร้อนกับการแต่งงาน หลายคนต้องการสร้างฐานะการเงินให้มั่นคงเสียก่อน เพราะพวกเขาถือว่าเป็นพื้นฐานของครอบครัวที่มีความสุข ผู้ที่กำหนดเป้าหมายที่สามารถปฏิบัติได้ให้ตัวเองจะบรรลุผลและประสบความสำเร็จ เป็นเอกลักษณ์สำคัญของอเมริกา ยิ่งความใฝ่ฝันชัดเจนเท่าไร โอกาสที่จะสามารถทำให้มันกลายเป็นความจริงยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ขณะที่สังคมอเมริกันเป็นวัฒนธรรมแห่งวัตถุนิยม คนอเมริกันยังคงมองตัวเองว่าเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญเรื่องครอบครัว พ่อแม่จะอุทิศเวลา ความอุสาหะและเงินทองส่วนใหญ่ในการเลี้ยงดูลูกเป็นอย่างดีซึ่งพวกเขาหมายถึงการที่ลูกๆ มีความสุข มีสุขภาพแข็งแรง ประสบความสำเร็จในการเรียนและในกิจกรรมพิเศษ เช่น กีฬา และดนตรี สำหรับพ่อแม่ที่มีวิถีชีวิตส่วนตัวโคจรอยู่ใกล้ลูกความสำเร็จในชีวิตของลูกๆ ถือเป็นความสำเร็จส่วนตัว และแน่นอนที่สุดมีคนอเมริกันจำนวนมากที่อุทิศชีวิตของตนในการทำให้สังคมนี้ดีขึ้น บางคนกลายเป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือนักเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งคอยสนับสนุนและปกป้องสิทธิทางสังคม และเสรีภาพของพวกเรา สามารถทำความคิดและความใฝ่ฝันใหม่ๆ ให้กลายเป็นความจริง (แลนด์สเบิร์ก. 2553 : 265)

กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสของเยอรมัน

การเปลี่ยนชื่อสกุลตามสามี

การเปลี่ยนชื่อสกุลตามสามีนั้น คู่สมรสไทยฝ่ายหญิงสามารถทำได้ทั้งในประเทศเยอรมันและในประเทศไทย แต่ในประเทศไทยค่าใช้จ่ายจะถูกกว่าและใช้ระยะเวลาสั้นกว่าที่เยอรมัน เมื่อคู่สมรสจดทะเบียนสมรสที่ประเทศเยอรมนีแล้ว คู่สมรสฝ่ายหญิงจะต้องนำทะเบียนสมรสที่เป็นภาษาเยอรมันมาแปลเป็นภาษาไทยก่อน แล้วนำเอกสารไปยื่นขอประทับตรารับรองที่สถานทูตเยอรมันในประเทศไทย ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ 2 วัน หลังจากได้รับเอกสารคืนจากสถานทูตแล้ว ต้องนำเอกสารดังกล่าวไปรับรองนิติกรที่กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งสามารถรับได้เลย ถ้าแจ้งความประสงค์ต่อเจ้าหน้าที่ โดยต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มเป็นสองเท่าหลังจากนั้นคู่สมรสฝ่ายหญิงต้องนำเอกสารดังกล่าวนี้ไปยื่นต่อสำนักทะเบียนเขต/อำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ตามทะเบียนบ้าน เพื่อขอเปลี่ยนค่านามานามและชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน พร้อมทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ จากนั้นจึงค่อยนำบัตรประจำตัวประชาชนมาทำหนังสือเดินทางใหม่ที่กองหนังสือเดินทางทุกแห่งในประเทศไทย ตามกฎหมายเยอรมัน หลังจากจดทะเบียนสมรสกันแล้วคู่สมรสสามารถใช้ชื่อสกุลคู่ได้แต่ตามกฎหมายไทยการใช้ชื่อสกุลคู่ยังไม่ได้รับการอนุญาต คู่สมรสจึงควรเลือกใช้ชื่อสกุลของตนเองหรือชื่อสกุลของคู่สมรสเท่านั้น

การอพยพมาอาศัยอยู่ที่ประเทศไทยของคู่สมรสเยอรมัน

กรณีคู่สมรสระหว่างหญิงไทยกับชายชาวเยอรมันที่คิดจะตั้งรกรากในประเทศไทย ควรหาข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หลายๆ ฝ่ายโดยเฉพาะในเรื่องของวีซ่า การทำงาน การหาที่อยู่อาศัย, เงินบำนาญ, เงินประกันสุขภาพและสังคม และอื่นอีกมากมาย สำหรับสามีชาวเยอรมัน

วีซ่าประเภทต่างๆ สำหรับสามีชาวเยอรมัน

ในการขอวีซ่าประเภทใดก็ตาม จุดเริ่มต้นคือ คนต่างชาติจะต้องขอวีซ่าแบบ Non-Immigrant เพื่อเข้ามาในประเทศไทยก่อน เมื่อเข้ามาถึงแล้วจึงขอเปลี่ยนเป็นวีซ่าอื่นๆ ได้ เช่น ทำงาน, บำนาญ, วีซ่าสำหรับผู้สูงอายุ

วีซ่าที่สามีชาวเยอรมันหรือสามีชาวต่างชาติประเทศอื่นๆ จะขอเพื่อมาอยู่ในไทยเป็นเวลานาน ได้แก่

1. วีซ่าแบบทำงาน ต้องได้รับอนุญาตทำงานประกอบอาชีพจากกระทรวงแรงงานก่อน ถ้าอยู่ต่างจังหวัดให้ยื่นคำร้องที่สำนักงานแรงงานจังหวัด

2. วีซ่าแบบผู้สูงอายุ (Retirement-Visa) เพื่อส่งเสริมให้ชาวต่างชาติผู้มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป รวมทั้งบุคคลในครอบครัวเขา (อาจหมายถึงคุณพ่อคุณแม่ของสามีเยอรมันของคนไทย ซึ่งมีสุขภาพไม่ค่อยดีอยากย้ายไปอยู่ในประเทศซึ่งมีอากาศอบอุ่นกว่าหรือชาวเยอรมันสูงอายุซึ่งไม่ได้สมรสกับคนไทย) ได้ไปใช้ชีวิตบั้นปลายในประเทศไทย รัฐบาลไทยจึงกำหนดระเบียบให้วีซ่าสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้ ขอวีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราวหรือ Non-Immigrant ที่สถานทูตไทย หรือกงสุลไทยในเยอรมนีก่อน พร้อมทั้งระบุสาเหตุในการเดินทาง เมื่อเดินทางถึงประเทศไทย เจ้าหน้าที่กองตรวจคนเข้าเมืองที่สนามบินจะประทับตราให้อยู่ในประเทศไทยได้ 90 วัน เมื่ออยู่ในประเทศไทยก่อนครบกำหนด 90 วัน ให้ไปต่อวีซ่าที่กองตรวจคนเข้าเมืองในกรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด เช่น พัทยา เชียงใหม่ โดยนำหลักฐานการเงินในข้อ 4 ไปแสดง แสดงหลักฐานเงินฝากประจำหรือออมทรัพย์จากธนาคารในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยกว่า 800,000 บาท (แปดแสนบาท) หรือหนังสือรับรองจากสถานทูตหรือสถานกงสุลว่าได้รับเงินบำนาญประจำไม่ต่ำกว่าเดือนละ 65,000 บาท

(หกหมื่นห้าพันบาท) วีซ่าประเภทนี้มีอายุ 1 ปี และต้องไปที่กองตรวจคนเข้าเมือง โดยนำหลักฐานเงินบำนาญหรือออมทรัพย์หนึ่งรับรองเงินฝากของธนาคารไปแสดง

เมื่อได้วีซ่าแบบผู้สูงอายุแล้ว ถ้าจะเดินทางออกไปนอกประเทศไทย เพื่อไม่ให้เสียสิทธิ วีซ่าจะต้องเดินทางกลับเข้ามาอีกก่อนวีซ่าหมดอายุ และก่อนเดินทางออกให้ขอ Re-Entry Permit คือใบอนุญาตให้กลับเข้าประเทศอีกที่กองตรวจคนเข้าเมืองแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือที่สถานบินขาออกก็ได้

กฎหมายนามสกุลเยอรมัน

กฎหมายนามสกุลเยอรมัน ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจสำหรับหญิงไทยที่มาแต่งงานหรือหย่า หรือมีบุตรในเยอรมันจำนวนไม่น้อยทีเดียว เนื่องจากกฎหมายนี้ แตกต่างกับกฎหมายนามสกุลของไทย ดังนั้นแม้ว่าคนสัญชาติไทยที่อยู่เยอรมันจะมีสิทธิเลือกใช้กฎหมายนามสกุลของเยอรมันก็ตาม แต่ถ้าขัดกับกฎหมายไทยก็จะเกิดความยุ่งยากขึ้นได้ กฎหมายนามสกุลเยอรมันบัญญัติในกฎหมายแพ่ง (BGB) มาตรา 1355 แก้ไขเมื่อวันที่ 1 เมษายน 1994 ให้สิทธิชายและหญิงที่แต่งงานกันต่างคนต่างใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไปได้ (เหมือนกับคนที่ไม่ได้แต่งงานกัน) แต่ถ้าชายหรือหญิงต้องการใช้นามสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง ก็จะต้องเอานามสกุลดั้งเดิมที่มีมาแต่เกิดของฝ่ายนั้นจะเอานามสกุลที่เจ้าของได้มาที่หลังไม่ได้

สุชาวดี วักเนอร์ เขียนไว้ในหนังสือสิทธิของฉันในเยอรมัน กล่าวถึง นางสมัย แสนสุข ซึ่งทำงานเป็นแม่บ้านในเมืองเยอรมันเป็นแม่หม้ายและใช้นามสกุลสามีคนเดิมอยู่ เมื่อแต่งงานใหม่กับสามีชาวเยอรมัน คือ นายฮันส์ เบาเวอร์ ที่ต้องการใช้นามสกุลของภรรยา ซึ่งในเรื่องนี้กฎหมายเยอรมันไม่อนุญาติเพราะนามสกุล “แสนสุข” ไม่ใช่นามสกุลที่มีมาแต่เกิดของนางสมัย ฝ่ายที่สละนามสกุลเดิม เพื่อไปใช้นามสกุลของคู่สมรส ถ้ายัง “รักที่เสียดายน้องอยู่” ก็มีสิทธิเอานามสกุลเดิมของตนควบเข้าไปได้ (Doppelname) ดังตัวอย่างของนางยาใจ เทพพิทักษ์-ชูเบอร์ หญิงอีสานที่แต่งงานกับสามีชาวเยอรมัน มานาน 1 ปี กล่าวว่า ถ้าคู่สมรสจะตัดสินใจเลือกนามสกุลตอนจดทะเบียนสมรสก็ได้ หรืออย่างช้าที่สุดไม่เกิน 5 ปี หลังจากนั้นเมื่อจดทะเบียนสมรสแล้วใครที่เลือกใช้นามสกุลควบแล้วต่อมาอยากจะทำขอเปลี่ยนตัดนามสกุลเก่าทิ้งไปก็ย่อมทำได้โดยยื่นคำร้องที่ Gemeinde หรืออำเภอที่ไปจดทะเบียนสมรส แต่ขอให้คิดให้รอบคอบก่อน เนื่องจากทางอำเภอจะไม่ยอมให้เปลี่ยนกลับไปกลับมาอย่างแน่นอน

กรณีที่ย่ำจากการสมรสหรือเมื่อสามีตาย

ผู้หญิงที่ใช้นามสกุลของสามีเมื่อแต่งงาน หลังจากหย่าแล้ว หรือสามีตายไปแล้ว ก็ยังคงใช้นามสกุลสามีเก่าต่อไป จนกว่าจะแต่งงานใหม่ และขอเปลี่ยนนามสกุล แต่ถ้าไม่ต้องการใช้นามสกุลของอดีตสามีก็ไปยื่นคำร้องขอเปลี่ยนกลับไปเป็นนามสกุลเดิมของตนก็ได้

กฎหมายนามสกุลของไทย

กฎหมายนามสกุลของไทย คือ ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะต้องใช้นามสกุลของสามี ถ้าหย่าแล้วก็กลับไปใช้นามสกุลของตนตามเดิม แต่ถ้าสามีตายก็ใช้นามสกุลของสามีต่อไปก็ได้ สำหรับหญิงชาวไทยที่จดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติที่สถานทูตประเทศของของเขาที่อยู่ในประเทศไทยนั้น สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ กล่าวว่า การจดทะเบียนสมรสดังกล่าว มีผลตามกฎหมายของประเทศของสามีชาวต่างชาติและมีผลตามกฎหมายไทยด้วย โดยที่ไม่ต้องจดทะเบียนสมรสในประเทศไทยอีก แต่ต้องไปบันทึกสถานะครอบครัวที่สำนักงานเขตหรืออำเภอใกล้บ้าน ผลของการกระทำดังกล่าว จะมีหลักฐานว่าหญิงผู้นั้น เป็นภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของ

สามีแล้ว ในอนาคตถ้าสามีเสียชีวิตภรรยาซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมจะได้รับทรัพย์สินมรดกของสามีไม่ว่าทรัพย์สินมรดกนั้นจะอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักรไทยก็ตาม

กรณีที่เกิดทะเบียนสมรสหรือการบันทึกสถานะครอบครัวนั้น ตามกฎหมายไทยหญิงไทยมีสิทธิใช้คำนำหน้านามเป็น “นางสาว, นาง” และมีสิทธิใช้นามสกุลของสามีหรือใช้นามสกุลเดิมก็ได้ หรือจะใช้นามสกุลเดิมเป็นชื่อรองของคุณก็ได้ ข้อดีของการเปลี่ยนนามสกุลตามสามี คือมีความสะดวกในการขอวีซ่าเข้าประเทศสามีและเดินทางตามสามีไปต่างประเทศหรือการท่องเที่ยว ส่วนเรื่องที่ต้องให้สามีลงชื่อร่วมในการทำนิติกรรมนั้น จะเกิดขึ้นเมื่อเป็นการทำนิติกรรมที่สำคัญๆ เท่านั้น เช่น การซื้อบ้านและที่ดิน เป็นต้น การที่กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เพื่อความชัดเจนไม่ให้เกิดปัญหาระหว่างสามีภริยาในอนาคตข้างหน้า ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนนามสกุล หรือเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อเป็นนางหรือนางสาวแต่อย่างใด เพราะถ้าจดทะเบียนสมรสกับสามีแล้ว การทำนิติกรรมตามที่กฎหมายกำหนดว่าต้องให้สามีให้ความยินยอมก่อนก็ต้องเป็นไปตามนั้น ส่วนการทำนิติกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวันนั้นมักไม่ค่อยมีวิธีการที่ยุ่งยากอยู่แล้ว

อนึ่ง กระทรวงต่างประเทศบังคับว่าหนังสือเดินทางไทย (พาสปอร์ต) ที่หมดอายุแล้ว กระทรวงฯ จะออกให้ใหม่ตามข้อมูลในบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านเท่านั้น ดังนั้น หลังจากจดทะเบียนสมรสในเยอรมันแล้ว ก็จะต้องส่งหนังสือเดินทางไปให้สถานเอกอัครราชทูตลงบันทึกสถานะการสมรส และลงบันทึกนามสกุลของสามี และเมื่อกลับไปประเทศไทย ก็เปลี่ยนข้อมูลในบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านให้สอดคล้องกันด้วย ถ้าเอกสารส่วนบุคคลยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงให้คล้องจองกับพาสปอร์ต ให้นำใบทะเบียนสมรส ซึ่งแปลและรับรองแล้วติดตัวไปกับพาสปอร์ตด้วยเสมอ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับสามีชาวเยอรมัน พบว่า สาเหตุที่ไม่อยากเปลี่ยนนามสกุลตามสามีเพราะกลัวเสียสิทธิซื้อบ้านที่ดินเป็นส่วนใหญ่

สรุปปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับหญิงไทยที่สมรสกับสามีชาวต่างชาติในเยอรมันและเลือกใช้กฎหมายนามสกุลของเยอรมันแต่ยังคงถือพาสปอร์ตไทยอยู่ มีดังนี้ 1) หญิงไทยที่เลือกใช้ใช้นามสกุลเก่าของตนเองต่อไป หรือนามสกุลควบ เมื่อส่งพาสปอร์ตไปบันทึกสถานะภาพสมรสที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ก็จะได้รับกรบันทึกนามสกุลของสามีลงไปในพาสปอร์ตไปด้วย ตามกฎหมายนามสกุลของไทย 2) หญิงไทยที่หย่าขาดจากสามีเยอรมันในประเทศเยอรมันแล้ว จะใช้นามสกุลของสามีต่อไปตามกฎหมายเยอรมันแต่ตามกฎหมายไทยจะต้องกลับไปใช้นามสกุลก่อนสมรส (บันทึกนามสกุลลงในพาสปอร์ต) 3) ชายไทยที่มาสมรสกับหญิงเยอรมัน เลือกใช้นามสกุลภรรยาตามกฎหมายเยอรมัน แต่กฎหมายไทยไม่ยอมรับและให้ใช้นามสกุลไทยในพาสปอร์ตตามเดิม 4) ชายไทยที่มาจดทะเบียนสมรสกับชายเยอรมัน (ตามกฎหมายเยอรมัน) และเปลี่ยนนามสกุลไปตามคู่สมรส แต่กฎหมายไทยไม่เปลี่ยนนามสกุลให้ในพาสปอร์ต เพราะไม่รับว่าการสมรสนี้มีผลบังคับตามกฎหมายไทย (ในกรณีนี้ขอแนะนำให้ชายไทยนำใบทะเบียนสมรสเยอรมันซึ่งแปลและรับรองแล้ว ติดตัวไปกับพาสปอร์ตเสมอ) 5) หญิงไทยที่เปลี่ยนสัญชาติเป็นเยอรมันหลังจากหย่าแล้ว ต้องการใช้นามสกุลเยอรมัน แต่ในพาสปอร์ตไทยนามสกุลสมรสได้เปลี่ยนกลับไปเป็นนามสกุลเดิมแล้ว (กรณีนี้ควรติดต่อขอเปลี่ยนไปใช้นามสกุลอดีตสามีเยอรมันที่อำเภอเยอรมัน)

ดังนั้นการเก็บเอกสารทั้งมีอายุและหมดอายุเอาไว้ รวมทั้งพาสปอร์ตทั้งเก่าทั้งใหม่จึงเป็นสิ่งสำคัญในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในประเทศเยอรมัน

กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสของอังกฤษ

กฎหมายแต่งงานกับคนอังกฤษ แบ่งเป็น 2 กรณี คือ การสมรส และการขอวีซ่าเข้าประเทศไทย

1. การสมรส

1.1 การสมรสในประเทศอังกฤษ เงื่อนไขการสมรสในอังกฤษ มีดังนี้ จะต้องอาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษหรือแคว้นเวลส์เป็นเวลา 7 วัน ก่อนแจ้งความประสงค์จะสมรสให้นายทะเบียนทราบจากนั้น คู่สมรสฝ่ายหญิงหรือสามีต้องทำหนังสือแจ้งไปยังนายทะเบียนให้ทราบล่วงหน้าว่าพวกเรามีความประสงค์จะสมรสกัน เมื่อนายทะเบียนอนุญาต คู่สมรสจึงไปทำการสมรสกัน ณ สำนักทะเบียนราษฎรหรือสถานที่ที่องค์กรปกครองท้องถิ่นรับรองได้ คู่สมรสต้องชำระค่าธรรมเนียมการสมรสจำนวน 30 ปอนด์แก่นายทะเบียน คู่สมรสจะทำการสมรสได้ต่อเมื่อระยะเวลา 15 วันนับแต่วันที่มีการบันทึกการแจ้งความประสงค์จะสมรสได้ล่วงหน้าไปแล้ว

เอกสารที่ใช้ในการสมรส ได้แก่ หลักฐานที่มีแสดงชื่อและที่อยู่ เช่น หนังสือเดินทาง (Passport) สูติบัตร หลักฐานการหย่า เช่น ใบมรณะบัตรของคู่สมรสเดิม คำพิพากษาเด็ดขาดให้หย่า (Decree Absolute) หลักฐานที่แสดงสัญชาติ

เนื่องจากคู่สมรสฝ่ายหญิงเป็นคนไทย การสมรสในอังกฤษอาจมีปัญหายุ่งยาก เพราะคู่สมรสฝ่ายหญิงจำเป็นต้องได้รับหนังสืออนุญาตให้ทำการสมรส (Certificate of Approval) จาก Home Office ก่อนทำการสมรส โดยหนังสือดังกล่าวจะออกให้เฉพาะบุคคลที่ได้รับวีซ่ามากกว่า 6 เดือนเท่านั้น ถ้าคู่สมรสฝ่ายหญิงได้วีซ่าท่องเที่ยวไปอังกฤษ จะไม่มีสิทธิได้รับหนังสือนี้และไม่สามารถทำการสมรสได้

1.2 การสมรสในประเทศไทย คู่สมรสฝ่ายหญิงและสามีสามารถสมรสในประเทศไทยได้โดยจดทะเบียนสมรสที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขต โดยฝ่ายชายต้องมีหนังสือรับรองความเป็นโสดจากสถานทูตอังกฤษมาแสดงด้วย เมื่อทำการสมรสดังกล่าวแล้วต้องให้สามีไปแจ้งต่อสถานทูตอังกฤษไว้เป็นหลักฐาน หากไม่ไปแจ้งคู่สมรสฝ่ายหญิงอาจไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่รัฐบาลอังกฤษมอบให้แก่คู่สมรสของชาวอังกฤษ หากคู่สมรสทำการสมรสตามที่กล่าวข้างต้นข้อใดข้อหนึ่งจะมีผลให้เป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย คู่สมรสฝ่ายหญิงไม่จำเป็นต้องทำการสมรสทั้งในประเทศไทยและในประเทศอังกฤษ

2. การขอวีซ่าเข้าประเทศไทยในกรณีเป็นคู่สมรสของหญิงไทย สามีชาวอังกฤษ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ จึงจะสามารถขอวีซ่า ประเภท 1 ปีได้ดังนี้ (1) คู่สมรสต้องมีความสัมพันธ์กันทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย กล่าวคือ ต้องทำการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายไทยหรืออังกฤษ และต้องอยู่กินเป็นสามีภริยากัน (2) สามีต้องมีรายได้เฉลี่ยทั้งปีไม่น้อยกว่าเดือนละ 40,000 บาท หากไม่มีรายได้ตามที่กำหนดข้างต้นก็ต้องมีเงินฝากธนาคารในประเทศไทยในนามคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนไม่น้อยกว่า 400,000 บาท โดยแสดงบัญชีเงินฝากย้อนหลัง 3 เดือน การแต่งงานและหย่าที่สถานทูตไทยในอังกฤษ การจดทะเบียนสมรสและการหย่าที่สถานทูตไทยในอังกฤษจะไม่ได้ได้รับการรับรองตามกฎหมายอังกฤษ

การจดทะเบียนสมรสในไทยกับชาวอังกฤษ ต้องดำเนินการฝากทะเบียนสมรสกับทางรัฐบาลอังกฤษในกรณีที่แต่งงานกับคนอังกฤษในประเทศไทย การฝากทะเบียนสมรสไทยไว้กับทาง General Register Office ในประเทศอังกฤษ หลังจากจดทะเบียนสมรสในไทยเรียบร้อยแล้ว

เนื่องจากสามีชาวอังกฤษ สามารถจดทะเบียนสมรสได้เพียงครั้งเดียว และที่อังกฤษได้แห่งเดียวเท่านั้น จะได้ทะเบียนสมรสไทย ที่ผ่านการแปล/รับรองแล้ว (ครั้งที่ 2) จากสถานทูตอังกฤษในประเทศไทย จะได้รับตราประทับจาก General Register Office in Enland บนทะเบียนสมรสตัวที่แปลเป็นภาษาอังกฤษแล้วและได้รับการรับรองจากสถานทูตอังกฤษในไทย สามารถใช้ทะเบียนสมรสนี้ในการติดต่อราชการในประเทศอังกฤษ ได้เหมือนทะเบียนสมรสที่จดทะเบียนในประเทศอังกฤษ โดยไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัยจากทางรัฐบาลอังกฤษ ทะเบียนสมรสที่จดทะเบียนในไทย จะมีการแปลและรับรองโดย 1. สถานทูตอังกฤษในไทย 2. กระทรวงต่างประเทศ

ทะเบียนสมรสที่ผ่านการรับรองครั้งที่ 2 คือ เมื่อส่งทะเบียนสมรสที่ผ่านการแปลและรับรองจากครั้งแรกตามด้านบนไปให้ General Register Office ในประเทศอังกฤษทาง General Register Office จึงจะส่งทะเบียนที่ผ่านการแปลและรับรองจากไทยกลับไปยังสถานทูตอังกฤษในไทยอีกครั้ง เพื่อให้กงสุลของสถานทูตอังกฤษในไทยรับรองว่าเป็นตัวจริงและประทับตราและจึงส่งกลับมาที่ General Register Office ในอังกฤษเพื่อรับตราประทับจากอังกฤษ ถือเป็นอันรับรองเสร็จสิ้น เอกสารสำคัญที่ต้องใช้พาสปอร์ตของสามีชาวอังกฤษ (ฉบับจริง) ทะเบียนสมรสฉบับจริง (จะไม่ได้รับคืน) ทะเบียนสมรสที่ผ่านการแปลและรับรองจากสถานทูตอังกฤษและตราประทับจากกระทรวงต่างประเทศ จำนวน 2 ชุด เงินค่าธรรมเนียมการออกเอกสาร (ต้องตรวจสอบเพราะราคาเปลี่ยนทุกปี)

กระบวนการลงบันทึกการสมรสในประเทศอังกฤษ โดยการฝากทะเบียนสมรสไทย ตัวจริงนี้ ทางอังกฤษไม่ได้บังคับว่าทุกคู่ที่จดทะเบียนสมรสกันนอกประเทศอังกฤษจำเป็นต้องปฏิบัติแต่เพื่อความถูกต้องทางกฎหมายของทั้งสองประเทศ

กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสในประเทศสวีเดน

สิทธิและหน้าที่ด้านการสมรสในประเทศสวีเดน

1. การสมรสสามารถกระทำได้เมื่อบุคคลมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในประเทศสวีเดน อายุที่สามารถทำการสมรสได้สำหรับหญิงและชาย คือ 18 ปี หากทั้งสองฝ่ายมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้วพวกเขาสามารถสมรสได้

2. ทุกคนสามารถเลือกคู่สมรสของตนได้อย่างอิสระไม่มีผู้ใดสามารถถูกบังคับให้สมรส การสมรสตั้งอยู่บนพื้นฐานของความประสงค์ที่เป็นอิสระของคู่สมรสไม่มีผู้ใดสามารถถูกบีบบังคับให้สมรสที่ขัดกับความประสงค์ของตน

3. การสมรสทำให้บุคคลมีหน้าที่ต้องซื่อสัตย์และให้ความช่วยเหลือคู่สมรสทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตนเพื่อความผาสุกของการใช้ชีวิตสมรส และเคารพในตัวบุคคลของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีคู่สมรสคนใดที่กระทำการขัดต่อความประสงค์ของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

4. สิทธิที่ดัดเทียมกันสำหรับหญิงและชายในทุกเรื่อง ฝ่ายภรรยาสิทธิที่ดัดเทียมกัน ที่จะพูดในทุกๆ เรื่องเช่นเดียวกับฝ่ายสามี ความเห็นของเธอน้ำหนักเช่นเดียวกับความเห็นของฝ่ายสามี

5. การเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับการแบ่งสรรหน้าที่ในชีวิตสมรส (การทำงานนอกบ้านงานบ้าน) โดยที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีสิทธิเท่าเทียมกัน จึงไม่มีการแบ่งสรรหน้าที่ตามเพศ หน้าที่ที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรสถือเป็นหน้าที่ร่วมกัน คู่สมรสต่างตกลงกันเองว่าผู้ใดจะรับผิดชอบงานใด

6. การออกค่าใช้จ่ายร่วมกันสำหรับการครองชีพในครอบครัว ในเรื่องนี้ก็ไม่มี การแบ่งหน้าที่ตามเพศเช่นเดียวกันคู่สมรสต่างมีหน้าที่ออกค่าใช้จ่ายสำหรับการครองชีพในครอบครัว ร่วมกัน พวกเขาจะตกลงกันเองว่าผู้ใดจะออกค่าใช้จ่ายสำหรับการครองชีพในครอบครัวเป็นจำนวนเท่าใดบ้าง

7. การเลี้ยงดูบุตรร่วมกัน คู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ดูแลเอาใจใส่บุตรและป้องกันบุตรจากภัยอันตรายต่างๆ

8. ไม่มีการใช้กำลังในชีวิตสมรส ผู้ใดตบตีหรือกระทำการทารุณต่อคู่สมรสจะมีโทษตามกฎหมาย ฝ่ายสามีไม่มีสิทธิทุบตีร่างกายของภรรยา

9. คู่สมรสแต่ละฝ่ายมีสิทธิขอรับความคุ้มครองจากศาล หากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ละเมิดหน้าที่ด้านการสมรส หากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่มีต่อครอบครัวหรือคู่สมรสทั้งสองไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตสมรส พวกเขาหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถขอรับการไกล่เกลี่ยจากศาลได้

10. แต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะขอหย่า การสมรสสามารถถูกเลิกได้ด้วย การหย่า หากคู่สมรสทั้งสองประสงค์ขอหย่า พวกเขาสามารถร่วมกันขอให้ศาลดำเนินการหย่าให้ได้ หากมีเพียง คู่สมรสฝ่ายเดียวที่ประสงค์ขอหย่าคู่สมรสผู้นั้นสามารถยื่นคำฟ้องร้องต่อศาลให้หย่าได้

กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสของประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายแต่งงานของหญิงไทยกับชาวออสเตรเลีย

การจดทะเบียนสมรสกับชาวออสเตรเลีย สามารถจดทะเบียนได้ทุกที่ที่สะดวก ถ้ามีความ ต้องการที่จะจดทะเบียนให้สามีชาวต่างชาติไปขอหนังสือรับรองความโสดที่สถานทูตและหนังสือเดินทาง ส่วนฝ่ายหญิงใช้บัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน เอกสารที่แปลเรียบร้อยแล้วซึ่งส่วนใหญ่ในประเทศไทย ออสเตรเลียจะใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาหลัก

สำหรับบุคคลสัญชาติไทยที่มีความประสงค์จดทะเบียนสมรสกับชาวสัญชาติ ออสเตรเลียในประเทศออสเตรเลีย มีสองวิธี คือ บุคคลสัญชาติไทย (ทั้งชาย/หญิง) ที่ยังอยู่ที่เมืองไทย หรือ บุคคลดังกล่าวอยู่ที่ออสเตรเลียแล้ว ในกรณีแรกบุคคลดังกล่าวต้องยื่นร้องขอวีซ่าเข้าประเทศ ออสเตรเลียที่สถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศออสเตรเลียที่กรุงเทพฯ

เอกสารสำคัญดังต่อไปนี้ที่จะต้องนำมาจากประเทศไทยเพื่อมาขึ้นที่ประเทศ ออสเตรเลีย คือ หนังสือรับรองสถานภาพโสด สูติบัตร ข้อมูลแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร กรณี ที่เคยจดทะเบียนสมรสมาแล้วต้องมีใบทะเบียนสมรสและใบทะเบียนหย่า เอกสารทุกฉบับต้องแปลเป็น ภาษาเยอรมันและรับรองการแปล ซึ่งสามารถแปลที่ประเทศออสเตรเลียได้แต่ขอแนะนำให้แปลที่กรุงเทพ เหตุเพราะราคาค่าแปลจะถูกกว่านอกจากนั้นสามารถนำเอกสารให้เจ้าหน้าที่ประจำ “Department for Consular Affairs” รับรองได้เลย

เอกสารฉบับจริงที่เป็นภาษาไทยและแปลเป็นภาษาเยอรมันต้องใช้นั้นเรื่อง ที่ประเทศออสเตรเลีย การยื่นเรื่องขอจดทะเบียนสมรสที่สำนักทะเบียนประจำประเทศออสเตรเลีย (หมายถึง การนัดหมายจดทะเบียนสมรส) คู่สมรสต้องนำเอกสารของทั้งสองฝ่ายติดต่อยื่นเรื่องกับ สำนักทะเบียน ในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยังไม่อยู่ที่ประเทศออสเตรเลียแต่อยู่ประเทศไทย คู่สมรสที่อยู่ ประเทศออสเตรเลียต้องนำแบบฟอร์ม “การยินยอมให้ตรวจสอบสถานภาพการจดทะเบียนสมรส” (คู่สมรสสัญชาติไทยเป็นผู้กรอกแบบฟอร์ม) และเอกสารที่กล่าวข้างต้นมายื่นให้แก่สำนักทะเบียน

ในแบบฟอร์มดังกล่าวจะต้องกรอกข้อความแจ้งถึงเหตุผลที่ไม่สามารถมาด้วยตนเองได้ (เช่น ยังไม่ได้รับวีซ่าประจำประเทศออสเตรีย) การจอนัดหมายขอจดทะเบียนสมรสดังกล่าว คู่สมรสสัญชาติออสเตรียต้องขอหนังสือรับรองการนัดหมายยื่นเรื่องจดทะเบียนสมรสกับทางสำนักทะเบียนและส่งหนังสือรับรองดังกล่าวไปให้คู่สมรสที่ประเทศไทย เพราะคู่สมรสต้องยื่นหนังสือรับรองนี้แก่สถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศออสเตรียที่กรุงเทพฯ เพื่อขอวีซ่า (วีซ่าจดทะเบียนสมรส วีซ่า D) โดยปกติแล้วเราสามารถขอวีซ่าท่องเที่ยว (วีซ่าเชงเก้น) เดินทางเข้าประเทศออสเตรียได้ โดยที่ไม่ต้องนำหนังสือรับรองดังกล่าวยื่นต่อสถานเอกอัครราชทูต แต่อาจมีปัญหาได้ (เช่น การปลอมแปลงเหตุการณ์เข้าเมือง) หลังจากจดทะเบียนสมรสคู่สมรสที่ถือสัญชาติไทยต้องยื่นเรื่องขอการอนุมัติพำนักอยู่ (ตลอด) ที่ประเทศ เหตุเพราะวีซ่าเดินทางเข้าประเทศมีอายุเพียงไม่กี่เดือนเท่านั้น

โดยสรุปการอนุมัติพำนักที่อยู่ดังกล่าวถือเป็นการอนุมัติให้ประกอบอาชีพได้เช่นกัน ซึ่งหมายความว่านี่คือข้อกำหนดที่จะสามารถประกอบอาชีพได้ในประเทศออสเตรีย (กรุณาอ่านข้อมูลวีซ่า/การอนุมัติที่พำนัก) นับตั้งแต่หลายปีมาแล้วกฎหมายการออกวีซ่าและการอนุมัติที่พำนักในประเทศออสเตรีย (และประเทศเยอรมัน เช่นกัน) ได้มีกฎเข้มงวดขึ้น ซึ่งเหตุผลคือ ประเด็นที่หนึ่งการที่จะได้รับวีซ่าและอนุมัติที่พำนัก ฝ่ายสามีสัญชาติออสเตรียจะต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 1.120,00 ยูโร (55.000,00 บาท) ประเด็นที่สองฝ่ายคู่สมรสต่างชาติ (สัญชาติไทย) มีหน้าที่ต้องเรียนภาษาเยอรมันตามกฎหมายบังคับ (ซึ่งเรียกว่า คอร์สบูรณาการ) หลังจากพำนักอยู่ในประเทศออสเตรียได้ครบ 5 ปี คู่สมรสต้องสอบภาษาเยอรมันตามที่เรียนมาในคอร์ส การกำหนดให้เรียนภาษาเยอรมันดังที่กล่าวไว้ถือว่ามีประโยชน์ แต่สิ่งที่น่าตี คือ กฎการกำหนด จำกัดเงินเดือนฝ่ายคู่สมรสสัญชาติออสเตรียเพราะนั่นหมายถึงว่า บุคคลที่มีรายได้ และรายได้ดีเท่านั้น ที่จะสามารถจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทยได้ สำหรับนักศึกษาและบุคคลที่ไม่มีรายได้ประจำหรือรายได้เล็กน้อยหมายถึงการได้ถูกทำลายสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเลือกหาคู่ครอง ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาที่น่าเสียดายเพราะนั่นหมายความว่าสิทธิและอิสระของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับ สถานภาพทรัพย์สินของแต่ละบุคคลเท่านั้น ซึ่งถือว่าคล้ายคลึงกับกฎหมายประเทศไทยเช่นเดียวกันชาวต่างชาติ หรือเขยฝรั่งที่มีทรัพย์สินเพียงพอเท่านั้นจึงสามารถได้รับอนุมัติให้พำนักอยู่ที่ประเทศไทยได้ ซึ่งกฎเกณฑ์นี้มีผลใช้บังคับกับคู่สมรสฝ่ายสัญชาติออสเตรียและสัญชาติเยอรมันที่มีความประสงค์ใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวที่ประเทศไทยเช่นเดียวกัน (พวงแก้ว เรื่องไพศาล. 2553 : 65-89)

กฎหมายว่าด้วยคนต่างชาติ

กฎหมาย ว่าด้วยคนต่างชาติ ที่นำมาเสนอในที่นี้ เป็นความรู้ทางกฎหมาย ที่เกี่ยวพัน และมีผลกระทบต่อคนต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หญิงไทย ที่ใช้ชีวิตอยู่ในเยอรมนี หัวข้อหลักที่จะกล่าวถึงได้แก่ 1. สิทธิการพำนักต่างๆ ในประเทศเยอรมัน (Aufenthaltserlaubnisse) รวมทั้งการเดินทางติดตามของบุตร และครอบครัว (Kinder- und Familiennachzug) 2. การสมรสเพียงในนาม (Scheinehe) หากไม่ได้อยู่ร่วมกัน ฉันทสามีภรรยาอย่างแท้จริง 3. สิทธิคุ้มครองทางกฎหมาย (Rechtsschutz) 4. การหย่าร้าง (Scheidung)

1. สิทธิพำนักในประเทศเยอรมันประเภทต่างๆ (Aufenthaltserlaubnisse)

1.1 สิทธิพำนักชนิดแรก ที่จะกล่าวถึงได้แก่ สิทธิพำนักจำกัดเวลา (Befristete Aufenthaltserlaubnis) ในกรณีของหญิงต่างชาติ เจือนโซ ที่จะทำให้ได้มา ซึ่งสิทธิพำนักนี้ โดยหลักใหญ่มีอยู่สองกรณีคือ โดยการแต่งงาน หญิงต่างชาติที่ทำการสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายกับ

ชายชาวเยอรมัน หรือชายสัญชาติอื่นที่มีสิทธิพำนักอยู่ในเยอรมนี จะมีสิทธิได้รับอนุญาต ให้พำนักอยู่ในเยอรมนีได้ ด้วยเงื่อนไขที่เป็นคู่สมรส โดยทางบุตร ในกรณี ที่หญิงต่างชาติ มีบุตรกับชายเยอรมัน แต่ไม่ได้ทำการสมรสกัน ในกรณีนี้ บุตรก็เป็นเงื่อนไขอันหนึ่ง ที่จะทำให้หญิงต่างชาติ นั้น มีสิทธิพำนักอยู่ในเยอรมนีได้ เพราะว่าบุตรที่เกิดมานั้น จะได้สัญชาติเยอรมันตามบิดา แต่ทั้งนี้ มารดาจะต้องเป็นผู้ใช้ อำนาจปกครองบุตร การใช้อำนาจปกครองบุตรนั้น เป็นสิทธิที่กล่าวถึง อำนาจในการตัดสินใจ ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุตรนั้น เช่นในกรณีเจ็บไข้ จะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ ให้ทำการผ่าตัดหรือไม่ หรือเรื่องการเข้าเรียน ย้ายที่เรียนของบุตร เป็นต้น ซึ่งโดยส่วนมากแล้ว มารดามักจะเป็นผู้ได้รับสิทธิ ให้เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2541 เป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย เกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตรว่า ในกรณีที่บิดา และมารดา ไม่ได้สมรสกันนี้ ทั้งคู่ สามารถได้รับสิทธิ เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร ร่วมกันได้ ในการขอสิทธิการใช้อำนาจปกครองบุตร ร่วมกันนี้ จะต้องกระทำการ ชี้แจงต่อหน้าทนายที่เรียกว่า Notar หรือต่อสำนักงานเยาวชน การมี สิทธิใช้อำนาจปกครองบุตรร่วมกันนี้ ไม่เป็นผลเสียแต่อย่างใด ต่อหญิงต่างชาติ เพราะเมื่อหญิง ต่างชาติ ได้สิทธินี้ก็สามารรถ ที่จะได้รับสิทธิพำนักได้เช่นกัน

1.2 สิทธิพำนักไม่จำกัดเวลา (Unbefristete Aufenthaltserlaubnis)

โดยทั่วไปแล้ว คนต่างชาติ จะสามารถขอรับสิทธิพำนักชนิดนี้ เมื่อได้รับสิทธิพำนักชนิดจำกัดเวลา มาครบ 5 ปีแล้ว ในกรณีของหญิงต่างชาติ ที่สมรสกับชายเยอรมัน สามารถได้รับสิทธิพำนัก ไม่จำกัดเวลา เมื่อสมรส และพำนักอยู่ในประเทศเยอรมัน ครบ 3 ปีแล้ว ทั้งนี้ก็มีเงื่อนไขว่า จะต้องมีความรู้ และความเข้าใจ ภาษาเยอรมันดีพอสมควร นั่นคือทาง Auslaederbehorde อาจจะต้องสอบว่า สามารถที่จะสื่อสาร กับทางการได้หรือไม่

1.3 สิทธิพำนักถาวร (Aufenthaltsberechtigung) คนต่างชาติ จะมีสิทธิได้รับ สิทธิพำนักชนิดนี้ ก็เมื่อพำนักอยู่ในเยอรมนี โดยได้รับสิทธิพำนักชนิดจำกัดเวลา หรือไม่จำกัดเวลา มาแล้ว เป็นเวลาครบ 8 ปี ในกรณีของคู่สมรส ของบุคคลสัญชาติเยอรมัน (เช่นหญิงไทย ที่แต่งงานกับชายเยอรมัน) สามารถที่จะขอสิทธิพำนักถาวรนี้ได้ เมื่อแต่งงานอยู่กินด้วยกันครบ 5 ปี ข้อแตกต่างของสิทธิพำนักถาวร จากสิทธิพำนักไม่จำกัดเวลานั้น คือสิทธิพำนักถาวร เป็นสิทธิพำนักที่ มั่นคงกว่า สิทธิพำนักชนิดอื่น

ข้อได้เปรียบของสิทธิพำนักถาวรก็มีอยู่ 2 ประการคือ สิทธิพำนักถาวรนี้จะ คุ่มครอง ไม่ให้มีการเนรเทศ ออกจากประเทศได้ หรือการเนรเทศออกจากประเทศ จะเป็นไปได้ ค่อนข้างยาก และอีกประการหนึ่งก็คือ การดำเนินเรื่อง ให้บุคคลในครอบครัว เดินทางติดตามมา จะเป็นไปได้ง่าย ในกรณีที่มีสิทธิพำนักถาวรนี้ สำหรับเงื่อนไข ในการที่จะได้รับสิทธิพำนักถาวรนี้ก็คือ บุคคลผู้นั้น จะต้องทำงาน และจ่ายค่าประกันสังคมมา อย่างน้อย 60 เดือน ไม่เคยต้องโทษมาก่อน (หากเคยถูกตัดสินให้ต้องโทษมาก่อน จะต้องเป็นการต้องโทษที่ไม่เกิน 180 วัน) มีที่อยู่อาศัยเป็น หลักแหล่ง กว้างขวางพอเพียงมีความรู้ และเข้าใจภาษาเยอรมันดีพอ

1.4 การเดินทางติดตามของบุตร และบุคคลในครอบครัว (Familienzusammen- Fuehrung) ในกรณีแรกคือ การนำบุตร ที่พำนักอาศัย อยู่ในต่างประเทศ เข้ามาอยู่ด้วย ในเยอรมนี สิทธิของบุตร ที่จะขอติดตามมารดา มาอยู่ประเทศเยอรมันได้นั้น จะต้องมียุไม่เกิ 16 ปีเท่านั้น ที่สำคัญ มารดาจะต้องมีสิทธิพำนัก ในประเทศเยอรมนี และมีที่อยู่แน่นอน และกว้างขวางพอเพียง

สำหรับมารดา และบุตรในประเทศเยอรมนี เจื่อนใจต่อไปก็คือ ตัวมารดา จะต้องเป็นไม่ว่าผู้ที่ได้รับเงินช่วยเหลือ ของสังคมสงเคราะห์ หรืออยู่ในเกณฑ์ ที่จะต้องได้รับเงินช่วยเหลือนี้

เรื่องของทะเบียนสมรส ทำไมทะเบียนสมรสจึงเป็นเครื่องหมายแห่งความรักของสามีภรรยาที่ตั้งอกตั้งใจพิสูจน์ความรักด้วยการพากันไปจดทะเบียน และทำไมหลายรายไม่คิดจะจดทะเบียนสมรสเสียแต่แรก ความรักกับทะเบียนสมรสดูเหมือนจะเป็นเรื่องเดียวกันแต่ผลของมันอาจแตกต่างกันได้อย่างสิ้นเชิงเลยทีเดียว เห็นง่าย ๆ ก็บรรดาผู้รักทั้งหลายที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสขอแค่จัดงานประกาศความเป็นคู่ผัวตัวเมียให้สังคมเป็นพยานก็พอ ส่วนทะเบียนสมรสเป็นเพียงแผ่นกระดาษที่มีไว้ประกาศให้กฎหมายรับ รองสถานะเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องเข้าใจผิดที่ต้องนำมาคิดเสียใหม่แล้ว

ทะเบียนสมรสเป็น “หลักฐาน” ทางกฎหมายที่ทำให้สามีและภรรยาได้สิทธิและมีหน้าที่ต่อกันในเรื่องของทรัพย์สินเงินทอง การจัดการงานบ้านงานเรือน การดูแลเลี้ยงลูกและสิทธิหน้าที่ที่จะอ้างและถูกอ้างความเป็นสามีภรรยากับคนนอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของหนี้สินทั้งหลายที่เขาหรือเธอไปก่อร่างสร้างเอาไว้ เรื่องของการเรียกค่าเสียหายฐานละเมิด สิทธิที่จะได้รับมรดกหากเราอายุยืนกว่าคู่สมรสของเรา และที่ภรรยาหลายคนมักนึกถึงเป็นอันดับแรกก็คือ การกำจัดเมียน้อยออกจากวงจรชีวิตสมรส

เจื่อนใจในการจดทะเบียน ที่มาที่ไปของการจดทะเบียนสมรสก็ง่าย ๆ เพียงจูงมือกันไปที่สำนักงานเขตหรืออำเภอ แจ้งต่อนายทะเบียนว่าประสงค์จะจดทะเบียนสมรส นำบัตรประจำตัวประชาชนไปด้วยก็ใช้ได้แล้ว แต่อย่าได้อ้างเสียว่ายังเด็กขนาดที่กฎหมายยังไม่ให้ทำบัตรประชาชน เพราะเจื่อนใจการได้สมรสตามกฎหมายกำกับดูแลเรื่องของอายุเอาไว้ด้วย แม่นอนหากเป็นผู้ใหญ่ตามกฎหมายก็คืออายุ 20 ปีเต็มแล้ว แต่ความรักมักไม่เลือกเวลาหากว่าอายุยังไม่ครบ 20 กฎหมายก็ยังเอื้อให้จดทะเบียนได้หากันบออายุได้ถึง 17 ปีบริบูรณ์แล้ว หมายความว่าแม้ยังเป็นเด็กอยู่ก็แต่งงานตามกฎหมายได้เพียงมีข้อ แม่นิดหน่อยคือให้พ่อแม่ให้ความยินยอมด้วยเท่านั้น ถ้าไม่ยอมก็เป็นอันว่าการสมรสไม่สมบูรณ์ นายทะเบียนท่านไม่ดูใบหน้าว่าอายุพาเข้าไปเท่าไร แต่ดูความเป็นจริงว่าเป็นอย่างไร การแต่งงานเป็นเรื่องดีแม้จะแต่งงานหลายทีก็ไม่เป็นไรแต่ต้องไม่ใช่คราวละหลายที

กฎหมายให้มีสามีหรือภรรยาได้คราวละคนเดียวเท่านั้น ไม่ว่าจะเรียกคนไหนว่าเมียหรือคนไหนว่าเมียหลวง กฎหมายรับรองแต่เฉพาะกับคนที่ทะเบียนสมรสเท่านั้น เพราะฉะนั้นบรรดาเมียหลวงทั้งหลายก็อย่าได้ตายใจในสโลแกนที่ว่า ความรักอยู่ที่ใจหาใช่แผ่นกระดาษ เพราะเมียน้อยคนไหนไวกว่าไปจดทะเบียนสมรสตัดหน้าคุณแล้ว สิทธิในความเป็นภรรยาสามีที่กฎหมายมิให้ไว้ก็ตกได้แก่ภรณยาน้อยไป

สิทธิเฉพาะตัวการจดทะเบียนสมรสเป็นเรื่องเฉพาะตัวใครตัวมันจะมอบอำนาจให้ไปจดทะเบียนกันไม่ได้ ต้องไปด้วยตัวเองและเรื่องของความรักเขาที่กว่าเป็นมงคล ดังนั้นบางคู่ก็ไม่อยากไปที่ทำการของทางราชการแต่ขอให้นายทะเบียนมาดูแลจดทะเบียนให้ที่บ้านหรือที่จัดพิธีการแต่งงานก็มี หรือจะให้ดูดีดูเก๋ก็อาจไปจดทะเบียนที่ไหนเขาหรือดำไปไหนอย่างที่เราเห็นเป็นข่าวก็ย่อมได้

ถ้าได้รับความร่วมมือจากนายทะเบียน การแต่งงานเป็นเรื่องของความยินยอมพร้อมใจ ดังนั้นจะไปบังคับให้เขามาแต่งงานไม่ได้ ถ้าเป็นเรื่องจำใจยอมกฎหมายไม่ว่าอะไร แต่ถ้าไปไกลถึงขนาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมหรือมีการขู่ขู่ขู่บังคับการแต่งงานนั้นก็ตกเป็นโมฆะตามกฎหมาย บางคนแต่งงานกันจริงแต่ยังไม่จดทะเบียนสมรส อีกฝ่ายก็ทวงถามให้ไปจดทะเบียนซักที ก็ผิดว่าจะไปในวันวาเลนไทน์เสียทุกปีนั่นแหละทำให้เกิดอยากออกอาการทางกฎหมายเกิดความสงสัยว่าจะให้นายฟ้องให้ศาลบังคับให้ไปจดทะเบียนสมรสได้หรือไม่ ในข้อหาผิดสัญญาสมรส เรื่องนี้ก็คงจะเป็นไปไม่ได้ เพราะการสมรสเป็น

เรื่องเฉพาะตัวที่ต้องทำเองจะไปบังคับกันก็ไม่ได้ กฎหมายจะไม่เข้าไปก้าวกายบังคับเอากับเนื้อตัวร่างกายของเขามากถึงเพียงนั้น หากรักกันจริงก็ไม่น่าจะจะมีปัญหาที่จะไปจดทะเบียน แต่หากอดเอื้อนไม่ยอมจดทะเบียนที่นั่นควรจะเริ่มสงสัยว่าเขาหรือเธอ อาจไปจดทะเบียนไว้กับคนอื่นแล้ว หรือไม่ยอมผูกมัดตัวเข้ากับเราก็คงต้องสืบสวนกันต่อไป แต่กฎหมายไม่มาบังคับให้ด้วย เรื่องแบบนี้เคยมีในกรณีที่ผ่านมาแล้ว แล้วเบียดเบียนกันไม่ยอมแต่งงานด้วย แม้จะบังคับให้แต่งหรือให้ไปจดทะเบียนไม่ได้ก็เรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายได้ตามกฎหมาย เพราะการหมั้นก็เป็นสัญญาชนิดหนึ่งซึ่งระบุไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนถึงผลแห่งการผิดสัญญาหมั้นแต่ไม่ถึงขั้นสามารถบังคับให้เขาไปจดทะเบียนได้อยู่ดี

ทะเบียนช้อน แม้จะเข้าใจกันดีว่าทะเบียนสมรสสามารถการันตีสถานะของเราได้ แต่การสะสมมีไว้หลายใบในคราวเดียวกันนั้นกฎหมายท่านไม่นับแต่มให้ โดยถือว่าใครมาก่อนมีสิทธิก่อนการจดทะเบียนช้อนกับทะเบียนที่มีผลอยู่เป็นโมฆะ หลายคนก็มีความคิดเป็นเลิศในการพลิกผันสถานการณ์ด้วยการจัดขบวน รถไฟไม่ให้ชนกันโดยอาศัยทะเบียนสมรส สมมติว่าคหบดีขายจดทะเบียนสมรสกับภรรยาแล้วภรรยาไปจดทะเบียนสมรสกับดวงกมลช้อนเข้าไป หลังจากนั้นเพื่อให้มีทะเบียนเพียงหนึ่งเดียว ภรรยาไปจดทะเบียนหย่ากับคหบดี อย่างนี้ไม่ได้ทำให้ทะเบียนสมรสของดวงกมลเป็นผลบังคับ เพราะขณะจดทะเบียนกับดวงกมลนั้นมันช้อนกับทะเบียนของคหบดีอยู่เป็นอันว่าภรรยาจึงเป็นสามีที่ไม่มีสังกัดเป็นสามีตามกฎหมายของทั้งคหบดีและดวงกมลไปในที่สุด

ผลของทะเบียนสมรส การจดทะเบียนสมรสทำให้เกิดสิทธิและหน้าที่ต่างๆ มากมาย เรียกว่ามีทั้งที่น่าดีใจและอาจเสียใจก็ได้แล้วแต่ว่าถูกใจใคร อย่างแรกก็คือ หน้าที่หรือสิทธิที่มีต่อกันในฐานะสามีภรรยา ได้แก่ การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะใครจะมีปัญหาเลี้ยงดูใครไม่เลือกว่าชายต้องดูแลหญิง สิทธิที่ผู้หญิงจะได้ใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชาย และการต้องเปลี่ยนคำนำหน้าเป็น “นาง” ตลอดไป สิทธิที่จะได้รับมรดกหากอีกฝ่ายด่วนตายไปก่อน สิทธิที่จะหึงหวงคู่สมรสของเรา อย่างออกหน้าออกตาตามกฎหมายหากมี มือที่สามเข้ามาก้าวกายป่วนเรา ได้แก่ การเรียกค่าเสียหายหรือค่าทดแทนในกรณีที่ภรรยาถูกล่วงเกินในทำนองชู้สาว หรือมีผู้หญิงอื่นมาแสดงตนโดยเปิดเผยว่ามี ความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาว เรื่องทรัพย์สินเงินทองก็ต้องมากองเป็นกระเปาะเดียวกันโดยไม่คำนึงว่าใครจะเป็นฝ่ายทำมาหาได้และไม่ว่าอีกฝ่ายจะเป็นคุณนายหรือ คุณผู้ชายอยู่ที่บ้านไม่ทำงานข้างนอกก็ตาม เรียกว่าเป็น “สินสมรส” ซึ่งต่างก็มีอำนาจจัดการทรัพย์สินสมรสเองได้ไม่ต้องขออนุญาตต่อกัน เว้นแต่เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวตามที่กฎหมายบัญญัติควบคุมไว้จะต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งเสียก่อน ได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ทั้งหลายแหล่ พวกที่ดิน เป็นอาทิ ไม่ว่าจะเป็นการขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง การทำให้มีหรือทำให้หมดไปซึ่งการจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเก็บกิน สิทธิเหนือพื้นดิน หรือการติดพัน การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี หรือการขาย ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนองทรัพย์สินที่จำนองได้ การให้กู้ยืมเงินหรือให้โดยเสนหาที่ไม่ใช่การให้ตามสมควรเพื่อ การกุศลหรือการสังคมหรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา การประนีประนอม ยอมความ การมอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัยหรือการนำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล ไม่ต้องเป็นกังวลว่าถ้าอีกฝ่ายต้องแพ่งไม่ให้ความยินยอมก็ไม่ต้องเป็นอันทำอะไรเพราะกฎหมายก็เปิดช่องให้ฝ่ายที่ไม่ได้รับความร่วมมือยื่นคำร้องต่อศาลขอให้อนุญาตแทนได้ถ้าการที่ อีกฝ่ายไม่ยินยอมนั้นไม่มีเหตุ ผลอันสมควร แม้จะมีสินสมรสร่วมกันแต่การจดทะเบียน

ทะเบียนไม่ไปเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างสมรสจากการที่มีคนยกให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนสมรสแล้ว

นอกจากสิทธิหน้าที่ในระหว่างกันแล้วการจดทะเบียนสมรสยังเกิดอานิสงค์แก่คนอื่นไม่น้อย ได้แก่ ลูกที่เกิดมาในระหว่างสมรสเป็นลูกโดยชอบด้วยกฎหมายของพ่อทำให้ลูกได้สิทธิมากมายในฐานะลูกของพ่อ ถ้าหนี้สินที่สามีหรือภรรยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสและเป็นหนี้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบ้านเรือน จัดหาสิ่งจำเป็นของครอบครัวการอุปการะเลี้ยงดู รักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของลูกตามควร หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส รวมทั้งหนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานที่สามีภรรยาทำด้วยกัน และหนี้ที่ฝ่ายใดก่อเพื่อประโยชน์ของตนฝ่ายเดียวแล้วอีกฝ่ายไปให้สัตยาบันด้วย อย่างนี้เจ้าหนี้เรียกบังคับชำระหนี้ได้จากสินสมรส นั้นหมายความว่าถ้าเกิดทรัพย์สินสมรสไม่พอใช้หนี้แล้ว เจ้าหนี้ก็ตามล้างตามล่าเอากับทรัพย์สินส่วนตัวของทั้งสามีและภรรยาได้ เพราะถือว่าเป็น “หนี้ร่วม” ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในทางกลับกันถ้าใครบังอาจมาทำลายเมิดกับสามีหรือภรรยาจนถึงแก่ความตาย เช่น ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ภรรยาหรือสามีของผู้ตายก็ใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายจากการขาดไร้อุปการะได้ เพราะเป็นหน้าที่ของคู่สมรสที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูกันยังไม่หมดเพียงแค่นี้ เรื่องภาษีก็สามารถยื่นโดยหักค่าลดหย่อนคู่สมรสได้อีกด้วย นี่แค่ตัวอย่างเบาๆ ให้เฝ้าระวังใจในการจดทะเบียนสมรส แต่ถ้าจะมองโลกให้กว้างขึ้นอีกหน่อยก็คือทะเบียนสมรสเป็นเครื่องผูกมัดตามกฎหมายให้ทั้งสองฝ่ายต้องมีความผูกพันกันการซื่อสัตย์และดูแลกันจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่พ่วงติดมากับทะเบียนด้วย และหากถึงคราวที่อยากจะออกจากสถานะความเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายก็ต้องกระบวนกรจดทะเบียนหย่าตามมา ซึ่งอาจสร้างความวุ่นใจหากอีกฝ่ายไม่อยากจะเลิกพอสมควร

อายุของทะเบียนสมรส ถ้าจตุกันถูกต้องตามกฎหมาย ทะเบียนก็จะมีอายุยืนยาวตลอดไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนหย่า ซึ่งเมื่อตัดสินใจจะใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยาแล้วไม่มีใครอยากเลิกกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไป ใจของคนใดคนหนึ่งก็อาจเปลี่ยนได้ แต่ทะเบียนเมื่อจดทะเบียนไปแล้วจะเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ก็ต้องอาศัย ความร่วมมือของสองฝ่าย มิเช่นนั้นก็ต้องนำเรื่องไปฟ้องที่ศาลให้หย่าขาดจากกันไป ถ้ายินยอมพร้อมใจกันหย่าก็เพียงพากันไปที่อำเภอหรือสำนักงานเขต แล้วก็ตกลงแบ่งปันสินสมรสกันรวมทั้งตกลงเรื่องลูกและค่าเลี้ยงดูทั้งหลายให้สบายใจทั้งสองฝ่าย แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งอยากลาออก แต่อีกฝ่ายไม่ยอมออก การไล่ออกจากสถานภาพต้องผ่านกระบวนการทางศาล โดยจะต้องมีเหตุฟ้องหย่าตามกฎหมายกำกับเอาไว้ด้วย ทะเบียนสมรสเป็นเรื่องมงคล เขาถึงมีพิธีศาสนา พิธีฉลอง พวงมาด้วยเสมอ แต่เวลาที่มีการสมรสไม่เวิร์ค ทะเบียนสมรสกลับกลายเป็นขวากหนามในการดำรงชีวิตต่อไปอย่างเสรีของทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่เกิดมีเกิดเป็นจากการจดทะเบียนสมรสที่ต้องมีการเคลียร์และสะสางกันไปเพื่อตั้งต้นชีวิตใหม่ก็อาจทำให้หลายคนเข็ดขยาดกับการมีทะเบียนไม่้อย ซึ่งนั่นเป็นเรื่องภายหลังจากการที่ความรักล่มสลาย แต่ถ้าคิดถึงในระหว่างที่ความรักยังอบอุ่นและจริงใจอยู่นั้น ทะเบียนสมรสเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจให้ตรึกตรองก่อนตัดสินใจขั้นเด็ดขาดที่จะหันหลังให้กัน

ดังนั้น แม้ตัวทะเบียนสมรสเองจะไม่ใช่อุปกรณ์แห่งความรักและไม่อาจเป็นประกันว่าชีวิตสมรสจะยืนยาวตลอดไป แต่ก็มีความหมายต่อกัยสิทธิและหน้าที่ของกันและกันตามกฎหมายและ คู่กันมิให้ใครผู้ใดมาทำร้ายสิทธิในความเป็นสามีหรือภรรยาที่มีต่อกันได้อย่างลอยนวล แม้ความรักจะไม่ได้อยู่ที่ทะเบียนสมรส หรือกฎหมาย แต่อยู่ที่หัวใจของคู่รัก ดังนั้นทะเบียนสมรสจะดีสำหรับเราหรือไม่ คำตอบไม่ได้อยู่ที่ตัวกฎหมายแต่อยู่ที่ว่าเราเข้าใจบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายวาง

กรอบเอาไว้ให้โดยอาศัยศีลธรรมเป็นเกณฑ์ดีแค่ไหนต่างหาก และเมื่อนั้น วันหรือเดือนแห่งความรักก็ไม่ต้องเป็นเดือนที่ต้องเร่งรีบกันไป จดทะเบียนสมรส แต่เป็นการฉลองความรักที่ประคองกันมาได้อีกวาระหนึ่งโดยมีทะเบียนสมรสเป็นเครื่องหมายประกันคุณภาพสำหรับคู่รักคู่รส นั้น ก็ขอให้เป็นที่รักของผู้คนในเดือนแห่งความรักสำหรับปีนี้และตลอดไป เมื่อแต่งงานกันแล้ว ทรัพย์สินจะถูกจัดสรรเป็นส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นสินสมรส (คือ เป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกัน มีส่วนแบ่งกันคนละครึ่ง) กับ 2) ส่วนที่เป็นสินส่วนตัว (คือ เป็นทรัพย์สินของใครของมัน ไม่กระเด็นไปยังภรรยาหรือสามี) แต่อาจจะสับสนบ้างว่า อย่างไหนที่จะส่วนตัว อย่างไหนที่จะร่วมกันเป็นเจ้าของตามกฎหมาย “สินสมรส” คือ ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างสมรส และบรรดาที่เป็นสินส่วนตัวด้วยส่วนสินส่วนตัวนั้น ได้แก่ ทรัพย์สินที่มีอยู่ แล้วยกก่อนสมรส หรือบรรดาที่เป็นเครื่องใช้ส่วนตัวทั้งหลายจนถึงเครื่องประดับ ตามฐานะรวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ แต่หลายคนก็ไม่ว่ากันนอกจากนั้นแล้ว กฎหมายยังขยายความถึงทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างสมรสที่มีคนยกให้ หรือได้มรดกมาด้วย แต่ยกให้หรือเป็นมรดกตามพินัยกรรมที่ระบุว่าเป็นสินสมรส ก็ต้องเป็นสินสมรส เรามักได้ยินข่าวที่พ่อแม่ไม่อยากจะดินให้ลูกสาวที่แต่งงานแล้ว เพราะกลัวจะกลายเป็นสินสมรส แท้จริงแล้ว การยกให้ในระหว่างสมรส ไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินนั้นกลายเป็นสินสมรส เว้นเสียแต่ระบุในหนังสือยกให้ว่าเป็นสินสมรส ยิ่งถ้าเป็นมรดกก็แน่นอนที่จะเป็นสินส่วนตัว

สัญญาก่อนสมรส ก่อนที่ชายหญิงจะจดทะเบียนสมรสกัน กฎหมายให้สิทธิคู่สมรสที่จะทำสัญญาก่อนสมรส กำหนดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา ในเรื่องทรัพย์สินได้ ซึ่งหากไม่มีสัญญาก่อนสมรสได้ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาในเรื่องทรัพย์สิน ต้องเป็นไปตามกฎหมายสินสมรสที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ทั้งหลายคือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ เช่น เงิน ทอง เพชร รถ ฯลฯ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการได้ตามลำพัง เฉพาะอสังหาริมทรัพย์ได้แก่บ้าน ที่ดิน คอนโด ที่เป็นการขาย จำหน่าย จำนองที่กฎหมายบังคับให้คู่สมรสจะต้องจัดการร่วมกัน หรือต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนการซื้ออสังหาริมทรัพย์เป็นการได้มา คู่สมรสย่อมจัดการตามลำพังได้อยู่แล้ว ที่กล่าวมาคือ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ในเรื่องการจัดการทรัพย์สินที่เป็นสินสมรส ดังนั้นคู่สมรสใดที่ต้องการที่จะจัดการเกี่ยวกับการขายอสังหาริมทรัพย์ตามลำพัง โดยไม่ต้องจัดการร่วมกัน หรือต้องขอความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง จึงอาจทำได้โดยการทำสัญญาก่อนสมรส

สัญญาก่อนสมรสทำได้โดยการจดทะเบียนสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรส พร้อมกันไปกับการจดทะเบียนสมรส หรือจะทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สมรสและพยานอย่างน้อยสองคนแนบไว้ท้ายทะเบียนสมรส พร้อมทั้งจดไว้ในทะเบียนสมรส ในขณะที่จดทะเบียนสมรสว่า ได้มีสัญญาดังกล่าวแนบไว้ สัญญาก่อนสมรสใดที่ตกลงกันไว้ถ้าไม่ทำตามที่กำหนดแนบไว้ สัญญาก่อนสมรสนั้นจะตกเป็นโมฆะ อย่างไรก็ตาม การทำสัญญาก่อนสมรส จะต้องเป็นเรื่องของการจัดทรัพย์สิน ดังนั้นเงื่อนไขข้อที่ 2 ของคุณว่า ต้องการหย่าขาดกัน ให้สินสมรสทั้งหมดตกเป็นของภริยาฝ่ายเดียว โดยสามีไม่มีสิทธิในสินสมรสนั้น สัญญาก่อนสมรสตราเงื่อนไขข้อที่ 2 ใช้บังคับไม่ได้ เพราะไม่ใช่สัญญาที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน แต่เป็นสัญญาเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินหลังจากการหย่าเงื่อนไขข้อที่ 2 ถึงแม้จะเขียนไว้ก่อน เป็นสัญญาก่อนสมรสในทะเบียนสมรสก็ไม่อาจใช้บังคับได้ โดยทั่วไปสัญญาก่อนสมรส เมื่อได้ทำขึ้นตามแบบที่กฎหมายกำหนดคือ บันทึกไว้ในทะเบียนสมรส ในขณะที่มีการจดทะเบียนสมรสแล้ว จะทำให้ผูกพันคู่สมรสตลอดไป การจะเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสที่ทำไว้จะทำได้ นอกจากจะได้รับการอนุญาตจากศาล และแม้จะมีข้อความในสัญญา

ก่อนสมรสไว้ให้สามีภริยามีสิทธิที่จะตกลงเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสได้ ข้อตกลงเช่นนี้ บังคับไม่ได้

การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส ต้องร้องขอต่อศาลให้อนุญาตเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้คู่สมรสที่อยู่กินจดทะเบียนกันแล้วซึ่งต่อไปอาจตกอยู่ใต้อิทธิพลของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายที่เสียประโยชน์อาจถูกบีบบังคับให้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส โดยเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ได้ เพื่อให้การคุ้มครองในเรื่องนี้ จึงต้องให้ศาลอนุญาต แต่สัญญาก่อนสมรสที่ได้ทำ และต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หากยังไม่มีการจดทะเบียนสมรส ย่อมแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

แต่งกับฝรั่ง ความรักไม่มีพรมแดนมานานก่อนยุคโลกไร้พรมแดนเสียอีก เมื่อศรัทธา ปกป้องปกป้องว่าตะแต่งงานกับชายคนนั้นเท่านั้น แล้วเกิดเป็นฝรั่งตาน้ำข้าวหรือชาวอื่นที่ไม่ใช่ชาวไทย ก็เริ่มสับสนหัวใจว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ แท้จริงแล้ว จะจดทะเบียนกับประเทศไหนก็มีผลตามกฎหมาย ทั้งนี้ ทั้งหญิงและชายที่ได้สามีหรือภรรยาเป็นชาวต่างชาติ คือ ไม่มีสัญชาติไทยจะแต่งงานที่ประเทศ ไหนก็ได้ทั้งนั้น ถ้าจดทะเบียนตามประเทศของเขาหรือเธอ กฎหมายไทยก็รับรองสถานภาพ ของคู่กันว่าเป็นสามี ภรรยาตามกฎหมาย โดยไม่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมายไทย แต่ถ้าอยากจะแต่งให้ครบก็ทำได้โดยการ ไปจดทะเบียนที่สำนักงานเขตหรืออำเภอ หรือถ้าอยู่ต่างประเทศ ก็ไปที่สถานกงสุลไทยในประเทศนั้น ไม่ยุ่งยากอย่างที่กังวลเลย ที่กล่าวว่าจดทะเบียนตามกฎหมายของประเทศอื่นแล้วจะจดทะเบียนที่ไทยบ้างนั้น ไม่ต้องไปทำเป็นทะเบียนสมรส เพียงแค่จดทะเบียน ฐานะครอบครัวก็พอ นายทะเบียนก็จะบันทึก หลักฐานเอาไว้ และมอบเอกสารให้ เก็บคนละฉบับ แต่ต้องแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนว่า ได้แต่งงานตามกฎหมายของประเทศไหนไปแล้ว บางคู่นี้ก็อยากก็เก้ไปจดทะเบียนสมรสในประเทศอื่น เช่น ไทยกับอเมริกัน แต่งงานกันที่ออสเตรเลีย อย่างนี้ก็ยังมีสถานะเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายที่ ประเทศไทยยอมรับ และที่ว่าจะจดทะเบียนก็อาจไม่ใช่เพราะกฎหมายประเทศนั้นมีแบบพิธีเป็นอย่างอื่น ถ้าได้ทำตามแบบของเขาแล้ว ก็ถือเป็นใช้ได้เมื่อได้แต่งงานเรียบร้อยโรงเรียนฝรั่งหรือไทยแล้ว ความสัมพันธ์ทางกฎหมายก็ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งสัญชาติของสามี อย่างนี้หญิงไทยจะมีสามีเป็น ชาวต่างชาติก็ต้องรู้กฎหมายในเรื่องนี้ไว้ด้วย โดยเฉพาะเรื่องทรัพย์สินเงินทองที่ต้องเป็นไปตามเขา วันเสียแต่เป็นเรื่องของอสังหาริมทรัพย์ คือ บรรดาที่ดินทั้งหลายก็ให้ใช้กฎหมายที่ที่ดินตั้งอยู่นั้นมา บังคับ อยู่กันไปก็ยุ่งยากนัก อยากจะเลิกหรือหย่าล้างขึ้นมา ก็ต้องไปว่ากันตามกฎหมายที่ไปจดทะเบียน ซึ่งเมื่อทำแล้วกฎหมายไทยก็ ยอมรับสถานะว่าเป็นหม้ายแล้วเหมือนกัน แต่ถ้าจะหย่ากันก็ต้องได้รับความ ว่า กฎหมายของประเทศทั้งสองฝ่ายยอมให้หย่ากันได้ ไม่เช่นนั้นจะลำบาก เป็นอันว่าเขาก็ต้องรู้ กฎหมายไทยบ้างเหมือนกัน นั่นเป็นเรื่องหย่าโดยความยินยอม แต่ถ้าการหย่าชนิดที่มีเรื่องทะเลาะกัน จนต้องฟ้องร้องศาล หากอยู่ที่เมืองไทยก็ฟ้องได้ไม่ว่ากันเพียงแต่ต้อง

กฎหมายแห่งสัญชาติของทั้งสามีและภรรยา ยอมให้หย่าได้ และให้ใช้เหตุหย่า ตามกฎหมายไทยการแต่งงานนี้ ต่อให้ฝรั่งต่างชาติแต่งงานกันโดยไม่ได้ผูกพันมีสัญชาติไทย ก็สามารถจดทะเบียนได้ แต่ต้องให้ได้ความว่า กฎหมายของประเทศเหล่านั้นยอมให้แต่งได้ หรือว่า แต่งตามกฎหมายเขาแล้ว ทะเลาะเบาะแว้งในเมืองไทย รอไปหย่าที่ไหนไม่ทันใจแล้วจะต้องฟ้องศาล ไทยก็ทำได้เช่นกันกฎหมายออกมาแบบนี้ เป็นการประกันความมั่นคงของครอบครัวได้ ไม่ต้องกังวลว่า สามีภรรยาคู่ไหน ที่เข้ามาในประเทศไทยแล้วไม่ได้แต่งงานตามกฎหมายไทยจะกลายเป็นคนไร้คู่ตามกฎหมาย และสาวไทยหรือหนุ่มไทยหน้าไหน ที่มาแย่งสามี หรือภรรยาของเราไป ไม่ว่าจะชั่วคราวหรือถาวรก็จะมาอ้างกฎหมายไทยว่า ไม่มีทะเบียนสมรสไม่ได้ ถ้ารู้ที่อยู่เขาหรือเธอนั้นมีคู่สมรสเป็นตัวเป็น

ตนแล้ว เมื่อได้คำพิพากษาว่าหย่าแล้ว ต้องนำไปจัดการตามแบบของกฎหมายที่ประเทศนั้นๆ บางคนไม่ได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทย แต่อยากจดทะเบียนหย่าไว้เป็นหลักฐานก็สามารถทำได้ เพียงแต่ต้องจดทะเบียนฐานะครอบครัว แล้วค่อยจดทะเบียนหย่า ก็จะได้ทะเบียนหย่ามาใส่กรอบไว้ที่หัวเตียงตามประสงค์ ความรักมักไม่เลือกสัญชาติ แต่เรื่องของโอกาสและสิทธิทางกฎหมายนั้น เลือกกันได้ จะแต่งกับคนไทยหรือฝรั่งก็ระวังข้อกฎหมายไว้เป็นดี

การหย่าในประเทศไทย การพิจารณาโดยทั่วไปสำหรับการหย่าในประเทศไทย ในขณะที่การจัดการเรื่องการสมรสในประเทศไทยนั้นเป็น กระบวนการที่ค่อนข้างตรงไปตรงมา แต่การขอหย่าก็อาจมีความยุ่งยากซับซ้อนขึ้นอีกเล็กน้อย มีปัจจัยหลายประการที่จะเข้ามามีบทบาทเมื่อมีการประเมินว่าจะ เป็นไปได้หรือไม่ที่จะหย่าโดยชอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย โดยปกติแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ถ้าปัจจุบันท่านหรือคู่สมรสของท่านอาศัยอยู่ในประเทศไทย ท่านสามารถยื่นฟ้องหย่าในประเทศไทยได้ ถ้าทั้งสองฝ่ายขอหย่าร่วมกัน การดำเนินการหย่าก็ค่อนข้างเป็นเรื่องง่าย แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจ หรือไม่สามารเข้าร่วมในการดำเนินคดีหย่าได้ กระบวนการทางกฎหมายก็อาจเกิดความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งโดยปกติแล้วจะมีความจำเป็นที่ต้องได้รับความช่วยเหลือบริการทางกฎหมายของ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมายเพื่อแนะนำท่าน ในการดำเนินขั้นตอนซึ่งมีความซับซ้อนนี้ เรามีความรู้และความเข้าใจในตัวแปรหลายๆ ประการที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นในการดำเนินคดีหย่าที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและทนายความด้านการหย่าของเราจะให้บริการในลักษณะ ที่เป็นการเฉพาะบุคคล เพื่อให้ตรงตามความต้องการที่เป็นการเฉพาะของแต่ละท่าน

ถ้าก่อนหน้านี้ท่านได้จดทะเบียนสมรสไว้ที่สำนักงานเขตในพื้นที่ (เขตหรืออำเภอ) ท่านอาจจะดำเนินการ จดทะเบียนหย่า ได้ในประเทศไทย การดำเนินการหย่าที่สำนักงานเขตในพื้นที่ นั้นกำหนดไว้ว่าท่านและคู่สมรสของท่านจะต้องไม่มีข้อโต้แย้งเรื่องการปกครองบุตรหรือทรัพย์สิน “การหย่าที่ไม่มีข้อโต้แย้ง” ถ้ามีสินทรัพย์ที่จะต้องแบ่งกันหรือในเรื่องที่เกี่ยวกับการปกครองบุตร ขอแนะนำให้ปรึกษากฎหมายไปร่วมในการดำเนินการหย่าในลักษณะนี้ด้วย โดยปกติแล้วการเขียนสัญญาการหย่าไว้ล่วงหน้าจะเป็นการดี เมื่อจดทะเบียนหย่า เจ้าพนักงานจะถามคำถามท่านเกี่ยวกับแผนการในอนาคตของท่าน สถานการณ์ด้านการเงินและบุตร (ถ้ามี) และจะให้ท่านกรอกแบบฟอร์มที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขในการหย่าและเรื่องอื่นๆ โดยในการหย่านั้นจะต้องมีพยานรับรองจำนวนสองคน อย่างไรก็ตาม ถ้าหากว่ามีการโต้แย้งการหย่า คู่กรณีจะต้องดำเนินการผ่านระบบศาล โดยในการยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อขอหย่านั้น โจทก์หรือจำเลย (หรือทั้งสองคน) จะต้อง เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ถ้าภรรยาหรือสามีไม่ยินยอมหย่า ท่านจะต้องยื่นมูลฟ้องต่อศาล ในการดำเนินการหย่าในกรณีนี้ ตามระเบียบการดำเนินการหย่าแล้ว ท่านจะต้องอ้างมูลเหตุในการหย่าและท่านจะต้องมาแสดงตัวต่อศาลด้วยตนเอง โดยทั่วไปแล้วมูลเหตุในการหย่าในประเทศไทย มีดังนี้ 1) แยกกันอยู่เป็นระยะเวลา 3 ปี 2) คู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้ทอดทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งนานกว่าหนึ่งปี 3) สามีมีภรรยาผู้อื่น 4) ภรรยา 5) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กระทำความผิด (อาญาหรืออื่นๆ) 6) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกจำคุกเป็นเวลาเกินหนึ่งปี 7) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำร้ายร่างกายหรือจิตใจอีกฝ่ายหนึ่ง 8) ไม่เลี้ยงดู อุปการะ คู่สมรส ตามสมควร 9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความวิกลจริตที่ไม่อาจรักษาได้เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี 10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความประพฤติที่ไม่ดี

11) คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นโรคติดต่อที่ไม่สามารถรักษาได้ 12) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณีได้ ฉันทสามีภรรยา

ถ้าไม่มีการโต้แย้งการหย่า ทั้งสองฝ่ายจะต้องมาที่ที่ทำการอำเภอเพื่อจดทะเบียนหย่าถ้าท่าน สมรสและคู่สมรสของท่านไม่เห็นชอบกับการหย่าในประเทศไทย ท่านจะต้องขอคำตัดสินจากศาล ถ้าท่านอยู่ในต่างประเทศ ทนายความสามารถยื่นฟ้องหย่าแทนท่านได้ อย่างไรก็ตาม ท่านจะต้องมาด้วยตนเองเมื่อศาลพิจารณาคำฟ้องหย่า ถ้าคู่สมรสของท่านไม่มาแสดงตัวหรือไม่กลับมายังประเทศไทยเพื่อโต้แย้งการหย่า ท่านยังสามารถดำเนินการได้ โดยที่มีเงื่อนไขว่าคู่สมรสของท่านต้องได้รับแจ้งถึงการดำเนินการหย่าอย่างเพียงพอเหมาะสมแล้ว จะต้องยื่นขอหมายจากศาลไทย ถ้าคู่สมรสของท่านไม่ได้อยู่ในประเทศไทย และอาจอนุญาตให้ดำเนินการอย่างอื่น (อย่างเช่น โดยการลงประกาศ) ในบางสภาพการณ์ ถ้าคู่สมรสของท่านไม่ตอบหมายศาลจะมีการดำเนินการดำเนินคดีหย่าโดยถือเป็นการผิดนัด

การแบ่งทรัพย์สินและหนี้สินค้างชำระกันอย่างไรในกรณีที่มีการหย่า ประเทศไทย มี อำนาจตัดสินคดี ที่เกี่ยวข้องกับ “สินสมรส” เมื่อคู่สมรสจะหย่ากันในประเทศไทย ทรัพย์สินส่วนบุคคล (สินส่วนตัว) ซึ่งได้แก่สินทรัพย์และทรัพย์สินที่ถือครองมาก่อนการสมรส โดยปกติแล้วจะยังคงเป็นทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของ สินทรัพย์และทรัพย์สินที่ถือครองในระหว่างการสมรสนั้นโดยทั่วไปแล้วจะถือเป็นสินสมรสโดยที่ คู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีกรรมสิทธิ์ กฎซึ่งเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินนั้นมีความซับซ้อนและศาลไทยจะเป็นผู้แบ่งทรัพย์สินตามกฎหมายตามข้อเท็จจริงแต่ละประการในคดี หนี้สินที่เกิดขึ้นระหว่างการสมรส ไม่ว่าจะที่เกี่ยวกับครอบครัว การรักษาพยาบาลหรือการศึกษานั้น โดยทั่วไปจะอยู่ในความรับผิดชอบ ของทั้งสองฝ่าย ในประเทศไทยนั้นอนุญาตให้มีการทำสัญญาก่อนการสมรสได้โดยที่มีเงื่อนไขว่าจะต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดวิธีปฏิบัติในกฎหมายไทย สัญญาก่อนการสมรสที่จัดทำขึ้นอย่างถูกต้องนั้นโดยปกติแล้วจะถือ เป็นสัญญาที่มีผลใช้ได้ตามกฎหมายในเขตอำนาจศาล ในการที่จะให้สัญญาก่อนการสมรสมี ผลตามกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับ การสมรสที่จดทะเบียนในประเทศไทยนั้นจะต้องให้ทั้งสองฝ่ายลงชื่อในสัญญา ตลอดจนมีพยานสองคนด้วย และจะต้องยื่นต่อสำนักงานเขตในพื้นที่ไว้เป็นการล่วงหน้า

โดยสรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแต่งงาน มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังนั้นผู้หญิงชาวอิสานที่แต่งงานกับชายต่างชาติ ซึ่งมาจากทวีปยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย บลูก สร้างบ้านเรือน หรืออยู่กินฉันทสามีภรรยาถูกต้องตามประเพณีชาวอิสานและกฎหมาย จะต้องศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้ดีเพราะกฎหมายเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ สินสมรส การขอสัญชาติ หรือกรณีที่มีบุญด้วยกัน กฎหมายการหย่า มีความแตกต่างกันมาก ซึ่งกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นอาจเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอิสาน ที่ประสบความสำเร็หรือประสบปัญหาจากการแต่งงานดังกล่าว ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง ผู้หญิงชาวอิสาน หรือผู้ที่มีความคิดที่จะแต่งงานกับชายต่างชาติจะต้องศึกษากฎหมาย หรือปรึกษาผู้รู้ด้านกฎหมายให้ดีเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory)

นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นนักทฤษฎีที่ให้ความสนใจในทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ที่มีความสำคัญมากในกลุ่มนี้ ได้แก่ Radcliffe-Brown (1964 : 181) และ Malinowski (1960 : 85) ได้เสนอความคิดในทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ โดยมีความเห็นร่วมกันว่าสังคมต้องมีโครงสร้างที่ดีเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบต่างๆ ในโครงสร้างต่างเอื้ออำนวยระหว่างกัน ตามวิถีที่ควรจะเป็น เพื่อรักษาคุณภาพของระบบส่วนรวม ดังนั้นขนบธรรมเนียมประเพณี และสถาบันต่างๆ ควรทำหน้าที่สนับสนุนระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ประชากรที่สำคัญ คือ ระบบสังคมและวัฒนธรรมควรมีหน้าที่เป็นสื่อกลางให้สมาชิกในสังคมสามารถปรับตัวจนเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ควรทำหน้าที่เป็นเครื่องมือ เชื่อมโยงสมาชิกในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมทำงาน ทำกิจกรรมทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ Radcliffe-Brown (1964 : 180) มองสังคมโดยเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิต (Organism) ที่ว่าคนเราประกอบด้วยระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆ ซึ่งแต่ละระบบก็มี “โครงสร้าง” และ “หน้าที่” ของตัวเอง หากระบบใดๆ หยัดทำหน้าที่จะทำให้ร่างกายเกิดอาการผิดปกติ สังคมก็เช่นเดียวกันก็ประกอบไปด้วยระบบต่างๆ เช่น ระบบครอบครัว เศรษฐกิจ ศาสนา การเมือง ฯลฯ ซึ่งแต่ละระบบก็มีโครงสร้างและหน้าที่เฉพาะ ซึ่งจะทำหน้าที่เพื่อให้สังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น เพราะฉะนั้นจึงจำต้องหาระบบความสัมพันธ์ระหว่างระบบต่างๆ ของสังคม คือ โครงสร้างทางสังคม (Social Structure) ในแต่ละระบบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างจะประกอบไปด้วย “สถาบัน” (Institutions) ต่างๆ เช่น ระบบศาสนาจะประกอบด้วยพิธีกรรม ความเชื่อ องค์การทางศาสนา ฯลฯ ซึ่งแต่ละสถาบันจะต้องทำหน้าที่ร่วมกัน เพื่อให้ระบบดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบต่างๆ ของสังคมจะทำงานอย่างประสานสอดคล้องกันเพื่อรักษา “ดุลยภาพ” (Equilibrium) ของสังคมเอาไว้

การศึกษาโครงสร้างสังคม หรือความสัมพันธ์ของคนในสังคม โดยดูจากหน้าที่ของพฤติกรรมต่างๆ ว่ามีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นปึกแผ่นและรักษาความสมดุลของสังคมอย่างไร โดยเขาให้ตัวอย่างของการอธิบายพิธีกรรม ความเชื่อ และเทพนิยายต่างๆ ของชาวอันดามันว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบศาสนาซึ่งมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม พิธีกรรมช่วยเสริมสร้าง “อารมณ์ร่วม” (Collective Emotion) และควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้อยู่ในกรอบของจารีต กล่าวคือ พิธีกรรมมีหน้าที่หลักในการช่วยรักษาความสามัคคีระหว่างสมาชิก ส่วนการตอบสนองทางด้านจิตใจนั้นเป็นหน้าที่รอง

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ได้เสนอแนวความคิดสำคัญ 2 ประการ อาจสรุปได้ว่า มีจุดมุ่งหมายเด่นชัดของสาขามานุษยวิทยาสังคม ก็คือ การเสนอวิธีการศึกษา แบบใหม่ที่แตกต่างกัน วิธีการศึกษาตามแนวประวัติศาสตร์แบบเก่า เป้าหมายอีกประการ คือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและบุคคลในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม หัวใจของทฤษฎีนี้มีสมมุติฐานที่ว่า สังคมเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง สิ่งมีชีวิตนี้จะมีส่วนประกอบหลายอย่าง แต่ละอย่างมีหน้าที่เฉพาะจะต้องปฏิบัติเพื่อการคงอยู่ของส่วนรวม คือตัวสิ่งมีชีวิตนั้น สังคมมนุษย์ก็เป็นอย่างนั้นทุกส่วนของสังคมมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติ ส่วนต่างๆ เหล่านี้ของสังคมรวมกันเข้าก็เป็นโครงสร้างของสังคม

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ที่สำคัญ คือ สังคมต้องมีความมั่นคง ไม่ต้องมีความสนใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงเพราะเชื่อว่า ถ้าส่วนประกอบหนึ่งส่วนประกอบใดของสังคมเปลี่ยนไป ส่วนประกอบอื่นจะปรับปรุงไปด้วย เพื่อที่จะให้สังคมส่วนรวมมีความมั่นคงต่อไป (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2530 : 113)

วิวัฒนาการของทฤษฎีต่อมารวมเอาสังกัดระบบเข้าไปด้วย โดยกล่าวว่า โครงสร้างของสังคมอาจจัดเป็นระบบได้หลายระบบ แต่ละระบบก็จะมีหน้าที่ต่างๆ กัน แล้วก็รวมเอาสังกัดสมดุล (Equilibrium) เข้ามาด้วย โดยบรรยายว่าระบบต่างๆ ของสังคมจะปฏิบัติหน้าที่อย่างสอดคล้องกันทำให้เกิดดุลยภาพ หรือสังคมเกิดความมั่นคงอยู่ได้ แต่สังคมก็ไม่ได้อยู่นิ่งหรือคงอยู่กับที่ เด็บโตเจริญก้าวหน้าหรือยุบหดเสื่อมโทรมลงได้ ทั้งนี้ยังมีดุลยภาพอยู่ ดุลยภาพอย่างนี้เรียกว่า ดุลยภาพเคลื่อนที่ (Moving Equilibrium) ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่และโครงสร้างนี้เอง ถ้าโครงสร้างเพิ่มส่วนประกอบมากขึ้น ส่วนประกอบเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่แตกต่างหรือเฉพาะเรื่องเฉพาะด้านไม่เหมือนกับส่วนที่แยกออกมา ก็เรียกว่า สังคมมีความเจริญเติบโตถ้าส่วนต่างๆ ของโครงสร้างหดหายไปโดยไม่ปฏิบัติหน้าที่จำเป็นสังคมนั้นก็เสื่อมลง

ลักษณะสำคัญบางอย่างจากทฤษฎีนี้ได้ ดังนี้ 1) สังคมมนุษย์ประกอบด้วยโครงสร้างส่วนต่างๆ ของโครงสร้างสังคมปฏิบัติหน้าที่อันเป็นประโยชน์แก่การดำรงอยู่ของสังคม 2) ความมั่นคงของสังคมมนุษย์ขึ้นอยู่กับดุลยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนต่างๆ ในโครงสร้างสังคม 3) ยิ่งโครงสร้างสังคมมีความแปลกแยกมาก (Differentiation) สังคมยิ่งมีความเจริญมาก 4) สาเหตุที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอาจมาจากภายในสังคมหรือมาจากภายนอกสังคมก็ได้ 5) สังคมสมัยใหม่มีลักษณะอารมณ์เป็นกลาง (Affective Neutrality) ความสัมพันธ์อย่างเฉพาะเจาะจง (Specificity) ยึดหลักสากล (Universalism) ในการประเมินค่าการกระทำของบุคคล ยึดความสำเร็จ (Achievement) ในการประเมินผลงานของบุคคล และบุคคลมุ่งกระทำเพื่อประโยชน์ตน ในขณะที่สังคมแบบประเพณี มีลักษณะใช้อารมณ์รักชอบ (Affectivity) ความสัมพันธ์อย่างกว้าง (Diffuseness) ใช้หลักตัวบุคคล (Particularism) ในการประเมินค่าการกระทำของบุคคล ยึดหลักเชื้อสาย (Ascription) ในการบรรจุแต่งตั้งเข้าสู่ตำแหน่ง และบุคคลมุ่งกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (Collectivity) 6) คนที่ทำหน้าที่สำคัญของสังคม จะเป็นผู้มีอำนาจและเป็นคนชั้นสูง 7) อาชีพที่ต้องมีการศึกษาฝึกอบรมยาวนาน จะได้รับค่าตอบแทนสูง

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ดังที่กล่าวมาแล้ว สรุปสาระสำคัญได้ว่า สังคมประกอบด้วยโครงสร้างที่เป็นระบบย่อยๆ หลายระบบ แต่ละระบบจะมีหน้าที่ของตนเองแตกต่างกันออกไป ซึ่งสมาชิกยอมรับร่วมกัน สังคมทุกสังคมมีลักษณะเป็นพลวัต คือมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความตึงเครียดขึ้นในสังคม และทำให้สังคมเกิดดุลยภาพ การปรับตัวนี้เป็นการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อควบคุมสังคม เช่น การใช้กฎระเบียบ การกำหนดสถานภาพและบทบาท การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เป็นต้น (สนธยา พลศรี. 2545 : 80)

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาศาสนา และพิธีกรรม ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งมีการมองว่าศาสนาความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลเข้ากับกลุ่มอันที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่นเพื่อความอยู่รอดของสังคมนั้นให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ โดยพิธีกรรมคือกระบวนการทางสัญลักษณ์ที่ใช้ผูกพันในสังคมเอาไว้ด้วยกัน พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีหน้าที่แล้ว

ศาสนาได้ให้คุณค่าแก่สังคม ในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ให้ความผาสุกทางจิตที่แท้จริงและ พัฒนาสังคม (นวม สงวนทรัพย์. 2537 : 14)

มโนทัศน์ด้านโครงสร้างหน้าที่ ตามแนวคิดของ Radcliffe-Brown มองว่าสังคมย่อมประกอบด้วยหน่วยต่างๆ ที่ทำงานอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยพิธีกรรมคือการแสดงออกของความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกภายในสังคม ตลอดจนการสร้างอารมณ์ร่วมในการที่จะควบคุมความ ประพฤติของสมาชิกในสังคมให้อยู่ในกรอบของจารีตประเพณี โดยสามารถศึกษาโครงสร้างหรือ ความสัมพันธ์ของคนในสังคมได้ โดยดูผ่านความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏในพิธีกรรม ซึ่งมีการทำงานอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับระบบอื่นๆ ในสังคม (พิเชษฐ์ สายพันธุ์. 2538 : 11-12 ; อ้างอิงมาจาก Firth. 1973) ซึ่งนักทฤษฎีในแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลทางความคิดจาก เอมีล เดอร์คาสม์ (Emile Durkheim) ผู้ซึ่งเน้นงานเขียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมศาสนา ให้ความสำคัญกับจิตใจ เหนือวัตถุ โดยเน้นศึกษาระบบเครือญาติโดยใช้ข้อมูลชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) แสดง ความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างคนที่มีความผูกพันทางสังคมแต่ขัดแย้งกันในการสัมพันธ์มีการ ยอมรับความขัดแย้งและจัดการอย่างเป็นทางการจนทำให้ช่วยลดความขัดแย้งได้ และสังคมก็จะดำรง อยู่ต่อไปได้ในที่สุด มองว่า หน้าที่ทางสังคม เป็นส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างสังคมอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมมีกระบวนการทางสังคมที่ทำให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ให้ความสนใจความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อตอบสนองความ ต้องการ รวมทั้งเน้นความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะกลไกเพื่อจัดการความขัดแย้งในความสัมพันธ์ ดังกล่าว ดังนั้นในการศึกษาและวิเคราะห์สังคมต้องมองว่าสังคมทั้งหมดเป็นระบบที่แต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันความสัมพันธ์คือสิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นเหตุเป็นผล ระบบสังคมเป็นการเคลื่อนไหวเข้าสู่ความสมดุล การปรับความสมดุลของระบบจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน ระบบตามไปด้วย ความต่อเนื่องของกระบวนการของข่าวสารจากภายในและภายนอก นอกจากนี้ ทฤษฎีระบบยังมองว่าความขัดแย้ง ความตึงเครียดและความไม่สงบสุขภายในสังคมก็เป็นสาเหตุหนึ่ง ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีระบบก็มีข้อจำกัดในการศึกษาเปลี่ยนแปลง ทางสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีระบบก็มีข้อจำกัดในการศึกษาเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากการ วิเคราะห์ตามทฤษฎีระบบเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่อง เป็นเหตุให้ไม่สามารถศึกษาความสัมพันธ์กับ ระบบอื่นได้ลึกซึ้ง

โดยสรุปทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ เมียฝรั่ง : การศึกษาการ แต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมในภาคอีสานส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอในการใช้จ่ายในครอบครัวจนต้องกู้ยืมเงินจาก สถาบันการเงิน หรือเงินกู้ธนาคาร รวมทั้งไม่มีเงินที่จะส่งเสียลูกหลานให้เรียนหนังสือในระดับสูง ทำให้จบการศึกษาในระดับชั้นประถม หรือโดยส่วนใหญ่จบระดับมัธยมปลาย จึงต้องดิ้นรนหาอาชีพ และหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวและใช้หนี้สินที่เกิดขึ้น จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัย พบว่า หมู่บ้านในภาคอีสานหลายหมู่บ้าน มีผู้หญิงในหมู่บ้านที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติแล้วประสบความสำเร็จในชีวิตมีเงินใช้หนี้สินให้กับครอบครัว มีบ้าน มีรถยนต์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้ผู้ชนบทในภาคอีสานมีความคิดที่จะแต่งงานกับชายชาวต่างชาติเหมือนกับผู้หญิงที่ประสบ ความสำเร็จจากการแต่งงานดังกล่าว

2. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

คำว่าวัฒนธรรม คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่า สิ่งที่เป็นความงาม สิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เป็นระเบียบวินัย หรือสิ่งที่ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว เช่น ความซาบซึ้งของภาษา และวรรณคดี ระเบียบวินัย มารยาท การแต่งกาย เป็นต้น หรือหมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามต่างๆ ของชาติ เช่น การแต่งงาน ประเพณีการบวช การตาย การโกนผมไฟ เป็นต้น ความเข้าใจดังกล่าวแท้จริงแล้ว วัฒนธรรมมีความหมายกว้าง แต่เป็นคำที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา ซึ่งมีนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาให้ความหมายของคำๆ นี้ไว้ ดังนี้

หลักของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusionism)

หลักของการแพร่กระจายวัฒนธรรมหนึ่งๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นๆ ได้ ต้องยึดหลักว่า วัฒนธรรม คือความคิด และพฤติกรรม (ผลของความคิด) ที่ติดตัวบุคคล บุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่น ดังนั้น การแพร่กระจายของวัฒนธรรมจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. หลักภูมิศาสตร์ ต้องไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้น เช่น ไม่มีภูเขาสูง ทะเลกว้าง ทะเลทราย หิมะ ป่าทึบ เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของคนที่มีวัฒนธรรมติดตัว

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การที่ผู้คนที่ต้องเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กัน ส่วนมากเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ บ้างก็ต้องการไปเที่ยวเตร่ดูสิ่งแปลกใหม่ แต่ก็ต้องมีเงินทองจึงจะไปเที่ยวถิ่นอื่นได้ คนที่มีเศรษฐกิจดีจึงมีโอกาสนำวัฒนธรรมติดตัวไปสังสรรค์กับวัฒนธรรมอื่นได้

3. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การสนใจไปแลกเปลี่ยนวิธีการ พฤติกรรมใหม่และความรู้ เป็นต้น การไปศึกษายังถิ่นอื่นจึงเป็นการไปแพร่กระจายวัฒนธรรมโดยตรง การรู้จักใคร่ และการแต่งงานกับคนต่างวัฒนธรรม การไปร่วมปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนา และการอพยพโยกย้ายถิ่นเพราะเกิดภัยทางสังคม เช่น เกิดสงคราม และความขัดแย้ง การประสพภัยธรรมชาติ เช่น ข้าวยากหมากแพง แห้งแล้ง และการยึดครองโดยผู้รุกราน เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น

4. ปัจจัยการคมนาคมที่ดี เป็นปัจจัยเอื้อต่อการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เช่น ถนนดี พาหนะสำหรับการโดยสารและการเดินทางในระยะทางไม่ไกลเกินไปนัก ล้วนแล้วแต่เป็นการเร่งการแพร่กระจายที่ดีอีกด้วย

สำนักแนวคิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม School of Diffusionism ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากที่หนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่ง ถึงเนื้อหาของวิธีการแพร่กระจายจะกล่าวถึงสาเหตุของการแพร่กระจาย โดยปัจจัยที่สนับสนุนการแพร่กระจายและผลจากการแพร่กระจาย โดยเกิดขึ้นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และแพร่หลายในต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นช่วงที่ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionism) ของ Tylor และ Mayan กำลังโด่งดัง สามารถรวบรวมแนวคิดในเรื่องนี้เป็นกลุ่มๆ ที่เน้นอิทธิพลของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) ซึ่งไม่ได้มีผู้หนึ่งผู้ใดคิดขึ้นโดยตรง เพราะในขณะนี้ความคิดในเรื่องการแพร่กระจายมีหลายแนวคิด ดังนี้

1. สำนักอังกฤษ (British School) นักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม กลุ่มแรกเป็นชาวอังกฤษ นำโดย G. Elliot Smith, William J. Perry และ W.H.R. Rivers ปฏิเสธแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมต่างเกิดได้เองทุกเมื่ออย่างอิสระด้วยตัวเองไม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งในสำนักนี้มี

ความเห็นว่าคุณมีลักษณะทางชีวภาพพื้นฐานเหมือนกัน ดังนั้นถ้าคนจะสร้างวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่ต่างกันวัฒนธรรมก็จะต้องเหมือนๆ กันในส่วนพื้นฐาน แต่ความแตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน นักมานุษยวิทยากลุ่มนี้เสนอว่า อารยธรรมชั้นสูงมีจุดกำเนิดในประเทศอียิปต์ แล้วจึงแพร่กระจายไปยังส่วนต่างๆ ของโลก กลุ่มและชนชาติต่างๆ ซึ่งมีการติดต่อหรือค้าขายกับชาวอียิปต์ ได้นำเอาความรู้ด้านเกษตร การทำภาชนะ การหลอมเหล็ก การทอผ้า และการก่อสร้างไปใช้ ทำให้ศิลปะวิทยาแขนงต่างๆ แพร่กระจายไปยังส่วนต่างๆ ของโลก

2. สำนักเยอรมัน (German School) นักมานุษยวิทยาที่สนใจในแนวคิดเรื่องการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นนักมานุษยวิทยาชาวเยอรมัน และออสเตรีย เช่น Fritz Faeb และ Wilhelm Schmidt โดยสำนักนี้มีแนวคิดที่มนุษย์ไม่ชอบสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเอง ชอบยืมวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้าน วัฒนธรรมนั้นเมื่อแพร่กระจายไปวัฒนธรรมที่ปลายทางจะต้องเหมือนกับวัฒนธรรมต้นกำเนิดไม่มากนักน้อย อาจเหมือนในเชิงปริมาณหรือรูปลักษณะ ซึ่งอาจเกิดจากการอพยพย้ายถิ่นของผู้คน และเป็นแนวคิดที่เน้นการหยิบยืม (Borrowing) ทางวัฒนธรรมมากกว่าการสร้างวัฒนธรรมใหม่ (Invention) นักมานุษยวิทยากลุ่มนี้เสนอว่า จุดศูนย์กลางของวัฒนธรรมนั้นมีไว้เพียงจุดเดียว หากมีหลายจุด แต่ละจุดก็แพร่กระจายวัฒนธรรมของตนออกไปรอบๆ เป็นวงกลม เรียกว่า Culture Circle หรือ Kulturkreis ดูเหมือนว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของนักมานุษยวิทยาของกลุ่มจะวางสมมติฐานว่า มนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมต่างๆ มักไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีผู้คิดค้นสิ่งใหม่ แต่มักคอยลอกเลียนจากผู้อื่นอยู่เสมอ แนวความคิดของนักมานุษยวิทยากลุ่มนี้ได้รับการโจมตีจากนักมานุษยวิทยาอเมริกันในเวลาต่อมา และเสื่อมความนิยมลง

3. สำนักอเมริกา (American School) ค่ายนี้นำโดย Clark Wissler และ Alfred Kroeber ซึ่งมีความน่าเชื่อถือในแง่ที่ว่า วัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากจุดศูนย์กลาง (จุดกำเนิด) ไปตามพื้นที่เท่าที่มันจะไปได้ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน และยุคสมัยใกล้เคียงกัน ทำให้เราเห็นภาพวัฒนธรรมเป็นกลุ่มๆ และแพร่กระจายไปทุกๆ ที่ที่ไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้นตามสภาพทาง ภูมิประเทศที่มนุษย์สามารถเดินทางไปถึงได้ ดังนั้นรูปแบบของการกระจายตัวจึงไม่ใช่วงกลม สำนักอเมริกันในทฤษฎีการแพร่กระจายมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะช่วง 1940-1950 ซึ่งมีการศึกษาชนเผ่าอินเดียนแดง และชนกลุ่มน้อยทั้งในและนอกประเทศที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง วิธีการศึกษาการแพร่กระจายของสำนักอเมริกันมีดังนี้ คือ

3.1 ใช้หลักภูมิศาสตร์ คือ แกะรอยไปตามเขตพื้นที่ ในวิธีนี้ต้องดูสถานที่ อาณาเขตรอยต่อของวัฒนธรรมซึ่งคนมีพฤติกรรมแบบผสมผสานกัน ดูภูมิประเทศโดยรอบซึ่งปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยวิเคราะห์การพัฒนาของวัฒนธรรม

3.2 ใช้ประวัติศาสตร์สืบย้อน วิธีนี้สำคัญมาก และหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย สำหรับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเพราะวิธีการนี้จะช่วยให้รู้ความเป็นมาของลักษณะและยุคสมัยของสิ่งที่พบ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการตีความได้มาก

3.3 การขุดค้นทางโบราณคดี เพราะได้เห็นในสิ่งที่เป็รูปร่างในแง่ที่ว่า มันเป็นชนิดเดียวกันหรือไม่ ลักษณะภายนอกจะบอกถึงพฤติกรรมของคนผู้สร้างสิ่งของนั้นๆ ขึ้นมา

3.4 ดูวิวัฒนาการของวัฒนธรรม เป็นการศึกษาเพื่อดูว่าวัฒนธรรมเติบโตมาอย่างไร มีขั้นตอนอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง หากใช้วิธีทั้ง 4 ดังกล่าวมาศึกษาวัฒนธรรมจะช่วยให้ทราบได้ว่ามันเป็นวัฒนธรรมเดียวกันหรือไม่ วัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมแม่

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีหรือวิธีการทางการแพร่กระจายนี้ในสมัยต่อๆ มาไม่มีใครได้รับความนิยมนัก เพราะมีจุดอ่อนหลายประการ คือ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งกระจายไปยังอีกสังคมหนึ่งได้อย่างไร แหล่งใหม่ยอมรับ ปฏิเสธ และผสมผสานวัฒนธรรมที่แพร่กระจายเข้ามาใหม่กับวัฒนธรรมเก่าได้อย่างไร เป็นการไม่ถูกต้องเสมอไปว่า สังคมหนึ่งจะหยิบยืมวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านเสมอ ตัวอย่าง เช่น ไทยไม่ได้รับวัฒนธรรมจากเวียดนามแต่กลับไม่มีรูปแบบวัฒนธรรมคล้ายอินเดีย ทั้งๆ ที่ประเทศไทยอยู่ติดกับประเทศเวียดนาม

Franz Boas (1858–1942) เป็นนักมานุษยวิทยาชาวเยอรมันในตำแหน่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เน้นว่า “การแพร่กระจายวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มีลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมหนึ่งแพร่กระจายไปสู่อีกวัฒนธรรมโดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมใหม่” นอกจากนี้ยังเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดแนวคิดที่ว่า “วัฒนธรรมวัดได้โดยนำวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบกันและพิจารณาลักษณะที่สูงหรือด้อยกว่าของแต่ละวัฒนธรรม แต่ยังคงเชื่อว่าวัฒนธรรมนั้นไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่าหรือเลวกว่ากัน” ซึ่งเป็นผู้นำของนักมานุษยวิทยาสมัยนั้น วิพากษ์วิจารณ์ทั้งแนวทางนิรนัย (Deductive Approach) ของนักทฤษฎีวิวัฒนาการและแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมแบบขึ้นเล็กขึ้นน้อยของนักทฤษฎีแพร่กระจายชาวยุโรป และตัวโบแอสเองได้ทำวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropological Fieldwork) อย่างลึกซึ้ง และยาวนานในสังคมต่างๆ ของอินเดียแดงในอเมริกาเหนือ โบแอสมองเห็นว่าส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นหม้อใบหนึ่ง หรือพิธีกรรมอย่างหนึ่ง จะต้องถูกเข้าใจโดยพิจารณาถึงวัฒนธรรมทั้งหมด เพราะวัฒนธรรมเป็นระบบที่มีส่วนต่าง ๆ สัมพันธ์กัน เพราะประชากรในสังคมต่างๆ ไม่ได้ยอมรับส่วนใหม่ๆ ของวัฒนธรรมที่เห็นๆ กันอยู่เมื่อส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมแพร่กระจายจากสังคมหนึ่งไปอีกสังคมหนึ่ง ความหมายและรูปแบบจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในที่สุดมันจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนวัฒนธรรมที่มีอยู่ก่อนแล้ว โบแอสให้ความสนใจกับปัจจัยต่างๆ ทางจิตวิทยาและประวัติศาสตร์ที่มีผลทำให้เกิดความเหมือนหรือความแตกต่างกันในแบบแผนวัฒนธรรมของสังคมเฉพาะแห่ง ต่อมาโบแอสเริ่มเพิ่มความสงสัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะค้นพบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดกระบวนการทางวัฒนธรรม และคิดว่าการค้นหาแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรมไม่มีประโยชน์อะไร ตัวเขาเองกระตุ้นนักมานุษยวิทยาให้ทำวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยามากยิ่งขึ้น ก่อนที่จะค้นหากฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรม ตัวเขาเองผลิตผลงานมากมายเกี่ยวกับเรื่องของอินเดียแดงของทวีปอเมริกาเหนือ สำหรับโบแอสแล้วนั้น สถานภาพของมานุษยวิทยาในฐานะเป็นวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณาของวัฒนธรรมเฉพาะแห่งอย่างสมบูรณ์และเป็นวิทยาศาสตร์ไม่ใช่การค้นหาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น

ในที่สุดโบแอสถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า เขาชะลอการพัฒนาวิชามานุษยวิทยาในฐานะเป็นวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่ง โดยการต่อต้านการค้นหากฎเกณฑ์ทั่วไปของพัฒนาการทางวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตาม นักมานุษยวิทยาส่วนมากยอมรับว่าโบแอสช่วยพัฒนาวิชามานุษยวิทยาหลายอย่าง เช่น โดยการที่เขาเปลี่ยนจุดเน้นในมานุษยวิทยาจากการศึกษาส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมที่ถูกนำออกนอกบริบท มาศึกษาวัฒนธรรมในฐานะเป็นระบบที่ส่วนต่างๆ สัมพันธ์กับโบแอสทำให้มานุษยวิทยาเป็นสาขาที่น่าทึ่ง โดยการเน้นการวิจัยสนามทางมานุษยวิทยาและเป็นการยกระดับมาตรฐานของชาติพันธุ์วรรณาให้สูงขึ้นเพื่อชนรุ่นหลัง ยิ่งกว่านั้นความสนใจในจิตวิทยาของโบแอสทำให้เกิดผลงานในสาขาย่อยของมานุษยวิทยาคือวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ นอกจากนี้ การที่โบแอสได้เน้นให้มอง

วัฒนธรรมโดยค้นหาความหมายที่มีอยู่ในวัฒนธรรมนั้นๆ ได้ทำให้เกิดผลงานใหม่ๆ ทางภาษาศาสตร์ ขึ้นรวมทั้งการที่โบแอสเน้นความสำคัญของมโนภาพ “วัฒนธรรมสัมพัทธ์” (Catural Relativism) คือการไม่นำวัฒนธรรมของตนไปเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมอื่นๆ ต้องยอมรับวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรม ภายใต้บริบทของสังคมนั้นๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นในงานวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยาด้วย

สำหรับ Graeb และ Wilhelm Schmidt ชาวเยอรมันและชาวออสเตรียมีความเห็นว่า จุดศูนย์กลางของวัฒนธรรมมิได้มีเพียงจุดเดียว แต่มีหลายจุด แต่ละจุดจะแพร่กระจาย วัฒนธรรมของตนออกไปรอบๆ เป็นวงกลมเรียกว่า (Culture Circle หรือ Kultukreis) วงรอบทางวัฒนธรรม โดยทั้งสองมีความเห็นว่า มนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมต่างๆ มักจะไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่รู้จักคิดค้นสิ่งใหม่ของตนเองแต่คอยลอกเลียนแบบผู้อื่นเสมอ หรือที่เรียกว่าการหยิบยืมทางวัฒนธรรม ในขณะที่ Clark Wissler และ Alfred Kroeber ชาวอเมริกัน มองว่าวัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากศูนย์กลางหรือจุดกำเนิดไปยังเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน และยุคสมัยที่ใกล้เคียงกันเท่าที่ เกิดการยอมรับในสังคมนั้น การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสามารถไปได้ทุกที่ในที่มีอุปสรรคทาง ภูมิศาสตร์และในที่มนุษย์สามารถเดินทางไปถึง โดยที่คนสามารถสร้างวัฒนธรรมได้ทุกที่ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐานของตนเอง วัฒนธรรม จะแพร่กระจายไปในทุกพื้นที่ที่ไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้นและไม่จำเป็นต้องแพร่กระจายในรูปแบบวงกลม การศึกษาแพร่กระจายทางวัฒนธรรม สามารถใช้หลักวิธีการได้ ดังนี้ (นิยพรรณ วรณศิริ. 2540 : 59-60)

1. หลักภูมิศาสตร์สืบค้น แกะรอยพื้นที่ ดูสถานที่อาณาเขตรอยต่อทางวัฒนธรรม ซึ่งจะเกิดวัฒนธรรมแบบผสมผสาน
2. ใช้ประวัติศาสตร์สืบค้น ช่วยให้รู้ความเป็นมาและสนับสนุนการตีความ
3. การขุดค้นทางโบราณคดี เพื่อให้สิ่งที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถบอกถึงพฤติกรรมของคนหรือผู้สร้างและเรื่องราวในยุคสมัยนั้นได้ดี
4. ดูวิวัฒนาการของวัฒนธรรม ว่ามีขั้นตอนและการเติบโตเป็นมาอย่างไร และเทียบเคียงกับกลุ่มชนบริเวณใกล้เคียง

Linton (1955 : 29) กล่าวไว้ว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างสังคม และมีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมเทียบเท่ากับมรดกที่ตกทอดมาทางสังคม ในการศึกษาทางชาติพันธุ์ซึ่งต้องการอธิบายและเก็บข้อมูลแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีมาแต่เดิม ไม่มีการกำจัดความของคำว่า “จารีตประเพณี” อย่างชัดเจนเท่าใดนัก มักจะถูกใช้ปะปนกับคำว่า “วัฒนธรรม” เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงความสนใจของนักมานุษยวิทยาในเรื่องการแลกเปลี่ยนหลอมรวมทางวัฒนธรรม (Acculturation) การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำให้การใช้คำว่าจารีตประเพณีมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น จารีตประเพณีจะถูกใช้ในความหมายของการเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่า ความหมายนี้ทำให้จารีตประเพณีมีความคงที่ ตายตัว และมีลักษณะล้าสมัย ซึ่งอาจเกิดความขัดแย้งเมื่อต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลง ส่วนวัฒนธรรมของสังคมนั้นอาจจะจางหายหรือถูกกลืนกินไปบ้าง แต่บางอย่างอาจยังคงอยู่ เพื่อยืนหยัดให้ได้ในกระแสสังคมโลกโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงจะต้องรักษาความมั่นคง และความเจริญเติบโตทั้งเศรษฐกิจ สังคมฯ อย่างยั่งยืนให้ได้ ตามหลักทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (The Diffusions Theory of Culture)

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในสังคมไทยยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ที่ได้รับเอาการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตก รวมทั้งความทันสมัยทางตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพิธีแต่งงานของคนไทยปัจจุบัน ก็ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมท้องถิ่นของคนไทยสมัยก่อน การแต่งกายแบบตะวันตก ดังที่เห็นได้อย่างเด่นชัดที่มีลักษณะความเป็นสากลมากขึ้น เช่นเจ้าบ่าวใส่สูท และเจ้าสาวสวมชุดแต่งงานสีขาวตามธรรมเนียมตะวันตก การประกอบพิธีแต่งงานภายในโบสถ์คริสเตียน การตัดเค้กแต่งงาน เป็นต้น

โดยสรุปทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรมนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับวิธีการขั้นตอนของการเผยแพร่วัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งจะต้องคำนึงถึงข้อเหมือนและข้อต่างของวัฒนธรรมทั้งสองเป็นสำคัญ ดังนั้นอิทธิพลทางสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ที่แพร่ขยายเข้ามาจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว และส่งผลต่อค่านิยมของการดำรงชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจุบันการติดต่อสื่อสารในโลกโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมการแต่งงานระหว่างหญิงไทยอีสานและชายต่างชาติ จึงต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางการจัดการวัฒนธรรมตามรูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน เนื่องจากวัฒนธรรมแบบใหม่ไม่ใช่จะดีทุกอย่าง และวัฒนธรรมแบบเดิมก็ไม่ใช่จะดีไปทั้งหมด การรับสิ่งใหม่ต้องรู้จักเลือกรับแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรู้จักเลือกที่จะอนุรักษ์ดูแลรักษาวัฒนธรรมเดิมที่ดีมีคุณค่าและความหมายในทางประวัติศาสตร์ เป็นมรดกของชาติที่สำคัญยิ่ง

3. ทฤษฎีสัมพันธสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism Theory)

นักสังคมวิทยาหลายท่านได้ศึกษาการจัดระเบียบทางสังคมด้านของสัญลักษณ์สัมพันธ์ โดยทฤษฎีนี้เน้นถึงการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมเนื่องมาจากสัญลักษณ์โดยเฉพาะภาษาเป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่สุดที่ทำให้มนุษย์มีความผูกพันและสัมพันธ์กันจนสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้น

George Herbert Mead นักจิตวิทยาสังคม กล่าวถึงการจัดระเบียบทางสังคมว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลในสังคมนั้นอยู่ที่การมีและการใช้ความหมายร่วมกัน การกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมจนเกิดเป็นความสัมพันธ์กันขึ้นนั้นเป็นเพราะใช้สัญลักษณ์ร่วมกันและกล่าวว่ามีมนุษย์กับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันทั้งมนุษย์และสังคมจึงพึ่งพาอาศัยกัน และแก้ไขปัญหา ร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของทั้งสองฝ่าย

Mead ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ที่มนุษย์ได้ใช้ร่วมกัน การรวมกลุ่มทางสังคมมิได้เกิดขึ้นจากการร่วมกันเท่านั้น แต่มาจากความตั้งใจการกระทำที่แสดงด้วยความตั้งใจทำทางที่แสดงออกจะเป็นไป ด้านภาษาสัญลักษณ์จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้อีกบุคคลหนึ่งแสดงได้ต่อความหมายนั้นๆ จนเกิดความสัมพันธ์ขึ้นจึงมองเป็นการจัดระเบียบอย่างหนึ่ง

Blumer อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มต่างๆ เกิดจากการที่บุคคลแปลหรือกำหนดความหมายของการกระทำต่อกัน การมีปฏิริยาโต้ตอบมิได้มีโดยตรงต่อการกระทำของบุคคล แต่เพราะปฏิริยาต่อความหมายของการกระทำหรือแสดงออก เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์ การตีความและการแสวงหาความหมายที่แท้จริงของการกระทำต่างๆ การแสดงออกในลักษณะกระทำต่อกันหรือปฏิริยาต่อกันต้องอยู่ในรูปกระบวนการที่บุคคลทั้งหลายเข้าใจในเหตุการณ์สามารถประเมินเหตุการณ์ให้ความหมายและตัดสินใจที่จะมีการ

กระทำโต้ตอบ แนวความคิดของ Blumer จึงเป็นการอธิบายที่เน้นถึงการตีความเพื่อให้รู้ความหมายที่แท้จริง

Goffman อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่มนุษย์แสดงละครต่อกัน (Dramatic Approach) ต้องสวมหน้ากากเข้าหากันบุคคลมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจ (Impression Management) ต่อฝ่ายตรงข้ามเป็นสำคัญ

ข้อสมมติของทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึง กระบวนการการกระทำระหว่างกัน มีข้อสมมติที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมดังต่อไปนี้ 1) เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการตอบโต้หรือปฏิกิริยาของกระบวนการที่บุคคลต่างๆ ได้แปลความหมายประเมินผลได้ความหมายตามเนื้อหาสาระที่บุคคลได้กระทำต่อกัน การจัดระเบียบทางสังคมจึงมีลักษณะเป็นกระบวนการมากกว่าที่จะเป็นโครงสร้าง 2) โครงสร้างทางสังคมจึงเป็นปรากฏการณ์หนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นทันทีโดยไม่ทำให้การกระทำของปัจเจกบุคคลหยุดชะงัก การที่จะเข้าใจแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคมจะต้องยอมรับว่าแบบแผนต่างๆ เหล่านี้เป็นพฤติกรรมพลีย่อยของปัจเจกบุคคล 3) ขณะที่การกระทำมีลักษณะเป็นการกระทำที่ซ้ำๆ และมีโครงสร้างในเรื่องการกระทำนั้นๆ โดยการนิยามสถานการณ์และการคาดหวังที่เห็นอย่างเด่นชัด ธรรมชาติของสัญลักษณ์แสดงให้ทราบถึงความสามารถสำหรับการใช้สัญลักษณ์ใหม่ๆ ผลก็คือทำให้มีการแปลความหมายใหม่ การประเมินผลใหม่ การนิยามใหม่ และการกำหนดพฤติกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ โครงสร้างสังคมที่มีอยู่ที่เดิมจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ด้วยเสมอ ทั้งนี้ก็เพราะเป็นการกระทำระหว่างกัน 4) ดังนั้นแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคม จึงเป็นตัวแทนปรากฏการณ์หนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด ซึ่งสามารถรักษาไวเสมือนเป็นเรื่องราวต่างๆ ที่นิยามสถานการณ์ต่างๆ ของผู้กระทำ อย่างไรก็ตามกระบวนการสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดและสนับสนุนแบบแผนเหล่านี้สามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงตลอดจนสามารถเปลี่ยนแปลงแบบแผนนั้นๆ ด้วย

จากการอ้างอิงดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นักสังคมวิทยาที่ศึกษาการจัดระเบียบทางสังคมในด้านของสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interactionism) นี้มีหลายคนด้วยกัน อาทิ George Herbert Mead Herbert Blumer และ Erving Goffman ทฤษฎีนี้เน้นถึงการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมเนื่องมาจากสัญลักษณ์โดยเฉพาะภาษาเป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่สุดที่ทำให้มนุษย์มีความผูกพันและสัมพันธ์กันจนสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้น Herbert Mead เป็นนักจิตวิทยาสังคมลูกศิษย์ของเขาที่มหาวิทยาลัยชิคาโกได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับสัญลักษณ์สัมพันธ์ ซึ่งเป็นการบรรยายของเขาลงในหนังสือ Mind, Self and Society สารสำคัญที่ Mead กล่าวถึงการจัดระเบียบทางสังคมว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลในสังคมนั้นอยู่ที่การมีและการใช้ความหมายร่วมกัน (Shared Meaning) การกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมจนเกิดเป็นความสัมพันธ์กันขึ้นนั้น เป็นเพราะใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน Mead กล่าวว่ามนุษย์กับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกัน มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งในสังคม และสังคมก็จำเป็นต้องมีมนุษย์ที่อาศัยและมีการกระทำร่วมกัน ทั้งมนุษย์และสังคมจึงพึ่งพาอาศัยกัน แก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของทั้งสองฝ่าย เพราะฉะนั้นกระบวนการของการกระทำระหว่างกัน (Social Interaction) จึงมีความสำคัญมาในทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์

ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์อธิบายการจัดระเบียบสังคมในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม ซึ่งเน้นในเรื่องการกระทำระหว่างกัน Mead บอกว่าการกระทำต่อกันจะต้องมีความตั้งใจด้วย ในตัวบุคคลหนึ่งๆ จะประกอบด้วยส่วนประกอบ I กับ Me เพื่อแก้ไขปัญหารหรือกระทำต่อคน

อื่น หรือการตัดสินใจเรื่องใดๆ I เป็นความต้องการเฉพาะตัว เป็นส่วนของตนที่ฝังรากอยู่ในลักษณะทางชีวภาพของแต่ละคน ส่วน Me นั้นบุคคลคิดว่าตนเองจะมีพฤติกรรมอย่างไร และประกอบด้วยทัศนคติของบุคคลอื่นซึ่งตัวเองเข้าใจ หรือคาดหวังคนอื่นในสังคมมีอยู่ต่อตนเอง Mead กล่าวถึง I ว่าค่อนข้างจะมีอิสระส่วน Me ประกอบด้วยทัศนคติของบุคคลอื่นซึ่งตัวเองเข้าใจโดยทั่วๆ ไปเรารู้จัก I ในนามของเสรีภาพ การสร้างสรรค์ความรู้สึกภายใน ก่อให้เกิดพฤติกรรมซึ่งอาจขัดแย้งกับธรรมเนียมประเพณีของสังคม อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม ส่วน Me นั้นได้แก่ ทัศนคติทั้งปวง บทบาท ความกดดันจากสังคม ค่านิยม ซึ่งสังคมได้ถ่ายทอดและรับไว้ในตนเอง เพราะฉะนั้นในบุคคลหนึ่งๆ จะมี I กับ Me ประกอบกันเรียกว่าตน (Self) จะเห็นได้ว่าบุคคลจะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไรมันขึ้นอยู่กับ I กับ Me ฝ่ายใดจะมากกว่ากัน จนเราอาจจะเรียกว่าเป็นการแสดงออกในด้านบุคลิกภาพ

กล่าวโดยสรุป Mead ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ของสัญลักษณ์ที่มนุษย์ได้ใช้ร่วมกัน การรวมกลุ่มทางสังคมมิได้เกิดขึ้นจากการร่วมกัน แต่มาจากความตั้งใจ การกระทำก็แสดงด้วยความตั้งใจ ท่าทางที่แสดงออกจะเป็นไป ด้านภาษาสัญลักษณ์จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้อีกบุคคลหนึ่งแสดงโต้ตอบความหมายนั้นๆ จนเกิดความสัมพันธ์กันขึ้น จึงมองเป็นการจัดระเบียบอย่างหนึ่ง Herbert Blumer อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมว่าความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มต่างๆ เกิดจากผลของการที่บุคคลแปลหรือกำหนดความหมายของการกระทำต่อกัน การมีปฏิริยาโต้ตอบมิได้มีโดยตรงต่อการกระทำของบุคคล แต่เพราะปฏิริยาต่อความหมายของการกระทำหรือแสดงออก เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์ การตีความ และการแสวงหาความหมายที่แท้จริงของการกระทำต่างๆ การแสดงออกในลักษณะการกระทำต่อกันหรือปฏิริยาต่อกัน ต้องอยู่ในรูปของกระบวนการที่บุคคลทั้งหลายเข้าใจในเหตุการณ์สามารถประเมินเหตุการณ์ให้ความหมายและตัดสินใจที่จะมีการกระทำโต้ตอบ แนวความคิดของ Blumer จึงเป็นการอธิบายที่เน้นถึงการตีความเพื่อให้รู้ความหมายที่แท้จริง Erving Goffman อธิบายการจัดระเบียบทางสังคมในรูปของความสัมพันธ์ที่มนุษย์แสดงละครต่อกัน (Dramatic Approach) เราจะเห็นว่าเนื้อร้องเพลงที่กล่าวถึงโลกนี้คือละคร ทุกคนต้องแสดงบทบาทอย่างไม่จริงใจ ต้องสวมหน้ากากเข้าหากันกอฟแมนอธิบายความสัมพันธ์ของบุคคลในด้านที่แสดงละครต่อกันว่า บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจเป็นสำคัญ (Impression Management) เช่น คนเสิร์ฟอาหารจะปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างดีด้วยกิจกรรมมารยาทเรียบร้อย แต่ภายในเนื้อแท้อาจจะมีบุคลิกภาพที่ตรงกันข้ามเพราะฉะนั้นคนเสิร์ฟอาหารต้องทำตามบทบาทที่ดีต่อลูกค้าไว้เสมอ แม้ว่าภายในจิตใจอาจจะมีปัญหาเดือดร้อนในเรื่องเงินทองก็ตามเราสามารถที่จะสรุปเกี่ยวกับข้อสมมติของทฤษฎีสัญลักษณ์ได้บ้าง กล่าวคือ ทฤษฎีที่กล่าวถึงกระบวนการกระทำระหว่างกัน มีข้อสมมติที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมดังต่อไปนี้ 1) เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการตอบโต้หรือปฏิริยาของกระบวนการที่บุคคลต่างๆ ได้แปลความหมาย ประเมินผล ให้ความหมายตามเนื้อหาสาระที่บุคคลได้กระทำต่อกัน การจัดระเบียบทางสังคมจึงมีลักษณะเป็นกระบวนการมากกว่าที่จะเป็นโครงสร้าง 2) โครงสร้างทางสังคมจึงเป็นปรากฏการณ์หนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นทันที โดยไม่ทำให้การกระทำของปัจเจกบุคคลหยุดชะงัก การที่จะเข้าในแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคมจะต้องยอมรับว่าแผนต่างๆ เหล่านั้นเป็นพฤติกรรมปลุกย่อยของปัจเจกบุคคล 3) ขณะที่การกระทำมีลักษณะเป็นการกระทำที่ซ้ำๆ และมีโครงสร้างในเรื่องการกระทำนั้นๆ โดยการนิยามสถานการณ์และการคาดหวังที่เห็นอย่างเด่นชัด ธรรมชาติของสัญลักษณ์แสดงให้ทราบถึงความสามารถสำหรับการใช้สัญลักษณ์ใหม่ๆ

ผลก็คือการให้มีการแปลความหมายใหม่ การประเมินผลใหม่ การนิยามใหม่ และการกำหนด พฤติกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ โครงสร้างสังคมที่มีอยู่เดิมจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ด้วยเสมอ ทั้งนี้ก็ เพราะเป็นการกระทำระหว่างกัน 4) ดังนั้นแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคมจึงเป็นตัวแทน ปรัชญาการกระทำหนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นทันทีทันใดซึ่งสามารถรักษาไว้เสมือนเป็นเรื่องราวต่างๆ ที่นิยาม สถานการณ์ต่างๆ ของผู้กระทำ อย่างไรก็ตามกระบวนการสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดและสนับสนุน แบบแผนเหล่านี้สามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสามารถเปลี่ยนแปลงแบบแผนนั้นๆ ด้วย

ทฤษฎีนี้เน้นถึงการกระทำระหว่างกันของบุคคลในสังคมเนื่องมาจากสัญลักษณ์โดยเฉพาะ ภาษาเป็นสื่อการติดต่อที่สำคัญที่ทำให้บุคคล กลุ่มบุคคลในสังคมมีความผูกพันและสัมพันธ์กันจน สามารถสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของ ท้องถิ่น ทำให้สังคมเห็นคุณค่า ตระหนักและมีการจัดระเบียบโดยใช้มิติวัฒนธรรมร่วมกันมาพัฒนาไป ในทิศทางเดียวกัน

ทฤษฎีสัมพันธสัญลักษณ์นิยมเป็นทฤษฎีที่เน้นแนวคิด เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับ สัญลักษณ์ และกระบวนการตีความของการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐาน ในการเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ นักจิตวิทยาในสังคมกลุ่ม George Herbert Mead (1934) และ Herbert Blumer (1969) ได้พัฒนาแนวคิดขึ้นโดยมุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับความหมาย และการแปลความหมายสัญลักษณ์ของแต่ละกลุ่มบุคคลที่ลึกซึ้งมากกว่าเรื่องปฏิกิริยาตอบสนอง ของมนุษย์ต่อสิ่งเร้านั้น และทฤษฎีนี้ยังเน้นว่าบุคคลจะประพฤติปฏิบัติในเรื่องที่เขาตีความหมายว่า สิ่งนั้นมีความหมาย และความสำคัญต่อเขาเพียงใด ที่สำคัญการตีความย่อมเกิดจากประสบการณ์ ของปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ที่ผ่านมากกระทบตัวเขาโดยตรงนั่นคือ ความจริงที่เกิดขึ้น หรือ ประสบการณ์ตรง (ทรงคุณ จันทจร. 2549 : 10-12)

โดยสรุปทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรมนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับการกระทำ ระหว่างกันของบุคคลในสังคม ในการวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของ ผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรมจะทำให้ทราบว่าทำไมผู้หญิงชนบทในภาค อีสานจึงตัดสินใจแต่งงานกับชายชาวต่างชาติ เนื่องจากทฤษฎีนี้เน้นการกระทำระหว่างกันของ บุคคลในสังคมเนื่องมาจากสัญลักษณ์ โดยเฉพาะภาษาเป็นสื่อการติดต่อที่ทำให้มนุษย์มีความผูกพันและ สัมพันธ์กันจนสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้น และมีการใช้ ความหมายร่วมกัน เนื่องจากในหมู่บ้านมีผู้หญิงที่แต่งงานกับ ชาวต่างชาติแล้วประสบความสำเร็จในชีวิต และมีการติดต่อกับคนในชุมชน เนื่องจากมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งในสังคม และสังคมก็จำเป็นต้องมี มนุษย์ที่อาศัยและมีการกระทำร่วมกัน ทั้งมนุษย์และสังคมจึงพึ่งพาอาศัยกัน แก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อ ความอยู่รอดของทั้งสองฝ่าย เพราะกระบวนการของการกระทำระหว่างกันของการเผยแพร่วัฒนธรรม หนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งต้องคำนึงถึงข้อเหมือนและข้อต่างของวัฒนธรรมทั้งสองเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจุบันการติดต่อสื่อสารในโลกโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมการแต่งงาน ระหว่างหญิงไทยอีสานและชายต่างชาติ จึงต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางการจัดการวัฒนธรรมตาม รูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน เนื่องจากวัฒนธรรมแบบใหม่ไม่ใช่จะ ดีทุกอย่าง และวัฒนธรรมแบบเดิมก็ไม่ใช่จะดีไปทั้งหมด การรับสิ่งใหม่ต้องรู้จักเลือกรับแต่สิ่งที่ดีมี ประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรู้จักเลือกที่จะอนุรักษ์ดูแลรักษาวัฒนธรรมเดิมที่ดีมีคุณค่าและ ความหมายในทางประวัติศาสตร์ เป็นมรดกของชาติที่สำคัญยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงและใกล้เคียงซึ่งนำเสนอไว้เป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยในต่างประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2549 : 126) ได้ศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ผู้หญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน รายได้น้อย เคยผ่านการมีสามีคนไทยมาแล้ว และมีลูกติดซึ่งเกิดจากสามีคนไทย ต้องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เพราะต้องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และต้องการยกฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ผู้หญิงชนบทในจังหวัดอุดรธานีที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมและประสบผลสำเร็จครอบครัวมีฐานะดีสุขภาพมากขึ้นได้แนะนำบอกต่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนของตนเองได้แต่งงานกับฝรั่งหรือแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และยังพบว่า หมู่บ้านในชนบทจังหวัดอุดรธานีหลายแห่งที่มีผู้หญิงแต่งงานกับฝรั่งแล้ว ทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีบ้านเรือนหลังใหญ่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านมากขึ้น มีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทางด้านอาหาร ภาษา เศรษฐกิจดี และยังคงความเป็นเอกลักษณ์ทางประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสานดั้งเดิม

ณิขกมล วานิชขัง (2550 : 220) ได้ศึกษาการแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อครอบครัวในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า สตรีที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมูลเหตุจูงใจที่ทำให้สตรีในจังหวัดอุดรธานีตัดสินใจแต่งงานกับชายชาวต่างชาติ คือ ความต้องการมีชีวิตครอบครัวที่มั่นคง อันเนื่องมาจากการมีชีวิตครอบครัวที่ล้มเหลวมาก่อนโดยพบสาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจแต่งงานกับชาวต่างชาติดังนี้ 1) การหย่าร้างกับอดีตสามีที่ไม่รับผิดชอบ 2) การได้รับการสนับสนุนจากญาติและเพื่อน 3) ความยากจน 4) ค่านิยมและการเห็นแบบอย่างที่ดีในหมู่บ้าน 5) การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยและการได้รับการบริการจากบริษัทจัดหาคู่ 6) การศึกษาที่ต่ำและการประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคง การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของการแต่งงานข้ามชาติที่มีต่อครอบครัว และชุมชนของสตรีในจังหวัดอุดรธานี พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว คือ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านรายได้ โดยมีเงินฝากและมีทองเพิ่มขึ้น ครอบครัวสามารถปลดภาระหนี้สินได้ ลักษณะที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทรัพย์สินของครอบครัวเพิ่มขึ้น และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิมแต่ในระดับชุมชนพบว่า สภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมพบว่า วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของสตรีและครอบครัวมีความสะดวกสบายมากขึ้น สัมพันธภาพภายในครอบครัวและเครือญาติยังคงแน่นแฟ้นแต่ความสัมพันธ์กับชุมชนมีความห่างเหินขึ้น ครอบครัวและเครือญาติให้การส่งเสริมและสนับสนุนการแต่งงานข้ามชาติ เช่นเดียวกับชุมชนมีค่านิยมที่จะให้บุตรหลานแต่งงานกับชาวต่างชาติมากขึ้น ด้านสุขภาพของสตรีและครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการมีส่วนร่วมประชุมและเป็นสมาชิกกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนของสตรีที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีน้อยกว่าประชาชนทั่วไปในชุมชนการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม พบว่า แบบแผนในการดำเนินชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เพียงเล็กน้อย ด้านความรู้ความเข้าใจภาษา การบริโภคอาหาร การฟังเพลง การละเล่นพื้นเมือง และการมีส่วนร่วมในชนบทธรรมเนียมประเพณี

ท้องถิ่นของครอบครัวสตรีที่แต่งงานกับชาวต่างชาติทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนกันระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานกับวัฒนธรรมตะวันตก

เย็นจิตร ถิ่นขาม (2552 : 142) ได้ศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงไทยกับชายญี่ปุ่น ผลการศึกษา พบว่า คู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมมีความหลากหลายทั้งอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เส้นทางที่ทำให้ผู้หญิงไทยได้แต่งงานกับชาวญี่ปุ่น เริ่มจากการพบกัน คบกัน และการตัดสินใจแต่งงาน การพบกันมีทั้งการพบกันโดยบังเอิญและการพบกันโดยอาศัยแม่สื่อสำหรับการตัดสินใจแต่งงาน ส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยครอบครัวและเครือญาติมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย วัตถุประสงค์ของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม คือ เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้หญิงส่วนใหญ่ให้ความคาดหวังกับเรื่องเศรษฐกิจก่อนที่จะตัดสินใจแต่งงานแต่หลังจากแต่งงานแล้วได้คาดหวังเรื่องของความเข้าใจและความรักมากกว่าเรื่องเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามบางกลุ่มไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องเศรษฐกิจก่อนที่จะแต่งงาน การแต่งงานของหญิงไทยนั้นโดยมาแล้วจะตัดสินใจอยู่ด้วยกันและจดทะเบียน โดยที่ไม่ได้มีการแต่งงานเป็นทางการมาก เพียงให้ผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายรับรู้ ผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชายญี่ปุ่นมีการเลือกที่อยู่อาศัย แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบหลักคือ แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกันกับสามีในประเทศไทย (ทั้งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านและอาศัยอยู่ในเขตเมืองใหญ่) แต่งงานแล้วย้ายไปอยู่ด้วยกันที่ประเทศญี่ปุ่น และแต่งงานแล้วอาศัยอยู่คนละพื้นที่ (ผู้หญิงไทยยังคงอยู่ในประเทศไทย และผู้ชายญี่ปุ่นยังคงอาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น) คู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีการช่วยเหลือกันในส่วนกิจกรรมหารายได้ คือ มีบทบาทในการผลิต และการทะนุบำรุงสมาชิกในครอบครัว อย่างไรก็ตามผู้หญิงไทยมีบทบาทในกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนและบทบาทด้านการเมืองน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงไทยกับชายชาวญี่ปุ่น ไม่ได้ทำลายความสัมพันธ์ทางสังคมของครอบครัวเดิมลง ผู้หญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชายญี่ปุ่นมีวิธีการในการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว ได้แก่ การโทรศัพท์ติดต่อสื่อสาร การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การใช้จดหมาย การส่งข่าวสารผ่านเพื่อนหญิงชาวไทยที่เดินทางกลับบ้าน การไปเยี่ยมเยือน การเดินทางไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นของญาติฝ่ายหญิงไทยหรือการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยของญาติฝ่ายชายญี่ปุ่น ผู้หญิงไทยสำนึกว่าตนเป็นคนไทยที่เพียงแต่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น และบ้านที่แท้จริงคือประเทศไทย มีสำนึกของความเป็นลูกที่มีหน้าที่ต่อครอบครัวเดิมในถิ่นต้นทางผู้หญิงไทยสร้างหรือผลิตซ้ำวัฒนธรรมไทยในประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ การทำอาหารไทย หรืออาหารอีสาน การไปทำบุญที่วัดไทยในประเทศญี่ปุ่น การนัดพบปะสังสรรค์ในงานเทศกาลหรือประเพณีไทยต่างๆ การไปใช้บริการในร้านอาหารหรือร้านนวดของไทยการอุปโภคหรือบริโภคสินค้าที่ผลิตจากประเทศไทย และการรับสื่อต่างๆ ที่เป็นภาษาไทย ผู้หญิงไทยสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้หญิงไทยด้วยกันในประเทศญี่ปุ่น มีการสร้างความสัมพันธ์กับคนไทยคนอื่นๆ ที่อาศัยในประเทศญี่ปุ่นและรักษาความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิมหรือเครือญาติในประเทศไทยกลายเป็นชุมชนข้ามพรมแดน

พวงแก้ว เรื่องไพศาล (2553 : 559-560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเชยฝรั่ง : รูปแบบการจัดพิธีมงคลสมรสตามเอกลักษณ์อีสาน ผลการวิจัย พบว่า พื้นที่วิจัยได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดนครราชสีมา มีองค์ความรู้และประวัติความเป็นมาของรูปแบบพิธีสมรสตามเอกลักษณ์อีสาน วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในด้านความเชื่อ การสู่ขอ การหมั้น การหาฤกษ์ยาม สถานที่ เครื่องแต่งกาย ลินสอด อาหาร ภาษา ประเพณี พิธีกรรม และของสมมาตามแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของอีสาน เมื่อพิจารณาจากกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่ม หรือวัฒนธรรมที่

ต่างกันระหว่างเอกลักษณ์อีสานกับชาติตะวันตก มีวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกันอยู่ไม่น้อย บางวัฒนธรรมอาจจะเอื้ออำนวยในการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว บางวัฒนธรรมอาจจะยังคงอยู่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก แม้ว่าจะมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาโดยสังเกตได้จากสังคมเมืองไปสู่ สังคมชนบทมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่ในเรื่องของครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และยังพบว่า การจัดพิธีสมรสเอกลักษณ์อีสานระหว่างหญิงชาวไทยกับชายชาวต่างชาติจากยุโรป อเมริกัน และชาวออสเตรเลีย นั้น เป็นการเชื่อมโยงผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมหลากหลายวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นอีสานที่มีความเป็นอยู่เรียบง่ายกับการจัดพิธีมงคลสมรสของสามีต่างชาติเพื่อเป็นการให้เกียรติฝ่ายหญิง รูปแบบการจัดพิธีมงคลสมรสที่มีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนทางพฤติกรรมและมีการปรับความรู้สึกและจิตใจ เพื่อให้สามารถยอมรับสภาพความเป็นจริง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังจากการแต่งงานได้ ซึ่งในด้านการเผยแพร่เอกลักษณ์การสมรสท้องถิ่นของไทย ยังขาดรูปแบบการบริหารจัดการพิธีตามเอกลักษณ์อีสานที่เกี่ยวข้องโดยภาครัฐและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบูรณาการอย่างจริงจังโดยนำเสนอรูปแบบในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีมงคลสมรสที่มีอัตลักษณ์ในคุณค่าทางวัฒนธรรมซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

อรนุช สีตบุตร (2554 : 320) ได้ศึกษาการแต่งงานข้ามชาติ : การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเลือกคู่สมรสหญิงอีสานกับชาวต่างชาติ ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นมาของการเลือกคู่สมรสระหว่างหญิงอีสานและชาวต่างชาติเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2512 เป็นช่วงที่มีทหารอเมริกันเข้ามามากที่สุด เวลานั้นเป็นจุดเริ่มของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างหญิงไทยจากชุมชนชนบทกับชาวตะวันตก การจากบ้านมาไกลของทหารอเมริกัน ทำให้เกิดความเหงาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของความต้องการมีหญิงคนรัก และหลังสงครามผู้หญิงไทยหลายคนตามคนรักไปอยู่สหรัฐอเมริกา และมีทหารอเมริกันบางส่วนกลับมาใช้ชีวิตกับภรรยาที่เมืองไทยหลังเกษียณ หญิงอีสานที่ติดตามสามีไปอยู่ต่างประเทศจะส่งเงินมาช่วยเหลือครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีฐานะดีขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันเราจึงพบเห็นผู้หญิงไทยนิยมแต่งงานกับชาวต่างชาติกันเป็นจำนวนมาก และยังพบว่า ปัจจุบันหญิงอีสานที่มีคู่สมรสเป็นชาวต่างชาติได้จดทะเบียนสมรสแบบถูกต้องตามกฎหมาย มีบุตร ธิดา ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในภาคอีสาน เดินทางไปต่างประเทศเป็นบางครั้งมีการสร้างบ้านและทำธุรกิจ เช่น ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านคอมพิวเตอร์ อยู่ในจังหวัดของคู่สมรส จะช่วยกันทำมาหากิน สามีชาวต่างชาติจะให้ความช่วยเหลือชุมชนเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ฐานะทางสังคมของคู่สมรสฝ่ายหญิงดีขึ้นเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านฐานะทางสังคม เป็นที่สนใจของเพื่อนบ้าน มีความพอใจในฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว คู่สมรสฝ่ายหญิงมีความเห็นอีกว่าฝ่ายชายมีความซื่อสัตย์ เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว สภาพปัญหาของวัฒนธรรมการเลือกคู่สมรสระหว่างหญิงอีสานและชาวต่างชาติ พบว่า คู่สมรสต้องปรับตัวอย่างมากเกี่ยวกับความแตกต่างด้านอาหารระหว่างอาหารไทย อาหารอีสาน อาหารไทย-อีสาน อาหารฝรั่ง และอาหารไทย-ฝรั่ง ซึ่งต้องแยกประเภทอาหารว่าจะรับประทานช่วงเวลาไหน คู่สมรสชาวต่างชาติส่วนมากจะไม่ชอบกลิ่นของปลาร้า และอาหารที่มีรสจัด ปัญหาด้านภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นปัญหาหลักสำหรับคู่สมรสชาวต่างชาติ เวลาสื่อสารกับคนในครอบครัวจะพูดภาษาไทยได้บ้างแต่ฟังภาษาอีสานไม่ออก ด้านสภาพภูมิอากาศ ภาคอีสานเป็นภาคที่มีอากาศร้อนมากในช่วงฤดูร้อน ทำให้คู่สมรสชาวต่างชาติทนอากาศร้อนไม่ได้ และไม่ออกจากบ้านไปไหนอยู่แต่ในบ้านที่ติดเครื่องปรับอากาศ

ศิริพร สุวรรณศรี (2536 : 180-240) ได้วิจัยประเพณีการสู่ขวัญของชาวอำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบของพิธีกรรมการสู่ขวัญและศึกษาวิถีชีวิตที่ปรากฏในบทสู่ขวัญของชาวอำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด วิธีการวิจัยโดยศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหมอสูตร กลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมพิธีการสู่ขวัญ และกลุ่มผู้รู้เกี่ยวกับประเพณีการสู่ขวัญ การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัย 1. อำเภอมืองร้อยเอ็ดเป็นชุมชนเก่าแก่ ตั้งขึ้นในสมัยพุทธกาล ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมเหมือนชาวอีสานทั่วไป และดำรงชีวิตด้วยการทำการเกษตรเป็นหลัก 2. ประเพณีการสู่ขวัญของชาวอำเภอมืองร้อยเอ็ดกระทำสืบเนื่องกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเนื่องจากมีความเชื่อว่าขวัญเป็นสิ่งที่ไม่มิตัวตน แต่ทุกชีวิตและทุกอย่างต่างมีขวัญอยู่ประจำ ถ้าขวัญออกจากร่าง สิ่งร้ายต่างๆ จะเกิดขึ้นหรืออาจเสียชีวิตได้ จึงมีพิธีการสู่ขวัญ พิธีการสู่ขวัญมี 2 แบบ คือ แบบพุทธ และแบบพราหมณ์ ขั้นตอนการจัดพิธี คือ การหาฤกษ์ยามขึ้นเตรียมการ ขึ้นการจัดพิธี และขึ้นสังสรรค์ 3. องค์ประกอบของพิธีกรรมการสู่ขวัญของชาวอำเภอมืองร้อยเอ็ด มี 4 อย่าง คือ หมอสูตร ผู้ถูกเรียกขวัญ เครื่องสังววย และบทสู่ขวัญ ซึ่งมีจำนวน 7 บท ได้แก่ บทสู่ขวัญคนป่วย บทสู่ขวัญคนธรรมดา บทสู่ขวัญบ่าวสาว บทสู่ขวัญนาค บทสู่ขวัญขึ้นบ้านใหม่ บทสู่ขวัญข้าว และบทสู่ขวัญควายและวัว 4. วิถีชีวิตที่ปรากฏในบทสู่ขวัญของชาวอำเภอมืองร้อยเอ็ดมี 3 ด้าน คือ 4.1 ด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค 4.2 ความเชื่อ ชาวอำเภอมืองร้อยเอ็ด มีความเชื่อเรื่องขวัญ เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีมงคล และอุปมงคล ผี ฤกษ์ยาม อำนาจ คุณพระรัตนตรัย บุญกรรม และพระศรีอารีย์ 4.3 การประกอบอาชีพ ชาวอำเภอมืองร้อยเอ็ดประกอบอาชีพทางการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การค้าขาย และอื่นๆ

วันชัย คำพา (2538 : 101-108) ได้วิจัยเกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมการแต่งงานของชาวกุยบ้านอาโพน อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า ชาวกุยบ้านอาโพน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากที่อื่น และได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอบัวเขต ชาวกุยเป็นกลุ่มดั้งเดิมของจังหวัดสุรินทร์ มีวัฒนธรรมที่เป็นกลุ่มของตนเอง แต่ต่อมากลุ่มชนชาวเขมรได้อพยพเข้ามาอยู่ร่วมกับกลุ่มชาวกุย จังหวัดสุรินทร์ และได้นำเอาวัฒนธรรมเข้ามาเผยแพร่ในกลุ่มของชาวกุย ทำให้ชาวกุยรับเอาวัฒนธรรมของชาวเขมรเข้ามาในวิถีชีวิตจนปัจจุบันนี้ ชาวกุยจังหวัดสุรินทร์กลายเป็นชนกลุ่มน้อยของจังหวัดสุรินทร์ ประเพณีพิธีกรรมการแต่งงานของชาวกุยบ้านอาโพน กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในพิธีกรรมการแต่งงานของชาวกุยบ้านอาโพนนั้น มีองค์ประกอบและขั้นตอนหลายอย่างด้วยกัน นอกจากนั้นยังมีคติความเชื่อเกี่ยวกับองค์ประกอบและขั้นตอนของประเพณีพิธีกรรมการแต่งงานของชาวกุยบ้านอาโพนด้วย องค์ประกอบและขั้นตอนของประเพณีพิธีกรรมการแต่งงานของชาวกุยบ้านอาโพน ประกอบด้วย การเลือกคู่ครอง การทาบทาม การหมั้น ขึ้นหมากแต่งงาน การสู่ขวัญ การเซ่นผีบรรพบุรุษ และการสมมา คติความเชื่อจากองค์ประกอบและขั้นตอนของประเพณีพิธีกรรมการแต่งงานของชาวกุย บ้านอาโพนนั้น จะประกอบด้วย คติความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง คติความเชื่อเกี่ยวกับการทาบทาม คติความเชื่อเกี่ยวกับการหมั้น คติความเชื่อเกี่ยวกับขึ้นหมากแต่งงาน คติความเชื่อเกี่ยวกับการสู่ขวัญของคู่บ่าวสาว คติความเชื่อเกี่ยวกับการเซ่นผีบรรพบุรุษ คติความเชื่อเกี่ยวกับการสมมา

พัชรินทร์ ลาภานันท์ (2540 : 284-189) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพลวัตและแนวทางการวิจัยการศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในสังคมอีสาน พบว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสังคมไทย เป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งจะมีขึ้นในรัชกาลที่ 5 มีการแต่งงานระหว่างหญิงชาวสยามและชายชาวจีนที่เข้ามาค้าขายและอาศัยอยู่ในประเทศสยาม ต่อมาการตั้งถิ่นฐานทัพอเมริกันในประเทศไทยระหว่างสงครามเวียดนาม เพื่อให้เกิดการแต่งงานระหว่างหญิงไทยกับทหารอเมริกัน ปัจจุบันการแต่งงานระหว่างหญิงอีสานกับชาวต่างชาติเกิดขึ้นภายใต้บริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากสังคมในอดีต บทความต้องการชี้ให้เห็นถึงพลวัตของปรากฏการณ์นี้ ซึ่งในด้านหนึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งนโยบายการพัฒนาประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก และในอีกด้านหนึ่งเชื่อมโยงแนวทางการศึกษาที่ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมเป็นกลไกที่สำคัญของการผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติระหว่างไทยกับจีน ระยะต่อมาปรากฏการณ์นี้ถูกมองภายใต้กรอบแนวคิดความทันสมัย (Modernization) และเชื่อมโยงกับการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคบริการและการท่องเที่ยวที่ได้รับอิทธิพลจากการตั้งถิ่นฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ การขยายตัวของกรายย้ายถิ่นข้ามชาติตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ส่งผลให้การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมถูกมองภายใต้กรอบแนวคิดการย้ายถิ่นฐาน (Migration) ในบริบทสังคมปัจจุบันที่เคลื่อนย้ายอพยพของผู้คนเกิดขึ้นอย่างไร้พรมแดนทางพื้นที่ภูมิศาสตร์ทางวัฒนธรรม การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมถูกวิเคราะห์ภายใต้กรอบคิดที่อิงกับความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ยังมีกรณีวิเคราะห์ปรากฏการณ์นี้โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากร (Resource Profile Approach) และชี้ให้เห็นการแต่งงานกับชาวต่างชาติ ส่งผลให้เปลี่ยนแปลงครัวเรือนในชนบทอีสาน

นิรุญ สุขสวัสดิ์ (2541 : 179-186) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพิธีกรรมการแต่งงานกลุ่มชาติพันธุ์กูยและเขมร บ้านโพหนองกับบ้านโจรก ตำบลอาน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า พิธีกรรมการแต่งงานของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นตามความเชื่อของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีพื้นฐานมาจากความเชื่อ ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีที่บรรพบุรุษได้ประพฤติปฏิบัติกันมาทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ มีความเชื่อว่าการประกอบพิธีกรรมนี้จะทำให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิตแก่ชีวิตการครองเรือน ทำให้คู่บ่าวสาวมีขวัญและกำลังใจในการสร้างครอบครัวใหม่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข การประกอบพิธีกรรมการแต่งงานของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ มีลักษณะโครงสร้างตามขั้นตอน คือ 1) ก่อนการประกอบพิธีกรรม ได้แก่ การเลือกคู่ครองจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีทั้งการเลือกคู่ครองตามความพึงพอใจของตนเอง และการเลือกคู่ครองที่ระบบเครือญาติเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การทาบทามสู่ขอ มีความคล้ายคลึงกันในส่วนของผู้ที่ทำหน้าที่ในการเจรจาทาบทามสู่ขอ ส่วนความแตกต่างจะปรากฏเด่นชัดอยู่ชาติพันธุ์เขมรที่ถือว่าการทาบทามสู่ขอเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุด การหมั้นจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งทางด้านองค์ประกอบและขั้นตอน 2) ระหว่างการประกอบพิธีกรรมการแต่งงาน ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์จะมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และขั้นตอนของพิธีกรรม คล้ายคลึงกันคือ ฤกษ์ยาม โดยเชื่อในเรื่องของวัน เดือน ปีเกิดของคู่บ่าวสาวที่สมพงศ์กัน เวลา วัน เดือนที่ใช้ประกอบพิธีจะต้องมีความเป็นสิริมงคล สถานที่ที่จะประกอบพิธีที่บ้านเจ้าสาว การสร้างปะรำพิธีจะไม่นิยมสร้างทางทิศตะวันตกของบ้าน วัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวมจะคล้ายคลึงกัน แต่สิ่งที่ปรากฏแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ กลุ่มชาติพันธุ์กูยจะนำเคียวเกี่ยวข้าว และกลุ่มชาติพันธุ์เขมรจะนำเต้าปูนและมีดยับหมากเข้ามาเป็น

อุปกรณ์ที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรม พิธีสู่ขวัญ บทสวดของลุ่มชาติพันธุ์จะผสมผสาน วัฒนธรรมทางด้านภาษาจากกลุ่มไทย-ลาว โดยบทสวดจะเน้นเรื่องการปฏิบัติตนในชีวิตการครองเรือน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรจะมีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านภาษาและบทสวดเน้นเรื่องความเชื่อต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติตามลัทธิพราหมณ์ แต่ทั้งนี้จะมีองค์ประกอบของพิธีกรรมบางส่วนที่แตกต่างกันในเรื่องของลำดับขั้นตอน 3) หลังจากประกอบพิธีกรรมแต่งงาน กลุ่มชาติพันธุ์เขมรจะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมมากนัก เพราะถือว่าส่วนสำคัญของพิธีกรรมได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมหลังการแต่งงานเช่นเดียวกับพิธีกรรมอื่น เพราะให้ความเคารพนับถือต่อญาติทั้งสองฝ่ายโดยเท่าเทียมกัน

สุทธาธิกุล กาญจนภรกร (2544 : 90-92) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวบ้านที่มีต่ออนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ผลการวิจัย พบว่า ความเชื่อของชาวบ้านทั้ง 5 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่งอนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา ลักษณะที่สองอนุสาวรีย์เป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองจังหวัดนครราชสีมาลักษณะที่สาม อนุสาวรีย์มีวิญญูณ ท้าวสุรนารี ดูแลปกป้องรักษาและบันดาลโชคลาภได้ ลักษณะที่สี่ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีทำให้เกิดความใกล้ชิดเสมือนเป็นบรรพบุรุษของชาวจังหวัดนครราชสีมา ลักษณะที่ห้า ความเชื่อ เกี่ยวกับการนำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อท้าวสุรนารีมาใช้ ความเชื่อนี้เป็นความสัมพันธ์และผลการดำเนินชีวิตของชาวบ้านและต่อรูปแบบการประกอบพิธีกรรมที่ปรากฏทั้งในส่วนรวมและส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมแทนสัญลักษณ์ในพิธีกรรมที่มีความหมายแสดงถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก ที่ได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธ พราหมณ์ ฮินดู และความเชื่อดั้งเดิมในบริบทของสังคมชาวบ้านในจังหวัดนครราชสีมา บทบาทที่สำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมมีประโยชน์ต่อการสร้างกำลังใจ มีผลดีต่อการสมัครสมานสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครองของจังหวัดนครราชสีมา และช่วยให้เข้าใจความหมายทางวัฒนธรรมได้ถูกต้อง ทำให้เข้าใจพื้นความคิด ความเชื่อ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและประเทศชาติ

ปริญญช วิทยะวงศ์ (2547 : 150-153) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการครองชีวิตของคู่สมรส จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า การครองชีวิตคู่ของคู่สมรส ได้แก่ การยอมรับนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ แก้ไขปัญหาพร้อมกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาที่เหมาะสม การมีความซื่อสัตย์ต่อกัน การมีสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การมีเพศสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนการครองชีวิตคู่ด้านควบคุมอารมณ์ อุดหนุน รู้จักให้อภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะด้านส่วนตัว ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนตัว มีความสัมพันธ์บวกกับการครองชีวิตคู่ของคู่สมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนเพศกับบุคลิกภาพแบบเปิดเผย มีความสัมพันธ์ทางลบกับการครองชีวิตคู่กับคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า ระยะเวลาของการใช้ชีวิตร่วมกันและบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการครองชีวิตคู่ของคู่สมรส โดยสรุปผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ของคู่สมรส หากได้รับการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการครองชีวิตคู่ให้คู่สมรสเพื่อความสุขในชีวิตสมรสทั้งปัจจุบันและอนาคต

ยุวดี เมฆบุษยา (2547 : 176-184) ได้ศึกษาการสมรสข้ามวัฒนธรรมของสตรีใน กิ่งอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า บริบทพื้นฐานก่อนการสมรส บริบททางด้าน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ทำให้มีแนวคิดสมรสกับ ชาวต่างชาติกระบวนการสมรส มีปฏิสัมพันธ์ก่อนการสมรส 5 ลักษณะ คือ การพบกันในสถาน บันเทิงหรือร้านอาหารที่สตรีกลุ่มนี้ไปทำงาน มีจำนวน 148 ราย การพบกันโดยมีนายหน้าหรือแม่สื่อ จัดหามาให้ โดยจะเสียค่าตอบแทน จำนวน 25 ราย การพบกันโดยการแนะนำของญาติและเพื่อน จำนวน 114 ราย การพบกันในต่างประเทศที่เดินทางไปทำงาน จำนวน 2 ราย และการพบกันโดย วิธีการสื่อสารสมัยใหม่ จำนวน 5 ราย กรจัดพิธีสมรสเป็นแบบพิธีพื้นบ้านอีสาน และมีการจดทะเบียนสมรส เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตคู่ จำนวน 252 ราย ส่วนคู่ที่ไม่มีการจดทะเบียนสมรส 42 ราย และยังพบว่า ผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต มี 2 ลักษณะ คือ ผลกระทบทางกายภาพและจิตใจ โดยผลกระทบทางกายภาพเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้จากภายนอก อาทิ การเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัย การดำเนินชีวิต และการมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จำนวนทั้งหมด 266 ราย สตรี จำนวน 28 ราย ยังคงดำเนินชีวิต เหมือนเดิม ส่วนผลกระทบทางจิตใจมี 2 ลักษณะ คือ ความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย เนื่องจากปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ยาก มีจำนวน 130 ราย

รัตนา บุญมัธยะ (2547 : 153-174) ได้ศึกษาเรื่อง เมียฝรั่ง : ความสัมพันธ์ ของผู้หญิง ไทยกับผู้ชายต่างชาติพบว่า ผู้หญิงจากบ้านงาน สามารถเชื่อมต่อกับโลกตะวันตก โดยผ่านแวดดวงของครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนฝูง พวกเขาเริ่มการอพยพข้ามชาติโดยการติดตาม สมาชิกในครอบครัว หรือญาติพี่น้องที่ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ต่างประเทศเรียบร้อยแล้ว คนเหล่านี้จะคอย ช่วยเหลือผู้มาใหม่ทั้งเรื่องการใช้ชีวิตในต่างแดน การจัดการเรื่องวีซ่า ตัวเครื่องบิน งานและที่พัก ชั่วคราว 3 เดือนแรก ก่อนที่ผู้มาใหม่จะสามารถแยกไปตั้งตัวได้ บางครั้งผู้หญิงที่เป็นภรรยาฝรั่งก็จะ นำครอบครัว และเพื่อนของสามีฝรั่งมาเยี่ยมบ้านเกิดของตน และแนะนำให้รู้จักกับหญิงสาวในหมู่บ้าน ด้วยวิธีการเช่นนี้เอง เครือข่ายของหมู่บ้านในโลกตะวันตกโดยเฉพาะที่สวีตเซอร์แลนด์ ก็ค่อยๆ ขยายใหญ่ขึ้นจนหมู่บ้านงานถูกเรียกขานว่าเป็น “หมู่บ้านสวิส” หรือ “บ้านงานสวิส” ทุกวันนี้ ผู้หญิงบ้านงานประมาณ 84 คน ช่วงอายุ ระหว่าง 20-59 ปี ซึ่งคิดเป็นจำนวน 1 ใน 3 ของ ผู้หญิงช่วงอายุนี้ทั้งหมดในหมู่บ้าน ได้แต่งงานกับผู้ชายฝรั่ง ซึ่งเป็นชาวสวิส ร้อยละ 96 เยอรมัน ร้อยละ 2 อังกฤษ ร้อยละ 1 และฝรั่งเศส ร้อยละ 1 อาชีพของสามีฝรั่งก็มีหลากหลาย ทั้งวิศวกร พนักงานธนาคาร หมอ ช่างเทคนิค ตำรวจ ฯลฯ อายุเฉลี่ยของผู้ชายฝรั่งจะมากกว่าฝ่ายหญิง ประมาณ 10-18 ปี ในขณะที่ฝ่ายหญิง 2 ใน 3 เคยแต่งงานและผ่านการหย่าร้างมาแล้ว หลายคน มีลูกติดด้วย จุดเน้นของงานวิจัยนี้ จึงเปลี่ยนจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ประสบการณ์ชีวิต (Lived Experiences) ของผู้หญิงอีสานที่อพยพไปอยู่ต่างประเทศจากการแต่งงานกับชาวต่างชาติ ทั้งในเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก จินตนาการ ค่านิยม พฤติกรรม และรูปแบบชีวิตของคู่แต่งงาน อันเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม และยังพบว่า การแต่งงานใช้ชีวิตร่วมกัน ระหว่างคน ที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมเดียวกันนั้นเป็นเรื่องยากอยู่แล้ว การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างคนที่มี ภูมิหลังทางภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนทัศนคติ และค่านิยมแตกต่างกัน ยิ่งเป็นเรื่องยากขึ้น ไปอีก ทั้งสองฝ่ายจะต้องปรับตัวเข้าหากัน เพื่อประคับประคองให้ชีวิตคู่อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน อุปสรรค สำคัญในช่วงแรกคือ เรื่องภาษา บางคู่อยู่กัน 3 เดือนโดยไม่ได้พูดกันเลยเพราะพูดภาษาไม่ได้

ต้องสื่อสารกันโดยใช้ภาษาใบ้ และวาดรูปเอา แต่โดยทั่วไปแล้ว สามีฝรั่งจะส่งภรรยาไปเรียนภาษา ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้ก็จะพูดได้คล่องมาก (แต่ก็อ่านเขียนไม่ได้) เมื่อปรับตัวได้แล้ว ผู้หญิงมักจะหาช่องทางทำธุรกิจของตัวเอง เช่น เปิดร้านอาหาร ผับ บาร์เล็กๆ และชายฝรั่งที่แต่งงานกับหญิงไทย ส่วนใหญ่เป็นชายชราที่ผ่านการหย่าร้าง หรือภรรยาเดิมเสียชีวิตไปแล้ว รู้สึกว่าเหว และรู้สึกว่าได้รับการเติมเต็มจากชีวิต ชุมชนแบบอิสานความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นแบบเติมเต็มกันและกัน ฝ่ายชายได้รับการดูแลเอาใจใส่ ส่วนฝ่ายหญิงก็ได้รับความมั่นคงในชีวิต สามีฝรั่งส่วนใหญ่เข้าใจดีว่า ภรรยามีหน้าที่ต้องช่วยเหลือญาติพี่น้องของเธอ หลายคนที่ได้มาเยี่ยมบ้านเกิดของภรรยาก็ประทับใจ วัฒนธรรมไทย

บัวพันธ์ พรหมพักพิง (2548 : 175-180) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแต่งงานข้าม วัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอิสาน ผลการวิจัย พบว่า มีช่องทางที่หลากหลายกว่า นับตั้งแต่การพบรักด้วยการนำพาของโชคชะตา การแสวงหาด้วยการเดินทางไปตามสถานที่ที่ท่องเที่ยวที่มีฝรั่งมาเที่ยว จำนวนมาก การติดต่อผ่านเอเยนต์ หรือการติดต่อแนะนำผ่านเครือข่ายญาติพี่น้องหรือคนที่รู้จัก การแต่งงานกับชาวตะวันตกนั้นมักเป็น “ความตั้งใจ” ของผู้หญิงในการแสวงหาคู่แต่งงานเป็นหลักจากการวิจัยยังพบอีกว่า หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตกส่วนมากเป็นผู้ที่เคยผ่านการแต่งงานมาก่อนแล้วหย่าร้าง การแต่งงานของหญิงกับชาวตะวันตก มักเป็นการตกลงกันระหว่างคู่แต่งงานหรือมีการเจรจาผ่าน ตัวแทนหรือเครือข่าย ผลการวิจัยพบว่า มีบางจังหวัดในภาคอีสานจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ “เขยฝรั่ง” อย่างเป็นทางการในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งการที่เขยฝรั่งได้รับเกียรติในพิธีสำคัญและมีคุณค่าความหมาย ต่อชาวอิสานปรากฏดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมชุมชนของภาคอีสานเพราะการ แต่งงานข้ามวัฒนธรรมนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่ แต่มีมาแต่สมัยก่อนแล้ว เพียงแต่ปัจจุบันมีนัยที่แตกต่างกัน และที่น่าสนใจ คือ เป็นการจับคู่ระหว่างฝ่ายชายในประเทศที่มีเศรษฐกิจดี รายได้สูง กับฝ่ายหญิง ซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในภาคอีสานที่นับว่ามีรายได้ต่ำ เส้นทาง การเข้าสู่การแต่งงานข้ามชาติมีหลายเส้นทาง ได้แก่ การพบรักด้วยการนำพาของโชคชะตา การติดต่อผ่านเครือข่าย การไปทำงานต่างประเทศ การแสวงหาชาวต่างชาติตามแหล่งท่องเที่ยว และการติดต่อผ่านกลุ่มจัดหาคู่เพื่อแต่งงานกับ ชาวตะวันตกส่วนใหญ่เป็นความตั้งใจที่จะแสวงหาสามี และมีการใช้วิธีการหลากหลาย การวิจัย พบว่า หญิงที่เข้าสู่การแต่งงานแม้ว่าจะมีสภาพในการดำรงชีวิตที่ลำบาก แต่ก็ไม่ใช่กลุ่มคนที่จนที่สุด ของชุมชน ภายหลังจากการเข้าสู่การแต่งงาน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรของครัวเรือน โดยเฉพาะทรัพยากรทางวัตถุ และการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัด การแต่งงานกับชาวต่างชาติเป็นเรื่องที่ชุมชนให้การยอมรับและมีได้มีการกีดกัน หรือมีทัศนคติในทางลบ ต่อการแต่งงาน และผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ชุมชนไม่ค่อยพอใจกับการประพัตติตัวในบางด้าน อย่างเช่น การแต่งกาย หรือการเล่นการพนันของหญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตก และยังพบว่า ไม่มี การใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเพื่อนไปสู่การแต่งงาน แต่มีอุปสรรคสำคัญ คือ การขาดความรู้และทักษะ เพียงพอ ส่วนการเรียนภาษาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตหลังแต่งงาน พบว่ามีการเรียน การสอนทั้งภาษาอังกฤษและญี่ปุ่น เป็นต้น และแม้ว่าผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติจะมีใช้กลุ่มที่ ยากจนที่สุดในชุมชน แต่หลังการแต่งงานก็ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในทรัพยากรทาง วัตถุของครัวเรือน หญิงที่แต่งงานกับต่างชาติส่วนใหญ่มีรายได้ประจำจากสามี และการแต่งงาน ดังกล่าวได้ทำให้เกิดกระแสไหลเวียนของรายได้เพิ่มขึ้น และส่งผลต่อทรัพยากรอื่นๆ เช่น ครัวเรือนที่ หญิงแต่งงานกับต่างชาติ และประสบความสำเร็จทางวัตถุ ก็จะได้รับ การยกย่อง การนับหน้าถือตา

สถานภาพก็ปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น และกลุ่มที่แต่งกับชาวตะวันออกยังคงให้ความสำคัญกับคุณค่า และภาระหน้าที่ที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีแก่กัน การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมยังเป็นที่ยอมรับของชุมชน คนในครอบครัวของหญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม หรือญาติพี่น้องในชุมชนจะมองว่าเป็น “ช่องทาง” ในการมีรายได้เพิ่มมากกว่าที่อาจจะได้มาจากช่องทางอื่นๆ และที่สำคัญ คือ เขยต่างชาติสามารถ สนับสนุนเงินจือครอบครัวด้านรายได้มากกว่าคนไทย หลังแต่งงาน ผู้หญิงมีการใช้ชีวิต 4 รูปแบบ คือ 1. ทั้งหญิงและชายต่างอาศัยอยู่ในถิ่นเดิม หรือแยกกันอยู่โดยหญิงยังอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 2. ตั้งถิ่นฐานอยู่ในไทยตามเมืองใหญ่หรือแหล่งท่องเที่ยว 3. สามีอาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านร่วมกับฝ่ายหญิง และ 4. ฝ่ายหญิงเดินทางไปอาศัยอยู่ในประเทศสามี

เกษมสันต์ อังกระโทก (2550 : 120-121) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้หญิงไทย ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิงไทย และเพื่อเปรียบเทียบวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยที่มีช่วงอายุ ระดับการศึกษา รายได้ก่อนแต่งงาน และอายุการแต่งงานกับ ชาวต่างชาติที่แตกต่างกัน ประชากรเป็นผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านพิมาน ชล 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 44 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายได้จำนวน 23 คน ผลการวิจัย พบว่า วิถีชีวิตของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ครอบครัวของผู้หญิงไทยที่แต่งงาน กับชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ยังคงมีการอุปการะญาติด้วยวิธีการส่งเงินไปให้ การรับประทานอาหารของผู้หญิงไทยทั้งก่อนและหลังการแต่งงานมีลักษณะคล้ายกัน โดยอาหารเช้า เป็นอาหารฝรั่ง กลางวัน และเย็นเป็นอาหารไทย สำหรับการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานในบ้านนั้น ภรรยาเป็นผู้รับผิดชอบในการเลี้ยงดูอบรมบุตร ทำความสะอาดบ้าน ล้างจาน และซักผ้า ส่วนสามี รับผิดชอบเฉพาะงานล้างรถ ผู้หญิงไทยมักใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับสามี ในขณะที่ใช้ภาษาไทย กับบุตร ครอบครัวของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติส่วนใหญ่จัดห้องครัวและห้องรับแขกสไตล์ไทย ทันสมัย และผู้หญิงไทยแต่งกายอยู่กับบ้านสุภาพเรียบร้อย ผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับสามี อยู่ในระดับดี ไม่มีปัญหาเนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ถ้ามี ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวจะแก้ปัญหาด้วยวิธีการพูดคุยด้วยเหตุผล ผู้หญิงไทยได้เรียนรู้ภาษา และวัฒนธรรมของสังคมตะวันตกจากสามี ในส่วนของเงินค่าใช้จ่ายนั้นจะใช้เงินร่วมกับสามี ถ้าพิจารณา การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนั้น พบว่า มีการติดต่อกับเพื่อนบ้านน้อย แต่มีการติดต่อกับกลุ่มของผู้ หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติด้วยกันมากกว่าการเปรียบเทียบวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับ ชาวต่างชาติ ผู้หญิงไทยที่มีช่วงอายุแตกต่างกันมีวิถีชีวิตทั้งด้านความเป็นอยู่ และปฏิสัมพันธ์กับสังคม ไม่แตกต่างกัน ผู้หญิงไทยที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันในเรื่องการรับประทานอาหารกลางวัน การเลี้ยงดูบุตรและอบรมบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้หญิงไทยที่มีรายได้ก่อนแต่งงานแตกต่างกัน มีวิถีชีวิตในเรื่องการ รับประทานอาหารกลางวัน การอุปการะญาติ และการมีความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .04 และผู้หญิงไทยที่มีระยะเวลาของการแต่งงานแตกต่างกัน มีวิถีชีวิตในเรื่องการรับประทานอาหารเช้าและเย็น การอุปการะญาติ การติดต่อกับเพื่อนบ้าน ความรู้สึกที่ถูกมองจากผู้คนในหมู่บ้าน การตัดสินใจซื้อสินค้าหลังการแต่งงาน และการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหลังการแต่งงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งามพิศ สัตย์สงวน (2551 : 281-282) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาครอบครัวญวน พบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดของชนชาติเวียดนามหรือที่เราเรียกว่า ญวน นั้น ได้แก่ จิตสำนึกในความเป็นชาติ อันเป็นปัจจัยที่จำเป็นในการสร้างความเป็นปึกแผ่น เพื่อต้านภัยรุกรานจากมหาอำนาจแห่งยุคสมัยต่างๆ และการต้านภัยธรรมชาติซึ่งเกิดขึ้นอยู่เนืองนิตย์ ชาวเวียดนามแม้จะพยายามปรับตัวเข้ากับยุคสมัย แต่จะคงไว้ซึ่ง อัตลักษณ์ดังกล่าวไว้อยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ชาวเวียดนามที่พำนักในประเทศไทยต่างๆ มักจะอยู่รวมกันเป็นชุมชน และนิยมแต่งงานกันในหมู่ชาวเวียดนามด้วยกัน การแต่งงานกับชาวต่างชาติมักจะไม่เป็นที่ยอมรับหรือกระทั่งถูกเหยียดหยาม และจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความจำเป็น และยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ เท่านั้น อีกประการหนึ่ง คือ แม้จะมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับประเทศที่ตนพำนักพักพิงในระดับไหนก็ตาม ชาวเวียดนามโพ้นทะเลก็ยังสามารถอนุรักษ์ภาษาแม่ของตนไว้ได้ระดับมากน้อยต่างกัน แล้วแต่กาลเทศะ และสถานะภาพของตน ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ญวนประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการอบรมเลี้ยงดูบุตร การรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชนญวนสามแสนในปัจจุบัน โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีดังต่อไปนี้ คือ สถาบันสังคม การหน้าที่ของสถาบันครอบครัว กรอบแนวคิดครอบครัว โครงสร้างครอบครัว ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การขัดเกลาทางสังคมวัฒนธรรมย่อย หรือวัฒนธรรมรอง กลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสำหรับปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวญวนประสบความสำเร็จอาจสรุปได้ว่าเพราะมีทุนทางสังคมมากกว่าครอบครัวอื่นๆ เช่น ฐานะดี รายได้ดี การศึกษาดี มีสถานภาพทางสังคมสูงในรุ่นบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย รวมทั้งมีบุตรน้อย และได้ถ่ายทอดค่านิยมสำคัญๆ ที่จะช่วยให้รุ่นลูกหลานประสบความสำเร็จในการเรียน มีอาชีพ มีรายได้ดี และมีสถานภาพทางสังคมสูง มีครอบครัวที่เข้มแข็ง มั่นคง

โดยสรุป งานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่ค้นพบเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงชาวอีสานต้องตัดสินใจแต่งงานข้ามวัฒนธรรมยังขาดขั้นตอนการดำเนินการจัดทำเอกสารเดินทางไปอยู่ต่างประเทศกับสามีชาวต่างชาติ ผู้วิจัยกำลังศึกษาประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมและพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Berger และ Kellner (1965 : 224-225) นักเขียนชาวเยอรมันได้วิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการเลือกคู่สมัยใหม่ของคู่แต่งงานสองชนชาติ หรือสองวัฒนธรรม ซึ่งคู่แต่ละฝ่ายมาจากประเทศ หรือวัฒนธรรมที่แตกต่าง ภายในระบบของการแต่งงานสมัยใหม่เปรียบพฤติกรรมตั้งละครคน เพราะทั้งคู่เป็นคนแปลกหน้าที่มาจากบริบทของความแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ในการแต่งงานกันจึงได้มาซึ่งความหมายใหม่ นั่นคือ การสร้างโลกร่วมกันนอกเหนือจากสิ่งที่ตกทอดจากครอบครัวและเครือญาติ การแต่งงานและการสร้างครอบครัวใหม่ จึงเป็นการเพิ่มความแตกต่างและความซับซ้อนเข้าไปในทางสังคมที่มีอยู่ในรูปแบบการสมทงชนชาติ เป็นลักษณะของการแต่งงานสมัยใหม่

Limanonda (1998 : 193-205) ได้ศึกษาในหัวข้อ รูปแบบการแต่งงานในประเทศไทยมีความแตกต่างระหว่างชนบทกับในเมืองผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับอายุเมื่อแต่งงานในประเทศไทย เนื่องจาก พบว่า การเพิ่มประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความต้องการที่จะมีนโยบายการวางแผนครอบครัว และเกี่ยวกับพฤติกรรมแต่งงานเร็ว การแต่งงานเมื่ออายุมากขึ้นทำให้ลดจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ จากการสำรวจ พบว่า ผู้หญิงชนบทแต่งงาน

อายุน้อยกว่าผู้หญิงในเมือง และได้ศึกษาตัวบ่งชี้ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับเรื่องอายุ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานและการทบทวนเอกสารของการศึกษา ที่มีในอดีตข้อมูลได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในประเทศ ระหว่างปี ค.ศ. 1972-1973 จากประชากรศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ โดยคำนึงถึงตัวบ่งชี้ทางเศรษฐกิจและสังคมอิทธิพลของความทันสมัย เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแต่งงาน มีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ 1. การศึกษา 2. แรงงานของผู้หญิง 3. ด้านการอพยพย้ายถิ่น การวิเคราะห์ในด้านต่างๆ บ่งในสมมติฐานที่ว่าความทันสมัยมักจะเกี่ยวโยงกับการแต่งงานเมื่อมีอายุมากขึ้น ผู้หญิงในเมืองแต่งงานช้ากว่าผู้หญิงในชนบท เนื่องจากหญิงในเมืองการศึกษาสูงกว่า มีอาชีพการงานดีกว่า มีการทำงานสูงขึ้นนานขึ้น การย้ายถิ่นมีมากขึ้น ก่อนแต่งงานมีการย้ายถิ่นในชนบทกับในเมืองซึ่งมีส่วนสำคัญต่ออายุที่เข้าสู่การแต่งงาน

Cherlin (1992 : 4) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแต่งงาน การหย่าร้าง การแต่งงานใหม่ พบว่า การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ และวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา เพื่อสะท้อนถึงการหย่าร้างกำลังเกิดขึ้นในอัตราที่รวดเร็วจนกลายเป็นเรื่องปกติ เขาได้เสนอเรื่องราวของชีวิตเชิงสมมติฐานเพื่อจินตนาการจากความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความหลากหลาย ผ่านตัวละคร ดังนี้ คือ เมื่อบิลอายุ 10 ขวบ พ่อแม่ของเขาแยกกันอยู่ และหย่าร้าง เขาอยู่กับแม่และพบกับพ่อทุกวันเสาร์ สี่ปีต่อมาแม่ของเขาแต่งงานใหม่และบิลมีพ่อเลี้ยงเพิ่มเข้ามาในครอบครัวของเขาเมื่ออายุครบ 18 ปี บิลจากบ้านเพื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย หลังเรียนจบ เขาและแฟนสาวย้ายมาอยู่ด้วยกัน อีกปีครึ่งหลังจากนั้นพวกเขาแต่งงานกันและไม่นานต่อมาก็มีลูก อย่างไรก็ตามภายหลังหลายปีผ่านไป การแต่งงานเริ่มไม่ราบรื่น ในที่สุดบิลและภรรยาที่หย่าขาดจากกัน โดยภรรยาเป็นฝ่ายได้สิทธิในการปกครองดูแลลูกสามปีต่อมาบิลแต่งงานใหม่กับผู้หญิงซึ่งมีลูกติดจากการแต่งงานครั้งก่อน และพวกเขามีลูกด้วยกันอีกหนึ่งคน ชีวิตการแต่งงานครั้งนี้ของบิลยาวนาน 35 ปี จนกระทั่งเขาเสียชีวิต เฉลิมชื่น เขียนไว้ว่า แม้กระทั่งทุกวันนี้ประวัติชีวิตเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยหรือเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่จริง ๆ แต่สิ่งใหม่คือ มันไม่ใช่เรื่องที่น่าอึ้งหรือธรรมดา เช่นกัน คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ในวันนี้ ย่อมเห็นเป็นเรื่องปกติทั่วไป

Patcharin (1994 : 209-216) ได้ศึกษาหัวข้อเกี่ยวกับผู้หญิงกับเศรษฐกิจในครัวเรือน ผลการวิจัยครั้งนี้ได้กล่าวถึงการทำงานนอกบ้านของหญิงที่เป็นแม่บ้านหรือหญิงที่แต่งงานแล้ว ได้ทำการศึกษาการประกอบธุรกิจการค้าในวงธุรกิจของหญิงที่แต่งงานแล้ว โดยมองถึงพลังการทำงานหาเงินให้ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจครอบครัวทำการศึกษเกี่ยวกับการค้าขายทางธุรกิจของผู้หญิงที่มีข้อจำกัด โดยบทบาทในการเลี้ยงดูลูกและแรงงานทางเพศในระดับท้องถิ่นและการพัฒนาเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการทำงานของหญิงและชีวิตครอบครัวอย่างไร การวิจัย พบว่าธุรกิจของผู้หญิงทำงานมีความสำคัญต่อครอบครัวอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าความนำสมัยมีผลกระทบที่แตกต่างกันไประหว่างเพศและอายุ เมื่อชายและหญิงในวัยหนุ่มสาวได้ร่วมมือกันทางเศรษฐกิจโดยการแต่งงาน นอกจากผู้หญิงจะทำธุรกิจเป็นผู้นำก็ตามแต่ก็ยังรับหน้าที่แม่หรือแม่บ้าน

Evamaria (1994 : 174-179) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นด้วยการแต่งงานและการเปลี่ยนแปลงในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมศึกษาในกรณีผู้หญิงไทยในเยอรมันนี้ การวิจัย เรื่องนี้เป็นการศึกษาผสมผสานในแง่มุมต่างๆ ทางสังคมและทางเพศ เพื่อตรวจสอบการย้ายถิ่นด้วยการแต่งงานและช่องว่างทางอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบสถานการณ์ของผู้

หญิงไทยที่แต่งงานในเยอรมัน ได้เสนอขั้นตอนที่เป็นต้นแบบของการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของการขยายตัวทาง Sex ในเอเชีย เมื่อไม่นานมานี้ โสเภณีจึงมีบทบาทในการแสวงหาแหล่งงานของผู้หญิงที่เข้ามาทำงานในเมือง การแต่งงานกับคนต่างชาตินี้มีแนวโน้มเป็นแนวทางหนึ่งของผู้หญิงเหล่านี้เข้ามาเป็นทางเลือก ซึ่งมีมากกว่า 800 คน ได้แต่งงานกับชาวเยอรมันและได้อพยพไปอยู่ที่ประเทศเยอรมันนี้ การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวัดผลกระบวนการของการสั่งสมการเรียนรู้ในการปรับตัวทางวัฒนธรรมและการมีอิสระระหว่างสภาพทางวัฒนธรรมและสภาพทางกายภาพ ข้อมูลได้รวบรวมในประเทศไทยและเยอรมันนี้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ สัมภาษณ์คนไทยและสามีชาวเยอรมัน ข้อมูลทางฝ่ายเยอรมันที่มีการแต่งงานกับคนไทย จากคนไทยที่มีแฟนกับเยอรมัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทางรัฐและจากองค์กรเอกชน เพื่อประเมินถึงบทบาทในด้านขบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม การวิเคราะห์นี้ได้อาศัยวิธีการวิจัยทางคุณภาพ การตีความและการเทียบข้อมูลแบบสามเส้า ประวัติชีวิต และการเปรียบเทียบอย่างเป็นกลาง

Schneider (1995 : 2) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับความมั่นคงของครอบครัวในเยอรมันนี้ ตะวันตก พบว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนการหย่าร้างอย่างไม่เคยมีมาก่อน เป็นแนวโน้มที่ถูกอ้างถึงบ่อยมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าจริงๆ แล้วการเกิดขึ้นของการหย่าร้างในเยอรมันนี้ตะวันตกลดลงระหว่าง ปี ค.ศ. 1984 – 1992 ตัวอย่างอีกอันหนึ่ง คือการอ้างซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าจำนวนของเด็กๆ ของครอบครัวที่หย่าร้างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มันเป็นความจริงที่จำนวนเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นจากจำนวน 86,000 คน ในปี ค.ศ. 1970 เป็นจำนวน 90,000 คน ในปี ค.ศ. 1992 นั้นยากที่จะพิจารณาว่าเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มในปัจจุบันและแนวโน้มทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับวิถีชีวิตเด็ก ๆ ของครอบครัวที่ หย่าร้าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดทำให้มองเห็นภาพโดยรวมของความสัมพันธ์ของรูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ระหว่างหญิงไทยกับชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตก ได้ปรากฏหลักฐานโดยชัดเจนในสังคมไทย นับตั้งแต่อดีตกาลจวบจนปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสภาพสังคมไทยในอดีตต่างปฏิเสธไม่ยอมรับทั้งยังดูถูกจากสังคมรอบด้านในการจัดพิธีแต่งงานระหว่างหญิงไทยกับชายต่างชาติ แต่ในปัจจุบันโลกแห่งโลกาภิวัตน์บนพื้นฐานของวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง การที่หญิงไทยโดยเฉพาะหญิงอีสานแต่งงานกับต่างชาติมีมากมายหลายต่อหลายคู่ บางคนก็ประสบความสำเร็จในการแต่งงานต่างวัฒนธรรมบางคนต้องดิ้นรนและปรับตัว เพื่อความกลมกลืนกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและในต่างประเทศ มีการเลียนแบบและมีความเชื่อ ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในการแต่งงาน ส่งผลกระทบกับคุณค่าและโครงสร้างทางสังคมไม่น้อย กลายเป็นนวัตกรรมสังคมที่แพร่กระจายปรากฏเป็นผลลัพธ์และผลกระทบต่อเอกลักษณ์ท้องถิ่นอีสาน รวมถึงเศรษฐกิจ การเมืองและสิทธิความเป็นตัวตน จากการวิจัย พบว่า การปรับและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างหญิงอีสานกับสามีชาวตะวันตกให้มีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว และชุมชนไว้ได้นั้น ต้องดำเนินการเคลื่อนไหวควบคู่กับวิถีชีวิตคนในชุมชนไปพร้อมกันภายใต้แก่นแท้ของพิธีแต่งงานตามรูปแบบวัฒนธรรมที่ถูกต้อง พร้อมทั้งเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสทางเศรษฐกิจ เพิ่มมูลค่านำเข้ากระแสเงินตราไหลเวียนกลับเข้าสู่ประเทศด้วยความเป็นไปอย่างมีระบบ และถูกต้องตามแบบแผนความประพฤติอันเหมาะสม สังคมและวัฒนธรรมของชาวอีสาน จึงเป็นโครงสร้างหน้าที่ของสังคมที่จะทำหน้าที่คัดสรรคุณลักษณะ

ที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ให้กลายเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแพร่กระจาย สืบสาน ปรากฏเป็นผลลัพธ์ และผลกระทบจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่อ้างถึง ผู้วิจัยมุ่งสืบค้นเหตุปัจจัยในอดีต สู่ปัจจุบัน และ สอดคล้องกับผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า การปรับตัวและการอนุรักษ์ต่างก็มีความเคลื่อนไหวควบคู่ กับวิถีชีวิตของชาวอีสานไปพร้อมๆ กันในยุคปัจจุบัน

โดยสรุป งานวิจัยต่างประเทศส่วนใหญ่ค้นพบการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวและอนุรักษ์ ประเพณีแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างผู้หญิงชาวอีสานกับผู้ชายชาวตะวันตก ยังขาดขั้นตอน การดำเนินการจัดเตรียมเอกสารการจดทะเบียนสมรส เอกสารการเดินทางไปอยู่ต่างประเทศกับสามี ชาวต่างชาติ ผู้วิจัยกำลังค้นพบประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน และพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย
 - 1.1 ด้านเนื้อหา
 - 1.2 วิธีการวิจัย
 - 1.3 ด้านระยะเวลา
 - 1.4 พื้นที่ที่ทำการวิจัย
 - 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในเชิงลึกทั้งจากเอกสาร และข้อมูลในภาคสนาม เพื่อศึกษาองค์ความรู้และประวัติความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน และพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน โดยผู้วิจัยได้นำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และทฤษฎีสัมพันธ์สัญลักษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีการเก็บข้อมูลภาคสนาม และนำมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัย

2. วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีการศึกษา 2 ลักษณะ คือ

2.1 การศึกษาวิจัยเอกสาร (Document) ได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ และชั้นทุติยภูมิ โดยการสืบค้น บันทึกข้อมูลสารสนเทศ หลักฐาน ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ แผนที่ในชุมชน สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ทำการวิจัยก่อนลงเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเฉพาะข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิด และผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับประเด็นคำถามหลัก

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ องค์ความรู้และประวัติความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานและพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

2.2 ศึกษาภาคสนาม เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในหน่วยงานที่สำคัญ และตัวบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์แบบรายกลุ่ม กับผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำพิธีกรรม ญาติทั้งฝ่ายชายและหญิง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเจาะจงครอบครัวที่มีผู้หญิงแต่งงานกับชายต่างชาติโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งไปสู่ผู้รู้อีกคนหนึ่งด้วยวิธีการแนะนำส่ง เพื่อนำไปสู่การตอบประเด็นคำถามในการวิจัย คือ ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานกับผู้ชายต่างชาติ มีเอกลักษณ์วัฒนธรรมพิธีแต่งงานยังคงใช้แบบดั้งเดิม หรือเปลี่ยนแปลง การศึกษาภาคสนามของผู้วิจัยกับชุมชนจะนำไปสู่การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงอีสานกับผู้ชายต่างชาติ ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา 3 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น อุดรธานี และหนองคาย

3. ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

4. พื้นที่ทำการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ที่จะทำการวิจัย ดังนี้

- 4.1 เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคอีสาน
- 4.2 เป็นหมู่บ้านที่มีผู้หญิงชาวอีสานมากกว่า 5 คนที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ
- 4.3 เป็นหมู่บ้านที่มีการสืบทอดประเพณีพิธีกรรมงานแต่งงานแบบชาวอีสาน
- 4.4 เป็นหมู่บ้านที่มีผู้หญิงชาวอีสานประสบผลสำเร็จ หลังการแต่งงานกับผู้ชาย

ต่างชาติแล้วทำให้ฐานะเศรษฐกิจในครอบครัวดีขึ้นจากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้คัดเลือกหมู่บ้านที่จะทำการวิจัยแบบเจาะจงจำนวน 3 หมู่บ้าน

- 1) บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 2) บ้านท่าตูมตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 3) บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1 ประชากรที่ทำการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น บ้านท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บ้านหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

5.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดพิธีแต่งงานระหว่างหญิงชาวอีสานกับชาวต่างชาติแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติหรือกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง และกลุ่มบุคคลทั่วไป แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) รวมทั้งสิ้นจำนวน 70 คน ดังนี้

5.2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มที่คาดว่าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคูแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในชุมชนภาคอีสาน และพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน จำนวน 25 คน ประกอบด้วย

1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีความรู้เกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรส 3 จังหวัดๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

2) ประชาชนผู้รู้ในหมู่บ้านๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

3) ผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวม 3 คน

4) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

5) วัฒนธรรมจังหวัดๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

5.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เป็นกลุ่มที่คาดว่าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผู้หญิงชนบทชาวอีสานมาก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ สถานะทางครอบครัวของผู้หญิงชาวอีสานและผู้ชายต่างชาติก่อนแต่งงานและพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน จำนวน 40 คน ประกอบด้วย

1) พระภิกษุสงฆ์ที่เคยรับนิมนต์ไปประกอบพิธีทางศาสนาในงานแต่งงาน จำนวน 3 รูป

2) พิธีกรดำเนินการในพิธีแต่งงานในเขตพื้นที่วิจัย 3 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

3) หมอสูตรประจำหมู่บ้านๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

4) ผู้หญิงชาวอีสานที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ 3 หมู่บ้านๆ ละ 5 คน รวม 15 คน

5) ผู้ชายต่างชาติที่แต่งงานกับผู้หญิงชาวอีสาน 3 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

6) ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดพิธีแต่งงาน 3 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

7) ประธานแม่บ้านที่เคยจัดพานบายศรีสูตรขวัญ 3 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน รวม 3 คน

8) เพื่อนเจ้าสาวที่เคยเข้าร่วมพิธีสูตรขวัญในงานแต่งงาน 3 หมู่บ้าน จำนวน 5 คน

5.2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) เป็นกลุ่มที่คาดว่าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของผู้หญิงชาวอีสานก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้หญิงชาวอีสานหลังแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ จำนวน 25 คน ประกอบด้วย

1) ญาติพี่น้องของผู้หญิงชาวอีสานที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ 3 หมู่บ้าน รวม 10 คน

2) ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือคณะครูในโรงเรียนพื้นที่การวิจัย จำนวน 5 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1.1 แบบสำรวจเบื้องต้น (Basic Inventory) เป็นการสำรวจเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนในพื้นที่ทำการวิจัย จากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยเน้นเนื้อหาที่ครอบคลุม ภาษาชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถตอบคำถามงานวิจัย และได้ข้อมูลในพื้นที่ศึกษาครบถ้วนถูกต้องมากที่สุด

1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) ในการศึกษาค้นคว้านี้ แบ่งออกเป็น 1) แบบมีโครงสร้างและ 2) แบบไม่มีโครงสร้างโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนภาคอีสานในหมู่บ้านที่เลือกศึกษาประกอบด้วย 3 ตอน คือ 1) ด้านข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับเพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพหลัก 2) เป็นคำถามด้านความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ในภาคอีสานของแต่ละพื้นที่ซึ่งเป็นกลุ่มไทยอีสานพูดภาษาลาว ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิม เครื่องญาติและบุคคลที่มีความสัมพันธ์กัน 3) เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน องค์ประกอบของการจัดพิธีมงคลสมรส ได้แก่ ขั้นตอน พิธีแต่งงาน ภูมิปัญญา ความเชื่อต่างๆ การสืบทอด การหมั้น การหาฤกษ์ยาม สถานที่ เครื่องแต่งกาย สินสอด อาหาร ภาษา ประเพณี พิธีกรรม และของสมมา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวกับพิธีแต่งงานที่เคยมีและขาดหายไป แนวทางและรูปแบบในการอนุรักษ์และฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงานที่ถูกต้องเหมาะสม โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งกำหนดตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1.2.2 แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview Guide) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีประเด็นนอกเหนือจากกรอบที่ตั้งไว้ ข้อมูลที่ทำการสัมภาษณ์คือคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของบุคคล กลุ่มคน และชุมชนในครอบครัวที่มีหญิงอีสานแต่งงานกับต่างชาติมีความสัมพันธ์ในวิถีชีวิตโดยเฉพาะที่มาจากแถบยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย เน้นให้เห็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันตั้งแต่ประวัติศาสตร์ของชุมชน จนถึงการพัฒนาารูปแบบการจัดพิธีแต่งงานในปัจจุบัน ซึ่งทำให้เห็นความเชื่อมโยงสถาบันครอบครัวในกรอบของโครงสร้างวัฒนธรรมกันทั้งหมดอย่างเป็นองค์รวม (Holistic Approach) มากยิ่งขึ้น

1.3 แบบสังเกต (Observation) มี 2 แบบ คือแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วยดังนี้

1.3.1 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ใช้สังเกตวิธีการ กระบวนการ และองค์ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม การดำเนินกิจกรรมต่างๆ และเหตุการณ์ทั่วไปของชุมชน รวมทั้งข้อมูลวัฒนธรรม ประเพณีพิธีกรรม และพฤติกรรมชุมชน เกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งงานหรือขั้นตอนต่างๆ และอุปกรณ์ที่ประกอบในพิธีแต่งงานตามแบบอีสาน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละสถานที่สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ของการสนทนาในแต่ละช่วงเวลานั้นๆ

1.3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้สังเกตกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีแต่งงานในชุมชน

1.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กำหนดประเด็นหรือหัวเรื่องตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลอื่นๆ เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์รูปแบบการแต่งงานของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานหมู่บ้านที่ทำการศึกษโดยใช้กับกลุ่มคนในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้นำพิธีกรรม พระภิกษุ บุคคลในเครือญาติของหญิงอีสานที่แต่งงานกับสามีชาวต่างชาติ กลุ่มผู้สนับสนุนส่งเสริม และกลุ่มบุคคลทั่วไป ไม่เกิน 5-6 คนต่อการสนทนากลุ่มในแต่ละครั้ง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ที่มุ่งศึกษาถึงรูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานภายใต้กรอบโครงสร้างวัฒนธรรม หมายถึง 1) มรดกทางวัฒนธรรม 2) ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี และ 3) สิทธิมนุษยชน การปกครอง โดยอาศัยกรอบสถาบันทางสังคม เป็นบริบทที่กำหนดเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบในการศึกษาวิจัย และได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปฏิบัติงานควบคู่กับการเรียนรู้จึงต้องมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และสิ่งที่ค้นพบ เพื่อให้บรรลุผลตามแนวทางการศึกษาเช่นนี้ต้องอาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ ได้แก่ การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม

2.1 การสำรวจ ผู้วิจัยได้ออกสำรวจชุมชน โดยเข้าไปพบกับผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้าน แนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้ามาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายว่าจะมีปริมาณเพียงพอกับการที่จะทำการวิจัยหรือไม่ ซึ่งทุกพื้นที่ศึกษาได้รับความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือจากทุกหมู่บ้านเป็นอย่างดี

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) มีการสัมภาษณ์รายบุคคลและการสัมภาษณ์รายกลุ่ม (Group Interview) เนื่องจากพื้นที่ศึกษาวิจัยกำหนดไว้ 3 จังหวัดในภาคอีสานโดยเวลาที่จำกัดจึงต้องปฏิบัติตามตารางเวลาในปฏิทินอย่างเคร่งครัด แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์กับกลุ่มประชาชนทั่วไป ผู้เกี่ยวข้องในภาคอีสาน และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มผู้รู้ด้วยวิธีการสุ่มแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) โดยการถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลของหญิงอีสานที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติ เพื่อให้บอกชื่อบุคคลต่างๆ ที่รู้จักเป็นทอดๆ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ตามแนวการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อจับประเด็นและนำมาตีความโดยใช้ทฤษฎีและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Dept Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งงาน

2.3 การสังเกต (Observation) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบในการสังเกต 2 รูปแบบ ดังนี้ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เดินทางไปพื้นที่หมู่บ้าน โดยเข้าร่วมกิจกรรม สังเกต ซักถามข้อมูลที่สงสัย จดบันทึก พร้อมเปิดเผยตัวเองว่าเป็นนักวิจัยและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยจะทำการสังเกตกิจกรรมในหมู่บ้าน ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน

2.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยมีการจัดสนทนากลุ่มประมาณ 5-6 คน จะคัดเลือกผู้รู้ในชุมชนเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อพิธีกรรมของชุมชน จุดแรกคือผู้นำที่เป็นทางการขอชุมชน ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสหรือปราชญ์ชุมชนโดยการสัมภาษณ์ในเรื่องและขอบเขตเดียวกัน ดำเนินการทั้งกลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องสนับสนุนส่งเสริม (Casual Informants) และกลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants)

ซึ่งได้สร้างแนวคำถามที่เกี่ยวข้องเนื่องสอดคล้องกับคำถามการวิจัย ที่เน้นให้เห็นโครงสร้างทางสังคมของชุมชนทั้งหมด ตั้งแต่ประวัติศาสตร์ของชุมชน จนถึงวัฒนธรรมการแต่งงานในปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงกันทั้งหมด รวมทั้งรูปแบบการแต่งงานของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานด้วย โดยการสัมภาษณ์ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มเป้าหมายหลักคือ

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้รู้ เริ่มจากจุดในพื้นที่วิจัยเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้รู้ ได้แก่ ผู้อาวุโส หรือปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำพิธีกรรม หมอสู่วัฒน พิธีกร ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวและฝ่ายเจ้าบ่าว หรือบุคคลทางราชการจัดเตรียมไว้ร่วมในพิธี ซึ่งบางจังหวัดให้ความสำคัญมาก เช่น กรณีบ้านท่าตูม ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีและวัฒนธรรมจังหวัด ถือว่าเป็นผู้รู้ในหน่วยงานราชการ เพื่อตอบประเด็นคำถามวิจัยเกี่ยวกับประวัติการจัดพิธีแต่งงานระหว่างหญิงอีสานกับชาวต่างชาติ การสัมภาษณ์จะดำเนินแนวทางที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้เป็นหลัก และสามารถเพิ่มเติมประเด็นหรือเรื่องราวต่างๆได้ตามความเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้ให้กลุ่มเป้าหมายได้เล่าถึงความเป็นมาของการจัดงานแต่งงาน โดยมุ่งเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชนเป็นหลัก จากนั้นผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเพิ่มเติมตามเรื่องที่เล่าเพื่อให้ขยายความมากขึ้น และลงลึกในรายละเอียดของแต่ละเรื่อง เพื่อนำสู่กระบวนการใช้วัฒนธรรมนำเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าจากรากเหง้ามรดกของบรรพบุรุษของไทยที่ได้สร้างสรรค์ไว้จากคนรุ่นหลังเป็นมรดกตกทอดสืบต่อมาถึงปัจจุบัน

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องสนับสนุนส่งเสริม (Casual Informants) ซึ่งประกอบด้วย ญาติฝ่ายชายและหญิง เพื่อสนิทมิตรสหายที่เป็นเพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาวตลอดรวมทั้งกลุ่มที่ให้การสนับสนุนในเรื่องการจัดการอุปกรณ์ เตรียมการในพิธีแต่งงานทั้งหลาย ประกอบด้วย กลุ่มผู้เตรียมจัดหาอุปกรณ์ ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเตรียมพระสงฆ์ที่มาร่วมในงานมงคลสมรส และคณะผู้ร่วมจัดขบวนแห่ขันหมาก หรือแห่คู่บ่าวสาวจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่สองนี้ จะทำให้สามารถมองเห็นสภาพปัจจุบันในการจัดพิธีแต่งงานเป็นวัฒนธรรมที่มีการถ่ายทอดและถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เข้าร่วมในงานแต่งงาน ประกอบด้วยแขกที่มาร่วมงานทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งแขกฝ่ายเจ้าบ่าวและแขกทางฝ่ายเจ้าสาว ประเด็นการสัมภาษณ์เน้นถึงความประทับใจในรูปแบบพิธีการ ความนิยมชมชอบเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อตอบประเด็นคำถาม นำไปสู่แนวทางการจัดการวัฒนธรรมตามรูปแบบการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทภาคอีสานระหว่างหญิงชาวไทยกับชายชาวต่างชาติจากยุโรป อเมริกา และชาวออสเตรเลีย ที่พัฒนาไปสู่การใช้ภูมิปัญญาของแต่ละชุมชนอย่างสร้างสรรค์ได้เหมาะสม ถือว่าเป็นต้นแบบของการใช้วัฒนธรรมนำเศรษฐกิจมากกว่าที่จะใช้เศรษฐกิจนำวัฒนธรรมจากภูมิปัญญานี้จะสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ โดยที่ยังคงสามารถรักษารากเหง้าที่เป็นแก่นสารในอดีตไว้ได้อย่างยั่งยืน โดยพัฒนานำไปสู่ประโยชน์ต่อชุมชน ต่อสังคมประเทศชาติ โดยอาศัยสถาบันครอบครัวที่มีความสัมพันธ์และความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น

3. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นจะกระทำตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัยและหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการบันทึกข้อมูลการถอดเทปจากการสัมภาษณ์ และภาพถ่ายในแต่ละครั้ง โดยนำมาจำแนกข้อมูล (Typological Analysis)

หรือการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ดังนี้

3.1.1 ด้านเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากัน ข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่

3.1.2 ด้านสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน ข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่

3.1.3 ด้านบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิม

หรือไม่ (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บข้อมูลรวบรวมที่แตกต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

3.2 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของข้อมูล และความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อให้ถูกต้องตามจริง นั่นคือการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ การตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) สุภางค์ จันทวานิช (2552 : 32) มีการตรวจสอบ 4 ด้าน คือ ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านทฤษฎี และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอธิบายได้ดังนี้ คือ

3.2.1 ด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลด้านสถานที่ ด้านเวลา และด้านบุคคล ดังนี้ด้านสถานที่ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลจากต่างสถานที่เหมือนกันหรือไม่ ด้านบุคคล เพื่อตรวจสอบว่า ถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยน จะเหมือนกันหรือไม่ด้านเวลา เพื่อตรวจสอบว่า ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่

3.2.2 ด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้เก็บข้อมูล และเป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน

3.2.3 ด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

3.2.4 ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันในการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตคู่กับการสัมภาษณ์

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบเรียบร้อยแล้วมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามลำดับความมุ่งหมาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือ แบบสำรวจ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ตามลำดับความมุ่งหมาย

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

ตอนที่ 2 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

ผลการศึกษา พบว่า ภาคอีสานสภาพภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบสูง แห้งแล้ง ฝนตกน้อย เมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นในประเทศไทย แหล่งน้ำธรรมชาติต้นเขื่อนน้ำแห่งดินแดนกระแงในฤดูแล้ง ในฤดูฝนประสบปัญหาน้ำท่วมข้าวกล้าในนาพืชผักผลไม้ในสวนของชาวไร่ได้รับความเสียหาย ขาดทุนจากการทำนา ทำให้ปีละหลายแสนบาท ชาวอีสานทั้งผู้หญิงและผู้ชายต้องทิ้งครอบครัวเข้าหางานทำในกรุงเทพมหานคร และรับจ้างก่อสร้างในเมืองใหญ่ เพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวและใช้หนี้สถาบันการเงินโดยเฉพาะหนี้สินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์หรือชาวอีสานเรียกว่า“หนี้ ธกส.” ซึ่งชาวอีสานเป็นลูกหนี้ทุกครัวเรือนก็อาจกล่าวได้ และยังพบว่าความเป็นหนี้ ความยากจน ที่ดินทำกินน้อย รายได้ต่ำ ทำให้สามีภรรยาภรรยาต้องแตกแยก หย่าร้างกันทำให้เกิดปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะผู้หญิงชนบทชาวอีสานจำนวนมากไม่น้อย ที่ถูกสามีทอดทิ้งต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากสามีแต่เพียงลำพัง ความลำบาก ยากจน ทำให้เกิดความคิดที่จะมีเงินจำนวนมาก มีบ้านหลังใหญ่ มีรถยนต์คันงามและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความสุขของตัวเองลูก และพ่อแม่ที่แก่เฒ่าให้สุขสบายเป็นการทดแทนบุญคุณ

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้หญิงชนบทชาวอีสานจำนวนมากไม่น้อยต้องการแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติโดยคิดว่าจะต้องแก้ปัญหาความยากจนให้ตนเองและครอบครัวได้ด้วยการแสวงหาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ติดต่อผ่าน Internet บริษัทจัดหาคู่ผ่านญาติที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติและประสบผลสำเร็จมีฐานะดีขึ้นหลังแต่งงาน และอ่านหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์คมชัดลึกที่ลงข่าว “เมียฝรั่ง” สร้างบ้านกลางทุ่งนาราคานับล้าน มีรถยนต์คันใหญ่ มีเงินให้สมาชิกในครอบครัวใช้จ่ายเดือนละนับหมื่น ผู้หญิงในหมู่บ้านนับร้อยคนที่เป็นเมียฝรั่งฐานะดีขึ้นเห็นทันตา นั่นคือ หมู่บ้านจวนสวิส จังหวัดร้อยเอ็ด ชาวนี้อันได้แพร่กระจายไปทั่วสารทิศ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงชนบทชาวอีสานหลายหมู่บ้านมีความคิดที่จะแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ โดยคิดว่าอาจจะทำให้ความเป็นอยู่ของตัวเองและสมาชิกในครอบครัวสุขสบายมีฐานะดีขึ้น ดังกรณีตัวอย่าง ผู้หญิงในหมู่บ้านหนองหิน ตำบลศิลาอำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น บ้านท่าตูม ตำบลหมุ่มน อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ซึ่งมีประวัติความ

เป็นมาก่อนแต่งงาน หลังแต่งงานการประกอบพิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบท
ในภาคอีสาน ดังรายละเอียด

ผู้หญิงชนบทบ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านหนองหิน เป็นบ้านเก่าแก่อีกหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่ใน
เขตพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ประชากรส่วนใหญ่
ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก หลังจากเสร็จฤดูเก็บเกี่ยวจะไปรับจ้างทำงานก่อสร้างในตัว
เมือง หรือบางคนจะเข้าไปรับจ้างที่กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว และเมื่อ
ถึงฤดูทำนาก็กลับมาทำนาจนแล้วเสร็จ เป็นวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายของชาวบ้านหนองหินซึ่งได้ดำเนิน
ชีวิตมายาวนาน พอมีอยู่มีกิน ไม่มีอาชีพอย่างอื่นที่จะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นมากกว่านี้ต่อมา
บ้านหนองหินประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ฝนทิ้งช่วงแห้งแล้ง นาข้าวที่ทำไว้เสียหายทั้งหมด
ชาวบ้านทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นคนหนุ่มสาววัยทำงานต้องทิ้งครอบครัวไปทำงานรับจ้างต่างถิ่น
ผู้หญิงบางคนได้มีโอกาสไปรับจ้างทำงานบ้านให้ชาวต่างประเทศ สามารถฟังภาษาและใช้ภาษาอังกฤษ
ได้บ้าง บางคนได้พบปะพูดคุยกับชาวฝรั่งต่างชาติ และติดต่อบรรยากาศเข้าใจกันและแต่งงานกันหลายคู่
ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแบบเจาะจง 5 คน ได้แก่ นางละไม นามลาบุตร นางสร้อยญาหมื่นกันยา นางนิภา
พร สำราญบำรุง นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ และนางสาวนิลุบล จันโท ดังรายละเอียด (สำราญ
ศรีน้อยขาว. 2556 : สัมภาษณ์)

1 นางละไม นามลาบุตร แต่งงานกับ Mr.Peter Chix ชาวฝรั่งเศส

1.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางละไม นามลาบุตร อายุ 50 ปี นับถือ
ศาสนาพุทธ อยู่บ้านเลขที่ 128 หมู่ที่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
มีพี่น้องด้วยกัน 5 คน นางละไม เป็นบุตรสาวคนโต พ่อแม่ประกอบอาชีพทำนา นางละไม นามลา
บุตร และน้องๆ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ ที่โรงเรียนในชุมชน และนางละไม ได้ไป
ศึกษาต่อที่โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ในอำเภอเมืองขอนแก่น จนสำเร็จการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 3

ภาพประกอบ 2 นางละไม นามลาบุตร และ Mr. Peter Chix ร่วมถ่ายภาพกับผู้วิจัย

การประกอบอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ได้ออกมาช่วยพ่อแม่ทำไร่ทำนา และรับจ้างทั่วไป เนื่องจากไม่มีทุนเรียนต่อ เพราะแม่แม่ต้องรับผิดชอบส่งน้องอีก 4 คน นางละไมต้องมาช่วยครอบครัวเลี้ยงน้องอีกแรงหนึ่ง จนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ และได้แต่งงานกับผู้ชายในอำเภอเดียวกัน ชีวิตหลังแต่งงาน ได้ใช้ชีวิตการครองเรือนอยู่กับสามีคนไทยชาวอีสานจนมีลูกด้วยกัน 3 คน เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในครอบครัวย่อมเพิ่มขึ้น แต่รายได้ในครอบครัวต่ำไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นตามกาลเวลาทำให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ ปัญหาในครอบครัวทวีความรุนแรง จนที่สุดต้องหย่าร้างกับสามีคนไทย โดยนางละไม เป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกทั้ง 3 คน และยังคงเลี้ยงดูพ่อแม่ของตนเองอีกด้วย ซึ่งในช่วงนั้นทำงานตำแหน่งผู้จัดการปั้มน้ำมันแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม แต่ด้วยเกิดปัญหาการหย่าร้างจึงได้ลาออกจากการงานมาเปิดร้านเสริมสวยที่จังหวัดขอนแก่น และได้มีโอกาสรู้จักกับชาวต่างชาติ คือ Mr.Peter Chix ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส

ปัจจุบัน นางละไม นามลาบุตร ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว โดยเป็นเจ้าของธุรกิจ รีสอร์ทให้เช่าจำนวน 20 ห้อง ไม่มีภาระหนี้สินเพราะสามี คือ Mr.Peter Chix ได้ส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างรีสอร์ทจนแล้วเสร็จ และเปิดบริการให้เช่าแบบรายวัน ห้องละ 300 บาท ต่อวัน รวมมีรายได้ไม่น้อยกว่าวันละ 5,000-6,000 บาท และรายได้จากสามีชาวฝรั่งเศสส่งมาให้เดือนละ 50,000 บาท รวมทั้งสิ้น นางละไม นามลาบุตรมีรายได้เดือนละประมาณ 230,000 บาท ในปัจจุบัน

1.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ

Mr.Peter Chix ชาวฝรั่งเศส อายุ 58 ปี เกิดที่ประเทศฝรั่งเศส นับถือศาสนาคริสต์ ประกอบอาชีพวิศวกร เคยแต่งงานกับผู้หญิงชาวฝรั่งเศสด้วยกันไม่มีลูก ปัจจุบันภรรยาของเขายังมีชีวิตอยู่ในต่างประเทศ

การประกอบอาชีพ Mr.Peter Chix ประกอบอาชีพวิศวกรที่ประเทศฝรั่งเศส มีรายได้เดือน 120,000 บาท และรายได้อื่นๆ รวมประมาณเดือนละ 200,000-250,000 บาท ไม่มีภาระหนี้สิน จะกลับมาเมืองไทยทุกปี ช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลสงกรานต์ รับผิดชอบส่งเงินมาให้ภรรยาเดือนละ 50,000 บาททุกเดือน อนาคตจะมาอยู่ที่ประเทศไทย (ละไม นามลาบุตร. 2557 : สัมภาษณ์)

1.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

จากการศึกษา พบว่า ก่อนที่นางละไม นามลาบุตร จะพบชาวต่างชาติ และได้แต่งงานกัน การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในแต่ละวัน เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และการศึกษา ดังนี้

1.3.1 ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากมีรายได้น้อยไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว สามีติดการพนัน มีหนี้สินมากมาย รายได้เป็นเงินเดือน กว่าจะสิ้นเดือนต้องกู้ยืมเงินมาใช้ประจำวันทำให้สามีและภรรยาต้องทะเลาะกันทุกวัน ที่สุดจนต้องหย่าร้าง

1.3.2 ด้านสุขภาพ พบว่า เกิดจากปัญหาหนี้สิน ทำให้สุขภาพจิตทรุดโทรมเบื่ออาหาร และเป็นโรคกระเพาะอาหาร ความดันโลหิตสูง ต้องพบหมอเป็นประจำ

1.3.3 ด้านสังคม พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยลง เนื่องจากขาดความมั่นใจในตัวเอง วิดกกังวล กลัวสังคมไม่ยอมรับ

1.3.4 ด้านการศึกษา พบว่า ได้รับการศึกษาน้อยเนื่องจากขาดทุนทรัพย์จึงด้อยโอกาสทางการศึกษา

ด้วยปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน โดยเฉพาะนางละไม นามลาบุตร ต้องตัดสินใจแต่งงานกับชาวต่างชาติ โดยคิดว่าจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น

1.4 ประวัติการแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนการแต่งงานกับชาวต่างชาติ นางละไม นามลาบุตร มีความเป็นอยู่และสถานะทางครอบครัว กล่าวคือ

1.4.1 สถานะทางครอบครัว พบว่า ครอบครัวนี้มีสมาชิก 10 คน ประกอบด้วย พ่อ-แม่ น้องอีก 4 คน และนางละไม ยังมีลูกที่เกิดจากสามีคนไทยอีก 3 คน รวมกับตัวเองเป็น 10 คน ซึ่งมีรายได้คนเดียวเพียงเดือนละไม่ถึงหนึ่งหมื่นบาท

1.4.2 ประวัติการแต่งงาน พบว่า นางละไม นามลาบุตร เคยแต่งงานกับผู้ชายไทยซึ่งเป็นชาวอีสาน มีลูกด้วยกัน 3 คน ในความรับผิดชอบของตัวเอง

1.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางละไม และ Mr.Peter Chix ได้รู้จักกันโดยน้องสาวของเพื่อนแนะนำให้รู้จักกันที่ร้านอาหารในช่วงเวลานั้น Mr.Peter Chix มาควบคุมงานก่อสร้างอาคารในประเทศไทยหลายจังหวัด รวมถึงจังหวัดขอนแก่น และได้มารู้จักกันพบปะสนทนากันแบบส่วนตัวบ่อยครั้ง จนเข้าใจกันในเวลาประมาณ 3 เดือน ได้แต่งงานกันโดยจัดพิธีแต่งงานที่บ้านของนางละไม ที่บ้านหนองหิน และเป็นผู้หญิงคนแรกในหมู่บ้านที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ

1.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงานของผู้หญิงชนบทชาวอีสาน และผู้ชายชาวต่างชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย วิธีการอยู่ร่วมกัน การสื่อสาร (ภาษา) ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) การนับถือศาสนา การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบต่อลูกติด(ถ้ามี) และความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา ดังนี้

1.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังการแต่งงานสามีของนางละไม นามลาบุตร คือ Mr.Peter Chix ซึ่งเป็นชาวต่างชาติ จะกลับไปทำงานที่ประเทศฝรั่งเศสตามปกติ และจะกลับมาเมืองไทยในช่วงเทศกาลสำคัญเช่น เทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ จะอยู่ในเมืองไทยประมาณ 1-3 เดือน แล้วกลับไปทำงานที่บ้านเกิด โดยรับผิดชอบส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายตามปกติเดือนละ 50,000 บาท จนปัจจุบัน

1.5.2 การสื่อสาร(ภาษา) พบว่า Mr.PeterChixสามารถพูดภาษาไทยได้บางส่วนนางละไม พูดภาษาอังกฤษได้เฉพาะคำพื้นฐาน เช่น สวัสดีตอนเช้า สาย บ่าย กินข้าว ไปเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่จะสื่อสารโดยใช้ภาษาใบ้ และได้พัฒนามาเรื่อยๆ จนเกิดทักษะในการพูด สามารถสนทนาเข้าใจกันได้ดีในปัจจุบัน (ละไม นามลาบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

1.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า อยู่ด้วยกันตามปกติ โดยไม่จดทะเบียนสมรส ทรัพย์สินทั้งหมดจดทะเบียน นางละไม นามลาบุตร ซึ่ง Mr.Peter Chix ยินดีและไม่เคยมีอุปสรรคปัญหาอื่นใดในการครอบครองกรรมสิทธิ์ในด้านสินทรัพย์

1.5.4 การนับถือศาสนา พบว่า ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนเองเคย นับถือ คือ ฝ่ายหญิงนับถือศาสนาพุทธ ฝ่ายชายนับถือศาสนาคริสต์ เมื่อกลับมาเมืองไทย Mr.Peter Chix ยังได้ไปร่วมทำบุญที่วัด โดยบริจาคสร้างโบสถ์สร้างศาลาการเปรียญ หรือร่วมทำบุญตาม ประเพณีอื่นๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น ซึ่งศาสนาไม่เป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกัน

1.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)
 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย พบว่า Mr.Peter Chix ให้ความเอื้อ ออาหารแก่สมาชิกในครอบครัวของนางละไม ทุกคนเป็นอย่างดี เปิดโอกาสให้ลูกได้ศึกษาต่อในระดับสูง โดยส่งเงินให้เป็นค่าใช้จ่ายทุกเดือน ซึ่งไม่เดือดร้อนและทุกคนในครอบครัวได้ดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข
 การรับผิดชอบลูกติด พบว่า นางละไม นามลาบุตร มีลูกที่เกิดจาก สามีคนไทย 3 คน ซึ่งนางละไม รับผิดชอบเลี้ยงดูคนเดียวตลอดมาด้วยความยากลำบาก หลัง แต่งงานกับ Mr.Peter Chix แล้ว ความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยได้รับความเอื้ออาหารจากสามีชาวต่างชาติ ช่วยรับผิดชอบเลี้ยงดูด้วยดีตลอดมาจนปัจจุบัน

ภาพประกอบ 3 ธุรกิจห้องพักรักของนางละไม นามลาบุตร

1.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า นางละไม นามลาบุตร เป็นผู้หญิงในหมู่บ้าน หนองหินคนแรกที่ได้แต่งงานกับชาวต่างชาติ และประสบผลสำเร็จในชีวิตฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น เห็นได้ชัดเจน ส่งผลให้มีอาชีพมั่นคง คือ มีธุรกิจรีสอร์ทห้องพัก มีรายได้ประจำวันและรายได้

ทุกเดือน เดือนละไม่น้อยกว่า 200,000 บาท โดยไม่มีอุปสรรคปัญหาในการดำเนินธุรกิจ (ละไม นามลาบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2. นางสาวสร้อยญา หมื่นกันยา

2.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาวสร้อยญา หมื่นกันยา เกิดปี พ.ศ.2511 อายุ 46 ปี อยู่บ้านเลขที่ 94 หมู่ที่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นบุตรของนายสน นางทองมา หมื่นกันยา นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาอยู่บ้านหนองหิน และเป็นชาวบ้านหนองหินโดยกำเนิด จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น

ภาพประกอบ 4 บ้านนางสร้อยญา หมื่นกันยา

การประกอบอาชีพ หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ เนื่องจากครอบครัวยากจน พ่อแม่รับจ้างทำนา ทำไร่ มีรายได้วันละ 100 บาท ส่วนแม่ทำงานบ้านเลี้ยงลูกอยู่ที่บ้าน สร้อยญา ต้องออกไปช่วยพ่อแม่รับจ้างอีกแรงหนึ่ง เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นวันละ 200 บาท แต่ไม่ได้ทุกวัน สร้อยญาตัดสินใจเข้าไปรับจ้างทำงานที่กรุงเทพมหานคร โดยมีน้ำและเพื่อนบ้านอีกหลายคนเดินทางไปพร้อมกัน เมื่อไปถึงกรุงเทพมหานคร สร้อยญาและน้ำสาวได้ทำงานบ้าน มีรายได้เดือน 3,000 บาท อยู่ที่นั่นประมาณ 2 ปี ต้องกลับมาช่วยพ่อแม่ทำนา เพราะพ่อสุขภาพไม่แข็งแรง และสร้อยญาได้แต่งงานกับผู้ชายในหมู่บ้านใกล้กัน (สร้อยญา หมื่นกันยา. 2556 : สัมภาษณ์)

2.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ

Mr.GaryStardven Dixon ชาวอังกฤษ จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.GaryStardven Dixon อายุ 56 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศอังกฤษ นับถือศาสนาคริสต์ มาเที่ยวเมืองไทยบ่อยครั้ง และมาศึกษาดูงานเกี่ยวกับธุรกิจของตัวเองได้พบกับสร้อยญา หมื่นกันยา โดยมีเพื่อนชาวไทยแนะนำให้รู้จักกันในงานแต่งงานของเพื่อนที่กรุงเทพมหานคร

การประกอบอาชีพ Mr.GaryStardven Dixon จบการศึกษาระดับปริญญาโท ที่ประเทศอังกฤษ ประกอบธุรกิจส่วนตัว เดินทางไปศึกษาดูงานหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทย เดินทางเข้ามาหลายครั้ง เนื่องจากสนใจทำเลภูมิประเทศ และวัตถุดิบเกี่ยวกับธุรกิจของตนเองมาก น่าจะเกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคต

2.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ครอบครัวของสร้อยญา มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ รายได้น้อย มีหนี้สินที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จำนวนหลายแสนบาท ไม่สามารถหาส่งเงินต้นได้ทำให้ดอกเบียพอกพูนขึ้นทุกปี

2) ปัญหาด้านสุขภาพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า สร้อยญา และ Mr.GaryStardven Dixon เป็นคนสุขภาพดี โดยเฉพาะ Mr.GaryStardven Dixon จะดูแลสุขภาพตัวเองดีที่สุด และยังชวนให้สร้อยญา และทุกคนในครอบครัวดูแลสุขภาพ เอาใจใส่ในการตรวจสุขภาพประจำปี หากรู้สึกไม่สบายรีบไปพบแพทย์ทันที ห้ามซื้อยามารับประทานเอง

3) ปัญหาด้านสังคม

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ในอดีตเป็นครอบครัวยากจน ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มอาชีพที่มีหลากหลาย ซึ่งเป็นนโยบายภาครัฐ สมาชิกในครอบครัวของสร้อยญาไม่เคยได้รับเลือกตั้งปัจจุบันพี่สาวเป็นประธานกลุ่มอาชีพ จากการเลือกตั้งโดยชาวบ้านเสนอชื่อด้วยการยกมือรับรอง

4) ปัญหาด้านการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ พบว่า สร้อยญา หมื่นกันยา จบการศึกษาในกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่มีทุนเรียนต่อ จึงไปรับจ้างทำงาน แต่งงานกับผู้ชายชาวไทย หย่าร้างกัน แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ มีฐานะดีขึ้นมีเงินเรียนต่อโดยศึกษาต่อศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้น ม.6) ในปัจจุบัน

2.4 ประวัติการแต่งงาน

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง พบว่า ก่อนแต่งงานครอบครัวของสร้อยญายากจน ไม่มีที่ทำกิน เนื่องจากที่นา มีอยู่เพียงเล็กน้อย ด้วยความอดอยากจึงได้ขายให้ญาติพี่น้อง ส่วนตัวเองออกไปรับจ้างทำงานมีรายได้วันละไม่กี่บาท สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ประกอบกับสร้อยญาได้หย่าร้างกับสามีคนไทย และมีภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากสามีคนไทยอีก 2 คน รวมกับพ่อแม่ตัวเองและพี่น้องอีกรวมสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวที่สร้อยญาต้องรับผิดชอบจำนวน 7 คน (สร้อยญา หมื่นกันยา. 2556 : สัมภาษณ์)

สถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย Mr.GaryStardven Dixon เป็นครอบครัวที่มีฐานะดี มีรายได้จากการประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ เดือนละประมาณ 200,000-400,000 บาทต่อเดือน

2) ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

Mr.GaryStardven Dixon เคยแต่งงานกับผู้หญิงชาวอังกฤษด้วยกัน และได้หย่าร้างกันก่อนจะมาพบกับสร้อยญา หมิ่นกันยา ที่ประเทศไทย มีลูกด้วยกัน 4 คน ลูกมีงานทำมีรายได้ประจำทุกคน Mr.GaryStardven Dixon ไม่มีภาระเลี้ยงดูลูก และไม่มีภาระหนี้สินอื่นใด

3) การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

สร้อยญา และ Mr.GaryStardven Dixon พบกันโดยเพื่อนสร้อยญา แนะนำให้รู้จักกันในงานแต่งงานของเพื่อนที่กรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นก็พูดคุยกันทางโทรศัพท์นัดหมายกันไปเที่ยว ชื่อของและเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าต่างจังหวัดในภาคอีสาน Mr.GaryStardven Dixon สนใจเกี่ยวกับสินค้า OTOP และการเกษตรภาคอีสาน ตลอดจนบรรยากาศทั่วไปของภูมิภาค ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ ประทับใจความมีน้ำใจของสร้อยญา ที่เอาใจใส่ดูแลและให้ความรู้ในด้านภาษาอีสาน ภาษาไทย จน Mr.GaryStardven Dixon สามารถพูดภาษาไทยได้ชัดเจน พบกันได้ประมาณ 6 เดือน จึงได้ตกลงแต่งงานกันโดยจัดงานที่บ้านของพ่อแม่สร้อยญา คือ บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามประเพณีอีสาน

2.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

1) วิธีการอยู่ร่วมกัน

หลังจากแต่งงาน อยู่ร่วมกันประมาณ 2 ปี สร้อยญาได้จดทะเบียนสมรสกับ Mr.GaryStardven Dixon เพื่อที่จะเดินทางไปอยู่กับสามีที่ต่างประเทศ ลูกสาว 2 คนที่เกิดจากสามีคนไทยให้อยู่ที่บ้านหนองหิน โดยมีพ่อแม่ และพี่สาวของสร้อยญาเป็นผู้ปกครองคอยดูแลเริ่มแรกของการเดินทางไปต่างประเทศใช้วีซ่า (Visa) นักท่องเที่ยวไปอยู่ครั้งละประมาณ 3 เดือนก็กลับมาทำธุรกิจที่เมืองไทยโดย Mr.GaryStardven Dixon กลับมาด้วย จนกระทั่งได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องจึงติดตาม Mr.GaryStardven Dixon ไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษ ปัจจุบันอยู่ด้วยกันแล้วประมาณ 6-7 ปี

2) การสื่อสาร(ภาษา)

Mr.GaryStardven Dixon เป็นนักธุรกิจที่มีความสามารถในการใช้ภาษาพูด จัดจำได้รวดเร็ว เริ่มแรกรู้จักกันสร้อยญา พูดภาษาอังกฤษไม่เก่ง พูดและฟังได้เฉพาะคำศัพท์พื้นฐานง่ายๆ Mr.GaryStardven Dixon พยายามพูดซ้ำๆ เพื่อให้สร้อยญาเข้าใจบ่อยครั้งที่ใช้ภาษาไป เวลาเดินชื่อของด้วยกันต้องการสินค้าหรือสิ่งของเครื่องใช้อะไร สร้อยญาจะชี้บอกเขาพอยู่ด้วยกันนานวันก็เกิดทักษะทั้งการฟัง การพูด สามารถสื่อสารกันได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สร้อยญา หมิ่นกันยา. 2556 : สัมภาษณ์)

3) ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงานระหว่างสร้อยญา กับ Mr.GaryStardven Dixon ได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย เพราะเขาทั้งสองคนประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เดือนละหลายแสนบาท อนาคตข้างหน้าอาจจะต้องทำ

ธุรกรรมกับสถาบันการเงินหรือเพื่อสะดวกในการเดินทางไปต่างประเทศด้วยกัน (สร้อยญา หมิ่นกันยา. 2556 : สัมภาษณ์)

4) การนับถือศาสนา

จากการสัมภาษณ์ พบว่า สร้อยญา หมิ่นกันยา นับถือศาสนาพุทธ ส่วน Mr.GaryStardven Dixon นับถือศาสนาคริสต์ การนับถือศาสนาไม่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคใดในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และยังพบว่า Mr.GaryStardven Dixon เป็นคนชอบทำบุญเมื่อกลับมาบ้านหนองหิน จะไปทำบุญที่วัดทุกครั้ง และได้บริจาคเงินร่วมทำบุญผ้าป่าและทำบุญตามประเพณีที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน

5) การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลังจากแต่งงานได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันที่บ้านหนองหิน และที่กรุงเทพมหานครเป็นเวลาไม่นาน สร้อยญาและสามีชาวต่างชาติได้เดินทางไปประเทศอังกฤษประมาณ 3 เดือน กลับมาเมืองไทย Mr.GaryStardven Dixon ได้เดินทางไปกลับบ่อยครั้งประมาณ 2 ปี จึงได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย หลังจากนั้นสร้อยญาได้ติดตามสามีไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษ ส่งเงินมาให้ครอบครัวที่อยู่เมืองไทยเป็นค่าใช้จ่ายเดือนละ 40,000 บาท ทุกเดือนโดย Mr.GaryStardven Dixon ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือครอบครัวตลอดไป และยังพบว่าก่อนแต่งงานสร้อยญามีหนี้สินจำนวนมาก อยู่บ้านหลังเล็กๆ ในหมู่บ้านหนองหิน หลังแต่งงาน Mr.GaryStardven Dixon ชำระหนี้ให้ทั้งหมด ปลูกสร้างบ้านหลังใหม่พร้อมเครื่องอำนวยความสะดวกมีพร้อมทุกอย่าง สมาชิกในครอบครัวดำเนินชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย

6) ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า สร้อยญา หมิ่นกันยา เป็นผู้หญิงชนบทบ้านหนองหินที่ประสบโชคดี มีผู้ชายต่างชาติเข้ามาช่วยเหลือ แก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต หลังจากแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติแล้ว ทำให้ชีวิตเปลี่ยนไปมาก หรืออาจกล่าวได้ว่า “จากหน้ามือเป็นหลังมือ” ทุกคนในครอบครัวสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขปัจจุบันไม่มีอุปสรรคปัญหาในการดำเนินชีวิต

ภาพประกอบ 5 ร้านจำหน่ายเครื่องอิเล็กทรอนิกส์

3. นางนิภาพร สำราญบำรุง แต่งงานกับ Mr.JackleKopance

3.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพของฝ่ายหญิง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางนิภาพร สำราญบำรุง อายุ 44 ปี นับถือศาสนาพุทธ พ่อแม่เป็นชาวบ้านหนองหินโดยกำเนิด ปัจจุบันแม่ของนางนิภาพร อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 110 หมู่ที่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เปิดร้านขายของชำมีสินค้าบริการลูกค้าครบวงจร นับว่าเป็นร้านค้าขนาดใหญ่ในหมู่บ้าน โดยมีแม่บริหารอยู่คนเดียว พ่อของนิภาพรเสียชีวิตแล้ว (บุญสนอง พิรุณสุนทร. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 6 ธุรกิจส่วนตัว (ร้านขายของชำ) ของแม่ นางนิภาพร สำราญบำรุง

นางนิภาพร สำราญบำรุง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย เป็นนักเรียนเรียนดี ได้รับทุนไปเรียนต่อที่ประเทศเยอรมันจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ขณะกำลังศึกษาต่อที่ประเทศเยอรมัน ได้รู้จักกับ Mr.Jackle Kopance ที่มหาวิทยาลัยที่ตนศึกษาอยู่ และได้พบปะกันบ่อยครั้งจนคุ้นเคยเข้าใจกันเป็นเวลาประมาณ 2 ปี

การประกอบอาชีพของฝ่ายหญิง นิภาพร สำราญบำรุง จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ประเทศเยอรมัน หลังจากเรียนจบแล้วได้แต่งงานกับ Mr.Jackle Kopance มีงานทำที่สนามบินประเทศเยอรมัน ตำแหน่งพนักงานต้อนรับที่สนามบินเยอรมันมีรายได้เดือนละ 100,000 บาท

3.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ (คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ

Mr.Jackle Kopance อายุ 47 ปี นับถือศาสนาคริสต์ เป็นชาวเยอรมัน มีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศเยอรมัน จบการศึกษาวิศวกรเครื่องยนต์ พบกันกับนางนิภาพร สำราญบำรุง ที่ประเทศเยอรมัน โดยทำงานที่สนามบินเยอรมันที่เดียวกัน ทำความรู้จักกันนานกว่า 2 ปี จนเขาใจกันดี Mr.Jackle Kopance ได้ติดตามนิภาพร มาทำความรู้จักคุ้นเคยพ่อ-แม่ของนิภาพร จนเข้าใจกันดีโดยมีนิภาพรทำหน้าที่แปลภาษาท้องถิ่นอีสานให้ฟัง เป็นที่พอใจของหนุ่มชาวเยอรมันจนกระทั่งให้พ่อ-แม่ มาสู่ขอและทำพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอีสาน

การประกอบอาชีพของฝ่ายชาย จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Jackle Kopance สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องยนต์หลังจากเรียนจบได้ทำงานมีอาชีพมั่นคงคือ ประกอบอาชีพวิศวกรเครื่องยนต์ มีรายได้เดือนละ 150,000 บาท ในปัจจุบัน

3.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาวนิภาพร สำราญบำรุง ไม่เคยแต่งงานกับผู้ชายไทยมาก่อนการดำเนินชีวิตนิภาพร เป็นผู้หญิงชาวอีสานที่เกิดมาเป็นคนโชคดี เกิดในครอบครัวที่อบอุ่น มีการศึกษาสูง เป็นเด็กเรียนดีจนได้รับทุนไปเรียนต่อที่ประเทศเยอรมันได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติใช้ชีวิตหลังแต่งงานที่ประเทศเยอรมัน ไม่มีปัญหาหลังจากการแต่งงานแล้วและจะกลับมาเยี่ยมแม่ที่เมืองไทยทุกปี ปีละ 1 ครั้ง (บุญสนอง พิรุณสุนทร. 2556 : สัมภาษณ์)

3.4 ประวัติการแต่งงาน

3.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง (นางสาวนิภาพร สำราญบำรุง) พบว่า เป็นครอบครัวอบอุ่น พ่อ-แม่มีรายได้จากการค้าขาย การเกษตร เป็นครอบครัวที่มีวิสัยในการใช้จ่ายเงิน ฝึกให้ลูกใช้จ่ายเงินแบบประหยัด อดออม ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นและสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาในระดับสูง จนประสบผลสำเร็จได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ไปเรียนต่อที่ประเทศเยอรมัน จนสำเร็จการศึกษาที่ประเทศเยอรมัน และได้ทำงานที่สนามบินแผนกต้อนรับลูกค้า มีรายได้เดือนละ 100,000 บาท แบ่งส่งมาให้พ่อ-แม่ ใช้จ่ายในครอบครัวเดือนละ 40,000 บาท ทุกเดือน ทำงานอยู่ที่สนามบินจนได้พบกับ Mr.Jackle Kopance วิศวกรเครื่องยนต์ ประจำที่สนามบินเยอรมัน รู้จักกันมานานประมาณ 1 ปี นิภาพร สำราญบำรุง จึงขออนุญาตพ่อ-แม่ที่เมืองไทยให้ Mr.Jackle Kopance มารู้จักพ่อ-แม่ หลังจากนั้นอีกประมาณปีเศษฝ่ายชายจึงให้พ่อ-แม่มาสู่ขอฝ่ายหญิงที่เมืองไทยและจัดพิธีแต่งงานตามประเพณีอีสาน

2) สถานะครอบครัวฝ่ายชาย (Mr.Jackle Kopance) มีฐานะดี พ่อ-แม่ ของ Mr.Jackle Kopance ยังมีชีวิตอยู่ทั้งสองคน ครอบครัวนี้นับถือศาสนาคริสต์ ยินดีที่มีลูกสะใภ้เป็นคนไทยไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการนับถือศาสนา พ่อ-แม่ของฝ่ายชายเดินทางมาสู่ขอลูกสะใภ้ที่บ้านหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้วยตนเอง มีความสุขมากที่เห็นลูกชายเข้าพิธีแต่งงานแบบประเพณีชาวไทยอีสาน ปัจจุบัน Mr.Jackle Kopanceประกอบอาชีพวิศวกรเครื่องยนต์ มีรายได้เดือนละ 150,000 บาท

3.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ฝ่ายหญิง คือ นางสาวนิภาพร สำราญบำรุง ฝ่ายชายคือ Mr.Jackle Kopance ทั้ง 2 คนไม่เคยแต่งงานมาก่อน

3.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นิภาพร และ Mr.Jackle Kopance พบกันที่สนามบินเยอรมัน Mr.Jackle Kopance ทำงานหน้าที่วิศวกรเครื่องยนต์ นิภาพร สำราญบำรุง ไปสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับลูกค้าพบกันเห็นหน้ากันทักทายกันอยู่เสมอได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกัน นานนับปีจนเข้าใจกัน Mr.Jackle Kopance สนใจที่จะเดินทางไปยังประเทศไทย เพื่อไปรู้จักกับพ่อ-แม่ นิภาพร ได้ติดต่อมายังพ่อ-แม่ที่เมืองไทยและขออนุญาตพา Mr.Jackle Kopance มาเยี่ยมบ้านที่เมืองไทยด้วยเมื่อได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ นิภาพร จึงกลับเมืองไทยโดยพาผู้ชายต่างชาติ คนนี้มาทำความรู้จักกับพ่อ-แม่ ที่บ้านหนองหิน พักอยู่นานประมาณ 2 สัปดาห์ นิภาพร ได้ทำหน้าที่มีศุภเทศน์นำเที่ยวตามสถานที่สำคัญหลายแห่ง โดยเฉพาะเขื่อนอุบลรัตน์ และไปทำบุญที่วัดตามประเพณีชาวอีสาน ซึ่ง Mr.Jackle Kopance ยินดีปฏิบัติตามโดยไม่มีอุปสรรคปัญหาเกี่ยวกับการนับถือศาสนา นิภาพร ยังได้นำเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ศาลหลักเมือง ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนชาวไทยเคารพนับถือ เมื่อครบกำหนดกลับเยอรมันจึงได้เดินทางกลับหลังจากกลับไปทำงานตามหน้าที่ที่ประเทศเยอรมัน Mr.Jackle Kopance และนิภาพร ยังมีความเข้าใจกันมากขึ้นพบปะกันบ่อยครั้ง ประมาณ 1 ปีต่อมา Mr.Jackle Kopance ตัดสินใจให้พ่อ-แม่มาสู่ขอ นิภาพร และได้จัดพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอีสานที่บ้านพ่อ-แม่ของฝ่ายหญิงหลังแต่งงานได้ไปใช้ชีวิตร่วมกันที่ประเทศเยอรมันโดยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันกับพ่อ-แม่ของฝ่ายชาย ปัจจุบัน Mr.Jackle Kopance และนิภาพร สำราญบำรุง มีลูกด้วยกัน 2 คน ผู้ชายอายุ 10 ปี ผู้หญิงอายุ 8 ปี ลูกชายและพ่อฟังภาษาไทยและพูดภาษาไทยไม่ได้ ส่วนลูกสาวฟังภาษาไทยและพูดภาษาไทยได้ (บุญสนอง พิรุณสุนทร. 2556 : สัมภาษณ์)

3.4.4 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลังจากแต่งงานแล้ว นิภาพร และ Mr.Jackle Kopance ได้เดินทางไปใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศเยอรมันด้วยกันเนื่องจากนิภาพร สำราญบำรุง Mr.Jackle Kopance ยังประกอบอาชีพที่สนามบินเยอรมันโดยใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

1) วิธีการอยู่ร่วมกัน หลังจากจัดพิธีแต่งงานแบบชาวอีสาน นิภาพร และ Mr.Jackle Kopance ได้ปฏิบัติตามความเชื่อของชาวอีสาน โดยคู่แต่งงานต้องนอนที่ห้องหอเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน ตอนกลางวันจะไปเที่ยวที่ไหนก็ได้แต่ตอนกลางคืนต้องกลับมาอนในห้องหอให้ครบ 3 คืน หลังจากนั้นจึงอนุญาตให้ไปที่อื่นได้ นิภาพร และสามีชาวต่างชาติได้ใช้เวลาหลังแต่งงานอยู่ในเมืองไทย 2 สัปดาห์ เพื่อพาพ่อ-แม่ของ Mr.Jackle Kopance ท่องเที่ยวชมสถานที่สำคัญของประเทศไทย เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม(วัดพระแก้ว) ศาลหลักเมือง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และตลาดน้ำ ซึ่งพ่อ-แม่ของ Mr.Jackle Kopance ประทับใจมาก Mr.Jackle Kopance ได้พาครอบครัวเดินทางกลับประเทศเยอรมัน เพื่อไปทำงานตามหน้าที่และใช้ชีวิตอยู่ที่ต่างประเทศด้วยกันแต่งงานมาแล้ว 15 ปี ปัจจุบันมีลูกด้วยกัน 2 คน ลูกผู้ชายอายุ 10 ปี ฟังภาษาไทยและพูดภาษาไทยไม่ได้ ส่วนลูกสาวอายุ 8 ปี ฟังภาษาไทยและพูดภาษาไทยได้ กลับเมืองไทยปีละ 1 ครั้ง เพื่อพาครอบครัวมากราบเท้าคุณแม่ในวันแม่ทุกปี (บุญสนอง พิรุณสุนทร. 2556 : สัมภาษณ์)

2) การสื่อสาร(ภาษา)

เนื่องจาก นิภาพร สำราญบำรุง ไปเรียนหนังสือและทำงานที่ต่างประเทศเป็นเวลานาน ทำให้เกิดทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศมีความคล่องแคล่ว สามารถสนทนากับชาวต่างชาติได้ดี ประกอบกับหน้าที่การงานอยู่แผนกต้อนรับ การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญเมื่อแต่งงานกับชาวต่างชาติ การสื่อสารทางภาษาในครอบครัวจึงได้ใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ส่วนภาษาไทยไม่ใช้จะมีสนทนากับลูกสาวเป็นบางครั้งเพราะลูกสาวสนใจอยากพูดภาษาไทยได้ แต่ Mr.Jackle Kopance และลูกชายสื่อสารภาษาไทยไม่ได้

3) ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลังจากแต่งงานแล้ว นิภาพร และ Mr.Jackle Kopance ได้จดทะเบียนสมรสที่ประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมายไทยเพื่อป้องกันปัญหาอาจจะเกิดตามมา เนื่องจากนิภาพร และ Mr.Jackle Kopance ประกอบอาชีพมั่นคง และสถานี่ทำงานเป็นเจ้าของที่ภาครัฐจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ (บุญสนอง พิรุณสุนทร. 2556 : สัมภาษณ์)

4) การนับถือศาสนาพบว่า นิภาพร เดิมนับถือศาสนาพุทธ

Mr.Jackle Kopance นับถือศาสนาคริสต์ ปัจจุบันนิภาพร ได้ปฏิบัติตามครอบครัวของ Mr.Jackle Kopance โดยนับถือศาสนาคริสต์ด้วยกันหมดทั้งครอบครัว แต่กลับมาเยี่ยมแม่ที่เมืองไทย นิภาพร และ Mr.Jackle Kopance พร้อมลูกชายลูกสาวยังไปทำบุญที่วัดตามประเพณีชาวพุทธซึ่งสามีชาวเยอรมันก็ยินดีปฏิบัติตามโดยไม่มีอุปสรรคปัญหา ในด้านการนับถือศาสนาหรือไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับกฎหมาย

5) การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด (ถ้ามี)

เนื่องจากนิภาพร สำราญบำรุง และ Mr.Jackle Kopance ไม่เคยแต่งงานมาก่อน ทั้งคู่เป็นหนุ่ม-สาวที่เข้าพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอีสานครั้งแรกของชีวิตคู่หรือชาวอีสานเรียกว่า “ผัวเดียวเมียเดียว” จึงไม่มีปัญหาในการรับผิดชอบลูกติด การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งคู่ให้ความสำคัญพ่อแม่ ดูแลเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพ่อแม่ของฝ่ายหญิงที่อยู่บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น นิภาพร และ Mr.Jackle Kopance ได้ส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวเดือนละ 40,000 บาท ทุกเดือน พ่อของนิภาพร เสียชีวิตแล้ว ปัจจุบันแม่มยังมีชีวิตอยู่ และได้เปิดกิจการร้านขายของชำ ขยายกิจการใหญ่โต โดยมีลูกสาวที่อยู่ต่างประเทศให้กำลังใจสนับสนุนส่งทุนมาให้ทุกเดือนและกลับมาเยี่ยมแม่ทุกปี ส่วนพ่อแม่ของ Mr.Jackle Kopance ที่เยอรมันอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันโดยมีลูกชายและลูกสะใภ้คนไทยให้การดูแลเอาใจใส่จัดหาอาหารให้รับประทานตามเวลา ตลอดจนดูแลงานบ้านและพาไปเที่ยวพักผ่อนตามสมควร

6) ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า แม่ของนิภาพร สำราญบำรุง มีฐานะมั่นคง มีความสุขกับการประกอบอาชีพธุรกิจค้าขายของชำ และยังมีโอกาสได้เดินทางไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทย และเดินทางไปต่างประเทศกับลูกสาวสองครั้ง หลังนิภาพร แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ไม่เคยมีอุปสรรคปัญหาใดเกิดขึ้นในครอบครัว มีเงินใช้จ่ายในครอบครัวอย่างสุขสบาย ส่งผลให้แม่มีสุขภาพกายสุขภาพใจดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

นับได้ว่าชีวิตหลังแต่งงานของ นิภาพร สำราญบำรุง และ Mr.Jackle Kopance ประสบผลสำเร็จ อีกคู่หนึ่งในหมู่บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

4. นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ (วี๊ด) แต่งงานกับ Mr.Rojer Wood
ชาวอังกฤษ

4.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ (วี๊ด) อายุ 43 ปี (ขณะให้สัมภาษณ์) เกิดที่บ้านหนองหิน ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 2 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นับถือศาสนาพุทธ

ภาพประกอบ 7 การใช้ชีวิตหลังแต่งงาน

การประกอบอาชีพ หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วรรณรัตน์ ไม่ได้เรียนต่อ เนื่องจากครอบครัวยากจน วรรณรัตน์ ได้ช่วยพ่อ-แม่ทำนา ปลูกพืชผักสวนครัว และรับจ้างทั่วไปจนอายุ 17 ปี ได้เดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร ไปรับจ้างทำงานบ้านประมาณ 6 เดือน เพื่อนชวนไปทำงานที่จังหวัดภูเก็ต เพราะรายได้ดีกว่า จึงเดินทางไปจังหวัดภูเก็ต โดยเพื่อนพาสมัครงานที่ร้านอาหาร และร้านบาร์เบียร์ มีรายได้เดือนละประมาณ 6,000 บาท มีอาหารและที่พักให้ฟรี ไม่นานต่อมาได้รู้จักกับผู้ชายไทยซึ่งทำงานอยู่ในร้านอาหารด้วยกันมีความใกล้ชิด พบปะกันบ่อยครั้ง เข้าใจกันและอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาจนมีลูกด้วยกัน 2 คน (ปราณี กัณฑ์หา. 2556 : สัมภาษณ์)

4.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ (คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ

Mr.Rojer Wood เป็นผู้ชายต่างชาติซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ประเทศอังกฤษอายุ 60 ปี (ขณะสัมภาษณ์) จบการศึกษาที่ประเทศอังกฤษ สาขาวิชาวิศวกรรม ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ประเทศอังกฤษ เข้ามาศึกษาทำงานในประเทศไทย ได้รู้จักกับ นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ โดยเพื่อนแนะนำ

การประกอบอาชีพ Mr.Rojer Wood ประกอบอาชีพวิศวกรออกแบบอาคารสถานที่ควบคุมการก่อสร้าง มีรายได้เดือนละ 120,000 บาท เข้ามาศึกษาทำงานในประเทศไทยหลายครั้ง และมีงานควบคุมการก่อสร้างอาคารที่จังหวัดภูเก็ตหลายหลัง ประกอบกับ Mr.Rojer Wood เป็นคนอริยาคัยดี ชอบผูกสัมพันธ์ไมตรีกับบุคคลที่ได้พบเห็นจึงทำให้มีเพื่อนคนไทยหลายได้แนะนำช่วยหางานพิเศษให้ทำมีรายได้เพิ่มอยู่เสมอ จนได้พบกับนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ

4.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

4.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า วรรณรัตน์ หอมสมบัติ เป็นผู้หญิงชนบทที่ได้รับการศึกษาน้อย เนื่องจากครอบครัวยากจน มีรายได้น้อย ที่ดินทำกินประสพภัยแล้งขาดทุน ต้องเป็นหนี้ธนาคารและหนี้ครอบครัว ดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 20 บาท โดยเก็บเป็นรายวันหลายครอบครัวที่จำเป็นต้องกู้ยืมเงินรายวันจากเจ้าหน้าที่เงินกู้ เพื่อนำมาแก้ปัญหาความยากจนในครอบครัว ผู้หญิงในหมู่บ้านหนองหินหลายคนรวมทั้งนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ ต้องทิ้งครอบครัวทิ้งลูกเข้าไปหางานทำที่กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว

4.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ และ Mr.Rojer Wood ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ ออกกำลังกายอยู่เสมอ และเลือกรับประทานอาหารที่ดีมีคุณประโยชน์ต่อต้านร่างกาย โดยเฉพาะ Mr.Rojer Wood จะใส่ใจเรื่องอาหารการดูแลสุขภาพร่างกายต้องมาก่อนเป็นอันดับแรก

4.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า การหย่าร้างเป็นอีกปัญหาหนึ่งซึ่งขาดการยอมรับของคนในสังคม ปัจจุบันครอบครัวของ วรรณรัตน์ หอมสมบัติ มีความเป็นอยู่ฐานดีขึ้น แตกต่างจากอดีต การจัดกิจกรรมต่างๆ ในสังคม สมาชิกในครอบครัวนี้จะได้รับเชิญเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และมีบทบาทสำคัญในชุมชนอยู่เสมอ

4.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า การได้รับการเรียนรู้น้อยเป็นปัญหาอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต ขาดความมั่นใจในตนเอง แต่การศึกษาเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิตดังนั้น วรรณรัตน์ จึงได้ฝึกการพูดภาษาอังกฤษจนเกิดความชำนาญในการพูดสามารถสื่อสารกับผู้ชายต่างชาติ คือ Mr.Rojer Wood จนเข้าใจกันและได้แต่งงานกัน ดำเนินชีวิตคู่หลังแต่งงานได้อย่างเป็นสุข (ปราณี กัณหา. 2556 : สัมภาษณ์)

4.4 ประวัติการแต่งงาน

4.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง (นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ (Mr.Rojer Wood) เนื่องจากครอบครัวของนางวรรณรัตน์ ประสบปัญหายากจน หย่าร้างกับสามี เพราะสามีชอบเที่ยวมีผู้หญิงหลายคนเข้ามาในชีวิต ขาดความรับผิดชอบในครอบครัวทะเลาะกันอยู่เสมอ

จำเป็นต้องแยกหากัน นางวรรณรัตน์ ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูก 2 คน ยิ่งลูกโตขึ้นค่าใช้จ่ายยิ่งเพิ่มมากขึ้นแต่รายได้น้อยไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงวรรณรัตน์ จึงต้องทิ้งลูกไว้กับตายายที่บ้าน ตัวเองเดินทางไปทำงานที่จังหวัดภูเก็ตอีกครั้ง โดยไปสมัครงานที่บาร์เบียร์แห่งหนึ่งซึ่งมีชาวต่างชาติชอบเข้าไปเที่ยวงานที่วรรณรัตน์ทำเป็นงานบริการเครื่องดื่ม ทำงานอยู่ในร้านบาร์เบียร์ประมาณ 6 เดือน จึงได้รู้จักกับ Mr.Roger Wood โดยเพื่อนผู้ชายแนะนำวรรณรัตน์ และผู้ชายต่างชาติคนนี้ได้พบปะพูดคุยกันบ่อยครั้งที่บาร์เบียร์แห่งนั้น จนสามารถสื่อสารเข้าใจกัน ใช้เวลาในการผูกสัมพันธ์กันประมาณ 3 เดือน Mr.Roger Wood ได้ซักถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของวรรณรัตน์ ด้วยความเชื่อของผู้หญิงชนบทที่ต้องการความช่วยเหลือ จึงเล่าความเป็นจริงของชีวิตให้ฟังทำให้ Mr.Roger Wood เห็นใจสงสารและยินดีจะให้ความช่วยเหลือ โดยขอกลับไปดูสภาพความเป็นจริงที่บ้านหนองหินจังหวัดขอนแก่น เมื่อเห็นว่าเป็นจริงตามที่ได้รับฟังจากวรรณรัตน์ Mr.Roger Wood จึงให้เงินจำนวน 100,000 บาท เพื่อปรับปรุงบ้านและจัดงานแต่งงานตามประเพณีของชาวอีสาน

2) สถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย (Mr.Roger Wood)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนแต่งงานกับนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ สาวไทยซึ่งมีลูกติด 2 คน ครอบครัวของ Mr.Roger Wood มีฐานะมั่นคง แม่อายุมากแล้วแต่พ่อเสียชีวิต Mr.Roger Wood ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูแม่ ซึ่งเขาต้องการผู้หญิงไทยไปช่วยดูแล จึงเป็นสิ่งที่บังเอิญที่ได้พบ วรรณรัตน์ โดย Mr.Roger Wood ได้เล่าปัญหาให้ฟังและ วรรณรัตน์ ยินดีไปอยู่ต่างประเทศกับ Mr.Roger Wood หลังแต่งงาน ซึ่งทั้งสองคนเข้าใจซึ่งกันและกันจึงตกลงแต่งงานกันตามประเพณี

4.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ฝ่ายหญิง คือ นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ เคยแต่งงานกับผู้ชายไทยมาแล้ว มีลูกด้วยกัน 2 คน หย่าร้างกันเพราะสามีเจ้าชู้ ขาดความรับผิดชอบครอบครัว ฝ่ายชายคือ Mr.Roger Wood เคยแต่งงานกับผู้หญิงต่างชาติมาแล้วไม่มีลูกด้วยกัน

4.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การพบปะ ระหว่างนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ กับ Mr.Roger Wood โดยการแนะนำของเพื่อนชายที่ทำงานอยู่ที่ร้านบาร์เบียร์ด้วยกัน การสื่อสัมพันธ์เบื้องต้น โดยเพื่อนชายของวรรณรัตน์ เป็นคนแปล ในขณะที่สนทนากันเพราะวรรณรัตน์ยังไม่เก่งภาษา ต่อมาไม่นานด้วยความมุ่งมั่นของผู้หญิงที่ต้องการใช้ภาษาให้ได้ จึงฝึกพูดบ่อยๆ จนเกิดทักษะสามารถสนทนากับ Mr.Roger Wood ได้ประกอบกับความเอาใจใส่ของวรรณรัตน์เองจึงทำให้การสื่อสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จดังปรารถนา

Mr.Roger Wood ได้ติดตามนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ ไปยังที่บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อไปพบสภาพความเป็นจริงบ้านหลังเดิมของพ่อ-แม่ที่มีสภาพเก่าทรุดโทรม เขาจึงมอบเงินให้ดำเนินซ่อมแซม เพื่อเตรียมจัดสถานที่แต่งงานโดย Mr.Roger Wood ได้สู่ขอวรรณรัตน์ จากพ่อ-แม่ และจัดพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอีสาน ซึ่งมีพิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่แต่งงานสร้างความประทับใจให้ Mr.Roger Wood ชาวอังกฤษ ซึ่งมีอายุมากถึง 60 ปี ได้เข้าพิธีแต่งงานกับผู้หญิงไทย หลังแต่งงานได้รับนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ ไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษด้วย

4.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

4.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ และ Mr.Rojer Wood หลังจากแต่งงานแล้ว นางวรรณรัตน์ ได้ติดตามสามีไปยังประเทศอังกฤษ เพื่อไปดูแลสุขภาพทั่วไปของบ้านเมือง โดยการทำวีซ่านักท่องเที่ยวอยู่นาน 3 เดือน กลับมาเมืองไทยอีก 6 เดือน กลับไปใหม่อีกครั้ง และได้จดทะเบียนสมรสที่ประเทศไทย หลังจากจดทะเบียนสมรสแล้วจึงย้ายไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษกับสามีต่างชาติ ลูก 2 คนที่เกิดจากสามีชาวไทยเรียนหนังสืออยู่ที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีพ่อ-แม่ของนางวรรณรัตน์ และน้องสาวช่วยดูแล โดยนางวรรณรัตน์ ส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายเดือนละ 20,000-30,000 บาททุกเดือน ปัจจุบันแต่งงานมาแล้ว 10 ปี และอยู่ร่วมกันกับสามีที่ประเทศอังกฤษตามกฎหมาย (ปราณี กัณฑ์. 2556 : สัมภาษณ์)

4.5.2 การสื่อสาร(ภาษา)

การใช้ภาษาในการสื่อสาร พบว่า ครอบครัวของ Mr.Rojer Wood เป็นครอบครัวผู้อาวุโส แม่ของ Mr.Rojer Wood อายุประมาณ 80 ปี ฟังภาษาไทยไม่รู้เรื่อง การสื่อสารในครอบครัวจึงใช้ภาษาอังกฤษ ส่วนการสนทนาระหว่างนางวรรณรัตน์และสามี จะใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาซึ่งกันและกัน ประกอบกับ Mr.Rojer Woodชอบฟังและพูดภาษาไทยโดยให้วรรณรัตน์ฝึกพูดภาษาไทยเวลาอยู่กันเป็นส่วนตัว

4.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่)

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้หญิงชนบทบ้านหนองหิน ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาตินานกว่า 10 คน ร้อยละ 80 ได้จดทะเบียนสมรสแล้วย้ายไปอยู่กับสามีที่ต่างประเทศ เช่น กรณีนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ หลังจากแต่งงานแล้วประมาณ 1 ปี ได้จดทะเบียนสมรสกับ Mr.Rojer Wood ที่ประเทศไทย และย้ายไปอยู่ร่วมกันกับสามีที่ประเทศอังกฤษ มีฐานะดีส่งเงินมาให้ครอบครัวที่อยู่เมืองไทย ซึ่งมีพ่อ-แม่ ลูกของวรรณรัตน์อีก 2 คน ที่เกิดจากสามีคนไทยและน้องสาว รวม 5 คนซึ่งวรรณรัตน์ต้องเลี้ยงดู นอกจากนี้ ยังพบว่า ททรัพย์สินที่อยู่เมืองไทย ได้แก่ ที่นา บ้านและที่ดิน รถยนต์ราคาหลายแสนบาท สิ่งเหล่านี้มอบให้เป็นกรรมสิทธิ์ของนางวรรณรัตน์ตามกฎหมายไทยโดยนางวรรณรัตน์จดทะเบียนครอบครองกรรมสิทธิ์เพียงคนเดียว

4.5.4 การนับถือศาสนา พบว่า ศาสนาไม่เป็นอุปสรรคในการแต่งงาน กล่าวคือ Mr.Rojer Wood และแม่ของเขานับถือศาสนาคริสต์ ส่วนนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ ลูกสะใภ้คนไทยนับถือศาสนาพุทธ อยู่ที่บ้านประเทศอังกฤษ วรรณรัตน์ จะสวดมนต์ไหว้พระทุกวัน Mr.Rojer Wood จะเข้าโบสถ์ตามความเชื่อของชาวคริสต์

4.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Rojer Wood เป็นผู้ชายต่างชาติที่มีอัธยาศัยดีมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความเมตตาลูกของนางวรรณรัตน์ทั้ง 2 คน ที่เกิดจากสามีคนไทย (ลูกติด) โดยส่งเงินให้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ตลอดจนค่าใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งมีพ่อ-แม่ และน้องสาวของวรรณรัตน์ ให้มีเงินใช้จ่ายฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (ปราณี กัณฑ์. 2556 : สัมภาษณ์)

4.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า ผู้หญิงชนบทบ้านหนองหินที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ร้อยละ 80 ประสบความสำเร็จในชีวิต หลังแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ดังปรากฏให้เห็นครอบครัวของนางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ หลังแต่งงานกับ Mr.Rojer Wood แล้วไม่นานพ่อแม่ลูกของนางวรรณรัตน์และน้องสาว ได้อยู่บ้านหลังใหญ่ราคาหลายล้านบาท สิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านลานจอดรถจัดให้พร้อมเสร็จ สมาชิกในครอบครัวดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขโดยไม่มีอุปสรรคปัญหาอื่นใด

5. นางสาวนิลุบล จันโท (อลาสีก) แต่งงานกับ Mr.PungleAlasicชาวโครเอเชีย

5.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพฝ่ายหญิง (นางนิลุบล จันโท)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางนิลุบล จันโท เกิดที่บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 2 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อายุ 43 ปี (ขณะให้สัมภาษณ์) นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนบ้านหนองหิน ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่อยู่บ้านเกิดของนิลุบล (ประคอง ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 8 นางประคอง ช่างไชย ผู้ให้ข้อมูล นางสาวนิลุบล จันโท

การประกอบอาชีพ นิลุบล จันโท จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ เนื่องจากพ่อแม่ มีรายได้น้อยทำงานรับจ้างรายวันทั้งพ่อและแม่ โดยไม่มีวันหยุด นิลุบล เคยไปช่วยพ่อแม่รับจ้างทำงานในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันสำคัญอื่นๆ ที่ไม่ได้ไปโรงเรียนโดยช่วยเก็บเศษไม้บริเวณงานก่อสร้างตึกอาคารพาณิชย์ ค่าแรงได้จากผู้รับเหมาส่งสารให้ค่าขนมวันละ 50-60 บาท บางครั้งโชคดีได้รับค่าขนมจากผู้ใหญ่ใจดีที่มาทำงานก่อสร้างด้วยกันกับพ่อ

นิลุบลเคยไปรับจ้างทำงานตั้งแต่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพราะอยากได้เงินมาซื้อรองเท้านักเรียนเหมือนเพื่อนแต่แม่ไม่ให้ซื้อเพราะราคาแพง เก็บเงินไว้ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น นิลุบล เรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ความฝันอยากได้รองเท้านักเรียนคู่ใหม่ไม่มีโอกาสจนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนแล้วต้องช่วยแม่ทำงานบ้าน ฝึกทำอาหารพื้นบ้านอีสานอยู่เสมอ อายุ 18 ปี พ่อ-แม่เห็นว่าควรจะมีครอบครัวได้แล้ว จึงได้แต่งงานกับผู้ชายในหมู่บ้านใกล้เคียง มีลูกด้วยกัน 2 คน เมื่อมีสมาชิกใหม่เพิ่มค่าใช้จ่ายย่อมมากขึ้น แต่รายได้ยังไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ ทำให้นิลุบลและสามีคนไทยทะเลาะกันอยู่เสมอ สาเหตุมาจากความยากจน ในที่สุดนิลุบลกับสามีได้แยกทางหย่าร้างกัน นิลุบลรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกทั้งสองคนด้วยความยากลำบาก จนต้องตัดสินใจเดินทางไปรับจ้างทำงานที่กรุงเทพมหานคร โดยเพื่อนบ้านที่ไปทำงานก่อนติดต่อที่ทำงาน นิลุบล ได้ทำงานบ้านรายได้เดือนละ 3,000 บาท นายจ้างจะอนุญาตให้ไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนหรือญาติพี่น้องเดือนละ 1 ครั้ง นิลุบลจึงมีโอกาสรู้จักกับ Mr.Pungle Alasic โดยเพื่อนแนะนำให้รู้จัก จากนั้นนิลุบลและ Mr.Pungle Alasic ได้พบปะสื่อสารกันบ่อยครั้งจนทั้ง 2 คน ผูกพันทางใจเข้าใจกันและได้ตกลงแต่งงานกันในเวลาต่อมา

5.2 ประวัติความเป็นมาของฝ่ายชายและการประกอบอาชีพ (Mr.Pungle Alasic) ชาวโคเอเซีย

Mr.Pungle Alasic เป็นผู้ชายต่างชาติชาวโครเอเชีย อายุ 42 ปี (ขณะให้สัมภาษณ์) มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศโครเอเชีย นับถือศาสนาคริสต์ เดินทางเข้ามาประเทศไทยปีละหลายครั้งโดยเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับสินค้าการตลาด Mr.Pungle Alasic เป็นนักธุรกิจที่มีประสบการณ์ในด้านการตลาดมากและชอบทำธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าส่งออกหลายประเภท

การประกอบอาชีพ Mr.Pungle Alasic ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับสินค้าส่งออกหลายประเภท โดยมีเครือข่ายติดต่อสินค้าจากประเทศแถบยุโรปและเอเชีย โดยเฉพาะเข้ามาติดต่อธุรกิจที่ประเทศไทยอยู่เสมอ ทำให้ Mr.Pungle Alasic มีผลกำไรจากการดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้าส่งออก มีรายได้เดือนละประมาณ 200,000 บาท ได้พบกับนางนิลุบล จันโท โดยเพื่อนแนะนำให้รู้จักกัน หลังจากนั้นได้พบกันทางการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุว่าในช่วงระยะที่รู้จักกันครั้งแรกฝ่ายหญิงยังรับจ้างทำงานบ้านในกรุงเทพมหานคร หลังจากเลิกงานตอนเย็นจะใช้เวลาติดต่อกันทุกวันประมาณ 6 เดือน จนทั้งสองคนเข้าใจกัน นางนิลุบล จันโท ได้พา Mr.Pungle Alasic มาเยี่ยมบ้านที่ขอนแก่น ญาติพี่น้องให้การต้อนรับเป็นอย่างดี หลังจากนั้นประมาณ 3 เดือน Mr.Pungle Alasic ขอแต่งงานกับนิลุบล โดยจัดพิธีแต่งงานที่บ้านหนองหินตามประเพณีชาวอีสาน (ประคอง ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

5.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

5.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ก่อนนิลุบล จะแต่งงานกับ

Mr.Pungle Alasic ครอบครัวของนิลุบล มีรายได้จากการรับจ้างร้อยพวงมาลัยวันละประมาณ 100-150 บาท รวมตลอดเดือนประมาณ 4,500 บาท รายได้จำนวนดังกล่าว เมื่อถึงสิ้นเดือนต้องจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เดือนละประมาณ 300 บาท ส่วนที่เหลือเป็นค่าข้าว ค่าอาหาร และรายจ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นในครอบครัว เมื่อถึงวันสิ้นเดือนจึงมีปัญหาเงินไม่มีจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า อยู่เสมอ อาจจะทำให้เกิดปัญหาเข้าซื้อหนี้เกี่ยวกับการเงินทุกเดือน

5.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า นิลุล เป็นผู้หญิงสุขภาพดี แข็งแรง
สู้งานมาตลอด ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

5.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ก่อนแต่งงานกับ Mr.PungleAlasic
นิลุล ไม่เคยมีบทบาทหน้าที่ในสังคม เพราะความยากจน จะรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น
ในสังคมขาดความเชื่อมั่นคนในสังคมไม่ยอมรับทำให้นิลุลแยกตัวออกจากสังคมโดยสิ้นเชิง

5.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า นิลุล มีโอกาสเรียนจบเพียงชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ก็ช่วยพ่อ-แม่
ทำงานบ้าน ร้อยพวงมาลัย และรับจ้างซักผ้า (ซักด้วยมือ) โดยขี่จักรยานไปรับงานตามบ้านเรือนของ
ข้าราชการในหมู่บ้าน แล้วนำมาซักที่บ้านช่วยกันกับแม่ พอมีรายได้เสริมสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายใน
ครอบครัวแต่ไม่สามารถเก็บเงินเป็นทุนเรียนต่อได้ ชีวิตการศึกษาจึงมีโอกาสเพียงจบระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนในชนบทบ้านหนองหิน (ประคอง ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

5.4 ประวัติการแต่งงาน

5.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง (นางนิลุล จันโท)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ครอบครัว
ของนิลุล มีฐานะยากจน รายได้น้อย สมาชิกในครอบครัวช่วยกันรับจ้างร้อยพวงมาลัย มีรายได้ไม่
มั่นคง วันไหนดอกไม้มีน้อย นิลุล จะให้แม่ร้อยคนเดียว ตัวเองจะรับจ้างซักผ้า ช่วยกันหารายได้ทุก
วันเพื่อให้พอค่าใช้จ่ายที่สำคัญยิ่งลูกต้องไปโรงเรียน ค่าใช้จ่ายลูก 2 คน ค่าขนมในโรงเรียนวันละ
10-20 บาท และค่าใช้จ่ายเครื่องเขียน-แบบเรียน ชุดกีฬา ร้องเท่านั้นนักเรียนนับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ
ลูกจะต้องเตรียมไว้ให้พร้อม เป็นภาระหนักสำหรับผู้มีรายได้น้อยเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับ นิลุล
จันโท ได้หย่าร้างกับสามีคนไทย ซึ่งมีลูกด้วยกัน 2 คน นิลุล รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกคนเดียว
การรับจ้างร้อยพวงมาลัยดอกไม้สด และรับจ้างซักผ้า มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงมาก
ทำให้นิลุล ต้องตัดสินใจเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร เพื่อรับจ้างทำงานมาเลี้ยงครอบครัว โดย
รับจ้างทำงานบ้านที่กรุงเทพมหานคร มีรายได้เดือนละไม่มากนัก แต่ก็ทนสู้งาน ทำงานบ้านได้ 5 ปี
จึงรู้จัก Mr.Pungle Alasic โดยเพื่อนแนะนำในขณะที่ไปร่วมสังสรรค์กับเพื่อนที่แต่งงานกับ
ชาวต่างชาติ

2) สถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย (Mr.Pungle Alasic)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนที่ Mr.Pungle Alasic จะแต่งงาน
กับนางนิลุล จันโท สถานะทางครอบครัวที่อยู่ประเทศโครเอเชีย มีฐานะดีปานกลาง มีรายได้จาก
การทำธุรกิจส่วนตัว ขายส่งสินค้าประเภทช็อคโกแลต ส่งภายในประเทศ Mr.Pungle Alasic เป็น
ชาวต่างชาติที่มีความขยัน สนใจการประกอบอาชีพทุกอย่าง เขาเข้ามาประเทศไทยบ่อยครั้ง โดยเข้า
มาศึกษาเกี่ยวกับการขายส่งสินค้าต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการขยายธุรกิจการส่งออกในอนาคต
Mr.Pungle Alasic ไม่เคยแต่งงานมาก่อน สนใจผู้หญิงไทย พยายามติดต่อหลายคนแต่ไม่ประสบ
ผลสำเร็จจนมารู้จักกับ นางนิลุล จันโท ศึกษาดูใจกันนานประมาณ 6 เดือน จึงแต่งงานกัน
(ประคอง ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

5.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนจะรู้จักกับ Mr.Pungle Alasic นางนิลบล จันโท เคยแต่งงานกับผู้ชายไทย มีลูกด้วยกัน 2 คน ชีวิตคู่มีปัญหาไม่เข้าใจกันจึงหย่าร้างกันกับสามีคนไทย โดยนางนิลบล จันโท รับผิดชอบเลี้ยงดูลูก 2 คน ส่วน Mr.Pungle Alasic ไม่เคยแต่งงานมาก่อนได้รู้จักกับนิลบล จันโท โดยเพื่อนแนะนำ พบปะพูดคุยใจกันประมาณ 6 เดือนจึงตัดสินใจแต่งงาน

5.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นิลบล จันโท กับ Mr.Pungle Alasic ได้รู้จักกันโดยเพื่อนที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติแนะนำให้รู้จัก ประกอบกับนางนิลบล มีความตั้งใจที่จะแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ เพราะเห็นแบบอย่างจากผู้หญิงในหมู่บ้านที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ร้อยละ 80 ประสบผลสำเร็จ หลังแต่งงานผู้ชายต่างชาติมอบเงินจำนวนมหาศาลให้ปลูกบ้านเรือนหลังใหม่ราคาล้าน ชำระหนี้สินโดยเฉพาะหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธกส.) ซื้อรถยนต์คันใหญ่ สมาชิกในครอบครัวมีเงินใช้จ่ายอย่างสบาย อบอุ่นกันทั่วหน้า

ดังนั้น นิลบล จันโท จึงมีความพยายามที่จะรู้จักกับผู้ชายต่างชาติจนมีโอกาสดูรู้จักกับ Mr.Pungle Alasic โดยเพื่อนแนะนำดังกล่าว หลังจากนั้นได้ใช้ความสามารถในการสื่อสารด้วยวิธีการสื่อสารทาง Internet และทางโทรศัพท์ให้เพื่อนประสานสัมพันธ์นัดหมายพบกัน มีเวลาพบกันเป็นส่วนตัวมากขึ้น ติดต่อกันประมาณ 6 เดือน เข้าใจกัน Mr.Pungle Alasic มาเมืองไทยบ่อยครั้งใน 1 เดือน ด้วยความผูกพันและได้แจ้งความประสงค์ให้นิลบลทราบว่าจ้างแต่งงานและจะรับนิลบลไปอยู่ต่างประเทศด้วย ซึ่งนิลบลยินดีตกลงจัดพิธีสู่ขอสมมาญาติผู้ใหญ่ตามความเหมาะสมและเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดงาน (ประกอบ ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

5.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

5.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลังจากที่นิลบล และ Mr.Pungle Alasic ได้จัดพิธีสู่ขอและคู่แต่งงานสมมาญาติผู้ใหญ่ตามประเพณีอีสานแล้ว ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามี-ภรรยา อยู่เมืองไทยได้ไม่นาน Mr.Pungle Alasic ได้พานางนิลบลไปจดทะเบียนสมรสที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และได้เดินทางไปประเทศโครเอเชีย โดยมีนางนิลบล จันโท ย้ายติดตามไปอยู่โครเอเชียด้วย นางนิลบล ทำหน้าที่แม่บ้าน ดูแลการบ้านการเรือน เป็นแม่บ้านคอยเอาใจใส่จัดเตรียมอาหารให้สามี และช่วยดูแลธุรกิจบ้างเป็นบางโอกาส นิลบล จันโท อยู่ร่วมกันกับ Mr.Pungle Alasic นานนับ 10 ปี ไม่มีลูกด้วยกัน แต่ก็ได้รับความรักความอบอุ่นจากสามีเป็นอย่างดีได้รับอนุญาตให้ส่งเงินไปให้ลูกที่อยู่เมืองไทยเป็นค่าใช้จ่ายเดือนละ 20,000 บาท สำหรับลูก 2 คน และยังมีสิ่งของเครื่องใช้ส่งมาให้ลูกตามความเหมาะสม (ประกอบ ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

5.5.2 การสื่อสาร(ภาษา)

การการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้หญิงชนบทบ้านหนองหินที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ร้อยละร้อยสื่อสารภาษาต่างชาติ(ภาษาอังกฤษ) ได้คล่องและยังสอนภาษาไทย(ภาษาถิ่น) ให้คู่แต่งงานสามารถฟัง พูด อ่าน เขียนได้ สะท้อนให้เห็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทางภาษาอีกทางหนึ่ง

5.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่)

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานบ้านหนองหิน จำนวน 4 ใน 5 คน จากกลุ่มตัวอย่างได้จดทะเบียนสมรสกับผู้ชายต่างชาติเพื่อย้ายติดตามสามี ชาวต่างชาติไปอยู่ต่างประเทศเห็นได้จาก นางนิลบล จันโท (อลาสีก) จดทะเบียนสมรสกับ Mr.Pungle Alasic ที่กรุงเทพมหานคร (ประเทศไทย) ถูกต้องตามกฎหมายไทย และได้ย้ายติดตาม Mr.Pungle Alasic ไปอยู่ที่ประเทศโครเอเชีย ทำธุรกิจส่วนตัวมีฐานะดีมั่นคงในปัจจุบัน (บุญเลี้ยง พรมมา. 2556 : สัมภาษณ์)

5.5.4 การนับถือศาสนา

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานบ้านหนองหินร้อยละร้อย นับถือศาสนาพุทธก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ หลังแต่งงานแล้วยังนับถือศาสนาพุทธดั้งเดิม โดยไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ทั้งอยู่ในประเทศและย้ายไปอยู่ร่วมกันที่ต่างประเทศ และยังพบว่า ผู้ชายต่างชาติที่แต่งงานกับผู้หญิงชนบทบ้านหนองหิน พอใจในพิธีแต่งงานแบบชาวอีสาน เห็นได้จาก Mr.Pungle Alasic ที่แต่งงานกับนางนิลบล จันโท โดยจัดเฉพาะพิธีสู่ขอวางสินสอดและให้เจ้าบ่าว-เจ้าสาว สมมาญาติผู้ใหญ่ ผู้เข้าร่วมพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงานเป็นเสร็จพิธี รุ่งเช้านางนิลบล ได้พา Mr.Pungle Alasic ไปทำบุญใส่บาตรที่วัดบ้านหนองหิน ตามประเพณีชาวอีสาน

5.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ฝ่ายหญิงคือ นางนิลบล จันโท มีลูกติด 2 คน ซึ่งเกิดจากสามีคนไทย Mr.Pungle Alasic ยินดีรับผิดชอบเลี้ยงดูส่งเงินมาให้ใช้ทุกเดือน เดือนละ 20,000 บาท โดยมีความเอื้อเฟื้อดูแลไปถึงแม่ของนางนิลบล และพี่สาวของแม่ (ป้า) นิลบล ได้ส่งสิ่งของเครื่องใช้และส่งเงินมาให้ตามความเหมาะสม (ประคอง ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

5.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า ลูกของนิลบล จันโท ที่อยู่เมืองไทย โดยมีแม่ และป้าของนิลบลเป็นผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่ในการดำเนินชีวิต(การใช้จ่ายสิ่งจำเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับเรียนหนังสือ) โดยไม่ให้หลานทั้ง 2 คน ฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเงินในสิ่งที่ไม่จำเป็น ส่งผลให้เด็กทั้ง 2 คนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นิลบล และ Mr.Pungle Alasic ที่ทำธุรกิจส่วนตัวในต่างประเทศก็มีความสุขในการทำงาน เพราะสามารถติดต่อสื่อสารกับลูกได้ทุกครั้งที่คิดถึง และสามารถสนทนาพูดคุยกันได้ด้วยวิธีการอื่น โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงนับได้ว่า นิลบล จันโท และ Mr.Pungle Alasic เป็นคู่แต่งงานอีกคู่หนึ่งที่ประสบความสำเร็จหลังแต่งงาน และไม่มีอุปสรรคปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน (อ่อนจันทร์ เสนาวงษ์. 2556 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ยังพบว่า ลูกของนิลบล จันโท มีกิริยามารยาทดี สังเกตจากการรู้จักต้อนรับแขก (ผู้วิจัยและคณะ) ได้รับเชิญโดยเด็กทั้ง 2 คน ออกมาต้อนรับเชิญเข้าไปนั่งในบ้านขณะที่ผู้วิจัยและคณะนั่งรอ นางอ่อนจันทร์ เสนาวงษ์ ซึ่งเป็นป้าของนิลบล และเป็นผู้ปกครองของลูกนิลบล เด็กทั้ง 2 คน ได้นำน้ำและอาหารว่างมาบริการ พร้อมยกมือไหว้กระเราด้วยความนอบน้อมบ่งบอกถึงการได้รับการอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี

ผู้หญิงชนบทบ้านท่าตูม ตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านท่าตูมเป็นหมู่บ้านชาวอีสานที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี คนในหมู่บ้านแห่งนี้นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง และผู้หญิงในหมู่บ้านแห่งนี้ นิยมไปทำงานรับจ้างในกรุงเทพมหานคร และในเมืองใหญ่ซึ่งเป็นชาวอีสานที่มีความขยันอดทนในการทำงานหาเลี้ยงชีพ

ภาพประกอบ 9 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี

จากการสัมภาษณ์ ยังพบว่า ผู้หญิงบ้านท่าตูมหลายคนไปรับจ้างทำงานนอกบ้านหลากหลายอาชีพ ได้รับค่าจ้างต่ำ ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในสภาวะที่ค่าครองชีพสูง ประกอบด้วยการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันมีค่านิยมด้านวัตถุมากขึ้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า โทรศัพท์เคลื่อนที่ บ้านหลังใหญ่ รถยนต์คันงาม เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตทำให้ผู้หญิงหลายคนมีแนวคิดที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาติ โดยใช้ความสามารถในการติดต่อสื่อสารจนประสบความสำเร็จหลายคน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแบบเจาะจง 5 คน ได้แก่ นางสาวหนึ่งฤทัย จันทรพลแสน นางเกษมกล วิชัยกุล นางอ้อย โพธิ์สีม นางแสงจันทร์ ใจน้ำ และนางนิลุบล อลาสิก ดังรายละเอียด

1. นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน แต่งงานกับ Mr.Edward Howard ชาวอังกฤษ

1.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสนอายุ 29 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 248/139 หมู่ที่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แต่งงานกับ Mr.Edward Howard ชาวอังกฤษ

ภาพประกอบ 10 บ้านนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน

นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนประจำจังหวัดอุดรธานี ครอบครัวยากจน ซึ่งไม่มีทุนที่จะเรียนต่อในระดับสูง ทำให้แนวคิดเปลี่ยนไป ประกอบกับ นางสาวหนึ่งฤทัย เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน ในช่วงเวลาที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ว่างานจึงเข้าสืบค้นข้อมูลทาง Internet เพื่อหางานทำ และเข้าไปเว็บไซต์ Thai Love Links ได้พบ Mr.Edward Howard

การประกอบอาชีพ หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว นางสาวหนึ่งฤทัย ได้ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ทำงานรับจ้างในร้านขายหนังสือ ร้านอาหาร และงานอื่นๆ ที่พอมีรายได้มาช่วยครอบครัว แม้จะไม่มากนักแต่ก็ช่วยแก้ปัญหาในครอบครัวได้จนได้รู้จักกับ Mr.Edward Howard ความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตจึงเปลี่ยนไป (หนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน. 2556 : สัมภาษณ์)

1.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Edward Howard อายุ 55 ปี เป็นชาวอังกฤษ มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศอังกฤษ นับถือศาสนาคริสต์ จบการศึกษาระดับปริญญาโทเกี่ยวกับด้านศิลปะศาสตร์(นักเขียน) ที่ประเทศอังกฤษ

การประกอบอาชีพ Mr.Edward Howard ประกอบอาชีพนักเขียนมีรายได้ประมาณเดือนละ 100,000 บาท

1.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน ประสบปัญหาในการดำรงชีวิต กล่าวคือ

1.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากครอบครัวไม่มีที่ทำกิน พ่อแม่ต้องไปรับจ้างทำนา ทำไร่ ส่งลูกเรียนหนังสือหลายคน ค่าครองชีพสูง รายได้น้อย ยากจน หนึ่งฤทัยและน้องต้องช่วยกันประหยัด อดออมช่วยพ่อแม่

1.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า พ่อแม่ของหนึ่งฤทัยไม่ค่อยแข็งแรงเนื่องจากทำงานหนักมาตลอด ส่วนหนึ่งฤทัยไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ

1.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ด้วยสาเหตุเป็นครอบครัวที่ยากจน การแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดๆ ก็ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เหมือนหนึ่งว่าเป็นครอบครัวที่ไม่มีศักยภาพ

1.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน เป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา เพราะพ่อแม่มีรายได้น้อย ไม่สามารถส่งลูกเรียนต่อในระดับสูงได้

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน เกิดแนวคิดที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตจากชนบทเข้าสู่ในเมืองใหญ่ โดยเข้าสืบค้นข้อมูลในเว็บไซต์หลายแห่ง เพื่อหางานทำง่ายรายได้ดี มีที่พักพร้อมอาหาร และในที่สุดก็พบผู้ชายต่างชาติคนหนึ่งที่มีความประสงค์จะมีคนรู้จักเป็นชาวไทยจึงได้รู้จักกัน โดยสื่อสัมพันธ์ผ่าน Internet Thai Love Links (หนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน. 2557 : สัมภาษณ์)

1.4 ประวัติการแต่งงาน

1.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน เป็นหญิงสาวในชนบทบ้านท่าตูม เป็นลูกชานาโดยกำเนิดฐานะทางครอบครัวยากจน มีรายได้จากการรับจ้างการทำงานชั่วคราวได้พอกินเฉพาะคนในครอบครัว พ่อแม่ รวมทั้งตัวเองต้องไปรับจ้างหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวเป็นรายวันจนได้พบ Mr.Edward Howard และได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ตามประเพณีชาวอีสาน

สถานะทางครอบครัวของ Mr.Edward Howard ที่อยู่ประเทศอังกฤษ มีฐานะดี พ่อแม่และน้องชายรวมถึง Mr.Edward Howard ทำงานมีรายได้ทุกคน จึงไม่มีปัญหาไม่มีภาระหนี้สิน

1.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาวหนึ่งฤทัย จันทรแสน ไม่เคยแต่งงานกับผู้ชายไทยหรือผู้ชายต่างชาติอื่นใด ส่วน Mr.Edward Howard เคยแต่งงานมาแล้วแต่ไม่มีลูก

1.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หนึ่งฤทัย จันทรพลแสน และ Mr.Edward Howard พบกันทาง Internet โดยผ่านเว็บไซต์ Thai Love Links ใช้เวลาสื่อสารติดต่อสัมพันธ์กันทุกวันจนเข้าใจกันและกัน เป็นเวลาประมาณ 5 เดือน จึงตกลงแต่งงานกันตามประเพณีชาวอิสาน

1.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

1.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังการแต่งงาน Mr.Edward Howard ยังพักอยู่ในประเทศไทย โดยทำงานเกี่ยวกับการเขียนที่กรุงเทพมหานคร ได้รับนางสาวหนึ่งฤทัยไปอยู่ที่บ้านในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 1 ปี Mr.Edward Howard จึงกลับไปประเทศอังกฤษ ช่วงระยะเวลาหนึ่งได้กลับมาเมืองไทยอยู่กินกับนางสาวหนึ่งฤทัยจนมีลูกด้วยกัน 2 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน

1.5.2 การสื่อสาร(ภาษา) ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทยสนทนากันในครอบครัว เพื่อฝึกให้ลูกสามารถใช้ภาษาได้ทั้ง 2 ภาษา และยังพบว่า Mr.Edward Howard สนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอิสาน จนปัจจุบันสามารถพูดภาษาอิสานได้มากขึ้น

1.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ทรัพย์สินที่มีอยู่ ได้แก่ บ้าน รถยนต์ ที่ดินปลูกสร้างบ้าน และที่นาจำนวนหลายสิบไร่เป็นกรรมสิทธิ์ของนางสาวหนึ่งฤทัย และลูกทั้ง 2 คน

1.5.4 การนับถือศาสนา พบว่า นางสาวหนึ่งฤทัย นับถือศาสนาพุทธ Mr.Edward Howard นับถือศาสนาคริสต์ ส่วนลูกทั้งสองคนนับถือศาสนาพุทธ ซึ่ง Mr.Edward Howard บอกว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการนับถือศาสนา

1.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาวหนึ่งฤทัย ได้รับความเอื้ออาทรจาก Mr.Edward Howard เป็นอย่างดีโดยได้ส่งเงินให้พ่อแม่เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวเดือนละ 30,000 บาททุกเดือน ประกอบกับ Mr.Edward Howard ไม่มีลูกติด และนางสาวหนึ่งฤทัย ไม่เคยมีลูกจากสามีอื่น

1.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า หลังแต่งงานครอบครัวของ นางสาวหนึ่งฤทัย เป็นครอบครัวอบอุ่น มีฐานะดี นับเป็นผู้หญิงชนบทบ้านท่าตูมคนแรกที่แต่งงานกับชาวต่างชาติและประสบผลสำเร็จในการใช้ชีวิตหลังแต่งงาน

อุปสรรคปัญหา พบว่า นางสาวหนึ่งฤทัย ได้บินไปประเทศอังกฤษ พร้อมสามีและลูกครั้งประมาณ 3 เดือน จึงกลับมาเมืองไทย โดยพ่อแม่ของนางสาวหนึ่งฤทัย ไม่มีโอกาสได้เดินทางไปยังต่างประเทศ ด้วยปัญหาหลายอย่างซึ่งปัจจุบันนางสาวหนึ่งฤทัย และสามียังไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ (หนึ่งฤทัย จันทรพลแสน. 2557 : สัมภาษณ์)

2. นางเกษมกล วิชัยกุล แต่งงานกับ Mr.Delek William

2.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ(นางเกษมกล วิชัยกุล)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางเกษมกล วิชัยกุล เกิดที่บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อายุ 34 ปี (วันที่ให้สัมภาษณ์) เกษมกล จบการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) พ่อ-แม่และทุกคนในครอบครัวของเกษมกล นับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลักคือ ทำนา และปลูกพืชผักสวนครัว พ่อของเกษมกล เสียชีวิตตั้งแต่เกษมกลยังเด็ก แม่แต่งงานใหม่ มีลูกด้วยกันกับสามีใหม่ 2 คน เกษมกลมีน้องต่างบิดา 2 คน พ่อ-แม่มีปัญหาเรื่องเกษมกลอยู่เสมอ เกี่ยวกับเงินค่าอุปกรณ์การเรียนของเกษมกล ทำให้เกษมกล ไม่สบายใจจึงตัดสินใจหยุดเรียนเพียงระดับ ปวส. (สำรวจ ศรียากะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 11 พ่อ-แม่ ของเกษมกล วิชัยกุล ขณะให้สัมภาษณ์

เกษมกล วิชัยกุล จบการศึกษาระดับ ปวส. ได้เข้าไปสมัครงานในจังหวัดอุดรธานีหลายแห่งแต่ผิดหวัง ขณะนั่งพักอยู่หน้าร้านสะดวกซื้อในตลาดเมืองอุดรธานี เกษมกล ได้พบกับเพื่อนสาวที่เคยเรียนชั้นมัธยมศึกษาด้วยกัน ทั้งสองคนดีใจมากที่ได้พบกัน เพื่อนสาวเกษมกล เล่าถึงปัญหาชีวิตของตนเองให้ฟัง และสุดท้ายสรุปว่า พบรักกับผู้ชายต่างชาติ ได้แต่งงานกัน ปัจจุบันมีฐานะดีขึ้น มีบ้านหลังใหญ่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านพร้อมสรรพ ถ้าสนใจให้รับบอกจะแนะนำให้รู้จัก ในเวลาประมาณ 1 เดือน ต่อมาเกษมกล ได้โทรศัพท์ไปยังเพื่อนสาวและแจ้งความประสงค์ให้ทราบว่าต้องการรู้จักกับผู้ชายต่างชาติ ต่อมาอีกไม่นานเกษมกลก็ได้รู้จักกับ Mr.Delek William โดยเพื่อนแนะนำมีการติดต่อสื่อสารกันนานประมาณ 4 เดือน จึงเข้าใจและตกลงแต่งงานกัน

การประกอบอาชีพ เกษกมล วิชัยกุล ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำงานบ้าน ทำอาหาร ทำดอกไม้ และรับจ้างทำนา เพื่อช่วยพ่อ-แม่หาเงินมาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะการตัดดอกไม้เป็นอาชีพที่เกษกมลทำได้ดี ฝีมือประณีต ได้รับงานพิเศษอยู่เสมอ เช่น จัดพานดอกไม้ วันไหว้ครู ร้อยพวงมาลัยวันแม่ จัดดอกไม้หน้าเวทีงานมุทิตาจิต คุณครูเกษียณอายุราชการ และจัดดอกไม้งานฌาปนกิจศพ แต่ก็เป็นรายได้เฉพาะงานหรือเป็นรายวัน วันละ 150-200 บาท ซึ่งเป็นรายได้ไม่มากนักแต่ก็พอช่วยเหลือครอบครัวได้บ้าง (สำรวจ ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ (คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ (Mr.Delek William)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Delek William อายุ 41 ปี (ขณะให้สัมภาษณ์) มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศออสเตรเลีย นับถือศาสนาคริสต์ อาชีพทำเหมืองแร่ Mr.Delek William เป็นคนขยันใฝ่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำนา การเกษตร ประกอบกับพ่อ-แม่ฝ่ายหญิงมีอาชีพทำนา

การประกอบอาชีพ Mr.Delek William ประกอบอาชีพทำเหมืองแร่ มีรายได้เดือนละ 150,000 บาท อาชีพของเขามีความมั่นคง สามารถสร้างรายได้ให้ตนเอง มีฐานะดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ Mr.Delek William เป็นคนขยันหมั่นศึกษาหาความรู้แปลกใหม่อยู่เสมอเช่น การทำนาแบบชนบทชาวอีสาน เขาพยายามเรียนรู้จากพ่อ-แม่ของฝ่ายหญิงเกี่ยวกับการทำนาดำ นาหว่าน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพทำนา ทำการเกษตร (ชนาธิป ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

2.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครอบครัวของเกษกมล วิชัยกุล ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากไม่มีรายได้ประจำ การประกอบอาชีพของทุกคนในครอบครัวเป็นการรับจ้างแบบรายวัน ถ้าวันไหนไม่มีงาน ปัญหาเกิดขึ้นทันที เพราะต้องซื้อข้าว-อาหาร และให้น้องไปโรงเรียน

2.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า ทั้งเกษกมล และ Mr.Delek William ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ เขาทั้งสองเอาใจใส่เกี่ยวกับอาหาร การออกกำลังกาย

2.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ก่อนแต่งงาน เกษกมล วิชัยกุล ไม่ได้รับความเอาใจใส่หรือยกย่องให้เป็นคณะกรรมการกลุ่มใดๆ ในชุมชน และเกษกมลยังรู้สึกเหมือนหนึ่งว่าตัวเองไม่ทันสมัย เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและเครื่องมือสื่อสารยังล้าหลังเพื่อนรุ่นเดียวกันจึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งทำให้เกษกมลถอยออกจากสังคมด้วยสาเหตุว่าขาดความมั่นใจ

2.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า เกษกมล เรียนจบชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ต้องการเรียนต่อในระดับปริญญาตรี แต่พ่อ-แม่มีปัญหาการเงิน เพราะพ่อของเกษกมลเสียชีวิตตั้งแต่เกษกมลยังเด็ก แม่แต่งงานใหม่สามีคนใหม่ของแม่เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านทำตามแม่มีลูกกับสามีคนใหม่ 2 คน พ่อใหม่กลัวว่าจะไม่มีเงินส่งลูกตัวเองเรียนหนังสือ จึงให้เกษกมลพักการเรียนจบเพียง ชั้น ปวส. เกษกมลจึงต้องหางานทำโดยไปสมัครงานในร้านอาหารในเมืองอุดรธานีหลายแห่งแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ด้วยเหตุบังเอิญได้พบเพื่อนที่เคยเรียนชั้นมัธยมด้วยกันเพื่อเล่าถึงปัญหาชีวิตหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษา ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ เพราะพ่อ-แม่แยกทางกัน เข้าต้องตระเวนหางานทำที่กรุงเทพมหานคร ไปทำงานอยู่กับญาติ ชายสัมพันธ์นาน 2 ปี รู้จักกันกับเจ้าของ

ร้านบาร์เบียร์จึงได้ไปสมัครทำงานอยู่ร้านบาร์เบียร์ และได้รู้จักกับผู้ชายต่างชาติหลายคน ด้วยความโชคดีจึงได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติชาวออสเตรเลีย หลังจากแต่งงานทำให้ตัวเองมีบ้าน มีรถยนต์ สิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน และมีรถยนต์คันงาม มีเงินใช้เดือนละ 50,000–70,000 บาท โดยสามีชาวออสเตรเลียส่งมาให้ทุกเดือน ถ้าเกษกมลยินดีจะแนะนำให้รู้จัก จากนั้นมาเกษกมลและเพื่อนได้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสารกันอยู่เสมอใช้เวลาประมาณ 3–4 เดือน เพื่อนจึงแนะนำให้รู้จักกับผู้ชายต่างชาติ ประมาณ 2–3 คน จนรู้จักกับผู้ชายชาวออสเตรเลียและได้แต่งงานกัน (สำรวจ ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2.4 ประวัติการแต่งงาน

2.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง (นางเกษกมล วิชัยกุล)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ก่อนแต่งงานครอบครัวของเกษกมล มีรายได้ปานกลาง พ่อผู้ให้กำเนิดเกษกมล เสียชีวิตตั้งแต่เกษกมล ยังเด็ก แม่แต่งงานใหม่ สามีใหม่ของแม่เป็นผู้ใหญ่บ้าน แม่กับสามีคนใหม่มีลูกด้วยกัน 2 คน มีรายได้จากการทำนา เลี้ยงหมู และปลูกพืชผักสวนครัว แม่และพ่อให้โอกาสเกษกมลเรียนจบระดับชั้น ปวส. เดินทางหางานทำ แต่ยังไม่ได้ทำงานที่ไหน จนได้รู้จัก Mr. Delek William ชาวออสเตรเลีย โดยการแนะนำของเพื่อนที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติและประสบผลสำเร็จในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ด้วยสาเหตุของปัญหาด้านการศึกษา เกษกมล วิชัยกุล เรียนดีแต่ไม่มีโอกาสเรียนต่อ จนพบผู้ชายต่างชาติรู้จักกันดูใจกันนานนับปี จึงตกลงแต่งงานกัน (สำรวจ ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2) สถานะครอบครัวฝ่ายชาย (Mr.Delek William)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr. Delek William เป็นชาวออสเตรเลีย อาชีพทำเหมืองแร่ มีรายได้ประมาณเดือนละ 150,000 บาท พ่อ-แม่ยังมีชีวิตอยู่มีรายได้จากการเกษตรและการทำเหมืองแร่ ครอบครัวของ Mr. Delek William นับเป็นอีกครอบครัวหนึ่งที่มีฐานะดี ไม่มีปัญหาหนี้สิน อยู่กันแบบอบอุ่น พ่อ-แม่ลูก ปัจจุบัน Mr. Delek William ยังประกอบอาชีพทำเหมืองแร่ที่ออสเตรเลีย (ชนาธิป ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นางเกษกมล วิชัยกุล และ Mr. Delek William แต่งงานกันเมื่อปี พ.ศ.2549 ทั้งสองคน ไม่เคยแต่งงานมาก่อน ฝ่ายหญิงเป็นสาวโสดอายุ 37 ปี ฝ่ายชายหนุ่มโสดอายุ 41 ปี หลังจากแต่งงานได้จดทะเบียนสมรสที่สถานทูตออสเตรเลีย ประจำประเทศสิงคโปร์ และเดินทางต่อไปยังประเทศออสเตรเลียใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนปัจจุบัน

2.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางเกษกมล วิชัยกุล รู้จักกับ Mr.Delek William โดยเพื่อนแนะนำ ทั้งคู่มีการติดต่อสื่อสาร ด้วยวิธีโทรศัพท์นัดหมายกัน เพราะในสมัยนั้นเกษกมลยังไม่มีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย การพบปะนัดหมายกัน เพื่อนจะเป็นคนสื่อสัมพันธ์ บอกวันเวลา และสถานที่ ทั้งสองคนได้พูดคุยกันบ่อยครั้ง ทางโทรศัพท์ จนสามารถสื่อสารกันเองโดยไม่ต้องมีใครเป็นสื่อกลางและเกษกมลยังใช้เทคนิควิธีการศึกษา ภาษาพูดจากเทปบันทึกเสียง

หนังสือฝึกเรียนภาษาอังกฤษ ตามร้านหนังสือ และฝึกพูดบ่อยๆ จนเกิดทักษะ เกษกมล และ Mr. Delek William ใช้เวลาดูใจกันประมาณ 1 ปี ภาษาที่ใช้สื่อสารคือภาษาอังกฤษ จนปัจจุบัน หลังจากเกษกมล และ Mr. Delek William ได้รู้จักและสนิทกันที่ ห้องอาหารและเครื่องดื่มของโรงแรมเจริญศรี จังหวัดอุดรธานี จากนั้น Mr. Delek William ได้เดินทางกลับประเทศออสเตรเลีย แต่ก็ยังใช้วิธีสื่อสารโดยโทรศัพท์มาคุยกับเกษกมลวันละ 2 ครั้ง เป็นอย่างน้อยการสนทนาติดต่อสื่อสารบ่อยครั้งจนเป็นที่เข้าใจตรงกันว่า Mr. Delek William ต้องการแต่งงานกับเกษกมล หลังแต่งงานจะรับเกษกมลไปอยู่ที่ประเทศออสเตรเลียด้วยใช้เวลาศึกษาดูใจกันเป็นเวลา 1 ปี จึงตกลงแต่งงานกัน โดยไม่จัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ แต่มีญาติผู้ใหญ่และญาติพี่น้อง ร่วมเป็นสักขีพยาน (ชนาธิป ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

2.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลังแต่งงานเกษกมล และ Mr. Delek William ได้เดินทางไปท่องเที่ยวที่ประเทศสิงคโปร์ ประมาณ 15 วัน จึงกลับมาเมืองไทย เพื่อเตรียมรอกการเดินทางไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ประเทศออสเตรเลียซึ่งพ่อ-แม่ และญาติพี่น้องของเกษกมล ยินดีที่จะให้คนทั้งสองได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป

2.5.2 การสื่อสาร (ภาษา)

การใช้ภาษาในการสื่อสาร พบว่า รู้จักกันเริ่มแรกใช้ภาษาไทย ผสมผสานภาษาอังกฤษโดยเพื่อเป็นคนฝึกการพูดประกอบกับเกษกมลเป็นคนใฝ่รู้จึงใช้เทคนิคการพูด โดยพูดซ้ำๆ ออกเสียงให้ชัดเจน จะได้ว่าพูดได้ดีหรือจะต้องปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

2.5.3 ข้อกฎหมาย

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า เกษกมล วิชัยกุล ได้แต่งงานกับ Mr. Delek William ชาวออสเตรเลีย เมื่อปี พ.ศ. 2549 หลังแต่งงานได้ 9 วัน ทั้งคู่ได้เดินทางไปประเทศสิงคโปร์ และได้จดทะเบียนสมรสที่สถานทูตออสเตรเลียที่ประเทศสิงคโปร์จากนั้นจึงเดินทางมาประเทศไทย (ชนาธิป ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2.5.4 การนับถือศาสนาพบว่า เกษกมล นับถือศาสนาพุทธ Mr. Delek William นับถือศาสนาคริสต์ เดินทางไปอยู่ร่วมกันหลังจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย อยู่ร่วมกันที่ประเทศออสเตรเลีย นับถือคนละศาสนาแต่ไม่เป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกัน

2.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการผิดชอบลูกติด (ถ้ามี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษกมล ยังเป็นสาวโสด ก่อนแต่งงานกับ Mr. Delek William ไม่เคยแต่งงานมาก่อน และ Mr. Delek William ก็ไม่เคยแต่งงานมาก่อนเช่นกัน เกษกมลเดินทางไปอยู่ร่วมกันกับสามีที่ประเทศออสเตรเลีย มีลูกด้วยกัน 1 คน เป็นผู้หญิง อายุ 5 ปี พูดภาษาไทยได้ เป็นบางครั้ง เกษกมลทำหน้าที่แม่บ้านดูแลงานบ้านการเรือน เลี้ยงดูเอาใจใส่พ่อ-แม่สามีเป็นอย่างดี จัดเตรียมอาหารให้รับประทานตามเวลา ประกอบกับ Mr. Delek William เป็นคนรักครอบครัว ให้ความรักความอบอุ่นภรรยาและลูก ปฏิบัติตนเป็นสามีที่ดีเป็นหัวหน้าครอบครัวที่มีความรับผิดชอบสูง โดยเฉพาะการส่งเงินให้พ่อ-แม่เกษกมลที่อยู่เมืองไทยเดือนละ 40,000–50,000 บาท ทุกเดือน เกษกมลและครอบครัวจะกลับมาเยี่ยมพ่อ-แม่ที่บ้านท่าตูม

ตำบลหมุ่มน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ปีละครั้งในช่วงเดือนกรกฎาคม โดยจะมาพักอยู่ที่บ้านกับ พ่อ-แม่ประมาณ 1 เดือน จึงกลับไปประเทศออสเตรเลีย (สำรวจ ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

2.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า ขณะให้สัมภาษณ์ พ่อ-แม่ ของเกษมกลมีความสุขกับการให้ข้อมูล เมื่อเอ่ยถึงเกษมกลและหลานที่เกิดจากบุตรเขยชาวต่างชาติและยังพบว่า บ้านของพ่อ-แม่ เกษมกล เป็นบ้านสมัยใหม่มีสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านเครื่องอำนวยความสะดวก เช่นเครื่องปรับอากาศ ทีวี เครื่องทำน้ำอุ่น และสิ่งของอื่นๆ อีกมากมาย บริเวณบ้านจัดตกแต่งสวยงามมีสถานที่รับรองสมาชิกหรือห้องประชุมสำหรับคณะกรรมการหมู่บ้านเพราะพ่อใหม่ของเกษมกลเป็นผู้ใหญ่บ้าน Mr.Delek William จึงให้งบประมาณสร้างสถานที่สำหรับประชุม โดยมีโต๊ะเก้าอี้ และเครื่องเสียงไว้อำนวยความสะดวก จึงนับได้ว่าเกษมกลเป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสานอีกคนหนึ่ง ที่ประสบผลสำเร็จในการแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ และได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับสามีที่ต่างประเทศอย่างมีความสุขโดยไม่มีอุปสรรคปัญหาอย่างใดจนปัจจุบัน (ชนาธิป ศรียาอะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

3. นางสาวจันทร์ ใจน้ำ แต่งงานกับ Mr.Michael Bovan ชาวออสเตรเลีย

3.1 ประวัติความเป็นมาของฝ่ายหญิง (นางสาวจันทร์ ใจน้ำ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาวจันทร์ ใจน้ำ เกิดปี พ.ศ. 2513 อายุ 43 ปี (ขณะสัมภาษณ์) อยู่บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหมุ่มน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ จังหวัดอุดรธานี

ภาพประกอบ 12 ธุรกิจค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคของ นางสาวจันทร์ ใจน้ำ

การประกอบอาชีพ

นางแสงจันทร์ ใจน้ำ เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนประจำอำเภอเมืองอุตรธานี จังหวัดอุตรธานี ไม่มีทุนเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เพราะครอบครัวมีรายได้น้อย ยากจน พ่อ-แม่มีรายได้จากการรับจ้างทำนา ทำไร่ วันละ 100-150 บาท พ่อ-แม่ต้องรับจ้างทำงานหนักจนแก่ เพื่อหาเงินเลี้ยงลูก แสงจันทร์จึงขออนุญาตพ่อ-แม่เข้าไปทำงานทำที่กรุงเทพมหานคร และได้งานร้านอาหาร ตำแหน่งพนักงานเสิร์ฟอาหารใช้ค่าแรงวันละ 180-200 บาท เมื่อหักค่าที่พักเหลือ วันละ 100 บาท ส่งมาช่วยพ่อ-แม่เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ไปทำงานได้ 6 เดือนต้องกลับมาบ้านเพื่อช่วยพ่อ-แม่ทำนา ด้วยความยากลำบาก สงสารพ่อ-แม่ แสงจันทร์จึงตัดสินใจแต่งงานกับผู้ชายที่เคยเป็นเพื่อนสมัยเรียนหนังสือด้วยกัน มีลูกด้วยกัน 1 คน สามีเสียชีวิต ไม่มีใครช่วยหาเงินเลี้ยงลูก แสงจันทร์จึงได้เดินทางเข้ากรุงเทพมหานครอีกเป็นครั้งที่สอง โดยทิ้งลูกให้อยู่กับตายาย และได้สมัครงานเป็นพนักงานเสิร์ฟที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง ซึ่งมีชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการจำนวนมากและที่ร้านอาหารแห่งนี้ นางสาวของแสงจันทร์เคยทำงานมาก่อน ให้ค่าแรงสูงมีรายได้พิเศษจากลูกค้าเป็นเงิน Trip รวมกันโดยหัวหน้าจะเก็บรวบรวมไว้แบ่งกันทุก 15 วัน แสงจันทร์ทำงานอยู่ที่นี้ประมาณ 3 เดือน ได้รู้จักกับ Mr.Michael Bovan โดยนำสาวที่แต่งงานกับชาวต่างชาติแนะนำ (เจริญศรี บุตรธนู. 2556 : สัมภาษณ์)

3.2 ประวัติความเป็นมาของฝ่ายชาย Mr.Michael Bovan ชาวออสเตรเลีย

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Michael Bovan เป็นผู้ชายต่างชาติชาวออสเตรเลีย เกิดปี พ.ศ.2504 อายุ 52 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศออสเตรเลีย นับถึงศาสนาคริสต์ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยหลายครั้ง จนรู้จักกับนางแสงจันทร์ ใจน้ำ โดยเพื่อนแนะนำ

การประกอบอาชีพ Mr.Michael Bovan จบการศึกษาระดับปริญญาโท วิศวกร (เขียนแบบ) ประกอบอาชีพ ออกแบบ (เขียนแบบอาคาร บ้านเรือน) ที่ประเทศออสเตรเลีย มีรายได้เดือนละ 150,000 บาท เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยปีละครั้ง ชอบบรรยากาศจังหวัดภูเก็ต และได้ซื้อบ้านไว้ที่นั่น 1 หลัง สำหรับอยู่กับแสงจันทร์ ใจน้ำ

3.3 ปัญหาการดำเนินชีวิตก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ

3.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนนางแสงจันทร์ ใจน้ำ จะแต่งงานกับ Mr. Michael Bovan ครอบครัวของนางแสงจันทร์ ประสบปัญหารายได้น้อย พ่อ-แม่มีหนี้สินที่ธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) 200,000 บาท เพราะประสบปัญหาภัยแล้ง ข้าวในนาแห้งตาย อ้อย มัน ที่กู้เงินจากธนาคารมาลงทุนราคาตกต่ำ ขายขาดทุน ไม่มีเงินใช้หนี้ ธกส. ต้องพักหนี้เพื่อเสียเครดิต กับธนาคารดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับของระบบธนาคาร

3.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า นางแสงจันทร์ ใจน้ำ และ

Mr.Michael Bovan มีสุขภาพดีทั้งสองคน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

3.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ครอบครัวของนางแสงจันทร์ ใจน้ำ

ไม่เคยมีชื่อเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ไม่ได้รับการประสานจากผู้นำชุมชน การแบ่งปันสิ่งของซึ่งหน่วยงานในภาครัฐ ได้นำมาช่วยเหลือชาวบ้านเช่น ถูยั้งชีพ จะได้รับเป็นบางครั้ง โดยลำดับครอบครัวที่มีรายได้น้อย

3.3.4 ปัญหาทางการศึกษา พบว่า นางสาวจันทร์ ใจน้ำ เป็นเด็กเรียนดี แต่ขาดโอกาสทางการศึกษา เรียนจบแค่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้น ม.3) เพราะพ่อ-แม่มีรายได้น้อย นางสาวจันทร์ไปสมัครทำงานที่บริษัทที่ถูกปฏิเสธเพราะขาดคุณสมบัติ สมัครได้เฉพาะงานแม่บ้าน และงานรับจ้างทั่วไป หรืองานเสิร์ฟอาหาร ซึ่งเป็นงานที่สมัครได้ง่ายเพราะเขาไม่กำหนดคุณสมบัติทางการศึกษา นางสาวจันทร์ ใจน้ำ จึงสมัครงานที่ร้านอาหาร ทำงานอยู่ที่ร้านอาหารจนได้รู้จักกับ Mr.Michael Bovan ญาติพามาแนะนำให้มาดูแลตัว ผู้ชายต่างชาติพอใจ ศึกษาดูใจกันประมาณ 6 เดือน ตกลงแต่งงานกันโดยจัดพิธีที่บ้าน พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงที่บ้านท่าตูม จังหวัดอุดรธานี

3.4 ประวัติการแต่งงาน

3.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง พบว่า ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ครอบครัวของนางสาวจันทร์ ใจน้ำ ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ รายได้น้อย มีหนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เนื่องจากกู้ยืมมาลงทุนทำนา ทำไร่อ้อย และมันสำปะหลัง ราคาตกต่ำ เกษตรกรชาวไร่ชาดทุน เป็นหนี้มากน้อยตามศักยภาพ ปัญหาด้านสังคมไม่มีบทบาททางสังคมขาดการติดต่อสื่อสาร ด้านการศึกษาเป็นเด็กเรียนดีแต่ด้วยโอกาสทางการศึกษา เพราะไม่มีทุนเรียนต่อ นางสาวจันทร์ ใจน้ำ เคยแต่งงานกับผู้ชายชาวอีสาน มีลูกด้วยกัน 1 คน สามีเสียชีวิต ขาดคนช่วยเหลือเลี้ยงดูลูก และต้องรับผิดชอบหนี้สินของพ่อ-แม่ จำนวน 200,000 บาท จึงต้องพยายามหาเงินมาช่วยเหลือครอบครัวเร่งด่วน (เจริญศรี บุตรธนู. 2556 : สัมภาษณ์)

3.4.2 สถานะทางครอบครัวของฝ่ายชาย พบว่า มีฐานะดี ก่อนแต่งงานกับผู้หญิงชนบทชาวอีสาน มีรายได้เดือนละ 150,000 บาท โดยเขาที่รายได้จากงานเขียนแบบ ออกแบบอาคารบ้านเรือน ซึ่งเป็นอาชีพที่เขาเชี่ยวชาญมาก การประกอบอาชีพดังกล่าวอยู่ที่ประเทศออสเตรเลียรายได้มั่นคง สามารถสร้างฐานะทางครอบครัวของฝ่ายชายให้มั่นคงมีฐานะดี ไม่มีภาระหนี้สิน

3.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

นางสาวจันทร์ ใจน้ำ และ Mr.Michael Bovan ได้รู้จักพบปะกันโดยญาติของนางสาวจันทร์ ที่มีสามีเป็นผู้ชายต่างชาติ แนะนำให้รู้จักและพา Mr.Michael Bovan มาดูแลตัว นางสาวจันทร์ ถึงที่ทำงาน Mr.Michael Bovan พอใจได้ติดต่อกันโดยวิธีพูดคุยสนทนาทางโทรศัพท์ และไปมาหาสู่ถึงที่พักของฝ่ายหญิง โดยมารับไปเที่ยวซื้อของรับประทานอาหาร และเที่ยวเล่นตามสถานที่ท่องเที่ยวจนทั้งสองคนเข้าใจกัน ใช้เวลาสื่อสัมพันธ์กันเพียง 6 เดือน (เจริญศรี บุตรธนู. 2556 : สัมภาษณ์)

3.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

3.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน

หลังแต่งงาน นางสาวจันทร์ ใจน้ำ และ Mr.Michael Bovan ได้อยู่ร่วมกันที่บ้านพ่อ-แม่ ฝ่ายหญิง 3 วัน 3 คืน ตามประเพณีความเชื่อของชาวอีสาน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงาน จากนั้น Mr.Michael Bovan และนางสาวจันทร์ ได้เดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร เพื่อไปจดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมายไทย และเดินทางต่อไปยังจังหวัดภูเก็ต ไว้สำหรับเป็นที่พักอาศัย โดยโอนกรรมสิทธิ์เป็นชื่อนางสาวจันทร์ ใจน้ำ เพราะ Mr.Michael Bovan ต้องเดินทางกลับไปทำงานที่ประเทศออสเตรเลีย และกลับมาประเทศไทยปีละ 1 ครั้ง ยังไม่มีลูกด้วยกัน

Mr.Michael Bovan ส่งเงินมาให้เลี้ยงดูลูกเดือนละ 20,000-30,000 หมื่นบาท แสงจันทร์ ใจน้ำ เปิดธุรกิจค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภค ขยายธุรกิจใหญ่โตที่จังหวัดอุดรธานี

3.5.2 การสื่อสาร (ภาษา) พบว่า Mr.Michael Bovan กับแสงจันทร์ ใจน้ำ สื่อสารกันโดยใช้ภาษาอังกฤษ สนทนากัน ใช้ภาษาไทยโดยการฝึกพูดเพื่อให้เกิดทักษะสามารถ สื่อสารกันได้ทั้ง 2 ภาษา

3.5.3 ข้อกฎหมาย พบว่า แสงจันทร์ และ Mr.Michael Bovan หลังการจัดพิธีแต่งงานที่ยิ่งใหญ่แล้ว ทั้งสองคนได้เดินทางไปจดทะเบียนสมรสที่กรุงเทพมหานครเป็นการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาการอยู่ร่วมกันของคู่แต่งงานในอนาคต หรืออาจจะทำธุรกรรมการเงินเกี่ยวกับการลงทุนประกอบอาชีพ

3.5.4 การนับถือศาสนา พบว่า ต่างคนต่างนับถือศาสนาตั้งเดิม ที่เคยปฏิบัติสืบทอดจากบรรพบุรุษ กล่าวคือ นางแสงจันทร์ ใจน้ำ นับถือศาสนาพุทธ ก็คงนับถือศาสนาพุทธเช่นเดิมส่วน Mr.Michael Bovan นับถือศาสนาคริสต์ ก็ปฏิบัติตามศาสนาคริสต์ ทั้งนี้ให้อิสระซึ่งกันและกันในการนับถือศาสนา โดยไม่มีผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันแต่อย่างใด

3.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด (ถ้ามี)
จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลังแต่งงานนางแสงจันทร์และ Mr.Michael Bovan ได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย และยังสามารถปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ที่บ้านท่าตุม จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้พ่อ-แม่ของแสงจันทร์ และลูกที่เกิดจากสามีคนไทย ส่วนบ้านที่อยู่จังหวัดภูเก็ต สำหรับเป็นบ้านพักตากอากาศในช่วงเวลาที่ Mr.Michael Bovan กลับมาเมืองไทย และยังพบว่า Mr.Michael Bovan ให้ความอุปการะช่วยเหลือครอบครัวของแสงจันทร์ โดยส่งเงินให้เป็นค่าใช้จ่าย ในครอบครัวเดือนละ 20,000-30,000 บาท ทุกเดือน ตลอดจนให้เงินลงทุนประกอบธุรกิจค้าขายซึ่งนางแสงจันทร์ ใจน้ำ บริหารจัดการด้วยตนเอง โดยเปิดทำการอยู่ที่ตลาดเมืองอุดรธานี (เจริญศรี บุตรธนู. 2556 : สัมภาษณ์)

3.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา
จากการสังเกต พบว่า ชีวิตหลังแต่งงานของนางแสงจันทร์ ใจน้ำ กับ Mr. Michael Bovan สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปดีขึ้นมีบ้านพักอาศัยหลังใหญ่โตราคานับล้านบาทหนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มากถึง 200,000 บาท ปัจจุบันชำระคืนหมดแล้วภายในบริเวณบ้านมีพาหนะ รถเก๋ง รถกระบะสำหรับบริการรับ-ส่งสินค้าให้ลูกค้า สิ่งของเครื่องใช้เครื่องอำนวยความสะดวก ภายในบ้านมีพร้อมและยังพบว่า รอบบริเวณบ้านของนางแสงจันทร์ ใจน้ำ ได้สร้างกำแพงกันเป็นรั้วรอบบ้านอย่างถาวร ปลอดภัย สมาชิกในครอบครัวมีเงินใช้จ่าย สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครอบครัวมีฐานะมั่นคง เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน จึงนับได้ว่า นางแสงจันทร์ ใจน้ำ เป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสานอีกคนหนึ่งที่ตั้งงานกับผู้ชายต่างชาติแล้วประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต แม้จะมีอุปสรรค เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของสามี จะต้องกลับไปทำงานที่ประเทศออสเตรเลีย ครบรอบหนึ่งปีถึงจะกลับมาเยี่ยมแสงจันทร์ แต่อ่านาคตยังมี ความหวังว่า Mr.Michael Bovan จะมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับแสงจันทร์ ใจน้ำที่ประเทศไทย (เจริญศรี บุตรธนู. 2556 : สัมภาษณ์)

4. นางอ้อย โพลีลิม แต่งงานกับ Mr.Peter Bott ชาวอังกฤษ

4.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ (นางอ้อย โพลีลิม)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางอ้อย โพลีลิม เกิดปี พ.ศ. 2512 อายุ 45 ปี อยู่บ้านเลขที่ 134/132 หมู่ที่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่อม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นับถือศาสนาพุทธ อาศัยอยู่กับพ่อ-แม่ ที่บ้านท่าตูม จนอายุ 27 ปี จึงได้เข้าไปทำงานทำที่กรุงเทพมหานคร เพราะต้องการเงินมาช่วยพ่อ-แม่ ชำระหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธกส.) และเพื่อให้พ่อ-แม่มีเงินใช้จ่ายอยู่กินอย่างสุขสบายเป็นการทดแทนบุญคุณ

ภาพประกอบ 13 บ้านนางอ้อย โพลีลิม

การประกอบอาชีพ หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ไม่ได้เรียนต่อเนื่องจากพ่อ-แม่มีรายได้น้อย ไม่สามารถจะหาทุนส่งลูกเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาได้ แต่อ้อยพยายามที่จะฝึกเรียนวิชาชีพ จึงมีโอกาเรียนวิชาชีพตัดผมชาย-หญิง จากคำแนะนำของครูการศึกษา นอกระบบ (กศน.) เมื่อจบแล้วจึงเดินทางเข้ากรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำ ได้เข้าไปสมัครงานหลายแห่ง และได้ทำงานร้านจำหน่ายเครื่องตี๋ม(บาร์พัทยา) บาร์เครื่องตี๋มแห่งนี้ให้บริการเหล้า เบียร์ ลูกค้ำที่เข้ามาใช้บริการร้อยละ 80 เป็นผู้ขายชาวต่างชาติ พนักงานที่บริการร้อยละ 70 เป็นผู้หญิง และร้อยละ 30 เป็นพนักงานผู้ชาย อ้อยทำงานอยู่ที่บาร์แห่งนี้เป็นเวลาประมาณ 8 เดือน จึงได้รู้จักกับ Mr.Peter Bott ชาวอังกฤษ โดยเจ้าของร้านแนะนำ (สุรีย ทนงอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

4.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ (Mr.Peter Bott ชาวอังกฤษ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Peter Bott เป็นชาวอังกฤษมีภูมิลำเนาอยู่ประเทศอังกฤษ ขณะสัมภาษณ์ Mr.Peter Bott อายุ 55 ปี เกิดปี พ.ศ. 2502 นับถือศาสนาคริสต์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ประเทศอังกฤษ เดินทางเข้ามาศึกษาดูงานเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัยที่ประเทศไทย ครั้งละ 2-3 เดือน ชอบบรรยากาศเมืองพัทยา และชอบเข้าไปนั่งดื่มในร้านบาร์เบียร์หลายแห่งที่พัทยา จนได้รู้จักกับ นางอ้อย โปธิ์ลิ้ม โดยเจ้าของร้านบาร์แนะนำ

การประกอบอาชีพ พบว่า Mr.Peter Bott ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คือ เปิดบริษัทประกันภัยที่ประเทศอังกฤษ มีรายได้ดี ฐานะมั่นคง มีโครงการที่จะขยายกิจการที่ประเทศอังกฤษ (สุรีย์ ทนงอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

4.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

4.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครอบครัวของนางอ้อย โปธิ์ลิ้ม มีภาระหนี้สินที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ อันเกิดจากสภาพแห้งแล้ง ทำนาได้ผลผลิตต่ำ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนสูง พ่อ-แม่ไม่สามารถหาเงินทุนส่งคืนธนาคารได้ ประกอบกับที่ทำกินมีน้อย ชาวในนาเสียหายเพราะภัยแล้ง ต้องซื้อข้าวกิน ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่มีรายได้น้อยแต่ต้องสู้กับค่าครองชีพสูง

4.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า นางอ้อย โปธิ์ลิ้ม มีสุขภาพเกี่ยวกับโรคปวดเข่า ปวดขา การเคลื่อนไหวร่างกายไม่สะดวก แม่ไม่สามารถออกไปรับจ้างทำงานได้ด้วย ความจำเป็นที่ต้องไปรับจ้างรายวัน(ตัดอ้อย) ทั้งที่ปวดเข่า โดยมีลูกสาว คือ นางอ้อย โปธิ์ลิ้ม ออกไปช่วยอีกคนหนึ่งแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพแม่ และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอื่นๆ

4.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ความยากจนทำให้ นางอ้อย โปธิ์ลิ้ม ไม่มีบทบาทสำคัญในครอบครัว กิจกรรมงานประเพณีที่จัดขึ้นในหมู่บ้านหลายอย่าง ซึ่งอ้อยไม่มีส่วนร่วม อาจเป็นเพราะสภาพครอบครัวไม่มีความพร้อมโดยเฉพาะการร่วมบริจาคในการจัดกิจกรรม ครอบครัวของนางอ้อย โปธิ์ลิ้ม ได้บริจาคน้อยกว่าครอบครัวคนอื่นๆ จึงทำให้ขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณีหรืองานการกุศลอื่นๆ

4.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า นางอ้อย โปธิ์ลิ้ม เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่มีโอกาสเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาเพราะยากจน พ่อ-แม่มีรายได้น้อยที่ทำกินน้อยประสบปัญหาภัยแล้ง ต้องมีภาระหนี้สินธนาคาร (ธกส.) นับแสน ไม่สามารถหาเงินส่งให้ลูกเรียนหนังสือในระดับสูงได้ อ้อย โปธิ์ลิ้ม จึงเป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสานอีกคนหนึ่งที่ยังมีโอกาสการศึกษา

4.4 ประวัติการแต่งงาน

4.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง พบว่า นางอ้อย โปธิ์ลิ้ม อาศัยอยู่กับ พ่อ-แม่ ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก รับจ้างตัดอ้อยเป็นอาชีพเสริม มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 3,000-5,000 บาท ในขณะที่มีรายได้เดือนละ 4,000-5,000 บาท เพราะต้องซื้อข้าวกินเนื่องจากที่ทำนามีเพียง 3 ไร่ ปีไหนที่ประสบปัญหาภัยแล้งคนในครอบครัวต้องอดอยากโดยเฉพาะพ่อ-แม่ของนางอ้อย โปธิ์ลิ้ม ต้องประสบปัญหาความยากจนอยู่เสมอ

สถานะครอบครัวฝ่ายชาย (ครอบครัวของ Mr.Peter Bott) เป็นครอบครัวที่มีฐานะดี อันเกิดจากการประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและด้วยความขยันทำงานและรักในอาชีพจึงทำให้มีรายได้ดี ครอบครัวมีความสุขและมีฐานะมั่นคง

4.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ฝ่ายหญิง คือ นางอ้อย โพธิ์สิม และฝ่ายชายคือ Mr.Peter Bott ไม่เคยแต่งงานมาก่อนทั้งสองคน

4.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางอ้อย โพธิ์สิม ได้รู้จักกับ Mr.Peter Bott โดยเจ้าของร้านบาร์พาทยาแนะนำ เนื่องจาก Mr.Peter Bott ต้องการรู้จักผู้หญิงไทยชาวอีสานที่เป็นคนดี มีความเอื้อเฟื้อ และสามารถไปอยู่ต่างประเทศได้ จากการแนะนำ นางอ้อย และ Mr.Peter Bott ได้รู้จักพบปะสนทนากันบ่อยครั้ง ซึ่งเริ่มแรกฝ่ายหญิงและฝ่ายชายสื่อภาษายังไม่เข้าใจกันต้องมีเจ้าของร้านและพนักงานรุ่นพี่คอยเป็นล่ามในการสนทนา และด้วยความใส่ใจตั้งใจของนางอ้อย โพธิ์สิม ที่ใช้ความพยายามในการเรียนรู้ภาษาจนเกิดทักษะในเวลาไม่นานนัก สามารถสนทนากันได้โดยไม่ต้องมีล่ามแปล ทั้งสองคนมีโอกาสมพบปะกันเป็นส่วนตัวด้วยการโทรศัพท์นัดหมาย หลังเวลาเลิกงาน หรือวันหยุด และยังมีโอกาสเดินเที่ยวซื้อสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวบ่อยครั้ง การพบปะสื่อสัมพันธ์ใช้เวลาประมาณ 1 ปี เข้าใจกันตกลงจดทะเบียนสมรสแต่ไม่ได้จัดงานแต่งงาน

4.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

4.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังจากจดทะเบียนสมรส Mr.Peter Bott ได้รับนางอ้อย โพธิ์สิม ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันที่ประเทศไทยประมาณ 7 เดือน โดยมาอยู่กับพ่อ-แม่ที่บ้านท่าตูม ประมาณ 1 เดือน เพื่อรอการจัดทำเอกสารเดินทาง และนางอ้อย โพธิ์สิม ได้นำเงินไปชำระหนี้ธนาคารให้พ่อ-แม่ จนแล้วเสร็จ ไม่มีภาระหนี้สินแต่อย่างใด จึงเดินทางไปพักอยู่ที่กรุงเทพมหานครเพื่อติดต่อจัดทำเอกสารเดินทางไปประเทศอังกฤษ ปัจจุบันนางอ้อย โพธิ์สิม และ Mr.Peter Bott ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันที่ประเทศอังกฤษ มีลูกด้วยกัน 2 คน มีบ้านอยู่เป็นส่วนตัว เฉพาะพ่อ-แม่-ลูก

4.5.2 การสื่อสาร(ภาษา) พบว่า ครอบครัวของนางอ้อย โพธิ์สิม และ Mr.Peter Bott พร้อมลูกอีก 2 คน มีการสื่อสารในครอบครัว โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก Mr.Peter Bott ฟังภาษาไทยได้ สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ แต่ลูกที่เกิดจากภรรยาคนไทย (นางอ้อย โพธิ์สิม) ฟังและพูดภาษาไทยไม่ได้ (สุรีย์ ทนงอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

4.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า นางอ้อย โพธิ์สิม ได้ติดตาม Mr.Peter Bott ไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษโดยมีการจดทะเบียนสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย

4.5.4 การนับถือศาสนาพบว่า ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนเคยปฏิบัติ คือ นางอ้อย โพธิ์สิม ยังนับถือศาสนาพุทธ และ Mr.Peter Bott นับถือศาสนาคริสต์ เมื่อมีโอกาสมาเยี่ยมพ่อ-แม่ของนางอ้อย โพธิ์สิม ที่บ้านท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ก็ยังไปร่วมทำบุญตามประเพณีที่จัดขึ้นในชุมชน Mr.Peter Bott ไม่เคยมีปัญหาการนับถือศาสนา

4.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด (ถ้ามี) พบว่า นางอ้อย โพธิ์สิม และ Mr.Peter Bott ได้ส่งเงินมาให้พ่อ-แม่เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวปีละ 100,000 บาท (ส่งปีละครั้ง) ในช่วงเทศกาลปีใหม่ทุกปี นางอ้อย โพธิ์สิม ได้มีโอกาสมาเยี่ยมพ่อ-แม่

ที่บ้านท่าตูมไม่บ่อยนัก ประมาณ 5 ปี จะมาเยี่ยมครั้งหนึ่ง โดยพาครอบครัวมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลสงกรานต์ มาพักอยู่นานประมาณ 10-15 วัน เพราะลูกฟังภาษาไทยไม่รู้เรื่อง ประกอบกับ Mr.Peter Bott ต้องกลับไปดูแลธุรกิจของตน

4.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางอ้อย โพธิ์สิม เป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสาน บ้านท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อีกคนหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ โดยได้ทดแทนพระคุณพ่อแม่ ด้วยการชำระหนี้สินธนาคาร ปลุกบ้านให้พ่อ-แม่หลังใหม่ จัดหาสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกในบ้าน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เครื่องใช้อื่นๆ ที่จำเป็น และส่งเงินให้เป็นค่าใช้จ่ายปีละ 100,000 บาท หรือเฉลี่ยเดือนละ 8,400 บาท โดยไม่มีอุปสรรคปัญหาอื่นใดในการดูแลพ่อ-แม่ ทั้ง 2 ฝ่าย (สุรีย์ ทนงอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

5. นางดาหลบ ศุภดี แต่งงานกับ Mr.John Mattril ชาวไอร์แลนด์

5.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ (นางดาหลบ ศุภดี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางดาหลบ ศุภดี เกิดปี พ.ศ. 2518 อายุ 39 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 136/139 หมู่ที่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) ที่โรงเรียนประจำจังหวัดอุดรธานี นับถือศาสนาพุทธ (อรุณ สีใส. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 14 ร้านเสริมสวย นางดาหลบ ศุภดี

การประกอบอาชีพ หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ดาหลบไม่ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา เพราะพ่อ-แม่มีภาระหนี้สิน ไม่สามารถหาเงินส่งลูกเรียนต่อได้ ดาหลบจึงใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ไปสมัครเข้าทำงานแต่ต้องผิดหวังด้วยความพยายามได้ไปสมัครทำงานที่ร้านเสริมสวย แต่ความรู้พื้นฐานการเสริมสวยไม่มี เจ้าของร้านใจดีรับไว้ทำหน้าที่ซักผ้าและช่วยทำความสะอาดอุปกรณ์เสริมสวย ประมาณ 3 เดือน ดาหลบสามารถช่วยเจ้าของร้านสระผมให้ลูกค้าได้และพัฒนาเป็นช่างเสริมสวยในเวลาต่อมาได้แต่งงานกับผู้ชายไทยชาวอีสานไม่มีลูกด้วยกัน

5.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ (คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ (Mr.John Mattril)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.John Mattril เป็นผู้ชายต่างชาติชาวไอร์แลนด์ เกิดปี พ.ศ.2500 อายุ 57 ปี นับถือศาสนาคริสต์ มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศไอร์แลนด์ เรียนจบระดับปริญญาตรี ที่ต่างประเทศ

การประกอบอาชีพ Mr.John Mattril ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีรายได้ประมาณเดือนละ 300,000-400,000 บาท ไม่มีภาระหนี้สินหรือภาระผิดชอบอย่างอื่นก่อนจะรู้จักกับนางดาหลบ (อรุณ สีใส. 2556 : สัมภาษณ์)

5.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

5.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า นางดาหลบ สุภติ มีภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูพ่อ-แม่ และป่า ซึ่งทั้ง 3 คนอายุมากแล้ว ไม่มีรายได้อื่น นอกจากเงินเดือนของผู้สูงอายุที่ภาครัฐช่วยเหลือรายเดือน คนละ 600-700 บาท ซึ่งไม่พอกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นตามยุคสมัยและยังมีภาระหนี้สินเงินล้าน(กองทุนหมู่บ้าน) หนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ภาระหนี้สินทั้งหมด ดาหลบ ต้องรับผิดชอบหาเงินส่งคืนทั้งหมด ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไขสร้างความลำบากใจเป็นอย่างยิ่ง

5.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า ทุกคนในครอบครัวของดาหลบ มีสุขภาพดี แข็งแรง ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

5.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า การดำเนินชีวิตในสังคมของสมาชิกในครอบครัว ประสบปัญหาด้านการเงิน ไม่สามารถกู้เงินจากกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านได้ เพราะหนี้สินเก่ายังคืนต้นทุนไม่ได้ ถ้าจะกู้ใหม่ต้องมีเงินเก่ามาคืน ที่สำคัญไม่มีคนค้ำประกัน และยังพบว่า กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นหลายอย่างเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกในครอบครัวของดาหลบ ไม่มีส่วนร่วมเหมือนหนึ่งว่าครอบครัวของ ดาหลบ ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมเกี่ยวกับการเงิน จึงส่งผลกระทบต่อวิถีกิจกรรมอื่นด้วย

5.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า การมีรายได้น้อยส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในครอบครัวทุกอย่าง โดยเฉพาะด้านการศึกษาของลูกดั่งกรณี นางดาหลบ สุภติ ไม่มีโอกาสเรียนต่อระดับอุดมศึกษา เพราะไม่มีเงินด้วยความมุ่งมั่นอดทนสู้ของผู้หญิงชนบทจึงทำให้ดาหลบได้เป็นช่างเสริมสวย สามารถเปิดร้านประกอบอาชีพเสริมสวยจนรู้จักกับ Mr.John Mattril โดยการคำบอกเล่าของลูกค้าเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกับผู้ชายต่างชาติ ทำให้ดาหลบ นำเอาปัญหามาเป็นโอกาสจนประสบผลสำเร็จในชีวิต (อรุณ สีใส. 2556 : สัมภาษณ์)

5.4 ประวัติการแต่งงาน

5.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง (นางดาหลบ ศุภดี) พบว่า เป็นครอบครัวที่มีรายได้น้อย อันเนื่องจากภาระหนี้สินที่เกิดจากภาระหนี้สินที่เกิดจากพ่อ-แม่กู้ยืมเงินลงทุน ประกอบอาชีพทางการเกษตรปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ประสบปัญหาราคาคงต่ำ ขาดทุน พ่อ-แม่ไม่สามารถหาเงินส่งคืนธนาคารได้ ประกอบกับดาหลบถูกสามีทอดทิ้ง จึงต้องรับภาระหนี้สินในครอบครัวเพียงคนเดียว จึงนับได้ว่าสถานะทางครอบครัวประสบปัญหาความยากจน รายได้น้อย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย (Mr.John Mattril) พบว่า มีฐานะดี อาศัยอยู่ในครอบครัวเพียงคนเดียว เนื่องจากพ่อ-แม่ของฝ่ายชายเสียชีวิต การประกอบธุรกิจคอมพิวเตอร์ซึ่งมีรายได้เดือนละประมาณ 300,000-400,000 บาท ส่งผลให้ตัวเองมีฐานะดีสามารถดูแลลูกเมียให้มีชีวิตอยู่อย่างสบาย

5.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางดาหลบ ศุภดี เคยแต่งงานกับผู้ชายคนไทยมาก่อน แต่ไม่มีลูกด้วยกัน แต่ Mr.John Mattril ไม่เคยแต่งงานมาก่อน

5.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนที่นางดาหลบ ศุภดี จะได้รู้จักกับ Mr.John Mattril เกิดจากความสนใจที่จะรู้จักผู้ชายต่างชาติของดาหลบ โดยการสนทนากับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการร้านเสริมสวย ความว่า “การติดต่อสื่อสารในยุคสมัยใหม่ สามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง เช่น ผ่านบริษัทจัดหาคู่ ซึ่งมีกติกา เงื่อนไขแต่ละบริษัทแตกต่างกัน หรือผ่าน Internet สามารถเข้าไปสืบค้นข้อมูลได้ตามความประสงค์” ดังนั้น นางดาหลบ ศุภดี ได้ดำเนินการเข้าสืบค้นทาง Internet จนพบกับ Mr.John Mattril ติดต่อสนทนากันใช้เวลา 2 ปี เข้าใจกัน ทางฝ่ายชายและญาติอีก 2 คน เดินทางมายังประเทศไทย เพื่อดูตัวฝ่ายหญิง Mr.John Mattril พอใจที่จะแต่งงานกับดาหลบ และญาติที่ตามมาจากไอร์แลนด์ ก็ตกลงเห็นชอบยินดีให้ Mr.John Mattril และนางดาหลบ ศุภดี แต่งงานกันตามประเพณีของชาวไทยอีสาน เมื่อปี พ.ศ. 2547 หลังแต่งงาน 1 เดือน ทั้งสองคนจดทะเบียนสมรสที่จังหวัดอุดรธานี ก่อนเดินทางไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันหลังแต่งงาน ที่ประเทศไอร์แลนด์ (อรุณ สีใส. 2556 : สัมภาษณ์)

5.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

5.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังจากนางดาหลบ ศุภดี ได้เดินทางจากเมืองไทยไปอยู่ที่ต่างประเทศกับ Mr.John Mattril โดยใช้ชีวิตอยู่กันฉันท์สามี-ภรรยา เพียงสองคน เพราะพ่อ-แม่ฝ่ายชายเสียชีวิตแล้ว ปัจจุบัน นางดาหลบ ศุภดี มีลูกที่เกิดจาก Mr.John Mattril 1 คน (ลูกผู้ชาย) พ่อของลูกมีความรับผิดชอบดีมาก ดาหลบและลูกได้รับความอบอุ่น ดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข

5.5.2 การสื่อสาร(ภาษา) ใช้ภาษาอังกฤษในการสนทนากันและดาหลบได้สอนภาษาไทยให้สามีและลูกเมื่อมีโอกาส

5.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า มีการจดทะเบียนสมรสเมื่อปี พ.ศ. 2547 ที่จังหวัดอุดรธานี ตามกฎหมายไทย

5.5.4 การนับถือศาสนาพบว่า ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนเคยปฏิบัติ คือ ดาหลบ ศุกดี นับถือศาสนาพุทธ Mr.John Mattril และลูกนับถือศาสนาคริสต์ ไม่เคยมีปัญหา เรื่องการนับถือศาสนา โดยเฉพาะ Mr.John Mattril ชอบทำบุญที่วัดทุกครั้งทีกลับมาเยี่ยมบ้านที่ เมืองไทย

5.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด (ถ้ามี)

การดูแลญาติฝ่ายหญิง พบว่า หลังแต่งงาน ดาหลบ ศุกดี ได้ชำระหนี้สินให้พ่อ-แม่ทั้งหมด ปลุกบ้านให้หลังใหม่ ดูแลค่าใช้จ่ายโดยส่งเงินมาให้พ่อ-แม่ และป่าของดาหลบที่อยู่บ้านท่าตุม ตำบลหม่ม่น ปีละ 100,000 บาท ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านให้สะดวกสบายตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการทดแทนพระคุณพ่อ-แม่ ให้อยู่อย่างสุขสบาย ประกอบกับฝ่ายชายไม่มีพ่อ-แม่ที่ต้องรับผิดชอบคู่แต่งงานไม่มีลูกติด

5.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสำเกต พบว่า นางดาหลบ ศุกดี เป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสาน (บ้านท่าตุม)อีกคนหนึ่งที่ตั้งงานกับผู้ชายต่างชาติแล้วตัวเองมีความสุขในการดำเนินชีวิตคู่ ครอบครัวยังมี พ่อ-แม่-ลูก และยังได้ดูแลพ่อ-แม่-ลูกที่อยู่บ้านท่าตุมให้มีความสุขโดยไม่มีอุปสรรคปัญหา

ผู้หญิงชนบทบ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

1. นางสาวจิตรา ศรีวิธรรม แต่งงานกับ Mr.Diegman Ronen ชาวเนเธอร์แลนด์

1.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางจิตรา ศรีวิธรรม อายุ 30 ปี อาศัยอยู่ บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย นับถือศาสนาพุทธ บ้านเดิมอยู่จังหวัดสกลนคร พ่อแม่พยายายมาอยู่บ้านแจ้สว่าง ตั้งแต่วัยเด็ก

ภาพประกอบ 15 ผู้ประกอบการการจัดสถานที่แต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ ยังพบว่า นางจิตรา ศรีวิธรรม เป็นเด็กสมัยใหม่ และเป็น ผู้หญิงที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากพ่อแม่พยายายถิ่นหลายครั้งทำให้ลูกไม่ได้เรียนต่อในระดับสูง จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน และได้พบกับ Mr.Diegman Ronen ชาวเนเธอร์แลนด์ โดยติดต่อผ่านทาง Chat Internet

การประกอบอาชีพ พบว่า ก่อนจะรู้จักกับ Mr.Diegman Ronen นางจิตรา ศรีวิธรรม ได้สมัครงานหลายแห่ง เช่น งานโรงแรม งานแม่บ้าน ทำความสะอาด และงานรับจ้างทั่วไป เพื่อให้เกิดรายได้ในครอบครัว (คำภา สุโรศตร. 2556 : สัมภาษณ์)

1.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Diegman Ronen อายุ 40 ปี นับถือศาสนาคริสต์ ภูมิลำเนาอยู่ในประเทศเนเธอร์แลนด์ การศึกษาจบระดับปริญญาเอกที่ประเทศเนเธอร์แลนด์

การประกอบอาชีพ พบว่า ก่อนแต่งงานกับนางจิตรา ศรีวิธรรม Mr.Diegman Ronen เป็นอาจารย์พิเศษสอนในมหาวิทยาลัยที่ประเทศเนเธอร์แลนด์มีรายได้จากการสอนเดือนละประมาณ 200,000 บาท

1.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า คู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย โดยเฉพาะผู้หญิงชนบทชาวอีสาน ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และการศึกษา ดังนี้

1.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกิดจากความแห้งแล้ง ที่ทำกินน้อย การทำนาข้าวต้องใช้ต้นทุนสูงแต่ผลผลิตต่ำทำให้เป็นหนี้ดอกเบี้ยในการลงทุนประกอบอาชีพต้องทิ้งครอบครัวเข้าไปขายแรงงานในเมืองใหญ่ หรือในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีค่าครองชีพสูงเกิดปัญหารายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย เป็นสาเหตุของปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชนชาวอีสาน โดยเฉพาะบ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

1.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า ปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่เป็นฝ่ายผู้ชายต่างชาติที่แต่งงานกับผู้หญิงชาวอีสานแต่ Mr.Diegman Ronen เป็นผู้ชายต่างชาติที่มีสุขภาพดีไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ

1.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ในอดีตความยากจนเป็นปัญหาสำหรับนางจิตรา ศรีวิธรรม ที่ไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในสังคม ขาดความมั่นใจ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย อุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น โทรศัพท์มือถือไม่ทันสมัยเหมือนคนอื่น และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่นๆ ตามค่านิยมของคนสมัยใหม่

1.3.4 ปัญหาด้านการศึกษาพบว่า นางจิตรา ศรีวิธรรม เป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเพราะครอบครัวยากจน จึงเข้าไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร และได้พบ Mr.Diegman Ronen โดยผ่านทาง Chat Internet

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้นางจิตรา ศรีวิธรรม มีแนวคิดที่จะแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ โดยมีความหวังว่าอนาคตของตัวเองและพ่อแม่จะดำเนินชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย (คำภา สุโรศตร. 2556 : สัมภาษณ์)

1.4 ประวัติการแต่งงาน

1.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานะทางครอบครัวนางจิตรา ศรีวิธรรม พ่อแม่เป็นชาวนา ประกอบอาชีพทำนา และรับจ้างทั่วไป มีรายได้น้อยยากจน ที่ทำกินที่จังหวัด สกลนครมีน้อย ได้ผลผลิตต่ำ เพราะเป็นที่ป่าไม่เหมาะแก่การทำนาข้าว จึงได้อพยพครอบครัวมาอยู่ จังหวัดหนองคาย ที่บ้านแจ่งสว่างแห่งนี้ เพื่อหาทำเลใหม่ แต่ก็ยังเป็นครอบครัวที่มีรายได้น้อยไม่สามารถส่งลูกเรียนต่อในระดับมัธยมได้ นางจิตรา ศรีวิธรรม จึงเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา เรียนจบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วอยู่บ้านช่วยพ่อแม่รับจ้างทำงานตามความสามารถเท่าที่จะทำได้

สถานะทางครอบครัว Mr.Diegman Ronen มีฐานะดี หลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้ว ได้แยกตัวเองไปปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่คนเดียวซึ่งอยู่ใกล้พ่อแม่ Mr.Diegman Ronen มีรายได้จากการสอนพิเศษ และรายได้ประจำเดือนละ 200,000 บาท

1.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่) พบว่า นางจิตรา ศรีวิธรรม ซึ่งเป็นฝ่ายหญิง และ Mr.Diegman Ronen ฝ่ายชาย ทั้ง 2 คน ไม่เคยแต่งงานมาก่อน ปัจจุบันมีลูกด้วยกัน 2 คน และอยู่กินกันมานานกว่า 10 ปี

1.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งสองคนติดต่อกันโดยผ่านทาง Chat Internet เริ่มแรกที่อยู่จักกันคุยกันทุกวันจนเข้าใจกัน สิ่งที่ Mr.Diegman Ronen ประทับใจนางจิตรา ศรีวิธรรม มากที่สุด คือ ภาษาที่พูดคุยสนทนาเป็นภาษาสุภาพ และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ เป็นคนไทยอีสานการพบปะสื่อสารกันใช้เวลานานถึง 2 ปี จึงได้ตกลงแต่งงานกันโดยจัดพิธีตามประเพณีอีสาน (จิตรา ศรีวิธรรม. 2557 : สัมภาษณ์)

1.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หลังจากแต่งงานแล้ว นางจิตรา ศรีวิธรรม และ Mr.Diegman Ronen ได้ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา โดยทั่วไป กล่าวคือ

5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า ได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย นางจิตรา และพ่อแม่ได้รับความอบอุ่นจากสามีชาวต่างชาติมาก จากครอบครัวที่ยากจน อยู่บ้านหลังเล็ก สามีชาวต่างชาติได้สร้างบ้านหลังใหญ่ให้พ่อแม่ และสร้างบ้านให้ตัวเองอีกหนึ่งหลังราคาหลายล้านบาท โดยให้พี่สาวมาดูแลรักษาความสะอาด เพราะตัวเองต้องย้ายไปอยู่ต่างประเทศกับสามีที่ประเทศ เนเธอร์แลนด์

1.5.2 การสื่อสาร (ภาษา) พบว่า การสนทนากันในครอบครัวใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาไทยและภาษาอีสานเพราะ Mr.Diegman Ronen ต้องการให้ลูกสามารถพูดภาษาได้ทั้ง 2 ภาษาพ่อ-แม่ และภาษาสากลเพื่อประโยชน์ในอนาคต

1.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า ไปอยู่ต่างประเทศก็ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศเขา เมื่อกลับมาประเทศไทยก็ปฏิบัติตามกฎหมายเมืองไทยเช่น ทรัพย์สิน ที่ดิน บ้าน รถยนต์ ที่อยู่เมืองไทยเป็นกรรมสิทธิ์ของนางจิตรา ศรีวิธรรม คนเดียว

1.5.4 การนับถือศาสนาพบว่า นางจิตรา ยังนับถือศาสนาพุทธดั้งเดิม ส่วนสามี และลูกทั้ง 2 คน นับถือศาสนาคริสต์ แต่การทำบุญตามประเพณีชาวอีสาน ครอบครัว

ของจิตรา และ Mr.Diegman Ronen พร้อมลูกทั้ง 2 คน ได้ปฏิบัติตามประเพณีชาวอิสานทุกอย่างอย่างเมื่อมีการทำบุญในหมู่บ้าน

1.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ชีวิตหลังแต่งงานทั้ง 2 คน คือ นางจิตรา ศรีวิธรรม และ Mr.Diegman Ronen ได้ให้ความสำคัญญาติทั้ง 2 ฝ่าย โดยเฉพาะพ่อแม่ และญาติของนางจิตรา ศรีวิธรรม ที่อยู่บ้านแจ้สว่าง ได้ส่งเงินมาให้เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวเดือนละ 50,000-60,000 บาท ทุกเดือนส่วนพ่อแม่ของ Mr.Diegman Ronen ที่อยู่ประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นครอบครัวที่มีฐานะดี ไม่เดือดร้อนเรื่องการเงินนางจิตรา ได้ช่วยดูแลงานบ้านและจัดอาหารให้ตามเวลา

1.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า ครอบครัวของนางจิตรา ศรีวิธรรม และ Mr.Diegman Ronen ประสบผลสำเร็จในการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข โดยนางจิตรา ได้ติดตามสามีไปอยู่ที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ จะกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ที่บ้านแจ้สว่าง 2-3 ปีต่อครั้ง ในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลสงกรานต์ หรือเทศกาลปีใหม่ (จิตรา ศรีวิธรรม. 2557 : สัมภาษณ์)

2. นางนงนิตา พรหมภักดิ์ แต่งงานกับ Mr.John Edwin ชาวเยอรมัน

2.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ (นางนงนิตา พรหมภักดิ์)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางนงนิตา พรหมภักดิ์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2522 อายุ 35 ปี ที่บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ป.6) ที่โรงเรียนบ้านแจ้สว่าง (นงนิตา พรหมภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 16 ฟาร์มเพาะเห็ดนางฟ้าของนางนงนิตา พรหมภักดิ์

การประกอบอาชีพ พบว่า ก่อนแต่งงานกับ Mr.John Edwin นนธิดา ทำงานก่อสร้าง ไม่ได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาเพราะครอบครัวยากจนประสบปัญหา การดำเนินชีวิต ทุกวัน โดยเฉพาะเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับความเป็นพื้นฐาน นนธิดา ต้องไปรับจ้างทำงานก่อสร้าง ตั้งแต่จบชั้น ป.6 โดยได้รับความเมตตาจากผู้รับเหมาให้ค่าแรงวันละ 100 บาท ความลำบากในการทำงาน นนธิดา จึงได้แต่งงานกับผู้ชายไทยอีสานด้วยกัน อยู่ได้ไม่นานเกิดปัญหาหย่าร้าง แยกทางกัน ไม่มีลูกด้วยกัน นนธิดา เข้าทำงานทำที่กรุงเทพมหานคร เพื่อหวังว่าจะได้พบผู้ชายต่างชาติ และได้แต่งงานด้วย ซึ่งเห็นแบบอย่างจากผู้หญิงในหมู่บ้านหลายคนแต่งงานกับฝรั่งแล้วมีฐานะดี มีความสุขสบาย

2.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ (คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ (Mr.John Edwin)

Mr.John Edwin เป็นผู้ชายชาวต่างชาติจากประเทศเยอรมัน เกิดเมื่อปี พ.ศ.2497 อายุ 60 ปี นับถือศาสนาคริสต์ มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ประเทศเยอรมัน พ่อ-แม่เสียชีวิตแล้ว Mr.John Edwin จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เคยแต่งงานกับผู้หญิงชาวต่างชาติด้วยกัน มีลูกด้วยกัน 2 คน หย่าร้างกับภรรยาชาวต่างชาติหลังจากหย่าร้างกับภรรยาได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ด้วยความสนใจเกี่ยวกับธุรกิจการเกษตรจนได้รู้จักกับนางนนธิดา พรหมภักดิ์

การประกอบอาชีพ Mr.John Edwin เคยเป็นพนักงานฝ่ายควบคุมคุณภาพสินค้าการเกษตร ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเกี่ยวกับการเกษตร มีความรู้ด้านการทำเชื้อเห็ดนางฟ้า และสนใจที่จะทำธุรกิจเพาะเห็ดนางฟ้าจำหน่ายทั่วประเทศ

2.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

2.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีรายได้น้อย ยากจน ครอบครัวมีปัญหา ด้านค่าใช้จ่ายเสมอ จนทำให้ตัวเองและสามีคนไทยต้องหย่าร้างแยกทางกัน

2.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า ทุกคนมีสุขภาพดี มีปัญหาความเหน็ดเหนื่อยหลังเลิกงานเป็นบางครั้ง เนื่องจากทำงานหนักเกี่ยวกับงานก่อสร้าง

2.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ได้เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีที่จัดขึ้นในสังคมได้ดีแต่การกั๊ยืมเงินสวัสดิการของกลุ่มอาชีพซึ่งภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือจะไม่มีคนค้ำประกันเพราะรายได้ในครอบครัวน้อย สังคมขาดความมั่นใจ

2.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า นนธิดา พรหมภักดิ์ ด้อยโอกาส ด้านการศึกษา ครอบครัวยากจนขาดที่ทำกิน พ่อ-แม่มีลูกต้องรับผิดชอบ 3 คน รวมกับนนธิดา ทั้งสามคนได้เรียนแค่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากนั้นก็ช่วยพ่อ-แม่ทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว โดยไม่มีโอกาสที่เรียนต่อในระดับมัธยม (นนธิดา พรหมภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

2.4 ประวัติการแต่งงาน

2.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง พบว่า ครอบครัวนนธิดา พรหมภักดิ์ ยากจน รายได้น้อย มีรายได้จากการทำงานก่อสร้าง ขาดที่ทำกิน พ่อ-แม่ต้องรับจ้างทำงานทุกวัน เพราะมีรายได้แบบรายวัน ถ้าวันไหนไม่ไปทำงานวันนั้นก็ไม่มีเงินใช้จ่ายในครอบครัว มีภาระหนี้สิน ต้องรับผิดชอบ

สถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย พบว่า มีฐานะดี รายได้จากการทำธุรกิจส่วนตัว เคยเป็นพนักงานฝ่ายควบคุมคุณภาพของสินค้าการเกษตรแล้วนำความรู้จากการเรียนและประสบการณ์มาพัฒนาทำธุรกิจส่วนตัว ทำให้มีรายได้เดือนละประมาณ 100,000-200,000 บาท ก่อนแต่งงานกับนนธิดา พรหมภักดิ์ Mr.John Edwin ไม่มีภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ

2.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นนธิดา เคยแต่งงานกับผู้ชายชาวไทยมาแล้ว ไม่มีลูกด้วยกัน หย่าร้าง และ Mr.John Edwin เคยแต่งงานกับผู้หญิงชาวต่างชาติมาแล้ว ไม่มีลูกด้วยกัน 2 คน หย่าร้างกันก่อนแต่งงานกับนนธิดา พรหมภักดิ์

2.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นนธิดา ได้รู้จักกับ Mr.John Edwin โดยเพื่อนแนะนำให้รู้จักขณะที่ไปรับจ้างทำงานขายเครื่องใช้ไฟฟ้าที่กรุงเทพมหานคร หลังจากรู้จักกันได้ติดต่อกันทางโทรศัพท์ พบปะกันเป็นกลุ่มเพื่อน และพบปะเป็นการส่วนตัว ดูใจกันนานนับปีจึงตกลงแต่งงานกันโดยฝ่ายชายได้มาสู้ออกกับพ่อ-แม่ที่บ้านแจ้งสว่าง และแต่งงานกันตามประเพณีชาวอีสาน โดยจัดขึ้นที่บ้านพ่อ-แม่ของนนธิดา เมื่อปี พ.ศ. 2550 (นนธิดา พรหมภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

2.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

2.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังการแต่งงาน Mr.John Edwin และนนธิดา ได้ปลูกสร้างบ้านเรือนบนที่ดินที่เป็นสินสอดวันแต่งงาน เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยโดยมีพ่อ-แม่ของนนธิดา อาศัยอยู่ด้วยกัน และยังพบว่า Mr.John Edwin ได้ซื้อที่ดินอีกหนึ่งแปลงเพื่อปลูกสร้างฟาร์มเห็ดนางฟ้าขนาดใหญ่ ปัจจุบันฟาร์มเห็ดอยู่ที่บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย

2.5.2 การสื่อสาร(ภาษา) พบว่า นนธิดา และ Mr.John Edwin ใช้ภาษาในการสื่อสาร สนทนาระหว่างสามี-ภรรยา โดยใช้ภาษาอังกฤษ แต่จะใช้ภาษาไทย (ภาษาอีสาน) ในการสนทนากับพ่อ-แม่ Mr.John Edwin สามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาอังกฤษ ไทย และภาษาอีสาน ได้โดยไม่มีปัญหา

2.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า หลังจากแต่งงานทั้งสองคนได้ไปจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทย ที่เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2550 (นนธิดา พรหมภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

2.5.4 การนับถือศาสนา พบว่า ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนเองได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ คือ นนธิดา นับถือศาสนาพุทธ Mr.John Edwin นับถือศาสนาคริสต์ ชอบทำบุญตามประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้นโดยได้ร่วมทำบุญตามประเพณีอยู่เสมอ

2.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.John Edwin ได้ดูแลรับผิดชอบพ่อ-แม่ของนนธิดา เป็นอย่างดี โดยไม่มีปัญหาเกี่ยวกับลูก-เมียที่อยู่ต่างประเทศเพราะเหตุว่า Mr.John Edwin ได้อยู่ที่ประเทศไทยอย่างถาวรไม่มีภาระรับผิดชอบลูกที่อยู่ต่างประเทศแต่อย่างใด (นนธิดา พรหมภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

2.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า หลังจากแต่งงาน นนธิดา และ Mr.John Edwin ได้ใช้ชีวิตร่วมกันที่ประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา Mr.John Edwin ยังไม่กลับไปประเทศเยอรมัน เพราะหลังจากแต่งงานจดทะเบียนสมรสแล้วทั้งสองคนได้ลงทุนปรับพื้นที่ก่อสร้างฟาร์มเห็ดนางฟ้า เพาะเชื้อเห็ดส่งไปขายยังต่างจังหวัดทั่วภาคอีสาน โดยมีการสำรวจลูกค้าก่อน ปัจจุบันธุรกิจปลูกเห็ดนางฟ้า และเพาะเชื้อเห็ดสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวของนนธิดา และ Mr.John Edwin เดือนละ 100,000 บาท ทำให้ฐานะเศรษฐกิจในครอบครัวมั่นคงนับได้ว่า นนธิดา พรหมภักดิ์ ประสบผลสำเร็จในการแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ สามารถแก้ปัญหาความยากจนของครอบครัวได้ไม่มีอุปสรรคปัญหาในการประกอบธุรกิจและการดำเนินชีวิต (นนธิดา พรหมภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

3. นางบัวผัน นามบุรี แต่งงานกับ Mr.Alex Howi ชาวอเมริกัน

3.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ (นางบัวผัน นามบุรี)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางบัวผัน นามบุรี เกิดปี พ.ศ. 2514 อายุ 43 ปี นับถือศาสนาพุทธ อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 174 หมู่ที่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนบ้านแจ้สว่าง และไม่มีโอกาสเรียนต่อในระดับมัธยม

ภาพประกอบ 17 บ้านนางบัวผัน นามบุรี

การประกอบอาชีพ หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บัวผัน นามบุรี ได้ช่วยพ่อ-แม่ ทำนา ทำไร่ รับจ้างล้างถ้วยชาม ตามร้านอาหาร จนอายุ 18 ปี ได้แต่งงานกับผู้ชายในหมู่บ้านเดียวกัน มีลูกด้วยกัน 2 คน ประสบปัญหาค่าใช้จ่ายต้องหย่าร้างกันเพราะความ

ยากจน สามีทอดทิ้งไปแต่งงานใหม่ บัวผัน มีภาระต้องเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากสามีคนไทยโดยตัวเองไปรับจ้างทำงานที่ร้านบาร์เบียร์เมืองพัทยา ทิ้งลูกให้พ่อ-แม่เลี้ยงดูอยู่ที่บ้านแจ้สว่าง (อุดม มณีทร. 2556 : สัมภาษณ์)

3.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ (Mr.Alex Howi)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Alex Howi เป็นชาวนอร์เวย์ เกิดปี พ.ศ. 2522 อายุ 35 ปี นับถือศาสนาคริสต์ มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศนอร์เวย์ จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านวิชาชีวะตัดผม

การประกอบอาชีพ Mr.Alex Howi เป็นช่างตัดผมฝีมือดีมีลูกค้ามากเริ่มแรกเปิดร้านตัดผมขนาดเล็ก เมื่อมีลูกค้ามากจึงขยายกิจการเป็นธุรกิจตัดผมขนาดใหญ่ขึ้นบริหารจัดการด้วยตนเอง มีบ้านเป็นส่วนตัว มีรายได้จากการตัดผม เดือนละประมาณ 200,000 บาท

3.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

3.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครอบครัวของบัวผัน นามบุรี ยากจน รายได้น้อย ไม่มีที่ดินทำกิน ต้องไปเช่าที่ดินคนอื่นเพื่อทำนาเลี้ยงชีพ เพราะก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ครอบครัวของบัวผัน ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจจนทำให้บัวผันและสามีชาวไทยต้องหย่าร้างกัน

3.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า มีสุขภาพแข็งแรง สมาชิกในครอบครัว (พ่อ-แม่) ไม่ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

3.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ครอบครัวของบัวผัน นามบุรี ขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณีหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดขึ้นโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม บัวผัน นามบุรี เป็นผู้หญิงอีกคนหนึ่งในหมู่บ้านแจ้สว่างที่ไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรม เพราะสาเหตุยากจนขาดความมั่นใจในตนเอง

3.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า เป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสานอีกคนหนึ่งที่ต้องโอกาสทางการศึกษา ต้องการแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติโดยคิดว่าจะช่วยยกฐานะของตนเองให้ดีขึ้น และมีเงินส่งลูกเรียนต่อในระดับสูง เพื่ออนาคตของลูกจะต้องมีความรู้ มีงานทำ มีรายได้มั่นคง

3.4 ประวัติการแต่งงาน

3.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง พบว่า ในอดีต ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ เป็นครอบครัวยากจนอีกครอบครัวหนึ่งในหมู่บ้านแจ้สว่าง มีรายได้จากการรับจ้างรายวันทำให้บัวผัน และสามีคนไทยต้องทะเลาะกันอยู่เสมอ จนต้องหย่าร้างกันเพราะความลำบากยากจน

สถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย พบว่า มีฐานะดีอันเกิดจาก Mr.Alex Howi อายุเพียง 35 ปี มีความขยันสามารถประกอบอาชีพ มีรายได้สร้างฐานะให้ตนเอง มีรายได้มั่นคงเดือนละ 200,000 บาท และยังมีบ้านเป็นของตัวเอง

3.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ฝ่ายหญิง คือ นางบัวผัน นามบุรี เคยแต่งงานกับคนไทยมาแล้ว มีลูกด้วยกัน 2 คน ฝ่ายชายคือ Mr.Alex Howi ไม่เคยแต่งงานมาก่อนได้พบกับบัวผันนามบุรี และได้แต่งงานกัน เมื่อปี พ.ศ.2550 จนปัจจุบันปี พ.ศ.2557 ยังไม่มีลูกด้วยกัน

3.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งสองคนได้พบกันและรู้จักกันที่ร้านบาร์เปียร์ เมืองพัทยา โดยบัวผันไปทำหน้าที่แม่บ้านที่พัทยา ได้พบกันหลายครั้งเริ่มแรกสนทนากันไม่ค่อยรู้เรื่อง ด้วยความสนใจที่จะรู้จักกับผู้ชายต่างชาติ บัวผันใช้ความพยายามเรียนรู้ภาษาจากเพื่อนชาวไทย จากลูกค้าร้านบาร์เปียร์และจากประสบการณ์การฟังจากลูกค้า จนสามารถสื่อสารกันกับ Mr.Alex Howi รู้เรื่อง เข้าใจกันดี ประมาณ 1 ปี จึงตัดสินใจแต่งงานกับ Mr.Alex Howi (อุดม มณีทร. 2556 : สัมภาษณ์)

3.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

3.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังจากแต่งงานกันแล้วบัวผัน นามบุรี ได้จดทะเบียนสมรสกับ Mr.Alex Howi ที่จังหวัดอุดรธานี เมื่อปี พ.ศ. 2550 และได้ย้ายติดตาม Mr.Alex Howi ไปใช้ชีวิตร่วมกันที่ประเทศนอร์เวย์โดย บัวผัน ไปช่วยดูแลงานบ้าน Mr.Alex Howi เปิดธุรกิจร้านตัดผมมีบ้านเป็นของตัวเอง ปัจจุบันยังไม่มีลูก

3.5.2 การสื่อสาร(ภาษา) ใช้ภาษาอังกฤษในการสนทนากันในครอบครัวและใช้ภาษาไทยบ้างเป็นบางโอกาส

3.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่)พบว่า มีการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายไทย

3.5.4 การนับถือศาสนาพบว่า บัวผัน นามบุรี และ Mr.Alex Howi ไม่มีปัญหาการนับถือศาสนา ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนเคยปฏิบัติ คือ บัวผัน นามบุรี ยังนับถือศาสนาพุทธมีการทำบุญตามประเพณีชาวพุทธเมื่อมีโอกาส Mr.Alex Howi นับถือศาสนาคริสต์ปฏิบัติตามประเพณีของศาสนาคริสต์ และยังมีกรร่วมทำบุญตามประเพณีชาวพุทธเมื่อมีโอกาสกลับมาเยี่ยมบ้านบัวผัน ที่จังหวัดหนองคาย

3.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี) พบว่า บัวผัน Mr.Alex Howi เป็นผู้สนใจ ยินดีให้บัวผัน ส่งเงินมาให้พ่อ-แม่และลูกของตนเองอีก 2 คน ที่อยู่เมืองไทย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเดือนละ 20,000-30,000 บาท บัวผันและ Mr.Alex Howi จะกลับมาเมืองไทยเพื่อเยี่ยมพ่อ-แม่และลูกปีละ 1 ครั้ง ช่วงเทศกาลออกพรรษา ชมบั้งไฟพญานาค ที่จังหวัดหนองคาย

3.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า บัวผัน นามบุรี หลังแต่งงานกับผู้ชายชาวต่างชาติ แล้วได้ปรับปรุงบ้านให้พ่อ-แม่อยู่โดยไม่ได้สร้างบ้านหลังใหม่ และติดตามสามีไปอยู่ต่างประเทศ ส่งเงินมาให้ใช้จ่ายทุกเดือน นับว่าเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่งซึ่งยังมีอุปสรรคปัญหาเกี่ยวกับลูกที่อยู่กับตายายทำให้วิตกกังวลเกี่ยวกับยาเสพติด หรือปัญหาสังคมอีกมากมายที่อาจเกิดขึ้นกับลูกได้ (อุดม มณีทร. 2556 : สัมภาษณ์)

4. ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร แต่งงานกับ Mr.Scoun Diwa ชาวสวีเดน

4.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ (ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2529 อายุ 28 ปี นับถือศาสนาพุทธ อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 165 หมู่ที่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จบการศึกษาระดับปริญญาตรี พักอาศัยอยู่บ้านเดียวกันกับพ่อแม่ เพื่อประกอบธุรกิจส่วนตัว

ภาพประกอบ 18 บ้านว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร

การประกอบอาชีพ หลังจากเรียนจบระดับปริญญาตรีแล้ว ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร ได้สมัครเข้าทำงานหลายแห่ง แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ตัดสินใจประกอบธุรกิจส่วนตัว จำหน่ายสินค้าผ่าน Internet ใช้สถานที่บ้านของตัวเอง มีรายได้ประมาณเดือนละ 8,000-9,000 บาท (บุญมี อุตมมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

4.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ (Mr.Scoun Diwa)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Scoun Diwa เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2520 อายุ 37 ปี นับถือศาสนาคริสต์ มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศสวีเดน จบการศึกษาระดับปริญญาโท (วิศวกรรม)

การประกอบอาชีพ พบว่า Mr.Scoun Diwa ประกอบอาชีพวิศวกรการออกแบบก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย มีรายได้เดือนละ 150,000-180,000 ที่ประเทศสวีเดน และยังได้รับงานออกแบบที่ต่างประเทศรวมถึงประเทศไทย

4.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศธร ประสบปัญหาด้านต่างๆ คือ

4.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจาก พ่อ-แม่ กู้ยืมเงินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มาลงทุนทำไร่ยางพารา ประสบปัญหาภัยแล้งต้นยางแห้งตาย ต้องเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จำนวนมากไม่สามารถหาเงินชำระหนี้ได้ จากที่เคยเป็นลูกหนี้ชั้นดีต้องพักหนี้เสียเครดิตในการหมุนเวียนเงิน

4.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า ทุกคนในครอบครัวสุขภาพดี แข็งแรง ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ

4.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า หลังจากเรียนจบระดับปริญญาตรีแล้ว ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศธร ไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมเพราะตัวเองหางานทำไม่ได้ จึงเก็บตัวอยู่ในบ้านโดยทำธุรกิจผ่าน Internet และสืบค้นข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับธุรกิจของตนเอง ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับผู้ชายต่างชาติ

4.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า ต้องการเรียนต่อระดับปริญญาโท แต่จะหางานทำก่อนเพื่อที่จะไม่รบกวนเงินทุนจากพ่อแม่ โดยสืบค้นข้อมูลผ่าน Internet และวิธีการติดต่อจากเพื่อนเพื่อตัวเองจะได้มีรายได้มีทุนเรียนต่อในระดับสูง

4.4 ประวัติการแต่งงาน

4.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง (ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศธร) พบว่า เคยเป็นครอบครัวที่มีรายได้ดี แต่ภายหลังมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนประกอบอาชีพทำสวนยาง ประสบปัญหาภัยแล้ง ต้นยางแห้งตาย ต้องเป็นหนี้ ธกส. ทำให้พ่อแม่ต้องมีภาระหนี้สินจำนวนมาก รายได้ลดลง รายจ่ายเพิ่มขึ้นจนทำให้ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศธร ต้องหยุดเรียนต่อเมื่อจบระดับปริญญาตรีเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงินใช้หนี้

สถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย (Mr.Scoun Diwa) พบว่า มีฐานะดีอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพด้านวิศวกร มีรายได้ประจำเดือนละ 150,000-180,000 บาท และรายได้พิเศษจากการเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย จนได้รู้จักกับว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศธร และได้แต่งงานกัน (บุญมี อุตมมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

4.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ฝ่ายหญิง คือ ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศธร และฝ่ายชายคือ Mr.Scoun Diwa ทั้งสองไม่เคยแต่งงานมาก่อน

4.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ว่าที่ รต.พัชรา ทศธร และ Mr.Scoun Diwa รู้จักกันด้วยวิธีการผ่าน Internet โดยฝ่ายหญิงมีความสนใจที่จะรู้จักผู้ชายต่างชาติ ประกอบกับฝ่ายหญิงทำธุรกิจส่วนตัวขายส่งสินค้าทาง Internet เมื่อรู้จักกันทักทายพบปะกันบ่อยครั้ง ทำให้มีความผูกพันเข้าใจกันดีขึ้น การติดต่อสื่อสารกันนานประมาณ 8-9 เดือน Mr.Scoun Diwa ได้เดินทางจากประเทศสวีเดนเข้ามาดูตัวฝ่ายหญิง นัดพบกันที่จังหวัดภูเก็ต ประมาณ 2-3 ครั้ง ทั้งสองคน

เข้าใจตกลงแต่งงานกันโดยฝ่ายชายมาสู่ขอฝ่ายหญิงกับพ่อ-แม่ที่บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และได้จัดงานแต่งงานตามประเพณีชาวอีสาน

4.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

4.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังจากแต่งงาน ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร และ Mr.Scoun Diwa ได้จดทะเบียนสมรสที่กรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายไทย เมื่อปี พ.ศ. 2552 Mr.Scoun Diwa มีโอกาสใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงานระยะแรกเป็นเวลา 3 เดือน ก็ต้องกลับไปประเทศสวีเดน ด้วยเหตุจำเป็นในหน้าที่การงานและจะกลับมาเยี่ยมภรรยาปีละ 1 ครั้ง แต่จะส่งเงินมาให้ใช้จ่ายเดือนละ 30,000-40,000 บาท และยังชำระหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง ซื้รถยนต์ สร้างบ้านหลังใหม่ที่บ้านแจ้งสว่าง และซื้อบ้านสำหรับพักผ่อนที่อำเภอหัวหิน อีก 1 หลัง (บุญมี อุตมมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

4.5.2 การสื่อสาร(ภาษา)

การใช้ภาษาในการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่าง ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร และ Mr.Scoun Diwa ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย ภาษาอีสาน เป็นบางครั้ง ด้วยเหตุว่าฝ่ายหญิงต้องการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว และฝ่ายชายต้องการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอีสาน เป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

4.5.3 ข้อกำหนด (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายไทย เมื่อปี พ.ศ.2552 หลังแต่งงานแล้ว 1 เดือน โดยเดินทางไปจดทะเบียนที่กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันฝ่ายหญิงกำลังดำเนินการจัดทำเอกสารเพื่อเดินทางไปอยู่ที่ประเทศสวีเดนกับฝ่าย(สามี) คือ Mr.Scoun Diwa

4.5.4 การนับถือศาสนาพบว่า ฝ่ายหญิง คือ ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร ยังนับถือศาสนาพุทธดั้งเดิม และฝ่ายชายคือ Mr.Scoun Diwa นับถือศาสนาคริสต์ โดยทั้งสองฝ่ายพูดคุยตกลงกันเกี่ยวกับการนับถือศาสนาให้อิสระเสรีต่อกัน การนับถือศาสนาไม่เป็นอุปสรรคของการแต่งงาน และยังพบว่าทุกครั้งที่ Mr.Scoun Diwa กลับมาเยี่ยมภรรยาที่บ้านแจ้งสว่าง ยังได้ไปร่วมทำบุญตามประเพณีที่วัดในหมู่บ้าน และได้ร่วมบริจาคทำบุญสร้างศาลาการเปรียญ ปิดทองลูกนิมิตซึ่งมีการจัดงานประเพณีทำบุญในวัดต่างๆ ในภาคอีสาน (บุญมี อุตมมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

4.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)พบว่า Mr.Scoun Diwa ให้ความรักความเอื้อเฟื้อต่อพ่อ-แม่ ญาติพี่น้องของฝ่ายหญิง (ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร) เป็นอย่างดี หลังแต่งงานได้ส่งเงินมาให้ฝ่ายหญิงใช้จ่ายในครอบครัวทุกเดือน เดือนละ 30,000-40,000 บาท และยังจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน ซื้รถยนต์สำหรับอำนวยความสะดวกในการเดินทางและสิ่งของเครื่องใช้ใช้อื่น ตลอดจนหนี้สินที่เคยมีปัญหาได้จัดการชำระให้หมดสิ้นทำให้ครอบครัวของฝ่ายหญิงดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า ครอบครัวของฝ่ายหญิง (ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร) มีฐานะทางเศรษฐกิจดีอีกครอบครัวหนึ่งในหมู่บ้านแจ้งสว่าง ซึ่งมีลูกสาวแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันหลังแต่งงาน ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีความสุขสบายไปด้วย

5. นางจุไร พรหมเสนา แต่งงานกับ Mr.Frank Joseph ชาวอังกฤษ

5.1 ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพ (นางจุไร พรหมเสนา)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางจุไร พรหมเสนา เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2511 อายุ 46 ปี นับถือศาสนาพุทธอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 169 หมู่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่บ้านแจ้สว่าง

ภาพประกอบ 19 บ้านนางจุไร พรหมเสนา

การประกอบอาชีพ หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นางจุไร พรหมเสนา ได้เดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร เพื่อหางานทำและได้ทำงานบ้านอยู่ได้ไม่นาน ต้องกลับมาช่วยพ่อ-แม่ ทำนา รับจ้างทำงานบ้าน จนได้พบกับผู้ชายคนหนึ่งซึ่งเป็นชาวอีสานด้วยกัน ต่อมาประมาณ 1 ปี ได้แต่งงานกับผู้ชายคนนั้นมีลูกด้วยกัน 1 คน นางจุไรพรหมเสนา และพ่อของเด็กไม่มีรายได้ประจำ เพียงแต่รับจ้างรายวัน ทำให้เงินไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว มีปัญหาอยู่เสมอนจนทั้งสองต้องหย่าร้างกัน สามปีไปแต่งงานใหม่ นางจุไร พรหมเสนา หนีเข้ากรุงเทพมหานคร ทิ้งลูกไว้ให้พ่อ-แม่และป้าช่วยเลี้ยงดู นางจุไร พรหมเสนา ได้ทำงานที่โรงงานย่านสุขุมวิทย์ ค่าแรงไม่พอใช้จ่าย เพราะค่าครองชีพสูง ประกอบกับต้องแบ่งส่งมาเป็นค่าเลี้ยงลูกและญาติพี่น้องในครอบครัวอีกหลายคน นางจุไร จึงออกจากโรงงานไปทำงานที่พัทยา โดยเพื่อนแนะนำ อยู่ได้ไม่นานก็ย้ายไปทำงานที่จังหวัดภูเก็ต และได้รู้จักกับผู้ชายต่างชาติคือ Mr.Frank Joseph (ทองคำ เดชสุด. 2556 : สัมภาษณ์)

5.2 ประวัติความเป็นมาของผู้ชายชาวต่างชาติ(คู่แต่งงาน) และการประกอบอาชีพ (Mr.Frank Joseph)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า Mr.Frank Joseph เป็นชาวอังกฤษเกิดเมื่อปี พ.ศ. 2495 อายุ 62 ปี นับถือศาสนาคริสต์ มีภูมิลำเนาอยู่ประเทศอังกฤษ จบการศึกษาระดับอนุปริญญา

การประกอบอาชีพ พบว่า อดีตเคยเป็นพนักงานดับเพลิง ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ หลังเกษียณอายุราชการ ได้ประกอบธุรกิจส่วนตัว คือ ติดต่อประสานงานเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว(ทัวร์) ในประเทศ ช่วยให้มีรายได้เพิ่มทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้เดือนประมาณ 200,000-400,000 บาท

5.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

5.3.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครอบครัวของนางจรูโร พรหมเสนา ประสบปัญหายากจน ญาติพี่น้องหลายคนอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงมีรายได้จากการรับจ้างทำงานของนางจรูโร เพียงคนเดียว จึงเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัวอยู่เสมอ

5.3.2 ปัญหาด้านสุขภาพ พบว่า พ่อ-แม่ของนางจรูโร ประสบปัญหาปวดเข่าปวดหลัง เนื่องจากอายุมาก ไม่สามารถไปรับจ้างทำงานได้ ด้วยเหตุนี้นางจรูโร จึงมีภาระต้องรับผิดชอบทำงานหาเงินมาเลี้ยงดูทุกคนในครอบครัว

5.3.3 ปัญหาด้านสังคม พบว่า ความยากจนทำให้ครอบครัวของนางจรูโรขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรมหรืองานประเพณีต่างๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน รวมถึงการทำบุญบริจาค การกุศลต่างๆ บ่อยครั้งที่ครอบครัวไม่ได้ร่วมทำบุญ ด้วยเหตุเงินไม่พอใช้จ่ายในครอบครัวและปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้สังคมมองว่าเป็นครอบครัวที่ไม่ให้ความร่วมมือกับชาวบ้าน

5.3.4 ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า นางจรูโร พรหมเสนา เป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสานบ้านแจ้งสว่างอีกคนหนึ่งประสบปัญหาความยากจน ครอบครัวขาดที่ทำกิน มีรายได้น้อยส่งผลให้ลูกขาดโอกาสทางการศึกษา ถึงแม้จะเรียนเก่ง แต่ขาดทุนก็ไม่สามารถเรียนต่อในระดับสูงได้ทำให้ผู้หญิงชนบทชาวอีสานจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาด้านการศึกษาในปัจจุบัน (กองคำ เดชสุด. 2556 : สัมภาษณ์)

5.4 ประวัติการแต่งงาน

5.4.1 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง (นางจรูโร พรหมเสนา) พบว่า มีฐานะยากจน ในครอบครัวมีพ่อ-แม่ ญาติพี่น้อง อาศัยรวมกันอยู่หลายคน พ่อ-แม่ของนางจรูโร (ฝ่ายหญิง) ประสบปัญหาด้านสุขภาพ เคลื่อนไหวลำบากไม่สามารถออกไปรับจ้างทำงานได้ในขณะที่ค่าครองชีพสูงผู้มีรายได้มีคนเดียวคือ นางจรูโร พรหมเสนา ซึ่งไปรับจ้างทำงานที่จังหวัดภูเก็ต และส่งเงินมาเลี้ยงครอบครัว แต่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย และนางจรูโร ต้องมีภาระเลี้ยงดูลูกตัวเองที่เกิดจากสามีคนไทยที่หย่าร้างกันแล้ว ทำให้นางจรูโร มีความตั้งใจที่จะแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติเพราะคิดว่าต้องช่วยแก้ปัญหาความยากจนในครอบครัวได้ โดยเห็นจากผู้หญิงในหมู่บ้านแจ้งสว่างหลายคนแต่งงานกับฝรั่งแล้วมีฐานะดีขึ้น พ่อ-แม่มีความสุข จึงทำให้นางจรูโร พยายามติดต่อกับเพื่อนและคนที่รู้จักกันได้ติดต่อสื่อสารกับผู้ชายต่างชาติ และในเวลาต่อมาได้รู้จักกับ Mr.Frank Joseph

สถานะทางครอบครัวของฝ่ายชาย (Mr.Frank Joseph) พบว่า เป็นครอบครัวที่มีฐานะดี มีรายได้จากการทำธุรกิจส่วนตัว เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและเงินเดือนประจำของข้าราชการบำนาญรวมรายได้เดือนละประมาณ 200,000-400,000 บาท Mr.Frank Joseph เคยแต่งงานกับผู้หญิงชาวต่างชาติมาแล้ว แต่ไม่มีลูกด้วยกัน ก่อนแต่งงานกับนางจรูโร พรหมเสนา ได้หย่าร้างกับภรรยาชาวต่างชาติ พ่อ-แม่ของ Mr.Frank Joseph เสียชีวิตแล้ว ปัจจุบัน Mr.Frank Joseph อยู่คนเดียวจนได้มาพบกับนางจรูโร พรหมเสนา พบปะติดต่อกันมานาน จนเข้าใจซึ่งกันและกันจึงตกลงแต่งงาน และรับนางจรูโร พรหมเสนา ไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษ

5.4.2 ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนแต่งงานฝ่ายหญิง คือ นางจรูโร พรหมเสนา เคยแต่งงานกับผู้ชายไทยมาแล้วมีลูกด้วยกันหนึ่งคนหย่าร้างกัน และฝ่ายชายคือ Mr.Frank Joseph เคยแต่งงานกับผู้หญิงชาวอังกฤษ ไม่มีลูกด้วยกัน หย่าร้างกันแล้ว

5.4.3 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางจรูโร พรหมเสนา และ Mr.Frank Joseph ได้รู้จักกันที่ร้านอาหาร จังหวัดภูเก็ต ซึ่งนางจรูโร ได้ไปทำงานอยู่ที่นั่น Mr.Frank Joseph เป็นลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในร้านเป็นประจำ และทุกครั้งที่เข้ามาในร้าน Mr.Frank Joseph จะเลือกใช้บริการโดยให้นางจรูโร พรหมเสนา เป็นพนักงานบริการทำให้ทั้งสองคนมีโอกาสได้สนทนากันบ่อยครั้งด้วยความรู้อย่างน้อย นางจรูโร สื่อสารภาษาอังกฤษไม่เก่ง จึงมีเจ้าของร้านคอยช่วย Mr.Frank Joseph และนางจรูโร ได้พบปะกันประมาณ 2 เดือน Mr.Frank Joseph ก็กลับไปประเทศอังกฤษ แต่ก็ยังติดต่อกันโดยสื่อสัมพันธ์กันโดยวิธีการผ่าน Wabe Cam อยู่เสมอ ด้วยความไม่เก่งด้านภาษาของนางจรูโร Mr.Frank Joseph ส่งเงินมาให้จรูโรเป็นค่าเรียนภาษาอังกฤษประมาณ 6 เดือน นางจรูโร สามารถสนทนาภาษาอังกฤษได้เก่งมากขึ้น Mr.Frank Joseph ประทับใจมากได้กลับมาเมืองไทยอีก โดยไปพบนางจรูโรที่จังหวัดภูเก็ต ครั้งนี้ Mr.Frank Joseph อยู่กับจรูโรนาน 3 เดือน เข้าใจกันดียิ่งขึ้นได้ตกลงแต่งงาน โดยมีญาติผู้ใหญ่ของ Mr.Frank Joseph มาสู่ขอนางจรูโร พรหมเสนา ที่บ้านแจ้งสว่าง และจัดพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอิสานที่บ้านพ่อ-แม่ของนางจรูโร พรหมเสนา (กองคำ เดชสุด. 2556 : สัมภาษณ์)

5.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน

5.5.1 วิธีการอยู่ร่วมกัน พบว่า หลังแต่งงาน Mr.Frank Joseph ได้พักอยู่ที่บ้านของนางจรูโร พรหมเสนา เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน ตามความเชื่อของชาวอิสาน คือ คู่แต่งงานต้องนอนในห้องนอนให้ครบ 3 คืน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่การครองเรือน หลังจากนั้นอีกหนึ่งเดือน นางจรูโร และ Mr.Frank Joseph ได้เดินทางไปจดทะเบียนสมรสที่จังหวัดภูเก็ต ตามกฎหมายไทย เมื่อปี พ.ศ.2542 เวลาต่อมาอีก 3 เดือน Mr.Frank Joseph ได้กลับไปต่างประเทศ และกลับมารับนางจรูโร พรหมเสนา ไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษด้วยโดยให้ลูกที่เกิดจากสามีคนไทยอยู่ที่บ้านแจ้งสว่าง ซึ่งมีพ่อ-แม่(ตา-ยาย) ของลูกและป้าดูแลอยู่ที่ประเทศไทย ปัจจุบันนางจรูโร และ Mr.Frank Joseph มีลูกด้วยกัน 1 คน

5.5.2 การสื่อสาร(ภาษา) พบว่า นางจรูโร และ Mr.Frank Joseph ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในครอบครัว ใช้ภาษาไทยและภาษาอิสานเป็นบางโอกาส เพราะ Mr.Frank Joseph ต้องการเรียนภาษาไทยเพื่อใช้ในธุรกิจทัวร์

5.5.3 ข้อกฎหมาย (จดทะเบียนหรือไม่) พบว่า ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายได้จดทะเบียนสมรสเมื่อปี พ.ศ.2542 ที่จังหวัดภูเก็ต ประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมายไทย

5.5.4 การนับถือศาสนาพบว่า นางจุไร พรหมเสนา และ Mr.Frank Joseph ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนเคยปฏิบัติ คือ นางจุไร พรหมเสนา นับถือศาสนาพุทธ Mr.Frank Joseph เคยพาไปทำบุญที่วัดไทยในอังกฤษ Mr.Frank Joseph และลูกนับถือศาสนาคริสต์ เมื่อกลับมาบ้านแจ้งสว่าง จังหวัดหนองคาย นางจุไร ได้พาครอบครัวไปร่วมทำบุญตักบาตรที่วัดทุกครั้ง

5.5.5 การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า Mr.Frank Joseph เป็นผู้ชายต่างชาติที่มีน้ำใจให้ความเอื้ออาทรต่อญาติพี่น้องของฝ่ายหญิงด้วยดีตลอดมา คือ หลังจากแต่งงานแล้วได้ปรับปรุงซ่อมแซมบ้านให้พ่อ-แม่ จากเดิมซึ่งเป็นบ้านหลังเล็กอยู่กันแออัด ได้ซ่อมแซมให้เป็นบ้านหลังใหญ่โต มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านเมื่อรับนางจุไร พรหมเสนา ไปอยู่ต่างประเทศแล้วได้ส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวเดือนละ 20,000-30,000 บาท ทุกเดือนและยังส่งเงินมาเป็นค่าเล่าเรียนหรือส่งลูกที่เกิดจากสามีคนไทยให้ได้เรียนหนังสือจนปัจจุบัน กำลังเรียนระดับปริญญาตรี และยังพบว่านางจุไร พรหมเสนา ลูกชาย และ Mr.Frank Joseph ได้กลับมาเยี่ยมพ่อ-แม่ และลูกชายที่อยู่เมืองไทยปีละ 1 ครั้ง โดยจะกลับมาช่วงเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นเทศกาลวันแม่แห่งชาติทุกปี

5.5.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

จากการสังเกต พบว่า นางจุไร พรหมเสนา เป็นผู้หญิงชนบทบ้านแจ้งสว่างที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ หลังแต่งงานประสบผลสำเร็จในชีวิต คือ สามารถแก้ปัญหาความยากจนในครอบครัวได้ ลูกที่เกิดจากสามีคนไทยได้เรียนต่อระดับปริญญาตรี พ่อ-แม่สุขภาพดีขึ้นเพราะมีเงินใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ อุปสรรคปัญหาคิดถึงเป็นห่วงลูกต้องการอยากให้ลูกไปอยู่ต่างประเทศด้วยแต่โอกาสยังมีน้อย (กองคำ เดชสุด. 2556 : สัมภาษณ์)

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทชาวอีสาน บ้านหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น บ้านท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บ้านแจ้งสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 สรุปประวัติความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทอีสาน

ประเด็นที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคู่แต่งงานจำนวน 15 คู่	บ้านหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	บ้านท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี	บ้านแจ้สว่าง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ความเป็นมาของผู้หญิงชาวอีสานและการประกอบอาชีพ	ร้อยละร้อยมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านหนองหิน นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 1 คน งานบ้าน จำนวน 4 คน	ร้อยละร้อยมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านท่าตูม นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 2 คน งานบ้าน 4 คน	ร้อยละร้อยมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านแจ้สว่าง นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 3 คน งานบ้าน 2 คน
ความเป็นมาของผู้ชายต่างชาติและการประกอบอาชีพ	ร้อยละร้อยมีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศ นับถือศาสนาคริสต์ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว 3 คน วิศวกร จำนวน 2 คน	ร้อยละร้อยมีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศ นับถือศาสนาคริสต์ ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 4 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน	ร้อยละร้อยมีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศ นับถือศาสนาคริสต์ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 5 คน
ปัญหาการดำเนินชีวิตก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ 4 ด้าน (เศรษฐกิจ, สังคม, สุขภาพ และการศึกษา)	ฝ่ายหญิง ร้อยละ 90 ยากจนมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 70 หย่าร้าง และมีลูกติด ร้อยละ 85 ด้อยโอกาสทางการศึกษา ฝ่ายชาย ร้อยละร้อย ฐานะดีไม่มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 80 หย่าร้าง ร้อยละ 75 จบ การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป	ฝ่ายหญิงร้อยละ 80 ยากจนมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 70 หย่าร้างมีลูกติด ร้อยละ 80 ด้อยโอกาสทางการศึกษา ฝ่ายชาย ร้อยละ ฐานะดีไม่มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 60 หย่าร้าง ร้อยละ 70 จบการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	ฝ่ายหญิง ร้อยละ 95 ยากจนมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 80 หย่าร้างมีลูกติด ร้อยละ 60 ด้อยโอกาสทางการศึกษา ฝ่ายชาย ร้อยละร้อย ฐานะดีไม่มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 70 หย่าร้าง ร้อยละ 80 จบ การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
ประวัติเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่ สถานะทางครอบครัว การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)	ฝ่ายหญิง ร้อยละ 90 เคยแต่งงานมาแล้วและมีลูกติด ร้อยละ 60 เคยแต่งงานไม่มีลูกติด ร้อยละ 20 ไม่เคยแต่งงาน การพบปะสื่อสัมพันธ์ ร้อยละ 40 เพื่อน แนะนำ ร้อยละ 60 ผ่าน Internet	ฝ่ายหญิง ร้อยละ 60 เคยแต่งงานมาแล้วและมีลูกติด ร้อยละ 70 เคยแต่งงานไม่มีลูก ร้อยละ 40 ไม่เคยแต่งงาน การพบปะสื่อสัมพันธ์ ร้อยละ 30 เพื่อน แนะนำ ร้อยละ 70 ผ่าน Internet	ฝ่ายหญิง ร้อยละ 70 เคยแต่งงานและมีลูกติด ร้อยละ 60 เคยแต่งงาน ไม่มีลูกติด การพบปะสื่อสัมพันธ์ ร้อยละ 30 เพื่อน แนะนำ ร้อยละ 70 ผ่าน Internet

ตอนที่ 2 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงานตามประเพณีชาวอีสานของบ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แต่ละหมู่บ้านดังกล่าวมีขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมเหมือนกัน เนื่องจากผู้นำในพิธีกรรมเป็นหมอสตรีคนเดียวกัน อาจจะมี ความแตกต่างกันเป็นบางประการ เช่น การนั่งในพิธีสู่ขวัญ คู่แต่งงานแต่ละคู่อาจจะหันหน้าไปคนละทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัน เวลา ในการประกอบพิธี โดยปฏิบัติตามผู้นำในพิธีกรรม ต่อไปนี้

บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้หญิงในหมู่บ้านหนองหินได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติหลายคน ซึ่งได้จัดพิธีกรรมในการแต่งงานตามประเพณีชาวอีสาน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแบบเจาะจง ได้แก่ 1) นางละไม นามลาบุตร 2) นางสร้อยญา หมิ่นกันยา 3) นางนิภาพร สำราญบำรุง 4) นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ และ 5) นางสาวนิลุบล จันท โดยมีการประกอบพิธีกรรมดังรายละเอียด

1. พิธีกรรมแต่งงานระหว่าง นางละไม นามลาบุตร กับ Mr.Peter Chix

1.1 การประกอบพิธีกรรม

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงานของนางละไม นามลาบุตร กับ Mr.Peter Chix ผู้นำในการประกอบพิธี คือ นายประยงค์ ลาจันทิก เป็นหมอสตรีประจำหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของคนทั้งภาครัฐและภาคชุมชนในการเป็นผู้นำในพิธีกรรมแต่งงาน

1.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงานครั้งนี้ เป็นการจัดพิธียิ่งใหญ่ที่สุดในสมัยนั้น จึงมีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย พ่อ-แม่ ปู่-ย่า ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ ฝ่ายหญิง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้บริหารโรงเรียนประจำตำบล

1.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่าย

อุปกรณ์ เครื่องมือ การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญของหมอสตรีบ้านหนองหิน ประกอบด้วย พานบายศรีใช้ใบตองในพานบายศรีต้องมีข้าวเหนียว 1 ปั้น ขนาดพอเหมาะ ไข่ไก่ต้มสุก 2 ฟอง (เจ้าบ่าวเจ้าสาว) ข้าวต้มมัด 1 มัด กล้วยน้ำว่าสุก 1 ลูก เทียนเล่มบาท 1 เล่ม เทียนฮอบหัว 1 เล่ม เทียนค่าคิง 1 เล่ม (ฮอบหัว เป็นภาษาอีสาน แปลว่า รอบหัว ค่าคิง แปลว่า ความยาววัดจากเอวถึงคอของผู้รับขวัญ) เหล้าขาว 1 ขวด ด้ายผูกแขน และพาข้าว 1 สำหรับ (สำหรับอาหารคาวหวาน รวม 4 อย่าง) พร้อมน้ำสะอาด 1 แก้ว และข้าวเหนียว 1 กระจิบ สินสอด พบว่า สินสอดสำหรับมอบให้พ่อ-แม่ เป็นเงินสดจำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) หรือหนึ่งล้านสิบกบาทถ้วน ตามความเชื่อค่าใช้จ่ายในการจัดงาน พบว่า การจัดงานครั้งนี้ใช้งบประมาณในการจัดงานเลี้ยงแขกที่ไปร่วมงานเป็นเงิน 200,000 บาท โดย Mr.Peter Chix เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

1.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธี

เวลา การประกอบพิธีกรรมงานแต่งงาน ตามประเพณีของชาวอีสานเชื่อว่า เวลาเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบพิธี เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงานตามตำราของหมอสุนทรนายประยงค์ ลาจันติก เลือกเวลา 09.19 ดำเนินกิจกรรมไปจนแล้วเสร็จไม่เกินเที่ยง ไม่นิยมประกอบพิธีกรรม ในช่วงบ่ายสถานที่ พบว่า ประกอบพิธีที่บ้านพ่อ-แม่ หลังเดิมซึ่งขณะนั้นเป็นบ้านหลังเล็ก สถานที่ต้อนรับแขกที่มาร่วมงานโดยใช้บริการธุรกิจจัดสถานที่ซึ่งมี โต๊ะ เก้าอี้ เเวที พร้อมดนตรี รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะจัดสถานที่เป็นเงิน 50,000 บาท ซึ่ง Mr.Peter Chix รับผิดชอบพยานในพิธี พบว่า ผู้ที่มาร่วมเป็นสักขีพยาน ประกอบด้วย พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่(เจ้าโคตร) เพื่อนๆ และผู้นำชุมชนมาร่วมเป็นสักขีพยานและแสดงความยินดีกับคู่แต่งงาน

1.5 ขั้นตอนการทำพิธี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การประกอบพิธีกรรม โดยผู้นำพิธีคือหมอสุนทร ประยงค์ ลาจันติก ได้ดำเนินตามขั้นตอน คือ แห่ขันหมาก ด่านประตูเงินประตูทอง มอบสินสอด พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีผูกข้อมือ พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งคู่บ่าวสาวเข้าเรียนหอ ดังนี้

ภาพประกอบ 20 พิธีแห่ขันหมากเขตต่างชาติ

พิธีกรรมแห่ขันหมาก พบว่า เครื่องขันหมากมี 3 ชั้น ชั้นใส่เงินค่าดอง 1 ชั้นใส่หมากจีบ พลุแบบ 1 ชั้น ใส่เหล้ายา 1 ชั้น ทั้งสามนี้ใช้ผ้าสีต่างๆ คลุมชั้นใส่เงินค่าดองให้ผู้เฒ่าเจ้าโคตรถือเดินออกก่อน ขันหมากและชั้นเหล้ายาให้หญิงสาวบริสุทธิ์ 4 คน ห้ามเดินตามหลังพาขวัญเดินออกก่อนคู่บ่าวและญาติพี่น้องแห่แทนไปตาม เมื่อไปถึงเรือนผู้หญิงแล้วเจ้าโคตรฝ่ายหญิงจะออกมารับเชิญให้ขึ้นไปบนเรือนเมื่อขึ้นไปถึงแล้วเจ้าโคตรฝ่ายชายจะยกขันทั้ง 3 ให้ฝ่ายหญิงฝ่าย

หญิงเปิดขันค่างออกมานับ ถูกต้องแล้วมอบให้แก่พ่อแม่ของหญิงส่วนขันเหล้าและหมากพลูก็แจกแบ่งตามกันเดียวกันอาหารการกินที่ฝ่ายหญิงจัดไว้ก็นำมาเลี้ยงดูกัน

ด้านประตูเงินประตูทอง พบว่า มีการกั้นด้านประตูเงินประตูทอง โดยญาติทางฝ่ายหญิงจะใช้เข็มขัดเงินกั้นด้านแรก ซึ่งเจ้าบ่าวคือ Mr.Peter Chix ต้องมีเงินมอบให้ผู้ที่กั้นด้านทั้ง 2 คน เพื่อที่จะให้เขาเปิดทางให้เดินผ่านเข้าไปบ้านเจ้าสาว ด้านที่ 2 คือ ประตูทอง ซึ่งมีญาติฝ่ายหญิงใช้สร้อยทองกั้นเพื่อให้เจ้าบ่าวจ่ายค่าธรรมเนียมผ่านด้านเป็นเงินสดคนละ 1,000 บาท ด้านที่ 3 เป็นด้านล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนเข้าบ้าน เชื่อว่าเป็นการชำระล้างสิ่งไม่ดีออกให้หมดก่อนทำพิธีสิริมงคล ผู้ทำหน้าที่ล้างเท้าเจ้าบ่าวต้องเป็นน้องคนเล็กของเจ้าสาวหรือญาติผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเจ้าบ่าวเจ้าสาวทำหน้าที่ล้างเท้าและเช็ดให้สะอาดเจ้าบ่าว Mr.Peter Chix ได้มอบสินน้ำใจให้เป็นเงิน 1,000 บาท เสร็จพิธีกรรมผ่านด้าน เจ้าบ่าวเข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญ

พิธีมอบสินสอด พบว่า สินสอดที่ Mr.Peter Chix มอบให้พ่อแม่เจ้าสาว (นางละไม นามลาบุตร) ครั้งเป็นเงินสด 1,000,019 บาท (หนึ่งล้านสิบเก้าบาทถ้วน) โดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและผู้นำชุมชนนั่งเป็นสักขีพยานในการรับมอบ

พิธีบายศรีสู่ขวัญ จากการสัมภาษณ์ พบว่า นายประยงค์ ลาจันท์กิมหอสูตรได้ประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญตามแบบฉบับ โดยใช้บทสวดจากที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาเริ่มด้วยการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และดำเนินการตามบทสวด ดังนี้

สู่ขวัญแต่งงานศรี ศรี มื่อนี้แม่นมมือดีมือเศรษฐีอะมุดตะโฆะ โทกโบรินนี้แห่มั่นโตกไม้จันทน์ ขันอันนี้ แหม่นขันวิเศษผู้เหนือเกษปอนลงมา เทวดาเอามาสู่ เอามาอยู่ในเคหาสองสามภรรยาจักได้เกิดพระอินทร์เปิดส่องพระแจ พระพรหมแลเผยพระโอษฐ์ ว่ามือนี้หายโทษทั้งมวล บรรวรทุกอย่างผู้เป็นช่างแต่งพาวัว มีทั้งมวนหมากเหมียง พาวัวเที่ยงใบศรี งามแสนดีเจ็ดชั้นแถบพ้อปิ่น แต่งมาน่า มีเงินค่าพันไถ่ เอามาใส่พาวัว บรรวรถ่วนถึงามเอาหนิงเมืองแมน ฝ่ายผูกแขนห้อยระย้า มาจากฟ้าเมืองพรหมมาเขยชมสององค์อ่อน เข้าบ่อนนอนหมอน หมอนสองเนนอนแขนกาย ทั้งสองฝ่ายตกลงสองอนงค์ลูกของแม่ มาแทนแท้เอือนหอ โคตรวงศ์ ยอขันโตก ถักโฉลกเหลือตา ยกลงมาตั้งใส่ขันโตกใหญ่ทองคำ เพชรมาน่าพลอยต่อ นิลมาก่อ ประดับนำเงินและค่าเต็มถาดหลายแสนบาทสินคอง เอามาฮองตักแต่ง บได้แบ่งปันไผ สองหัวใจ มาอยู่ฮ่วมมาอยู่ร่วมเป็นหนึ่งในแผ่นทอง คนทั้งสองสมเฝ้า เป็นคู่เก่านำมา สองขวัญตามาพ้อจ้งให้พ้อมาขอจ้งได้ยอขันหมาก ไชคปากว่าตกลง สมประสงค์ทั้งสองฝ่ายเอาชากายเมียแพงผู้เป็นผัวอย่าแข็งคำไว้ เห็นพ้อมแม่แม่เฒ่าให้ยำเกรงผู้เป็นเขยอย่าเสงเสียงปาก อย่า ไปถากคำจา คั้นไปไฮ่กะให้หมา คั้นไปนากะให้ตัวฝันเชือกขาวจ้วควาย อย่าตื่นสายลุกยก อย่าได้ ปากเกินตัวผู้เป็นผัวให้อักเมียจนแก่ ให้คือแม่ของโต อย่าพาโลเลาะบ้าน อย่าชี้คร้านนอนเร็นอย่า ไปเห็นสาวแก่ อย่าไปแก่กว่าวงศ์ อย่าไปโกงใส่โคตร อย่าไว้โพดคั้นเห็นเฮ็ดบเป็นให้ถามไถ่ อย่า ไปใหญ่กว่าลุง อย่าไปสูงกว่าป้า อย่าไปดาวงค์ วานอย่าไปพาลพี่น้อง อย่าไปฟ้องซุ่มแซงผู้เป็นเมียอย่าแข็งปากว่าตื่นแต่เข้าก่อนผัวโต อย่าเสียงโวยวาย เสียด อย่าไปเคียดโวว่า คั้นไปไฮ่กะ ฮีบมาคั้นไปนากะฮีบตัว เห็นผู้บ่าวอย่าแขนแลน แขนแลน ยินเสียงแคนอย่าไปพ้อนอย่าไปยอนใส่เสียง กลอง อย่างองหองใส่ปู้ย่า อย่าไปด่าอาวอา คั้นไปมาให้คมเขี่ยมอย่าให้เสื่อม ซุ่มแซง อย่าไปแสงพิตพาด อย่า ประมาทปู้ย่าโต อย่าไปโสความเก่าอย่าไปเล่าความเดิม อย่าไป เสริมผู้อื่น อย่าไปตื่นเสียงคน อย่าไปวนของ เฝิ่นคั้นเฝิ่นเอ็นจ้งขาน คั้นเฝิ่นวานจ้งส่อยให้ไปค้อยมาค้อยเห็นโคตรเห็นวงศ์ อย่าไปโกงเถียงพ้อเถียงแม่ เห็นคนแก่ปากว่าจาไซ

อย่าจัญไรป้อยผีป้อยท่า อย่าไปดำพี่น้องทั้งผัว อย่าเมามั่วสุราเบียดเบียนขึ้นโคกหาพินหาตอง
อย่าเสียงหองร้องเพลง แอ่นแอ่น อย่าได้แล่นป่าหมูป่าฝูงคั่นเห็นลุงให้ว่ากะบาด อย่าได้ขาดความ
เว้าขานไซ้ ไปทางไตอย่าได้เข้าคั่นเห็นป่าให้ว่าคือลุง อย่าหัวสูงไปหมอบมาหมอบ อย่าว่าปอบผีท่า
ผีภูอย่าชูลูเอาของบอบบอ อย่ากลับกลอกปู ย่างศา ยามไปมาให้วนเวียนแวฮักคือพ่อคือแม่ปู่ย่า
ของโต อย่าพาโลต่อแหลลลอนหลอก อย่าไปบอกใช้สิ่งเอาของผิดุธรรมนองครองของลูกไม้ กว่าสี่ได้
ลูกเฝินมาแยงอย่าเว้าแข็งคำหวานโอนอ่อน

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าให้มาถ่อนมาอยู่ร่วมกันอย่าไปปนคนธรรมดาใน
ป่า อย่าไป ทำน้ำหลากไหลแสง อย่าไปแยงผาชันพันยอดว่ามาเยอขวัญเอย สองเจ้าจ่งมากอดเป็นมิ่ง
สาย แนน เอาสองแขนจับกันไว้แน่นขวัญเจ้าแล่นไปไกล ขวัญเจ้าไปโนป่า ขวัญเจ้าหนีลงท่าไปเฮือ
ขวัญเจ้าไปเมืองเหนือและเมืองลุ่ม ขวัญเจ้าไปอยู่พุ่มเฟือยหนามขวัญเจ้าไปนาทามาฮ่อง ขวัญ เจ้าไป
หลงป่องทางมา ขวัญเจ้าไปตามหาสาวบ่าวขวัญบ่ตัวคืนมา ขวัญไปคาอยู่ในเงื้อม อยู่ใน เหลื่อมผา
ชัน กะให้มาสามี่วันนี้ขวัญเจ้าไปอยู่ลี้เมืองหงสา ขวัญบ่มาอยู่พม่า ขวัญไปค้าอยู่เมาะลำเลิงขวัญไป
เหิงบ่ตัว กะให้มาสามี่วันนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่ถ้ำเมืองแก้วไม้ล้มแบ่งขวัญเจ้าไปแห่งแห่งทางกำฝ้าย
เขมร กะให้มาสามี่วันนี้ขวัญเจ้าไปทางกำเมืองเชียงตุงจินตาด ขวัญเจ้าไปชมตลาดกว้างขวางตุง
ให้ตุงมาขวัญเจ้าไปหาคั่นแพรหลาย ๆ พายถงยาม เห็นงาม ๆ อย่าได้ไกลไปแล้วให้ตัวมา ว่ามาเยอ
ขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางใต้เมืองสุโขงตัดท่ง เมืองเบตงอยู่หย่อน ๆ อย่านอนค้ำให้ตัวมาว่ามาเยอ
ขวัญเอย ขวัญแข่งให้เจ้ายังลีลาขวัญหาให้เจ้ามาลีล้าย ๆ มานอนน้าอาย ผู้เป็นผัว มากินนัวจ้ำป็น
ผัวพากันชุดต่อผัวพายอเงินล้าน มาอยู่บ้านดอมกัน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าเฮี้ยวพะลันมาดวน
พากันชวนฮ่วมห้องนอนซ้อนหน่วยหมอน มาอยู่ซ้อนซอนหม่มลม หนาว ว่ามาเยอขวัญเอยเมียนอนต่ำ
ผัวให้นอนสูง เตียงไม้ยุงพ่อแม่แต่งไว้ เฝินแต่งให้มานใส่ทั้ง สองหมอนมาฮองเฮียงกันเป็นคู่ เฝินให้อยู่
นำกันอย่าหนี หลายนานปีจนแก่จนเฒ่าขวัญหมู่เจ้าให้ แล่นมาเยอ

ว่ามาเยอขวัญเอย มาอยู่เฮือนหลังใหญ่เฝินปลูกใส่เป็นเฮือนหอ เฝินปลูก
ยอเป็นของ อ่อน ปลูกไว้ก่อนคอยบุตรตาพากันมาอย่าซักช้า มาอยู่หม่มเฮือนงาม มาอยู่ผามหลังอาจ
แม่ปู่สาด ทั้งหมดมลายของกินหลายเหลือหลาก บอียดอยากแนวไต่ ว่ามาเยอขวัญเอย มาไว้ ๆ
มาหาพ่อ มาหาแม่พวกเฒ่าแก่อาวอาเฝินกะมาคอยอยู่ มาฮอดปู่คอยหลาน ว่ามาเยอขวัญเอย
ขวัญเจ้าไปอย่าอยู่นาน อย่าไปพาลกับหมู่ จงมาอยู่ดอมกัน จวงจันท์หอมตคแต่งกาบบัวแบ่งอยู่ซอนลอน
ตาออนซอนเตียงตั้ง มีบ่อนนั่งเซามีแสง คอยจอมแพงสองหน่อปานแถนหล่อแถนล่อ มาโฮงหอ
อย่าได้เข้า ทั้งข้างม้าแลงจวควาย ตาเว็นสวายนันลื้อฮ้อนให้มาก่อนอย่าไปไกล อย่าไปใส่ตาเว็นคำ
ตกได้ตำมัวเมา

ว่ามาเยอขวัญเอยจงมาเขานำพ่อ จงมาก่อนแบ่งसान มาอยู่ชานอย่าห่าง
อยู่ตะหล่าง เฮือนโตว่ามาเยอขวัญเอย มาเขยชมในห้องเตียงทองบ่อนเฝินแต่ง สองจอมแพงให้ตำ
วอคั้ง มาถ่อนอย่าสุสาน จงสำราญด้วยคาถาว่า อเนกเตโช ไชยะตุ ภาะวัง ไชยะมังคะลัง สุขังพะลัง
อวาหะ วิวาโหสมังคะโลโหตุ สาธุฯ

คำผูกแขนแต่งงานผูกแขนฝ่ายชาย ศรี ศรีวันเดือนปีข้ามล่วงแล้ว
จนลูกแก้วใหญ่สูง ผูกป่าลุงและพ่อแม่ ทั้งเฒ่าแก่และตายายมากันหลายพรวดพร้อม มาโอบอ้อมจัด
แต่งงาน ตามกาลเวลาแถน กำหนดไว้แต่งแล้วให้ประพฤติธรรม จังสินำครอบครัวไปม้มฝั่ง ให้มีใจจ
ดั่งแม่น้ำในนทีอันมีคุณสมบัติ 4 ข้อข้อหนึ่งนั้น น้ำสะอาดบริสุทธิ์ คั้นแมนเฮาลงมุดสะอาดดีโดยแท้

ข้อสอง นั้น น้ำหากปรับโตได้ เป็นหยั่งได้ทุกอย่าง ฮูเล็กลง น้อยๆ ไหลเข้าได้สูงแจ๋อสามนั้น น้ำหาก
 เย็นแท้ แก่หอดหิวกระหายกินลงไปหอดหิวหายจ้อยข้อสี่นั้น น้ำหากสามัคคีแต่รวมกันโดยง่ายเอามีด
 ตัดซิวบแล้วประสานเข้าได้ ง่ายตายทั้งสี่ข้อ ดิงามยอติงขอให้ใจพวกเจ้าคือน้ำจิ้งแมนครอง อุ อะ
 มุ มะ มูล มา มหา มูลมัง สะวาหุมฯผูกแขนฝ่ายหญิง โอมแม่คนดียวอดแก้ว ผู้เลิศแล้วชื่อว่าแม่
 ธรณีเป็นผู้มีฤทธิ์อำนาจ แม่ หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทธเจ้ามือพระเจ้าตรัส
 ส่องสรณญาณ ฮิตผม เป็นน้ำท่วมพญามารจุ่มน้ำท่วมท่วมมารล้มน้ำท่วมตายอันหนึ่งนั้นแม่หากมีใจกว้าง
 เปรียบแผ่นธรณีแมนสิมีผู้ซี้ซู้ซุดผู้กัน เทยิวใส่พร้อม น้ำลายซ้าถ่มแถมแม่บ่ได้เคียดคล้อยซังเกลียดคน
 ไต ขอให้เจ้าคือแม่ธรณี จังสิเป็นคนตีครอบครองสมบัติได้ จัตตาโร ธัมมา วัชฌันติ อายุ วัณโณ
 สุขัง พะลังฯสาธุ

เสร็จพิธีบายศรี หมอสูตรผูกข้อมือ อวยพรให้คู่บ่าวสาว และพิธีป้อนไข่คู่
 บ่าวสาวโดยญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง (ผู้ใหญ่อาวุโสมีสามมี) ทำหน้าที่ป้อนไข่ เพื่อเป็นสิริมงคลตามความ
 เชื่อของชาวอีสาน

พิธีผูกแขนคู่บ่าวสาว พบว่า การผูกแขนคู่แต่งงานเป็นพิธีกรรมที่สร้าง
 ความประทับใจให้Mr.PeterChix เป็นอย่างมาก โดยมีญาติพี่น้องเพื่อนผู้นำชุมชนและแขกที่มา
 ร่วมงานแสดงความยินดีร่วมผูกข้อมือโดยนางละไมนามลาบุตร เป็นล่ามแปลพิธีกรรมทั้งหมดให้สามี
 เข้าใจ

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า ได้จัดพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย
 โดยมีเพื่อนของ Mr.Peter Chix มาร่วมพิธี 2 คน ซึ่งนางละไม นามลาบุตร และ Mr.Peter Chix
 ได้ทำพิธีตามคำแนะนำของหมอสูตรและญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงแนะนำโดยนางละไม และ Mr.Peter
 Chix ได้นำเครื่องสมมาที่จัดไว้ คือ หมอนซิด ผ้าขาวม้า พร้อมดอกไม้ธูปเทียน(ขันธห้า) สมมาเพื่อน
 ชาวต่างชาติทั้งสองคน ซึ่งนางละไมได้ทำหน้าที่เป็นล่ามแปลความหมายของพิธีสมมาให้เพื่อนทั้งสอง
 คนเข้าใจ

พิธีส่งเจ้าบ่าวเข้าห้องหอ พบว่า การส่งตัวฝ่ายชายโดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง
 ซึ่งเป็นคู่สามี-ภรรยาที่สมบูรณ์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไม่เคยหย่าร้าง เป็นที่ยอมรับของคนใน
 สังคม ทำหน้าที่จูงมือฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเข้าห้องหอ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป

ภาพประกอบ 21 พิธีส่งตัวเจ้าบ่าวเข้าห้องหอ

2. พิธีกรรมแต่งงานระหว่าง นางสร้อยญา หมื่นกันยา กับ Mr.Gary Stardven Dixon

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พิธีแต่งงานระหว่างนางสร้อยญา หมื่นกันยา กับ Mr.Gary Stardven Dixon ได้จัดขึ้นที่บ้านฝ่ายหญิง โดยมีการจัดพิธีกรรมตามประเพณีชาวอีสาน ซึ่งมีหมอสูตรเป็นผู้นำในการประกอบพิธี ดังนี้

2.1 การประกอบพิธีกรรม พบว่า ผู้นำในการประกอบพิธี คือ นายประยงค์ ลาจันทิก ซึ่งเป็นหมอสูตรประจำหมู่บ้าน เป็นบุคคลที่เคยบวชเรียนในพระพุทธศาสนา สนใจในประเพณีวัฒนธรรมพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีชาวอีสาน โดยได้สืบทอดจากครูบาอาจารย์ จนเกิดทักษะสามารถเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมและสวดท่องบทสูตรขวัญได้แม่นยำ คล่องแคล่ว ชัดเจนเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านหนองหิน และบุคคลทั่วไปที่ได้พบเห็น

ภาพประกอบ 22 พิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน

2.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีพบว่า การจัดพิธีแต่งงานนับเป็นพิธีกรรมที่สำคัญของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามี-ภรรยา และลูกซึ่งจะเกิดมาในอนาคต การเข้าพิธีแต่งงานตามประเพณีของชาวอีสานที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น ประกอบด้วย คู่แต่งงาน (ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย) เพื่อนฝ่ายชาย (เพื่อนเจ้าบ่าว) 2 คน เพื่อนฝ่ายหญิง (เพื่อนเจ้าสาว) 2 คน ญาติฝ่ายหญิง ญาติฝ่ายชาย ประกอบด้วย พ่อ-แม่ ฝ่ายหญิง-ฝ่ายชาย และญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือตลอดจนแขกที่เชิญมาร่วมงาน

2.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่ายพบว่า อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีบายศรีสู่ขวัญของหมอสูตร คือ พานบายศรีใบตองประดับตกแต่งด้วยดอกไม้สดที่เชื่อว่าเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงาน ได้แก่ ดอกบานไม่รู้โรย ดอกดาวเรือง และดอกบัวในพานพาวัว ยังมีข้าวเหนียวนึ่งสุก 1 ปั้น ขนาดเท่าไข่ไก่ ข้าวต้มมัด ไข่ไก่ต้มสุก กล้วยน้ำว้า เทียนฮอบหัว (ฮอบหัว หมายถึง รอบหัว) ของฝ่ายหญิง เทียนค่าคิง (ค่าคิง เป็นภาษาอีสาน หมายถึง ความยาวของเทียนโดยวัดจากเอวถึงต้นคอของเจ้าของขวัญ) หรือฝ่ายหญิงในกรณีจัดพิธีที่บ้านฝ่ายหญิง เหล้าขาว 1 ขวด (ขวดเล็กหรือขวดใหญ่ก็ได้) ฝ่ายผูกแขน (ด้ายผูกแขน) พาวัว 1 พา (อาหาร 1 สำหรับ) น้ำสะอาด 1 แก้ว และข้าวเหนียว 1 กระจิบ (อาหารที่จัดในสำหรับบูชาพาวัว ชาวอีสานนิยมให้มีลาบ โดยเฉพาะลาบวัว ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์ใหญ่ ทำให้มีโชคลาภที่ยิ่งใหญ่)

สินสอด พบว่า Mr.Gary Stardven Dixon ได้มอบสินสอดเงินสดให้แม่ฝ่ายหญิงจำนวน 700,000 บาท และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดงานแต่งงานทั้งหมดโดยไม่เกี่ยวกับเงินสินสอดที่มอบให้พ่อ-แม่

ภาพประกอบ 23 พิธีจัดเลี้ยงฉลองคู่แต่งงาน

2.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า การกำหนดเวลาการประกอบพิธีแต่งงานตามฤกษ์ยามของหมอสูตร ประยงค์ ลาจันติก คือ เวลา 09.19 น. ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของพิธีกรรมไปจนแล้วเสร็จไม่เกินเที่ยง การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีชาวอีสานไม่นิยมประกอบพิธีในช่วงบ่าย สถานที่ พบว่า ใช้สถานที่ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายหญิง ซึ่งมีพิธีทำบุญใส่บาตรตามประเพณีความเชื่อของชาวอีสาน พยานในพิธี พบว่า บุคคลสำคัญที่มาร่วมเป็นสักขีพยานในงานแต่งงานของสร้อยญา หมิ่นกันยา และ Mr.Gary Stardven Dixon ประกอบด้วย พ่อ-แม่ และญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เพื่อนฝ่ายชายที่เดินทางมาจากต่างประเทศอีก 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหิน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน

2.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า ได้ดำเนินการตามประเพณีแต่งงานของชาวอีสานมีหมอสูตรประยงค์ ลาจันติก เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม เริ่มด้วยการสู่ขอโดยผู้นำชุมชน ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้าน นำขันขอ ซึ่งมีขันหมาก พลู บุหรี่ และขันดอกไม้ เทียนเล็ก 5 คู่ นำมาทำพิธีสู่ขอลูกสาวจากพ่อ-แม่ฝ่ายหญิง เมื่อตกลงกันเรียบร้อย เสร็จพิธีสู่ขอ ขบวนขันหมากแห่ขันหมากฝ่ายชาย(เจ้าบ่าว)มาเข้าพิธีสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายหญิง (เจ้าสาว) โดยขบวนขันหมากจะต้องผ่านประตูเงิน ประตูทอง ก่อนขึ้นบ้านฝ่ายหญิงแต่ละด่านฝ่ายชาย (Mr.Gary Stardven Dixon) จะต้องจ่ายเงินผ่านประตูทุกด่านจึงจะได้รับอนุญาตให้ผ่านได้

พิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน โดยหมอสูตรประยงค์ ลาจันติก หมอสูตรประจำหมู่บ้าน เริ่มประกอบพิธีกรรมจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และดำเนินการสู่ขวัญตามบทสวด “สู่ขวัญแต่งงาน” เริ่มต้นด้วยการขออนุญาตบอกกล่าวภูมิเจ้าที่ ชุมนุมเทวดา บอกกล่าวเครื่องเสวยที่

จัดมาในพานพาขวัญล้วนเป็นสิริมงคล ต่อด้วยคำสอนคู่แต่งงานในการครองเรือน และสรุปด้วยการเรียกขวัญคู่แต่งงานให้มาอยู่ร่วมกันครองรักครองเรือนกันให้มีความสุขตลอดไป ต่อด้วยการผูกแขนคู่แต่งงานโดยหมอสูตรเริ่มผูกแขนฝ่ายชายแล้วผูกแขนฝ่ายหญิง พร้อมคำอวยพร และเป็นพิธีป้อนไข่คู่แต่งงาน

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน พบว่า มีญาติผู้ใหญ่และแขกที่มาร่วมงาน ได้ร่วมแสดงความยินดีกับคู่แต่งงานโดยใช้ฝ่ายผูกแขนให้ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายในงานนี้ฝ่ายหญิงได้แจ้งให้พิธีกรในงานประกาศไม่รับเงินในพิธีผูกแขน แต่ขอกำลังใจจากญาติพี่น้องและแขกที่มาร่วมงานได้ให้กำลังใจผูกแขนให้ฝ่ายชายหลายๆ ให้ชาวต่างชาติได้เห็นประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวอีสาน เพื่อให้ชาวต่างชาติได้นำไปเผยแพร่ต่อไป

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า พ่อ-แม่ ของฝ่ายหญิงได้จัดเตรียมเครื่องสมมาแบบชาวอีสาน ได้แก่ หมอนซิด ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้าไหม เป็นเครื่องสมมาญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย โดยมอบผ้าโสร่งให้เพื่อน Mr.Gary Stardven Dixon คนละผืน ผ้าขาวม้าไหมคนละผืน หมอนซิดคนละ 1 ใบ เป็นเครื่องสมมา ซึ่งมีสร้อยญาติ หมั้นกันยา เป็นคนคอยแปลให้เข้าใจประเพณี

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ พบว่า หลังจากผูกแขนคู่แต่งงานแล้วได้ทำพิธีส่งตัวฝ่ายชาย โดยมีสามี-ภรรยา ที่มีความพร้อม ความสมบูรณ์ มีความสุขในการดำเนินชีวิตคู่หลังแต่งงาน ไม่เคยหย่าร้าง ไม่ทะเลาะกัน ทำพิธีส่งตัวคู่แต่งงานโดยสามีจับมือฝ่ายชาย ภรรยาจับมือฝ่ายหญิง เดินนำหน้าไปยังห้องหอที่เตรียมไว้จนถึงเตียงนอนแล้วจะกล่าวคำอวยพรให้คู่แต่งงานมีความสุขด้วยตลอดกาล (ประยงค์ ลาจันติก. 2556 : สัมภาษณ์)

3. พิธีกรรมแต่งงานระหว่าง นางนิภาพร สำราญบำรุง กับ Mr.Jackle Kopance

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางนิภาพร สำราญบำรุง กับ Mr.Jackle Kopance โดยมีหมอสูตร ประยงค์ ลาจันติก เป็นผู้นำในการประกอบพิธีได้ดำเนินการตามขั้นตอนเหมือนผู้หญิงชาวชนบทบ้านหนองหิน ที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ

3.1 การประกอบพิธีกรรม พบว่า ให้พ่อ-แม่ฝ่ายผู้หญิงเป็นฝ่ายจัดเตรียมพานบายศรี โดยมีอุปกรณ์ เครื่องใช้ในพานพาขวัญครบทุกอย่าง

ภาพประกอบ 24 การจัดเตรียมพานบายศรี

3.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีประกอบด้วย พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง พ่อ-แม่ฝ่ายชาย และญาติพี่น้องที่เดินทางมาจากประเทศเยอรมัน รวม 5 คน เพื่อนฝ่ายชาย (เพื่อนเจ้าบ่าว 2 คน) เพื่อนฝ่ายหญิง (เพื่อนเจ้าสาว 2 คน) ร่วมเข้าพิธีสู่ขวัญโดยจัดให้คู่แต่งงานนั่งคู่กัน ส่วนเพื่อนฝ่ายชายนั่งต่อต้านข้างฝ่ายชาย เพื่อนฝ่ายหญิงนั่งต่อต้านข้างฝ่ายหญิงนั่งหันหน้าเข้าหาหมอสวด ซึ่งมีพานพาวัวอยู่ตรงกลางคู่แต่งงานและเพื่อนทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายนั่งล้อมพานพาวัวต่อต้านหลังด้วย พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่และแขกที่เชิญมาเป็นสักขีพยาน

3.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ้นสวด ค่าใช้จ่ายพบว่า การจัดเตรียมอุปกรณ์สำคัญคือ การจัดพานบายศรี โดยแม่ฝ่ายหญิงได้สั่งให้ผู้ประกอบการจัดทำพานบายศรีให้ส่วนสิ่งของที่จัดลงในพาน ประกอบด้วย ข้าวเหนียว 1 ปั้น ข้าวต้มมัด กล้วยน้ำว่าสุก ไข่ต้มสุก เทียนอบหัว เทียนคำคิง เทียนเล่มบาท เหล้าขาว ฝ้ายผูกแขน พาช้าว(สำหรับอาหาร) ญาติผู้ใหญ่ที่มาช่วยงานได้ช่วยกันจัดเตรียมสิ้นสวด พบว่า ฝ่ายชาย คือ Mr.Jackle Kopance ได้มอบสิ้นสวดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง จำนวน 2,000,000 บาท (สองล้านบาทบาทถ้วน) และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดงานแต่งงานทั้งหมด ซึ่งตอนเช้าจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีชาวอีสานที่บ้านแม่ของฝ่ายหญิง ตอนเย็นจัดเลี้ยงโต๊ะจีนที่บ้านของฝ่ายหญิงโดยมีดนตรีทั้งพื้นบ้านอีสานและไทยสากลนิยมมาร่วมฉลองแต่งงาน ค่าใช้จ่ายในการจัดงานประมาณ 150,000-200,000 บาท (บุญสนอง พิรุณสุนทร. 2556 : สัมภาษณ์)

3.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า เวลาในการประกอบพิธีกรรมคือตามฤกษ์ยามของหมอสวด ประยงค์ ลาจันติก สถานที่ใช้สถานที่ที่บ้านแม่ฝ่ายหญิงทั้งตอนเช้าและตอนเย็น เพื่อเปิดโอกาสให้ญาติพี่น้องในหมู่บ้านได้มาร่วมงานให้มากที่สุด พยานในพิธี พบว่า

บุคคลสำคัญที่มาร่วมเป็นพยาน ได้แก่ ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก
องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหิน คณะครู และเพื่อนนิภาพรที่เคยเรียน
โรงเรียนมัธยมด้วยกัน

3.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า ได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยมีหมอสูตร
ประยงค์ ลาจันติก ลำดับขั้นตอน เริ่มจากพิธีสู้ออกโดยญาติผู้ใหญ่และผู้นำชุมชน ได้จัดขันขอ
ประกอบด้วย ขันหมากพลู บุหรี่ และขันดอกไม้(ขันธ 5) มาสู้ออกฝ่ายหญิงจากพ่อ-แม่ ต่อด้วยขบวน
ขันหมากฝ่ายชาย ซึ่งมีดนตรีพื้นบ้านอีสานบรรเลงแห่ขบวนด้วยความสนุกสนาน โดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่าย
ชาย(พ่อ-แม่ และญาติที่มาจากประเทศเยอรมัน) ซึ่งมีผู้นำชุมชนบ้านหนองหินหลายคนร่วมขบวน
และยังมีครูผู้เชี่ยวชาญทางภาษาช่วยเป็นล่ามแปลให้ญาติฝ่ายชายเข้าใจพิธีกรรมการแห่ขบวนขันหมาก
พิธีกรรมผ่านประตูเงิน ประตูทอง โดย Mr.Jackle Kopance (ฝ่ายชาย) จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียม
ผ่านด่านตามประเพณี ทั้งนี้มากขึ้นขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ให้ซึ่ง Mr.Jackle Kopance ยินดี
ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม และได้มอบสินน้ำใจให้ผู้กันประตูเงินคนละ 1,000 บาท ประตูทองคน
ละ 1,000 บาท และด่านล่างเท้าก่อนเข้าบ้านอีก 1,000 บาท ทำให้ผู้มาร่วมพิธีพอใจส่งเสียดกรีด
ร้องปรบมือสนุกสนานด้วยความยินดีกับผู้ที่ได้รับสินน้ำใจ เมื่อผ่านด่านดังกล่าวแล้วจะมีสุภาพสตรีวัย
กลางคนแต่งกายด้วยชุดผ้าไหมสีทอง เดินออกมาต้อนรับฝ่ายชาย ยกมือไหว้พร้อมจับมือ Mr.Jackle
Kopance เดินเข้าไปนั่งหันหน้าเข้าพานพาขวัญ โดยมีหมอสูตร ประยงค์ ลาจันติก นั่งรอเพื่อเตรียม
ประกอบพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน (บุญสนอง พิรุณสุนทร. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีมอบสินสอด พบว่า พ่อ-แม่ Mr.Jackle Kopance ได้มอบ
สินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงเป็นเงินสด จำนวน 2,000,000 บาท และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัด
งานครั้งนี้ทั้งหมดโดยมีญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย เข้าร่วมพิธีรับมอบสินสอดและเป็นสักขีพยาน

พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญ พบว่า เป็นพิธีกรรมที่สร้างความสนใจแก่ผู้
มาร่วมพิธีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนั่งในพิธีสู่ขวัญ ซึ่งชาวต่างชาติไม่ถนัดในท่านั่งพับเพียบ
พับพื้นหมอสสูตรจึงอนุญาตให้ฝ่ายชายนั่งบนเก้าอี้โดยมีฝ่ายหญิงนั่งพับเพียบกับพื้นอยู่ข้างฝ่ายชาย
จนหมอสสูตรสวดจบต่อด้วยพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงานโดยหมอสสูตรผูกแขนเป็นคนแรกต่อด้วยพ่อ-แม่
และญาติฝ่ายหญิง ผูกแขนเขย พ่อ-แม่ฝ่ายชายผูกแขนสะใภ้ พิธีผูกแขนผู้มาร่วมพิธีจะได้รับเชิญ
ให้ผูกแขนคู่แต่งงานทุกคน เป็นการอวยพรหรือแสดงความยินดีกับคู่แต่งงาน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า หลังจากพิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่
แต่งงานแล้วจะเป็นพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย เป็นการรับคำอบรมสั่งสอน
โดยตัวแทนญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการครองเรือน การปฏิบัติตนของคู่แต่งงาน
ได้ลำดับความสำคัญได้ถูกต้อง และปฏิบัติสืบต่อกันตลอดไป

4. พิธีกรรมแต่งงานระหว่าง นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ (วี๊ด) กับ Mr.Rojer
Wood

4.1 การประกอบพิธีกรรม

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้นำพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงานระหว่าง
นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ กับ Mr.Rojer Wood คือ นายประยงค์ ลาจันติก เป็นหมอสสูตรประจำ
หมู่บ้าน เป็นบุคคลสำคัญที่คนในสังคมยอมรับ

ภาพประกอบ 25 ผู้เข้าร่วมพิธีแต่งงาน

4.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีประกอบด้วย พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง แม่ฝ่ายชาย และเพื่อนชายที่เดินทางมาจากต่างประเทศ 3 คน และยังมีแขกที่เชิญมาร่วมเป็นเกียรติในงาน คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองหิน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหิน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลศิลา ผู้นำชุมชน ญาติพี่น้องในหมู่บ้านหนองหิน คณะครู และยังมีกลุ่มแม่บ้านมาช่วยจัดเตรียมสถานที่ประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญ จัดเตรียมเครื่องสมมา ญาติผู้ใหญ่ ช่วยจัดตกแต่งพานบายศรี ต้อนรับแขก และอื่นๆ จนแล้วเสร็จพิธี

4.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่ายพบว่า อุปกรณ์เครื่องมือที่สำคัญ ในพิธีแต่งงานตามประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน คือ พานบายศรี โดยจัดตกแต่งด้วยใบตองประดับ ด้วยดอกไม้สดที่เชื่อว่าเป็นสิริมงคล และนิยมใช้ประดับตกแต่งพานบายศรีงานมงคล โดยเฉพาะงาน แต่งงาน ได้แก่ ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ดอกรัก ในพานบายศรียังมีข้าวเหนียว 1 ปั้น (ขนาดประมาณเท่าไข่ไก่) ข้าวต้มมัด 1 มัด กล้วยน้ำว่าสุก 1 ลูก เทียนเล่มบาท เทียนฮอบหัว เทียนคำคิง อย่างละ 1 เล่ม เหล้าขาว 1 ขวด และฝ้ายผูกแขน สิ่งของดังกล่าวจัดไว้ในพานพา ขวัญและยังมีอาหารหวานคาว 1 สำรับ ข้าวเหนียว 1 กระจิบ ดอกไม้ 5 คู่ เทียนเล็ก 5 คู่ (ชั้น 5)

สินสอดและค่าใช้จ่าย พบว่า Mr.Rojer Wood ได้มอบสินสอดให้พ่อ-แม่ ฝ่ายหญิงเป็นเงินสดจำนวน 1,000,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการจัดงานนี้ประมาณ 100,000 บาท Mr.Rojer Wood รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

4.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า การกำหนดเวลาฤกษ์ยาม ฝ่ายหญิงได้ มอบให้หมอสูตรประยงค์ ลาจันติก เป็นผู้หาฤกษ์ยาม สถานที่ พบว่า ได้จัดเตรียมสถานที่เพื่อ

ประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญที่บ้านฝ่ายหญิง โดยมีผู้ประกอบการจัดเตรียมอุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้มาจัดสถานที่พิธีบายศรีสู่ขวัญ ต้อนรับแขก

พยานในพิธี พบว่า บุคคลสำคัญ คือ พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย เพื่อนฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย และแขกที่เชิญมาร่วมพิธี

4.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงานตามประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสานโดยหมอสูตร ประยงค์ ลาจันติก ผู้นำในพิธีซึ่งมีขั้นตอนการสู่ขอ แห่งขันหมาก ฝ่ายชายไปบ้านฝ่ายหญิง พิธีผ่านประตูเงิน ประตูทอง ล้างเท้าก่อนเข้าบ้านฝ่ายหญิง มอบสินสอด พิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน ป้อนไข่คู่แต่งงาน ผูกแขนคู่แต่งงาน (ผูกแขนเขยผูกแขนสะใภ้) สมสมญาติผู้ใหญ่ และส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ ตามลำดับ

พิธีสู่ขอและมอบสินสอด พบว่า ฝ่ายชายโดยมีผู้อาวุโสในหมู่บ้านหนองหิน เป็นผู้นำขบวนขันขอ โดยประธานกลุ่มแม่บ้าน ทำหน้าที่เชิญขันหมาก รองประธานกลุ่มแม่บ้านเชิญขันขอ ผู้อำนวยการโรงเรียน และเพื่อนชาวต่างชาติฝ่ายชาย 2 คน ร่วมพิธีสู่ขอ พร้อมมอบสินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงเป็นเงินสดจำนวน 1,000,000 บาท

พิธีแห่ขันขบวนขันหมาก พบว่า การจัดพานขันหมาก พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงได้มอบให้ผู้ประกอบการจัดตกแต่งพานขันหมาก พลุ และพานเงิน โดยใช้ผ้าสีแดงคลุมทั้ง 3 พาน และมอบให้ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายทำหน้าที่เชิญพานขันหมากซึ่งมีการแห่ขบวนโดยใช้วงดนตรีพื้นบ้าน (โปงลาง) แห่ขบวนสร้างความสนุกสนานตลอดเส้นทางไปยังบ้านฝ่ายหญิง

พิธีผ่านด่านประตูเงินประตูทอง พบว่า การจัดพิธีกันด่านฝ่ายชาย นับเป็นพิธียอดนิยมของผู้ไปร่วมพิธีแต่งงาน โดยเฉพาะญาติฝ่ายหญิงจะมีความขยันขันแข็งรับจัดหาอุปกรณ์เพื่อจะไปกันด่านประตูเงิน (นิยมใช้เข็มขัดเงิน) ด้านนี้มีผู้ทำหน้าที่กันซ้าย-ขวา 2 คน ด้านประตูทอง (นิยมใช้สร้อยคอทองคำ) มีผู้ทำหน้าที่กันซ้าย-ขวา 2 คน และด่านล้างเท้าอีก 1 คน รวมผู้ทำหน้าที่กันด่าน 5 คน ซึ่งฝ่ายชายจะต้องเตรียมเงินจ่ายภาษีผ่านด่านตามประเพณีให้ครบทั้ง 5 คน ทั้งนี้ไม่กำหนดจำนวนเงิน พิจารณามอบให้ตามความพอใจของฝ่ายชายซึ่ง Mr.Rojer Wood ได้มอบให้ผู้ทำหน้าที่ด่านประตูเงิน 2,000 บาท ประตูทอง 2,000 บาท และด่านล้างเท้า 1,000 บาท (ปราณี กัณหา. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีบายศรีสู่ขวัญ หลังจากญาติผู้ใหญ่ตรวจนับสินสอดครบถูกต้องตามที่ตกลงกันแล้ว ตัวแทนญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะนำตัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชายเข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญ โดยมีหมอสูตร ประยงค์ ลาจันติก เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม ด้วยการตรวจอุปกรณ์เครื่องมือในพานบายศรีให้ครบถูกต้อง หมอสูตรจตุรบุเทียอนุชาพระรัตนตรัย ป่าวสังเค (เชิญเทวดาลงมาชุมนุมเป็นสักขีพยาน) คู่แต่งงานและทุกคนที่เข้าร่วมพิธีพนมมือ หมอสูตรเริ่มบทสวดสู่ขวัญแต่งงานด้วยคำว่า “ศรี ศรี มือนี่แม่นมือนี่ดี” หมายความว่า (วันนี้เป็นวันดี) ในบทสวดจะเป็นการบรรยายถึงอุปกรณ์เครื่องมือสิ่งของเครื่องใช้ที่จัดเตรียมไว้ในพานบายศรี ต่อด้วยบรรยายว่า ทั้งสองคนเคยเป็นเนื้อคู่แต่ชาติปางก่อนมาชาตินี้จึงได้มาพบกันเป็นคู่กันอีก ขอให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นสามี-ภรรยาที่ดีต่อกัน ต่อด้วยคำสอนการครองรักครองเรือน คำเรียกขวัญและสุดท้ายด้วยคำว่า “มาเยอขวัญเอ๋ย” มาเขยชมในห้องเตียงทองบ่อนผืนแดง สองจอมแพงให้ตัวไค้้งมาถ่อนอย่าสูนนาน หมายความว่าถึง การเรียกขวัญของคู่แต่งงานให้มาอยู่ห้องหอที่จัดเตรียมไว้ให้เรียกมาเร็วไวทั้งสองคนอย่าไปเที่ยวสนุกสนาน

ให้รับกลับมาทั้งสองคน สรุปรายของบทสวดด้วยคาถาคำอวยพรว่า “จงสำราญด้วยเถาเถาว่า อเนก โดโซ ไชยะตุ ภาวัง ไชยะมังคะลัง สุขัง พะลัง อวาทะ วิวาโท สุมังคะโล โทตุ สาธา” จบบทสวดหมอสวดทำพิธีผูกแขนอวยพรให้ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย หลังจากนั้นหมอสวดจะให้ญาติพี่น้องทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงผูกแขนอวยพรให้คู่แข่งงาน

พิธีผูกแขนคู่แข่งงาน พบว่า พิธีผูกแขนเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสานที่ได้สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น เป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรีหรือแสดงความยินดีต่อผู้ที่ได้รับความสำเร็จ เช่น พิธีผูกแขนเพื่อแสดงความยินดีกับคู่แข่งงานระหว่าง นางวรรณรัตน์ หอมสมบัติ กับ Mr.Roger Wood เริ่มจากผู้นำในพิธีคือ หมอสวดประยงค์ ลาจันติก ทำหน้าที่ผูกแขนให้คู่แข่งงานพร้อมคำอวยพรต่อด้วยพ่อ-แม่ฝ่ายหญิงผูกแขนชาย(ฝ่ายชาย) พ่อ-แม่หรือญาติฝ่ายชายผูกแขนสะใภ้(ฝ่ายหญิง) ต่อจากนั้นญาติผู้ใหญ่ผู้เข้าร่วมพิธีและแขกผู้มาร่วมงานให้เกียรติผูกแขนอวยพรคู่แข่งงาน จนเสร็จพิธีผูกแขน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า ชาวชนบทบ้านหนองหิน ได้รับการสืบทอดพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง-ฝ่ายชายในพิธีแต่งงาน เป็นการแสดงความเคารพอ่อนน้อมต่อญาติผู้ใหญ่ด้วยการนำดอกไม้ธูปเทียน(ขันธ 5) ไปกราบไหว้ต่อหน้าญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย โดยมีผู้นำกล่าวคำขอขมาความว่า “กายะกัมมัง วะจิกัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วินัสสะตุ บาบเพคะโลโก บาบเพคะโทโส บาบเพคะโมโห บาบที่ลูกหลานได้พลั้งพลาด ได้ประมาทต่อปู่-ย่า ตา-ยาย พ่อ-แม่ ลุง-ป้า ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ตั้งแต่อดีต จนปัจจุบัน ในปี่นี้เดือนนี้ วันนี้ ขณะนี้ของจงเป็นอโหสิกรรม นำเสียซึ่งโทษด้วยเทอญ แล้วคู่แข่งงานกราบลงต่อหน้าญาติผู้ใหญ่ 1 ครั้ง และยังพบว่า ในวันนั้นวรรณรัตน์ และ Mr.Roger Wood ได้มอบเครื่องสมมา ได้แก่ หมอนซิด ผ้าสะไบซิดให้ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายที่มาจากต่างประเทศ หมอนซิด ผ้าโสร่ง มอบให้ญาติผู้ใหญ่ (ผู้ชาย) ที่มาจากประเทศโครเอเชีย คนละ 1 ชุด เป็นการทดแทนพระคุณพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายที่อนุญาตให้ลูกชายมาเลี้ยงดูตัวเองหรือมาเป็นสามี

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ พบว่า ในอดีตการส่งตัวฝ่ายชายนิยมส่งตอนเย็นของวันแต่งงานปัจจุบันสมัยใหม่ หลังจากเสร็จพิธีบายศรีสู่ขวัญแต่งงานแล้วจะเป็นพิธีส่งตัวฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเข้าห้องหอ โดยญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงที่ยังมีสามีอยู่ มีสุขภาพดี เป็นบุคคลที่มีศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีให้คนในชุมชนเห็น ทำหน้าที่จูงมือฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงเข้าสู่ห้องหอ กล่าวคำอวยพรให้คู่แข่งงานมีความสุขเป็นเสร็จพิธีกรรมแต่งงาน (ปราณี กัณหา. 2556 : สัมภาษณ์)

5. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางสาวนิลุล จันโท (อลาสิก) กับ Mr.Pungle Alasic

5.1 การประกอบพิธีกรรม

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พิธีแต่งงานระหว่างผู้หญิงชนบทชาวอีสานบ้านหนองหิน ที่งานแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ โดยจัดพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอีสานผู้นำในการประกอบพิธีคือหมอสวดประยงค์ ลาจันติก เป็นหมอสวดประจำหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการประกอบพิธีลำดับขั้นตอนประเพณีบายศรีสู่ขวัญแต่งงาน และพิธีสู่ขวัญอื่นๆ ตามประเพณีของชาวอีสานโดยเฉพาะพิธีกรรมเกี่ยวกับงานแต่งงาน เป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้านหนองหิน ตำบลศิลาและบุคคลที่พบเห็นทั้งภาครัฐและภาคชุมชน เช่น การประกอบพิธีกรรมแต่งงานของนางสาวนิลุล จันโท

กับ Mr.Pungle Alasic โดยมอบให้หมอสูทรประยงค์ ลาจันติก เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม ซึ่งได้จัดขึ้นที่บ้านพ่อ-แม่ของนางสาวนิลุบล จันโท เมื่อปี พ.ศ. 2545 (ระยอง ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

5.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีประกอบด้วย คู่แต่งงานฝ่ายหญิง คือ นางสาวนิลุบล จันโท ฝ่ายชายคือ Mr.Pungle Alasic เพื่อนฝ่ายหญิง(เพื่อนเจ้าสาว 2 คน เพื่อนฝ่ายชาย (เพื่อนเจ้าบ่าว 2 คน) พ่อ-แม่ของนิลุบล และญาติผู้ใหญ่ ญาติฝ่ายชายชาวต่างชาติ และเพื่อนคนไทยที่เป็นนักรักกิจกรรมเดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร รวม 10 คน ตลอดจนแขกพิเศษที่ได้รับเชิญมา คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน รวมไม่เกิน 100 คน ซึ่งเป็นความตั้งใจของนางสาวนิลุบล จันโท ไม่ต้องการจัดงานยิ่งใหญ่ จึงเชิญเฉพาะญาติผู้ใหญ่และบุคคลสำคัญในชุมชนมาเป็นสักขีพยาน

5.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สีนสอด ค่าใช้จ่ายพบว่า ได้จัดทำพานบายศรีโดยกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดทำพานบายศรีพร้อมประดับตกแต่งให้สวยงาม และถูกต้องตามความเชื่อ โดยมีอุปกรณ์เครื่องมือในการประกอบพิธี ได้แก่ ข้าวต้มมัด ไข่ต้มสุก ข้าวเหนียวหนึ่งสุก 1 ปั้น เทียนเล่มบาท เทียนฮอบหัว เทียนค่าคิง ฝ่ายผูกแขน (ขันธ 5) เหล้าขาว 1 ขวด สำหรับอาหาร 1 สำหรับ ข้าวเหนียว 1 กระติบ สำหรับใช้ประกอบพิธีกรรมสินสอด และค่าใช้จ่ายพบว่า Mr.Pungle Alasic ได้มอบสินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงเป็นเงินสด 1,000,000 บาท โดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงร่วมเป็นสักขีพยาน และยังพบว่า ค่าใช้จ่ายในงานแต่งงานรวมทั้งสิ้นประมาณ 15,000 บาท Mr.Pungle Alasic รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

5.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า หมอสูทรประยงค์ ลาจันติก เป็นผู้กำหนดเวลาฤกษ์ยามตามความเชื่อ สถานที่ กำหนดที่บ้านเจ้าสาว โดยผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดสถานที่ อาหารโต๊ะจีน ดนตรีตามความนิยมของคนในชุมชนบ้านหนองหิน กล่าวคือ การแต่งงานของนางสาวนิลุบล จันโท กับ Mr.Pungle Alasic จัดทั้งภาคเช้าและภาคค่ำ จัดเลี้ยงอาหารโต๊ะจีน มีดนตรีขับกล่อม พยานในพิธีประกอบด้วย พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง ญาติพี่น้องชาวต่างชาติของฝ่ายชาย บุคคลสำคัญในชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กำนัน ญาติผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส ในหมู่บ้าน และเพื่อนฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย

5.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า มีการดำเนินขั้นตอนเหมือนคู่แต่งงานอื่นด้วย เหตุว่า ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม คือ หมอสูทรประยงค์ ลาจันติก ซึ่งเป็นหมอสูทรประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือด้วยดีตลอดมาทำหน้าที่ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมโดยจะแจ้งให้เจ้าภาพได้เข้าใจแนวทางปฏิบัติก่อนดำเนินการ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น สิ่งของเครื่องใช้ในการประกอบพิธีมากขึ้น เนื่องจากมีขั้นตอนหลายอย่าง ซึ่งคู่แต่งงานยินดีปฏิบัติตามทุกขั้นตอน เริ่มจากการสู่ขอ แห่ขันหมาก มอบสินสอด บายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่แต่งงาน สมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ จากการสนทนากลุ่ม ยังพบว่า ทุกขั้นตอนสร้างความสนใจให้ชาวบ้านหนองหิน และผู้มาร่วมพิธีตลอดเวลา ดังรายละเอียด

พิธีสู่ขอและขบวนแห่ขันหมาก โดยญาติผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสในหมู่บ้านหนองหิน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนและนายกองค้การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชาย และประธานแม่บ้านจัดเตรียมขันขอ แห่ไปพร้อมขันหมากโดยมีลำดับกระบวนการแห่ดังนี้ 1) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ถือขันสินสอดเดินนำหน้าฝ่ายชาย 2) ฝ่ายชายแต่งชุดใหม่

เอกลักษณ์ของชาวอีสาน 3) ชนหมากพลู โดยตัวแทนกลุ่มแม่บ้านให้เกียรติเชิญชนหมาก แต่งกายด้วยชุดผ้าไหมมัดหมี่สวยงาม และติดตามด้วยขบวนญาติพี่น้อง เพื่อนฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง โดยมีดนตรีพื้นบ้านโปงลางบรรเลงสร้างความสนุกสนานตลอดทางจนถึงบ้านฝ่ายหญิงพิธีมอบสินสอด พบว่าก่อนฝ่ายชายจะผ่านด่านประตูเงิน ประตูทอง และพิธีล้างเท้าก่อนเข้าบ้านฝ่ายหญิง ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะเข้าไปทำพิธีสู่ขอโดยมอบขันขอแก่ญาติฝ่ายหญิง แล้วจึงทำพิธีมอบสินสอดเป็นเงินสดจำนวน 1,000,019 บาท (หนึ่งล้านสิบเก้าบาทถ้วน) ซึ่งญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายถือว่าเป็นเลขมงคล

พิธีผ่านประตูเงินประตูทองและล้างเท้าเข้าบ้านฝ่ายหญิง

ภาพประกอบ 26 พิธีล้างเท้าก่อนเข้าบ้านฝ่ายหญิง

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า บรรยากาศในพิธีแห่งขบวนชนหมากสร้างความสนุกสนานตลอดเวลา ผู้เข้าร่วมพิธีให้ความสนใจในพิธีผ่านด่านประตูเงินฝ้ายสังเกตุฝ่ายชายจะขอเปิดทางด้วยเงินและเหล้า โดยมอบให้ผู้ทำหน้าที่กั้นประตูเงิน และยังมีประตูทองอีก ซึ่งฝ่ายชายจะต้องขอเบิกทาง(เปิดทาง) ด้วยเงินและเหล้า เมื่อไปถึงบ้านได้เข้าบ้านฝ่ายหญิง จะเป็นพิธีล้างเท้าฝ่ายชาย(ล้างเท้าพี่อ้าย) ซึ่งญาติฝ่ายหญิงจะจัดเตรียมหินลับมีดวางทับบนใบตองกล้วย เพื่อให้ฝ่ายชาย(พี่อ้าย) เขี่ยบล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน ผู้ทำหน้าที่ล้างเท้าคือน้องสาวของนิลบล จันทิ หลังจกล้างเท้าแล้วจะเซ็ดเท้าให้ด้วยเป็นการแสดงไมตรีต้อนรับด้วยความเคารพตามประเพณีอันดีงามของชาวอีสาน ในด้านนี้สังเกตเห็นอาหารของฝ่ายคือ Mr.Pungle Atasic พอใจเป็นอย่างยิ่งและมอบเงินจำนวน 3,000 บาท ให้น้องสาวนิลบล ทำให้ผู้มาร่วมงานส่งเสียงไชโยโห่ร้องด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง (ระครอง ช่างไชย. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน หลังจากผ่านประตูเงิน ประตูทอง และพิธีล้างเท้าแล้วฝ่ายชายจะได้รับเชิญเข้าพิธีสู่ขวัญพร้อมฝ่ายหญิงโดยมีหมอสูตรประยงค์ ลาจันท์ก เป็นผู้นำใน

พิธีกรรมสู่ขวัญ เริ่มด้วยการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เชิญเทวดา (ปาวสักเค) และดำเนินการสวดตามบทสวดสู่ขวัญแต่งงานจนจบบท หลังจากนั้นหมอสูตรประยงค์ ลาจันทิก จะทำพิธีผูกแขนคู่แต่งงาน โดยเริ่มผูกแขนฝ่ายชายก่อนแล้วจึงผูกแขนฝ่ายหญิง เมื่อหมอสูตรทำพิธีผูกแขนฝ่ายหญิงฝ่ายชายเสร็จแล้วพ่อ-แม่ฝ่ายหญิงจะผูกแขนฝ่ายชายชาวอีสานเรียกว่า “ผูกแขนเขย” พ่อ-แม่ญาติพี่น้องฝ่ายชายจะผูกแขนฝ่ายหญิงเรียกว่า “ผูกแขนสะใภ้” ต่อจากนั้นญาติทั้งสองฝ่ายร่วมผูกแขนอวยพรคู่แต่งงาน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย พิธีสมมา (ขอขมา) เป็นการแสดงความเคารพพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ และรับคำอบรมสั่งสอนโดยคู่แต่งงานจะนำขันดอกไม้ (ขันธ 5) ดอกไม้สีขาว 5 คู่ เทียนเหลืองเล่มเล็ก 5 คู่ จัดใส่ในขันเงินแล้วนำไปหมอบกราบลงต่อหน้าญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเป็นการขอขมา และคู่แต่งงาน(คู่บ่าว-สาว) ยังมีหมอนซิด ผ้าโสร่งไหม ผ้าขาวม้าไหม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน เครื่องสมมาดังกล่าวพ่อ-แม่ของนิลบล ได้จัดเตรียมไว้เพื่อให้นิลบล และ Mr.Pungle Alasic ใช้เป็นเครื่องสมมา ญาติผู้ใหญ่ที่มาจากต่างประเทศ ในพิธีกรรมสมมา ญาติผู้ใหญ่ตัวแทนญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายได้ให้โอวาทคู่แต่งงานด้วยคำว่า “กายะกัมมัง วะจิกัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วินัสสะตุ” จงเป็นอโหสิกรรมและต่อด้วยคำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของสามเณรที่ดีต่อกัน

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ พบว่า หลังจากทำพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายแล้วตัวแทนญาติฝ่ายหญิง โดยมีสามเณรฯ ที่ได้แต่งงานอยู่ร่วมกันประพุดิตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมเป็นผู้ทำหน้าที่นำตัวฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเข้าห้องหอที่จัดเตรียมไว้ในบ้านของฝ่ายหญิง เมื่อถึงเตียงนอนจะมีผู้อาวุโสหญิง-ชายแนะนำการปฏิบัติตนของสามเณรฯ โดยให้ฝ่ายชายขึ้นบนเตียงก่อน ตามด้วยฝ่ายหญิง ทั้งสองคนกราบบูชาพระรัตนตรัย 3 ครั้ง ตั้งจิตอธิษฐานขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ววางขันธดอกไม้(ขันธ 5) บนหัวเตียงเป็นการเคารพสถานที่เป็นเสร็จพิธี

บ้านท่าตูม ตำบลหมุ่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้หญิงในหมู่บ้านท่าตูมที่แต่งงานกับชาวต่างชาตินิยมจัดพิธีแต่งงานแบบประเพณีอีสาน โดยจัดขึ้นที่บ้านของตนในหมู่บ้าน ซึ่งมีการประกอบพิธีกรรมโดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำพิธีกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบเจาะจง จำนวน 5 คู่ ได้แก่ 1) นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน 2) นางเกษมกล วิชัยกุล 3) นางอ้อย โพธิ์ลิ้ม 4) นางแสงจันทร์ ใจน้ำ และนางดาหลาบ ศุภดี โดยมีการประกอบพิธีกรรม ดังรายละเอียด

1. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสนกับ Mr.Edward Howard

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนจะมีการใช้ชีวิตคู่ระหว่างนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน กับ Mr.Edward Howard ได้มีการจัดงานแต่งงานตามประเพณีของชาวอีสานที่บ้านพ่อ-แม่ของฝ่ายหญิงหลังเดิม มีการประกอบพิธีกรรมโดยนายโสภณ นามมงคล เป็นผู้นำในพิธี

ภาพประกอบ 27 การประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน

1.1 การประกอบพิธีกรรม พบว่า การประกอบพิธีกรรมการแต่งงานของนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน กับ Mr.Edward Howard ผู้นำในพิธีกรรม คือ นายโสภณ นามมงคล เป็นหมอสูตรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในชุมชนยอมรับและมีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญงานแต่งงาน สู่ขวัญข้าว สู่ขวัญผู้เข้ารับตำแหน่งหน้าที่การงานใหม่ และสู่ขวัญขึ้นบ้านใหม่

1.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีแต่งงาน การจัดงานแต่งงานครั้งนี้เป็นการจัดครั้งยิ่งใหญ่มีผู้เข้าร่วมพิธีจำนวนมาก ประกอบด้วย พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือของครอบครัว ผู้นำชุมชน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เจ้าบ่าว เจ้าสาว และแขกคนสำคัญที่เชิญมาเป็นประธานในงานคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าตูม ซึ่งเป็นครูสอนนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน สมัยเรียนในระดับประถมศึกษา

1.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่าย

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญในงานแต่งงาน ประเพณีชาวอีสานได้สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษรุ่นต่อรุ่น มีความเชื่อและถือปฏิบัติส่วนใหญ่เหมือนกัน กล่าวคือ อุปกรณ์และเครื่องมือ หมายถึง พานบายศรี และสิ่งของที่เชื่อว่าเป็นสิริมงคลต้องนำมาใส่ในพานบายศรี

สินสอด พบว่า งานแต่งงานของนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน พ่อ-แม่ ได้รับเงินสินสอดจาก Mr.Edward Howard เป็นเงินสินสอด 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) และทองคำหนัก 20 บาท

ค่าใช้จ่ายในงานแต่งงาน การจัดงานแต่งงานครั้งนี้ใช้งบประมาณจำนวนมากกว่า 200,000 บาท โดยจัดอาหารแบบโต๊ะจีนพร้อมดนตรี ส่วนของชำร่วยเป็นเงินสดใบละ 100 บาท สำหรับเป็นเงินขวัญถุงหรือเป็นของที่ระลึก ค่าใช้จ่ายในงานนี้ Mr.Edward Howard รับผิดชอบทั้งหมดโดยไม่เกี่ยวกับเงินสดที่มอบให้พ่อแม่

1.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธี

เวลา เป็นการหาฤกษ์ยามเวลาที่เป็นมงคล โดยหมอสุนทรโสภณ นามมงคล ได้กำหนดเวลาทำพิธีบายศรีสู่ขวัญตามความเชื่อคือ เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป ไม่เกินเวลา 12.00 น. ให้แล้วเสร็จพิธีกรรมทุกอย่าง

สถานที่ การจัดงานแต่งงานระหว่างนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน และ Mr.Edward Howard ครั้งนี้ ใช้สถานที่บ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิง ในหมู่บ้านท่าตม ซึ่งเป็นหลังหลังเดิมไม่ใหญ่โต แต่มีพื้นที่มากพอที่จะจัดสถานที่ต้อนรับแขกที่มาร่วมงานได้ และมีสถานที่จอดรถโดยใช้ถนนในหมู่บ้าน

พยานในพิธี จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีผู้มาร่วมเป็นสักขีพยานจำนวนมาก ประกอบด้วย พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายหญิง ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น คณะครูโรงเรียนในหมู่บ้าน เพื่อนๆ ฝ่ายหญิง และเพื่อนฝ่ายชายที่มาจากต่างประเทศ 3 คน

1.5 ขั้นตอนการทำพิธี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมโดยผู้นำพิธี คือ หมอสุนทรโสภณ นามมงคล เป็นผู้ลำดับขั้นตอนเริ่มจากแห่ขันหมาก ด้านประตูเงินประตูทองมอบเงินสด พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีผูกข้อมือ พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งคู่บ่าวสาวเข้าเรียนหอ

แห่ขันหมาก พบว่า เครื่องขันหมากมี 3 ชั้น ชั้นใส่เงินค่าทอง 1 ชั้น ใส่หมากจิบ พลุแนบ 1 ชั้น ใส่เหล้ายา 1 ชั้น ทั้งสามนี้ใช้ผ้าสีต่างๆ คลุมชั้นใส่เงินค่าทองให้ผู้เฒ่าเจ้าโคตรถือเดินออกก่อน ขันหมากและชั้นเหล้ายาให้หญิงสาวบริสุทธ์ 4 คน หามเดินตามหลังพวขวัญเดินออกก่อนคู่บ่าวและญาติพี่น้องแห่แห่นไปตาม เมื่อไปถึงเรือนผู้หญิงแล้วเจ้าโคตรฝ่ายหญิงจะออกมารับเชิญให้ขึ้นไปบนเรือนเมื่อขึ้นไปถึงแล้วเจ้าโคตรฝ่ายชายจะยกขันทั้ง 3 ให้ฝ่ายหญิงฝ่ายหญิงเปิดขันค่าทองออกมานับ ถูต้องแล้วมอบให้แก่พ่อแม่ของหญิงส่วนชั้นเหล้ายาและหมากพลุก็แจกแบ่งตามกันคือยกกันอาหารการกินที่ฝ่ายหญิงจัดไว้ก็นำมาเลี้ยงดูกัน

ด้านประตูเงินประตูทอง พบว่า มีการกั้นด้านประตูเงินประตูทอง โดยญาติทางฝ่ายหญิงจะใช้เข็มขัดเงินกั้นด้านแรก ซึ่งเจ้าบ่าวคือ Mr.Edward Howard ต้องมีเงินมอบให้ผู้กั้นด้านทั้ง 2 คน เพื่อที่จะให้เขาเปิดทางให้เดินผ่านเข้าไปบ้านเจ้าสาว ด้านที่ 2 คือ ประตูทอง ซึ่งมีญาติฝ่ายหญิงใช้สร้อยทองกั้นเพื่อให้เจ้าบ่าวจ่ายค่าธรรมเนียมผ่านด้านเป็นเงินสดคนละ 1,000 บาท ด้านที่ 3 เป็นด้านล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนเข้าบ้าน เชื่อว่าเป็นการชำระล้างสิ่งไม่ดีออกให้หมดก่อนทำพิธีสิริมงคล ผู้ทำหน้าที่ล้างเท้าเจ้าบ่าวต้องเป็นน้องคนเล็กของเจ้าสาวหรือญาติผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเจ้าบ่าวเจ้าสาวทำหน้าที่ล้างเท้าและเช็ดให้สะอาดเจ้าบ่าว Mr.Edward Howard ได้มอบสินน้ำใจให้เป็นเงิน 1,000 บาท เสร็จพิธีกรรมผ่านด้าน เจ้าบ่าวเข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญ

มอบเงินสด พบว่า สินสอดที่ Mr.Edward Howard มอบให้พ่อแม่เจ้าสาว (นางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน) ครั้งเป็นเงินสด 1,000,019 บาท (หนึ่งล้านสิบเก้าบาทถ้วน) โดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและผู้นำชุมชนนั่งเป็นสักขีพยานในการรับมอบ

พิธีบายศรีสู่ขวัญ จากการสัมภาษณ์ พบว่า นายโสภณ นามมงคล หมอสูตรได้ประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญตามแบบฉบับโดยใช้บทสวดจากที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา เริ่มด้วยการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และดำเนินการตามบทสวด ดังนี้

สู่ขวัญแต่งงานศรี ศรี มีอันนี้แม่มมื่อดีมีมือเศรษฐิอะมุตตะโศก โตกใบนี้
 แหม่นโตกไม้จันทน์ ชั้นอันนี้ แหม่นชั้นวิเศษผู้เหนือเกษปอนลงมา เทวดาเอามาสู่ เอามาอยู่ในเคหา
 สองสามีภรรยาจักได้เกิดพระอินทรเปิดส่องพระแจ พระพรหมแลเผยพระโอษฐ์ ว่ามีอันนี้ทายโทษทั้ง
 มวล บรรวรทุกอย่างผู้เป็นช่างแต่งพาวัว มีทั้งมวนหมากเหมียง พาวัวเถียงใบศรี งามแสนดีเจ็ด
 ชั้นแถบพ้อปิ่น แต่งมาน่า มีเงินคำพันได้ เอามาใส่พาวัว บรรวรถ้วนถึงงามเอาหนิงจึ่งเมืองแมนฝ่าย
 ผูกแขนห้อยระย้า มาจากฟ้าเมืองพรหมมาเขยชมสององค์อ่อน เข้าบ่อนนอนหมอน หมอน สองเนา
 นอนแขนกาย ทั้งสองฝ่ายตกลงสององค์ลูกของแม่ มาแหนแห่เฮือนหอ โคตรวงศ์ ยอขันโตก
 ถักโกลกเหลือตา ยกลงมาตั้งใส่ขันโตกใหญ่ทองคำ เพชรมานำพลอยต่อ นิลมาก่อ ประดับนำ
 เงินและคำเต็มถาดหลายแสนบาทสินดอง เอามาสองตักแต่ง บ่ได้แบ่งปันไฟ สองหัวใจ มาอยู่ฮ่วมมา
 อยู่ร่วมเป็นหนึ่งแผ่นทอง คนทั้งสองสมเฝ้า เป็นคู่เก่านำมา สองขวัญตามาพบพ้อจึ่งให้พ้อมาขอ
 จึ่งได้ยอขันหมาก ไชคำปากว่าตกลง สมประสงค์ทั้งสองฝ่ายเอาชากายเมียแพงผู้เป็นผัวอย่าแข็งคำไว้
 เห็นพ้อมเฝ้าแม่เฝ้าให้ยำเกรงผู้เป็นเขยอย่าเสงเสียงปาก อย่า ไปถากคำจา คั้นไปไฮ่กะให้หมา คั้นไปนา
 กะให้ตำพินเชือกข่างัวควาย อย่าตื่นสายลุกยาก อย่าได้ ปากเกินตัวผู้เป็นผัวให้ฮักเมียจนแก่ ให้คือ
 แม่ของโต อย่าพาโลเลาะบ้าน อย่าชี้ร้านนอนเร็นอย่า ไปเห็นสาวแก่ อย่าไปแก่งว้างค์ อย่าไปโกง
 ใส่โคตร อย่าไว้โพดคั้นเห็นเฮ็ดบ่เป็นให้ถามได้ อย่า ไปใหญ่กว่าลุง อย่าไปสูงกว่าป้า อย่าไปดวงค์
 วานอย่าไปพาลพี่น้อง อย่าไปฟ้องซุมแซงผู้เป็นเมียอย่าแข็งปากเว้าตื่นแต่เช้าก่อนผัวโต อย่าเสงใจสุย
 เสียด อย่าไปเคียดไววา คั้นไปไฮ่กะ ฮีบมาคั้นไปนากะฮีบตำว เห็นผู้บ่าวอย่าแซนแลน แขนแลน
 ยินเสงแคนอย่าไปพ้อนอย่าไปย้อนใส่เสง กลอง อย่างจงทองใส่ปู้ย่า อย่าไปด่าอาวอา คั้นไปมาให้
 คมเขียมอย่าให้เสื่อม ซุมแซง อย่าไปแสงพิตพาด อย่า ประมาทปู้ย่าโต อย่าไปโสความเก่าอย่าไปเล่า
 ความเดิม อย่าไป เสริมผู้อื่น อย่าไปตื่นเสงคน อย่าไปวนของ เฝิ่นคั้นเฝิ่นเอิ้นจั้งขาน คั้นเฝิ่น
 วานจั้งสอยให้ไปค้อยมาค้อยเห็นโคตรเห็นวงศ์ อย่าไปโกงเถียงพ้อเถียงแม่ เห็นคนแก่ปากเว้าจาไซ
 อย่าจัญไรป้อยพิ้อยท่า อย่าไปด่าพี่น้องทั้งผัว อย่าเมามัวสุราเบี่ยโบกยามขึ้นโคกหาพินหาตอง
 อย่าเสงหงอร้องเพลง แอ่นแอ่น อย่าได้แล่นป่าหมู่ป่าฝูงคั้นเห็นลุงให้ว่ากะบาด อย่าได้ขาดความ
 เว้าขานไซ ไปทางโตอย่าได้ซ้าคั้นเห็นป้าให้ว่าคือลุง อย่าหัวสูงไปหมอบมาหมอบ อย่าว่าปอบผีท่า
 ผีภูอย่าซูลูเอาของบ่บอก อย่ากลับกลอกปู้ ย่างศา ยามไปมาให้วนเวียนแหวฮักคือพ้อคือแม่ปู้ย่า
 ของโต อย่าพาโลต่อแหลลอนหลอก อย่าไปบอกใช้สิ่งเอาของผิดุธรรมนองครองของลูกไม้ กว่าสิได้
 ลูกเฝิ่นมาแยงอย่าไว้แข็งคำหวานโอนอ่อน

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าให้มาถ่อนมาอยู่นำกันอย่าไปปนคนธรรพ์
 ในป่า อย่าไป ทำน้ำหลากไหลแสง อย่าไปแยงผาชันพันยอดว่ามาเยอขวัญเอย สองเจ้าจ้งมากอดเป็น
 มิ่งสาย แนน เอาสองแขนจับกันไว้แน่นขวัญเจ้าแล่นไปไกล ขวัญเจ้าไปโนป่า ขวัญเจ้าหนีลงท่าไปเฮือ
 ขวัญเจ้าไปเมืองเหนือและเมืองลุ่ม ขวัญเจ้าไปอยู่พุ่มเพื่อยหนามขวัญเจ้าไปนาทามาฮ่อง ขวัญ
 เจ้าไปหลงป่องทางมา ขวัญเจ้าไปตามหาสาวบ่าวขวัญบ่ตัวคืนมา ขวัญไปคาอยู่ในเง้อม อยู่ใน
 เหลื่อมผาชัน กะให้มาสามื้อนี้วันนี้ขวัญเจ้าไปอยู่ลี้เมืองหงสา ขวัญบ่มาอยู่พม่า ขวัญไปค้าอยู่เมาะล่า
 เลิงขวัญไปเหิงบ่ตำว กะให้มาสามื้อนี้วันนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่ถ้ำเมืองแก้วไม้ล้มแบ่งขวัญเจ้าไปแห่งแห่งทาง

กำฝ้ายเขมร กะให้มาสามี่วันนี้ขวัญเจ้าไปทางกำเมืองเชียงตุงจินตาด ขวัญเจ้าไปชมตลาดกว้าง
กว้างตุง ให้ตุงมาขวัญเจ้าไปหาคนแพรหลายๆ พายถงยาม เห็นงามๆ อย่านได้ใกล้ไปแล้วให้ตุงมา
ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางใต้เมืองสุโขงตัดท่ง เมืองเบตงอยู่หย่อนๆ ยานอนค้ำให้ตุงมาว่ามา
เยอขวัญเอย ขวัญแข่งให้เจ้ายงลีลาขวัญหาให้เจ้ามาลีล้ายๆ มานอนนำอ้าย ผู้เป็นผัว มากินนัวจำป็น
ผัวพากันชุดตอผัวพายอเงินล้าน มาอยู่บ้านดอมกัน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าเฮ้วพะลันมาต่วน
พากันชวนฮ่วมห้องนอนซ้อนหน่วยหมอน มาอยู่ซ้อนซ้อนหม่มลม หนาว ว่ามาเยอขวัญเอยเมียนอนตำ
ผัวให้นอนสูง เตียงไม้ยุงพ้อมแม่แต่งไว้ เฝื่อนแต่งให้มานใส่ทั้ง สองหมอนมาฮองเฮียงกันเป็นคู่ เฝื่อนให้อยู่
นำกันอย่าหนี หลายนานปีจนแก่จนเฒ่าขวัญหมู่เจ้าให้ แล่นมาเยอ

ว่ามาเยอขวัญเอย มาอยู่เฮือนหลังใหญ่เฝื่อนปลูกใส่เป็นเฮือนหอ
เฝื่อนปลูกยอเป็นซ้อน อ่อน ปลูกไว้ก่อนคอยบุตรดาพากันมาอย่าซักช้า มาอยู่หม่มเฮือนงาม มาอยู่ผาม
หลังอาจ แม่ปู้สาด ทั้งหมอนลายของกินหลายเหลือหลาก บอียดอยากแนวได้ ว่ามาเยอขวัญเอย
มาไวยๆ มาหาพ้อ มาหาแม่พวเฒ่าแก่อาวอาเฝื่อนกะมาคอยอยู่ มาฮอดปู้คอยหลาน ว่ามาเยอขวัญ
เอย ขวัญเจ้าไปอย่าอยู่นาน อย่าไปพาลกับหมู่ จงมาอยู่ดอมกัน จงจันท์หอมตักแต่งกาบบัวแบ่งอยู่
ซ้อนลอน ตาออนซ้อนเตียงตั้ง มีบ่อนนั่งเซามีแสง คอยจอมแพงสองหน่อปานแถนหล่อแถนล่อ
มาโฮงหอ อย่านได้ช้า ทั้งข้างม้าแลงวควาย ตาเวินสวยมันสิฮ้อนให้มาก่อนอย่าไปไกล อย่านไปเสิตาเวิน
ค้ำ ตกได้ตำม้าเมาว่ามาเยอขวัญเอยจงมาเซานำพ้อ จงมาก่อนแบ่งसान มาอยู่ซ่านอย่าห่าง อยู่ตะ
หล่าง เฮือนโตว่ามาเยอขวัญเอย มาเซยชมในห้องเตียงทองบ่อนเฝื่อนแต่ง สองจอมแพงให้ต่าวโค้ง
มาก่อนอย่าสุสาน จงสำราญด้วยคาถาว่า อเนกเตโช ไชยะตุ ภาะวัง ไชยะมังคะลัง สุขังพะลัง
อวาหะ วิวาโหสมังคะโลโหตุ สาธุฯ

คำผูกแขนแต่งงานผูกแขนฝ่ายชาย ศรี ศรีวันเดือนปีข้ามล่วงแล้ว
จนลูกแก้วใหญ่สูง ผุ่งป่าลุงและพ้อมแม่ ทั้งเฒ่าแก่และตายายมากันหลายพรำพร้อม มาโอบอ้อมจัด
แต่งงาน ตามกาลเวลาแถน กำหนดไว้แต่งแล้วให้ประพฤดิธรรม จังสินำครอบครวไปม้มฝั่ง ให้มีใจจ
ดั่งแม่น้ำในอนมีคุณสมบัติ 4 ข้อข้อหนึ่งนั้น น้ำสะอาดบริสุทธิ์ คั้นแมนเฮาลงมุดสะอาดดีโดยแท้
ข้อสอง นั้น น้ำหากปรับโตได้ เป็นหยงได้ทุกอย่าง ฮูเล็กๆ น้อยๆ ไหลเข้าได้สู่แจซ้อสามนั้น น้ำหาก
เย็นแท้ แก่หอดหิวกระหายกินลงไปหอดหิวหายจ้อยข้อสี่นั้น น้ำหากสามัคคีแท้รวมกันโดยง่ายเอามี
ดัดชิวบแล้วประสานเข้าได้ ง่ายตายทั้งสี่ข้อ ดิงามยอดยิ่งขอให้ใจพวกเจ้าคือน้ำจั้งแมนครอง อุ อะ ม
มะ มูล มา มหา มูลมัง สะวาหุมฯผูกแขนฝ่ายหญิง โอมแม่คนตียอดแก้ว ผู้เลิศแล้วชื่อว่าแม่ธรรณี
เป็นผู้มีฤทธิ์อานภาพ แม่ หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทธเจ้าเมื่อพระเจ้าตรัสส่ง
สรณญาณ ฮิตผม เป็นน้ำท่วมพญามารจมจุ่มน้ำท่วมท่วมมารลัมท่าวตายอันหนึ่งนั้นแม่หากมีใจกว้าง
เปรียบแผ่นธรรณีแมนสิมีผู้ซู้ซู้ชุดผู้กัน เหยี่ยวใส่พ้อม น้ำลายซ้าถ่มแถมแม่ปได้เคียดคล้ายซังเกลียดคน
โต ขอให้เจ้าคือแม่ธรรณี จังสิเป็นคนดีครอบครองสมบัติได้ จัดตาโร ธัมมา วัชฌันติ อายู วัณโณ
สุขัง พะลังฯสาธุ

เสร็จพิธีบายศรี หมอสูตรผูกข้อมือ อวยพรให้คู่บ่าวสาว และพิธีป้อน
ไข่คู่บ่าวสาวโดยญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง (ผู้หญิงอาวุโสมีสามี) ทำหน้าที่ป้อนไข่เพื่อเป็นสิริมงคลตามความ
เชื่อของชาวอีสาน

พิธีผูกข้อมือคู่บ่าวสาว พบว่า มีพิธีผูกข้อมือให้คู่บ่าวสาวซึ่งเป็นที่พอใจ
ประทับใจของ Mr.Edward Howard เป็นอย่างมากโดยมีญาติพี่น้องเพื่อนผู้นำชุมชนและแขกที่มา

ร่วมงานแสดงความยินดีร่วมผูกข้อมือโดยนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน เป็นล่ามแปลพิธีกรรมทั้งหมดให้สามี่เข้าใจ

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า ได้จัดพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย โดยมีเพื่อนของ Mr.Edward Howard มาร่วมพิธี 3 คน ซึ่งนางสาวหนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน และ Mr.Edward Howard ได้ทำพิธีตามคำแนะนำของหมอสูตรและญาติผู้ใหญ่

พิธีส่งเจ้าบ่าวเข้าห้องหอ พบว่า การส่งตัวเจ้าบ่าวโดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวซึ่งเป็นคู่สามี-ภรรยาที่สมบูรณ์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไม่เคยหย่าร้าง เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ทำหน้าที่จับมือเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเข้าสู่ห้องหอ เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป

ภาพประกอบ 28 พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน

2. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางเกษมกล วิชัยกุล กับ Mr.Delek William จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นางเกษมกล วิชัยกุล เป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสานบ้านท่าตูม ตำบลหมุ่ม่น ได้แต่งงานกับ Mr.Delek William ผู้ชายต่างชาติชาวออสเตรเลีย การแต่งงานมีพิธีกรรมตามประเพณีชาวอีสาน เฉพาะการมอบสินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง คู่แต่งงานสมมาพ่อ-แม่ญาติผู้ใหญ่ที่บ้านฝ่ายหญิง รับประทานอาหารร่วมกันเฉพาะคนในครอบครัว แล้วเดินทางไปจดทะเบียนสมรสที่ประเทศสิงคโปร์ ดังรายละเอียด

ภาพประกอบ 29 พิธีจุดเทียนชัยก่อนทำพิธีสูขวัญคู่แต่งงาน

การประกอบพิธีกรรม พบว่า นางเกษมกล วิชัยกุล และ Mr.Delek William ได้รู้จักพบปะซึ่งกันและกันเป็นเวลานาน จนคุ้นเคยตกลงแต่งงานกัน จึงได้เดินทางมาพบ พ่อ-แม่ของเกษมกล เล่าความเป็นมารให้ฟัง และแจ้งความประสงค์ที่จะแต่งงานกันโดยมอบสินสอดให้ พ่อ-แม่เป็นเงินสด 1,000,000 บาท และแหวนทองคำ 1 วง ซึ่งมีพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ คือ ปู่-ย่า ของเกษมกล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน พร้อมภรรยา และญาติพี่น้องในครอบครัวของเกษมกล ร่วมเป็นสักขีพยาน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า หลังจากพิธีมอบสินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงแล้ว ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงให้เกษมกล วิชัยกุล และ Mr.Delek William ทำพิธีสมมาพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ ซึ่งมี ปู่-ย่า พ่อ-แม่ ของเกษมกล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านพร้อมภรรยา นั่งเป็นสักขีพยาน ในการ ประกอบพิธีกรรมสมมาญาติผู้ใหญ่ หมอสูตรโสภณ นามมงคล เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมก่อน กล่าวคำขอขมา คู่แต่งงานคือ เกษมกล วิชัยกุล และ Mr.Delek William ได้จัดเตรียมขันธ 5 (ดอกไม้ 5 คู่ เทียนเล็ก 5 คู่) ไว้แล้วและหมอสูตรนำกล่าวความว่า “กายะกัมมัง วจีกัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วิปัสสะตุ บาบเพคะโลโก บาบเพคะโทโส บาบเพคะโมโห บาบที่ลูกหลาน ได้พลั้งพลาด ได้ประมาทต่อพ่อ-แม่ ปู่-ย่า ตา-ยาย ทั้งต่อหน้าและลับหลังได้โปรดอโหสิกรรมให้ ลูกหลานด้วยเทอญทั้งคู่กราบลงต่อหน้าญาติผู้ใหญ่ โดยมีปู่ของเกษมกลเป็นผู้ให้ออวาทคู่แต่งงาน หลังจากพิธีกรรมสมมาแล้วเสร็จทุกคนที่มาร่วมงานได้แสดงความดีใจด้วยท่าทางเป็นมิตรไมตรีกับฝ่าย ชาย และได้รับประทานอาหารที่บ้านพ่อ-แม่ของเกษมกล วิชัยกุล (สำรวย ศรียาคะบุตร. 2556 : สัมภาษณ์)

จากการสนทนากลุ่ม ยังพบว่า หลังจากทำพิธีมอบสินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงแล้ว Mr.Delek William ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาที่บ้านท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานีเป็นเวลา 1 เดือน จึงเดินทางไปจดทะเบียนสมรสที่ประเทศสิงคโปร์แล้วเดินทางต่อไปยังประเทศออสเตรเลีย และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน มีลูกด้วยกัน 1 คน อายุ 5 ปี (วันสัมภาษณ์) จะกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ที่บ้านท่าตูม ปีละ 1 ครั้ง

3. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางแสงจันทร์ ใจน้ำ กับ Mr. Michael Bovan

3.1 การประกอบพิธีกรรม

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานบ้านท่าตูม ตำบลหม่มน หลายคนที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ โดยจัดพิธีแบบชาวอีสาน แต่ลำดับขั้นตอนการแต่งงานได้จัดเป็นบางขั้นตอนซึ่งมีหมอสูตรโสภณ นามมงคล เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมโดยได้จัดตามความประสงค์ของเจ้าของงาน เช่น งานแต่งงานของนางแสงจันทร์ ใจน้ำ กับ Mr. Michael Bovan ไม่แห่ขบวนขันหมาก จัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่แต่งงาน สมมาญาติผู้ใหญ่ส่งตัวฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) เข้าห้องหอ ร่วมรับประทานอาหาร ฉลองแต่งงานใหญ่โตใช้งบประมาณมากเสร็จพิธี

ภาพประกอบ 30 การประกอบพิธีทางศาสนาที่บ้านฝ่ายหญิง

3.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีพบว่า ที่บ้านฝ่ายหญิงได้นิมนต์พระสงฆ์ 9 รูปมาทำพิธีทางศาสนา ตอนเช้ามีการทำบุญใส่บาตร ญาติพี่น้องและชาวบ้านท่าตูมมาร่วมทำบุญใส่บาตรกันทั่วหน้า เวลา 09.09 น. ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ มีผู้มาร่วมในพิธี คือ แม่ฝ่ายชายเดินทางมาจากต่างประเทศ และเพื่อนชาวต่างประเทศเดินทางมาเป็นกำลังเป็นพยานในงานแต่งงาน และยังพบว่า

แม่ฝ่ายหญิงได้เชิญแขกมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าตุม และญาติพี่น้อง ชาวบ้านท่าตุมทุกครัวเรือน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้นางแสงจันทร์ ใจน้ำ และ Mr. Michael Bovan (เจริญศรี บุตรธนู. 2556 : สัมภาษณ์)

3.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่ายพบว่า การจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือในการประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญ แม่ฝ่ายหญิงได้มอบให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับพิธีแต่งงาน รับผิดชอบจัดพานบายศรีพร้อมเครื่องมือเครื่องใช้ในพิธีกรรมโดยหมอสูตรโสภณ นามมงคล คอย แนะนำและตรวจความถูกต้อง อาหารเลี้ยงรับรองแขก การจัดสถานที่บายศรีสู่ขวัญรับรองแขก เวทีดนตรีและเครื่องเสียง รวมค่าใช้จ่ายประมาณ 200,000 บาท ซึ่ง Mr. Michael Bovan รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดและยังพบว่า Mr. Michael Bovan ได้มอบสินสอดให้แม่ฝ่ายหญิงเป็นเงินสด 2,000,019 บาท (สองล้านสิบเก้าบาทถ้วน) รถยนต์อีก 1 คัน มอบให้แสงจันทร์ ใจน้ำ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง

3.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า เวลาฤกษ์ยามในการประกอบพิธีได้ ปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอสูตร ซึ่งกำหนดเวลาตอนเช้า ทำพิธีทางศาสนา ทำบุญใส่บาตรที่บ้าน ฝ่ายหญิง โดยให้คู่แต่งงานร่วมทำบุญใส่บาตรเวลา 06.19 น. ถวายภัตตาหารถวายปัจจัยแด่พระภิกษุสงฆ์ เสร็จพิธีทางศาสนา คู่แต่งงานเข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญ เวลา 09.19 น. ไม่มีการแห่ขันหมาก สถานที่ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ คือ บ้านฝ่ายหญิง ซึ่งได้จัดเตรียมสถานที่และพานบายศรีอย่างสวยงาม โดยมีอาชีพจากจังหวัดอุดรธานี ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการประกอบพิธี คือ นายโสภณ นามมงคล ซึ่งเป็นหมอสูตรประจำหมู่บ้านท่าตุม พยานในพิธีประกอบด้วย แม่ฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย ญาติผู้ใหญ่ ฝ่ายหญิงฝ่ายชาย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อนฝ่ายหญิงฝ่ายชาย (เพื่อนเจ้าบ่าว-เจ้าสาว) และแขกที่ได้รับเชิญมาร่วมงานทุกคน

3.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า ตอนเช้ามีการประกอบพิธีทางศาสนา เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงาน หลังจากเสร็จพิธีทางศาสนา เป็นพิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน และยังพบว่าในพิธีสู่ขวัญตอนเช้ามีนักเรียนชั้นประถมจากโรงเรียนบ้านท่าตุม ได้มาแสดงความยินดีโดยการรำเรียกขวัญให้คู่แต่งงาน สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็นโดยเฉพาะ Mr. Michael Bovan พอใจประทับใจการแสดงของนักเรียนได้มอบรางวัลให้ผู้แสดงจำนวนหนึ่งหมื่นบาท

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน หลังจากหมอสูตรโสภณ นามมงคล ทำพิธีสู่ขวัญจบ บทสวด หมอสูตรได้ทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงาน โดยเริ่มผูกแขนฝ่ายชายด้วยการนำข้าวต้มมัดกล้วย และปั้นข้าวเหนียวที่อยู่ในพานพาขวัญ มาวางบนฝ่ามือฝ่ายชายพร้อมนำฝ่ายผูกแขนผูกที่ข้อมือ Mr. Michael Bovan อวยพรเป็นภาษาอีสาน โดยนางแสงจันทร์ ใจน้ำ เป็นคนแปลความหมายให้ฟัง และหมอสูตรได้ผูกแขนฝ่ายหญิงด้วยวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกัน จนกล่าวคำอวยพรเสร็จ พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายหญิงฝ่ายชายได้ดำเนินการผูกแขนอวยพรคู่แต่งงานจนแล้วเสร็จทุกคนที่มาร่วมพิธี

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า ได้ดำเนินต่อจากพิธีผูกแขนโดยให้คู่แต่งงานนำ ขัน 5 (ดอกไม้ 5 คู่ เทียนเหลืองเล่มเล็ก 5 คู่) นำไปกราบแม่ฝ่ายหญิงฝ่ายชายพร้อมกัน ผู้อาวุโสหรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงที่มีอาวุโสสูงสุดให้โอวาทคู่แต่งงานและยังพบว่า พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่คู่

แต่งงานยังได้มอบของสมมาให้แม่ฝ่ายชาย (แม่ของ Mr. Michael Bovan) และเพื่อนชาวต่างชาติที่เดินทางมาจากประเทศออสเตรเลีย โดยได้มอบผ้าขิด หมอนขิด และผ้าขาวม้า ซึ่งเป็นเครื่องสมมาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน คนละ 1 ชุด การจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ สิ่งที่คุณชายต่างชาติประทับใจมากที่สุด คือ ฝ่ายผูกแขนที่ได้รับจากผู้มาร่วมงานผูกคนละเส้นจนเต็มแขนของฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) และเพื่อนพอใจเป็นอย่างยิ่ง

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ชาวบ้านท่าตูมยังได้สืบทอดประเพณีการส่งตัวฝ่ายชาย(เจ้าบ่าว) เข้าห้องหอ โดยให้ผู้หญิงอาวุโสที่มีสามีและเป็นคู่สามี-ภรรยา คนเดียวจนแก่เฒ่าด้วยกัน เป็นผู้มีความประพฤติดี มีความเป็นอยู่สุขสบาย ทำหน้าที่จูงมือคู่แต่งงานเข้าห้องหอ พร้อมกล่าวคำอวยพรให้ครองรักครองเรือนมีความสุขด้วยกันตลอดกาล

นอกจากนี้ ยังพบว่า การจัดพิธีแต่งงานระหว่างแสงจันทร์ ใจน้ำ และ Mr. Michael Bovan ได้จัดทั้งตอนเช้าและตอนเย็น กล่าวคือ ตอนเช้าเป็นพิธีกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมอีสาน ตอนเย็นเป็นการเลี้ยงฉลองแต่งงานแบบผสมผสาน ซึ่งมีการจัดอาหารแบบโต๊ะจีน มีการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสาน และดนตรียอดนิยมตามสมัย (คาราโอเกะ) โดยมีผู้ประกอบการรับผิดชอบบริการตลอดงาน (เจริญศรี บุตรธนู. 2556 : สัมภาษณ์)

4. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางอ้อย โพธิ์สึม กับ Mr.Peter Bott

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นางอ้อย โพธิ์สึม สามีชาวต่างชาติชื่อ Mr.Peter Bott เป็นชาวอังกฤษ ได้จดทะเบียนสมรสที่กรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายไทยเมื่อปี พ.ศ. 2545 ไม่จัดพิธีแต่งงาน แต่มีพิธีมอบสินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงเป็นเงินสดจำนวน 1,000,000 บาท เพื่อตอบแทนพระคุณค่าน้ำนม หลังจากแต่งงานแล้ว Mr.Peter Bott รับนางอ้อย โพธิ์สึม ไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษด้วยกัน กลับมาเยี่ยมบ้านเมื่อ 5 ปีที่แล้ว

ภาพประกอบ 31 พิธีมอบสินสอด

พิธีมอบสินสอด การมอบสินสอดพ่อแม่ของฝ่ายหญิงได้เชิญญาติผู้ใหญ่ มาร่วมพิธีคือ ปู่-ย่า ยาย ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าตุม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และญาติพี่น้องในครอบครัว และยังพบว่า พ่อ-แม่ ฝ่ายหญิงได้เชิญหมอสุนทรโสภณ นามมงคล เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม มอบสินสอด พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ ได้จัดแบบเรียบง่ายโดยให้ฝ่ายหญิง คือ นางอ้อย โปธิ์สิม ฝ่ายชายคือ Mr.Peter Bott จัดขันธดอกไม้ (ขันธ 5) ขอขมาพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ ซึ่งมีคำกล่าวขอขมาโดยหมอสุนทรโสภณ นามมงคล เป็นคนกล่าวนำ ความว่า “กายะกัมมัง วะจิกัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วินัสสะตุ สิ่งใดที่ลูกหลานได้พลั้งพลาด ได้ประมาทต่อพ่อ-แม่ ปู่-ย่า ตา-ยาย ลุง-ป้า และญาติผู้ใหญ่ทุกคนด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี ทั้งต่อหน้าและลับ หลัง ขอได้โปรดโหลสิกรรมให้ลูกหลานด้วยเทอญ” ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายกราบพร้อมกันหนึ่งครั้ง เป็นเสร็จพิธีหลังจากพิธีกรรมสมมาญาติผู้ใหญ่แล้วผู้ร่วมพิธีได้รับประทานอาหารร่วมกันเป็นการฉลอง การแต่งงาน และยังเป็นการเลี้ยงส่งฝ่ายหญิงซึ่งจะเดินทางไปอยู่ประเทศอังกฤษกับฝ่ายชาย หลังจาก จดทะเบียนสมรสและดำเนินการจัดทำเอกสารให้ถูกต้องปัจจุบันนางอ้อย โปธิ์สิม มีลูกซึ่งเกิดจาก Mr.Peter Bott 2 คน ใช้ชีวิตอยู่ต่างประเทศ 5 ปี ได้มาเยี่ยมพ่อ-แม่ที่บ้านท่าตุมหนึ่งครั้ง แต่รับผิดชอบส่งเงินให้ปีละ 100,000 บาททุกปี (สุรีย์ ทนงอาจ. 2556 : สัมภาษณ์)

5. พิธีกรรมแต่งงานระหว่าง นางดาหลบ ศุภดี กับ Mr.John Mattril

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นางดาหลบ ศุภดี แต่งงานกับ Mr.John Mattril ผู้ชายชาวต่างชาติ ประเทศไอร์แลนด์ เมื่อปี พ.ศ. 2547 หลังแต่งงานได้จดทะเบียนสมรส กันที่จังหวัดอุดรธานี โดยจัดพิธีแต่งงานผู้นำในพิธี คือ หมอสุนทรโสภณ นามมงคล ดังนี้

5.1 การประกอบพิธีกรรม พบว่า ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมแต่งงาน ระหว่างนางดาหลบ ศุภดี กับ Mr.John Mattril คือ หมอสุนทร โสภณ นามมงคล หมอสุนทร ประจำหมู่บ้านเป็นบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับพิธีกรรมในงานแต่งงานแม่นยำในการลำดับขั้นตอน เป็นที่พอใจของบุคคลที่พบเห็น

5.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีแต่งงาน พบว่า การจัดพิธีแต่งงานครั้งนี้ เป็นพิธี แต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างผู้หญิงชนบทบ้านท่าตุม คือ นางดาหลบ ศุภดี แต่งงานกับผู้ชาย ชาวต่างชาติจากประเทศไอร์แลนด์ คือ Mr.John Mattril ซึ่งพ่อ-แม่ได้รับคำสินสอดนับล้าน พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงภาคภูมิใจมาก จึงเชิญญาติพี่น้องและเพื่อนของดาหลบมาทันโดยพร้อมหน้า และยัง พบว่า เพื่อนชาวต่างชาติของ Mr.John Mattril เดินทางมาร่วมงานด้วยเป็นที่สนใจของผู้หญิง ชาวบ้านท่าตุม และเพื่อนๆ ของฝ่ายหญิงที่มาร่วมพิธีเป็นอย่างยิ่ง

ภาพประกอบ 32 การจัดเตรียมอุปกรณ์พานบายศรีสู่ขวัญ

5.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่ายพบว่า การจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือในการประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยมีนางดาหลบ ศุภติ เป็นฝ่ายหญิง Mr.John Mattril เป็นฝ่ายชาย ได้จัดเตรียมงานยิ่งใหญ่โดยมอบให้ผู้ประกอบการจัดพานบายศรีดอกไม้สด ประกอบด้วย ดอกไม้มงคล ได้แก่ ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย และดอกกรัก จัดตกแต่งในพานบายศรี 3 ชั้น และยังมีมาลัยบัว-สาว สำหรับสวมคอฝ่ายหญิงฝ่ายชายในพิธีบายศรีสู่ขวัญ การจัดอุปกรณ์เครื่องมือใส่ในพานบายศรี ได้แก่ เทียนเล่มบาท เทียนอบหัว (รอบหัว) เทียนคำคิง ข้าวต้มมัด กล้วยน้ำว่าสุก ข้าวเหนียว 1 ปั้น(ขนาดเท่าไข่ไก่) ไข่ไก่ต้มสุก ฝ่ายผูกแขน อาหารหวาน-คาว 1 สำหรับ ข้าวเหนียว 1 กระติบ และขันธ 5 (ดอกไม้ 5 คู่ เทียน 5 คู่) อุปกรณ์เครื่องมือในพานพาขวัญดังกล่าว ก่อนทำพิธีหมอสู่ตรโสดน นามมงคล จะตรวจความถูกต้องครบถ้วนก่อนทำพิธี

สินสอดและค่าใช้จ่าย พบว่า Mr.John Mattril ได้ตกลงมอบสินสอดให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงเป็นเงินสดจำนวน 1,000,000 บาท สร้อยคอทองคำหนักสิบบาท และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดงานแต่งงานจนแล้วเสร็จ (อรุณ สีใส. 2556 : สัมภาษณ์)

5.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า การจัดพิธีกรรมแต่งงานตามประเพณีชาวอีสาน ชาวบ้านท่าตูม มีความเชื่อตามวันเวลาที่หมอสู่ตรกำหนด โดยได้มอบให้หมอสู่ตรโสดน นามมงคล หมอสู่ตรประจำหมู่บ้านเป็นผู้นำในพิธีกรรมซึ่งได้กำหนดตอนเช้าเวลา 06.00 น. ทำบุญใส่บาตรที่บ้านฝ่ายหญิง ประกอบพิธีทางศาสนา ถวายภัตตาหาร และถวายปัจจัยแด่พระภิกษุสามเณร เวลา 09.19 น. ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงานโดยมีพยานในพิธี ประกอบด้วย พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงฝ่ายชาย เพื่อนคู่แต่งงานทั้งฝ่ายหญิงฝ่ายชาย ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง-ฝ่ายชาย และแขกพิเศษของ

ฝ่ายหญิง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าคูม ซึ่งเคยเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ และช่วยดูแลเรื่องการจัดทำเอกสารรับรองสำเนาเอกสารสำคัญ และยังมีแขกพิเศษอีก คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าคูมที่มาพร้อมเป็นพยานในพิธี

5.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางดาหลบ ศุภดิ กับ Mr.John Matril ไม่มีพิธีแห่ขันหมาก เพราะตอนเช้าทำพิธีทางศาสนาที่บ้านฝ่ายหญิง เสร็จพิธีทางศาสนาก็ได้เวลาทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงได้จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือไว้พร้อมโดยผู้เฒ่าในพิธีกรรม คือ หมอสูตรโสภณ นามมงคล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนคือ

พิธีบายศรีสู่ขวัญ พบว่า การประกอบพิธีกรรมมีขั้นตอน คือ 1) ให้คู่แต่งงานเข้าพาชขวัญโดยเข้านั่งพับเพียบหน้าพาชขวัญ หันหน้าไปทางราศีประจำวันหรือทิศใจเป็น คือ ถ้าสู่ขวัญวันอาทิตย์ ผู้เข้าพาชขวัญหันหน้าไปทางทิศอุดร(ทิศเหนือ) วันจันทร์ ทิศใจเป็นอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ วันอังคาร ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ วันพุธ ทิศบูรพา (ทิศตะวันออก) วันพฤหัสบดี ทิศอากาศเนย์ (ทิศตะวันออกเฉียงใต้) วันศุกร์ ทิศพายัพ (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) และวันเสาร์ อยู่ทางทิศทักษิณ(ทิศใต้) ความเชื่อเกี่ยวกับทิศใจเป็นดังกล่าว คู่แต่งงาน คือ ดาหลบ และ Mr.John Matril ได้ฤกษ์จัดพิธีวันพฤหัสบดี ทั้งสองคนจึงนั่งพับเพียบหันหน้าไปทางทิศอากาศเนย์ (ทิศตะวันออกเฉียงใต้) หมอสูตรนั่งอยู่ตรงข้ามกับผู้เข้าพาชขวัญโดยมีพานพาชขวัญอยู่ตรงกลาง ขั้นที่ 2) ผู้เข้าพาชขวัญมอบค้ายให้หมอสูตร 3) คู่แต่งงานจุดเทียนเล่มบาทที่ยอดพาชขวัญ หมอสูตรกล่าวนำไหว้พระรัตนตรัย และป่าวเชิญเวทตามมาเป็นสักขีพยาน และร่วมอวยพรคู่แต่งงาน 4) หมอสูตรสวดคำสูตรขวัญกามิตพายจบลงด้วยคำอวยพรเป็นภาษาบาลีด้วยคำว่า “สัพพะพุทธานุภาวณะ สัพพะธัมมานุภาวณะ สัพพะสังฆานุภาวณะ สะทาโสทธิ ภาวันตุเต” จบแล้วหมอสูตรโสภณ นามมงคล จะทำพิธีกามิตพายโดยใช้ใบคูณ ใบยอ จุ่มลงในน้ำเหล้า แล้วสลัดน้ำเหล้าจากใบคูณ ใบยอ ใส่ลงในมือ และศีรชะคู่แต่งงาน หรือผู้เข้าพาชขวัญ เป็นการขับไล่เสนียดจัญไร สิ่งไม่ดีไม่งาม ความอับมงคลทั้งหลายออกจากผู้เข้ารับขวัญ จบพิธีกามิตพายแล้วหมอสูตรจึงจะผูกแขนให้คู่แต่งงาน

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน พบว่า ญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายหญิงได้ทำพิธีผูกแขนหมอสูตร โดยใช้ด้ายขนาดหนึ่งโงมัดช่วยเงินค้าย (ช่วย หมายถึง กรวย) ทั้งหมดผูกที่ข้อมือขวาของหมอสูตร ในงานนี้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงได้มอบปัจจัยให้หมอสูตรพิเศษนอกจากเงินค้ายรวมเงินผูกแขนหมอสูตร 2,000 บาท หลังจากพิธีผูกแขน หมอสูตรโดยผู้อาวุโสแล้ว หมอสูตรจะทำพิธีผูกแขนคู่แต่งงานด้วยการหยิบเอาไข่ไก่ต้มในพานพาชขวัญ 1 ฟอง ข้าวเหนียว 1 คำ ข้าวต้มมัด 1 กีบ กลั้วน้ำว่าสุกหนึ่งไปใส่ในมือซ้ายของฝ่ายชาย แล้วจึงผูกข้อมือขวาอีกหนึ่งเส้น เพื่อให้ถูกต้องตามความเชื่อที่กล่าวไว้ว่า “ผูกแขนซ้ายให้ขวัญมา ผูกแขนขวาให้ขวัญอยู่” ขณะที่ผูกแขนหมอสูตรจะให้ศีลให้พรคู่แต่งงาน ญาติพี่น้องที่นั่งอยู่ใกล้ๆ จะโถมแขน (โถมแขน เป็นการใช้ฝ่ามือแตะศอกของผู้รับการผูกแขน) ซึ่งผู้เข้าพาชขวัญจะปฏิบัติต่อกันไปทุกคนเพื่อเป็นนัยว่า “ทุกคนที่มาพร้อมพิธีในวันนี้พร้อมใจกันดันให้คู่แต่งงานประสบผลสำเร็จ เจริญรุ่งเรือง สูงส่งขึ้นตลอดไป”

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า ผู้นำในพิธีกรรมให้พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ทั้งหมดที่มาพร้อมพิธีนั่งเข้าแถวหันหน้าเข้าหาหมอสูตรแล้วให้คู่แต่งงานนำขันธ 5 (ดอกไม้ 5 คู่ เทียน 5 คู่) มาประกอบพิธีสมมา (ขอขมา) ญาติผู้ใหญ่พร้อมกัน ผู้อาวุโสสูงสุดในกลุ่มญาติให้โอวาท อวยพรคู่แต่งงาน เป็นเสร็จพิธี (โสภณ นามมงคล. 2556 : สัมภาษณ์)

บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การประกอบพิธีกรรมในการแต่งงานของผู้หญิงชนบทบ้านแจ้สว่าง ที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ มีหลายคนที่จัดพิธีงานแต่งงานตามประเพณีของชาวอีสาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบเจาะจง 5 คน ได้แก่ นางจิตรา ศรีวิธรรม นางสาวนนิตา พรหมภักดิ์ นางบัวผัน นามบุรี และนางจุไร พรหมเสนา ดังรายละเอียด

1. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางจิตรา ศรีวิธรรม กับ Mr.Diegman Ronen

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางจิตรา ศรีวิธรรม ได้พบปะสื่อสารสัมพันธ์กันโดยการ Chat Internet และพบกันที่กรุงเทพมหานคร ไปมาหาสู่กันบ้างประมาณ 2-3 ครั้ง ส่วนใหญ่ติดต่อกันทาง Chat Internet ใช้เวลาในการสื่อสารทำความเข้าใจกันประมาณ 2 ปี จึงตกลงแต่งงานกัน และได้จัดพิธีแต่งงานกัน และได้จัดพิธีแต่งงานที่บ้านพ่อ-แม่ของฝ่ายหญิง โดยมีการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีชาวอีสาน

1.1 การประกอบพิธีกรรม

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนจะมีการจัดพิธีแต่งงานบายศรีสู่ขวัญให้คู่แต่งงาน พ่อ-แม่ของนางจิตรา ศรีวิธรรม ได้จัดพิธีสู่ขอตามประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสาน ซึ่งจะต้องจัดขันหมากมาสู่ขอโดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายมาเป็นสักขีพยาน ตกลงค่าสินสอดทองหมั้น และกำหนดวันเวลาการจัดพิธีแต่งงาน

1.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีแต่งงาน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การจัดงานแต่งงานของนางจิตรา ศรีวิธรรม กับ Mr.Diegman Ronen มีผู้มาร่วมในพิธีแต่งงานเพื่อแสดงความยินดีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะญาติผู้ใหญ่และญาติพี่น้องทางฝ่ายหญิงมาร่วมพิธีในงานอย่างพร้อมหน้า

ภาพประกอบ 33 คู่แต่งงานรับประพรหมน้ำมนต์

จากภาพ พิธีกรรมทางศาสนาที่นิยมจัดในพิธีแต่งงานระหว่างผู้ชายต่างชาติและผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน คือ ประเพณีทำบุญใส่บาตร เพื่อให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวได้ทำบุญใส่บาตรร่วมกันตามความเชื่อว่าจะเกิดชาติหน้าจะได้เป็นคู่ครองกันอีกและการทำพิธีทางศาสนายังเชื่อว่าจะทำให้เกิดสิริมงคลแต่เจ้าของบ้านหรือเกิดสิริมงคลแก่คู่แต่งงานให้มีความสุขในการครองรักครองเรือนหรือการใช้ชีวิตคู่ตลอดไป (มีชัย ไสยสุทธิ. 2556 : สัมภาษณ์)

1.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่าย

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า อุปกรณ์ เครื่องมือ ในการประกอบพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญงานแต่งงาน ตามประเพณีอีสาน ใช้แบบเดียวกันจะมีความแตกต่างกันเฉพาะดอกไม้ที่นำมาประดับตกแต่งในพานบายศรี เช่น บางหมู่บ้านจะใช้ดอกกรักและดอกดาวเรือง บางหมู่บ้านใช้ดอกกรักและดอกบานไม่รู้โรยหรือบางครั้งใช้เฉพาะดอกกรัก หรือเฉพาะดอกดาวเรืองอย่างเดียวอย่างหนึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงฤดูกาลที่จัดงาน ส่วนอุปกรณ์อื่นๆ เช่น รูป เทียนบูชาพระรัตนตรัยหรือดอกไม้ขันห้า ขันห้า บูชาพานพานขวัญ หมอสูตรอีสานจะใช้แบบเดียวกัน อาทิ ขันห้า (ใช้ดอกไม้สีขาว 5 คู่ เทียนเล่มเล็ก 5 คู่) ส่วนเทียนฮอบหัว (รอบศีรษะ) และเทียนค่าคิง (วัดจากเอวถึงต้นคอ) ของผู้เข้าพิธีบายศรี หรือของคู่แต่งงาน ส่วนใหญ่พานบายศรีชาวอีสานนิยมจัดที่บ้านฝ่ายหญิง เทียนฮอบหัว ค่าคิง จึงยึดเจ้าสาวเป็นหลักหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นเทียนฮอบหัว ค่าคิงฝ่ายหญิง คือนางจิตรา ศรีวิธรรม

อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ต้องใช้ในพานพานขวัญ ได้แก่ ข้าวต้ม 1 มัด ไข่ไก่ ต้มสุก 2 ฟอง (ไข่ฝ่ายหญิงและไข่ฝ่ายชาย) กล้วยน้ำว่าสุก 1 ลูก เทียนเล่มบาท 1 เล่ม เทียนฮอบหัว 1 เล่ม เทียนค่าคิง 1 เล่ม ฝ่ายผูกแขนจำนวนมากจัดเตรียมไว้บนพานพานขวัญ ทีวี กระจก สร้อย แหวน และอาหารคาวหวาน 1 สำหรับ พร้อมน้ำสะอาด 1 แก้ว ข้าวเหนียว 1 กระติบ (อาหารสำหรับนี้จัดเป็นเครื่องบูชาพานขวัญ)

สินสอด พบว่า งานแต่งงานของนางจิตรา ศรีวิธรรม พ่อ-แม่ ได้รับเงินสินสอดจาก Mr.Edward Howard เป็นเงินสินสอด 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) และทองคำหนัก 10บาท

ค่าใช้จ่ายในการจัดงาน พบว่า การจัดงานครั้งนี้ใช้งบประมาณจำนวนมากกว่า 200,000 บาท โดย Mr.Diegman Ronen และเพื่อนอีก 3 คน ร่วมกันรับผิดชอบด้วยความประทับใจในบรรยากาศในงานที่มีญาติพี่น้องในหมู่บ้านแจ่มใส และหมู่บ้านใกล้เคียงมาร่วมงานยิ่งไปกว่านั้นเพื่อนชาวต่างชาติของ Mr.Diegman Ronen ยังได้รับฝ่ายผูกแขนจากญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเป็นจำนวนมาก

1.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธี

วันเวลา จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การหาฤกษ์ยามวันเวลาในการจัดพิธีมงคลโดยเฉพาะพิธีแต่งงาน หมอสูตรชาวอีสานได้ใช้ตำราฤกษ์ยาม (ฤกษ์งามยามดี) หรือฤกษ์แต่งงาน โดยสิทธิการิยะนักราชญ์โบราณในภาคอีสาน ให้พ่อบ้านแม่เรือนศึกษาส่วนประกอบในการหาฤกษ์แต่งงาน กล่าวคือเดือนที่นิยมแต่งงาน คือ เดือนคู่ ได้แก่ เดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนสิบ และเดือนสิบสอง เวลาที่นิยมจัดพิธีแต่งงาน (ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญคือ เวลา 09.00 น. เป็นต้นไปไม่เกินเที่ยง) (นิยม อุตุมะมุล. 2557 : สัมภาษณ์)

สถานที่ จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานที่ที่ใช้จัดงานแต่งงานของนาง จิตรา ศรีวิธรรม กับ Mr.Diegman Ronen ซึ่งจัดที่บ้านของผู้หญิง ตอนเช้าเป็นประเพณีพื้นบ้าน อีสานมีการทำบุญใส่บาตร บายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน ตอนเย็นมีงานเลี้ยงฉลองแต่งงาน จัดอาหารแบบ โต๊ะจีน คู่แต่งงานเชิญแขกผู้มาร่วมรับประทานอาหารร้องเพลง สนุกสนานรื่นเริง โดยจัดแบบกันเอง เครื่องดื่มมีไว้บริการตลอดเวลา

พยานในพิธี จากการสัมภาษณ์ พบว่า พยานในพิธีแต่งงาน ได้แก่ ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายผู้หญิง ประกอบด้วย ปู่-ย่า ตา-ยาย พ่อ-แม่ ของนางจิตรา ศรีวิธรรม นายก องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองคอมเกาะ และคณะบริหาร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแจ้งสว่าง เพื่อนของ Mr.Diegman Ronen ที่เดินทางมาจากต่างประเทศ และเพื่อนๆ ของจิตราอีกหลายคน ได้มาร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีแต่งงาน แสดงความยินดีกับคู่แต่งงาน และยังพบว่า จิตรา ศรีวิธรรม ได้จดทะเบียนสมรสกับ Mr.Diegman Ronen

1.5 ขั้นตอนการทำพิธี

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม โดยผู้นำพิธี คือ หมอสูตรประจำหมู่บ้านเป็นผู้ลำดับขั้นตอน เริ่มจากแห่ขันหมาก ด้านประตูเงินประตูทอง มอบสินสอด พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีผูกข้อมือ พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งคู่บ่าวสาวเข้าเรียนหอ

แห่ขันหมาก พบว่า เครื่องขันหมากมี 3 ชั้น ชั้นใส่เงินค่าทอง 1 ชั้น ใส่หมากจิบ พลุแนบ 1 ชั้น ใส่เหล้ายา 1 ชั้น ทั้งสามนี้ใช้ผ้าสีต่างๆ คลุมชั้นใส่เงินค่าทองให้ผู้เฒ่า เจ้าโคตรถือเดินนำหน้าขบวน ส่วนขันหมากและชั้นเหล้ายาให้หญิงสาวบริสุทธ์ 4 คน หามเดิน ตามหลังพาขวัญเดินออกก่อนคู่บ่าวและญาติพี่น้องแห่แห่นไปตาม เมื่อไปถึงเรือนผู้หญิงแล้วเจ้าโคตร ฝ่ายหญิงจะออกมารับเชิญให้ขึ้นไปบนเรือนเมื่อขึ้นไปจนถึงแล้วเจ้าโคตรฝ่ายชายจะยกขันทั้ง 3 ให้ฝ่าย หญิงฝ่ายหญิงเปิดขันค่าทองออกมานับ ถูกต้องแล้วมอบให้แก่พ่อแม่ของหญิงส่วนชั้นเหล้ายาและหมาก พลุก็แจกแบ่งตามกันเดียวกันอาหารการกินที่ฝ่ายหญิงจัดไว้ก็นำมาเลี้ยงดูกัน

ด้านประตูเงินประตูทอง พบว่า มีการกั้นด้านประตูเงินประตูทอง โดยญาติทางฝ่ายหญิงจะใช้เข็มขัดเงินกั้นด้านแรก ซึ่งเจ้าบ่าวคือ Mr.Diegman Ronen ต้องมีเงิน มอบให้ผู้ที่กั้นด้านทั้ง 2 คน เพื่อที่จะให้เขาเปิดทางให้เดินผ่านเข้าไปบ้านเจ้าสาว ด้านที่ 2 คือ ประตูทอง ซึ่งมีญาติฝ่ายหญิงใช้สร้อยทองคำกั้นเพื่อให้เจ้าบ่าวจ่ายค่าธรรมเนียมผ่านด้าน เป็นเงินสดคน ละ 1,000 บาท ด้านที่ 3 เป็นด้านล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนเข้าบ้าน เชื่อว่าเป็นการชำระล้างสิ่งไม่ดีออก ให้หมดก่อนทำพิธีสิริมงคล ผู้ทำหน้าที่ล้างเท้าเจ้าบ่าวต้องเป็นน้องคนเล็กของเจ้าสาวหรือญาติผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเจ้าบ่าวเจ้าสาวทำหน้าที่ล้างเท้าและเช็ดให้สะอาดเจ้าบ่าว Mr.Diegman Ronen ได้มอบสินน้ำใจให้เป็นเงิน 1,000 บาท เสร็จพิธีกรรมผ่านด้าน เจ้าบ่าวเข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญ

มอบสินสอด พบว่า สินสอดที่ Mr.Diegman Ronen มอบให้พ่อแม่ เจ้าสาว ครั้งเป็นเงินสด 1,000,019 บาท (หนึ่งล้านสิบเก้าบาทถ้วน) โดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและ ผู้นำชุมชนหนึ่งเป็นสักขีพยานในการรับมอบ

พิธีบายศรีสู่ขวัญ จากการสัมภาษณ์ พบว่า นายโสภณ นามมงคล หมอสูตรได้ประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญตามแบบฉบับ โดยใช้บทสวดจากที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาเริ่มด้วยการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และดำเนินการตามบทสวด ดังนี้

สู่ขวัญแต่งงานศรี ศรี มีเนื้อแมนมือดีมือเศรษฐีอะมุดตะโฆะ โตกใบนี้
 แหม่นโตกไม้จันทน์ ชั้นอันนี้ แหม่นชั้นวิเศษผู้เหนือเกษปอนลงมา เทวดาเอามาสู่ เอามาอยู่ในเคหา
 สองสามภรรยาจักได้เกิดพระอินทรเปิดส่องพระแจ พระพรหมแลเผยพระโอบุษฐ์ ว่ามีเนื้อหายโทษทั้ง
 มวล บรรวรทุกอย่างผู้เป็นช่างแต่งพาขวัญ มีทั้งมวนหมากเหมียง พาขวัญเที่ยงใบศรี งามแสนดีเจ็ด
 ชั้นแถบพ้อปิ่น แต่งมาน่า มีเงินคำพันได้ เอามาใส่พาขวัญ บรรวรถ่วนถึงงามเอาหนิงเมืองแมนฝ้าย
 ผูกแขนห้อยระย้า มาจากฟ้าเมืองพรหมมาเซยชมสององค์อ่อน เข้าบ่อนนอนหมอน หมอน สองเนา
 นอนแขนกาย ทั้งสองฝ่ายตกลงสององค์ลูกของแม่ มาแหนแห่เฮือนหอ โคตรวงศ์ ยอขันโตก
 ถักโกลกเหลือตา ยกลงมาตั้งใส่ขันโตกใหญ่ทองคำ เพชรมานำพลอยต่อ นิลมาก่อ ประดับนำ
 เงินและคำเต็มถาดหลายแสนบาทสินดอง เอามาสองตกแต่ง บ่ได้แบ่งปันไผ สองหัวใจ มาอยู่ฮ่วมมา
 อยู่ร่วมเป็นหนึ่งแผ่นทอง คนทั้งสองสมเฝ้า เป็นคู่เก่านำมา สองขวัญตามาพ้อจึ่งให้พ้อมาขอ
 จึ่งได้ยอขันหมาก ไชคำปากว่าตกลง สมประสงค์ทั้งสองฝ่ายเอาขากายเมียแพงผู้เป็นผัวอย่าแข็งคำไว้
 เห็นพ้อเฝ้าแม่เฝ้าให้ยำเกรงผู้เป็นเขยอย่าเสงเสียงปาก อย่า ไปถากคำจา ค้นไปไ้กะให้หมา ค้นไปนา
 กะให้ตำผิ่นเชือกข่างจ้วควาย อย่าตื่นสายลุกยาก อย่าได้ ปากเกินตัวผู้เป็นผัวให้ฮักเมียจนแก่ ให้คือ
 แม่ของโต อย่าพาโลเลาะบ้าน อย่าชี้ค้ร้านนอนเว็นอย่า ไปเห็นสาวแก่ อย่าไปแกก้วางค์ อย่าไปโกง
 ใส่โคตร อย่าไว้โปกค้นเห็นเฮ็ดบ่เป็นให้ถามไ้ อย่า ไปใหญ่กว่าลุง อย่าไปสูงกว่าป้า อย่าไปด่างค์
 วานอย่าไปพาลพี่น้อง อย่าไปพ้องซุมแซงผู้เป็นเมียอย่าแข็งปากไว้ตั้งแต่เข้าก่อนผัวโต อย่าเสียงโวกุสย
 เสียด อย่าไปเคียดไ้วา ค้นไปไ้กะ ฮีบมาค้นไปนากะฮีบตำว เห็นผู้บ่าวอย่าแซนแลน แซนแลน
 ยินเสียงแคนอย่าไปพ้อนอย่าไปย้อนใส่เสียง กลอง อย่าจองทองใส่ปู้ย่า อย่าไปด่าอาวอา ค้นไปมาให้
 คมเขียมอย่าให้เสื่อม ซุมแซง อย่าไปแสงพิดฟาด อย่า ประมาทปู้ย่าโต อย่าไปโสความเก่าอย่าไปเล่า
 ความเดิม อย่าไป เสริมผู้อื่น อย่าไปตื่นเสียงคน อย่าไปวนของ ผื่นค้นผื่นเอ็นจ้งขาน ค้นผื่น
 วานจ้งส่อยให้ไปค้อยมาค้อยเห็นโคตรเห็นวงค์ อย่าไปโกงเถียงพ้อเถียงแม่ เห็นคนแก่ปากไว้จาไซ
 อย่าจัญไรป้อยผีป้อยท่า อย่าไปด่าพี่น้องทั้งผัว อย่าเมามัวสุราเบี่ยโบกยามขึ้นโคกหาพินหาตอง
 อย่าเสียงห้องร้องเพลง แอ่นแอ่น อย่าได้แล่นป่าหมู่ป่าผุงค้นเห็นลุงให้ว่ากะบาด อย่าได้ขาดความ
 ไว้ขานไซ ไปทางใดอย่าได้เข้าค้นเห็นป้าให้ว่าคือลุง อย่าหัวสูงไปหมอบมาหมอบ อย่าว่าปอบผีท่า
 ผีภูอย่าซูลูเอาของบ่บอก อย่ากลับกลอกปู้ ย่างศา ยามไปมาให้วันเวียนแ่วฮักคือพ้อคือแม่ปู้ย่า
 ของโต อย่าพาโลต่อแหลลลอนหลอก อย่าไปบอกใช้สิ่งเอาของผิดุธรรมนองครองของลูกไ้ กว่าสิได้
 ลูกผื่นมาแยงอย่าไว้แข็งคำหวานโอนอ่อนว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าให้มาถ่อนมาอยู่กันอย่าไป
 ปนคนธรรพินป่า อย่าไป ทำน้ำหลากไหลแสง อย่าไปแยงผาชันพันยอดว่ามาเยอขวัญเอย สองเจ้าจ้ง
 มากอดเป็นมึงสาย แนน เอาสองแขนจับกันไว้แน่นขวัญเจ้าแล่นไปไกล ขวัญเจ้าไปเนป่า ขวัญเจ้าหนี
 ลงท่าไปเฮือขวัญเจ้าไปเมืองเหนือและเมืองลุ่ม ขวัญเจ้าไปอยู่พุ่มเพ็ช้อยหนามขวัญเจ้าไปนาทามนาฮ้อง
 ขวัญ เจ้าไปหลงปองทางมา ขวัญเจ้าไปตามหาสาวบ่าวขวัญบ่ตำวคืนมา ขวัญไปคาอยู่ในเงื่อม อยู่ใน
 เหลื่อมผาชัน กะให้มาสามื่อนี้วันนี้

ขวัญเจ้าไปอยู่ถึเมืองหงสา ขวัญบ่มาอยู่พม่า ขวัญไปค้าอยู่เมาะลำเลิง
 ขวัญไปเหิงบ่ตำว กะให้มาสามื่อนี้วันนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่ถึเมืองแก้วไม้ล้มแบ่งขวัญเจ้าไปแห่งแห่งทางก้า
 ฝ่ายเขมร กะให้มาสามื่อนี้วันนี้ขวัญเจ้าไปทางก้าเมืองเชียงตุงจินตาด ขวัญเจ้าไปชมตลาดกว้างขวางตั้ง
 ให้คั่งมาขวัญเจ้าไปหาคันแพรหลายๆ พายถงยาม เห็นงามๆ อย่าได้ไ้กลับไปแล้วให้ตำวมา ว่ามาเยอ
 ขวัญเอย ขวัญเจ้าไปทางใต้เมืองสุโขงตัดท่ง เมืองเบตงอยู่หย่อนๆอย่างอนค่างให้ตำวมาว่ามาเยอขวัญ

เอย ขวัญแข่งให้เจ้าอย่างลีลาขวัญขาให้เจ้ามาลีล้ายๆ มาอนนนำอ้าย ผู้เป็นผิว มากินนัวจำป็น
 ผิวพากันชุดตอผิวพายอเงินล้าน มาอยู่บ้านคอมกัน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าเฮ้วพะลันมาต่วน
 พากันชวนฮ่วมห้องนอนซ่านหน่วยหมอน มาอยู่ซ่านซอนหม่มลม หนาว ว่ามาเยอขวัญเอยเมียนอนต่ำ
 ผิวให้นอนสูง เตียงไม้ยุงพ้อมแม่แต่งไว้ เฝิ่นแต่งให้มานใส่ทั้ง สองหมอนมาฮองเฮียงกันเป็นคู่ เฝิ่นให้อยู่
 นำกันอย่าหนี หลายนานปีจนแก่จนเฒ่าขวัญหมู่เจ้าให้ แล่นมาเยอว่ามาเยอขวัญเอย มาอยู่เฮือนหลัง
 ใหญ่เฝิ่นปลูกใส่เป็นเฮือนหอ เฝิ่นปลูกยอเป็นของ อ่อน ปลูกไว้ก่อนคอยบุตรตาพากันมาอย่าซึกซ้า
 มาอยู่หม่มเฮือนงาม มาอยู่ผามหลังอาจ แม่ปู่สาด ทั้งหมอนลายของกินหลายเหลือหลาก บ้อดอยาก
 แนวได้ ว่ามาเยอขวัญเอย มาไวๆ มาหาพ้อม มาหาแม่พ้อมเฒ่าแก่อาวอาเฝิ่นกะมาคอยอยู่ มาฮอดปู่
 คอยหลาน ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปอย่าอยู่นาน อย่าไปพาลกับหมู่ จงมาอยู่คอมกัน จวงจันท์
 หอมตงแต่งกาบบัวแบ่งอยู่ซอนลอน ตาออนซอนเตียงตั้ง มีบ่อนนั่งเซามีแสง คอยจอมแพงสองหน่อ
 ปานถนล่อถนล่อ มาโหงหอ อย่าได้ซ้า ทั้งซ้างม้าแลงจวควาย ตาเว็นสวายนสิฮ้อนให้มาก่อนอย่า
 ไปไกล อย่าไปเสตาเว็นคำ ตกใต้ตำมัวเมาว่ามาเยอขวัญเอยจงมาเซาน่าพ้อม จงมาก่อแบ่งसान มาอยู่
 ซานอย่าห่าง อยู่ตะหล่าง เฮือนโตว่ามาเยอขวัญเอย มาเซยชมในห้องเตียงทองบ่อนเฝิ่นแต่ง สองจอม
 แพงให้ตัวไค้ง มาถ่อนอย่าสุสาน จงสำราญด้วยคากาว่า อเนกเตโซ ไชยะตุ ะวัง ไชยะมั่งคะลั้ง
 สุขังพะลั้งอวาทะ วิวาโหสุขมั่งคะโลโหตุ สาธุ

คำผูกแขนแต่งงานผูกแขนฝ่ายชาย ศรี ศรีวันเดือนปีข้ามล่วงแล้ว
 จนลูกแก้วใหญ่สูง ผูกป่าลุงและพ้อมแม่ ทั้งเฒ่าแก่และตายายมากันหลายพ้อมพ้อม มาโอบอ้อมจัด
 แต่งงาน ตามกาลเวลาถน กำหนดไว้แต่งแล้วให้ประพฤติธรรม จังลีน่าครอบคร้วไปม่มฝั่ง ให้มีใจจุก
 ดั่งแม่น้ำโนนทีอันมีคุณสมบัติ 4 ข้อข้อหนึ่งนั้น น้ำสะอาดบริสุทธิ์ คั้นแมนเฮาลงมุดสะอาดดีโดยแท้
 ข้อสอง นั้น น้ำหากปรับโตได้ เป็นหยั่งได้ทุกอย่าง ฮูเล็กๆ น้อยๆ ไหลเข้าได้สู่แจช้อสามนั้น น้ำหาก
 เย็นแท้ แก่หอดหิวกระหายกินลงไปหอดหิวหายจ้อยข้อสี่นั้น น้ำหากสามัคคีแท้รวมกันโดยง่ายเอามีด
 ตัดซิวแล้วประสานเข้าได้ ง่ายตายทั้งสี่ข้อ ดิงามยอตั้งขอให้ใจพอกเจ้าคือน้ำจั้งแมนครอง อุ อะ
 มุ มะ มูล มา มหา มูลมั่ง สะวาหุมผูกแขนฝ่ายหญิง โอมแม่คนดียวอดแก้ว ผู้เลิศแล้วชื่อว่าแม่
 ธรณีเป็นผู้มีฤทธิอำนาจ แม่ หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทเจ้ามือพระเจ้าตรัส
 ส่งสรญาณ ฮิตผม เป็นน้ำท่วมพญามารจุ่มน้ำท่วมท่วมมารลัมทาวตายอันหนึ่งนั้นแม่หากมีใจกว้าง
 เปรียบแผ่นดินธรณีแมนสิมีผู้ซึกซุดผู้กัน เหยี่ยวใส่พ้อม น้ำลายซ้าถ่มแถมแม่ไปได้เคียดคล้ายซังเกลียดคน
 ไต ขอให้เจ้าคือแม่ธรณี จังลีเป็นคนดีครอบครองสมบัติได้ จัดตาโร ัฒมา วัชณันติ आयु วัณโณ
 สุขัง พะลั้งสาธุ

เสร็จพิธีบายศรี หมอสูตรผูกแขน อวยพรให้คู่บ่าวสาว และพิธีป้อนไข่
 คู่แต่งงานโดยญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง (ผู้หญิงอาวุโสมีสามี) ทำหน้าที่ป้อนไข่ เพื่อเป็นสิริมงคลตามความ
 เชื่อกของชาวอีสาน

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน พบว่า การผูกแขนเริ่มต้นโดยหมอสูตรผูกเป็นคน
 แรก ด้วยการผูกแขนฝ่ายชายก่อน ซึ่งหมอสูตรจะนำข้าวต้มมัดในพานพาขวัญ กล้วย และข้าวเหนียว
 1 คำ วางบนฝ่ามือฝ่ายชายแล้วนำฝ่ายหญิงที่แขน พร้อมคำอวยพรเป็นภาษาอีสานโดยมีใจความ
 เกี่ยวกับให้คู่แต่งงานครองรัก ครองเรือน อยู่ร่วมกันด้วยความสุข พิธีผูกแขนสร้างความประทับใจให้
 Mr.Diegman Ronen เป็นอย่างมาก และในพิธีนี้จะมีญาติพี่น้องเพื่อนผู้นำชุมชนและแขกที่มา
 ร่วมงานแสดงความยินดีร่วมผูกแขนคู่แต่งงาน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า ได้จัดพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย โดยมีเพื่อนของ Mr.Diegman Ronen มาร่วมพิธี 3 คน ซึ่งนางจิตรา ศรีวิธรรม และ Mr.Diegman Ronen ได้ทำพิธีตามคำแนะนำของหมอสูตรและญาติผู้ใหญ่

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ พบว่า การส่งตัวฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) เข้าห้องหอโดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นคู่สามี-ภรรยาที่สมบูรณ์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไม่เคยหย่าร้าง เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ทำหน้าที่จูงมือคู่แต่งงานโดยผู้ชายจูงมือฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) ผู้หญิงจูงมือฝ่ายหญิง (เจ้าสาว) เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป

ภาพประกอบ 34 พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่

2. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางสาวนธิดา พรหมภักดิ์ กับ Mr.John Edwin จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นางสาวนธิดา พรหมภักดิ์ ผู้หญิงชนบทชาวอีสาน บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติชาวเยอรมัน คือ Mr.John Edwin มีการจัดพิธีแต่งงานที่บ้านฝ่ายหญิง โดยมีขั้นตอนการทำพิธี ดังนี้

2.1 การประกอบพิธีกรรม ผู้นำในการประกอบพิธี คือ นายนิยม อุดมะมูล เป็นหมอสูตรประจำหมู่บ้านแจ้สว่าง เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการสู่ขวัญแต่งงานสู่ขวัญนาค สู่ขวัญข้าว และสู่ขวัญวัวควาย โดยเฉพาะพิธีสู่ขวัญแต่งงานเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านแจ้สว่างหมู่บ้านใกล้เคียงและบุคคลที่พบเห็นเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 35 ของชำร่วยในพิธีแต่งงาน

2.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีแต่งงาน การจัดพิธีแต่งงานระหว่างผู้หญิงชนบทบ้านแจ้สว่าง กับผู้ชายต่างชาติเป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้านมาก เพราะผู้หญิงหลายคนที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติที่ผ่านมาจะประสบผลสำเร็จมีฐานะดีขึ้น และร้อยละ 80 ได้จัดงานแต่งงานตามประเพณีชาวอีสานเหมือนหนึ่งว่าเป็นประเพณีศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้านแจ้สว่าง และยังพบว่าในพิธีแต่งงานมีผู้สนใจเข้าร่วมในพิธีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้หญิงที่ต้องการแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ และในพิธีแต่งงานยังนิยมมอบของชำร่วยแขกที่มาร่วมงานเป็นธนบัตรใบละ 10 บาท สำหรับใช้คั่นหนังสือ การจัดพิธีแต่งงานของนนธิดา กับ Mr.John Edwin มีผู้เข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เพื่อนฝ่ายผู้หญิง เพื่อนฝ่ายผู้ชายที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร และเพื่อนบ้านญาติพี่น้องชาวบ้านแจ้สว่างทุกคนครบถ้วน

2.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่ายฝ่ายหญิง คือ นนธิดา พรหมภักดิ์ ได้มอบความรับผิดชอบให้ผู้ประกอบการดำเนินการทุกอย่างเริ่มจากพานบายศรี อุปกรณ์เครื่องมือ ซึ่งเจ้าภาพได้มอบให้หมอสุนทร นิยม อุตมะมูล เป็นผู้ตรวจสอบความเรียบร้อยถูกต้องจนครบ

สินสอด ค่าใช้จ่าย พบว่า Mr.John Edwin ได้มอบสินสอดเป็นเงินสด จำนวน 1,000,000 บาท พร้อมโฉนดที่ดินอีก 1 ฝืน

2.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีการจัดพิธีแต่งงาน ได้จัดทั้งตอนเช้าและตอนเย็น คือ ตอนเช้าพิธีทำบุญใส่บาตรที่บ้านฝ่ายหญิง เริ่มเวลา 06.19 นาฬิกา คู่แต่งงานคือนางสาวนนธิดา พรหมภักดิ์ ฝ่ายชายคือ Mr.John Edwin ร่วมกันทำบุญใส่บาตรถวายภัตตาหารและปัจจัยแด่พระภิกษุสามเณร เวลา 9 นาฬิกา สิบเก้านาที ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงานโดยจัดสถานที่ที่บ้านฝ่ายหญิง ซึ่งมี พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

หนองกอมเกาะ กำนันประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มแม่บ้าน และเพื่อนฝ่ายหญิงมาร่วมเป็นสักขีพยานในพิธี

2.5 ขั้นตอนการทำพิธี โดยหมอสูตร นิยม อุตมะมุล ซึ่งเป็นหมอสูตรประจำหมู่บ้านบ้านแจ้สว่างเป็นผู้นำในพิธีกรรม ได้ลำดับขั้นตอนตามความประสงค์ของคู่แต่งงาน โดยปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน และจัดตามความเหมาะสมของเวลา ในงานนี้ไม่มีพิธีแห่ขันหมากฝ่ายชาย ด้วยเหตุว่าตอนเช้ามีพิธีทำบุญใส่บาตร เสร็จพิธีทางศาสนาก็ได้ฤกษ์ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน

พิธีบายศรีสู่ขวัญ พบว่า ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงได้จัดเตรียมพานพาวัวตามประเพณีชาวอีสาน โดยมีผู้ประกอบกรที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับการประดิษฐ์ตกแต่งพานบายศรีด้วยใบตอง ประดับด้วยดอกไม้มงคล ได้แก่ ดอกบานไม่รู้โรย ดอกดาวเรือง และดอกกรัก ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้คู่แต่งงานมีความเจริญรุ่งเรือง มีความรักเข้าใจกันดีมีความสุขตลอดไปและยังพบว่าก่อนประกอบพิธีหมอสูตรจะต้องตรวจอุปกรณ์เครื่องมือในพานพาวัวให้ครบถูกต้องจึงจะทำพิธีซึ่งอุปกรณ์เครื่องมือดังกล่าว ได้แก่ ข้ามต้มมัด 1 มัด ไข่ไก่ต้มสุก (ไข่ไก่ต้มสุกของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย คนละ 1 ฟอง) กล้วยสุก ดอกดาวเรืองใส่ตามยอดบายศรี ฝ่ายผูกแขน เทียนฮอบหัว 1 เล่ม เทียนค่าคิง 1 เล่ม เทียนมงคลตั้งบนยอดบายศรี คายบูชาขวัญให้จัดใส่ในชวย (ชวย หมายถึงกรวย) ก่อนประกอบพิธีให้ผู้อาวุโสหรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงนำคายบูชาผูกแขนพราหมณ์ (หมอสูตร) ก่อนทำพิธี ส่วนคำตอบแทนเป็นเรื่องน้ำใจของผู้จัดงานจะให้มากน้อยตามความพอใจไม่มีข้อกำหนด

ลำดับขั้นตอนการทำพิธีสู่ขวัญโดยหมอสูตร นิยม อุตมะมุล จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ตำราของหมอสูตรนิยม อุตมะมุล มีขั้นตอนการดำเนินการ คือ ก่อนทำการสูตรขวัญหมอสูตรจะเชิญคู่แต่งงานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย หมอสูตรซึ่งด้ายมงคลจากพานพาวัวให้คู่แต่งงานจับด้ายมงคล และซึ่งต่อไปยังญาติหรือผู้เข้าร่วมพิธี หากด้ายมงคลไปไปถึงให้นั่งประนมมือขณะหมอสูตรทำพิธีอัญเชิญเทวดาโดยกล่าวคำว่า “สัคเค กาเมจรูเป คิริสิขะระตะภู จันตะลิกเข วิมานะ ทีเป รัฎฐะ จะคาเม ฯลฯ” จนจบ เริ่มสูตรขวัญคู่แต่งงานและเพื่อนทั้งฝ่ายหญิงฝ่ายชายให้จับพานพาวัวด้วยมือขวา ทุกคนก้มศีรษะเมื่อหมอสูตรเริ่มกล่าวบทสวดด้วยคำว่า “ศรี ศรี มื่อนี้แมนมือดี มือเศรษฐีอุมุตะโชค โตกใบนี้หม่นโตกไม้จันทน์ ขันอันนี้หม่นขันวิเศษ ผู้เหนือเกษปอนลงมา เทวดาเอามาสู่ เอามาอยู่ในเคหา สองสามภรรยาจักได้เกิด ฯลฯ” จนจบ บทสวดดังกล่าวเป็นบทสู่ขวัญแต่งงานซึ่งหมอสูตรได้เรียนมาจากตำราของอาจารย์สวิง บุญเจิม และครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว (นิยม อุตมะมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน หลังจากหมอสูตรสวดบทสู่ขวัญจบลงจะทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงาน เริ่มจากผูกแขนฝ่ายชายก่อน โดยหมอสูตรหยิบเอาข้าวต้มมัด กล้วยสุก วางบนฝ่ามือฝ่ายชายแล้วกล่าวคำว่า “ศรี ศรี วันเดือนปีข้ามล่วงแล้ว จนลูกแก้วใหญ่สูง ผูกปาลูกและพ่อแม่ทั้งเฒ่าแก่และตายาย มากันหลายพร้าพร้อม มาโอบอ้อมจัดแต่งงาน ตามกาลเวลาเถานกำหนดไว้ แต่งแล้วให้ประพุดิธรรม จังสินำครอบครวไปม้มฝั่ง ให้มีใจจดจั่งแม่น้ำในนที อันมีคุณสมบัติ 4 ข้อ คือ ข้อหนึ่งนั้น น้ำสะอาดบริสุทธิ์ ข้อสองนั้น น้ำหากปรับโตได้เป็นหยั่งได้ทุกอง ฐูเล็ก ๆ น้อย ๆ ไหลเข้าได้สู่แจ ข้อสามนั้น น้ำหากเย็นแท้แก้หอดหิวกระหาย กินลงไปหอดหิวหายจ้อย ข้อสี่นั้น น้ำหากสามัคคีแท้รวมกันโดยง่าย เอามีดตัดขั้วแล้วประสานเข้าได้ง่ายตาย ทั้งสี่ข้อ ดิงามยอดยั้ง

ขอให้ใจพวกเจ้าคือน้ำจืดแม่นครอง อุอะมมะมุลมา มหา มุลมัง สะวาหุม สาธุ” (นิยม อุตมะมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

คำผูกแขนฝ่ายหญิง “โอมแม่คนตียอดแก้ว ผู้เลิศแล้วชื่อว่าแม่ธรณี เป็นผู้มฤตหรืออนุภาพ แม่หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทธเจ้า เมื่อพระเจ้าตรัสส่งสรณญาณ ฮิตผมเป็นน้ำท่วมพญามารจมจุ่ม น้ำท่วมท่วมมารลุ่มท่วมตาย อันหนึ่งนั้นแม่หากมีใจกว้างเปรียบแผ่นดินธรณี แม่่นสิมีผู้ชี้ ผู้ชูดผู้กันเหยี่ยวใส่พร้อมน้ำลายซ้ำถ่มแถม แม่บ่ได้เคลียดคล้อยซังเกลียดคนใด ขอให้เจ้าคือแม่ธรณี จังสิเป็นคนตีครอบครองสมบัติได้ จัดตาโร ธัมมา วัชฌันติ อายุ วัฒนโณสุซัง พะลัง สาธุ” (นิยม อุตมะมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

หลังจากหมอสวดผูกแขนให้คู่แต่งงานทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายแล้ว พ่อ-แม่ ผู้อาวุโสหรือญาติผู้ใหญ่จะผูกแขนให้ฝ่ายชาย (ผูกแขนชาย) ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะผูกแขนให้ฝ่ายหญิง (ผูกแขนสะใภ้) ตามประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน ต่อจากนั้นแขกผู้มาร่วมพิธีให้เกียรติผูกแขนอวยพรคู่แต่งงาน และเพื่อนฝ่ายหญิง เพื่อนฝ่ายชายร่วมผูกแขนอวยพรเป็นเสร็จพิธี

นอกจากนี้ยังพบว่า ตอนเย็นยังมีการจัดเลี้ยงฉลองแต่งงานที่บ้านฝ่ายหญิง เป็นการส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ โดยมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง คือ คู่สามี-ภรรยา ซึ่งมีศักดิ์เป็นลุงและป้าของฝ่ายหญิง ทำพิธีจูบมือฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเข้าห้องหอ โดยมีเพื่อนฝ่ายหญิงฝ่ายชายร่วมรับประทานอาหาร ร้องเพลงขับกล่อมอย่างสนุกสนานจนถึงเวลาเที่ยงคืนจึงแล้วเสร็จพิธี (นันทิตาพรหมภักดิ์. 2556 : สัมภาษณ์)

3. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางบัวผัน นามบุรี กับ Mr.Alex Howi

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นางบัวผัน นามบุรี เป็นผู้หญิงชนบทชาวอีสาน บ้านแจ้สว่าง ที่ได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ คือ Mr.Alex Howi มีการจัดพิธีแต่งงานโดยมีพิธีกรรมตามประเพณีชาวอีสาน ตามลำดับดังนี้

3.1 การประกอบพิธีกรรม โดยมีหมอสวด นิยม อุตมะมุล เป็นผู้นำในการประกอบพิธี เริ่มจากพิธีสู่ขอแห่ขันหมากฝ่ายชาย ผ่านประตูเงิน ประตูทอง พิธีล้างเท้าฝ่ายชายก่อนเข้าบ้านฝ่ายหญิง พิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนฝ่ายชาย ผูกแขนฝ่ายหญิง ส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ และตอนเย็นมีการจัดงานที่บ้านฝ่ายหญิงอีกเป็นการส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ และรับประทานอาหารร่วมกัน

3.2 ผู้เข้าร่วมในพิธี งานแต่งงานระหว่างนางบัวผัน นามบุรี กับ Mr.Alex Howi มีผู้มาร่วมในพิธีเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย แม่ ญาติ พี่น้อง ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงฝ่ายชาย เพื่อนๆ คู่แต่งงาน และแขกที่เชิญมาร่วมในพิธี คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองกอมเกาะ ประธานกลุ่มแม่บ้าน และชาวบ้านบ้านแจ้สว่าง ทุกครอบครัว

ภาพประกอบ 36 เพื่อนร่วมพิธีแต่งงาน

3.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่ายพบว่า พานบายศรีเป็น อุปกรณ์เครื่องมือสำคัญในการประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งผู้จัดพิธีจะต้องเตรียมให้พร้อมโดยมีปราชญ์ ผู้รู้ประจำหมู่บ้านเป็นผู้แนะนำ อาทิ ในการแต่งงานของบัวผัน นามบุรี กับ Mr.Alex Howi มีประธานกลุ่มแม่บ้านและชาวบ้านบ้านแจ้สว่างช่วยกันจัดทำพานบายศรีดอกไม้สด ประกอบด้วย ดอกบานไม่รู้โรย ดอกดาวเรือง และดอกกรัก ประดับตกแต่งสวยงาม และยังพบว่า อุปกรณ์เครื่องมือ มงคล ประกอบด้วย เทียนเล่มบาท เทียนฮอบหัว เทียนคำคิง ข้ามต้มมัด ไข่ต้มสุก ข้าวเหนียวหนึ่ง สุก 1 ปั้น ฝ้ายผูกแขน เหล้าขาว 1 ขวด อาหารหวาน-คาว 1 สำหรับ พร้อมข้าวเหนียว 1 กระติบ ชั้นธ 5 (ดอกไม้ 5 คู่ เทียนเล็ก 5 คู่) สำหรับหมอสูตรทำพิธีอันเชิญเทวดาและกรวยดอกไม้ผูก แขนหมอสูตรก่อนประกอบพิธี

สินสอด จากการสนทนากลุ่ม ยังพบว่า ฝ่ายชาย คือ Mr.Alex Howi ได้มอบสินสอดให้แม่ฝ่ายหญิง จำนวน 900,019 บาท (เก้าแสนสิบเก้าบาทถ้วน) โดยมีญาติ ผู้ใหญ่และผู้นำชุมชนร่วมเป็นสักขีพยานตรวจนับเงินสินสอดครบถูกต้องการจัดงานครั้งนี้มีค่าใช้จ่าย ประมาณ 100,000 บาท Mr.Alex Howi รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดงานทั้งหมด

3.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า ชาวบ้านแจ้สว่างมีความเชื่อเรื่อง เวลาฤกษ์ยามในการประกอบพิธี โดยเฉพาะพิธีแต่งงานจะปฏิบัติตามความเชื่ออย่างเคร่งครัด ซึ่งมีหมอสูตร นิยม อุตมะมูล เป็นปราชญ์ผู้รู้ในการดูฤกษ์ยาม กล่าวคือ ตอนเช้าเวลา 09.19 น. ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับงานแต่งงาน คือ พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน สมมาญาติ ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ ตามเวลาที่กำหนดและไม่เกินเที่ยงวัน สถานที่ พบว่า

ได้ใช้สถานที่บ้านของฝ่ายหญิงประกอบพิธีจัดงานแต่งงาน โดยมีผู้ประกอบการรับจัดสถานที่ทั้งหมด พยานในพิธี พบว่า การจัดงานครั้งนี้ฝ่ายหญิงได้เชิญญาติผู้ใหญ่ คือ ปู่-ย่า ยาย ลุง-ป้า ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมาเป็นสักขีพยาน และอยู่ร่วมงานจนเสร็จพิธี

3.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า การประกอบพิธีเริ่มจากการแห่ขันหมาก ฝ่ายชายโดยมีวงดนตรีบรรเลงสร้างความสุขสนานผู้ร่วมขบวนได้แสดงท่าทางลีลาประกอบจังหวะ เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานตามอิสริเสรีตลอดทาง เมื่อถึงหน้าบ้านฝ่ายหญิง ขบวนขันหมากจะหยุดรอ ให้ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชาย ทำพิธีสู่มอบสินสอดให้แก่ฝ่ายหญิง หลังจากนั้นได้อนุญาตให้ฝ่ายชายเข้า บริเวณบ้าน ซึ่งฝ่ายชายจะต้องผ่านประตูเงิน ประตูทอง และพิธีล้างเท้าก่อนเข้าบ้านฝ่ายหญิง ทั้งสามด้านดังกล่าว ฝ่ายชายจะต้องจ่ายเงินขอเบิกทาง (เปิดทาง) ทั้งสามด้านมาก-น้อยขึ้นอยู่กับ ความพอใจของฝ่ายชาย โดยไม่ผิดกติกา หรือประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน (อุดม มณีทร. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีมอบสินสอด พบว่า หลังจากญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายทำพิธีสู่มอบฝ่ายหญิง จากพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่แล้ว ตกกลงสินสอดทองหมั้นและได้ดำเนินพิธีกรรมการมอบสินสอดเป็นเงิน 900,019 บาท (เก้าแสนสิบเก้าบาทถ้วน) ญาติผู้ใหญ่ทั้ง 2 ฝ่าย ปรบมือส่งเสียงไชโย เหมือนหนึ่ง ให้สัญญาว่าให้นำตัวฝ่ายชาย(เจ้าบ่าว) เข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญพร้อมฝ่ายหญิง โดยมีหมอสูตริ นิยม อุดมมะมูล เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีสู่ขวัญ

พิธีบายศรีสู่ขวัญ หลังจากมอบสินสอดตรวจนับครบถูกต้องแล้ว หมอสูตริเริ่มทำพิธีสู่ขวัญ โดยคู่แต่งงานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย หมอสูตริยกขันธ 5 ปาวสักเค (อัญเชิญเทวดา) ลงมาร่วมเป็นสักขีพยานในงานแต่งงานของนางบัวผัน นามบุรี และ Mr.Alex Howi คู่แต่งงานและทุกคนที่อยู่ในพิธีพนมมือในขณะที่หมอสูตริทำพิธี จบการชุมนุมเทวดา หมอสูตริเริ่มสวด คาถาบทแต่งงาน ด้วยคำว่า “ศรี ศรี มือนี่แม่นมือนี่ดี มือเศรษฐีอะมุดตะโซค สวดจนจบลงด้วย ประโยคสุดท้ายว่า มาเยอขวัญเอย มาเซยชมในห้องเตียงทองบ่อนผืนแดง สองจอมแพงให้ตัวไค้งมา ถอนอย่าสูนนาน จงสำราญด้วยคาถาว่า อนเนกเตโชไชยะตุ ภาวัง ไชยะมังคะลัว สุขัง พะลัง อาวาหะ วิวาโท สุมังคะโล โหตุฯ สาธุ” จนจบคำสวดบทแต่งงาน (นิยม อุดมมะมูล. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน เริ่มโดยหมอสูตริจะทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงาน คือ นางบัวผัน นามบุรี กับ Mr.Alex Howi ด้วยการนำเอาข้าวต้มมัด กล้วย (ในพานพาขวัญ) วางลงฝ่ามือฝ่ายชาย พร้อมกล่าวอบรมสั่งสอนอวยพรให้ประพฤติดีมีคุณธรรม จึงจะนำครอบครัวสู่ ความสำเร็จในชีวิต และผูกแขนฝ่ายหญิง ดำเนินการเช่นเดียวกันขณะผูกแขนให้บัวผัน นามบุรี หมอสูตริ นิยม อุดมมะมูล จะกล่าวอบรมและอวยพร มีใจความว่า “โอมแม่คนตียอดแก้ว ผู้เลิศแล้ว ชื่อว่าแม่ธรรณี เป็นผู้มฤทธิ อานุภาพ แม่หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทธเจ้า มือพระเจ้าตรัสส่งสรณญาณ ฮิตผมเป็นน้ำท่วมพญามารจมนุ่ม น้ำท่วมท่วมมารลุ่มท่าวดตาย อันหนึ่งนั้น แม่หากมีใจกว้างเปรียบแผ่นธรณี แม่สิมีผู้ซี้ผู้ซุดผู้กันเหยี่ยวใส่พร้อม น้ำลายข้าถ่มแถม แม่บได้เคลียด คล้อยซังเกลียดคนใด ขอให้เจ้าคือแม่ธรรณี จังสิเป็นคนดีครอบครองสมบัติได้ จัตตาโร ัมมา วัชฌณั ติ อายุ วัฒนโณ สุขัง พะลังฯ สาธุ” (นิยม อุดมมะมูล. 2556 : สัมภาษณ์) หลังจากหมอสูตริทำ พิธีผูกแขนให้คู่แต่งงานแล้ว แม่ฝ่ายหญิงจะผูกแขน Mr.Alex Howi (ผูกแขนเขย) ญาติผู้ใหญ่ ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ ฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย และแขกที่มาร่วมพิธีแต่งงาน ผูกแขนคู่แต่งงานเป็นการอวย พรแสดงความยินดีในวันเริ่มต้นชีวิตการครองเรือน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ เป็นพิธีกรรมเพื่อให้คู่แต่งงานได้รับคำอบรมสั่งสอน จากพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย โดยให้นางบัวผัน นามบุรี และ Mr.Alex Howi นำขันธดอกไม้ ฐูปเทียน(ขันธ 5) ไปมอบให้ญาติผู้ใหญ่ที่อาวุโสสูงสุดของฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย คือ ปู่ของฝ่ายหญิง ซึ่งมีญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายและแขกผู้ใหญ่ที่ได้รับเชิญมาพิเศษ คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ ร่วมในพิธีสมมาตามขั้นตอนประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ หลังจากพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่แล้วเสร็จ จะเป็นพิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ โดยตัวแทนญาติฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นคู่สามี-ภรรยา ที่แต่งงานกันแล้ว ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และไม่เคียดหยาร้างมาก่อน ทำหน้าที่จูงมือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ส่งเข้าห้องหอ พร้อมให้คำอบรมสั่งสอนและอวยพรให้ทั้งสองคนอยู่ร่วมกัน ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม เจริญรุ่งเรืองในชีวิตตลอดไป (คำภา สุรโคตร. 2556 : สัมภาษณ์) และยังพบว่า ตอนเย็นมีงานเลี้ยงฉลองคู่แต่งงานมีการจัดเลี้ยงอาหารแบบโต๊ะจีน อาหาร เครื่องดื่ม มีผู้ประกอบการมาบริการอำนวยความสะดวก และยังมีดนตรีเครื่องเสียงบริการให้ความบันเทิงตลอดงานจนเสร็จพิธีเวลา 24.00 น.

4. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร กับ Mr.Scoun Diwa จากการสนทนากลุ่ม พบว่า พิธีแต่งงานระหว่าง ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร กับ Mr.Scoun Diwa ได้จัดขึ้นที่บ้านพ่อ-แม่ ฝ่ายหญิง โดยมีการจัดพิธีตามประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน คือ

ภาพประกอบ 37 คู่แต่งงานร่วมทำบุญใส่บาตร

4.1 การประกอบพิธีกรรม โดยหมอสูตร นิยม อุตมะมุล เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรม เริ่มจากพิธีกรรมทางศาสนา คือ ตอนเช้าทำบุญใส่บาตรที่บ้านฝ่ายหญิง เสร็จพิธีทางศาสนา ทำพิธีสู้อโดยญาติฝ่ายชายมอบขันขอให้พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง พร้อมสินสอด พิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขน สมมาญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ และตอนเย็นจัดเลี้ยงฉลองแต่งงานที่บ้านฝ่ายหญิง

4.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีแต่งงาน ประกอบด้วย พ่อ-แม่ ปู่-ย่า ตา-ยาย ฝ่ายหญิง ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมธุรกิจ เพื่อนที่จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ญาติฝ่ายชาย ประกอบด้วย พ่อ-แม่ฝ่ายชาย เพื่อนชาวต่างชาติที่เดินทางมาจากจังหวัดภูเก็ต จำนวน 9 คน และยังมีแขกที่ฝ่ายหญิงเชิญมาร่วมงาน คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านแจ้สว่าง ผู้นำชุมชน และญาติพี่น้องชาวบ้านแจ้สว่างทุกคนครบถ้วนโดยฝ่ายหญิงแจกบัตรเชิญ

4.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด ค่าใช้จ่ายการจัดเตรียมพานพาขวัญ ซึ่งเป็นอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญ พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงได้มอบให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดงานแต่งงานที่จังหวัดหนองคายได้ช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ ในการประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญโดยมีหมอสูตรนิยม อุตมะมุล คอยควบคุมดูแลเพื่อความถูกต้องและยังมอบหมายให้ผู้ประกอบการช่วยจัดสถานที่ทำบุญเลี้ยงพระตอนเช้า ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญคู่แต่งงาน และจัดเลี้ยงฉลองแต่งงานในตอนเย็น เลี้ยงอาหารโต๊ะจีน เครื่องแต่งกายฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย (แต่งผม แต่งหน้า) รวมค่าใช้จ่ายเป็นเงิน 200,000 บาท

สินสอด จากการสัมภาษณ์ พบว่า พ่อ-แม่ของ Mr.Scoun Diwa ได้มอบสินสอดให้พ่อ-แม่ของว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร เป็นเงินสดจำนวน 2,000,000 บาท (สองล้านบาทถ้วน) และหมอสูตรได้แนะนำให้พ่อ-แม่ Mr.Scoun Diwa เพิ่มอีกสิบเก้าบาท เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงานตามความเชื่อของประเพณีชาวอีสานโดยมีว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศดร ช่วยแปลให้ พ่อ-แม่เป็นที่เข้าใจได้ปฏิบัติตามคำแนะนำ และยังพบว่าเงินค่าใช้จ่ายในการจัดงานครั้งนี้ และเพื่อนที่เดินทางมาจากจังหวัดภูเก็ต ช่วยกันจัดการค่าใช้จ่ายด้วยความเต็มใจ

4.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีจากการสนทนากลุ่ม พบว่า เวลาในการจัดพิธีแต่งงาน ได้ดำเนินตามฤกษ์ยามที่หมอสูตรนิยม อุตมะมุล กำหนดให้ คือ ตอนเช้าเวลา 06.19 เริ่มทำพิธีทำบุญใส่บาตร โดยฝ่ายหญิงและฝ่ายชายใส่บาตรร่วมกัน เวลา 09.19 ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญและพิธีกรรมตามประเพณีแต่งงานของชาวอีสานจนแล้วเสร็จในเวลา 12.00 น. ตอนเย็นเป็นการจัดเลี้ยงฉลองแต่งงาน สถานที่จัดงาน ได้จัดที่บ้านพ่อ-แม่ฝ่ายหญิง ทั้งตอนเช้าและตอนเย็น โดยมีผู้ประกอบการช่วยจัดสถานที่อย่างอลังการที่สุด นับได้ว่าในงานนี้มีการจัดยิ่งใหญ่มากอีกงานหนึ่งในหมู่บ้านแจ้สว่าง และในงานนี้ยังมีผู้มาร่วมเป็นสักขีพยาน ประกอบด้วย พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย ญาติผู้ใหญ่ (ปู่-ย่า ตา-ยาย) ฝ่ายหญิง ญาติพี่น้องและแขกพิเศษคือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ กำนันตำบลหนองกอมเกาะ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ และญาติพี่น้องชาวบ้านหนองกอมเกาะทุกคนครบถ้วน ร่วมเป็นสักขีพยาน

4.5 ขั้นตอนการทำพิธีหลังจากเสร็จพิธีทางศาสนา หมอสูตรได้ให้พ่อ-แม่ฝ่ายชายทำพิธีสู้อฝ่ายหญิง โดยมีญาติผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส ประชาชนชาวบ้านในหมู่บ้านแจ้สว่างช่วยกันจัดขันขอมีพานหมากพลู และขันธ 5 ทำพิธีสู้อพร้อมมอบสินสอดทองหมั้น ในงานนี้พ่อ-แม่ของฝ่ายหญิง

ได้รับเงินสดจากพ่อ-แม่ฝ่ายชายเป็นเงินสดจำนวน 2,000,019 บาท (สองล้านสิบเก้าบาทถ้วน) การนับเงินสด พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงได้เชิญเจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงไทย สาขาหนองคาย นำเครื่องนับเงินอัตโนมัติ มาบริการนับเงินและรับเงินนำไปฝากไว้ที่ธนาคารในวันนั้นด้วย เพื่อความปลอดภัย และยังมีโฉนดที่ดินอีกหนึ่งแปลงเป็นเงินสดมอบเป็นชื่อฝ่ายหญิง มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองตามกฎหมายไทย

พิธีบายศรีสู่ขวัญ หมอสูตรนิยม อุตมะมุล ได้ดำเนินการสู่ขวัญให้คู่แต่งงานหลังจากญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายตรวจนับเงินสดครบถูกต้อง ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงได้นำคู่แต่งงานทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายเข้านั่งด้านหน้าพานพวงขวัญ โดยมีหมอสูตรนั่งฝั่งตรงข้าม และยังมีเพื่อนฝ่ายหญิง (เพื่อนเจ้าสาว) 2 คน เพื่อนฝ่ายชาย (เพื่อนเจ้าบ่าว) อีก 2 คน นั่งล้อมพานพวงขวัญ เพื่อเตรียมทำพิธีสู่ขวัญ (บุญมี อุตมะมุล. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน เริ่มโดยหมอสูตรจะทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงาน คือว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร กับ Mr.Scoun Diwa ด้วยการนำเอา ข้าวต้มมัด กล้วย (ในพานพวงขวัญ) วางลงฝ่ามือฝ่ายชาย พร้อมกล่าวอบรมสั่งสอนอวยพรให้ประพฤติดีมีคุณธรรม จึงจะนำครอบครัวสู่ความสำเร็จในชีวิต และผูกแขนฝ่ายหญิง ดำเนินการเช่นเดียวกัน ขณะผูกแขนให้บัวผัน นามบุรี หมอสูตรนิยม อุตมะมุล จะกล่าวอบรมและอวยพร มีใจความว่า “โอมแม่คนดียอดแก้ว ผู้เลิศแล้วชื่อว่าแม่ธรรณี เป็นผู้มั่งคั่ง อานุภาพ แม่หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทธเจ้า มีพระเจ้าตรัสส่งสรณญาณ ฮิตผมเป็นน้ำท่วมพญามารจมน้ำท่วมพญามารล้มท้าวตาย อันหนึ่งนั้น แม่หากมีใจกว้างเปรียบแผ่นธรณี แม่สิมีผู้ซื่อซัดผู้กันเหยี่ยวใส่พร้อมน้ำลายข้าถ่มแถมแม่บ่ได้เคลียดคล้อยซังเกลียดคนใด ขอให้เจ้าคือแม่ธรรณี จังสิเป็นคนดีครอบครองสมบัติได้ จิตตาโรธัมมา วัชฌันติ อายุ วัฒนโณ สุขัง พะลังฯ สาธุ” (นิยม อุตมะมุล. 2556 : สัมภาษณ์) หลังจากหมอสูตรทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงานแล้ว แม่ฝ่ายหญิงจะผูกแขน Mr.Scoun Diwa (ผูกแขนเขย) ญาติผู้ใหญ่ ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ ฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย และแขกที่มาร่วมพิธีแต่งงาน ผูกแขนคู่แต่งงานเป็นการอวยพรแสดงความยินดีในวันเริ่มต้นชีวิตการครองเรือน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ เป็นพิธีกรรมเพื่อให้คู่แต่งงานได้รับคำอบรมสั่งสอนจากพ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายโดยให้ว่าที่ รต.หญิงพัชรา ทศตร และ Mr.Scoun Diwa นำขันธดอกไม้ รูปเทียน (ขันธ 5) ไปมอบให้ญาติผู้ใหญ่ที่อาวุโสสูงสุดของฝ่ายหญิงและฝ่ายชายซึ่งมีญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายและแขกผู้ใหญ่ที่ได้รับเชิญมาพิเศษ คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ ร่วมในพิธีสมมาตามขั้นตอนประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ หลังจากพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่แล้วเสร็จจะเป็นพิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ โดยตัวแทนญาติฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นคู่สามี-ภรรยา ที่แต่งงานกันแล้วใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและไม่เคยหย่าร้างมาก่อน ทำหน้าที่จูงมือฝ่ายชายและฝ่ายหญิงส่งเข้าห้องหอ พร้อมให้คำอบรมสั่งสอนและอวยพรให้ทั้งสองคนอยู่ร่วมกันประพฤติดีปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม เจริญรุ่งเรืองในชีวิตตลอดไป (คำภา สุรโคตร. 2556 : สัมภาษณ์) และยังพบว่า ตอนเย็นมีงานเลี้ยงฉลองคู่แต่งงานมีการจัดเลี้ยงอาหารแบบโต๊ะจีน อาหาร เครื่องดื่ม มีผู้ประกอบการมาบริการอำนวยความสะดวก และยังมีดนตรีเครื่องเสียงบริการให้ความบันเทิงตลอดงานจนเสร็จพิธีเวลา 24.00 น.

5. พิธีกรรมแต่งงานระหว่างนางจรูโร พรหมเสนา กับ Mr.Frank Joseph จากการศึกษาของกลุ่ม พบว่า พิธีกรรมแต่งงานข้ามชาติของผู้หญิงชนบทชาวอีสานบ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ระหว่างนางจรูโร พรหมเสนา กับ Mr.Frank Joseph เมื่อปี พ.ศ. 2542 เป็นงานแต่งงานที่มีพิธีกรรมตามขั้นตอนประเพณีชาวอีสาน ดังนี้

5.1 การประกอบพิธีกรรม พบว่า ผู้นำในพิธีกรรมคือ หมอสูตรนิยม อุตมะมุล เป็นหมอสูตรประจำหมู่บ้าน ที่มากด้วยความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมพิธีแต่งงาน เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยเฉพาะชาวบ้านแจ้สว่างให้ความเคารพศรัทธา และได้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ตามคำแนะนำของหมอสูตร นิยม อุตมะมุล ด้วยดีและยังเชื่อว่าการประกอบพิธีกรรมงานแต่งงานหากหมอสูตรนิยม อุตมะมุล เป็นผู้นำในพิธีกรรมจะทำให้คู่แต่งงานมีความสุข โชคดีตลอดไป

ภาพประกอบ 38 การประกอบพิธีกรรมในงานแต่งงาน

5.2 ผู้เข้าร่วมในพิธีประกอบด้วย พ่อ-แม่ ญาติพี่น้องฝ่ายหญิง เพื่อนชาวต่างชาติฝ่ายชาย และแขกพิเศษที่ฝ่ายหญิงเชิญมาร่วมในพิธีประกอบด้วย กำนันตำบลหนองกอมเกาะ ผู้ใหญ่บ้านบ้านแจ้สว่างและภรรยา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแจ้สว่างและคณะครู ประธานกลุ่มแม่บ้าน ผู้นำชุมชน และชาวบ้านบ้านแจ้สว่างทุกคนครบถ้วน

5.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สีนสอด ค่าใช้จ่ายพบว่า อุปกรณ์เครื่องมือสำคัญในการประกอบพิธีกรรมแต่งงาน คือ พานบายศรี ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านแจ้สว่าง โดยมีประธานกลุ่มแม่บ้านเป็นผู้ควบคุมดูแลความพร้อมซึ่งได้จัดตกแต่งตามคำแนะนำของหมอสูตรนิยม อุตมะมุล และปราชญ์ชาวบ้านที่เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำบายศรีสู่ขวัญ ให้ความร่วมมือช่วยกัน

ดูแลความเรียบร้อยถูกต้องตามความเชื่อที่ได้สืบต่อกันมายาวนาน เช่น อุปกรณ์สิ่งของมงคลในพานพาขวัญต้องจัดลงให้ครบ ได้แก่ ข้าวต้มมัด ไข่ไก่ต้มสุก ข้าวเหนียวหนึ่งสุก 1 ปั้น เทียนเล่มบาท เทียนฮอบหัว (รอบศีรษะคนเข้ารับขวัญ) เทียนค่าคิง (ค่าคิง หมายถึง ความยาวของเทียนวัดจากเอวถึงต้นคอคนรับขวัญ) ฝ้ายผูกแขน เหล้าขาว 1 ขวด ชั้นธ 5 อาหารหวานคาว 1 สำหรับ ข้าวเหนียว 1 กระติบ (อาหารหวาน-คาว 1 สำหรับ คือ พาขวัญสำหรับบูชาพาขวัญ) พร้อมข้าวเหนียว 1 กระติบ

สินสอดและค่าใช้จ่าย พบว่า พ่อ-แม่ฝ่ายหญิง ได้รับสินสอดจากฝ่ายชาย คือ Mr.Frank Joseph เป็นเงินสินสอดจำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) และปราชญ์ชาวบ้านแจ้งสว่างที่นั้งอยู่ในพิธีได้แนะนำให้ฝ่ายชายเพิ่มอีก 19 บาท เพื่อเป็นสิริมงคล “เก้าดี สิบดี” ตามความเชื่อชาวอีสาน โดยสื่อผ่านนางจู่ไร พรหมเสนา ในงานนี้มีการจัดเลี้ยงอาหารอีสานตามประเพณีพื้นบ้านอีสาน คือ จัดให้มีอาหารประเภทลาบ ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิริมงคล แก่คู่แต่งงานจะมีลาบก้อนโต เครื่องดื่มจัดบริการอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะเหล้าขาวหรือสุรา 40 ดิกรี ซึ่งชาวอีสานนิยมดื่มในงานเลี้ยงต่างๆ แบบพื้นบ้าน ตอนเย็นมีเลี้ยงแบบโต๊ะจีน อาหาร เครื่องดื่มพร้อมดนตรี โดยมีผู้ประกอบการมาบริการจัดสถานที่พร้อมอาหารและอื่นๆ รวมค่าใช้จ่ายในการจัดพิธีกรรมแต่งงานเป็นเงิน 200,000 บาท Mr.Frank Joseph รับผิดชอบ

5.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า การกำหนดเวลาฤกษ์ยามได้ปฏิบัติตามความเชื่อโดยมีหมอสูตร นิยม อุตมะมูล เป็นผู้รู้เกี่ยวกับฤกษ์ยามในการประกอบพิธีแต่งงาน สถานที่ กำหนดจัดงานโดยใช้สถานที่บ้านฝ่ายหญิง โดยมีผู้ประกอบการมาบริการจัดสถานที่บายศรีสู่ขวัญ มีการตกแต่งสวยงาม ตลอดจนสถานที่จัดเลี้ยงฉลองแต่งงานตอนเย็น ซึ่งจัดเลี้ยงอาหารแบบโต๊ะจีน พร้อมดนตรี เปิดโอกาสให้ผู้มาร่วมงานได้ร้องเพลง หรือแสดงลีลาท่าทางประกอบเพลงตามอัธยาศัย พยานในพิธี พบว่า ฝ่ายหญิงได้เชิญแขกผู้ใหญ่มาเป็นสักขีพยานหลายคน ประกอบด้วยปราชญ์ผู้รู้ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ประธานกลุ่มแม่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูโรงเรียนบ้านแจ้งสว่าง

5.5 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า เริ่มจากแห่ขบวนขันหมากฝ่ายชาย โดยมีวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (โปงลาง) บรรเลงนำขบวนขันหมาก ผ่านประตูเงินประตูทอง และพิธีล้างเท้าก่อนเข้าบ้านฝ่ายหญิง แต่ละด่านฝ่ายชายต้องจ่ายเงินขอเปิดทาง จำนวนมากน้อยเท่าไร ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถบอกได้ เพราะ Mr.Frank Joseph ใส่ไว้ในซอง รู้เพียงว่ายื่นให้คนละซองผ่านทั้ง 3 ด่าน ญาติฝ่ายหญิงมารับ Mr.Frank Joseph เข้านั่งด้านหน้าพานพาขวัญ ซึ่งมีหมอสูตรนั่งรออยู่ก่อนแล้ว และเจ้าภาพฝ่ายหญิงได้เชิญตัวนางจู่ไร พรหมเสนา เข้าพิธีบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งหมอสูตรนิยม อุตมะมูล เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม

พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญ พบว่า ก่อนจะเริ่มพิธีสู่ขวัญ หมอสูตรจะต้องตรวจความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือในพานพาขวัญให้ครบถูกต้อง เริ่มด้วยคู่แต่งงานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ทุกคนนั่งประนมมือ หมอสูตรทำพิธีชุมนุมเทวดา ด้วยการป่าวสักเค และดำเนินการสู่ขวัญตามบทสวดหรือบทสู่ขวัญแต่งงาน จนจบลงด้วยประโยคคำว่า “มาเยอขวัญเอย มาเซยชมในท้อง เตียงนอนบ่อนเผิ่นแตง สองจอมแพงให้ตัววักัง มาถ่อนอย่าสูนนาน จงสำราญด้วยกาลาว่า อเนกเตโซ ไชยะตุกะวัง ไชยะมั่งคะลั้ง สุขัง พะลั้ง อวาหะวิวาโห สุขุมังคะโลโหตุฯ สาธุ” หลังจากนั้น หมอสูตรทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงาน โดยเริ่มจากฝ่ายชายก่อนแล้วจึงผูกแขนฝ่ายหญิง

และญาติฝ่ายหญิงจะผูกแขนคู่แต่งงาน ต่อจากหมอสวดโดยเริ่มจากพ่อ-แม่ของजूड़ผูกแขนให้ Mr.Frank Joseph ชาวอิสานเรียกว่า “ผูกแขนเขย” ต่อจากนั้นจึงจะเป็นญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายผูกแขนให้นางजूड़ พรหมเสนา เป็นการผูกแขนสะใภ้ และญาติพี่น้อง แยกผู้มาร่วมงานผูกแขนคู่แต่งงานเป็นการอวยพรให้กำลังใจในการเริ่มต้นชีวิตคู่ (กองคำ เดชสุด. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีผูกแขนคู่แต่งงาน เริ่มโดยหมอสวดจะทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงาน คือ นางजूड़ พรหมเสนา กับ Mr.Frank Joseph ด้วยการนำเอาข้าวต้มมัด กล้วย (ในพานพาขวัญ) วางลงฝ่ามือฝ่ายชาย พร้อมกล่าวอบรมสั่งสอนอวยพรให้ประพฤติดีมีคุณธรรม จึงจะนำครอบครัวสู่ความสำเร็จในชีวิต และผูกแขนฝ่ายหญิง ดำเนินการเช่นเดียวกัน ขณะผูกแขนให้บัวผัน นามบุรี หมอสวดนิยมนม อุทุมมะกุล จะกล่าวอบรมและอวยพรมีใจความว่า “โอมแม่คนดียวอดแก้ว ผู้เลิศแล้วชื่อว่าแม่ธรรณี เป็นผู้มีฤทธิ์ อานุกาภาพ แม่หากปราบพญามาร ได้ร่วมบุญสมภารของพระพุทธเจ้า มีพระพุทธเจ้าตรัสสองสรณญาณ ฮิตผมเป็นน้ำท่วมพญามารจมนุ่ม น้ำท่วมท่วมมารลุ่มท้าวตาย อันหนึ่งนั้นแม่หากมีใจกว้างเปรียบแผ่นธรรณี แม่สิมีผู้ชี้ผู้ชูดผู้กันเหยี่ยวใส่พร้อม น้ำลายข้าถ่มแถม แม่บ่ได้เคลียดคล้อยซังเกลียดคนใด ขอให้เจ้าคือแม่ธรรณี จังสิเป็นคนดีครอบครองสมบัติได้ จัดตารโธ ธัมมา วัฒนันติ อายุ วัฒนโณ สุขัง พะลังฯ สารุ” (กองคำ เดชสุด. 2556 : สัมภาษณ์) หลังจากหมอสวดทำพิธีผูกแขนให้คู่แต่งงานแล้ว แม่ฝ่ายหญิงจะผูกแขน Mr.Frank Joseph (ผูกแขนเขย) ญาติผู้ใหญ่ ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ ฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย และแขกที่มาร่วมพิธีแต่งงาน ผูกแขนคู่แต่งงานเป็นการอวยพรแสดงความยินดีในวันเริ่มต้นชีวิตการครองเรือน

พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ พบว่า หลังพิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่แต่งงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะเป็นพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ ซึ่งผู้นำในพิธีกรรมจะเชิญญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเข้ามานั่งรอรับขันธสมมาพร้อมกันโดยให้คู่แต่งงาน คือ นางजूड़ พรหมเสนา และ Mr.Frank Joseph นำขันธดอกไม้ รูปเทียน (ขันธ 5) เข้ามามอบให้ญาติผู้ใหญ่อาวุโสสูงสุดในตระกูล ด้วยการหมอบกราบลงหนึ่งครั้งแล้วส่งขันธสมมาให้ผู้อาวุโสพร้อมรับฟังคำอบรมสั่งสอนจากญาติผู้ใหญ่ การให้อิวาหาคู่แต่งงานเป็นการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนหรือการทำหน้าที่ของสามี-ภรรยาที่ดี และในพิธีกรรมสมมาญาติผู้ใหญ่ยังเป็นการแนะนำให้คู่แต่งงานรู้จักญาติทั้งสองฝ่ายให้รู้จักการสัมมาคารวะ การลำดับความสำคัญของญาติแต่ละฝ่ายได้ถูกต้อง และยังเป็นการเผยแผ่ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวอิสานให้คงอยู่ตลอดไป (กองคำ เดชสุด. 2556 : สัมภาษณ์)

พิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ หลังจากพิธีสมมาญาติผู้ใหญ่แล้วเสร็จจะเป็นพิธีส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอโดยตัวแทนญาติฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นคู่สามี-ภรรยา ที่แต่งงานกันแล้วใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและไม่เคยหย่าร้างมาก่อน ทำหน้าที่จู๋มมือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ส่งเข้าห้องหอ พร้อมให้คำอบรมสั่งสอนและอวยพรให้ทั้งสองคนอยู่ร่วมกัน ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม เจริญรุ่งเรืองในชีวิตตลอดไป และยังพบว่า ตอนเย็นมีงานเลี้ยงฉลองคู่แต่งงานมีการจัดเลี้ยงอาหารแบบโต๊ะจีน อาหาร เครื่องดื่ม มีผู้ประกอบการมาบริการอำนวยความสะดวก และยังมีดนตรีเครื่องเสียงบริการให้ความบันเทิงตลอดงานจนเสร็จพิธีเวลา 24.00 น.

ตาราง 2 สรุปการประกอบพิธีกรรมแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน 3 หมู่บ้าน

ประเด็นที่ศึกษา	บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	บ้านท่าตูม ตำบลหมุ่มน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี	บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
การประกอบพิธีกรรมและผู้นำพิธีกรรม	ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีชาวอีสาน โดยนายประยงค์ ลาจันทัก (หมอสูตรประจำหมู่บ้านหนองหิน)	ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีชาวอีสาน โดยนายโสภณ นามมงคล (หมอสูตรประจำหมู่บ้านท่าตูม)	ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีชาวอีสาน โดยนายนิยม อุตมะมูล (หมอสูตรประจำหมู่บ้านแจ้งสว่าง)
ผู้เข้าร่วมพิธี	ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ผู้นำชุมชน ญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ คู่แต่งงาน	ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ผู้นำชุมชน ญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ คู่แต่งงาน	ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ผู้นำชุมชน ญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ คู่แต่งงาน
อุปกรณ์เครื่องมือสินสอด และค่าใช้จ่าย	พานบายศรี ฝ่ายผูกแขนสินสอด (เงินสดนับล้านบาท) ค่าใช้จ่ายงบประมาณนับแสน	พานบายศรี ฝ่ายผูกแขนสินสอด (เงินสดนับล้านบาท) ค่าใช้จ่ายงบประมาณนับแสน	พานบายศรี ฝ่ายผูกแขนสินสอด (เงินสดนับล้านบาท) ค่าใช้จ่ายงบประมาณนับแสน
เวลา สถานที่พยานในพิธี	มีความเชื่อและปฏิบัติตามวันเวลาที่หมอสูตรกำหนดให้ สถานที่ ที่บ้านฝ่ายหญิง พยานในพิธี พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ แซกที่เชิญมา และเพื่อน ๆ ฝ่ายหญิงฝ่ายชาย	มีความเชื่อและปฏิบัติตามวันเวลาที่หมอสูตรกำหนดให้ สถานที่ ที่บ้านฝ่ายหญิง พยานในพิธี พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ แซกที่เชิญมา และเพื่อน ๆ ฝ่ายหญิงฝ่ายชาย	มีความเชื่อและปฏิบัติตามวันเวลาที่หมอสูตรกำหนดให้ สถานที่ ที่บ้านฝ่ายหญิง พยานในพิธี พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ แซกที่เชิญมา และเพื่อน ๆ ฝ่ายหญิงฝ่ายชาย
ขั้นตอนในการทำพิธีแต่งงาน	ลำดับขั้นตอนตามประเพณีแต่งงานของชาวอีสาน โดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำในพิธี และลำดับขั้นตอน	ลำดับขั้นตอนตามประเพณีแต่งงานของชาวอีสาน โดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำในพิธี และลำดับขั้นตอน	ลำดับขั้นตอนตามประเพณีแต่งงานของชาวอีสาน โดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำในพิธี และลำดับขั้นตอน

โดยสรุป การประกอบพิธีกรรมแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานส่วนใหญ่มีขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมเหมือนกัน โดยปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมการแต่งงานของชาวอีสาน ซึ่งมีหมอสูตรเป็นผู้นำพิธีกรรม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาและได้นำผลการวิจัยมาสรุปอภิปรายผล ตามลำดับความมุ่งหมายการวิจัย และข้อเสนอแนะจากข้อมูลที่ค้นพบจากการศึกษาเพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความเหมาะสม

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการศึกษาเรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน ผู้วิจัยได้นำมาสรุปตามลำดับความมุ่งหมายต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

1.1 ประวัติความเป็นมาของผู้หญิงชนบทอีสาน และการประกอบอาชีพ

จากการศึกษา พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ภาคอีสานทั้งหมด พ่อ-แม่ เป็นชาวอีสาน นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และจบระดับปริญญาตรีแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน เพื่อยกระดับฐานะเศรษฐกิจในครอบครัว และเพื่อทดแทนพระคุณพ่อ-แม่ ด้วยความกตัญญูพระคุณ ต้องการเลี้ยงดูเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีความสุขในวัยชราและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมการประกอบอาชีพของฝ่ายหญิงหลังแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ พบว่าประกอบอาชีพแม่บ้าน ค้าขายสินค้าทั่วไป (ร้านจำหน่ายของชำ) ธุรกิจร้านอาหารธุรกิจร้านเสริมสวย ธุรกิจรีสอร์ทห้องพัก ธุรกิจส่วนตัว ธุรกิจการเกษตรปลูกเห็ดนางฟ้าและพนักงานต้อนรับสนามบินต่างประเทศ

1.2 ประวัติความเป็นมาของฝ่ายชาย พบว่า ผู้ชายต่างชาติที่ต้องการแต่งงานกับผู้หญิงชนบทชาวอีสาน จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน มีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศ บางคนเคยแต่งงานมาแล้ว หย่าร้างกับภรรยาที่อยู่ต่างประเทศ มีลูกติด บางคนมีปัญหาสุขภาพ (แพ้อากาศ) ไม่มีภาระหนี้สิน ชายชาวต่างชาติประทับใจการเอาใจใส่ดูแลสามีของผู้หญิงชนบทชาวอีสาน การประกอบอาชีพของฝ่ายชายก่อนแต่งงานกับผู้หญิงชนบทชาวอีสาน พบว่า ประกอบอาชีพรับราชการ อาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย ธุรกิจการเกษตร ทำเหมืองแร่ ช่างตัดผม วิศวกรช่างยนต์ ข้าราชการ บำนาญ วิศวกรเขียนแบบ และธุรกิจคอมพิวเตอร์

1.3 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง พบว่า ส่วนใหญ่อยากจนมีที่ทำกินน้อย รายได้ต่ำ เคยแต่งงานกับผู้ชายไทยมาแล้วหย่าร้าง บางคนมีลูกติด และไม่มีลูกติด มีภาระหนี้สินและต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากสามีคนไทยตลอดจนภาระเลี้ยงดูพ่อ-แม่ของตัวเองและต้องการมีฐานะ

ดีขึ้นส่วนสถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย พบว่า ทุกคนฐานะดีมีรายได้มากกว่าเดือนละหนึ่งแสนบาท ไม่มีภาระหนี้สิน ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตัวเอง

1.4 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ) พบว่า ส่วนใหญ่ผู้หญิงชนบทชาวอีสานได้รู้จักกันกับผู้ชายต่างชาติโดยเพื่อนแนะนำ และมีโอกาสพบปะพูดคุยกันแบบเป็นกลุ่มในวงเพื่อน และวิธีการผ่าน Internet หรือ Chat Internet มีการติดต่อสื่อสัมพันธ์ใช้เวลาศึกษาดูใจกันประมาณ 6 เดือน ถึง 2 ปี จนเข้าใจกันจึงตกลงแต่งงานกัน โดยมีการจัดพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอีสาน หลังจากแต่งงานได้ใช้ชีวิตร่วมกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในด้านเศรษฐกิจ มีฐานะดี อาชีพและรายได้มั่นคง สามารถส่งเงินให้ครอบครัวใช้จ่ายเดือนละ 30,000-40,000 บาท และยังคงติดต่อแนะนำผู้ชายต่างชาติให้รู้จักญาติพี่น้อง(ผู้หญิงชนบทชาวอีสาน) มีการสื่อสัมพันธ์จนได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติและมีฐานะมั่นคงหลายคน

1.5 การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน พบว่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว อยู่ในเมืองไทย โดยฝ่ายชายกลับไปทำงานยังต่างประเทศ และกลับมาเยี่ยมฝ่ายหญิงปีละ 1 ครั้งฝ่ายหญิงย้ายติดตามฝ่ายชายไปอยู่ต่างประเทศช่วยกันประกอบอาชีพทำมาหากินสร้างฐานะ ส่งเงินมาให้พ่อ-แม่ และลูกที่เกิดจากสามีคนไทยทุกเดือน ตัวเองและครอบครัวจะกลับมาเยี่ยมบ้านปีละครั้งในช่วงเทศกาลสำคัญ ส่วนใหญ่หลังแต่งงานแล้วอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ฐานะครอบครัวดีขึ้น การสื่อสาร (ภาษา) ทุกคน สื่อสารกันโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาพูดในครอบครัวและสามีชาวต่างชาติให้ผู้หญิงไทยชาวอีสานฝึกพูดภาษาไทยให้ โดยใช้เป็นภาษาสื่อสารในครอบครัวผสมผสานกันและยังฝึกให้ลูกที่เกิดจากสามีชาวต่างชาติอีกด้วย ข้อกฎหมาย พบว่าส่วนใหญ่จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายไทยบางคนไม่จดทะเบียนสมรส แต่ผู้หญิงชนบทชาวอีสาน เฉลียวฉลาดสามารถจดทะเบียนสมรสลับที่ที่ผู้ชายต่างชาติซื้อให้ตนเองมีกรรมสิทธิ์เพียงผู้เดียวการนับถือศาสนา พบว่า ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนศรัทธา เช่น ฝ่ายหญิงนับถือศาสนาพุทธก่อนแต่งงาน ฝ่ายชายนับถือศาสนาคริสต์ หลังการแต่งงาน ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก็ยังนับถือศาสนาดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมาและไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกันการดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสาน มีลูกติดแต่ไม่มีอุปสรรคปัญหาใดกลับได้รับการดูแลจากผู้ชายชาวต่างชาติ โดยส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวทุกเดือน ติดตามสามีไปอยู่ต่างประเทศได้ไปช่วยดูแลพ่อ-แม่ของสามีด้วยความนอบน้อมเอาใจใส่จัดหาอาหารให้รับประทานตรงตามเวลา ผู้หญิงชนบทชาวอีสานได้รับการยอมรับจากพ่อ-แม่ของผู้ชายต่างชาติเป็นอย่างดี

1.6 ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา พบว่า ผู้หญิงชนบทในภาคอีสานจากกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ในเขตพื้นที่ 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 คน หลังแต่งงานมีบ้านหลังใหญ่ ราคานับล้าน มีรถเก๋ง รถกระบะจอดไว้ในบริเวณบ้าน และยังมีพวกรายได้ในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายโดยเฉพาะสิ่งของที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นวัตถุนิยมของคนในสังคมยุคโลกาภิวัตน์จากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวไม่พบปัญหาในการอยู่ร่วมกันหลังแต่งงาน

2. พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานพบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ได้จัดพิธีแต่งงานแบบประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน จำนวน 13 คน โดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมและจำนวน 2 คน ไม่ได้จัดพิธีแต่งงานเต็มรูปแบบของชาวอีสานมีเพียงสมมาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและรับประทานอาหารร่วมกันเฉพาะเครือญาติ

2.1 การประกอบพิธีกรรม พบว่า มีหมอสูตรเป็นผู้นำในการประกอบพิธีตามขั้นตอน คือ พิธีสู่ขอโดยฝ่ายชายจะต้องจัดเตรียมขันหมาก (หรือขันขอ) มาสู่ขอฝ่ายหญิงกับพ่อ-แม่ ในพิธีสู่ขอจะมีญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมาร่วมเป็นสักขีพยาน กำหนดค่าสินสอดของหมั้น และกำหนดวันแต่งงานโดยให้ญาติฝ่ายหญิงเป็นผู้หาฤกษ์ยามวันจัดพิธีแต่งงาน

2.1.1 ผู้เข้าร่วมพิธีแต่งงาน พบว่า ในพิธีแต่งงานบุคคลสำคัญที่เข้าร่วมพิธี เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงาน ได้แก่ พ่อ-แม่ ฝ่ายหญิง พ่อ-แม่ฝ่ายชาย ญาติผู้ใหญ่ทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อนฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) เพื่อนฝ่ายหญิง (เจ้าสาว) บุคคลดังกล่าว จะนั่งล้อมพานพาขวัญใกล้ชิดกับคู่แต่งงานโดยเฉพาะเพื่อนเจ้าสาวจะนั่งต่อจากเจ้าสาว เพื่อนเจ้าบ่าวก็จะนั่งต่อจากเจ้าบ่าว และญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจะนั่งล้อมวงถัดออกมาตามลำดับจนกว่าพิธีแต่งงานจะแล้วเสร็จ

2.1.2 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด และค่าใช้จ่าย พบว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงาน อุปกรณ์เครื่องมือในการประกอบพิธี ได้แก่ พานบายศรีเพื่อใช้ในพิธีกรรมสูตรขวัญนิยมใช้ใบตองเย็บเป็นกรวยประดับตกแต่งด้วยดอกไม้สด คือ ดอกบานไม่รู้โรย ดอกดาวเรือง และดอกกรัก ในพานบายศรีตามความเชื่อว่าเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงานและยังมีข้าวเหนียวที่เชื่อว่าจะทำให้คู่แต่งงานมีความผูกพันรักกันเหนียวแน่น ไข่ไก่ต้มสุก เพื่อเสี่ยงทายชีวิตการอยู่ร่วมกันของคู่แต่งงาน เทียนเล่มบาทเทียบฮอบหัวค่าง เหล้าขาว ด้ายผู้แขน อาหารหวานคาว 1 สำหรับและข้าวเหนียว 1 กระติบ เป็นเครื่องบูชาพานพาขวัญ สินสอดและค่าใช้จ่าย พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ได้รับสินสอดมากกว่า 500,000 บาท ถึง 2,000,000 บาท และยังพบว่า การจัดงานยิ่งใหญ่มักมีค่าใช้จ่ายนับแสนโดยผู้ชายต่างชาติรับผิดชอบ

2.1.3 เวลา สถานที่ พยานในพิธี พบว่า การกำหนดฤกษ์ยาม วันเวลานิยมจัดตามความเชื่อของหมอสูตรจัดหาให้คือ ช่วงเช้าเริ่มพิธีบายศรีสูตรขวัญ ตามประเพณีชาวอีสานเริ่มเวลา 9 นาฬิกาเป็นต้นไปไม่เกินเที่ยง สถานที่จัดงาน พบว่า ใช้สถานที่บ้านฝ่ายหญิง จำนวน 13 คู่ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คู่ พยานในพิธี พบว่า เป็นญาติฝ่ายหญิง ญาติฝ่ายชายและเพื่อนฝ่ายหญิงฝ่ายชาย

2.1.4 ขั้นตอนการทำพิธี พบว่า การประกอบพิธีแต่งงานตามประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน ผู้ทำพิธีกรรมคือ หมอสูตรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในสังคมยอมรับการเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม โดยเป็นผู้ที่สืบทอดขั้นตอนประเพณีแต่งงานของชาวอีสานตามขั้นตอนคือการสู่ขอ แห่ขันหมาก ด้านประตูเงิน ประตูทอง มอบสินสอด พิธีบายศรีสูตรขวัญ ผูกแขนคู่แต่งงาน พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ โดยมีคู่สามี-ภรรยาที่ประพุดิตัวเป็นแบบอย่างที่ดีไม่เคยมีปัญหาการหย่าร้างมาก่อนเพื่อให้ทำหน้าที่จึงมือคู่แต่งงานสามีจึงมือฝ่ายชายภรรยาจึงมือฝ่ายหญิงเข้าห้องหอพร้อมคำอวยพรให้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขตลอดไป

อภิปรายผล

1. ประวัติความเป็นมาของคู่มือแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

1.1 ความเป็นมาของผู้หญิงชนบทอีสานและการประกอบอาชีพ

จากการศึกษา พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ พบว่า มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ภาคอีสาน พ่อ-แม่ เป็นชาวอีสาน นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และจบระดับปริญญาตรี แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติเพื่อแก้ปัญหาความยากจน เพื่อยกระดับฐานะเศรษฐกิจในครอบครัว และแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติเพื่อทดแทนพระคุณพ่อ-แม่ด้วยความกตัญญูรู้พระคุณต้องการเลี้ยงดูเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีความสุขในวัยชรา เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และประวัติความเป็นมาของฝ่ายชาย พบว่า ผู้ชายต่างชาติที่ต้องการแต่งงานกับผู้หญิงชนบทชาวอีสานจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน มีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศ บางคนเคยแต่งงานมาแล้ว หย่าร้างกับภรรยาที่อยู่ต่างประเทศ มีลูกติด ทุกคนไม่มีภาระหนี้สิน บางคนมีปัญหาสุขภาพ (แพ้อากาศ) ผู้ชายต่างชาติประทับใจการเอาใจใส่ดูแลสามีของผู้หญิง ชนบทชาวอีสาน

ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้หญิงชาวอีสานส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย เนื่องจากความยากจน แต่มีความอดทนสูง สู้งาน เด็ดเดี่ยว มีความกตัญญู กล้าตัดสินใจแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติหลังได้เงินมาช่วยเหลือครอบครัว ยกฐานะตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้พ่อ-แม่และทุกคนในครอบครัวมีความสุขนับได้ว่าผู้หญิงชนบทชาวอีสานได้รับการสืบทอดความกตัญญูรู้พระคุณพ่อ-แม่จะทำให้เจริญรุ่งเรือง

สอดคล้องกับ ศิริรัตน์ แอดสกุล (2549 : 126) ได้ศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ผู้หญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน ต้องการแต่งงานเพื่อแก้ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในครอบครัว และเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวให้ดีขึ้น

1.2 การประกอบอาชีพของฝ่ายหญิงหลังแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ พบว่า ประกอบอาชีพแม่บ้าน ค้าขายสินค้าทั่วไป (ร้านจำหน่ายของชำ) ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านเสริมสวย ธุรกิจรีสอร์ทห้องพัก ธุรกิจส่วนตัว ธุรกิจการเกษตรปลูกเห็ดนางฟ้าและพนักงานต้อนรับสนามบิน ต่างประเทศ ส่วนการประกอบอาชีพของฝ่ายชายก่อนแต่งงานพบว่า รับราชการ อาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย ธุรกิจการเกษตร ทำเหมืองแร่ ช่างตัดผม วิศวกรช่างยนต์ ข้าราชการบำนาญ วิศวกรเขียนแบบ และธุรกิจคอมพิวเตอร์

ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนาใดก็ตามย่อมมีการดิ้นรนประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองให้ดีขึ้น คนในครอบครัวมีความสุข มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีทันสมัยตามกาลเวลา สังคมยอมรับหรือดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ณิชกมล วานิชขัง (2550 : 220) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อครอบครัวและชุมชนในจังหวัดอุดรธานี พบว่า สตรีที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ในอดีตเคยมีรายได้น้อยหลังแต่งงานรายได้ดีขึ้น มีทรัพย์สิน เงินทอง ที่ดิน และมีบ้านหลังใหญ่ทันสมัย ครอบครัวมีความสุข

1.3 สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิง พบว่า ยากจนที่ทำกินน้อย รายได้ต่ำ เคยแต่งงานกับผู้ชายไทยมาแล้ว หย่าร้าง มีลูกติด และไม่มีลูกติด มีภาระหนี้สินและต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากสามีคนไทย ตลอดจนภาระเลี้ยงดูพ่อ-แม่ของตัวเอง ต้องการมีฐานะดีขึ้นและสถานะทางครอบครัวฝ่ายชาย พบว่า ฐานะดีมีรายได้มากกว่าเดือนละหนึ่งแสนบาท ไม่มีภาระหนี้สิน มีบ้านเป็นของตนเอง

ผู้วิจัยเห็นว่า สถานะทางครอบครัวของผู้หญิงชนบทชาวอีสาน ก่อนแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติส่วนใหญ่ยากจนอันเกิดจากมีที่ทำกินน้อย ประสบภัยทางธรรมชาติโดยเฉพาะภัยแล้งซ้ำซ้อน ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้น้อย ยากจน เป็นปัญหาสังคมจากอดีตจนปัจจุบัน เป็นปัญหาระดับชาติ ภาครัฐจะต้องหาวิธีการแก้ไขด้วยวิธีการสร้างงาน สร้างอาชีพให้เยาวชนมีงานทำ ประกอบอาชีพมีรายได้มั่นคง มีอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยารักษาโรค หรือสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง

สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม โดยมาลีโนสกี (ค.ศ. 1884-1942) ได้เสนอแนวคิดหลักของทฤษฎี คือ การเน้นที่วัฒนธรรมในการทำหน้าที่สนองความต้องการต่อความจำเป็นของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะความต้องการด้านความจำเป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการดินรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่ เช่น ต้องการอาหาร ต้องการที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อนมีความสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การเจริญเติบโต และการสืบพันธุ์ เป็นต้น

1.4 การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ) ผู้หญิงชนบทชาวอีสานได้รู้จักกันกับผู้ชายต่างชาติโดยเพื่อนแนะนำ และมีโอกาสพบปะพูดคุยกันแบบเป็นกลุ่มในวงเพื่อน และวิธีการผ่าน Internet หรือ Chat Internet มีการติดต่อสื่อสัมพันธ์ใช้เวลาศึกษาดูใจกันประมาณ 6 เดือน ถึง 2 ปี จนเข้าใจกันจึงตกลงแต่งงานกัน โดยมีการจัดพิธีแต่งงานตามประเพณีชาวอีสาน หลังจากแต่งงานได้ใช้ชีวิตร่วมกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประสบความสำเร็จในด้านเศรษฐกิจ มีฐานะดี อาชีพและรายได้มั่นคง สามารถส่งเงินให้ครอบครัวใช้จ่ายเดือนละ 30,000-40,000 บาท และยังคงติดต่อแนะนำผู้ชายต่างชาติให้รู้จักญาติพี่น้อง(ผู้หญิงชนบทชาวอีสาน) มีการสื่อสัมพันธ์จนได้แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติและมีฐานะมั่นคงหลายคน

ผู้วิจัยเห็นว่า การติดต่อสื่อสารโดยใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ เป็นการสื่อสัมพันธ์แบบไร้พรมแดน หรือเรียกว่า เป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมผ่าน Internet ที่สามารถสื่อสารกันได้รวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อพบปะระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงที่เป็นคู่รักกันทำให้ได้พบปะกันทั้งทางตรงและทางอ้อม และแต่งงานกันเร็วขึ้น ส่งผลให้มีการกระจายวัฒนธรรมหรือมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

สอดคล้องกับทฤษฎีแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดของฟรานซิสโก โดยทรงคุณ จันทจร (2553 : 64) สรุปได้ว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จะมีการแพร่กระจายทุกทิศทุกทางจากจุดศูนย์กลางหรือจุดกำเนิดวัฒนธรรม ลักษณะที่แพร่กระจายไม่ได้รับอิทธิพลจากลักษณะภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมที่แพร่กระจายออกไปได้ไกลที่สุดจากจุดกำเนิดหรือศูนย์กลางจะมีอายุเก่าแก่ที่สุด

การใช้ชีวิตร่วมกันหลังแต่งงาน พบว่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว อยู่ในเมืองไทย โดยฝ่ายชายกลับไปทำงานยังต่างประเทศ และกลับมาเยี่ยมฝ่ายหญิงปีละ 1 ครั้ง ฝ่ายหญิงย้ายติดตามฝ่ายชายไปอยู่ต่างประเทศช่วยกันประกอบอาชีพทำมาหากิน สร้างฐานะ ส่งเงินมาให้พ่อ-แม่

และลูกที่เกิดจากสามีคนไทยทุกเดือน ตัวเองและครอบครัวจะกลับมาเยี่ยมบ้านปีละครั้งในช่วงเทศกาลสำคัญ หลังแต่งงานแล้วอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขฐานะครอบครัวดีขึ้น การสื่อสาร (ภาษา) สื่อสารกันโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาพูดในครอบครัวและสามีชาวต่างชาติให้ผู้หญิงไทยชาวอีสานฝึกพูดภาษาไทยให้ โดยใช้เป็นภาษาสื่อสารในครอบครัว ผสมผสานกันและยังฝึกให้ลูกที่เกิดจากสามีชาวต่างชาติข้อกฎหมาย พบว่า ส่วนใหญ่จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายไทยบางคนไม่จดทะเบียนสมรสแต่ผู้หญิงชนบทชาวอีสาน เฉลียวฉลาด สามารถจัดการกรรมสิทธิ์ครอบครองสินทรัพย์ที่ผู้ชายต่างชาติซื้อ ให้ตนเองมีกรรมสิทธิ์เพียงผู้เดียว การนับถือศาสนา พบว่า ต่างคนต่างนับถือศาสนาที่ตนศรัทธา เช่น ฝ่ายหญิงนับถือศาสนาพุทธก่อนแต่งงาน ฝ่ายชายนับถือศาสนาคริสต์ หลังการแต่งงาน ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก็ยังนับถือศาสนาดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมาและไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกันการดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสาน มีลูกติดแต่ไม่มีอุปสรรคปัญหาใดกลับได้รับการดูแลจากผู้ชายชาวต่างชาติ โดยส่งเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวทุกเดือนที่ติดตามสามีไปอยู่ต่างประเทศได้ไปช่วยดูแลพ่อ-แม่ของสามีด้วยความนอบน้อม เอาใจใส่จัดหาอาหารให้รับประทานตรงตามเวลา ผู้หญิงชนบทชาวอีสานได้รับการยอมรับจากพ่อ-แม่ของผู้ชายต่างชาติเป็นอย่างดีความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา พบว่า ผู้หญิงชนบทในภาคอีสานจากกลุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ในเขตพื้นที่ 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 คน หลังแต่งงานมีบ้านหลังใหญ่ ราคานับล้าน มีรถเก๋ง รถกระบะ จอดไว้ในบริเวณบ้านและยังพบว่า ภายในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายโดยเฉพาะสิ่งของที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นวัตถุนิยมของคนในสังคมยุคโลกาภิวัตน์จากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวไม่พบปัญหาในการอยู่ร่วมกันหลังแต่งงาน

ผู้วิจัยเห็นว่า ความจำเป็นพื้นฐาน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การสืบพันธุ์ การเจริญเติบโต และการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การสร้างฐานะความมั่นคงให้ตนเองและครอบครัวมีความสุขกายสบายใจ ปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกทันสมัยเป็นค่านิยมของคนในสังคมยุคปัจจุบันฐานะทางเศรษฐกิจทำให้รายได้ในครอบครัวและสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านหรือในครอบครัว เป็นเครื่องบ่งบอกให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของครอบครัวและยังส่งผลถึงการมีบทบาทหน้าที่ในสังคมทำให้สังคมยอมรับ

สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ โดย Malinowski (1884-1942) ได้เสนอแนวคิดหลักของทฤษฎี คือ การเน้นที่วัฒนธรรมในการทำหน้าที่สนองความต้องการต่อความจำเป็นของปัจเจกบุคคล คือ ความต้องการด้านความจำเป็นพื้นฐานซึ่งเป็นความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์ ได้แก่ 1) ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการดิ้นรนเพื่อให้ชีวิตอยู่ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญเติบโต และการสืบพันธุ์ 2) ความต้องการด้านสังคม 3) ความต้องการด้านจิตใจ เช่น ความกลมกลืนกันทางสังคมและเป้าหมายชีวิต ได้แก่ ความรู้ กฎหมาย ศาสนา ศิลปะ และเวทมนต์คาถา เพื่อช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น

2. พิธีกรรมในการแต่งงาน

2.1 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานพบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ได้จัดพิธีแต่งงานแบบประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสาน จำนวน 13 คน โดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมและจำนวน 2 คน ไม่ได้จัดพิธีแต่งงานเต็มรูปแบบของชาวอีสาน มีเพียงสมมาญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและรับประทานอาหารร่วมกันเฉพาะเครือญาติ

2.2 การประกอบพิธีกรรม พบว่า มีหมอสวดและเป็นผู้นำในการประกอบพิธีตามขั้นตอนคือ พิธีสู่ขอโดยฝ่ายชายจะต้องจัดเตรียมขันหมาก (หรือขันขอ) มาสู่ขอฝ่ายหญิงกับพ่อ-แม่ ในพิธีสู่ขอจะมี ญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมาร่วมเป็นสักขีพยาน กำหนดค่าสินสอดของหมั้น และกำหนดวันแต่งงานโดยให้ ญาติฝ่ายหญิงเป็นผู้หาฤกษ์ยามวันจัดพิธีแต่งงาน

ผู้วิจัยเห็นว่า ชาวชนบทในภาคอีสานยังมีการสืบทอดประเพณีการสู่ขัวญที่เป็น เอกลักษณ์ของชาวอีสานในแถบลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะต้องมีพราหมณ์ที่เป็นผู้นำในการประกอบพิธีเพื่อความ เป็นศิริมงคล ซึ่งชาวบ้านนิยมเรียกหมอสวด แต่บางหมู่บ้านจะเรียกพ่อพราหมณ์ และในการแต่งงาน จะต้องมีการแห่ขันหมาก ซึ่งจะมีการร้องโห่ร้อง บางแห่งจะมีดนตรีบรรเลงประกอบเพื่อความสนุกสนาน ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมแต่งงานของชาวอีสาน เป็นประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ ชาวอีสาน ที่ควรจะอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป โดยอาจจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้เป็น หลักสูตรในสถานศึกษาทุกระดับตามความเหมาะสม เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และปฏิบัติ สืบต่อไปซึ่งสอนโดยครูภูมิปัญญาที่เป็นหมอสวดในหมู่บ้าน

สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาศาสนา และพิธีกรรม ตามทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ของนาม สงวนทรัพย์ (2537 : 14) ซึ่งมีการมองว่าศาสนาความเชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคล เข้ากับกลุ่มอันที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่นเพื่อความอยู่รอดของสังคมนั้นให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ โดย พิธีกรรมคือกระบวนการทางสัญลักษณ์ที่ใช้ผูกพันในสังคมเอาไว้ด้วยกัน พุทธศาสนาในฐานะที่เป็น สถาบันหนึ่งของสังคม เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีหน้าที่แล้ว ศาสนาได้ให้คุณค่าแก่สังคม ในการควบคุม พฤติกรรมของมนุษย์ ให้ความผาสุกทางจิตที่แท้จริงและพัฒนาสังคม

2.3 ผู้เข้าร่วมพิธีแต่งงาน พบว่า ในพิธีแต่งงานบุคคลสำคัญที่เข้าร่วมพิธีเพื่อเป็นสิริ มงคลแก่คู่แต่งงาน ได้แก่ พ่อ-แม่ ฝ่ายหญิง พ่อ-แม่ฝ่ายชาย ญาติผู้ใหญ่ทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อนฝ่ายชาย (เจ้าบ่าว) เพื่อนฝ่ายหญิง (เจ้าสาว) บุคคลดังกล่าว จะนั่งล้อมพานพาวัวญใกล้ชิดกับคู่แต่งงาน โดยเฉพาะเพื่อนเจ้าสาวจะนั่งต่อจากเจ้าสาว เพื่อนเจ้าบ่าวก็จะนั่งต่อจากเจ้าบ่าว และญาติผู้ใหญ่ทั้ง สองฝ่ายจะนั่งล้อมวงถัดออกมาตามลำดับจนกว่าพิธีแต่งงานจะแล้วเสร็จ

ผู้วิจัยเห็นว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงานของชาวอีสาน เป็นประเพณีวัฒนธรรมที่ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอีสาน ซึ่งควรจะอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป โดยมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นหลักสูตรในสถานศึกษาทุกระดับตามความเหมาะสมเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนรุ่นใหม่ได้ เรียนรู้และปฏิบัติสืบต่อไป

สอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธสัญลักษณ์ โดยแนวคิดของ James (1842-1910) ความว่า สัญลักษณ์สามารถทำให้บุคคลคิดคำนึงเกี่ยวกับบุคคลอื่นหรือสิ่งของใดๆ แม้ว่าคนหรือสิ่ง ของนั้นจะไม่อยู่ในขณะนั้นก็ตาม ตัวเราเองก็ให้สัญลักษณ์ตัวเราเองด้วยเช่น ความสวย รูปร่างดี เป็นวัยรุ่น และมีความสง่างาม เป็นต้น แล้วเราก็จะกระทำสิ่งต่างๆ ไปตามสัญลักษณ์ที่เรากำหนดได้

2.4 อุปกรณ์ เครื่องมือ สินสอด และค่าใช้จ่าย พบว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงาน อุปกรณ์เครื่องมือในการประกอบพิธี ได้แก่ พานบายศรีเพื่อใช้ในพิธีกรรมสูตรขวัญ นิยมใช้ใบตองเย็บ เป็นกรวย ประดับตกแต่งด้วยดอกไม้สด คือ ดอกบานไม่รู้รุ่ย ดอกดาวเรือง และดอกกรัก ในพาน บายศรีตามความเชื่อว่าเป็นสิริมงคลแก่คู่แต่งงานและยังมีข้าวเหนียวที่เชื่อว่า จะทำให้คู่แต่งงานมีความ ผูกพันรักกันเหนียวแน่น ไข่ไก่ต้มสุก เพื่อเสี่ยงทายชีวิตการอยู่ร่วมกันของคู่แต่งงาน เทียนเล่มบาท เทียบฮอบหัว ค่าคิง เหล้าขาว ด้ายผู้แขน อาหารหวานคาว 1 สำหรับและข้าวเหนียว 1 กระติบเป็น

เครื่องบูชาพานพาวัว สิ้นสอดและค่าใช้จ่าย พบว่า ผู้หญิงชนบทชาวอีสานที่แต่งงานกับผู้ชายต่างชาติจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ได้รับสินสอดมากกว่า 500,000 บาท ถึง 2,000,000 บาท และยังพบว่า การจัดงานยิ่งใหญ่มักค่าใช้จ่ายนับแสน โดยผู้ชายต่างชาติรับผิดชอบ

ผู้วิจัยเห็นว่า การประกอบพิธีแต่งงานของชาวอีสาน มีพิธีกรรม ขั้นตอนหลายอย่าง แต่ละขั้นตอนมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีความสำคัญมีความหมายแตกต่างกัน เช่น ดอกไม้มงคล ได้แก่ ดอกดาวเรือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง ดอกบานไม่รู้โรย หมายถึง ให้มีชีวิตสดชื่นไม่ร่วงโรย ดอกรัก หมายถึง ให้มีความรักซึ่งกันและกันตลอดไป และสินสอดทองหมั้นเป็นการตอบแทนพระคุณพ่อ-แม่ที่เลี้ยงลูกมาจนเติบโตมีครอบครัว ซึ่งลูกจะต้องแยกไปสร้างครอบครัวใหม่เป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคม และเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมต่อไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของเย็นจิตร ถิ่นขาม (2552 : 142) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงไทยกับชายญี่ปุ่น พบว่าผู้หญิงไทยสืบสานวัฒนธรรมไทยในประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ การทำอาหารไทย หรืออาหารอีสาน การไปทำบุญที่วัดไทยในประเทศญี่ปุ่น การนัดพบปะสังสรรค์ในงานเทศกาลหรือประเพณีไทยต่างๆ การไปใช้บริการในร้านอาหารหรือร้านนวดของไทยการอุปโภคหรือบริโภคสินค้าที่ผลิตจากประเทศไทย และการรับสื่อต่างๆ ที่เป็นภาษาไทย ผู้หญิงไทยสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้หญิงไทยด้วยกันในประเทศญี่ปุ่นมีการสร้างความสัมพันธ์กับคนไทยคนอื่น ๆ ที่อาศัยในประเทศญี่ปุ่นและรักษาความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิมหรือเครือญาติในประเทศไทยกลายเป็นชุมชนข้ามพรมแดน

2.5 เวลา สถานที่ พยานในพิธีพบว่า การกำหนดฤกษ์ยาม วันเวลา นิยมจัดตามความเชื่อของหมอสวดสรรหาให้ คือ ช่วงเช้าเริ่มพิธีบายศรีสู่ขวัญตามประเพณีชาวอีสาน เริ่มเวลา 9 นาฬิกาเป็นต้นไปไม่เกินเที่ยง สถานที่จัดงาน พบว่า ใช้สถานที่บ้านฝ่ายหญิง จำนวน 13 คู่ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คู่ พยานในพิธี พบว่า เป็นญาติฝ่ายหญิง ญาติฝ่ายชายและเพื่อนฝ่ายหญิงฝ่ายชาย และขั้นตอนการทำพิธี พบว่า การประกอบพิธีแต่งงานตามประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสานผู้ทำพิธีกรรมคือ หมอสวดสรรหาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในสังคมยอมรับการเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมโดยเป็นผู้ที่สืบทอดขั้นตอนประเพณีแต่งงานของชาวอีสานตามขั้นตอนคือการสู่ขอ แห่ขันหมาก ด้านประตูเงิน ประตูทอง มอบสินสอด พิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่แต่งงาน พิธีสมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งตัวฝ่ายชายเข้าห้องหอ โดยมีคู่สามี-ภรรยาที่ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีไม่เคยมีปัญหาการหย่าร้างมาก่อนเพื่อให้ทำหน้าที่จึงมีคู่แต่งงาน สามีจึงมีฝ่ายชายภรรยาจึงมีฝ่ายหญิงเข้าห้องหอพร้อมคำอวยพรให้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขตลอดไป

ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดวันเวลาฤกษ์ยามเป็นความเชื่ออันเกิดจากการลองผิดลองถูกของบรรพบุรุษชาวอีสาน หรือเรียกว่าเป็นภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์มาก่อนและเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีมีความเป็นสิริมงคลต่อผู้ปฏิบัติจึงได้ถ่ายทอดให้ลูกหลานสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน

สอดคล้องกับนิรันธ สุขสวัสดิ์ (2541 : 179-186) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพิธีกรรมการแต่งงานกลุ่มชาติพันธุ์กวย และเขมร บ้านโพหนองกับบ้านโจรก จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การประกอบพิธีกรรมแต่งงาน ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์จะมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และขั้นตอนของพิธีกรรม คล้ายคลึงกันคือ ฤกษ์ยาม โดยเชื่อในเรื่องของวัน เดือน ปีเกิดของคู่บ่าวสาวที่สมพงศ์กัน เวลา วัน เดือนที่ใช้ประกอบพิธีจะต้องมีความเป็นสิริมงคลสถานที่จะประกอบพิธีที่บ้านเจ้าสาว การสร้างปะรำพิธีจะไม่นิยมสร้างทางทิศตะวันตกของบ้าน วัสดุอุปกรณ์

โดยภาพรวมจะคล้ายคลึงกัน แต่สิ่งที่ปรากฏแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ กลุ่มชาติพันธุ์กุ่มจะนำเคียวเกี่ยวข้าว และกลุ่มชาติพันธุ์เขมรจะนำเต้าปูนและมีดยับหมากเข้ามาเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมพิธีสู่ขวัญ บทสู่ขวัญของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มจะผสมผสานวัฒนธรรมทางด้านภาษาจากกลุ่มไทย-ลาว โดยบทสวดจะเน้นเรื่องการปฏิบัติตนในชีวิตการครองเรือน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรจะมีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านภาษาและบทสวดเน้นเรื่องความเชื่อต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติตามลัทธิพราหมณ์แต่ทั้งนี้จะมีองค์ประกอบของพิธีกรรมบางส่วนที่แตกต่างกันในเรื่องของลำดับขั้นตอนหลังจากประกอบพิธีกรรมแต่งงาน กลุ่มชาติพันธุ์เขมรจะไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมมากนัก เพราะถือว่าส่วนสำคัญของพิธีกรรมได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่กลุ่มชาติพันธุ์กุ่มให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมหลังการแต่งงานเช่นเดียวกับพิธีกรรมอื่น เพราะให้ความเคารพนับถือต่อญาติทั้งสองฝ่ายโดยเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การวิจัย เรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสานมีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

1.1 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน พบว่า เกิดจากความยากจน มีรายได้น้อย ปัญหาการหย่าร้างสามีทอดทิ้ง ขาดโอกาสทางการศึกษา และยังพบว่า ผู้หญิงสามีทอดทิ้งยังมีภาวะรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากสามีคนไทยต้องรับผิดชอบพ่อแม่-แม่สามีในครอบครัวอีกหลายคน ปัญหาหนี้สินนอกระบบ และปัญหาหนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลในการอนุรักษ์สืบทอดและส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมการแต่งงานของชาวอีสาน องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชาวอีสาน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในการครองเรือน การให้ความรู้เกี่ยวกับการมีครอบครัวหรือบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาที่ดีเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวอีสาน

1.2 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า การจัดงานแต่งงานนิยมจัดตามประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน โดยมีหมอสูตรเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมตามขั้นตอนคือ พิธีสู่ขอซึ่งมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชายนำขันหมากหรือขันขอมมาสู่ขอจากพ่อแม่-แม่ฝ่ายหญิง พิธีแห่ขันหมากเจ้าบ่าวมาทำพิธีสู่ขวัญที่บ้านเจ้าสาว พิธีมอบสินสอดให้พ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง พิธีบายศรีสู่ขวัญ ผูกแขนคู่บ่าวสาว สมมาญาติผู้ใหญ่ และส่งตัวเจ้าบ่าวเข้าห้องหอในพิธีกรรมดังกล่าวมีญาติผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายมาร่วมเป็นสักขีพยาน และยังพบว่า คู่แต่งงานจากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ได้จดทะเบียนสมรสหลังแต่งงาน การจัดพิธีแต่งงาน พบว่าจัดพิธียิ่งใหญ่ พ่อ-แม่ได้เงินค่าสินสอดนับล้านบาท หลังแต่งงานส่วนใหญ่ได้เดินทางไปอยู่ร่วมกันกับสามีที่ต่างประเทศ ลูกที่เกิดจากสามีคนไทยให้อยู่ที่บ้านกับตา-ยายหรือญาติโดยส่งเงินมาให้ใช้จ่ายประมาณเดือนละ 30,000 บาท

หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการอนุรักษ์สืบทอดและส่งเสริมประเพณีพิธีกรรมในงานแต่งงานของชาวอีสาน องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและสืบทอดบทบาทหน้าที่ของหมอสูตกรในการ ประกอบพิธีกรรมในงานแต่งงานตามประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสาน สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเพื่อเป็น ฐานข้อมูลในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรสนับสนุนให้ทำวิจัยเกี่ยวกับอุปสรรคปัญหาของผู้หญิงชาวอีสานที่แต่งงานกับ ผู้ชายต่างชาติและถูกทอดทิ้ง
- 2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มในการแต่งงานข้ามชาติการเปลี่ยนแปลงของการ ผสมผสานทางสังคมวัฒนธรรมของผู้หญิงอีสานที่สมรสกับชาวต่างชาติ
- 2.3 ควรศึกษาสภาพปัญหาผู้หญิงอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในด้านของการละเมิด ทางกายสิทธิ์มนุษยชนสถานภาพครอบครัวภายใต้การอยู่อาศัยในต่างแดน
- 2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินชีวิตของบุตรที่เกิดจากการแต่งงานระหว่างผู้หญิง อีสานกับผู้ชายชาวต่างชาติในพฤติกรรมการดำเนินชีวิตผลกระทบปัญหาสังคมที่ตามมา
- 2.5 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรสตรีอีสานโดยนำประเพณีท้องถิ่นเข้ามา ประยุกต์ใช้ในพิธีมงคลสมรสตลอดจนนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตหลังการแต่งงานระหว่างผู้หญิงอีสานกับ ชาวต่างชาติอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณา พันธุ์วานิช. “สามีนำเข้า สร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมเบียงเบน,” หนังสือพิมพ์มติชน. ฉบับวันศุกร์ที่ 4 มิถุนายน 2547. หน้า 31.
- กัญญา ศิริวัฒนากุล. ประเพณีการแต่งงานของชาวไทย ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาสารคาม : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2526.
- นัฐกานต์ ชัดดีโยทัยวงศ์ และกาญจนา ลุศนันท์. “การสร้างเสริมครอบครัวไทยให้เข้มแข็ง กรณีศึกษา : กรุงเทพมหานคร,” ใน เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 42 : สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาเกษตรศาสตร์. หน้า 477-484. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- กิตติพร ศิริสูตร. การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2537) ในโรงเรียนร่วมพัฒนา การใช้หลักสูตร สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- เกษมสันต์ อังกระโทก. วิถีชีวิตของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- ขจิตถัย บุรุษพัฒน์. ชาวจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2517.
- “เขยอิมพอร์ตกับบุณรอดยุคใหม่” กรุงเทพธุรกิจ. 23 มิถุนายน 2547. หน้า 1-2.
- “ไขปริศนาเสน่ห์อีสาน “สาวที่ราบสูง” มัดใจชายข้ามโลก” เดลินิวส์. 24 กรกฎาคม 2547. หน้า 3.
- คม ชัด ลึก. “สาวร้อยเอ็ด” เป็นมาตามสวิสกว่า 100 คน ถูกเรียกว่า “หมู่บ้านจวนสวิส”. ฉบับวันพุธที่ 23 มิถุนายน 2547. หน้า 9.
- งามพิศ สัตย์สงวน. การวิจัยทางมานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- . หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : รามการพิมพ์, 2543.
- . สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาครอบครัวญวน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของอีสาน : การสืบสานภูมิปัญญาและมรดกจากธรรมชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : อักษรมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.
- . วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. “เมียฝรั่งในฐานะหน่วยทางเศรษฐกิจ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. ฉบับวันจันทร์ที่ 28 มิถุนายน 2547. หน้า 31.
- ชาย โพธิ์สิตา. “ครัวเรือนไร้พรมแดน,” ในบทความประกอบการบรรยายทางวิชาการ. ในการประชุมสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน วันที่ 19 มีนาคม 2551.

- ณรงค์ นิตินันท์. “ปัญหาหญิงไทยในต่างแดน,” คู่สร้างคู่สม. 25(464) : 12 ; เมษายน, 2547.
- ณชกมล วานิชขัง. การแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อครอบครัวและชุมชน ในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- ธัญญ์ วงศ์สายเชื้อ. “ผลกระทบของแหล่งน้ำทางการเกษตรที่มีต่อการย้ายถิ่นออกในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล,” วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 16(1) : 135-154, 2546.
- ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. “การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมไทยกับ “ฝรั่ง” ในประวัติศาสตร์สยาม,” ศิลปวัฒนธรรม. หน้า 9. กรุงเทพฯ : มติชน, 2549.
- เดลินิวส์. สื่อบนหน้า 1 ชีวิต “ซินเดอเรลล่าไทย เมียต่างชาติ สวรรค์บนเส้นด้าย”. ฉบับวันพุธ ที่ 23 มิถุนายน 2547. หน้า 1, 3.
- ดำรง ฐานดี. มานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.
- ทรงคุณ จันทจร. การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม : ประสานการพิมพ์, 2549.
- นวม สงวนทรัพย์. สังคมวิทยาศาสนา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2537.
- นิรัญ สุขสวัสดิ์. เปรียบเทียบ พิธีกรรมแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มและเขมร บ้านโพนทอง กับบ้านโจรก ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- นิยพรรณ วรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- นำชัย อุปัญญา. บทบาทของพ่อล่าวชาวมุสลิม ตำบลคำชะอี อำเภอกำชะอี จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง. รายงานการวิจัยเรื่อง “การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน”. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.), 2548.
- บุญยงค์ เกศเทศ. การศึกษามานุษยวิทยาวัฒนธรรมในภาคอีสาน. มหาสารคาม : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539.
- ปริญญานถ ภิกขุ. ประเพณีโบราณไทยอีสาน. อุบลราชธานี : ศิริธรรม, 2516.
- ประเวศ วะสี. ทุนกับการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน. กาญจนบุรี : เอกสารประกอบการบรรยาย การสัมมนาการจัดทำแผนที่ข้อมูลทางสังคม จังหวัดกาญจนบุรี, 2532.
- ปรียานุช รวิยะวงศ์. คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการครองชีวิตคู่ของคู่สมรส จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ : แท็กซี่ แอนด์ เจอร์นอล พลับลีเคชั่น, 2545.
- พัชรินทร์ ลาภานันท์. “พลวัตและแนวทางการวิจัยการศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิง ในสังคมอีสาน,” วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. 2(3) : 1-33 ; กันยายน – ธันวาคม, 2540.

- พัชรินทร์ ลาภานันท์ และคณะ. การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม : การศึกษาสภาพองค์ความรู้.
 ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา, 2550.
- พวงแก้ว เรื่องไพศาล. เขยฝรั่ง : การจัดพิธีมงคลสมรสตามเอกลักษณ์อีสาน. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.
 มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- พระยาอนุমানราชธน (เสถียรโกเศศ). ประเพณีปลูกเรือนแต่งงาน. พระนคร : บรรณาการ,
 2510.
- โพส্তুเคย. เงิน “เขยฝรั่ง” ท่วมอีสาน. ฉบับวันศุกร์ที่ 25 มิถุนายน 2547. หน้า 1.
 ภมรรัตน์ สุธรรม และคณะ. เอกสารประกอบการศึกษา : ทฤษฎีมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ :
 คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.
- มีงสรรพ์ ขาวสะอาด. “ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาทางการและสิ่งแวดล้อม,” ทิศทางไท.
 7(6) : 31-34 ; พฤศจิกายน, 2536.
- ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์. การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ภาคตะวันออกเฉียง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ยุวสุข พิณนะลักษณ์. ปริศนาแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง,
 2549.
- ยุวดี เมฆบุษยา. การสมรสข้ามวัฒนธรรมของสตรีในกิ่งอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์
 ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- เย็นจิตร ถิ่นขาม. การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงไทยกับชายญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
 ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.
- รัตนา บุญมัยยะ. รายงานการวิจัยเรื่อง เมียฝรั่ง : ความสัมพันธ์ของผู้หญิงไทยกับผู้ชายต่างชาติ.
 นครปฐม : สถาบันภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
- รัตนะ บัวสนธิ์. การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลางตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร, 2535.
- รัตนา บุญมัยยะ. “ภรรยาฝรั่ง : ผู้หญิงอีสานกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม,” วารสารสังคม
ลุ่มน้ำโขง. 3 : 1-55, 2548.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์
 พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2532.
- แลนด์สเบิร์ก, โอลก้า มาร์ก. คู่มือการใช้ชีวิตในอเมริกา. รสริน ศรีมณี, ผู้แปล, ศุภกิจ
 ปัทมานันท์, เรียบเรียง. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2553.
- วันชัย คำพา. ประเพณีพิธีกรรมแต่งงานของชาวภูบ้านอาโพน อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.
- วิจิตรา ขอนยาง. การศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน. ปริญญาโท ศศ.ม.
 มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2532.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. วิวัฒนาการพิธีทำขวัญของคนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

- วีรพงษ์ วรวัตร. การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชาวอีสาน : มองผ่านบทเพลงลูกทุ่ง-หมอลำ. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2551.
- ศาลจังหวัดพิษณุโลกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว. กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว. 11 มิถุนายน 2552. <www.coj.go.th/peljic/law_01.php> 2557.
- ศิริพร ณ ถลาง. “ครอบครัวไทย” ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 22. กรุงเทพฯ : ธนาคารไทยพาณิชย์, 2543.
- ศิริพร สุวรรณศรี. ประเพณีการสู่ขวัญของชาวอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญา นิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2536.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. การอ้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : กรณีศึกษาชุมชน มอญบ้านม่วง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2542.
- . การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.
- เศกสรรค์ ยงวนิชย์. “บทบาทภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงมูล,” วารสารภูมิศาสตร์. 17(3) : 9-14 ; พฤศจิกายน, 2536.
- ศุภลักษณ์ นิลระชา. ประเพณีเจียพสลาของชาวกระโซ่ บ้านพังแดง ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2537.
- สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น : หมู่บ้านอัมพวันและหมู่บ้านคำแก่นคูณ จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2530.
- สวิง บุญเจิม. ตำรามรดกอีสาน. อุบลราชธานี : มรดกอีสาน, 2537.
- สามารถ จันทร์สุรย์. ภูมิปัญญาชาวบ้านนครราชสีมา. นครราชสีมา : ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาวิทยาลัยครุนครราชสีมา, 2539.
- สามารถ จันทร์สุรย์ และประทีป อันแสง. ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวการใช้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2533.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. สะท้อนวัฒนธรรมไทย เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2539.
- สุทธาทิกุล กาญจนภรกร. การวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวบ้านที่มีต่ออนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- สุรีย์ สุวรรณภาค. บทบาทสตรีในด้านสิทธิทางเพศ ศึกษาจากนวนิยายในช่วง พ.ศ. 2444-2501 ในโครงการสตรีและเยาวชนศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

- เสนห์ จามริก. การแสวงหาภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ชุมชนพัฒนา 1, 2529.
- เสรี พงศ์พิศ. สุราษฎร์ : ทางเลือกและทัศนวิจารณ์ว่าด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : เทียนวรรณ, 2529.
- โสภิตา วีรกุลเทวัญ. หญิงบาร์เบียร์. เชียงใหม่ : ม.ป.พ., 2546.
- โสภิตา ยงยอด. การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านอีสานในการอนุรักษ์ป่าดอนปู่ตา : ชุมชนบ้านดอนสารพัฒนา ตำบลวังแสง อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- เสถียร โกเศศ. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต : การปลูกเรือน – แต่งงาน และประเพณีเกี่ยวกับชีวิต : เกิด – ตาย. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2510.
- อดิน รพีพัฒน์. ขอบเขตและความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้านในงานพัฒนา ในรายงานการสัมมนา ภูมิปัญญาชาวบ้าน. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2530.
- อังกูล สมคะเนย์. สภาพปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2535.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540.
- . ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541.
- อุดม บัวศรี. วัฒนธรรมอีสาน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- อรนุช สิตบุตร. การแต่งงานข้ามชาติ : การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเลือกคู่สมรสหญิงอีสานกับชาวต่างชาติ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์ด้านการพิมพ์, 2544.
- Apichoke, Kotikula. Essays in Female Child Bearing and Labor Supply. Ph.D. Thesis, s.l. : The Johns Hopkins University, 2006.
- Apter, David E. The Politics of Modernization. Chicago : University of Chicago Press, 1965.
- Asakura, Tkuya. “Foreign wives filling the gap in rural Japan : Bachelors looked abroad after eligible local girls fled rural life for city,” The Japan Times. 8 January 2002. <<http://search.japantimes.co.jp/cgi-bin/nn20020108b9.html>> 2010.
- BBC News. Migration is Good for Everybody. 22 June 2005. <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4117300.stm>> 2010.
- Barbara, Marliene Scott and Mary Ann Schwartz. Sociology : Making Sense of the Social World. Belmont, California : Allyn and Bacon, 2000.
- Barnes, J. A. Three Styles in the Study of Kinship. London : Tavistock, 1971.

- Burch, Thomas K. "Household and Family Demography," International Encyclopedia of Population. 1 : 299-307, 1982.
- Cherlin, A.J. Marriage, Divorce, Remarriage, Reviser and Enlarged Edition. Cambridge : Harvard University Press, 1992.
- Claude Levi-Strauss. The Elementary Structures of Kinship. London : Eyre and Spottiswoode, 1979.
- Creswell, John W. Research Design : Qualitative and Mixed Methods Approaches. 2nded. London : Sage Publications, 2003.
- Curtin, S. International Marriage in Japan. Tokyo : Japanese Institute of Global 3 Communications, 2002.
- Damrong, Thandee. "An Analysis of the Alliance Theory," Ramkhamhaeng Journal. 6(2) : 72 - 90, 1979.
- Douglass, M. "Global House Holding in Pacific Asia," International Development Planning Review. 28(4) : 421-445, 2006.
- Evamaria, Humbeck. "Marriage Migration and Changes in Cultural Identity : Thai Women in Germany," Dissertation Abstract International. 56(1) : 309-A ; Spring, 2004.
- Globalization. 2008. <<http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization>.Accessed> 2014.
- Hambeek, Eva Maria. Marriage Migration and Changes in Cultural Identity : Thai Woman in Germany. Ph.D. Thesis, Arisona : Arisona State University, 1994.
- Haviland, A. William. Cultural Anthropology. 8thed. U.S.A. : Harcourt Brace Company, 1996.
- Huang, Liling. "A world without strangers? Taiwan's new households in ythe nexus of China and Southeast Asia relation," International Development Planning Review. 28(4) : 447-498, 2006.
- Huguet, J.W. International Migration and Development : Opportunities and Challenges for Poverty Reduction. Selected paper of the Fifth Asian and Pacific Population Conference. Bangkok : Economic and Social Commission for Asia and the Pacific Series, Asian Population Studies Series, No.158, 2003.
- International Organization for Migration. World Migration 2005 – the Costs and Benefitsof International Migration. Geneva : IOM., 2005.
- Jampaklay, Aree. Migration, Marital Timing, and Mate Selection in the Context of Thailand. Ph.D. Thesis, North Carolina : The University of North Carolina at Chapel Hill, 2003.

- Kim, H. "For many foreign wives, Korean dream turn sour," Yonhup News. 20 : 15 ; September, 2005.
- KNSO (Korean National Statistical Office). Population Dynamics (Marriage and Divorce). 2005. <<http://kosis.nso.go.kr>> 2010.
- Keesing, Roger M. Kin Groups and Social Structure. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1975.
- Learman, Linda. Modernity, Marriage, and Religion : Buddhist Marriages in Taiwan. Ph.D. Thesis Boston : Boston University, 2005.
- Lloyd, B.B. "Yoruba Mothers' Reports of Child - Rearing : Some Theoretical and Methodological Considerations," Socialization : The Approach from Social Anthropology. 8 : 75-108, 1972.
- Longworth, N. and W.K. Davies. Life Long Learning. Wiltshire : Anthony Rowe Ltd., 1999.
- Limanonda, Bhassorn. Marriage Patterns in Thailand : Rural-Urban Differentials. Ph.D. Thesis Brown : Brown University, 1998.
- Linton, Ralph. The Culture Background of Personality. New York : Appleton-Century-Croofts, 1955.
- Schneider, H. and R. Hujer. "Wirkungen der Unterst'utzungsleistungen auf die Arbeitslosigkeitsdauer in der Bundesrepublik Deutschland: Eine Analyse der Querschnitts - und L'angsschnittdimension," in: Sonderhefte zum Allgemeinen Statistischen Archiv. 30, 71 - 88, 1995.
- Mayer, Fortes and E. E. Evans-Pritchard. African Political Systems. London : Oxford University Press, 1980.
- Moore, Wilbert E. "Changes in Occupational Structures," in Comparative Perspectives on Industrial Society. p. 107-125. edited by William A. Faunce and William H. Form. Boston : Little, Brown, 1969,
- Maslow, A. H. Motivation and Personality. New York : Harper & Row, 1970.
- Mason, Karen Oppenheim. "Family Change and Support of the Elderly in Asia: What Do We Know?," Asia-Pacific Population Journal. 7(3) : 13-32, 1992.
- Orapan, Footrakool. Lived Experiences of Thai War Brides in Mixes Thai-American Families in the United States. Ph.D. Thesis, Minnesota : University of Minnesota, 1999.
- Patcharin, Lapanum. Woman and the Hoscold Economy : Women Market Traders andTransition in Northeast Thailand. M.A. Thesis, Guelph Canaa : University of Guelph Canaa, 1993.

- Pimonpan, Isaradhykdi. Sexual Attitudes and Behavior of Naver-married, Rural Thai Youth. Ph.D. Thesis, Pennsylvania : The Pennsylvania State University, 1997.
- Peter L. Berger and Hans fried Kellner. "Arnold Gehlen and the Theory of Institutions," Social Research. 32(1) : unpagged ; Spring, 1965.
- Radcliffe-Brown. Structure and Function in Primitive Society. London : Cohen and West, 1964.
- Seol, Dong-Hoon. Foreign Wives' Life in Korea: Focusing on the Policy of Welfare and Health. Gwachoan, Korea : Ministry of Health and Welfare, 2005.
- Smith, J., I. Walleratein and H-D. Evers. Households and the World-Economy. Beverly Hills CA : SAGE Publications, 1984.
- Tosakul, R. Cross-Border Marriage : Experiences of Village Women from Northeast Thailand with Western Men. Bangkok : Instatute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Unpublished paper, 2007.
- Toyota, M. "Aging and Transnational Householding : Japanese Retirees in Southeast Asia," International Development Planning Review. 28(4) : 515-531, 2006.
- UNDP. Human Development Report 2004. 2004.
<<http://hdr.undp.org/reports/global/2004/>> 2014.
- Yee, Ruth Wing-Yu. The Wedding Lament of the Tujila People in Western Hubei Province, China : Music and Context. Ph.D. Thesis, Chinese University of Hongkong (People's Republic of China), 1999.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- ก้อนทอง ไสยสุทธิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 25 หมู่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2556.
- กองคำ เดชสุด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 14 หมู่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2556.
- คุณ พรมเสนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 169 หมู่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2556.
- คำแปลง จิตรราช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 81 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556.
- คำภา สุระโคตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 28 หมู่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2556.
- เจริญศรี บุตรธนู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 26 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556.
- ฉลอง มามาตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 41 หมู่ 8 บ้านแจ้สว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2556.
- ชนาธิป ศรียากะบุตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 52 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556.
- ณรงค์ ศรีวงษ์แก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 54 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2556.
- ดาเรศ ศรีไกรเวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 89 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2556.
- ดวงจันทร์ วรชีนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 23 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2556.
- ถนอม น้อยวังหิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 24 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556.
- ถาวร อาจจจะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 11 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556.
- ทองแดง จันทร์ผลแสน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 44 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556.

- ทองม้วน จำปาคำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 12 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556.
- นนธิดา พรหมภักดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 8 บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2556.
- บรรจบ บุญมาตุ่น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 28 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2556.
- บุญมี อุดมมุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2556.
- บุญเลี้ยง พรหมมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 41 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556.
- บุญสนอง พิรุณสุนทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 5 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556.
- ประคอง ช่างไชย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 82 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556.
- ประจักษ์ สิมสีพิมพ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 17 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556.
- ประสิทธิ์ ภัคศิริรักษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 26 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2556.
- ปราณี กัณหา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 67 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556.
- ปิยะพงษ์ ไพบุลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 24 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556.
- พระครูโอภาส บุญญโอบถัมภ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดท่าสว่าง ศรีไพฑูรย์ บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556.
- พัชรา บุตรดอน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 43 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2556.
- พิสมัย ภูมิตรชนันท์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 63 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหม่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556.
- พลอย จันโท เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 10 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2556.
- เพ็ญ โสภาราษฎร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 67 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556.
- มีชัย ไสยสุทธิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 25 หมู่ 8 บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2556.

- รุจี ไชยสิงห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 55 หมู่ 5 บ้านท่าตุม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2556.
- เรือง โคกสีอำนวนย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 43 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2556.
- ละไม นามลาบุตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 128 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556.
- วนิดา โคตรศาลา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 25 หมู่ 5 บ้านท่าตุม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2556.
- วรรณ ศรีวงษ์แก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 56 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2556.
- วิชัย สรรพวุธ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 62 หมู่ 5 บ้านท่าตุม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2556.
- สรัญญา ดิกซอน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 94 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2556.
- สังคม หมื่นกันยา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 121 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2556.
- สง นุวงศ์ศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 32 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2556.
- สุรีย์ ทนงอาจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 21 หมู่ 5 บ้านท่าตุม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2556.
- แสงเดือน ใจน้ำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 41 หมู่ 5 บ้านท่าตุม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556.
- แสวง นามบุรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 174 หมู่ 8 บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2556.
- สำราญ ศรีน้อยขาว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 113 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556.
- สำรวย ศรียาอะบุตรเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 52 หมู่ 5 บ้านท่าตุม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556.
- สำรวย ศรีวิธรรม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 65 หมู่ 8 บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2556.
- ไสว ภูทัตดวง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 52 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556.
- หนึ่งฤทัย จันทร์พลแสน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 248/139 หมู่ 5 บ้านท่าตุม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2556.

- หนึ่ง ร่วมศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 34 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2556.
- อภิศักดิ์ แก้วกาหลง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 16 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556.
- อรุณ สีใส เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 35 หมู่ 5 บ้านท่าตูม ตำบลหมู่ม่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2556.
- อุดม มณีทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 16 หมู่ 8 บ้านแจ้งสว่าง ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2556.
- อ่อนจันทร์ เสนาวงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 70 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2556.
- เอ้า ซาแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ฉันทะยา ป้อมเสมา เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 116 หมู่ 22 บ้านหนองหิน ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2556.

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจ (Basic Survey)

การวิจัย เรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

1. ที่ตั้งเบื้องต้นและสภาพทั่วไป

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ.....

ทิศใต้.....

ทิศตะวันออก.....

ทิศตะวันตก.....

1.2 แผนที่

2. เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจประกอบด้วยกล้องถ่ายรูป การบันทึกเสียง แบบสำรวจ การจดบันทึก

(ลงชื่อ).....ผู้สำรวจ

(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ช่วยผู้สำรวจ

(.....)

...../...../.....

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม
(Participant Observation)

การวิจัย เรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

สังเกตเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

2. ที่อยู่.....

3. ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

3.1ความเป็นมาของผู้หญิงชนบทอีสาน และการประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

3.2 ความเป็นมาของผู้ชายต่างชาติและการประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

3.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

1) ด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

2) ด้านสุขภาพ

.....

.....

.....

3) ด้านสังคม

.....

.....

.....

4) ด้านการศึกษา

3.4 ประวัติการแต่งงาน

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

2) ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

3) การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

3.5 การใช้ชีวิตร่วมกัน

1) วิธีการอยู่ร่วมกัน

2) การสื่อสาร(ภาษา)

3) ข้อกฎหมาย

4) การนับถือศาสนา

.....

.....

.....

5) การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

.....

.....

.....

6) ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

.....

.....

.....

4. พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

4.1 การประกอบพิธีกรรม(ผู้นำพิธีกรรม)

.....

.....

.....

4.2 ผู้เข้าร่วมในพิธี

.....

.....

.....

4.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ้นสวด ค่าใช้จ่าย

.....

.....

.....

4.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธี

.....

.....

.....

4.5 ขั้นตอนการทำพิธี

.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ) ผู้สังเกต
(.....)

(ลงชื่อ) ผู้ช่วยผู้สังเกต
(.....)
...../...../.....

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
(Non-Participant Observation)

การวิจัย เรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

สังเกตเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
2. ที่อยู่
3. ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน
 - 3.1ความเป็นมาของผู้หญิงชนบทอีสาน และการประกอบอาชีพ
.....
.....
.....
.....
 - 3.2 ความเป็นมาของผู้ชายต่างชาติและการประกอบอาชีพ
.....
.....
.....
.....
 - 3.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ
 - 1) ด้านเศรษฐกิจ
.....
.....
.....
.....
 - 2) ด้านสุขภาพ
.....
.....
.....
.....
 - 3) ด้านสังคม
.....
.....
.....
.....

4) ด้านการศึกษา

.....

.....

.....

3.4 ประวัติการแต่งงาน

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

.....

.....

.....

2) ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

.....

.....

.....

3) การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

.....

.....

.....

3.5 การใช้ชีวิตร่วมกัน

1) วิธีการอยู่ร่วมกัน

.....

.....

.....

2) การสื่อสาร(ภาษา)

.....

.....

.....

3) ข้อกฎหมาย

.....

.....

.....

4) การนับถือศาสนา

.....

.....

.....

5) การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

.....

.....

.....

6) ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

.....

.....

.....

4. พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

4.1 การประกอบพิธีกรรม(ผู้นำพิธีกรรม)

.....

.....

.....

4.2 ผู้เข้าร่วมในพิธี

.....

.....

.....

4.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ้นสุด ค่าใช้จ่าย

.....

.....

.....

4.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธี

.....

.....

.....

4.5 ขั้นตอนการทำพิธี

.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ) ผู้สังเกต
(.....)

(ลงชื่อ) ผู้ช่วยผู้สังเกต
(.....)
...../...../.....

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
(Structured Interview)

การวิจัย เรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

ตอนที่ 3 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ -สกุล อายุ.....ปี

อาชีพหลัก/ตำแหน่ง.....

เพศ () ชาย () หญิง

ที่อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....หมู่บ้าน/ชุมชน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

2.1 ความเป็นมาของผู้หญิงชนบทอีสาน และการประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

2.2 ความเป็นมาของผู้ชายต่างชาติและการประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

2.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

1) ด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

2) ด้านสุขภาพ

.....

.....

3) ด้านสังคม

.....

.....

4) ด้านการศึกษา

.....

.....

.....

2.4 ประวัติการแต่งงาน

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

.....

.....

.....

2) ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

.....

.....

.....

3) การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

.....

.....

.....

2.5 การใช้ชีวิตร่วมกัน

1) วิธีการอยู่ร่วมกัน

.....

.....

.....

2) การสื่อสาร(ภาษา)

.....

.....

.....

3) ข้อกฎหมาย

.....

.....

.....

4) การนับถือศาสนา

.....

.....

.....

5) การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

.....

.....

.....

6) ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

3.1การประกอบพิธีกรรม(ผู้นำพิธีกรรม)

.....

.....

.....

3.2 ผู้เข้าร่วมในพิธี

.....

.....

.....

3.3อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ้นสุด ค่าใช้จ่าย

.....
.....
.....

3.4เวลา สถานที่ พยานในพิธี

.....
.....
.....

3.5 ขั้นตอนการทำพิธี

.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ช่วยผู้สัมภาษณ์
(.....)
...../...../.....

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
(Un-Structured Interview)

การวิจัย เรื่อง เมียฝรั่ง : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

ตอนที่ 3 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ -สกุล อายุ.....ปี

อาชีพหลัก/ตำแหน่ง.....

เพศ () ชาย () หญิง

ที่อยู่บ้านเลขที่..... ถนน..... หมู่บ้าน/ชุมชน.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

2.1ความเป็นมาของผู้หญิงชนบทอีสาน และการประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

.....

2.2ความเป็นมาของผู้ชายต่างชาติและการประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

.....

2.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ

1) ด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

2) ด้านสุขภาพ

.....

.....

.....

3) ด้านสังคม

.....

.....

.....

4) ด้านการศึกษา

.....

.....

.....

2.4 ประวัติการแต่งงาน

1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

.....

.....

.....

2) ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)

.....

.....

.....

3) การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)

.....

.....

.....

2.5 การใช้ชีวิตร่วมกัน

1) วิธีการอยู่ร่วมกัน

.....

.....

.....

2) การสื่อสาร(ภาษา)

.....

.....

.....

3) ข้อกฎหมาย

.....

.....

.....

4) การนับถือศาสนา

.....

.....

.....

5) การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

.....

.....

.....

6) ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน

3.1 การประกอบพิธีกรรม(ผู้นำพิธีกรรม)

.....

.....

.....

3.2 ผู้เข้าร่วมในพิธี

.....

.....

.....

3.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ้นสวด ค่าใช้จ่าย

.....

.....

.....

3.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธี

.....

.....

.....

3.5 ขั้นตอนการทำพิธี

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ช่วยผู้สัมภาษณ์
(.....)
...../...../.....

แนวการสนทนากลุ่ม
(Focused Group Guideline)

การวิจัย เรื่อง **เมียฝรั่ง** : การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในภาคอีสาน

สถานที่ ตำบล.....

อำเภอ จังหวัด.....

เวลา

จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม คน

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1			
2			
3			
4			
5			
6			

ประเด็นการสนทนา

1. ประวัติความเป็นมาของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมในภาคอีสาน

- 1.1 ความเป็นมาของผู้หญิงชนบทอีสาน และการประกอบอาชีพ
- 1.2 ความเป็นมาของผู้ชายต่างชาติและการประกอบอาชีพ
- 1.3 ปัญหาการดำรงชีวิตก่อนแต่งงานกับชายต่างชาติ
 - 1) ด้านเศรษฐกิจ
 - 2) ด้านสุขภาพ
 - 3) ด้านสังคม
 - 4) ด้านการศึกษา
- 1.4 ประวัติการแต่งงาน
 - 1) สถานะทางครอบครัวฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย
 - 2) ประวัติการแต่งงาน (ทั้งสองฝ่ายเคยแต่งงานมาก่อนหรือไม่)
 - 3) การพบปะ (สื่อสัมพันธ์ วิธีการ)
- 1.5 การใช้ชีวิตร่วมกัน
 - 1) วิธีการอยู่ร่วมกัน
 - 2) การสื่อสาร(ภาษา)
 - 3) ข้อกฎหมาย
 - 4) การนับถือศาสนา
 - 5) การดูแลญาติทั้ง 2 ฝ่าย และการรับผิดชอบลูกติด(ถ้ามี)

- 6) ความสำเร็จหรืออุปสรรคปัญหา
2. พิธีกรรมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในภาคอีสาน
 - 2.1 การประกอบพิธีกรรม(ผู้นำพิธีกรรม)
 - 2.2 ผู้เข้าร่วมในพิธี
 - 2.3 อุปกรณ์ เครื่องมือ สิ้นสวด ค่าใช้จ่าย
 - 2.4 เวลา สถานที่ พยานในพิธี
 - 2.5 ขั้นตอนการทำพิธี
 3. สรุปแนวการสนทนากลุ่ม

(ลงชื่อ).....ผู้บันทึก
 (.....)
/...../.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางฉันทะยา ป้อมเสมา
วันเกิด	วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515
สถานที่เกิด	อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 99 ซอยน้ำทิพย์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครูชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ถนนอรุณเปศล ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2549	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2558	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

